

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

JAPONYA TARİHİ

Hanedanlık döneminden günümüz Japonyası'na

MILTON W. MEYER

Japonya Tarihi / Japan : A Concise History
Milton W. Meyer

First published in the United States by Rowman&Littlefield Publishers, Inc., Lanham, Maryland USA Translated and published by permission. All Rights reserved

Kitabın orijinal baskısı ABD’de Rowman&Littlefield Publishers, Inc., Lanham, Maryland USA tarafından basılmıştır. Çeviri hakları alınarak yayımlanmıştır. Tüm hakları saklıdır.

© 2009, Rowman&Littlefield Publishers, Inc.
Türkiye’de yayın hakkı
© 2014, İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret AŞ

Yayıncı ve Matbaa Sertifika No: 10614

Bu kitabın her türlü yayın hakları Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince İnkılâp Kitabevi’ne aittir. Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının izni alınmaksızın, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Genel yayın yönetmeni Senem Davis
Editör Silya Zengilli
Yayıma hazırlayan Burcu Bilir
Kapak tasarımı Berrak Hümmet
Sayfa tasarımı Derya Balcı - Yasemin Çatal

ISBN: 978-975-10-3401-4

14 15 16 17 8 7 6 5 4 3 2 1
İstanbul, 2014

Baskı ve Cilt
İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret AŞ
Çobançeşme Mah. Sanayi Cad. Altay Sk. No. 8
34196 Yenibosna – İstanbul
Tel : (0212) 496 11 11 (Pbx)

 İNKILÂP Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret AŞ
Çobançeşme Mah. Sanayi Cad. Altay Sk. No. 8
34196 Yenibosna – İstanbul
Tel : (0212) 496 11 11 (Pbx)
Faks : (0212) 496 11 12
posta@inkilap.com
www.inkilap.com

JAPONYA TARİHİ

Hanedanlık döneminden günümüz Japonyası'na

MILTON W. MEYER

İngilizceden çeviren

Lizet Deadato

Milton W. Meyer

Filipinler doğumlu yazar, II. Dünya Savaşı sırasında Amerikan ordusunda Çin-Burma-Hindistan hattında görev almış, savaştan sonra başka görevler için Jakarta ve Hong-Kong'a gönderilmiştir. Yale Üniversitesi'nden mezun olan Meyer, Columbia Üniversitesi'nde mas-tır, Stanford Üniversitesi'nde doktora yapmıştır. Halen Kaliforniya Devlet Üniversitesi'nde tarih profesörlüğü yapmakta ve orada yaşamaktadır.

Lizet Deadato

1953 yılında İstanbul'da doğan çevirmen, Sainte-Pulchérie ve Robert Kolej'de eğitim aldıktan sonra, Boğaziçi Üniversitesi İşletme Fakültesi'nden mezun olmuştur. 2005 yılından beri İngilizce ve Fransızca dillerinden roman ve tarihi belge çevirileri yapmaktadır.

İçindekiler

Resimler Listesi	XI
Önsöz	XIII
Japonya'yı Tanıtmak	1
Coğrafi Konum	2
Coğrafyanın etkileri	6
Tarihsel dönemler ve kayıtlar	11
Kavrama Sorunları	13

I

Geleneksel Japonya: Tarihöncesinden 1185'e Kadar

1	Eski Japonya (MS yaklaşık 400'e kadar)	21
	Arkeolojik Dönemler	21
	Çin ve Japon Tarihi Olayları	26
	Kronoloji	29
	Japon Hükümdarları ve Saltanat Dönemleri	30
2	Yamato Japonyası (yaklaşık 400-700)	31
	Toplum	32
	Çin Etkisi, İlk Aşama: Asuka veya Suiko Dönemi (552-645)	34
	Çin Etkisi, İkinci Aşama: Hakuho (645-710)	41
	Kronoloji	44
	Japon Hükümdarları ve Saltanat Dönemleri	44
	Japon Bir Mahayana Budist (Daijo Bukkyo) Tapınağı	45
3	Nara Japonyası (710-794)	47
	Siyaset ve Toplum	48

JAPONYA TARİHİ

	Din	50
	Edebiyat ve Dil	54
	Nara'nın Sonu	55
	Kronoloji	56
	Japon Hükümdarları ve Saltanat Dönemleri	56
4	Heian Japonyası (794-1185)	57
	Siyaset ve Ekonomi	57
	Budizm	61
	Kültür	64
	Kronoloji	67
	Japon Hükümdarları ve Saltanat Dönemleri	68

II

Feodal Japonya (1185-1868)

5	Kamakura Japonyası (1185-1333)	73
	Yoritomo'nun Mirası	73
	Hojo Vekilliği	76
	Din ve Kültür	78
	Kamakura'nın Çöküşü	82
	Kronoloji	84
	Japon Hükümdarları ve Saltanat Dönemleri	85
	Kamakura Atanmış Şogunlar	85
	Hojo Vekilleri (Shikken)	86
6	Ashikaga Japonyası (1333-1603)	87
	Anlaşmazlık	88
	Ticaret	90
	Kültür	91
	Tekrar Birleşme	94
	Batı'nın İhlali	98
	Kronoloji	101
	Japon Hükümdarları ve Saltanat Dönemleri	102
	Ashikaga Şogunları	102
7	Tokugawa Japonyası (1603-1868): İstikrar	105
	Toplum	105

İÇİNDEKİLER

Tecrit	109
Tecridin Etkileri	111
Kronoloji	113
Japon Hükümdarları ve Saltanat Dönemleri	113
Tokugawa Şogunları	114
8 Tokugawa Japonyası: Değişim	115
Toplumsal ve Ekonomik Eğilimler	115
Kültür	117
Entelektüel Eğilimler	122
Kronoloji	126
9 Tokugawa Japonyası: Batılıların Zorla Ülkeye Girişi	127
Tecridin Sonu	127
Batılı Haklar ve Japon Tepkileri	131
Tokugawa Yönetiminde Son On Yıllık Dönem	134
Kronoloji	137

III

Modern Japonya (1868-1945)

10 Meiji Japonyası (1868-1912): Siyaset	141
Arka Plan	141
Sınıfların Tekrar Sıralanması	143
Yeni Liderlik	146
Meiji Anayasası	148
Anayasanın Üstündeki Birimler	150
Hükümet ve Parti İlişkileri	152
Kronoloji	155
11 Meiji Japonyası: Ekonomi ve Toplum	157
Ekonomi	157
Toplum	160
Kronoloji	165
12 Meiji Japonyası: Dış İlişkiler	167
Arka Plan	167
Japonya, Kore ve Çin	169
Japonya, Kore ve Rusya	172

JAPONYA TARİHİ

Japonya, Kore ve Dünya Güçleri	175
Kronoloji	178
13 İmparatorluk Japonyası: Dünya Gücü (1912-1922)	179
Arka Plan	180
Japonya ve I. Dünya Savaşı	182
Washington Konferansı	187
Kronoloji	189
14 İmparatorluk Japonyası: Barış ve Çatışma (1922-1937)	191
1920'ler: Yurtiçi Gelişmeler	191
1920'ler: Dış Siyaset	195
Mançurya Olayı 1931-1933	198
1930'lar: Otoritarizmin Gelişmesi	200
Kronoloji	204
15 İmparatorluk Japonyası : II. Dünya Savaşı (1937-1945)	205
Japonya, Mihver Güçleri ve Sovyetler Birliği	205
Doğu Asya'da Japonya	207
Japonya ve Amerika Birleşik Devletleri	208
Pasifik Savaşı	211
Kronoloji	217

IV

Savaş Sonrası Japonya (1945'ten Günümüze Kadar)

16 İşgal Edilmiş Japonya (1945-1952)	221
İşgalin Türü	221
İlk Dönem: Reform	223
İkinci Dönem: İyileşme	227
Barış Anlaşması Görüşmeleri	228
Barış Anlaşmasında Uzlaşma	230
Kronoloji	233
17 Çağdaş Japonya (1952'den itibaren): İç Meseleler-Siyaset	235
Siyasi Sistem	236
Siyaset: Sağ Kanat	244
Siyaset: Sol Kanat	252
Kronoloji	255

İÇİNDEKİLER

18	Çağdaş Japonya: İçişleri: Ekonomi ve Toplum	257
	Ekonomi	257
	Toplum	265
19	Çağdaş Japonya: Dış İlişkiler	283
	Japonya ve Amerika Birleşik Devletleri	284
	Japonya ve Rusya	291
	Japonya ve Doğu Asya	293
	Japonya ve Diğer Asya Ülkeleri	299
	Japonya ve Dünyanın Geri Kalanı	301
	Kronoloji: Japonya-ABD	303
	Kronoloji: Japonya-Diğer Ülkeler	303
	Ek: Japon Başbakanları	305
	Sözlük	307
	Kaynakça	315
	Dizin	349

Resimler

Tokyo: Haneda Havalimanı	4
Tokyo: Narita Uluslararası Havalimanı	5
Tarihi üç şehirle Kansai Ovası	6
Düzenli bir şekilde istiflenmiş pirinç sapsarı	7
Osaka: hızlı sipariş şefi	8
Tokyo: İmparatorluk Sarayı'nın bir köşesi	15
İmparator Hirohito ve İmparatoriçe Nagano	16
Japonya: İdari Bölümler (tablo)	17
İmparatorluk höyüğü, Osaka	25
Osaka: Tekrar inşa edilmiş Shitennoji Tapınağı	38
Nara: Horyuji Tapınağı	39
Nara: Kannon, Boddhisattva Merhamet Tanrıçası	40
Asya: Budizmin Yayılması	46
Nara: Toshodaiji Tapınağı Kondo	51
Uji: Amida Heykeli, Işık Budası	65
Kyoto: Nigashi Honganji, Jodo Shishu mezhebi	79
Osaka: Hideyoshi'nin Momoyama şatosu	96
Kyoto: Nijo Sarayı	106
Tokyo: Kırk yedi ronin mezarı	112
Nikko: Tokugawa İeyasu'nun anıtmezarı	118
Nikko Tapınağı; üç maymun	119
Modern Yokohama Limanı	135
Meiji devlet adamı İto Hirobumi	147
Meiji askeri figürü Yamagata Aritomo	152
Tokyo: Waseda Üniversitesi	161
Tokyo: Meiji Parkı; Şinto geçit töreni	162
Tokyo: Frank Lloyd Wright'ın İmparatorluk Oteli	192
Başbakanlar (1922-1932) (tablo)	193

JAPONYA TARİHİ

Hiroshima üzerindeki nükleer bulut	214
Hiroshima, merkez üssünü işaret eden abide	215
Nagasaki Barış Abidesi	215
Tokyo Demiryolu İstasyonu	264
Demiryolu yolcu vagonu	265
Okula giden çocuklar	267
Bisikletler: Alışılmış bir ulaşım şekli	268
Osaka: İngilizce çalışan öğrenciler	269
Tokyo: Şinto Yasukuni Tapınağı	272
Tokyo: Şinto düğünü	273
Osaka: Geleneksel kıyafet giymiş bir kız	274
Tokyo: Semt sakinleri parkın olanaklarından keyif alırken	275
Tokyo: Çiçek sergileri	276
Japon estetiği: Karuizawa, bir bahçe kapısı	276
Tokyo: Budokan (dövüş sanatları salonu)	277
Tokyo: Hepsi kadın olan Takarazuka Kokusai Topluluğu	278
Tokyo: Bir baronun konağı	279
Tokyo: Ginza Caddesi'nde Noel	280
Tokyo: ABD Elçiliği	284

Önsöz

Bu kitabın amacı Japon tarihini tanıtmaktır. Kitabın yaklaşık olarak yarısı Meiji öncesi Japonya'yı, yani 1868'den önceki dönemi ele alır. Diğer yarısı ise, çığır açan o tarihten itibaren ülke ile ilgili iç ve dış olayları anlatır. Bu tarih, Japon tarihinde geleneksel Japonya'dan modern Japonya'ya doğru geçiş dönemi sayılabilen bir dönüm noktasıdır. Metinde Japon soyadları, alışlageldiği gibi, özel isimlerden önce gelir.

Bu kitabın oluşmasında birçok insana minnettarım. Sir George B. Sansom, Columbia Üniversitesi'nde verdiği konferanslarda ve kolay anlaşılır kitaplarında Japon yaşam tarzının ve kültürünün temel yönleri hakkında bazı bilgilere yer verdi. Sansom'un Standford Üniversitesi'ndeki doktora çalışmaları ve Japonya'ya yaptığı geziler yeni ufuklar açarken, Kaliforniya Devlet Üniversitesi'nde, otuz beş seneden fazla bir süre boyunca Japonya ve Asya tarihi derslerindeki öğrencilerim sözlü ve yazılı malzemenin sunumuna odaklanmama yardımcı oldular.

Milton W. Meyer

Japonya'yı Tanıtmak

Japonya'nın siyasi ve ekonomik bir dünya gücü olarak ortaya çıkması, modern tarihin başarı öykülerinden biri olmuştur. Coğrafi bölge bakımından küçük olsa da, takımadalardan oluşan bu ülke, 128 milyonluk nüfusu ile nüfusu en yoğun ülkeler arasında onuncu sıradadır. Doğal kaynakları neredeyse yok gibidir, buna rağmen çok daha geniş olan Amerika Birleşik Devletleri'nden sonra dünyanın en zengin ve ekonomik açıdan en verimli ikinci ülkesidir. Modernleşme çağına liderlik eden tarihi bir örnek olarak Japonlar, II. Dünya Savaşı felaketine rağmen, ilerleyen on yıllık dönemlerde teknik bilgiler konusunda önemli bir temel oluşturdular.

Japonya artık uluslararası, siyasi ve ekonomik konuların içinde yer alan ve bu konuları şekillendiren etkin bir ülke olmasına rağmen, Asya kıtasının dışında yer alan adalarına baktığınızda, geleneksel olarak daha ziyade kendine yeten, yarı tecrit edilmiş bir ülkeydi. Premodern çağlarda, yüzyıllar boyunca Japonya hiçbir şekilde bir dünya gücü veya bölgesel güç değilken, büyük bir Çin medeniyetinin çevresinde kendi tarihsel yolunu izledi. Japonlar kültürel alanda Çinlilerden aldıkları bazı fikirleri uygularken, bazılarını ise reddettiler. Fikir alma konusundaki bu seçici yaklaşımları 1850'lerin ortalarından sonra, Batı dünyası Japonya'nın modernleşmesine yardım ettiği zaman da devam etti. Bu durum bir asır sonra, II. Dünya Savaşı'nın ardından, Amerikan işgali sırasında tekrar ortaya çıktı.

Japonlar Doğu'dan ve Batı'dan gelen birikimlere rağmen, geleneksel değerlerin özünü muhafaza ettiler. Japonlar temelde tarımla ilgilenirdi; toprak temel zenginlik kaynağıydı. Topluma bağlılık her şeyin üstündeydi; kişi ailenin, kasabanın, bölge ve ülkenin düşüncelerine tabiydi. Ulusal Japon ailesinin merkezinde, tarihin en eski süregelen siyasi geleneklerinden biri olan ve insanlar için ideolojik ve merkezi bir odak noktası sağlayan bir imparatorluk soyu vardı. Tarihsel gelişim sürecinde sadece kendi yetkisini kullanan, yıkıcı işgallerle nadiren karşılaşan ve yine nadiren yurtdışıyla sorun yaşayan Japonya, asırlar boyunca kendi stratejisini kendisi belirledi. Ülke yurtiçinde çok sayıda içsavaş yaşarken, hiçbir zaman sert ve ani bir değişime yol açan önemli devrimler gerçekleşmedi. Olaylar, devam eden bir süreç

JAPONYA TARİHİ

içinde kronolojik olarak ardı ardına ve üst üste cereyan etti. Değişimler ister içerden ister dışarıdan tetiklenmiş olsun, zaman içinde birikerek tarihsel açıdan lineer bir birleşme eğilimi gösterdi.

Açık denizde birbirine bağlı adaların sağladığı coğrafi korunma sayesinde, farklı özelliklerinin devamlılığı, dışarıdan gelen seçilmiş unsurlarla birlikte varlığını sürdürdü. Bunun sonucu olarak da aykırı stereotipler Japonya'da var olmaya devam etti. Geleneksel sanatlar, yemek kültürü, mimarlık ve davranış modelleri, yüksek tempolu ve modern hayat tarzlarıyla birlikte ortaya çıktı. Japonya, hem Doğu'nun hem de Batı'nın geleneksel ve yabancı fikirleri için zengin bir kaynaktı.

Japonya, Doğu dünyasında eşsiz tarihi sürecini muhafaza etti; Batılı görüşe göre, Asya ülkelerinin içinde en modern olanıydı.

COĞRAFİ KONUM

Japonya, Kuzey Asya kıyısının dışında geniş bir yay çizen, dört bin adadan oluşur. Sadece bir avuç ada, beşeri faaliyeti mümkün kılacak boyuttadır. 1932 km uzunluğundaki takımadalar, Batı yarımkürede aynı enlemlerde birleşseler, Montreal'den Florida'da Tallahassee'ye kadar uzanırdı. Ülkenin çoğunluğu ılıman kuşakta yer alır. Oldukça sık yağmur yağar, verimli bir toprağa sahiptir ve coğrafi olarak kültürel etkileşimi daha kolay kılmak için Çin ve Kore anakarasının yakınlarında bulunur. Japonya topografya, iklim ve verimlilik açısından Orta Atlantik eyaletlerinden New York, New Jersey, Pennsylvania, Maryland ve Virginia'ya benzer. 375 km²'lik bir alana sahip olan Japonya, Amerika Birleşik Devletleri'nin yirmide biridir. Japonya, Fransa'dan veya savaş öncesi Almanya'dan daha küçük, ama İtalya veya İngiltere'den daha büyüktür. Ülkeyi İngiltere ile coğrafi ve tarihsel açıdan karşılaştırmak doğaldır; ikisi de adalara özgü milletlerdir ve büyük kıtasal kara parçalarının ötesinde bulunurlar; ikisi de büyük bir donanmaya ve deniz gücüne sahiptir. İkisi de bilindiği üzere yabancı ordu işgallerinden uzak kalmıştır. İkisi de monarşi ile yönetilir; ikisi de komşu anakaranın kültürel tesirlerine karşın, gelişmiş belirgin kültürlere sahiptir.

Japon takımadaları içinde oldukça büyük olan sadece dört ada vardır. En kuzeydeki Hokkaido (eski bir ifadeyle Kuzey Deniz Çemberi) aynı zamanda Ezo, Matsumae veya Oshima olarak bilinen adadır. Kuzeydoğu Amerika eyaletleriyle aynı enlemde bulunur, soğuk bir iklime sahiptir ve nüfusu azdır. Japon tarihinin genel akışının dışında kalmıştır. En önemli ada olan Honshu, en büyük ve en kalabalık olanıdır. Büyük şehirler ve ana tarım alanlarının bulunduğu Honshu, Japon ulusal hayatında önemli olaylara sahne olmuştur. Güneyde, güzel İçdeniz'in kar-

şısında Dört İl olarak bilinen Shikoku ile Dokuz İl adıyla bilinen Kyushu bulunur. Georgia eyaletiyle aynı enlemde bulunan Kyushu'da astropikal bir iklim görülür ve dört ana ada arasında, erken Çin ve Batı tesirlerine en yakın ve en açık ada olarak Japon kültürel tarihinde önemli bir rol oynamıştır. Kyushu'nun güneyinde, Tayvan'a doğru bir yay gibi dizilmiş Ryukyu Adaları vardır. Japonya idari amaçlar için kırk beş vilayete (*ken*) veya ile bölünmüştür. Günümüzde de görülen bu düzenleme 19. yüzyılın sonlarına dayanır. Ryukyu zinciri gibi, Hokkaido'nun tamamı bir vilayet sayılır, ayrıca "do" olarak adlandırılan tek bölgedir. On iki milyondan fazla nüfusuyla başkent Tokyo, ülkenin en büyük şehri olup hem ayrı bir vilayet hem de eşsiz bir metropoldür. Kyoto ve Osaka özel kentsel illerdir. Honshu Adası geleneksel olarak kuzeyden güneye doğru beş bölgeye ayrılmıştır: Tohoku, Chubu, Kanto, Kinki ve Chugoku.

Japonya'nın iklimi bir uçtan diğer bir uca aşırı bir farklılık göstermez. Farklılıklar kısmen Asya anakarasına yakınlığı nedeniyle ortaya çıkar. Anakaradan gelen kış rüzgârları soğuk ve kuru hava getirir; bazen de Japon Denizi'nden yağış getirirken, Japon Alpleri dahil olmak üzere orta sıradağlarda yağmura veya kara neden olurlar. Bu rüzgârlar Pasifik Okyanusu'nun önündeki kalabalık ve daha ılımlı İç Bölge'yi Japon Denizi'ne paralel, daha sert ve daha az gelişmiş olan Dış Bölge'den ayırır. Güneybatı Çin denizlerinden gelen yaz rüzgârları, ılık ve şiddetli yağmurlarla Asya'da (Çince "da feng" ya da "büyük rüzgâr" diye çevrilen) "tayfun" olarak adlandırılan yaz sonu veya erken sonbahar hortumlarını getirir. İklim buna ilaveten iki körfez akıntısına bağlıdır. Kara akıntı veya Kuroshivo olarak da bilinen sıcak su akıntısı Pasifik kıyısı boyunca tropikal bölgelerden ılık okyanus akıntısı getirir. Bu akıntı aynı zamanda Alaska'yı ve Kuzey Amerika'nın batı kıyısını çevreler. Kuzeyden gelen Oyashivo soğuk su akıntısı Okhotsk Denizi'nden güneye iner ve Sibirya'dan güneyde Japon Denizi'ne doğru akar.

Japon topografyası yaygın dağlık alanlarıyla dikkat çeker. Neredeyse ülkenin her tarafında tepeler veya dağlık bölgeler mevcuttur; bunun yanı sıra daha az sayıda sıradağ ve yüksek tepeler de vardır. Eski çağlarda altmış tanesi faal olmuş olan beş yüzden fazla yanardağ bulunur. Bunların arasında en meşhuru Japon sanatında bilinen bir simge olan, 3600 m yüksekliğindeki Fuji Yanardağı'dır. Fuji açık havada Tokyo'dan bile görülebilir. Bu yanardağ en son 1707'de patladı. 3200 m yüksekliğindeki kıyı sıradağları Doğu Honshu kıyısı kenarında Pasifik Okyanusu'ndaki büyük Tuscara Çukuru'nun 6000 m derinliklerine dalar. Bu kadar kısa mesafeler içinde görülen büyük yükseklik farklılıkları yeryüzü kabuğunda ve hareketli tektonik tabakalarda fazladan bir gerilim yaratır; Japonya'da sıklıkla depremler yaşanır. Yılda yaklaşık 1500 deprem kaydedilmiştir. 1923'te yaygın yangınlarla tetiklenen

JAPONYA TARİHİ

ve modern dönemlerin en yıkıcı depremi olan Japon depremi Tokyo-Yokohama bölgesini enkaz haline getirmiştir. O sene doğan çocuklar “deprem bebekleri” olarak bilinir.

Japonya topraklarının beşte birinden daha az bir kısmı düzlüktür. Ancak bu önemli bir miktardır, çünkü besinin büyük bir kısmı oradan sağlanır. Esas Japon ovaları doğu merkezli Honshu kıyısı boyunca uzanır. Bu düzlüklerin en geniş ve en ünlü olanı 17.000 km² büyüklüğünde olan ve Tokyo’nun yer aldığı Kanto (doğu illeri) Ovası’dır. Bu bölge, ulusal ekonomik, askeri ve siyasi gücün esas kaynağı olmuştur. Güneybatıda, Japonya’nın en önemli şehirlerinden ve endüstri merkezlerinden biri olan Nagoya’nın bulunduğu, 1554 km² büyüklüğünde olan Nobi Ovası vardır. En önemli üçüncü düzlük beş eyaletiyle geleneksel bir tarihi merkez olan Kansai Ovası’dır. İçdeniz’in doğu ucunda 1295 km²’lik bir alana yayılmıştır. Burada Japonya’nın ilk başkentleri olan Nara ve Kyoto ile aynı zamanda Osaka ve Kobe modern ticari kent merkezleri bulunur. Büyük şehirleri destekleyen bu üç düzlük ve diğerleri elverişli ama gittikçe daralmakta olan tarım arazisinin büyük bir bölümünü oluşturur. Zaten düzgün taraçalar halinde dağ eteklerine doğru uzanan ekilebilir toprağın daha fazla yayılması pek mümkün değildir. Ülkenin daha küçük iç körfezlerini içine alan veya sahil şeridinin uzamasını sağlayan yayılma planları tarımsal alanları çoğaltmaktadır.

Tokyo: Ön planda şehir merkezine yakın Haneda İç Hatlar Hava Limanı.

Tokyo: Narita Uluslararası Havalimanı.

Doğal kaynaklardaki eksiklikler ekilebilir toprağın azlığından kaynaklanabilir. Japonya endüstriyel amaçlar için yeterli bakır rezervlerine sahiptir, ancak zayıf kömür yatakları ile az miktardaki petrol ve demir rezervleri açısından yetersizdir. Japonya'nın yıllık petrol üretimi Amerika Birleşik Devletleri'nde her altı saatte bir gerçekleştirilen üretime eşittir ve Japonya'nın bilinen demir rezervleri ABD'de sadece üç ay için yeterli olur. Muhtemelen en önemli doğal kaynağı sudur. Şiddetli yağışlar kırsal bir bölgeyi yemyeşil kılabilir. Ormanlar Kyushu'da tropik mevkilerden Hokkaido'da soğuk çamlık bölgelere kadar farklılık gösterir. Orman ürünleri toplanır; bitki örtüsü ve odun, ülkenin ev ve inşaat malzemelerinin önemli bir bölümünü sağlar. Tarım, nemli veya sulu tarıma dayanır. En önemli ürün olan pirinç, ülkenin birçok yerinde yetiştirilir. Anakara Asya'daki büyük nehirlerden farklı olarak, Japonya'nın küçük nehirleri büyük ölçekli işler için elverişli değildir ve sel kontrol projelerini gerektirmezler. Dereler hızlı akar ve kısadır (en uzun 483 km'den kısadır) ama büyük bir hidroelektrik güç sağlar. Ülkede geniş, dolambaçlı nehirler olmadığından Japon edebiyatında nehir unsuru pek göze çarpmaz; Swanee, sakince akan Don veya "tatlı Thames" nehirlerine eşdeğer bir nehir yoktur. Ancak bu nehir eksikliğini dengelemek için sahil korumalı deniz nakli elverişlidir. Kümelenmiş adaların arasında korumalı körfezler, boğazlar, İçdeniz ve (Hawai zincirinde olduğu gibi) adalar arasında geniş okyanus açıklıklarının olmadığı göze çarpar.

JAPONYA TARİHİ

Kansai Ovası'nın üçgen şeklindeki merkezi ile tarihi üç şehir: Osaka, Nara ve Kyoto.

Japonya'nın 27.359 km'lik kıyı şeridi (Amerika Birleşik Devletleri'nde kıyı şeridi 20.921 km'nin altındadır), ülkenin geçimi açısından çok önemli olan denizcilik ve balıkçılık endüstrileri için birçok güzel liman barındırır.

COĞRAFYANIN ETKİLERİ

Çeşitli coğrafi etkenler, Japon tarihsel hayatını şekillendirmekte etkili yardımcı olmuştur. Japonya bir ada olduğu için, kısmen siyasi soyutlanma ve homojenlik

içinde gelişmiştir, Kore ve Japonya'yı birbirine bağlayan boğaz 161 km uzunluğundadır ve Çin açık denizi ile arasındaki mesafe de bunun beş katından daha fazladır. Hiçbir zaman işgal edilmemiş ve 1945'ten önce hiçbir başarılı akın yaşamamış olan Japonlar, kültürel alıntılara rağmen, kendi benliklerinde ulusalcı, vatanperver ve "biz farklıyız" ruhunu geliştirmişler, ada ülkelerinde (Shimaguni) benzeri olmayan bir hayat tarzı oluşturmuşlardır.

Ekonomik hayata bakacak olursak, coğrafya, beşeri faaliyeti önemli ölçüde etkilemiştir. Bu güzel ülkede engebeli arazi birçok zorluklara neden olmuştur. Hoş bir topografya maskesinin altında gizli bir fakirlik mevcuttu, çünkü dağlarda ürün yetiştiremiyor ve yağmurlar toprağı elverişsiz hale getiriyordu. Buna rağmen, su bazı şeyleri alıp götürürken, diğer şeyleri de veriyordu. Yağmur ve iklim, Japon ve Asya beslenme alışkanlıklarında çok önemli bir yer tutan pirinç üretimini destekledi. Tokyo'ya kadar yayılan bölgede yılda en az iki kere ürün veren ve besleyici bir tahıl olan pirinç, özellikle 2.5 dönümlük küçük çiftliklerde diğer tahıllara göre en verimli üründü. Suyla çevrili olan Japonya, aynı zamanda kıyı ve derin deniz balıkçılığı peşindeydi. Balık kısmen ender olan süt ve et ürünleri yerine, yüksek proteinli bir besin kaynağı sağlıyordu. Otlayan büyükbaş hayvanlar için otlaklar kısıtlıydı; et temel bir besinden ziyade lüks bir üründü. Pirinçten veya kuzey iklimlerde yetişen buğdaydan

Japon estetiğı: Düzgün bir şekilde istiflenmiş pirinç sapları.

Osaka: hızlı sipariş şefi

yapılmış şehriyeli yemekler, her yerde bulunan soya fasulyesi kadar yaygındı. Basit bir Japon yemeği pirinç, balık ve sebzelerden oluşur. Daha özenli şöenler, ilave yemekler içerir; ancak ne sunulursa sunulsun, besinlerin renk, diziliş ve göz zevkine hitap edişine çok önem verilir. Çay (*cha*), özellikle yeşil olanı temel içecektir; bira (*biru*) ve pirinç şarabı da (*sake*) çok ünlüdür.

Toprak, geleneksel olarak tarım ekonomisinde ülkede refahın en büyük kaynağıydı. Yönetici sınıf, kira ve vergi şeklinde toplanan toprak gelirleriyle yaşardı. Ülkenin modernleşmesinden önce yaşanan sayısız içsavaş, komşu veya dağınık alanlarda verimli pirinç tarlalarını denetleme teşebbüslerini önemli şekilde yansıtır. Büyük Budist manastırları ve geniş yönetici aileleri kendi malikânelerini inşa ederken, mülklerini hükümetin vergi kayıtlarından uzak tutmaya çalıştılar. Engabeli arazi yüzünden ekilebilen toprak miktarının azlığı sebebiyle, ekstansiften ziyade intansif tarım yöntemleri uygulandı. Erkeklerle kadınlar mevsimsel ekim ve hasat patlamalarında, küçük toprak parçalarını işlerdi. Geleneksel olarak elle ekilen ve toplanan pirinç tarımında oldukça yoğun bir insan gücü harcanıyordu. Modern zamanların nüfus problemleri ve yiyecek arzı, verimli toprağa göre yüksek olan nüfus oranı yüzünden ciddi sorunlar yarattı. Japonya'nın nüfusu, 19. yüzyılın ortasından önce bir süre nispeten sabit kaldıktan sonra, geçmiş yüzyıl boyunca 1850'lerde 30

milyonken, 1990'larda o sayının dört katına kadar fırladı. Daha sonra bu sayı artışı düz bir seyir izledi; ülke şimdi olağanüstü yaşlı bir nüfus içermektedir.

Siyasi ve ekonomik nedenlerin dışında, coğrafi etkenlerin de toplumsal ve kültürel etkileri vardır. Adalar zincirinin uzunluğu, Sakhalin Adası (Karafuto) dahil olmak üzere komşu deniz aşırı bölgelerden, kuzeyde Sibirya'dan, batıda Kore ve Çin'den, güneyde Tayvan'dan göç etmiş olan ataları, Japon halkında ilk farklı ırksal gerilimlerin nedeni oldu. Ancak Japonlar hangi yönlerden gelmiş olurlarsa olsunlar, miladi tarihin ilk yüzyıllarının sonlarında homojen belirgin bir ırk olarak birleştiler. Bunlar, günümüzde toplam nüfusun yüzde doksan dokuzunu oluştururlar. Irksal azınlıklar enderdir; Hokkaido'da yerli Ainular sayı olarak azdır. Japonya derebeyi iken, anayurttan taşınan yarım milyonun üstünde bir Kore halkı en çok görülenidir. Japonların kendi aralarında, ortaçağlara dayanan, işçi sınıfından olmaları veya düşük sosyal statüleri yüzünden *eta* veya *burakumin* (özel köylerden insanlar) denen, akran yurttaşlarından dışlanmış bir grup bulunur. Modern çağda Asya halkı içinde konumları nedeniyle Amerikalılara en yakın sayılan Japonlar, Doğu kültürünün ve geleneklerinin yorumlayıcıları olarak, Doğu Asyalıların karşısında tersine bir rol oynadılar. 1850'lerin ortasında Amerika Birleşik Devletleri Matthew Perry sayesinde ülkeye açılmaya başladı. Bu da, Çin'de modernleşmeye katılma ve Kore tecridini sona erdirmeye yardımcı oldu.

Buna rağmen, Japonya birçok geleneğini muhafaza etmeye devam etti; onun yarı soyutlanmış hali bir dereceye kadar kültürel muhafazakârlığa katkıda bulundu. Yabancı baskılar bütün eski gelenekleri bir kenara itmedi; bu gelenekler yenileriyle birlikte muhafaza edildiler. Japonya animatizm, Şintoizm, Budizm, Konfüçyüsçülük ve Hristiyanlık gibi çeşitli dini ve laik ideolojilere aynı zamanda uyum sağladı. Tiyatro sanatındaki temel tarihi aşamalar birbirine eklendi; 13. yüzyıl Budist kaynaklı No¹ tiyatro eserleri, daha sonra Kabuki ve kukla oyunları (*bunraku*) ve modern Batı tiyatro türleri bu aşamaların bazılarıydı. Bugün Tokyo tiyatrolarında bu anlatımların hepsi keyifle izlenebilir. Kısmi tecrit, Japonların kültürel aktarımın bilincinde olmalarını sağladı. Aktarılan yabancı fikirleri tam olarak kavrayıp kavramadıkları kesin değildir, ama en azından yerli uygulamadan alınan fikirlerin çeşitliliğinin farkındaydılar. Karayolundan ziyade, deniz yoluyla gelen kavramlar daha kolay tanımlanabiliyor, kapsama alanına giriyor ve tartışılabilirdi. Budizm, Çin elyazısı, Çin siyasi ve idari şekilleri gibi başkalarından aldıkları fikirler de Japonların üzerinde dikkate değer izler bırakmış olsa da, Japonlar sadece kendilerine ait olanın çoğunu muhafaza ettiler.

1 No: Japonya'da müzikli, danslı, neredeyse boş bir sahnede süslü giysilerin giyildiği oldukça geleneksel biçimde sunulan klasik bir tiyatro türü. (çev.)

Bu eşsizlik, ilerde daha karmaşık ideolojileri destekleyen basit tarihöncesi dini inançların ve tavırların ısrarla sürüdürülmesiyle kendini belli etti. Tek bir imparatorluk soyunun süregelen tarihsel devamlılığı, buna bağlı olarak siyasi ve askeri alanda uzun ömürlü aile hiyerarşileri ve benzersiz, kendi kendini yöneten, özerk ve ulusal bir kimliğin bütünleşmiş bilinci, bu ideolojilerin bazılarıdır. Japonlar *tatami* (saman yer halısı), *shoji* (kayan kâğıt duvar panelleri), havadar evler, sanat objeleri (duvar nişleri) için *tokonoma*, *hibachi* (ya da kömür mangalları), tahta ve demir banyo küvetleri gibi özgün içmimari formlarını ve donanımlarını kendileri şekillendirdiler. Japonlar bazı fikirleri dışardan alırken, bazılarını da ihraç ediyor, ticaret yapıyorlardı. 14. ve 15. yüzyıllar gibi erken bir dönemde Japon deniz ticareti, Batı'ya üstün geldiği Asya'nın doğu ve güney kıyılarına sessizce girdi.

Doğal manzara, insanların coğrafi peyzaj konusundaki baskılarına rağmen, erken bir dönemde doğayla ilgili bir estetik duygusu geliştiren Japonların güzellik sevgisine ilham verdi. Japonlar kırsal bölgenin seçilmiş güzellikleri hakkında tefekkür etmekten keyif aldılar; ilham veren kompozisyonları anlatan şiirler yazdılar; güzel manzaralı yerlerde piknik yapmanın tadını çıkardılar ve ilkbahar döneminde yıllık kiraz açılışı için partiler düzenlediler. Birçok bölge, kendi özel eğlence programlarının keyfini sürdü, ilk olarak 1934'te açılan ulusal parklar (*kokuritsu-koen*), ellinci yıldönümünde 27'yi buldu. Bunun yanı sıra, elli dört "yarı" ulusal park bulunur (*kokutei-koen*). Üç ulusal bölge (*nihon-sankei*) özellikle hayranlık uyandırır: Kuzeydoğu Honshu'da Sendai'nin dışındaki bir körfezde 250 çam ağacının dikilmiş olduğu minik adalar topluluğu olan Matsushima; Japon Denizi kıyısında, Miyazu Körfezi'nde çamların ekili olduğu bir kum seti olan Amanohashidate (Cennet Köprüsü); Hiroshima yakınlarında İçdeniz'in sularından yükselen tek *torii* (kapı) olan Miyajima (veya Itsukushima) Tapınağı. Japonların doğaya karşı tavırları, korkudan ziyade huşu veya takdirdi. Dağlar kötü ruhlardan ziyade, yardımsever tanrıların ve azizlerin eviydi. Yüksek tepelere manastırlar inşa edilmişti. Geleneksel yapılar, ister tepelerde ister alçak zeminlerde inşa edilmiş olsunlar, manzaranın bir parçasıydılar. Kolaylıkla bulunan odun, en çok kullanılan malzemeydi; çok az taş kullanılır ve depremin zararlarını önlemek için neredeyse hiç tuğla kullanılmazdı.

Coğrafyanın Japon toplumuna ve kültürüne etkileri hakkında son bir yorum yapacak olursak, kuzeybatıda Kyushu'dan doğuya doğru İçdeniz boyunca sıralanmış ovalarıyla Honshu'ya ve Tokyo bölgesine doğru kıyı bölgelerinin Japon hayatına hâkimiyetini belirtmemiz gerekir. Bu coğrafi eksen, ülkenin en zengin tarihi yöresi, en büyük kültürel başarıların yuvası, tarım, endüstri ve ticarette en üretken ve en iyi iklimli bölgesi, en yoğun nüfuslu yeri, hızlı "sürat treninin" (*shinkansen*) yolu dahil olmak üzere, en ileri altyapısıydı. Japon tarihi burada şekillenmiştir.

TARİHİ DÖNEMLER VE KAYITLAR

Japonlar ülkelerini Nippon veya Nihon diye adlandırırlar. Bu sözler, “Doğan Güneşin Toprağı” diye kabaca çevrilen Çin harfleri *ri-ben*’den türemişlerdir. Çince den türemiş bu terimin farklı bir çeşidi Batı’da da kullanılmaya başlandı. 13. yüzyılda Çin’de Moğol hükümdarlarının yönetiminde hizmet eden Marco Polo, bu ismin, Venediklilerin hiçbir zaman ziyaret etmedikleri denizaşırı bir ülke için kullanıldığını duydu. Ardından Avrupa’daki anılarının bir çevirisinde bir yazıcı, bu çeviriyi Şipango veya Zipango’ya benzetti. Zamanla bu isimlendirmeler “Japonya” olarak Latinceye girdi. Çinlilerden başlayarak, hem Japonlar hem de Batılılar bu ülke için kendi ilgili terminolojilerini benimsediler.

Japon tarihi bir uçtan diğer bir uca, altı siyasi döneme bölünebilir (*jidai*). Bu dönemler adlarını, siyasi güce sahip coğrafi merkezlerden veya imparatorluk adına karar alma sürecini dolaylı olarak kullanan ailelerden aldı. Başlangıçta, ilk yerli kültür, tarihöncesi dönemlerden MS yaklaşık 400 yılına kadar oluşturuldu. Daha sonra, yaklaşık üç yüzyıl boyunca, özellikle Çin olmak üzere kıtasal tesirler, gönümlü olarak arayışta olan ve seçici olarak onları kabul eden eski Japonya’ya sızdı. Üçüncüsü, 700’den 1200 yılına kadar, yerli ve yabancı fikirlerle kuruluşlar birleşti. Bu durum önce Nara’da ve sonra da günümüzde Kyoto olarak bilinen bölgede merkezi başkentler oluşturarak tarihin ilk siyasi dönemini yarattı.

Dördüncüsü, Japonya 1200’den 1600 yılına kadar süren dört yüzyılda, askeri feodalizm diye adlandırılan ve militan grupların, siyasi ayrılıkların, iç savaşların ortaya çıkmasıyla tanınan bir dönem yaşadı. Beşincisi, 7. yüzyılın bitiminde Japonya, peş peşe üç başarılı askeri liderin çabasıyla, Tokugawa askeri diktatörünün yönetiminde iki buçuk asır boyunca tekrar birleştirildi. Son olarak, 1850’lerin ortalarında Japonya, Perry’nin, diğer adamların ve Batı dünyasından güçlerin gelişiyile modern döneme girdi. “Doğu ile Batı arasındaki Japonya” klişesi bazen Japonya’nın modern asrını tanımlamak için kullanıldı.

Japonlar, yüzyılların tarihini kapsamlı olarak yazdılar. MS 1. yüzyıl gibi erken bir dönemde, tarihi Çin olaylarında Japonya’dan söz edilmesine rağmen, resmi bir tarih düzenleyen ilk Japon, Japonya’nın ilk büyük devlet adamı Prens Shotoku Taishi idi (ö. 621). Bu eser kayboldu ama bir asır içinde lisan ve icra konusunda Çinlilerden çıkarılmış iki resmi genel tarih derlendi. Hâlâ mevcut olan ilk yerli tarihin ya da *Kojiki*’nin (Eski Olayların Kaydı) ilki 712’de derlendi. Ancak bazı baskıları 628 yılına dayanır. Esas olarak bu eser, ilk Japonya döneminde önde gelen ailelere bağlı şairler tarafından muhafaza edilen, efsanevi öykülerden oluşur. Sekiz sene içinde 720 yılında, *Nihon Shoki* veya *Nihongi* (Japonya’nın Tarihi) adında başka bir derleme düzenlendi. Bu eser, öyküyü 887’ye kadar götüren Altı Ulusal Tarih’in

ilk cildini oluşturdu. Bu ilk resmi genel eserlere ilaveten, merkezi hükümetin emri ile yazılan çeşitli illerin (yerel tarihleri) *fudoki*'leri vardı. Bunlardan biri 733'te derlenmiş olup, bozulmadan kalmıştır. Diğerleri kısmen mevcuttur; biri başka bir çalışmanın içinde bulunan bir özettir.

Genel veya yöresel tarih kitaplarını derleme geleneğine ilaveten, Çin tarih yazıcılığının bin senelik ilkeleri, bilinçli bir şekilde taklit ediliyordu. Çin'de geliştiği ve Japonya tarafından alındığı üzere, tarihsel olayların yazılışı dört bölümden oluşuyordu. İlk önce, imparatorluk ailesinin kayıtları geliyordu; ikinci olarak, resmi memurların ve bürokrasinin soyla ilgili çizelgeleri ve listeleri; üçüncüsü, Konfüçyüs törenleri, din, ekonomik gelişme ve edebiyatla ilgili makaleler ve yorumlar; son olarak da, önemli resmi memurların ve askeri şahısların biyografileri ile dış ilişkilerin özetleri gelirdi. İmparatorları, mahkemeleri ve memur sınıfını vurgulayan bu sistem, Japonlar tarafından benimsenmişti, ancak standart Çin tarihinde bulunan hayatların ve bilimsel incelemelerin tamamını içermezdi. Muhtemelen bunun nedeni biyografilerin ve bilimsel malzemenin eksikliği idi. Japon tarihçiler, uyarlamalarında tarihle ilgili başka bir sorunla daha karşı karşıya kalıyorlardı: Geleneksel Çin tarihi doğal olarak hanedanla ilgiliydi (Çin MÖ 18. yüzyıl ile MS 20. yüzyıl arasında iki düzine hanedan veya aile tarafından yönetildi ve bunların her birinin kendi tarihleri mevcuttu). Ancak Japonya, MÖ 660 yılına dayanan, kesintisiz tek bir imparatorluk hanedanına sahip olduğu teorisini savunduğu için, tarihçiler genellikle kendi metinleri adına, tek bir saltanat döneminin veya dönemlere göre gruplanmış hanedanlıklardan keyfi olarak bir grubun uygun zaman dilimini seçtiler.

Japon tarih yazıcılığının ikinci döneminde, yaklaşık 11. yüzyıldan 14. yüzyıla kadar, yazıda yerel bir gelenek ortaya çıktı. Bu gelenek, benzer sesli Çin ideogramlarına dayanan Japon fonetiğini kullanıyordu. Bu dönemde çok sayıda *kagami* (aynalar) veya *monogatari* (öyküler) diye adlandırılan aile tarihçeleri mevcuttu. Altısı çok meşhur olan bu eserler, çeşitli içsavaşları ve süregelen bu savaşlarda askeri bölüklerin kaderlerini anlatıyordu. Bu eserlerin bazıları, birtakım eylemleri doğrulamak veya ilgili başkahramanların önyargılarını artıracak gündelik ilkeler içeriyordu. Bu yüzyıllarda tarihi bir Budist geleneği de belirdi. Bu türde en dikkat çeken eserlerden biri rahip Fujiwara Jien tarafından yazılmış olan *Gukanshu* (*Fool's Miscellany*¹), 1224? idi. Bu çalışma, Japon tarihini Budist bağlamda inceleyen ve yorumlayan ilk Japon teşebbüsü sayılabilir. Bu yüzyıllarda siyasi anarşi hüküm sürdüğü için, ortaçağ Avrupası'ndaki çağdaş manastırlar gibi, kapalı alanlar da öğrenmek ve yazmak için birer sığınak oldu.

1 Delinin Derlemesi (çev.)

16. yüzyılda, Togukawa döneminde Japonya'nın tekrar birleşmesiyle ve yıllar boyunca aralıklı içsavaşlardan sonra kanun ve düzenin yeniden yapılanmasıyla, güçlü merkezi otorite, amirlere karşı sorumlulukları ve yöneticilere karşı itaati vurgulayan Çince eserleri Çin örnekleriyle birlikte tekrar resmi olarak teşvik etti. Mito'da resmi Tokugawa ailesinin bir kolu 1657'de, Japonya'nın başlangıcından 1393'e kadar olan olayları kapsamak amacıyla Japonya'nın genel tarihini kaydetmeye başladı. İmparatorluk ailesinin üstün rolünü vurgulayan ilk yüz cilt (ve daha sonra 146'sı daha) 1709'da tamamlandı. Ardından on yedi ciltlik bir baskı MÖ 660'tan MS 1412'ye kadar olan yılları kapsadı. Diğer tarihçiler de, resmi Tokugawa himayesi olsun veya olmasın, birçok cildi kapsayan projeleri kaleme aldılar. Matbaanın ortaya çıkışı da tarihin yazılmasını teşvik etti ve imparatorluk ailesi-ninki dahil olmak üzere, modern kütüphanelerin ortaya çıkışı, kayıtları muhafaza etmeye yardımcı oldu.

19. yüzyılın ortasında, Japonya'nın tekrar açılmasıyla, tarih bilimi Batı'dan bazı teknikler aldı. Japonlar, ulusal kütüphaneler inşa ettiler, üniversiteler açtılar, kürsüler kurdular, bilimsel dergiler bastılar ve araştırma enstitüleri geliştirdiler. 1869'da hükümet, Japon tarihinin bir başka baskısını gerekli gördü. Sekiz sene sonra, bir Tarihsel Derleme Bürosu kuruldu. On yıl içinde, bu büro, yeni açılan ve tarihsel çalışmalar için ülkenin önemli bir merkezi olan Tokyo İmparatorluk Üniversitesi'ne dahil edildi. Resmi ve resmi olmayan ilk modern çabalar, yirminci yüzyılın gelişile kültürel, sosyal ve ekonomik konuların da tanıtılmasına karşın, siyasi olayları vurgulamaya devam etti. II. Dünya Savaşı'ndan önceki çalışmalar sadece yaklaşımlarda bir çeşitlilik değil, aynı zamanda ilmi edebiyatın, kaynakça eserlerin gelişmesini ve esas yararlanılan kaynaklara yöneltilen vurguyu yansıttı. 1930'larda, savaşçı siyasetin tekrar doğmasıyla ve Pasifik Savaşı'nın başlamasıyla, tarih yazma bilimi yönlendirilmiş kanallara çevrildi. Savaş sonrası dönemde, Japon tarih biliminde çeşitlilikler yeniden filizlendi. Japon dilinde kapsamlı dergiler üretildi. *Resimli Japon Kültürel Tarihi* on dört ciltten oluşuyordu; *Japon Tarihi Sözlüğü* yirmi cilde ulaştı; *Dünya Tarihi Ansiklopedisi* yirmi beş cildi buldu. Kapsam olarak üretim, İngilizce dahil olmak üzere, yabancı dillerde çok daha azdı. Revizyonist tarihler, Japonya'nın II. Dünya Savaşı'ndaki rolünü silip, askeri eylemlerini önemsiz gibi göstererek, işgal edilmiş Asyalı komşuları kızdırdı.

KAVRAMA SORUNLARI

Japonlar kendi tarihleriyle ilgili çok sayıda eser üretmelerine rağmen, Batılı yazarlar bu alanda daha az sayıda çalışma gerçekleştirdiler. II. Dünya Savaşı'ndan

önce, Batılılar, Japonya hakkında nadiren özel metin yazdı. Japonya’da oturan az sayıda İngiliz, tarih bilimi dalında profesyonel olmamalarına rağmen, ilk girişimlerde bulundular. James Murdoch üç ciltlik *Japon Tarihi*’ni (1903-1926) yazdı; onun hemşerisi Sör George Sansom 1931’de, bir klasik sayılan *Japonya: Kısa Bir Kültürel Tarih*’in ilk baskısını yayımladı. Amerikan bilimi, kapsam açısından daha da kısıtlıydı. İlk ciddi çalışma, I. Dünya Savaşı’ndan önce çok okunan *Mikado’nun İmparatorluğu* adlı eseri yazan ve Japonya’da fen öğretmeni olan William E. Griffis tarafından hazırlandı. Daha sonra Amerika Birleşik Devletleri ile diplomatik meselelere odaklanan bazı Amerikalı tarihçiler, daha çok Batı kaynakları üzerinde çalıştılar. Çok az biliminsanı Japonca biliyordu; 1941’den önce, Amerika Birleşik Devletleri’nde muhtemelen sadece on iki üniversite Japonya ile ilgili konularda eğitim verdi.

Pasifik Savaşı, hükümet dairelerinin Japon dilini ve tarihini çalışmasını tektikledi. Japonya’da profesyonel olarak eğitim görmüş Amerikalı tarihçilerin saf-ları, savaş sonrası öğrencilerin eklenmesiyle iyice kabardı. Harvard, Yale, Co-lumbia ve Stanford gibi üniversite merkezlerinde, Michigan’da, Washington’da, Kaliforniya’da ve Hawaii’de Japon çalışmaları gelişti. Özelleştirilmiş monografiler yayımlandı; Japonya ile ilgili kütüphane mevcutları dokuz katına, yani 1940’ta 90.000 ciltten, 1958’de 800.000 cilde ulaştı. Japonya’yı öğrenme ihtiyacı aniden zorunlu oldu. Ülkenin erken modernleşmesi, bir dünya gücü olarak yükselişi, II. Dünya Savaşı ve Amerikan işgali anında itici bir güç sağlarken, Japonya’nın Asya ve dünya üzerinde, özellikle ekonomik meselelerdeki çağdaş önemi sürekli bir çalış-mayı, incelemeyi ve kavramayı hak ediyordu. Tokyo’da, Ulusal Meclis Kütüphanesi 16. yüzyıl misyonerlerine dayanan ve dış meseleler konusunda basılmış bir yığın malzemeye sahiptir. Üniversite kütüphaneleri bu ana koleksiyonu arttırmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri’nin Japonya ile yaşadığı kısa ilişki dönemi, yani sa-dece bir buçuk yüzyıl, karşılıklı anlaşma konusunda zorluklar yarattı. Bu dönemde Japonya’nın Amerikan yorumları ve görüntüleri farklılıklar sergilerken, Japonları ya pasif taklitçiler olarak ya da toprak kapan barbarlar olarak tanımlayan aşırı uçlar arasında bir gidip gelme söz konusu oldu. Japon-Amerikan temasının ilk yıl-larında, 1853’te Perry’nin gelişi ile 1904-1905 yıllarındaki Rusya-Japonya Savaşı arasında genel bir Amerikan onayı ve o ülkeye ilgi gösteren bireylerin Japonya’yı tasvibi gözlemlendi. Japonlar, en azından görünürde Batı âdetlerine uyum sağla-dıkları için, kültürel olarak Batılılara benzediler ve bu nedenle, basitçe denebilir ki, daha anlaşılabilir ve daha sevimliyidiler.

Japonya, siyasi açıdan henüz korkulacak bir ülke değildi, çünkü Asya’da Ame-rikan çıkarlarıyla ilgili çok az çatışma yaşandı. Japonya ve Japonlar estetik açıdan garip, egzotik ve biraz gülünç sayılırlardı. 1885’te Gilbert ve Sullivan tarafından

yazılmış olan *Mikado*, basmakalıp Japon tiyatro karakterleriyle çok rağbet gördü. Bir romana dayanan ve bir oyundan uyarlanan Puccini'nin operası *Madame Butterfly*, ırksal soylara karşı gelen bir aşk öyküsüdür. Japonya'da yaşayan Batılı yazarlar da egzotik görüntülere katkı sağladılar. İrlanda-Yunan kökenli Lafcadio Hearn 1890'da Japonya'ya yerleşti. Orada Budist oldu, bir Japon evinde yaşadı ve bir Japon ismi alarak Japon bir eşle evlendi. Japon hayatının geleneksel ve modern yönlerini tanımlayan *Japonya: Bir Yorum Girişimi* adlı eseri dahil olmak üzere, biçimsel olarak mükemmel okuma kitapları yazdı.

Rus-Japon Savaşı'ndan sonra, Japonya'nın oldukça önemli bir Asya gücü olarak kabul edilmesiyle, Amerika Birleşik Devletleri'yle olan ilişkiler kötüye gitti. Japonya'nın Asya'da karasal olarak genişlemesi, özellikle Çin'de Amerika Birleşik Devletleri anlaşma haklarını ve aynı zamanda 1898'de Amerika Birleşik Devletleri'nin İspanya'dan elde ettiği Filipin Adaları'nın güvenliğini etkiledi. Göçmenlikten çıkarılmayla ilgili Amerikan kanunları Japon duyarlılığını tüketti. Dostluk, sonunda Pasifik Savaşı'yla patlak veren düşmanlığa dönüştü.

Buna rağmen, savaşın yıkıcı gücünden ve sonrasında çıkan işgalden sonra, yenilmiş bir Japonya tekrar, alışageldiği gibi bir demokrasi kalesi ve komünizme karşı bir müttefik olarak tanımlandı. Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk savaş sonrası yıllarda, Japon mallarına eğilim gösteren bir çılgınlık gelişti. Amerikan bahçelerinde, Japon mimari peyzajları çiçek açtı; mağazalar indirimli satış reyonlarında diğer

Tokyo: Ticari bölgenin yakınlığında İmparatorluk Sarayı'nın bir köşesi, iddialara göre dünyanın en değerli gayrimenkulü.

JAPONYA TARİHİ

mallarla birlikte şoji perdeleri, elektrikli *hibachi*'leri tanıttı; hemen Zen Budizm çalışması gelişti. Japonların asırlar boyunca, hem Doğu'dan hem de Batı'dan yapmış oldukları gibi, Amerikalılar da Japonya'dan birçok dış formlar aldılar.

İmparator Hirohito ve İmparatoriçe Nagano, Los Angeles 1975.

Ancak karmaşık Japon özünün ve içeriğinin Amerika tarafından takdir edilmesi ve kavranması daha zor benimsendi.

Tokyo şehir merkezinde emlak o kadar değerlidir ki, imparatorluk saray mülkünün, dünyanın en zengin sekizinci bölgesi olan bütün Kaliforniya eyaletinin değerinde olduğu fıkra şeklinde tahmin edilmektedir.

JAPONYA'YI TANITMAK

Japonya: İdari Bölümler

<i>Adalar</i>	<i>Bölgeler</i>	<i>Vilayetler (ken)</i>	<i>Vilayet Başkentleri</i>
Hokkaido	Hokkaido	Hokkaido (ayrıca <i>do</i>)	Sapporo
Honshu	Tohoku	Aomori	Aomori şehri
		Akita	Akita şehri
		Iwate	Morioki
		Miyagi	Sendai
		Yamagata	Yamagata şehri
		Fukushima	Fukushima şehri
	Chubu	Niigata	Niigata şehri
		Toyama	Toyama şehri
		Ishikawa	Kanazawa
		Fukui	Fukui şehri
		Shizuoka	Shizuoka şehri
		Yamanashi	Kofu
		Nagano	Nagano şehri
		Aichi	Nagoya
		Gifu	Gifu Şehri
	Kanto	Tokyo (ayrıca <i>do</i>)	Tokyo
		Ibaraki	Mito
		Tochigi	Utsunomiya
		Gumma	Maebashi
		Saitama	Urawa
		Kanagawa	Yokohama
		Chiba	Chiba şehri
	Kinki	Shiga	Otsu
		Nara	Nara
		Wakayama	Wakayama şehri
		Mie	Tsu
		Hyogo	Kobe
		(Kyoto ve Osaka: <i>fu</i>)	
	Chugoku	Okayama	Okayama şehri
		Hiroshima	Hiroshima şehri
		Yamaguchi	Yamaguchi şehri
		Tottori	Tottori şehri
		Shimane	Matsue
Shikoku	Shikoku	Ehime	Matsuyama
		Kagawa	Takamatsu
		Tokushima	Tokushima şehri
		Kochi	Kochi şehri
Kyushu	Kyushu	Fukuoka	Fukuoka
		Oita	Oita
		Miyazaki	Miyazaki
		Saga	Saga
		Nagasaki	Nagasaki
		Kumamoto	Kumamoto
		Kagoshima	Kagoshima
Ryukyu	Ryukyu	Okinawa	Naha

I

GELENEKSEL JAPONYA TARİHÖNCESİNDEN 1185'E KADAR

Geleneksel Japonya, hem yerli hem de dışarıdan gelen köklerden gelişti. Japonlar tarihöncesi ve yazılı kayıt dönemlerinde kendilerine has bazı özellikler geliştirdiler. İlahi bir imparatorluk ailesi ülkede hüküm sürüyordu, ama ülkeyi o aile yönetmiyordu, çünkü siyasi yönetim, imparatorluk çehresinin arkasında görev yapan başka ailelerin elindeydi. Toplumu, belirgin bazı hiyerarşik şekiller tanımlıyordu; ekonomi büyük bir üstünlükle tarımsaldı. İlkel sanat ve mimari formlar ilk soyut kavramlarda kesin şekillerini aldılar. Yerli Şinto açık ve kesin olarak ifade edildi; dışarıdan gelen Budizm, hayata teolojik ve kültürel bir boyut getirdi. Çin yazısı benimsendi ve eski edebi örnekler Çin kavramlarını alan tarihöncesi dönemle kayıtlı tarih arasındaki tarihçiler tarafından biçimlendirildi. İlk Japonlar, uyumlu yabancı fikirleri yerli inançlara aşılayarak daha yüksek bir kültürel inceliğe ulaştılar.

1

Eski Japonya

(MS yaklaşık 400'e kadar)

Erken Japon tarihinin kaynakları örf ve adetlerle birlikte yazılı kayıtlardan oluşur. Arkeolojik çalışmalar, çeşitli el yapımı eserleri, mezarları ve deniz kabuklarından oluşan toprak yığınlarını, tabiat kalıntıları ile bütün ülkeye yayılmış iskelet şekillerini ortaya çıkardı. MS 1. yüzyıla dayanan bilgilerle Çin hanedan tarihleri, bu arkeolojik bulguların bazılarını doğrularken, bu yabancı Asya kökenli tarihsel olaylar, bazı fiziki boşlukları doldurmaya yardımcı olur. Sonraki yüzyıllarda Japonlar kendi tarihlerini yazmaya başladılar ama ortaya çıkardıkları eserler, olayları mitolojiyle, imparatorları da tanrılarla karıştırmaya meyilliydi. Yine de bu eserler, tarihsel kesinlik filizleri içerir, çünkü eski Japon devletinin temellerini kinayeli bir şekilde kaydetmişlerdir. Ardından gelen dönemlerde, ilk Japonya ile ilgili olarak, giderek daha çok ayrıntı açığa çıktı, ama Çin yazısı yerel bir yazıya sahip olmayan Japonlar tarafından benimsendiği zaman, MÖ 5. yüzyıldan önce Japonlar hakkındaki bilgi sanal kaldı. Eski çağlara doğru yapılan tahminlere rağmen, uzun ve devamlı bir imparatorluk hanedanının geleneği tarafından desteklenen kayıtlı Japon tarihi, temel medeniyetler arasında nispeten yenidir. Japonlar, tanınmış tarihsel gelişim örneklerine başvurdıkları zaman, Roma İmparatorluğu parçalanıyordu. Daha önceki iki bin yıllık dönemde, komşu olan Çin'de tanımlanabilir temel kültürel özellikler ise çok önceden gelişmişti.

ARKEOLOJİK DÖNEMLER

Japonların ırksal kökenleri hakkında çok az şey bilinir. En eski yerleşik topluluk, bir zamanlar bütün Japonya'ya yayılmış olan, ama şimdi esas olarak hükümet ta-

rafından Hokkaido'da kendilerine sınırlı bir bölgede, 15.000 kişilik bir nüfusla varlık gösteren Ainulardır (Beşeri). En erken kültüre dayalı Ainular, muhtemelen eski çağlarda beyaz ırktan kopan bir grubun öncüleriydiler. Bu topluluğun insanları diğerlerine göre daha kıllı, açık tenli ve bazen mavi gözlü olurdu. Diğer Doğu Asya tipleriyle karşılaştırılınca, Japon erkeklerinin nispeten kıllı olmaları gibi, bazı fiziksel özellikler dışında, Japon kültürüne ekledikleri pek bir şey yoktur. Daha sonra, Kuzey ve Güney Asya bölgelerinden gelen göç dalgaları onları ya özümsemi ya da daha kuzeye itti. Önceleri daha çok göze çarpan bir nokta, Kuzey Asya ırkının Japon hayatını şekillendirmekte yardımcı olmasıydı. Moğolistan'da, Kore'de ve Mançurya'da ortaya çıkanlarla bağlantılı el yapımı eserler, erken Japonya'da bulundu. Dildeki benzerlikler, Japon ve Kuzeydoğu Asyalılarla kültürel bağları geliştirdi, çünkü Japon dili, Kore dilini de içeren Altay dil grubuna mensuptur. Japonya, Kore'nin karşısında, Asya kıtasına en yakın nokta olduğu için, coğrafi yakınlık eski kültürel ve ırksal işgallerin o yönden yayıldığı teorisini destekler.

Daha sonra, muhtemelen güneyden, Doğu Çin'den ve Güneydoğu Asya'dan gelen daha küçük, güneyli bir ırk ortaya çıktı. Fiziksel antropoloji, bu ırkın Kuzeydoğu Asyalılardan daha kısa boylu ve daha koyu tenli birçok Japonun Ekvator'a daha yakın yaşayan Malezyalılara benzediklerini ortaya çıkarır. Kültürel antropoloji lisanda, tropikal Asya'da yaygın olan sulu pirinç kültürünün yayılmasında, çok eğimli dik çatılar ve saçaklarla tanımlanan bir mimaride, çiğ balık içeren diyetle, erken dönemlerde anaerik düzenin varlığında (daha önceleri Burma diye anılan Myanmar'ın bazı bölgelerinde ve Endonezya'da Büyük Sumatra Adası'nda hâlâ göze çarpar) bazı benzerlikleri ortaya çıkarır. Bu, çeşitli ve eski Japon ırksal unsurlar, karışık kökenler birbirine karıştı, böylece tarihsel dönemlerde, MS yaklaşık 400 dolaylarında, Japonlar ırksal olarak ortak bir lisan ve kültürle birleşmiş homojen bir toplum oluşturdular.

Arkeolojik kayıtlar, tarihöncesi Japonya'da ardı ardına gelen birçok kültüre dikkat çeker. Bu kayıtlar, tamamen el yapımı sanat eserlerinden oluşur, çünkü eski kanıtların hiçbiri, yazılı semboller veya ilkel hiyeroglifleri içeremez. 1949'da, Kanto Ovası'nda İwajuku'da en az üç farklı zeminde, yontma taş devri veya eski taş devrinden kalma bazı bulgular toprak üstüne çıktı, ancak var olan kanıtlardan çok az sonuç çıkarılabildi. İlk yontma taş devrine ait kültür dalgaları, 200.000 sene önce, buzul çağında deniz çekildiğinde, MÖ yaklaşık 11.000 yıllarında kopan buz akını ile oluşan Asya toprak köprüleriyle adalara geldi. Kazılarda ortaya çıkan taşınan aletler, tahminen paramparçadırlar; daha büyük örnekleri Asya'nın başka yerlerinde bulunan kesici aletlere benzer. Daha sonraki kültür, buna benzeyen ama boy itibarıyla daha küçük aletler üretti. Ancak hiçbir iskelet kanıtı ortaya çıkmamıştır; 1949'dan itibaren yeni bulgular, insanoğlunun Japonya'da çömlekçilik kültürünün

başlangıcından önce var olduğunu gösterir. En erken arkeolojik kanıt yerleri MÖ yaklaşık 10.000 yıllarında Kuzeybatı Kyushu'da bulunur.

İlk esas Japon kültürü, mezolitik veya orta taş çağı ya da yontma taş devrine kadar dayanır; başlangıç tarihleri büyük ölçüde farklılık gösterir (MÖ 14.000 ile 300 arası) ama MÖ yaklaşık 300'e kadar devam eder. Kitadan dalga halinde göç edenler, daha önce orada oturanları (*Emishi*) kuzeye sürdüler. *Emishi* halkı Ainularla özdeşleşmiş olabilir. Giderek artan sayıda, ince zevkli çömlek örneklerinde en az beş evre ilerledikten sonra, yeni dönemin adı, "ip şekli" anlamına gelen Japonca bir terim olan *Jomon*'dur, çünkü bu uzatılmış zaman diliminde keşfedilen çömleklerin çoğunun dış yüzeyinde böyle bir şeklin baskısı vardı. İlk çömlek çeşitleri çok basitti, soğan şeklindeydi ve muhtemelen bir kısmı toprağa gömülen türdeydi. Yüzyıllar geçtikçe, örnekler daha süslü ve gösterişli oldu. Japonya'nın her tarafında ve aynı zamanda Ryukyu Adaları'nda yüzlerce Jomon bölgesi keşfedilmiştir. Ancak kalıntıların çoğu, kültürün en uzun süre varlık gösterdiği Doğu ve Kuzey Japonya'da çıkarıldı. El yapımı eserler, deniz kabuğu tepeleri, taştan silahlar, yetmişin üzerinde şekil ve formda çömlek ve deniz kabuğu yığınlarının yakınlarında bulunmuş olan, basitleştirilmiş insan ve hayvan figürlerini simgeleyen *dogu* veya kilden şekiller içerirdi. Abartılı fiziksel özellikleriyle, topraktan çıkarılmış kilden dişi figürlerin büyücülük veya doğurganlık ayinleriyle ilgileri olmuş olabilir. Taştan aletler ve çömlekler, bazı ayinsel amaçlar veya yemek yapmak için kullanılırdı.

Jomon halkı, yerleşik tarıma dayalı bir halk değildi, ama avlanan, kök ve fındık toplayan, tatlı veya tuzlu yumuşakçalar yiyen göçebelereydi. Dokuma bilinmezdi ve giysileri genellikle kürkten ibaretti. Bu ilk insanlar, tahta yapıların üzerine gerilmiş sazlardan yapılmış ilkel, yarısı zemine gömülmüş, dikdörtgen veya yuvarlak evlerde yaşarlardı. Tabanlar yaklaşık 60 cm kadar yere gömülürdü. Zemin genellikle topraktandı, ama bazen taşla kaplanırdı. Merkezi bir ocak sıcaklık verir ve pişirmeyi mümkün kılardı. Aletlerin arasında kabuktan taraklar, yeşim taşı, hançerler ve Okinawa ile ticaretin varlığını ima eden çeşitli ev eşyaları bulunurdu. İnsanlar küçük yerleşim bölgelerinde kolektif bir şekilde yaşadıkları için, toplumsal davranışta eşitlikçi görünüyorlar. Jomonlar dini açıdan, korkudan ziyade saygıdan doğal nesnelere tapan animistlerdir. Önemli doğal mekânlar dini tapınmanın merkezi oldu. Ölenler tabutsuz, mezarsız toprağa gömülüyorlardı; kolları ve bacakları cenin pozisyonunda bükülürdü; bazen göğsün üzerine taştan bir levha yerleştirilirdi.

Bir sonraki kültürel aşamanın adı, ilki 1884'te daha gelişmiş bir çömlek çeşidinin keşfedildiği bir Tokyo banliyösünün adından gelen Yayoi idi. MÖ yaklaşık 300'den MS 300'e kadar devam eden Yayoi kültürü, (*Yayoi bunka*) kökenleri olan Kyushu'dan kuzeye doğru Jomon halkını yerinden ederek bütün Japonya'ya

yayıldı. Tarihçiler arasında, Yayoi'nin kökenleri hakkında bir fikirbirliği yoktur. Bazıları Jomon kültürünü miras olarak aldıklarını ve kıtasal tesirle daha karmaşık bir tesir oluşturdıklarını iddia ederler. Bazıları ise, Yayoi'nin Kuzey Çin'de, Çin Seddi'nin inşa edildiği dönemde sınır kabilelerini doğu ya da batıya doğru çeviren, anakara göçmen dalgaları oluşturdıklarını ileri sürerler (MÖ 3. yüzyıl).

Maden çağına doğru yayılan Yayoi veya neolitik ya da yeni taş devri insanları, avcılığı ve balıkçılığı artırmak için çeltik tarlalarında pirinç yetiştirdiler. Sulamalı pirinç tarlalarının kullanımı (muhtemelen Çin'de Yangtze Nehri'nde yaklaşık MÖ 8000 yıllarında başladı) yeni arazilere yol açarken, topluluk liderliğini gerektiren bir zenginlik yarattı. Şimdi toplumsal ve ekonomik birimler halinde sınıksız kaynaşmış yüz veya daha fazla aile içeren yerleşim bölgeleri (*kuni*) büyüdü. Görünen o ki, siyasi örgütlenme, liderlerle yönetilenleri, hükümdarlarla hükmedilenleri ayırt edebiliyordu. Bazıları çukur evlerde yaşamaya devam ettiler; diğerleri tahta direklerle yükseltilmiş, sazdan yapılmış çatıları olan, yüksek zeminli evlerde oturdular. Shizuoka vilayeti bünyesinde Toro'da yapılan kazılar da, Yayoi kasabası ve köy hayatıyla ilgili el yapımı sanat eserleri ortaya çıktı. Basit ve belirgin çizgilerle, teknik olarak Jomon'unkinden daha zarif ve gelişmiş olan Yayoi çömlekçiliğinin üç dönemlik gelişme süresinde üç düzineden fazla çeşit bulundu, bunlar çömlekçi çarkında üretilirdi. Küplerin bazılarının yüzeyine birtakım sahneler oyulmuştur. Biçimsel olarak çömlek türleri, Doğu ve Batı şekilleri diye ikiye bölünmüş ve İçdeniz'in kıyılarında buluşmuşlardır.

Yayoi'ler kültürlerinin daha sonraki aşamalarında aynalar, kılıçlar, mızraklar ve güya kemer denilen eşyalar dahil olmak üzere, aynı zamanda demir ve bronz aletler döktüler. Demirden faydalı eşyalar üretilirken, bronzdan süslü ve ayinsel eşyalar üretildi. El yapımı eserlerin arasında en ilginç olanları *dotaku* veya bronz çanlardı. Bunlar 120 ile 150 cm yüksekliğinde olup, oldukça inceydiler ve tokmakları yoktu (çağdaş Çin örnekleri gibi). Çoğunun geometrik şekilleri vardı ve üzerlerinde hayattan sahneler resmedilmişti. Japonya'nın her yerinde bulunmayan bu çanlar, merkezi Honshu'nun Kinki (Kansai) Ovası'nda yoğun olarak bulunurdu. Ancak bu çanların, Çin'den ilham alınmış müzikal örneklerden farklı olarak, daha ziyade törenlerde ve tapınmak için ayinsel nesneler şeklinde kullanıldıkları sanılmaktadır. Kuzey Kyushu bölgelerinde çok sayıda bronz silah bulunurken, çok az sayıda çan bulunur; merkezi Kanto bölgesinde ise ne çan ne de silah bulunur. Yayoi gömü bölgeleri onlardan önce yaşayanlarınkinden daha gösterişliydi, çünkü ölüleri şimdi taş veya toprak küplerde, üzerleri alçak toprak yığını ile örtülü meskûn bölgelerden uzak mezarlıklarda gömülüydüler.

Bazen Yayoi'nin son aşaması sayılan höyük dönemi veya mezar kültürü (*ko-fun*) MS yaklaşık 300-600 yıllarında, Kore'den gelen ve orada oturan halka ek-

lenen yeni göç dalgaları ile uzamış oldu. Bu kültür, daha önceki kültürler gibi, Kyushu'dan kuzeye doğru yayıldı. Bu yeni gelenler, militan ve aristokrat insanlardı. İşgalci savaşçıları ata biner, miğfer ve zırh giyer, demirden kılıçlar kullanırlardı. Kıtasal askeri tekniklerde Japonya'ya aktarılan yeni gelişmeler, kültürün merkezi olan Kansai bölgesinde daha merkezi bir gücün yerleşmesine neden oldu. Yerleşim bölgeleri büyüklük olarak gelişmeye devam etti; şimdi halk, günümüzün Japon çiftlikleri gibi, yerden yüksek, bol sazlı evlerde yaşıyorlardı.

Höyükler, eski Kore'de ve Kuzeydoğu Asya'dakiler gibi, mezarlar veya taştan gömü odaları içeren suni ve yüksek toprak yığınlarının kalıntılarından türemiştir. Bu mezarlık bölgeleri (ya da ilk Japon rahip-kralların gömü alanları) çoğunlukla Kansai Ovası'nda, eski başşehir Nara ve Kyoto'da bulunur. Zemin üstü toprak mezarlıkların bazıları oldukça geniştir. XVI. İmparator Nintoku'yu (MS 303-399) şerefliendiren, Osaka bölgesindeki bir anıtmezar (misasagi) 518 m uzunluğunda ve 30 m yüksekliğinde olup hendeklerle çevrilidir. Bazı höyükler yuvarlak, bazıları kare bir şekle sahiptir, bazıları ise üç sıralı bir anahtar deliğine benzer. Mezara gömülen nesnelerin arasında doğal olarak Kore'deki süslere ve silahlara benzeyen mücevherler, aynalar ve kılıçlar gibi rütbe işaretleri bulunur. Mezar çevresinin ana

İmparatorluk Höyüğü, Osaka

hatlarını *haniwa* denilen oyuk kil figürler oluşturur. Bölgeyi kutsal kılan ve halkalar halinde konumlandırılan çeşitli boylardaki bu figürler, silindir çömleklerin üzerine yerleştirilmişlerdir ve genellikle 60 ile 90 cm yüksekliğinde olup, kırmızıya boyanmış adamlar ve kadınlar, hayvanlar, savaşçılar ve konutlardan oluşur. Haniwa'nın kökeni belli değildir; bir teoriye göre, insan şeklindeki heykel figürler, canlı gömülerin ve esas ev eşyalarının yerini almıştır. Kaynağı ne olursa olsun, bu el yapımı sanat eserleri, giysiler dahil olmak üzere, dönem hakkında önemli tarihi bilgiler verir. Bu figürler, dar kollu ve bol pantolonlu giysiler giyen erkekleri simgeler. Savaşçılar, miğferler ve kılıçlar dahil olmak üzere silahlarını sergilerler. Kadınlarsa, bütün bir elbisenin üzerine kısa bir etek giyerlerdi. Bu giysiler günümüzün kimonosundan farklı olarak, faal bir hayatın içinde oldukça kullanışlıydılar.

ÇİN VE JAPON TARİHİ OLAYLARI

İlk Çin tarihi olayları, ardı ardına gelen kültürlerle ilgili eski Japon arkeolojik bulgularını tamamlar. Çinli tarihçiler Japonya'yı, çevredeki diğer bölgeler gibi, sadece siyasi ve kültürel alanda Çin'in emrinde ve onun altında, Çinli çıkarlardan ve Çinli itibardan daha alçak konumda görüyorlardı. Japonya'ya, Çince küçük düşürücü bir terim olan ve cüce anlamına gelen *Wa* ülkesi adını vermişlerdi. 5. yüzyılın ortasında, MÖ yaklaşık 445 yılında resmi yıllık *The History of the Later Han Dynasty*¹ adlı eserde anlatıldığına göre, Çin ile Japonya arasında ilk kaydedilmiş ilişki MS 57'de yer aldı. Bu tarihte muhtemelen Kyushu'da Nu'nun Wa eyaletinden Japon bir temsilci Büyük Han hanedanının Çinli başkentine geldi. Bu hanedan, varlığının ikinci yarısında (daha sonraki veya doğu hanı, MS 23-220) Kuzey Orta Çin'de Luoyang'da bulunuyordu. Japon elçisi Çin imparatorundan altın bir mühür kabul etti; buna benzer altın bir mühür 1784'te Kuzey Kyushu'da bulundu. Mührün üstünde şunlar yazılıydı: "Wa'dan Nu'nun Kralı (Han'ın Hizmetlisi).

MS yaklaşık 300 yıllarında derlenmiş başka bir Çin hanedan öyküsü *The History of the Wei Kingdom*² (220-265), Yayoi'den mezar kültürüne geçen Japon hayatının gerçek bir öyküsünü dahil etti. Bu tarih, Japonya'da yüz eyaletin veya daha doğrusu kabilenin varlığını kaydetti. Bunlardan otuzunun Çin ile ilişkisi vardı. Siyasi birimler farklılıklar gösteriyordu ve krallar ile kraliçeler tarafından yönetiliyorlardı. Bunların arasında en göze çarpanı, Kraliçe Himiko (veya Pimiko) idi. Bu, "Güneş Kız" anlamına gelen eski bir Japon terimiydi. Çin tarihi yasalara saygılı ama tarım, yün eğirme, dokuma ve balıkçılık sanatlarını izleyen ve içki seven bir toplum tablosu

1 Daha Sonraki Han Hanedanının Tarihi (çev.)

2 Wei Krallığı'nın Tarihçesi (çev.)

çizdi. Bu toplum, Japonlar arasında çok belirgin toplumsal farklılıklar sergiledi ve o döneme ait *haniwa*'nın belirttiği gibi, Japonya'da dövme ve vücuda işaretler çizme uygulamalarını doğruladı. Ardından 5. yüzyıldan sonra derlenmiş Çin ile ilgili tarihler, imparatorluk klanı altında Japonların, kendileri tarafından da kaydedilen bir öykü olarak, Japonya'nın giderek artan birleşmesini sergiledi.

Eski tarihin esas iki kaynağı, 8. yüzyılın başlarına ait *Kojiki*'nin ve *Nihon Shoki*'nin derlemesi, genellikle yanlış ve çelişkilidir. Yaradılış efsaneleri Güneş Tanrıçası'nın öyküsünü anlatır, imparatorun ilahlılığı kavramını geliştirir ve Japon ırkının benzersizliğini öne sürer; bunlar da son zamanlara kadar benimsedikleri inançlardır (1946'nın yılbaşı gününe kadar Amerikan işgalinin ilk aylarında hiçbir imparatorluk fermanı, imparatorluk ilahlılığının doktrinini tekzip etmedi). İki eser, Kansai Ovası'nda yönetici aile klanının itibarını artırmak için Japon mitolojisini ve tarihini tekrar şekillendirdi. Tekrar oluşturulan soy çalışmaları sayesinde, imparatorluğun yasallık iddialarını ve hükmetme önceliğini desteklemek için, eski çağların ve merkezileşmiş kanunun yapmacık bir tablosunu yarattılar. Buna rağmen mitoloji, tanrıların, tanrıçaların ve tanrısal olayların kinayeli çalışmalarında, muhtemelen tarihi figürlerle ve olaylarla benzerlik sağladı. Tarihlerin daha sonraki çağdaş bölümleri öncekilerden daha inandırıcı oldu.

Yaradılış öyküleri saf ve basit olmakla birlikte, temelde Japon adalarının ve çok sayıda tanrının ortaya çıkışı ile ilgiliydi. Tanrısal misafirlerin ilki İzanagi ve İzanami adlarında erkek ve kız kardeşlerdir. Bunlar kendi aralarında on dört Japon adası ve üç düzine tanrı yarattılar. Bunların sonuncusu, Ateş Tanrısı'ydı. Bu son tanrının doğuşu ile İzanami öldü. Kendisi, İzanagi'nin onu ziyaret ettiği ölümlerin diyarına indi, ama bedeninin çürümüş hali yüzünden oradan kovuldu. İzanagi kendini temizlerken, giysilerini atıp bedeninin çeşitli yerlerini yıkayarak, başka bir Japon ada ve tanrılar grubu yarattı. Bu dönemde Güneş Tanrıçası (Amaterasu), Ay Tanrısı ve rakip bir güç olarak imparatorluk ailesinin düşmanlarını kapsayan Susa-no-o vardı. Sırasıyla, Amaterasu ve Susa-no-o, daha fazla yavru üretti, ama ilişkileri sırasında düşmanlık gelişti. Daha sonra Susa-no-o Batı Honshu'nun kuzey kıyısında İzumo'ya sürüldü. Arkeoloji, ilk Japon kültürünün ana merkezinin İzumo bölgesi olduğunu göstermez, ama oradaki büyük tapınak Japonya'daki en eski ve en önemli ikinci mabettir.

İki Japon tarih kaydı da, Güneş Tanrıçası'nın torunu olan Ninigi'nin gökyüzünden Kyushu'ya indiğini anlatmaya devam eder. Daha birçok efsane, kıta ile esas bağlantı noktası ve önemli bir kültürel bölge olan o adadaki faaliyetlerine odaklanır. Ninigi beraberinde üç imparatorluk sembolü (*sanshu no jingi*) getirdi, bunların hepsi de mezar kültüründe bolca bulunurdu. Bunlar, güneşi temsil etmek için bronz bir ayna (*yata no kagami*), ayı temsil etmek için bükülü bir mücevher (*magatama*) ve ışığı temsil etmek için de demirden bir kılıç idi.

Ninigi'nin büyük torunu Jimmu (İlahi Savaşçı) İçdeniz yoluyla Güneydoğu Kyushu'dan doğu kıyısına göç etti ve Kansai Ovası'nın Yamato bölgesinde bugünkü Osaka'nın yakınlarına yerleşti. Orada direnç gösteren nüfusu boyunduruk altına almak için üç sene süren seferberlikten sonra, Japonya'nın ilk başşehri Kaşiwara'da, imparatorluk ailesinin kuruluş tarihi olan ve son yıllarda bir bayram olarak kabul edilen, MÖ 11 Şubat 660'ta Jimmu Tenno ("tanrısal imparator" anlamını çağrıştıran Çince siyasi bir terim) tahta çıktı.

Bu tür rasgele seçilmiş eski bir tarih, doğal olarak şüphelidir. O seneye çok daha sonra, MS 7. yüzyılda Japon yöneticiler tarafından ulaşıldı; bu yöneticiler Çinlilere göre önemli bir devir (ve basit altmış yıl hesabının katı) olarak 1260 sene geriye doğru sayıp, Çinli zaman kavramlarını benimsemişlerdi. Yine Çinli takvim hesaplamalarından alınan ay ve tarih, muhtemelen yeni ay yılının başlangıcıydı. MÖ 660'tan MS 400 yılına kadar Yamato hükümdarlarının saltanatı düzensiz bir şekilde devam etti. Kuruçunun ardından gelen on beş rahip kral (Jimmu Tenno MÖ 660-582 yılları arasında 78 yıl boyunca ülkeyi yönetti) bin yıllık muhteşem bir dönemde kolektif bir şekilde hükmetti. Bu hükümdarlardan ikisi bir asır boyunca saltanata sahip oldu. Yasallıkta ne kadar hak talep ederse etsin, imparatorluk klanı ve Yamato Devleti tarih dönemleri içinde Japonya'nın en güçlü siyasi birimi olarak ortaya çıkmıştır (MS 400).

Jimmo Tenno'nun doğuya doğru fethinin öyküsü arkeolojik kaydı takip eder, ama esas benzer tarihi göç, muhtemelen efsane olarak kaydedilmiş olandan bin yıl sonra gerçekleşti. Bu göç, muhtemelen MS 4. yüzyılın ilk yarısında cereyan etti. Merkezi konumu ve zengin tarım kaynakları sayesinde Yamato devleti, sonraki iki asır boyunca, kralları sadece Japonya'da 121 siyasi birim üzerinde hükümdarlık talep edebilene kadar, boy ve güç itibarıyla gelişti. Muhtemelen bir güneş tarikatının üyeleri olan bu hükümdarlar, merkez Honshu'nun doğu kıyısında, İse'de doğan güneşe karşı Güneş Tanrıçası için esas tapınaklarını kurdular. Bu, Japonya'nın en önemli tapınağı oldu. İmparatorluk ailesinin üyeleri, 20. yüzyıla kadar güneş soyundan olan büyük atalarına, tahta çıkışları dahil olmak üzere önemli olayları rapor etmek için düzenli olarak İse'yi ziyaret ettiler.

Temellerinden dışa doğru yayılan ilk Yamato kralları, komşularını denetim altına aldılar. Kuzeyde Kanto Ovası'na, güneyde Kyushu'ya kadar ve bir süreliğine boğazın karşı tarafında, Kore'ye kadar bütün topraklara hükmettiler. Kore ile sıkı siyasi bağları vardı. MS 4. yüzyılda, içsavaştan rahat yüzü görmeyen Japon hükümdarları, Japonların MS 562 yılına kadar Güney Kore kıyısında Mimana eyaletine yerleştikleri yarımada askeri seferler düzenlediler. Kyushu'dan gelen önemli bir saldırı vekil-imparatoriçe Jingo'ya mal edildi; Jingo'nun oğlu olan İmparator Ojin daha sonra Şinto Savaş Tanrısı Hachiman olarak tanrılaştırıldı. Japonlar aynı zamanda Kore iç meselelerine de müdahale ettiler, çünkü o yarımada, zamanında

Paekche, Silla ve Koguryo adında üç savaşıan devlete bölündü. 5. yüzyılda Japonya bütün Kore'de ve MS 220'de, Son Han'ın tahttan inmesinden sonra, Yangzi Deltası'nın ortasında bulunan "Güney Saraylarında" Çinlilerle düzenli ilişkiler sürdürdüler. O dönemden sonra, üç asır boyunca ülkede yöresel savaş hali yaşandı.

Askeri ve diplomatik temasların yanı sıra, komşu ülke Kore ile yakın kültürel bağlar mevcuttu. Kore'den Çince eğitim alan bazı âlimler Yamato'ya sevk edildiler (o zamana kadar Çin sömürgeleri ve kültürü beş asır boyunca Kore'de var olmuştu). MS 284 gibi erken bir tarihte Japonlar, Paekşe'den bilimsanını Wani'nin hizmetini talep ettiler. Wani, iddia edildiğine göre ülkeye Çin yazısını tanıttı. Bu Koreliler ve diğer kayıt altına alınmamış Çinli göçmenler okuma yazmayı biliyorlardı, oldukça yetenekliydi ve erken Japonya dönemlerinde çok rağbet görüyorlardı. Onlara asalet rütbesi verilmişti. Japonya'da 7. yüzyıla ait "Kim Kimdir" çalışmasında listeye girenlerin üçte biri Korelilerin veya Çinlilerin torunlarıydı. Dini ve laik fikirlerin ifadesi için uygun ortamı sağlayan, Çince eğitim veren ve Yamato'ya resmi dolulukla yerleşmiş olan bilimsanları kayıtları Çince tuttular; en erken iki Japon tarihçesi, bu çalışmaları kullandı. Japonya, anakaradan gelen bu ilk kültürel dürtüyle tarihi hayatına başladı.

KRONOLOJİ

MÖ

200.000-30.000

Yaklaşık 14.000'den 330'a

11 Şubat 660

Yaklaşık 330'dan MS 300'e

MS

57

284

Yaklaşık 300-600

Yaklaşık 300

Yaklaşık 400

Yaklaşık 445

İlk olası Paleolitik kültürel dalgalar

Jomon kültürü

Jimmu Tenno'nun Yamato Devleti'ni kurduğu resmi tarih

Yayoi kültürü

Japonya'nın Çin ile kaydedilmiş ilk teması

Paekşe'den âlim Wani Japonya'da

Mezar (kofun) kültürü

Çin hanedan kaydı *History of the Wei Kingdom* Japon olaylarını anlatır

Yamato Devleti ortaya çıkar; tarihi Japonya başlar.

Çin hanedanı tarihsel olaylarına başlar, *History of the Later Han Dynasty* erken Japonya hakkında bilgi verir.

**JAPON HÜKÜMDARLARI VE SALTANAT DÖNEMLERİ
(DİŞİ YÖNETİCİLER İTALİK HARFLERLE YAZILMIŞTIR)**

1. Jimmu Tenno, MÖ 660-582
2. Suizei, 581-549
3. Annei, 548-511
4. İtoku, 510-476
5. Kosho, 475-393
6. Koan, 392-291
7. Korei, 290-215
8. Kogen, 214-158
9. Kaika, 157-98
10. Sujin, MÖ 97-MS 30
11. Suinin, 29-MS 70
12. Keiko, 71-130
13. Seimu, 131-191
14. Chuai 192-200
Jingo Kogo, 209-269, oğlu için vekil
15. Ojin, 270-310, Savaş Tanrısı Hachiman olarak tanrısallaştırılmış.
16. Nintoku, 313-399

2

Yamato Japonyası

(yaklaşık 400-700)

5. yüzyılın gelişiyle, tarihsel olarak belirgin bir şekilde imparatorluk ailesine odaklanılır. İmparatorluğun Yamato Ovası'ndaki konumu, ekonomi ve güvenlik bakımından elverişliydi. Bölge alan itibarıyla küçük olmasına rağmen, tarımsal olarak verimliydi ve İçdeniz'e kolaylıkla ulaşılabilirdi. İlk yerli devletin özü, bu tercih edilen noktada şekillendi. Japon medeniyetinin beşiği Yamato olduğu için, Yamato adı, özellikle herhangi bir Japon olgusunu (Yamato-e resimleri veya yerli sahnelerin temsil edilmesi gibi) veya genelde romantik, idealist ve özlem dolu bir şekilde (birçok Yamato isimli lokanta gibi) çizilmiş bir Japonya'yı çağrıştırıyordu.

Sınırlandırılmış bir güce ve alana sahip bir yönetici için fazla görkemli bir unvana sahip imparatorlar, ilk başta otoriteyi derebeylik şeklindeki klanlar sayesinde dolaylı olarak uyguluyorlardı. Yamato hükümdarları, imparatorluğun dışındaki klanların giderek daha büyük bir güce sahip olarak ortaya çıkmasıyla, ikinci siyasi tesir durumuna düştüler. Bu hükümdarlar tahtta kalmalarına ve ilahi konumlarını iddia etmeye devam etmelerine rağmen, yetkilerini kaybettiler. Ülkede hüküm sürüyorlar, ama onu yönetmiyorlardı. Bu hükümdarlık şekli, Japon siyasi tarihinin 20. yüzyıla kadar ısrarla devam eden bir yönüdür. Ara sıra ortaya çıkan memnuniyetsizliğe rağmen, tarihte hiçbir zaman, imparatorluk ailesi tahttan indirilmedi veya yerine başkası geçmedi. Onun yerine, siyasi mücadeleler, imparatorluk soyunu denetlemeye ve bu sayede Japonya'nın kaderini yönlendirmeye çalışan büyük ailelerde görüldü. İlk zamanlardan beri, teoride mutlak ve ilahi olup ancak sahnenin arkasında gerçek güce sahip siyasi figürlere tabi olan yöneticilerin sistemi, temel Japon siyasi olgusunu oluşturuyordu.

TOPLUM

Yamato toplumu, lahit döneminin sonunda hiyerarşik, kalıtsal ve kapalı bir toplum oldu. Bu toplum, geniş kapsamlı aileler veya klanlardan oluşan Uji adında serbest bir federasyonun etrafında döndü. Ujiler ilk Çince tarihsel kayıtlarda sözü edilen yüzlerce kabileden daha sonra ortaya çıkmış, daha küçük ve daha gelişmiş bir toplumdur. Ortak bir tanrının torunları olduklarını iddia eden ve ataerkil bir liderin (*uji no kami*) yönetimi altında bu tanrıya (*ujigami*) tapan üyelerden oluşuyorlardı. Yaşıt aileler arasında, ilk olarak imparatorluk ujilerinin kökeni Güneş Tanrıçası'na dayanıyordu. Bunlar, başrahip ve kutsal simgeler olarak da hizmet ediyorlardı. Laik ve dini görevlerin birbirine kenetlenmesi, eski dönemlere dayanır; hükümet için kullanılan eski Japonca terim olan *matsurigoto*, ayinsel törenlerin uygulanması anlamına gelir. Kraliyete bağlı ujiler Omi idiler. Diğer aristokrat klanlar, daha sonra güneş soyuna katılan veya Jimmu'ya boyun eğmiş yeryüzü tanrılarının torunları olan, daha az önemli tanrıların ataları olduklarını iddia ediyorlardı; bunlar Murajilerdi. Her bir gruplaşmanın lideri olarak Yüce Omi ve Yüce Muraji'nin görevleri Yamato Sarayı'nda büyük önem taşıyordu. Bazı klanlar, imparatorun unvan (*kanabe*) alıyorlardı; en yüksek rütbeli unvanları alanlar, sarayda ve çevresinde hizmet ederlerdi.

Bazı ujiler, mesleklerine göre gruplanmışlardı; bunlar kendilerini askeri, edebi ve dini meselelerde temel görevlerle meşgul ederlerdi. En önemlileri arasında Mononobeler veya Silah Yapımcıları ve Nakatomiler ya da Saray Ayincileriydi. Saltanat, çeşitli klanlardan tayin edilmiş insanları temsil ederdi ve çalışanları (*kuge*) devlette süregelen meselelerden sorumluydu. Kugeler, kraliyet denetimi altındaki, alan olarak düzenli bir şekilde genişleyen pirinç tarlalarındaki geniş kapsamlı sulama projelerinin gelirleriyle destek görüyorlardı. Çevrede haraç veren taşralardan gelen tahıl bağışını ve anakaradan getirilmiş olan kültürel el yapımı sanat eserlerini depolamak üzere, başkent yöresinde kütükten yapılmış büyük depolar inşa edildi.

Klan bünyesi daha karmaşık bir hal alırken, *be* veya *tomo* adını alan ikinci derecedeki görevliler, ujilere bağlıydılar. Esasında iş güçleri, kendi liderleri altında teşkilatlanmış klanlar gibi kalıtsal gruplardı. Onlar gerekli olan ekonomik ve tarımsal destek hizmetlerini sağlıyorlardı. Çoğu, sadece kendilerini değil, aynı zamanda derebeylerini de besleyen pirinci yetiştiriyordu; başka gruplar balıkçılık, dokuma veya seramik yapımı gibi bazı geçim kaynaklarında uzmanlaşmışlardı. Yetenekli yabancılar, bu sınıfa dahil olmuşlardı, çünkü Japon ailelerinin evlat edinmesi sayesinde, mevcut toplumsal yapıyı özümseyebiliyorlardı.

Toplumsal ve ekonomik ölçeğin en altında burjuvalar ve köleler (*yatsuko*) vardı; bu sonuncular, sayıca azdı (belki nüfusun %5'i) ve ekonomik önemleri ikinci

derecedeydi. Daha geniş gruplamaların içinde, temel birim aileydi. Bu birimde, genellikle en yaşlı erkek aile meselelerinde başkanlık ederdi. Genellikle monogami hüküm sürerdi, ancak nikâhsız metreslere veya ikinci eşlere maddi gücü yetenler, onları belirsiz bir toplumsal çerçeve içinde korurlardı. İster yasal eşten ister diğerlerinden olsun, bütün çocuklar yasal sayılırdı. İmparatorluk ailesinde bile büyük bir düzensizlik vardı ve mirasçıların, hüküm süren imparatoriçelerin ilk doğan çocuklarının erkek olması gerekmezdi.

Yamato dini, erken Şinto idi. İlk önce isimsiz olan bu ilkel din, Japonya'ya girmiş olan Çinli Konfüçyüs inançlarından ve Budizmden ayırt edilmesi için, genel olarak "tanrılarının yolu" olarak çevrilen Çince bir isim aldı. Şinto dini, Japonya'ya Asya'nın diğer bölgelerinden adalara göç eden ilk Japonlar tarafından getirildi. Zamanla, Şinto kalıcı bir şekilde Japon ulusal dini olarak kabul edildi. En geniş anlamıyla, Japon nesnelere karşı bir tavır, bir duygu ve estetik bir ilgi söz konusuydu. Erken çoktanrılı Şinto, çeşitli kökenlerden yani animizm, doğurganlık ayinleri, atalara tapınma, doğaya saygı ve Güneş Tanrıçası'nın en üstün olduğu kahramanlar, tanrılar ve tanrıçalardan oluşan kültürleri kucakladı. Bütün mezhepler, 8. yüzyılda sayıları en az 3000'i bulan birçok kulte ve tapınağa rağmen, imparatorun ilahiliğini kabul etmişti. Şinto'ya tapanlar üstün bir nesne veya insan olan *kami*'ye inanırlardı. Animizmde, güzel manzaralar, büyük ağaçlar, genellikle yontulmuş taşlar ve ölmüş savaşçılar dahil olmak üzere herhangi bir şey veya bir insan *kami* olabilir. En içten Japon duyguların ifadesi olarak, Şinto dininin ne kurucusu, ne kutsal bir kitabı, ne öğretmenleri, ne azizleri ne de kurbanları vardı.

Bir Şinto tapınağı (*jinja*) inşa etmek genellikle basit bir işti. Tahtadan yapılmış bir bina, bazen bölünmüş ve yerden yükseltilmiş tek bir odadan oluşurdu; yan tarafta veya önde basamakları vardı. Her bir uçta, yerden çatıya kadar uzanan desteksiz tahta sütunlar bulunurdu. Ender olarak tasvir veya dini resimlere yer veren tapınak, aynalar veya *kami*'yi simgeleyen kılıçlar gibi simgesel nesneleri içerirdi. Dışarıda, inananların ağzını ve ellerini silmeleri için kullanılan, lavabo gibi bir *torii* dururdu. Tapınma eylemleri basitti. Bu eylemler el çırpma, kutsal nesnelerin önünde saygı ile eğilme, para, kumaş ve sade yiyecek, içecek gibi adaklar sunma gibi eylemleri içeriyordu. Ayinsel danslar yapıldı ve tapınak bayramları genellikle neşeli geçerdi. Şinto ne ahlaki bir kanuna ne de felsefeye sahipti. Günah veya suç duygusu yoktu. Daha ziyade, efsane yaratırken hissedilen bir özellik olan temizliğe önem verilirdi. Ayinsel kirlilik, fiziksel kirlilik, cinsel ilişki, aybaşı hali, bebek doğumu, yaralar veya ölüm gibi birçok koşul veya olayla ortaya çıkabilirdi. Temel nokta, bu kirleri yıkayıp temizlemektir. Özellikle neşeli ve güneşli bir din olan erken ve ilkel Şinto, modern zamanlara kadar Japon kültürünün bir parçası olarak kaldı.

**ÇİN ETKİSİ, İLK AŞAMA:
ASUKA VEYA SUİKO DÖNEMİ (552-645)**

Japonlar, Yamato'nun bu yerli ve ilkel mirasına bir Çinlileştirme unsuru veya Çin etkisi eklediler. Çin kültürü ile uzun zaman temas halinde olan Japonlar, ilk önce komşularından yavaşça ve bilinçsizce bazı şeyleri ödünç aldılar. Japon elit sınıfı, 6. yüzyılın ortalarına kadar büyük kıtasal kültürün yararlarının ve onun hakkında daha fazla bilgi edinmenin cazibesinin farkına varmamıştı. Sonuçta, 550 yılı civarlarında din, siyaset, ekonomi ve dil konusunda Çin kavramlarının getirilmesi aniden hızlandı. Bu ivme üç asır süren istemli bir kültürel alış dönemini başlattı.

Çin bu zaman zarfında büyük bir güç harcadı, çünkü bu dönem, üç asırlık siyasi bölünmeden sonra imparatorluğu, o sırada dünyanın en büyük imparatorluğu ve Çin'de iki düzine hanedanın en büyüğü olan Tang ile (618-907) tekrar birleştiren Sui hanedanının (589-618) dönemiydi. Çin büyük itibarı ve gücü sayesinde, sadece Japonları değil, aynı zamanda diğer Asya halkını ve devletlerini kendi meşhur dünyasına çekti. Japon yönetici sınıflarına gelince, onlar Çin fikirleriyle deneyler yaptılar. 6. yüzyılın sonunda, daha yüksek bir kültür elde etmişlerdi, ancak gevşek klan sistemini daha verimli bir şekilde yönetmek için merkezi hükümeti güçlendirmek üzere bazı kavramları dışarıdan getirmenin cazibesini kabul ettiler. Ana kıtadan hiçbir şey onlara zorla yaptırılmıyordu. Çinliler (daha sonraki Moğolların aksine) hiçbir zaman Japonya'nın fiziksel fethi ile ilgilenmediler. Japonlar yarı-inzivaları içinde, Çin'den gelen bazı şeyleri arzu ettikleri şekilde benimsemekte özgürdüler.

Budizm (*Bukkyo*) Çin'den gelen ilk bilinçli alıntıydı. Budizmin Japonya'da bir süreliğine devlet dini olacak kadar benimsenmesi dikkate değer bir öyküdür. İnanç ne kutsal savaflara ne de din propagandalarına neden oldu. Din, Japonya'ya Çin'den ve Kore'den geldi, ama kökeni bin yıl öncesine, Hindistan'a dayanır. Geleneksel tarihleri MÖ 567-487 yıllarına dayanan, tarihi kurucusunun, Gautama veya Siddhartha olan kişisel isimleri ve Sakyamuni (Sakya kabilesinin bilgisi) ve Buda (Aydınlanmış Olan) gibi birçok ismi vardı. Günümüzün Güney Orta Nepal'ini yöneten bir kralın oğlu ve vârisi olan Gautama, lüks içinde büyütüldü, iyi bir eğitim aldı ve evlenip bir erkek evlat sahibi oldu. Ancak duyarlı bir insan olduğu için, sürekli insan hayatının gizemleri ve acı çekme, hastalık, felaketler ve ölüm hakkında düşündü. Gautama bu sorunlara çözüm bulmak için servetinden ve kraliyet zincirinden feragat etti.

Gautama gerçeği bulmak adına çeşitli deneyimlere maruz kaldıktan sonra, bir incir ağacının altında uzun süre düşünerek aydınlanmaya ulaştı ve hayatın dört gerçekten oluştuğu sonucuna vararak hayatın acı çekmekle eşdeğer olduğunu, acı çekmenin arzudan kaynaklandığını, acı çekmekten kurtulmak için arzunun yok edilmesi gerektiğini ve arzunun ise, sekiz aşamalı bir yolun uygulanmasıyla yok edilebileceğini

öne sürdü. Sırasıyla sekiz aşamalı yolun doğru görüşler, kararlılık, konuşma, tavır, geçim, çaba, dikkat ve yoğunlaşmadan oluştuğunu açıkladı. Daha fazla rehberlik için, müritlerine Eski Ahit'tekine benzer on emir verdi. Bu kurallar sayesinde her bir bireyin *nirvana* veya benliği yok etme adını verdiği kurtuluş yolunu bulması gerektiğini dile getirdi. Buda, hiçbir zaman kendisinin kutsal olduğunu iddia etmedi ve hiçbir tanrı veya dini anıt kurmadı. Yarım asır boyunca zenginlere ve fakirlere, kendi oğlu ve annesi dahil olmak üzere, üst ve alt sınıfa dinin esasları konusunda vaaz verdi. Bu inanca kadınları da kabul ederek, rahibelerden kurulmuş bir düzen kurdu.

Gautama'nın ölümünden sonra, müritleri zamanında çok farklı yorumlara yol açan bu inancı yaydı. Heyetler, kuramsal birliği muhafaza etmeye yardımcı olmak için, düzenli olarak Hindistan'a çağrılıyordu, ancak 100 yılı civarlarında dördüncü heyete kadar Budizmin iki temel kolu gelişti. Budizmin daha önceki ve daha saf şeklinin adı Hinayana veya küçük taşıt (*Shojo Bukkyo*) idi, çünkü daha sonraki bütün katılımları reddetmişti. Aynı zamanda esas ve tek süregelen mezhep olan Theravada olarak da bilinir. Bu mezhep, Buda'nın vecizelerinden ve doktrininden alıntı yaparak öz kurtuluşu vurguladı. Bu dalda keşiş sınıfının gelişmesine rağmen, ayinsel eylemlerin uygulanmasıyla değer kazanmak için daha ziyade laik kişinin faaliyetine odaklandı. Ancak zamanla, tarihi Buda'da inançla kurtuluş kavramı ortaya çıktı; Buda'ya itaat, kurtuluşu sağlayacaktı. Hinayana daha çok Sri Lanka'da, Myanmar'ın (önceleri Burma) Güneydoğu Asya ülkelerinde, Tayland'da, Kamboçya'da ve Laos'ta geniş ölçüde yaygınlaştı. Burada rahipler safran renginde uzun elbiseler giyerlerdi; çünkü geleneğe göre, Buda aydınlandığı zaman, cildi de altın sarısına dönerdi.

Daha sonraki düzeltilmiş Budist düşüncenin adı Mahayana veya büyük taşıt (Daijo Bukkyo) idi. İlk önce Kuzey Hindistan'da ortaya çıkan bu düşünce Çin'e, Kore'ye ve daha sonra Japonya'ya yayıldı. Bu kol, Hinayana doktrinleriyle temel farklılıklar taşıyordu. Birçok aydınlanmış tanrısal varlığın içinde tek saygı gören Mahayana yüzyıllar sonra, tarihi olanı dahil olmak üzere, belirsiz veya anonim Budaların içinde inançla kurtuluş kavramını geliştirdi. Bu yüce Buda kademesinin içine (*nyorai*), Batı Dünyası'nın veya Cennetin Budası Amida, Evrensel Buda veya Dainichi (ya da Rushana) ve Tıbbın ve Şifanın Budası Yakuşi dahil edildi.

Mahayana yandaşları aynı zamanda, nitelikleri yeterli olmasına rağmen, başkalarını kurtarana kadar kendi kurtuluşlarını erteleyen şefkatli *bodhisattva*'lara (*bosatsu*) yani bilge insanlara da saygı gösterdi. Japonya'da saygı gören esas bodhisattvalar (daha önce Çin'de Budalarla birlikte saygı gördükleri gibi) arasında merhamet tanrıçası ve şimdi cennette bir bodhisattva olan, ama insanlığı kurtarmak için dünyanın sonunda en zor zamanlarda (mappo) yeryüzüne gelecek olan Amida ve Miroku'nun cariyesi Kannon'u içeriyordu. Mahayana yandaşlarının geniş kapsamlı teolojik alanında, sevilen tanrılara ve kutsal insanlara da kucak açılmıştı.

Bunun yanı sıra, Mahayana “hiçlik” nirvanasının yerini almak için yaşam sonrası gerçeğini geliştirdi. İnancılı insanları ödüllendirmek veya inançsız insanları cezalandırmak için bir cennet ve cehennem hiyerarşisinin ortaya çıkışı gibi, Batılı bir cennet fikri de ortaya çıktı. Mahayana güçlü ve artistik şekillerde ifade edilen daha basit ve anlaşılabilir teoloji içinde, Doğu Asya ülkelerini ele geçirdi.

Temel yönlerde farklı olan her iki Budizm akımı, yine de Tripitaka’nın (Üç Sepet) standart sınıflarını benimsedi: Rahibeler ve keşişler için kuralları oluşturan tavır sınıfı; Buda’nın sözlerinden ve vecizelerinden oluşan söylev sınıfı; Budist psikoloji ve metafizik eserleri olan tamamlayıcı doktrinlerin sınıfı. Tripitaka üç bölümüyle sadece Hinayana ve Mahayana arasında değil, çeşitli Mahayana mezhepleri arasında da içerik ve kapsam açısından esnekti. Tripitaka’da özel bir geleneksel ölçüt hiçbir zaman açık olmamış, ulusal ve bölgesel farklılıklar belirgin kalmıştı. Çeşitli Japon Budist mezheplerin kullandığı gibi, Mahayana metinlerinin yeni bir derlemesi, düzinelerce cilt gerektiriyordu. Her iki şekli de Budizmin Üç Hazinesi’ne katılır: Bunlar da Buda’nın kendisi, onun öğretileri ve keşışliktir (*sangha*).

Budist mezheplerin hepsi, teolojik olarak farklılıklar göstermesine rağmen, heykelticilikte ve resimde sanatsal temsilciliğin katı ilkelerine uyuyordu. Bunun yanı sıra, Budalar ve bodhisattvalar gibi kutsal figürlerin belirleyici özellikleri, çıkış noktası Hindistan olan bir gelenekle, resim ve heykel gibi standart ikonlarda betimlendi. Fiziksel özellikler bir ülkeden diğerine değişebilir, ama esas tasvirler erken Hint fikirlerine dayanan ve daha sonraki Budizm ile birleştirilen simgeciliği ya da gelenekselliği yansıtır. Hinayana ülkelerinde, kişi gördüğü şeyi doğru bir şekilde tarihi Buda olarak tanımlayabilir, çünkü sadece o saygı görür. Japonya’dakiler dahil olmak üzere, azizin Mahayana resimlerinde çeşitli karakterleriyle, ama dıştan benzer sanatsal özellikleriyle tanımlanması daha zordur.

Hindistan’da başlayan, Çin ve Kore’ye aktarılan bu yeni yabancı inanç, birçok nedenle Japonları cezbedi. Şinto, ahlaki öğretilerden yoksun olduğu için, dini bir boşluğu doldurdu. Budizm, reenkarnasyon kavramı sayesinde, sadece atalara tapmayı değil, aynı zamanda Japon hayatının devamlılığını perçinleştirdi. Şinto ile uzlaştı, çünkü Şinto tanrılarını Buda veya bodhisattva olarak İkili Şinto’ya kabul etti (*Ryobu Shinto*). Güneş Tanrıçası ya da güneş soyunun büyükannesi, Evrensel Buda Dainichi ile eşit sayıldı. Bunun yanı sıra, Budizmin benimsenmesi, Japon iç ve dış siyasetiyle karıştı.

552’de (538 önerilen bir başka yıldır) Nihon Şoki’de anlatılan geleneksel öyküye göre, Japonya’nın bir müttefiki olan Paekche (Kudara olarak bilinir) ve muhtemelen üçünün içinde Çin kültürüne en çok maruz kalan Kore devleti, Yamato Sarayı’na Buda resmi ve heykelticikleri gönderdi. Mesajda, Budizmin Kore’den geldiği ve bunun arkasında büyük bir itibarın bulunduğu belirtilmişti. Bu durum, Japonları Budizmi gerçek bir din olarak benimsemeye zorladı. Aynı zamanda, Koreli

müttefikin Yamato'nun yardımını o sıralar komşu Silla'ya karşı gelişen askeri seferlerde kullanabileceğini ima ediyordu. Budizmin gelişinin geleneksel tarihi, Yamato Ovası'nda bir başkent yerleşiminden sonra Akusa diye anılan dönemi veya ünlü ismi bütün döneme verilen ve 593-628 yılları arasında hüküm süren İmparatoriçe Suiko'dan sonra Suiko dönemini başlattı.

Yamato'da ujiler, Paekche'ye yardım etme ve Budizmi benimseme konularında bölündüler. Askeri ve Şinto ayıncıları olan Nakatomi tarafından hükmedilen dini klanlar, kıtasal ve dini ilişkilere karşı çıktılar. Ortaya çıkan diğer bir zıtlıksa, sarayda konumunu geliştirmek isteyen ve yükselen bir klan olan Soga'lardı. İmparator, yalvaran Korelilere hiçbir maddi yardım göndermemesine rağmen, Soga'nın en azından salgın bir hastalık patlak verene kadar resme gizlice tapmasına izin verdi; salgın hastalık için suçlanınca resim bir hendeğe fırlatıldı ve Soga aile tapınağı yerle bir edildi. 584'e kadar bu öykü hakkında fazla bir şey duyulmadı. O yıl klanın başka bir üyesi olan Soga no Umako, Kore'den iki resim aldı. Onları mabete koymak için ikinci bir tapınak dikti ve Japonya'da yaşayan Koreli bir rahip, o dönemde üç kızı rahibe olarak atadı. Resimler başka bir felaketten sonra tekrar bir hendeğe atıldı ve rahibeler makamlarından uzaklaştırıldı. Ancak hastalık yayılmaya devam etti ve Umako'nun yeğenlerinden biri olan imparator, Soga'ların Budizmi izlemelerine razı oldu. Rahibelerin cübbeleri tekrar iade edildi ve daha çok Koreli rahip geldi. Sarayda Soga'ların etkisi arttı. 587'de rakip olan Mononobe devrildi ve Japonya'nın ilk devlet adamı sayılabilecek ve seçkin bir şahıs olan imparator, Yomei'nin oğlu Shotoku Taishi'nin yönetimi altında en yüksek mertebesine ulaştı. Kendisi 574'ten 622'ye kadar yaşadı.

İmparator, teyzesi imparatoriçe Suiko için 593'ten 622'ye kadar bir saltanat vekili olarak hareket etti. Shotoku kraliyete bağlı ujilerin lideri ve yüksek konumunda yüce Omi olarak aynı zamanda bir âlim ve bugün hâlâ muhafaza edilen Budist metinler hakkında üç yorum yazan dini bütün bir Budistti. Yeni inancı ve aynı zamanda 603'te bürokraside "on iki büyük harf" rütbe sistemiyle imparatorluk klanına odaklanmış merkezi bir hükümet geliştirdi. Ertesi yıl, On Yedi Makale Anayasası'nda (Jushichijo no Kempo) merkezileşme fikirlerini yaydı. Bu anayasa, bağlayıcı katı kanunlardan ziyade, rehber görevi gören bir seri ilkeden oluşmuştu. Shotoku'ya atfedilen bu belge, muhtemelen ölümünden bir veya birkaç nesil sonra ona adanmış bir eserd. Ne olursa olsun bu bildirim, Japonya'da geliştirmeye çok hevesli olduğu otoriteye itaati ve siyasi birliği arayan Çinli Konfüçyüsçü etik sisteme (jukyo) dayanan fikirlerini yansıtıyordu.

Bu belge, Budizmi benimsemek ve imparatoriçeyi desteklemek için bağımsız zihniyetli ujilere verilen bir seri kesin emirden oluşuyordu. Makaleler içtenlik, sevgi, iyilik, şekil ve gelenek, barışçıl ve birleştirici dini bir güç olarak Budizmin geçerliliği gibi Konfüçyüsçü erdemlere dayanan Sui hanedan siyasetinde olduğu gibi, oldukça merkezileşmiş olan Çinli hükümet yapısını vurguladı. Tema, doğrudan Konfüçyüs'ün

doktrinlerinden alınan sözcüklerin birliği için bir savunma oluşturan ilk makalede saptanmıştı: “Uyum değer görmelidir ve nedensiz muhalefetten sakınmak saygı uyandırıcıdır.” Prens, bu ilkelerle dolu cümleyle, serbestçe federe olmuş, Soga’nın kılavuzluğuna maruz kalmış, imparatorluk yönetimindeki ujileri birleştirmeye hevesliydi.

Japonya’da Shotoku ve onun Soga meslektaşları, en erken Budist tapınaklarının ve manastır yerleşkelerinin (*garan*) bazılarını bazı ortak özelliklerle inşa ettiler. Günümüze çok azı ulaşmış olmasına rağmen, bu yapılar veya onların tekrar inşa edilmiş türleri, mimarlıkta paha biçilmez eserlerdir. Bunların en eskisi 593’te inşa edilmeye başlayan Shitennoji’dir (Dört Tanrısal Kralın Mabedi; ji eki tapınağı ifade eder). Bu tapınak bugünkü Osaka’nın bir kısmı olan Naniwa’dadır. II. Dünya Savaşı’nda bombalanmış, ama ardından ilk hatlarıyla tekrar düzeltilmiştir. Esas binalar, kuzey-güney ekseninde düzenlenmişlerdir.

Osaka: Geleneksel özellikleriyle Japonya’nın en eskisi olan Shitennoji Tapınağı: kemer altı, esas giriş kapısı, pagoda ya da çok katlı Budist kulesi ve kondo (heykel salonu)

Nara: Dünyada hâlâ ayakta olan en eski ahşap yapı, Horyuji Tapınağı.

Başka çağdaş bir tapınak da 6. yüzyılda inşa edilmeye başlanmış ve şimdi iç taraflara doğru uzaklaştırılmış olan Hokoji veya Asukadera'dır (*dera* da tapınağı çağrıştırır). Shotoku yapılarının en ünlüsü, Nara vilayetinde 607'de inşa edilmiş bir merkez olan Horyuji'dir (İlk Yeminin Mabedi). 607'deki bir yangınla yıkılmış, ancak 700 civarlarında tekrar inşa edilmiştir. Çinli örneklerden esinlenen mabet, şekilci klasik hatlarıyla birlikte mimaride Budist bir cevherdir. Zemin dikdörtgen şeklinde üstü kapalı bir kemer altı (*horo* veya *kairo*) ve her bir yanda koruyucu tanrıların benzerlerinin dikkat çektiği bir orta giriş kapısı (*humon*) ile çevrilidir. Merkezin içinde doğu batı ekseninde beş katlı bir pagoda (*gojunoto*), büyük bir kısmı tekrar inşa edilmiş olan, ancak dünyanın en eski ahşap binasında en ünlü tabloları ve heykelleri barındıran altın renginde bir salon (*kondo*) bulunur. Merkezin dışında, arkaya doğru bir konferans salonu (*kodo*) ve ek binalar bulunur.

Bu mabetler, Budist tanrıların ilk heykel görüntülerini (*butsuzo*) içerirdi. Horyuji heykelcilik konusunda zengindir. Binalarda bronz bir Yakuşi Buda (607) ve bronz bir Shaka Üçlüsü (623) bulunur. Bu üçlünün içinde, tarihi bir Buda'nın iki yanında, Çinli bir göçmenin torunu olan ünlü Tori Bushi'ye atfedilen iki bodhi-sattva bulunur. Aynı zamanda, Kudara (Pakşe) Kannon'un olduğundan daha büyük bir heykelini barındırır. Yakınlardaki manastır Shuguji'de, oturan, sevimli ve

düşünceye dalmış Miroku bulunur. Başka bir Miroku veya (Kannon?) Kioto'da o dönemin Kore örnekleriyle tamamen aynı olan Koryuji'dedir. Kore ile Japon Budist heykelticiliği arasındaki benzerlik, o dönemde o kadar yakındı ki, figürlerin kaynağıyla ilgili mesele, bazen âlimlerin arasında bir münakaşa konusu olmuştur.

*Nara: Kannon'un Bodhisattva Merhamet Tanrıçası,
Kore'de Pakçe Devleti tarafından Soga klanına
gönderildiği iddia edilir (British Museum).*

İmparatorluk Aile Koleksiyonu'nda, Shotoku Taishi ve iki oğluna ait olduğu iddia edilen, kâğıt üzerinde renkli bir tasvir bulunur, ama Asuka dönemine ait çok az resim mevcuttur. Yine Horyuji'de bulunan Tamamushi Tapınağı'nın yanları bir *jataka* öyküsünden sahneler canlandırır. Bu resim, 567'de yapılmış olup, Buda'nın yeryüzüne inmeden önce bir bodhisattva olarak, daha önceki yaşantılarından ve görüntülerinden birini vernik ve yağlıboya karışımıyla canlandırır. Tapınak aynı zamanda o dönemlerin kumaş parçalarını muhafaza eder ve Shuguji'de Prens Shotoku'yu cennette gösteren bir duvar halısı bulunur.

Şotoku ve onun meslektaşları, diğer Çinli fikirleri de aldılar. Çin takvimi 7. yüzyılın sonunda benimsendi (Jimmu Tenno'nun Yamato'yu MÖ 660'ta kurmuş olduğu da o zaman benimsendi). Resmi Çin hiyerarşi şekilleri, her ikisi de derecelendirilmiş ve rütbeli olan saray bürokrasisine ve imparatorluk ailesine aktarıldı. Shotoku kıtadaki son gelişmelerden haber almak için, imparatoriçe olan teyzesinin rızası ile üç elçiliği Sui Çin'e gönderdi. Haberleşmeler, eşitlik temeline göre, Doğan Güneş'in hükümdarından Batan Güneş'in hükümdarına doğru gerçekleşiyordu. Yabancı hükümdarların hizmetine almış olan Çinli imparator, bundan hoşnut değildi. Şotoku'dan sonra (630 ile 838 yılları arasında) on üç resmi elçilik Çin'e gönderildi. Bu seferlerin maliyeti, boyutu ve tehlikeleri büyüktü. Çoğunlukla, beş yüzden fazla erkeği taşıyan çok sayıda gemiden oluşuyordu. Bu gemiler, düşman Korelilerin esaretinden kaçınmak için, genellikle açık denizde 550 mil karşıya geçip doğrudan Orta Çin'deki kıyıya yanaşıyorlardı. Elçilikler, en son Çin kültürel ve teknolojik gelişmeleri Japonya'ya getirmekte başarılı olmuşlardı. Öğrenciler ve Budist rahipler, resmi Yamato görevlileriyle kaynaştılar ve Japonya'ya döndükleri zaman Çin fikirlerini ve geleneklerini yaydılar.

ÇİN ETKİSİ, İKİNCİ AŞAMA: HAKUHO (645-710)

Soga soyu Shotoku Taishi'nin ölümünden sonra, iki mirasçısıyla siyasi gücünü sürdürdü, ancak despot hareketleri (taht konusundaki planlar dahil) diğer klanların muhalefetine yol açtı. Nakatomi ujilerinden biri 645 yılında, daha sonra İmparator Tenhi olacak olan bir prensle birlikte gücü ele geçirdi ve hükümeti tekrar düzenledi. İmparator, yapılan hizmetlere teşekkür olarak Nakatomi'yi yeni Fujiwara ismiyle ödüllendirdi. Fujiwara, dünyanın en eski ve en uzun süreli aristokrat ailelerin ismi olarak günümüz Japonyası'na kadar hayatta kalmıştır. Fujiwara, bu iki yeni partinin güce kavuşmasından sonra, bir tavır değişikliği olarak Budizmi muhafaza etti, çünkü Nakatomiler daha önce Şinto inancının muhafızları olmuşlardı.

Bu gelişme, Shotoku'nun kurduğu altyapıya bir ödüldü, çünkü 645-650 yılları arasında Taika Reformları (Büyük Değişim) sayesinde Çin etkisi konusunda bulunulan ikinci girişimde Fujiwara ve gelecekteki imparator, Budizmi muhafaza etti ve merkezi imparatorluk yönetimini daha da güçlendirdi. Japonlar zaman tanımlamaları konusunda da, MÖ 140 yılına dayanan eski bir Çin geleneğini benimseyerek, dönemleri Çin Hanedan isimleriyle (*nengo*) belirlediler; Çinli hükümdarlar saltanatlarının bir dönemini ya da bütününe özel terimlerle tanımlarlardı. Japon bağla-

mında bu terimlerin ilki olan Büyük Değişim en uygunuydu. Bu Taika reformları, Hakudo diye adlandırılan bütün dönemin habercisiydi. Hakudo adı o dönemin ünlü hükümdarı, İmparator Temmu'nun saltanat adından geliyordu (673-685).

Taika reformları, tamamı Çin'den alınan fikirlerle Yamato'yu ekonomik ve siyasi açıdan değiştirmeye çalıştı. Uzun vadeli, ihtiras dolu ve gerçekleştiği takdirde, tesirleri çok geniş kapsamlı olabilecek amaçlar tespit ettiler. Budist olmayan bütün törenlerle ilgilenen bir Tapınma Dairesi (*Jingikan*) içeren, merkezi bir bürokrasi taslağı çizildi.

Bu olay, bir bakan, çeşitli vekiller ve sekiz bakanlıkla laik görevleri etkileyen Devlet Dairesi'nden (*daijokan*) önce cereyan etti. Merkezi hükümetin altında, elli sekiz il (*kuni*), mahalle veya ilçe (*gun*) ve yaklaşık elli aile yönetiminden oluşmuş kasabalar örgütlenmişti. Reformlar eğitim dünyasında resmi memurları eğitmek için, bir devlet üniversitesi (*daigaku*) ve başka taşra üniversiteleri (*kokugaku*) oluşturdu. Miras yoluyla yüksek mevkilere ulaşma, görevi hak etmeyi varsayan bu eğitim akademilerine rağmen, geniş ölçüde uygulanmaya devam etti.

Toprağın özel mülkiyeti yıkıldı. Bütün ülke, eşit-alan sistemi (*handen*) ile toprağı ailelere göre dağıtan imparator adına ulusallaştırıldı. Bu sistemde, her bir sağlam yetişkine, Çin'deki gibi, toprağı işlemek için eşit paylar veriliyordu. Bu ilkeyi uygulamak için düzenli olarak nüfus sayımlarının yapılması gerekiyordu. Ailelerde bireylere üç çeşit vergi konmuştu: Genellikle pirinç olarak üretilen hasattan %3'lük bir tahıl vergisi; eğer yapılmışsa kumaş ve el yapımı sanat eserleri gibi tahıl dışındaki ürünlerden bir vergi; devlet için altmış günlük zorunlu askeri görevler veya kamu işi projeleriyle ilgili ama başka vergilerin ödenmesiyle hafifletilebilen bir iş veya angarya vergisi. Köy toplulukları, her biri beşer ailelik gruplara bölünmüştü ve bu gruplar resmi yönergelerin uygulanmasından karşılıklı olarak sorumluydular. Bir çiftçinin yükü kendi başına külfetliydi, ama ilave devlet görevleri de büyük zorluklar getiriyordu.

Dönemin sonuna doğru, 702 yılında, Tayho (Büyük Hazine) Kanunu yürürlüğe kondu. Daha önceki iki yasal oluşuma dayanarak, bir ceza kanununun (*ritsu*) ayrıntıları hazırlandı, resmi memurlar (*ryo*) için özel bürokratik rütbelere ve görevler tanımlandı ve insanlar için siyasi tutumun genel kurallarının taslağı çizildi. İmparatora danışmanlık yapması için bir başbakan ve hem sağ hem sol görüşlü bakanlardan oluşmuş devlet heyeti yaratıldı. Daha sonra sekiz bakanlık ve sırasıyla daha az sayıda daire ve büro ortaya çıktı. Bu yapıya hizmet eden ve sonunda yirmi altı rütbeye bölünmüş olan bir bürokrasi vardı. Bu rütbelere de daha kıdemli ve daha genç sınıflara bölünmüştü; bu genç sınıflar da tekrar üst ve alt sınıflara bölünmüştü. İş yerleri yayıldı ve Çinli bürokratik modeller Japon kıyılarında çamura battı.

Ujilerin yıkılışını ve toprak şekillerinin tekrar düzenlenmesini içeren, bu kadar geniş kapsamlı ilkelerin etkisi sert olabilirdi. Esasında, Japon uygulamalarında çok görüldüğü gibi, sadece sözde değişiklikler yer aldı, yeni formlar sadece mevcut şekillere dayatıldı; aksi takdirde bu işlemler, çok kanlı ve devrimci olurdu. Daha önce tarihi olarak üstünlük iddialarına bağlı ujiler, servetin ve siyasi gücün tekrar yapılanmasında, şimdi medeni bir asil sınıf olarak rütbelerinde imparatorluk sisteminin tüm onayının keyfini sürüyordu. Ujiler, sonraki aristokrat döneme kendi sülalelerini ve gelişmiş yöntemlerini getirdiler. Taşralarda yöresel elit sınıf yeni unvanlar aldı ve aynı kişiler yeni makale başlıklarında tartıştılar. Hükümdarlık toprağının sahibi olarak çiftçinin, vergiden muaf ve imtiyazlı toprak sahiplerinden oluşmuş bir sınıfın ortaya çıkmasını önlemek için, vergilerini doğrudan devlete ödemesi gerekiyordu. Ancak zamanla, zayıflamış merkezi bir hükümet Taika vergi kurallarını uygulamakta başarısız olunca, vergiden muaf eyaletler ceza almadan çoğaldı. Tam olarak hiçbir zaman uygulanmayan reformlar giderek bozuldu, çünkü Japonlar, Çin fikirlerini tam olarak benimseyemediler. Diğer Çinli hanedanlarda olduğu gibi, Tang Çin’de bile, bu oldukça merkezileşmiş ekonomik ve siyasi sistemin kendisi, sadece düzensiz ve güçlü imparatorlar ve güçlü rejimler altında verimli bir şekilde işleyebilmişti. Çin’i etkilemek için yeteri kadar zor olan bu tür görkemli deneylerin, Japonya’da daha verimli bir şekilde işlenmesini beklemek çok anlamsız olurdu.

İddialı siyasi ve ekonomik yapılar dışarıdan getirilirken ve Japon sistemleriyle birleştirilirken, Budizm imparatorluğun lehine gelişti. Bu inanç, daha önceki yöneticiler ve aristokratlar tarafından bireysel olarak benimsenmesine rağmen, İmparator Temmu ve ondan sonra gelenlerin yönetimi altında, saray konumuna yükseltildi. Resmi himaye ile din, imparatorluğun lehinde ve kullanım yetkisinde gelişti. Ancak Hakuho dönemine dayanan çok az kalıntı vardır. Nara yakınlarında Yakushiji’nin (Şifacı Buda’nın Tapınağı) doğu pagodası, üç takım çift sıralı saçaklarıyla (*tahoto*) sadece o dönemin Japon mimari tarzına değil, ilk örneklerinin iç karmaşa ve aşınma yüzünden uzun zaman önce kaybolduğu Tang Çin’dekilere de bir anlayış getirdi.

Şimdi aynı tapınak bileşiminde Yakushi ve iki bodhisattvanın bir bronz üçlüsü muhafaza edilmektedir. Budist hazineleriyle dolu ardiyesiyle benzersiz Horyuji, meditasyon halinde bir Miroku (645) ve Leydi Tahibana’nın tapınağıyla içinde boyalı paneller ve yontulmuş küçük bir Amida üçlüsü içerir. Kondonun duvarları, Tang tarzında, Amida üçlüsü dahil, Mahayana Budist sahnelerinin freskleriyle süslenmişti, ancak 1949’daki bir yangın ve duman, bu paha biçilmez duvar tablolarını yok etti. Yine de, dini ve laik kürelerde bu dikkate değer dönemden geriye kalanlardan, Japonların gelişen ince zevki hakkında çok şey öğrenilebilir.

JAPONYA TARİHİ

KRONOLOJİ

552 (veya 538?)	Budizmin Paekche'den Japonya'ya girişinin geleneksel tarihi
522-645	Asuka veya Suiko dönemi
562	Japonların Kore'de Mimana eyaletinden çekilmeleri
574-622	Shotoku Taishi
589-618	Çin'de Sui hanedanı
593	Shitennoji ve Hokoji'nin (Asukadera) inşa edilmesi
593-622	Shotoku'nun, teyzesi olan İmparatoriçe Suiko'ya vekil olması
593-628	İmparatoriçe Suiko'nun hükümdarlığı
604	On Yedi Makale Anayasası'nın geleneksel tarihi
607	Horyuji'nin ilk binası; 670'te yanmış
607, 608, 614	Shokotu Taishi'nin Sui Çin'e üç elçilik göndermesi
618-907	Çin'de Tang hanedanı
630-838	On Üç Japon resmi görevlinin Tang Çin'e gitmesi
645-650	Taika reformları
645-710	Hakuho dönemi
673-685	İmparator Temmu'nun hükümdarlığı
Yaklaşık 700	Horyuji tekrar inşa edildi
702	Taiho kanunu

JAPON HÜKÜMDARLARI VE SALTANAT DÖNEMLERİ (ÖNEMLİ DÖNEMLER EKLENMİŞTİR)

17. Richu, 400-405
18. Hansho, 406-410
19. Ingyo, 411-453
20. Anko, 453-456
21. Yuryaku, 456-479
22. Seinei, 480-484
23. Kenso, 485-487
24. Ninken, 488-498
25. Buretsu, 498-506
26. Keitai, 507-531
27. Ankan, 531-536
28. Senkwa, 536-539
29. Kimmey, 540-571

30. Bidatsu, 572-585
31. Yomei, 585-587
32. Sujun, 588-592
33. *Suiko*, 593-628
34. Jomei, 629-641
35. *Kokyoku*, 642-644, tahttan feragat eder
36. Kotoku, 645-654; "Taika" 645-650
37. *Saimai*, 655-660 (daha önceki Kokyoku)
38. Tenchi, 661-670
39. Kobun, 671-672, içsavaş, taht zorla ele geçirildi
40. Temmu, 673-685; "Hakuho" 673-685
41. Jito, 686-696, tahttan feragat eder
42. Mommu, 697-706; "Taiho" 701-703
43. *Gemmyo*, 707-714; tahttan feragat eder

JAPON BİR MAHAYANA BUDİST (DAIJO BUKKYO) TAPINAĞI

Budalar (Nyorai-tarihi Buda'nın görüntüleri)

Amida: Batı Cenneti'nin Budası

Dainichi (veya Rushana): Evrensel Buda; Evreni gerçekle aydınlatır.

Şaka: Tarihi Buda

Yakuşi: Tıp Budası

Bodhisattvalar (Bosatsu), en çok saygı görenler:

Fugen: Bir filin üzerinde oturur; özellikle kadınların aydınlanmaya ulaşmalarına yardımcı olur.

Jizo: Ölümler diyarına yolculukta, çocuklara ve aydınlanma yolunun altı geçiş aşamasında yetişkinlere rehberlik eder; kafası tıraşlıdır, bir elinde asa, diğer elinde yarı değerli bir taş tutar.

Kannon veya Sho-Kannon: Otuz üç gösterisiyle ender ve çok tapınılan bir tanrıça.

Miroku veya Maitreya: Cennetteki bodhisattva, dünyanın son dönemlerinde Buda olarak yeryüzüne inecektir.

Monju: Zekâ tanrısı, Budist yazılarını düzenledi; bir aslan sürer.

Nikko veya Gakko: İlkini tacında güneş, ikincisinin tacında ay vardır.

Diğer Figürler:

Arhats (Rakan): Kutsal adamlar, keşişler, Buda'nın müritleri.

Ashura: Üç yüzlü ve altı kollu; Budist âlemini korur.

Bonten (Brahma): Yaratıcı, zırh üstünde bir Çin giysisi giyer; nazik ama kararlı; aynı giysilerle Taishakuten'e (İndra) bağlı, fil üzerinde oturur.

Fudo Myoo: Ateş Tanrısı; Dainichi'nin canlı örneği ya da hizmetlisi.

Nio (Deva): Kötü ruhları içeri sokmamak için mabet girişlerinde sert çehreleriyle duran iki muhafız; karşı girişte solda açık ağzıyla Gongo (*Ah*, ilk Sanskritçe hece) ve sağda kapalı ağzıyla (*Hum*, son Sanskritçe hece).

Shitenno (Dört muhafız kral): Kuzey, Tamonten; güney, Zohoten; doğu Jikokuten; batı, Komokuten.

Yedi İyi Şans Tanrısı (Shihi Fukufin): İnançla sevilen halk kahramanları.

Benten: Sanat ve Zekâ Tanrıçası; grupta tek dişi; biwa oynar.

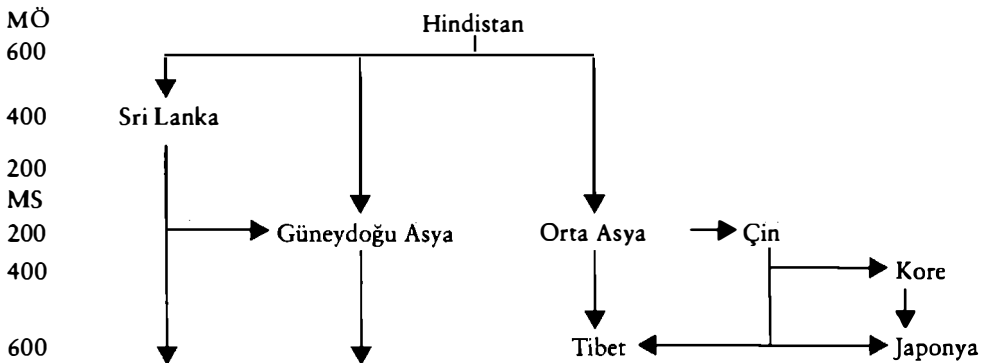
Bishamon: Savaş ve Savunma Tanrısı; sihirli bir mızrak tutar; kötüyü uzaklaştırır, küçük bir pagoda tutar.

Daikoku: Zenginlik ve Hasat Tanrısı; şans getirmek için sağ elinde bir tokmak vardır; zenginliği belirtmek için pirinç çuvalları veya balyaları taşır.

Ebisu: Balıkçılık ve Ticaret Tanrısı; sağ elinde bir olta çubuğu, sol elinde büyük bir kırmızı balık tutar; neşeli bir surat ve büyük bir tebessüm.

Fukurokuji ve bağlı Jurojin: Zenginlik ve Uzun Ömür Tanrısı, uzun boylu ve uzamış kel bir kafa, zenginlik ve uzun ömrün sırlarını içeren yuvarlanmış bir tomar tutar.

Hotei: Mutluluk ve Bolluk Tanrısı, elinde bir yelpaze ile göbekli, sırtında bir hazine torbası taşır, neşeli bir çehreye sahiptir.

Asya: Budizmin Yayılması

3

Nara Japonyası

(710-794)

Japonlar şehir planlaması gibi temel Çin kavramlarını almaya devam ettiler. İmparatorluk ailesini barındırmak için merkezi bir başkentin tasarlandığı Nara veya Heijo'da (Barış Şehri) verimli Yamato Ovası'nda ilk uzun vadeli tespit edilmiş başkente yerleştiler. Daha önce, hükümdarlar Yamato bölgesine serpilmiş özel malikânelerde yaşarlardı; siyasi başkent yeni hükümdarın konutunun konumuna göre taşındı, sonuncusu da 694'te Fujiwara kyo'daydı. Belki de, bu sürekli taşınmanın nedeni, mirasçılarının aynı mekânda kalmasını engelleyen ve öncekilerin hastalığı ve ölümü yüzünden ortaya çıkan ayinsel kirlilik kavramıydı. Sarayların ve evlerin ilkel mimari tarzları birçok taşınmayı kolaylaştırdı. Ancak Nara, 710'da geniş kapsamlı planlama ve merkezi Çin başkentlerinden işareti aldıktan sonra, hükmeden kalıcı bir Japon şehrinin yerleşim yeri oldu. Hem ülkenin hükümeti, hem de Budizm için bir yönetim merkezi ve odak noktası sağladı. Nara, bir yandan Budist tapınakların zaten orada mevcut olması, diğer yandan toprak falcılarının yorumladığı gibi, uygun, doğal coğrafik çevresi nedeniyle yönetim merkezi olarak seçildi. Fujiwara no Fuhito (659-720) tarafından yönetilen ve aile bağları sayesinde imparatorluk gücünü paylaşan güçlü Fujiwara, harekete cesaret verdi.

Nara, dünyanın en büyük şehri ve yüksek duvarlı bir anakenti olan, 175 m'ye 215 m boyutunda, yaklaşık 2 milyon nüfusu kucaklayan Çinli Tang'ın başkenti Changan (modern Xian) örneğine göre tasarlanmıştı. Yeni Japon başkenti, aynı şekilde ama çok daha küçük dikdörtgen bir formda şekillenmiş olup, 75'e 105 m ölçülerindeydi ve Yamato Ovası'nın kuzey ucunda konumlanmıştı. Saray, eksik duvarlarla şehrin kuzey bölümünde bulunuyordu. Batı yarısı hiçbir zaman gelişmedi. Başkent tekrar Kyoto'ya taşınınca, bu şehir zamanla önemini kaybetti ve bugünün Nara'sı, daha sonra eski Budist manastırlarının ve doğu tepelerin kenarındaki Şinto

tapınaklarının (mabetler Budist, tapınaklar Şinto idi) çevresinde gelişen bir ortaçağ kasabasıdır ortaya çıktı. Nara 8. yüzyılda Japonya'nın tek kentsel merkeziydi. Çin'deki gibi ticari merkezler Japonya'da gelişmemişti. Japon hayatının esas odak noktası, temelde dini ve siyasi olmaya devam etti; bunun yanı sıra, nüfus, yaklaşık altı milyonluk bir ülkede 200.000 kişilik bir şehir olan başkentte yoğunlaşmıştı.

SİYASET VE TOPLUM

Nara siyaseti, hükümdarlık ve saray hayatının etrafında döndü. Teoride, bu kavram Jimmu Tenno'daki gibi, *tenno* olarak tayin edilmiş güçlü bir hükümdardan vazgeçmiyordu. Ancak, zaten etkili yönetimi kaybetmiş olan imparatorlar, esasında oldukça zayıftı. Sarayda güçlü aileler tarafından kendi çıkarları için kullanılıyorlardı. Tahtın etrafında klanlar arası rekabet kol geziyordu. Fujiwara'ların önceliklerine rağmen, özellikle Tachibana gibi diğer klanların hırslarıyla karşı karşıya kalmışlardı. Şimdi, 8. yüzyılda ortaya çıkan kraliyet feragatinin uygulanmasıyla baltalanan hükümdarlar zayıf kaldı. Yöneticiler ya dini tutkuları ya da dış kaynaklardan gelen güçlü baskı yüzünden, Budist manastırlarına kapandılar veya başka görevler üstlendiler. Siyasi sahneden çıkarılan eski hükümdarlar, aralarında çok azının daha sonra boş yere imparatorluk etkilerini ve yönetimlerini garantilemeye çalışmasına rağmen, kendilerini dini ayinlerle veya zararsız işlerle sınırladılar.

Kuge veya saray asilleri, ayinler ve törenlerle çok fazla meşgul oldular. Orkestra müziği ve danslar kısmen Çin'den getirildi. İmparatorluk müzikal dans geleneği olan Gagaku, Tang'dan sonra kıtada yok olmasına rağmen, Japonya'da günümüze kadar devam etmiştir. Gagaku, dünyada belgelenmiş en eski müzik ve dans geleneklerinden biridir. Danslarında (*bugaku*) parlak giysiler ve süslü maskeler kullanılırken, orkestra eşliğinde (*kangen*) güneşi ve ayı simgeleyen asılı dev çifte davullarla birlikte tel, üfleme ve vurmali çalgı aletleri kullanılırdı. Japonlar başka kavramlar da aldılar. Çin kökenli yönetim kanunları anavatandaki gibi liyakate değil de, doğum ve aile bağlarına dayanan özenli bir bürokrasi oluşturmaya devam etti. Bu kanunlar büyük ölçüde Tang modellerini izledi, ancak Japonya'da bazı koşullara izin vermek için değişime uğradılar.

702 yılının Taiho kanunu, 718 yılında Yoro kanununun gözden geçirilmiş sürümü için bir temel sağladı. Bu son kanun, Yamato Devleti'ndeki gibi hem cezai kanunları (*ritsu*) hem de yönetim uygulamalarını (*ryo*) kapsadı. Ancak kırk sene sonrasına kadar verimli bir şekilde yayılmayan bu son kanun, imparatorun ilahiliğinin Japon kavramını doğruladı. Bu yorum, her zaman hükümdarın, Tanrı'nın iradesinin geçici bir yargıcı olarak cennetten gelen biri olduğuna, verimli bir şekilde yönetme ve tanrıları hoşnut etme talimatıyla yüksek bir mevkiye erdemi ve iyi

tavru sayesinde geldiğine inanan Çinlilerden ayrılmıştı. Yoro kanunu merkezi siyasi meseleleri yönetmeye yardımcı olmak için bir Din Dairesi'ni onayladı. Bu da, yine Japonya'ya mahsus bir olaydı, çünkü Çin'de bu dairenin bir karşılığı yoktu. Yine daha önceki dairelere dayanarak, kanun aynı zamanda yüksek bir devlet heyeti, bir başbakan, yüksek idari memurlar olarak sol ve sağ kanadın bakanları, meclis üyeleri ve sekiz bakanlıktan oluşan Devlet Dairesi'nin ihtiyacını karşılamaya devam etti. Bu bakanlıkların altısı eski ve geçerli Çin örneklerine dayanıyordu. Bunlar, ayinler, resmi daireler, hazine, cezalar, savaş ve işleriydi. Japonlar bunlara imparatorluk ailesi ve onun hazinesi olarak iki tane daha eklediler. Çin'den esinlenen ve merkezi bir siyasi düzen kavramını geliştiren yasal ve idari önlemlerin adı *ritsuryo* devletiydi, çünkü ceza kanunlarıyla (*ritsu*) idari uygulamayı (*ryo*) birleştirmişlerdi.

Yerel hükümet yapısı illerin, bölgelerin ve kasaba ya da köy birimlerinin üç aşamasını onayladı. Resmi olarak onaylanan otobanlar uzak bölgeleri birleştirmek için başkentten yayılıyordu. İmparator, valileri atamıştı. Prensleri de içeren bu yüksek rütbeli kişiler ya da valiler gelir olarak rütbeleri için yirmi dört dönüm ve görevleri için de ilave beş dönüm toprak alıyorlardı. Bazı resmi memurlar, mülklerinden veya tımarlarından (*shoen*) elde ettikleri aylık maaşlar sayesinde zengin oldu. Birçoğu zamanını başkentte geçiriyor ve idari görevlerini bölge memurları olan astlarına devreliyordu. Bölge hâkimleri de imparatorluk tarafından atanmıştı ve yöresel klanların rütbeli üyeleriydiler. Vergi toplarlar, aynı zamanda bir servet biriktirirlerdi. Bölge atamaları genellikle ömür boyu içindi, ancak bu görev zamanla, Japon siyasi meselelerinde göze çarpan bir eğilim olarak, miras yoluyla geçmeye başladı.

Siyasi ve toplumsal yapının temelinde olan halk ya köleydi (*semmin*) ya da özgürlüğün keyfini sürüyordu (*ryomin*). İlk sınıflandırmada toprağa bağlı çiftçiler ve esirler vardı; son grup ise esas itibarıyla Taika döneminde tekrar toprak dağıtım ilkelerinin imtiyaz sahipleri olan çiftçilerden oluşurdu. Şimdi, özgür bir adam arazinin yarım dönümünü alırken, bir kadın üçte ikisini alıyordu. Bir aile muhtemelen hisse olarak ortalama iki ila üç dönüm alırdı. Aileler toprak veya tahıl vergisi olarak, toplam hasadın %5'ini öderlerdi.

Arazi daha önceki eşit alan sisteminden ayrılırken, şimdi cinsiyete, yaşa ve bireyin ailedeki konumuna göre ayarlanmış kıstaslarla, pirinç üretimine dayanarak dağıtılıyordu. Taika reformları, toprağı özgür çiftçilerin elinde bırakmak için birkaç senede bir yeniden dağıtımı sağlıyordu. Bu ilkenin uygulanması zor oldu ve özellikle aristokratlar ve keşiş sınıfları büyük miktarda mülk biriktirdi. Teorik olarak bütün topraklar vergiye tabiydi, ancak asalet sınıfı ve keşişler sarayla olan bağlantıları sayesinde giderek daha çok parasal muafiyet kazandılar. Vergi yükünü çekmek zorunda kalan köylülerin koşulları, bu vergilendirilmeyen mülklerin artmasıyla giderek kötüleşti. Hayat onlar için daha zor oldu ve bazıları sınır bölgelere

kaçtı, göçebe veya toplum dışına itildiler (*ronin*) ya da daha yüksek rütbeli ve daha güçlü insanların himayesi altına girdiler. Köylülerin mecburi hizmeti, çalışma vergisini uygulamakta yaşanan ilave zorluklar yüzünden feshedildi. Saray muhafızları temin etmek için, yerel memurların ve klanların oğullarından oluşmuş askeri bir birlik kuruldu, ama bunlar işten ziyade daha çok gösterişe katkı sağladılar.

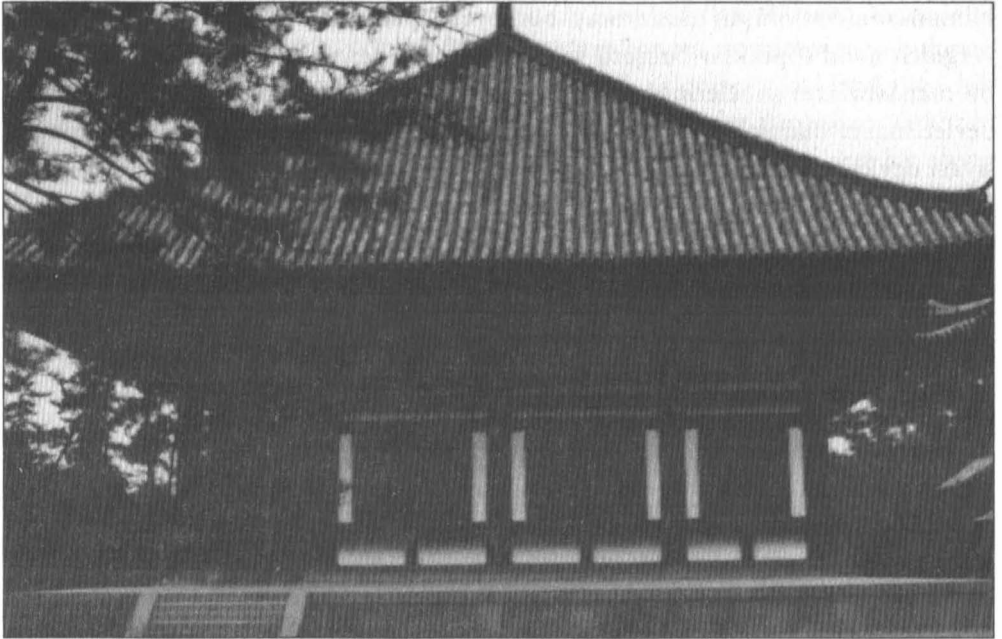
Fiilen ödenen vergilendirme sorununu fark eden Nara hükümeti, 723 gibi erken bir tarihte, özel çeltik tarlası mülkiyetinin yasal olarak mümkün olduğu dönemde, devlet denetimini özelleştirerek bir değişim ilkesine karar verdi. Hükümet aynı zamanda teşvik amacıyla senelerce vergiden muaf edilen ekilebilir toprak bölgelerini yayma ve geliştirme programı başlattı. Ancak geliştirme projeleri sermaye gerektirdiği için, planların çoğu, imkânları olan ve zaten vergiden muaf manastırlar veya asalet sınıfı tarafından ele alındı. Yeni ele geçirilen topraklar, vergiden muaf kaldı. Basit halk, artan vergi yükünü üstlenmeye devam etti ve tarımsal fakirlik geniş çapta yayıldı. Merkezi hükümet, gelir sağlamayan mülklere ilgisini kaybetti. Bu da, daha sonra feodal Japonya'nın ekonomik ve siyasi merkez kaybı için temel oluşturan bir unsurdur. Ticarete takas, değiş tokuşun esas yöntemi olmaya devam etti, ama 708 gibi erken bir tarihte, saray çevrelerinde kullanımı genel tedavülden daha sınırlı olmasına rağmen, bakır paralar (*wado kaiho*) basıldı.

DİN

Zaman aşımına uğrayan ekonomik ve siyasi şekiller daha sonraki Nara döneminde körelirken, Mahanaya Budizmi ortaya çıktı. Aralarında çok azı dönemin en dikkat çeken iken, altı Nara mezhebi (*Nan to-rokshu*) gelişti: Kısmen tutucu Hinayana tarafından etkilenen felsefeleri Hindistan'da ortaya çıktı, Çin'de biçimlendi ve doğrudan ya da dolaylı olarak Kore yoluyla Japonya'ya aktarıldı. Nara Budizminin esas felsefi özellikleri, yokluk sorunlarıyla, maddi dünyanın göz aldanmalarıyla, zihinsel güçlerle aydınlanmaya ulaşmakla (çünkü tek gerçek insanın kendi şuuru) ve Evrensel Buda altında kozmolojik bir uyum vurgulayan, bütünü uyumu doktriniyle ilgiliydi. Budizm, Nara döneminde aristokrat, seçkin ve ayrıcalıklı olma eğilimindeydi, çünkü tarladaki köylünün karmaşık dinleri takdir etme ve kavramaya vakti yoktu.

Sanron (Üç Bilimsel İnceleme) mezhebi, 625 yılında Koreli bir rahip tarafından tanıtılmıştı. İdealist felsefesi maddi olguların gerçekdışılığını vurguluyordu. Jojitsu adında ikinci bir mezhep, benzer bir doktrin ile kısa zamanda kıdemli bir grupla ortaya çıktı. Kuşa adında başka bir mezhep de metafizik ile uğraştı. Bu mezhebin kökeni belli değildir ve ayrı bir tüzel birim olarak var olmamış olabilir. Ayinleri ve papazlığa atanmayı vurgulayan Ritsu, kör Çinli rahip Jianchen (Ganjin) tarafından 688-

763 kuruldu. Bu rahip, Japonya'ya ulaşmak için bulunduğu beş başarısız girişimden sonra, sonunda 759'da Nara'da Toshodaiji'ye (Tang'dan getirilen mabet) yerleşti. O yöredeki onun benzer heykeli Japonya'da tarihi bir kişiliğin hayatta kalan en eski görüntüsüdür. Mabetlerin kendileri Tang mimarisinin en sade kopyalarıdır ve çoğu da çok uzun zaman önce anakarada kaybolmuştur. Esas bina ya da kondo, özellikle dikkat çekicidir. Karakteristik olarak ağır, eğik, üçgen ve kabarık çatıyı desteklemek için döşemeye yerleştirilen sütunları ve geniş bir ön verandası ile sağlam bir platformun üzerine kurulmuştur. Sütunların tepesinden karmaşık, birbirine geçme köşebentler yelpaze şeklinde açılır. Dönemin en önemlisi olan Hosso mezhebi, 650 yıllarında Japonya'ya tanıtılmış ve esas mabedi Horyuji olmuştur. Bu mezhep, diğerleri gibi, fiziksel dünyanın gerçekdışılığı ve bilincin gerçeğini vurgulamaya eğilimliydi.

Nara: Toshodaiji Tapınağı Kondo, kör rahip Ganjin tarafından, Çinli Tang hanedanının mimarisiyle inşa edilmiş.

Kegon (Çiçekli Çelenk sutrası) adı altında bir mezhep, başka bir Çinli rahip tarafından tanıtıldı. Bu mezhebin sanatında, Japon Güneş Tanrısı ile eşit sayılan uyumlu bütünün Evrensel Budası, her birinin milyonlarca dünya içerdiği bir evren olan bin yapraklı bir lotus tahtının üzerinde resmedilmiştir. Buna benzer bir Buda görüntüsünün en güzel örneği Nara'da, Todaiji'dedir (Büyük Doğu Mabedi). 735'te salgın bir hastalığın ardından Fujiwara no Fuhito'nun bir torunu olan ve

724'ten 749'da onun tahttan feragatine kadar ülkeyi yöneten İmparator Shomu, dini bütün bir Budist olarak, bu görüntünün ve onu kaplayan mabedin inşasını emretti. 16 m yüksekliğinde, 20 m çapında lotus bir tahtta oturan bu bronz figürü tamamlamak on dört yıl sürdü, inşası sırasında çok miktarda malzeme kullanıldı; 450.000 kg bakır, 7700 kg kalay ve kurşun, 900 kg cıva ve 225 kg kaplama altın (altın tesadüfen 749'da keşfedildi) bu malzemelerin bazılarıydı. Bu görüntü için 3'e 3.8 m kalınlığında bronz parçalar döküldü. Dev Buda figürü 86.6 m'ye 50.6 m ölçülerinde ve 46.3 m yüksekliğindeki Büyük Salon'a yerleştirildi.

Ardından gelen içsavaşta yıkılan salon, 16. yüzyılda esas boyutunun üçte bir oranında tekrar inşa edildi, hâlâ dünyanın en büyük ahşap binası olarak bilinir. 752'de bu salonun ithaf edilmesinde iki Hintli rahip, bir Brahman (en üst rütbeli bir Hintli), Kamboçyalı bir rahip ve Nara Üniversitesi'nin dekanı olan Çinli bir biliminsanından oluşan uluslararası bir heyet toplandı. İmparator Shomu, mabede vergiden muaf topraklar bahşetti ve bütün illerde keşişlere mahsus manastırlar ve bu manastırların şubelerinin (*kokubunji*) inşa edilmesini emrederek, Budizmi bir devlet inancı olarak yaydı. Shotoku Taishi zamanında yapılan bir uygulamayla, siyasi devleti güçlendirmek ve merkezileştirmeyi devam ettirmek üzere, bu inancı ideolojik ve kurumsal bir yöntemle kullanmaya çalıştı. İmparator, hayatının ilerleyen dönemlerinde tahttan feragat ettikten sonra bir manastıra kapandı.

İmparator Şomu'nun dul eşi, manastıra depo olarak Şosoin adında kütükten bir kulübe verdi. Bu kulübe hâlâ mevcut olan yaklaşık 9000 kalem dahil olmak üzere, imparatorluk ailesinin bazı kişisel eşyalarını içeriyordu. Görünen o ki, bazı parçalar, Orta Asya'da İpek Yolu'nu geçerek uzun bir yol kat etti. Bu sanatsal el yapımı eserler Bizans mermeri, Roma kaynaklı cam eşyalar ve çanak çömleklerle İran eşyalarını içeriyordu. İki saltanatın ikincisinde, 764-770 arası ülkeyi yöneten imparatorun kızı olan İmparatoriçe Şotoku (daha önce 749-758 yılları arasında, babasının hemen ardından İmparatoriçe Koken idi) da dini bütün, sadık bir Budist idi. Shotoku, Hosso mezhebinin bir üstadı olan ve imparatoriçe tarafından daha sonra başbakanlığa atanan Budist rahip Dokyo'ya âşık oldu. Dokyo imparator olmak istiyordu, ama imparatoriçenin ölümünden sonra, güçlü Fujiwara ailesi tarafından görevinden uzaklaştırıldı. İmparator Shomu ile ailesi, Budizmin gelişmesinde o kadar önemli bir rol oynamışlardı ki, Nara dönemi, onların döneminden aldığı isimle Tempyo olarak da adlandırılabilir. 770'ten sonra, Budizmin saraydaki etkisi biraz azaldı. Japonya dini, siyaset ve cinsiyetle karıştırma deneyiminin talih-sizliğinden sonra, Japon Budizminde bir başka neden yüzünden, değerli İmparatoriçe Şotoku'dan sonra hiçbir önemli kadın hükümdar başa geçmedi. İmparatoriçe, bir milyon adet basılı Budist tılsımına sahipti. Her biri küçük bir ahşap pagoda-nın (*hiyakumanto*) içinde bulunurdu: Bunların birçoğu günümüzde dünyada tahta

basamaklıbın ilk örneklerini teşkil eder. Bu sanat daha önce Çin’de gelişmişti (ilk örnekleri kayboldu).

Japonlar sadece dini fikirlerde değil, aynı zamanda görünen mimari formlarda, Çin örneklerini kopyalamaları sayesinde, tarih için çağdaş Tang ve Çin kültürünün daha geniş bir anlayışını muhafaza ettiler. Nara, mabetler ve manastırlarla doluydu. Mabetlerin bir kısmı, bazı aileler tarafından özel olarak maddi destek görmüştü; diğerleri resmi idi. İmparatorluk sarayı, İmparator Şomu’nun hükümdarlığında Todaiji’yi Japonya’nın ulusal mabedi yaptı. Bu yapıya korumacı özellikler atfedildi; bu şekilde kötüyü ve felaketleri kovabileceklerine inanıyorlardı. Eski zamanlardan kalan binalara ek olarak, daha sonra döneme sadık kopyalar oluşturuldu. Nara döneminin lezzetini yansıtan mabet merkezleri Kofukuji’yi, Saidaiji’yi (Büyük Batı Mabedi) ve Horyuji merkezinde bazı küçük yapıları içerir. Bu küçük yapıların arasında, Prens Şotoku’nun özel mabedinin bulunduğu bölgede dikilen sekizgen Yumedono (Rüyalar Salonu) ve daha önce Leydi Tachibana’nın konutu olan Dempodo bulunur.

Nara döneminden çok az resim kalmıştır, ancak salonları güzel heykeller doludurdu. Nara döneminin ilk on yıllık dönemlerinde eserler bronzdan yapıldı. Daha sonraki yıllarda kuru vernik tercih edildi. Heykel ilk önce ya sert bir ahşap temelin ya da içi boş bir merkeze yerleştirilen ahşap bir iskeletin üzerinde şekillendirildi. Şimdi Nara Müzesi’nde olan Sekiz Muhafız Deva (734) bu şekilde yontuldu. Bunların arasında en ünlüsü din değiştirmeden önce Hintli bir kral olan Aşura’dır. Kilden yapılmış heykeller de şekillendiriliyordu. Loncalar, çömlek formlarını ve Çin ya da Kore örneklerinden esinlenerek tepe yamaçlarında kurulmuş yüksek ısırlı fırınlarda pişen gri-mavi renkte cam Sue kaplarını şekillendirmeye devam ettiler. Aynı şekilde, öncelikle sarı, yeşil ve beyaz olmak üzere Tang Çin’den gelen üç renkli (*sankay*) eşyalar vardı. Asalet sınıfı da anakaradan, dizlere doğru daralan, pantolonun üzerine giyilen bir gömlekten oluşan giysileri kopya etti. Kumaşlar her zaman zenginçe işlenmiş olup, genelde keten, kenevir ve ipekten olurdu. Şosoin, Nara döneminden dini veya laik motiflerle süslü eşyalar içerir.

Budizm, el sanatlarını ele geçirmesine rağmen, basit halkın günlük hayatını etkileyen yerli Şinto’nun yerini tam olarak almadı. İki inanç da, dinin ve felsefenin farklı seviyelerinde işleniyordu. Üstüne üstlük, gelişmiş seviyede bile, teolojik kaynaşmanın süregelen işleminde, dışarıdan gelen din, basit bir şekilde yerli inanca nakledilebiliyordu. Tanrısal varlıklar, ikili Şinto’da Yamato dönemindeki gibi, Budist tanrılarla eşit sayılmaya devam etti; her bir grup diğerini dini hiyerarşide güçlendirdi. Lider aile olarak Fujiwara hem Budist hem de Şinto mabetleri inşa etti; Nara’da sonraki aile tapınağı Kasuga’dır. Yabancı dinin karmaşık teolojisinden ve kollarından etkilenmeyen basit halk, yerel tapınakların ve *kami*’lerin önünde uygulanan basit inanç eylemlerine devam etti. Şinto bir ruh hali veya doğal şeylere saygı olarak usule uygun tapınmanın ötesine geçtiği için, onu yok etmek veya yerine başka bir şey koymak zor olurdu.

JAPONYA TARİHİ

EDEBİYAT VE DİL

Eğitim merkezleri Nara Üniversitesi'nde ve taşra okullarında devam etti. Edebiyat ince zevkli bir kültüre sahip olan Nara Sarayı'nın içinde gelişti. *Kojiki* ve *Nihon Shoki* bu dönemde derlendi. Daha önceki tarih, kısmen zor olan Çince elyazısıyla, kısmen de aynı telaffuzda Japon hecelerini simgelemek için fonetik olarak kullanılan Çin harfleriyle yazılmıştı. Son eser, kusursuz bir Çince ile yazılmıştı, oldukça ayrıntılı ve kapsamlıydı. Sadece Güneş Soyu'nun gelişimi ile ilgili mitolojiyi içermiyor, aynı zamanda o dönemin bilinen Çinli entelektüel düşünce ve felsefesine göre dünyanın yaradılışı hakkında bazı metafizik açıklamalar içeriyordu. Bu bakış açısı, cennet, yeryüzü ve insan arasında uyumlu ilişkileri vurguluyordu. Bu tür bir uyumun, bir dualitenin –Çinli *yang* (olumlu erkek ve parlak eleman) ile *yin* (olumsuz, dişi ve karanlık eleman)– uygun gruplamalarında aranması gerektiğini öğretiyordu. Bu düşünce ekolü, daha sonra Japon tarih yazısını etkiledi. *Nihon Shoki* cennet ile yeryüzünün ayrılmış olmadığı, henüz yang ile yinin bölünmediği bir yaradılış tarihi ile başladı. Evren, bir teşbihte belirsiz orantılara sahip bir yumurtaya benzetilen kaotik bir kitleydi. Zaman içinde, yumurtanın daha saf ve belirgin kısmı çıkarıldı ve cenneti oluşturdu, sarısı ise yeryüzüne dönüştü.

Tarihlere ek olarak, şiir koleksiyonları Nara'da düzeltildi. 751'de *Kaifuso* (*Fond Recollections of Poetry*¹) adında derlenen bir antoloji, önsözle birlikte Çince yazılmış 120 şiir içeriyordu. Bu koleksiyonda on yedi senelik bir dönemde yazılmış eserler yer alıyordu. Yazarların arasında imparatorlar vardı. Bazı şiirler kulağa çok yapmacık geliyordu, çünkü Çinli edebi formların alıştırma defterlerine benziyorlardı. Japon tutumunu yansıtan diğer şiirler, yerli ifadenin coşkusuna ulaştı. 760 senesine ait başka bir şiir derlemesi olan *Manyoshu* (*Collection of Ten Thousand Leaves*)² geçen yüzyıl hakkında yazılmış 4516 şiir içeriyordu. Bu eser, çoğu zaman fonetik bir anlamda kullanılan Çin harflerini aldı. Bazı şiirler uzun olmalarına rağmen (*choka*), çoğu *tanka* veya *waka*'dır, diğer bir deyişle 5-7-5-7-7 şeklinde Japonca 31 heceyle 5 mısradan oluşmuş kısa şiirlerdir. Bazı *tanka*'ların, insan hayatının boşluğu veya doğanın güzellikleri gibi, empresyonist temaları vardır. Diğerleri, hükümdara sadakat, ulusal tanrılara karşı saygı, sınır hayatının bezginliği ve gizli meseleler gibi çok çeşitli konuları ele alır.

Yazılı Nara edebiyatının temeli, belki de 3. yüzyılın ortası gibi erken bir dönemde Japonya'ya girmiş Çince harflerdir. Dışarıdan gelen formlar, Çince eğitimin büyük itibarı ve herhangi bir yerli Japon elyazısının eksikliği yüzünden, Japon âlimler tarafından kullanıldı. Bu kültürel alıntının doğasında, temel sorunlar vardı. Tek heceli bir dil olan sözlü Çince, çok heceli olan Japoncadan oldukça farklıdır;

1 Şiirde Sevilen Anılar. (çev.)

2 On Bin Yaprak Koleksiyonu. (çev.)

çeşitli sesler ve telaffuzlar kullanır. Yazılı Çince, fonetiğin Japon tarzını neredeyse hiç yansıtmaz. Bir Çince harf, bir sesin yerini tutar, ama 40.000'den fazla Çin harfi ve sadece birkaç yüz ses veya sözcük olduğu için, birçok harf aynı sesle (homofon) ama farklı tonlarda telaffuz edilir. Diğer taraftan, bitişken Japon kelimeleri, çok heceli İngilizce gibi, her bir heceyi telaffuz etmek için fonetik anlamda kullanılan Çince harfler gerektirir. Bazı Çince harfler, Japon seslerine benzedikleri için benimsenirken, bazı harfleri de kendi buluşları için kullandılar. *Kanji* anlamları için kullanılan, resmi Çince harfleridir. İki çeşidi olan *kana* ise benzer sesleri için kullanılan Çince kelimelerdir. Japonlar, bu dil sorunları ile boğuştu. Manyoşular, Japonca kelimeler ve deyimler sunmak için Çince harflerde fonetik bir yaklaşım kullandılar, ama o dönemde Japonca bir ses, formların standartlaşması mevcut olmadığı için, aynı şekilde konuşulan birçok Çince harfle ifade edilebilirdi.

NARA'NIN SONU

Saray yetmiş beş sene Nara'da kaldıktan sonra, tekrar taşındı. Fujiwara tarafından desteklenen İmparator Kammu (781-806 yılları arasında ülkeyi yönetti) verimli bir şekilde hükmetmek ve daha önceki kralların gelişmelerini teşvik ettiği büyük manastırların başkaldırışından kurtulmak istedi. İmparator, 784'te sarayını Nara'nın 48 km kuzeybatısında, beş aylık bir dönem süresinde 30.000 adamın gece gündüz çalışarak bir saray ve kraliyet merkezi diktiği Nagaoka'ya nakletmek istedi. Bu masraflı girişimin maliyetini karşılamak için, köylü sınıfına ağır vergiler kondu. Köylülerin acıları arttı ve uygun giysilerle yiyecek arzı yetersiz kaldı. On sene içinde imparator ikinci bir harekete girişti. Nagaoka'yı kötü kehanetler sardı, bulaşıcı hastalıklar sıklaştı ve saray entrikalarından sonra sürgüne gönderilen tahtın vârisi vefat etti, ancak onun intikamcı ruhunun sakinleştirilmesi gerekiyordu. 794'te Heian'a (Barış ve Huzur) nakil gerçekleşti. Orası, daha sonraki dönemlerde tekrar Tokyo'ya yerleşilen tarih olan 1868'e kadar Kyoto diye bilinen imparatorluğun başkenti olarak kaldı.

Nara dönemi, Çinlilerden alıntı yapmakta, zirvenin ve düşüşün başlangıcını gördü. Merkezi hükümet şimdi coğrafi olarak Kyushu'yu, Honshu'yu ve şimdiki Senday'a kadar bütün kuzeyi etkili bir şekilde denetlerken, somut, fark edilebilir ve canlı formlarda var olan Budist dinini ve sanatını coşkulu bir şekilde geliştirdi. Daha karmaşık, ayrıntılı ve daha az canlı Çince siyasi ve ekonomik kavramların daha zor olduğu kanıtlandı. Eğitici bir şekilde benimsenebilen hiyerarşi, unvanlar ve saray gelenekleri gibi Çinli fikirler veya Japon kavramlarına benzeyen ve anlaşılabilir olanlar devam etti. Yaygın ve iyi yapılandırılmış ekonomik, siyasi ve idari formlara dayanan güçlü bir devlet kavramı gibi kullanışsız veya bağdaşmayacağı kanıtlanan fikirler yok oldu.

JAPONYA TARİHİ

Japonlar, toptancılığı dışarıdan alırlarken, kendi geleneklerini de devam ettirmekte ısrarcı oldular. Bürokrasi, Çinli Konfüçyüsçü eğitim, sınav ve liyakat sistemi sayesinde değil de, kalıtsal aristokrasi sayesinde devam etti. Japonlar, imparatorun ilahiliğini vurgulamaya devam etti. İsyan etme hakkını ima eden, Tanrı'nın emri ile ilgili Çin fikrini hiçbir zaman kabul etmediler. Bu emir, Çin'de Konfüçyüsçü âlimler tarafından iddia edildiği gibi, ahlaksızlıkları ve adaletsizlikleri yüzünden görev için uygunsuz olan kötü imparatorlara karşı kullanılabilirdi. Bu görev, teoride tanrılara uygun erdemli görevler için, erdemli insanlar gerektiriyordu. Japonlar imparatorlarını korudular ve sadece tahtın arkasındaki yönetici aileleri değiştirdiler. Ağır dozda yaşanan Çin etkisine rağmen, Nara kendi kültürel yolunu izledi.

KRONOLOJİ

708	Bakır paraların ilk kez basılması
710-784	Nara veya Tempyo dönemi
712	<i>Kojiki</i> derlendi.
718	Yoro kanunu
720	<i>Nihongi</i> veya <i>Nihon Shoki</i> derlendi.
724-749	İmparator Shomu'nun yönetimi
743	Çeltik tarlalarının özel mülkiyetine izin verildi.
751	<i>Kaifuso</i> derlendi
752	Todaiji mabedinin adanması
760	<i>Manyoshu</i> derlendi.
764-770	İmparatoriçe Şotoku'nun saltanatı (daha önce İmparatoriçe Koken olarak hükmetti).
781-806	İmparator Kammu'nun saltanatı; önce Nagaoka'ya sonra da Heian'a (Kyoto) taşındı.

JAPON HÜKÜMDARLARI VE SALTANAT DÖNEMLERİ

44. *Gensho*, 715-723; "Yoro," 717-723
45. Shomu, 724-749; "Tempyo" 729-749; feragat eder.
46. *Koken*, 749-758; feragat eder.
47. Junnin, 758-763; görevden alındı ve öldürüldü.
48. *Shotoku*, (daha önceki Koken) 764-770
49. Konin, 770-780
50. Kammu, 781-806

4

Heian Japonyası

(794-1185)

Heian şehri yeni çevrelerde şekillendi. Coğrafi konumu, Yamato Ovası'nın kuzey ucunda, üç tarafında sıralanmış tepelerin üzerinde bulunduğundan, oldukça elverişliydi. İçdeniz'e nehir yoluyla kolaylıkla ulaşılabilirdi. Başkentten her yöne yollar açılıyordu; en ünlü yol daha sonra edebiyatta ve ahşap kalıp baskısında ünlenen Tokaido (Doğu Deniz Akımı) idi. Yeni başkent, Nara gibi, Çinli modele göre ama bir öncekinden daha geniş ölçekte tasarlanmıştı; yaklaşık 105 m'ye 110 m boyundaydı. Hiçbir duvar örülmemişti, ama şehri bir hendek çevreliyordu. Geniş caddeler, bölgeyi kare şekillere bölüyordu; imparatorluk konutu on dört giriş kapısıyla kuzey bölümde güneye bakıyordu. Şehirdeki binaların çoğu ahşaptı.

Klasik Japonya, buradaki imparatorluk yönetiminin ilk dört yüzyılında özellikle ünlü Fujiwara ailesinin vekilleri sayesinde doruk noktasına ulaştı. Dönemin büyük bir kısmında aile o kadar güçlüydü ki, tarihinin ikincil dönemleri bir Fujiwara çağını içeriyordu. Bir sınıflandırmaya göre, Heian Japonyası'nın ilk yüzyılı, iki imparator ile uzamış yıllık dönemlerden adını alan Konin veya Jogan idi (794-894); ikinci alt dönem Fujiwara olarak (895-1185) adlandırılır. Aristokrat Heian merkezi hükümeti, nasıl bölünürse bölünsün, tarihsel olarak MÖ yaklaşık 1000 sıralarında, taşralı ve bölgesel birimlerin daha büyük bir önem taşıdığı bir devlete dönüşüyordu.

SİYASET VE EKONOMİ

İmparator Kammu, imparatorluk yönetimini, eski dönemlerin ayrıntılı, merkezi, cezai ve idari kanunlarla dolu *ritsuryo* sistemi ile tekrar uygulamaya çalışmasına rağmen, Heian'da kraliyetin konumu ikincil kalmaya devam etti. Büyük aileler

dolaylı olarak hükümdarların üzerinde denetim sağladılar. İmparatorlardan sonra tahta çıkacak olan ilk üç oğul yönetmekten ziyade, öğrenmekle ilgileniyordu. Ailelerin en etkili olan Fujiwara ailesi kendi davasını özenle geliştirdi. Geçmişte imparatorlarla olan bağlantılarından veya kan bağlarından yarar sağladı. Bu aile, karmaşık saray törenlerinin yorumu ve uygulamalarında bir tekel oluşturdu. Kız evlatları ile imparatorların mirasçıları arasında evlilikler ayarladı. İmparatorların manastırlara çekilmesi, Fujiwara baskısıyla başladı. Heian döneminde hükmeden otuz üç imparatorun beşi, 9. yüzyılda olmak üzere on dokuzu tahttan feragat etti, biri tahttan indirildi ve on üçü ölene kadar hükümdarlıklarını sürdürdü. Ara sıra, imparatorların erken yaşta çekilmeleri nedeniyle sadece unvanı imparator olan iki eski imparator aynı dönemde yaşayabiliyordu.

Saray hayatı, şekilcilik ve özenli ayinlerle çok fazla ilgiliydi. Minik bir Versay Sarayı gibi, saray memurları (*kuge*) her gün toplanırdı. Toplumsal davranış ve giysiler en ince ayrıntısına kadar düzenlenirdi. Resmi kaftanların rengini, kılıçların uzunluğunu ve selamın türünü, merasim fermanları tayin ederdi. Kadınlar altı etekten fazlasını giyemezlerdi. İmparator ve vekilleri bu törenlere büyük önem verirdi; bu nedenle, Fujiwara'nın siyasi ve ekonomik sorunları araştırarak pek vakti kalmazdı.

858'de altıncı Fujiwara nesli Yoshifusa, tahta çıkardığı dokuz yaşındaki bir torunu için kendini vekil (*sessho*) tayin etti. İlk kez, erişkin olmayan biri tahta geçiyordu ve ilk kez imparatorluk soyunun dışında biri vekil olarak hareket ediyordu. 884'te Mototsune yetişkin imparatorların vekilliğini üstlendiği zaman, Fujiwara bir adım daha ilerledi. Bu eğilim, İmparator Daigo hükümdarlığında (897-930) vekâletin askıya alınmasıyla geçici olarak denetlendi. Fujiwara, 995-1027 yılları arasında sadece unvan olarak lider olan, dört imparator kızı ile evlenen ve tahta iki yeğen ile üç torun çıkaran Michinaga zamanında tekrar doruk noktasına ulaştı. Oğlu Yorimichi (992-1074) elli sene daha vekil olarak görev yaptı, böylece 80 yıl boyunca, esasında Fujiwara'ya mensup iki üye Japonya'yı yönetti.

Miras yoluyla geçen otoriteye saygılı davranan Fujiwara hiçbir zaman, teorik ama aynı zamanda dini bir atmosferin keyfini süren tahta el koymadı. 13. yüzyılın sonunda bu aile o kadar büyümüştü ki, mirasla alınan unvanlarla bilinen kollarıyla veya saraylarının bulunduğu sokaklarla tanınıyordu. 19. yüzyıla kadar vekiller, ailenin esas beş kolu (*gosekke*) içinden seçiliyordu. Heian döneminden sonra ailenin siyasi gücü, Fujiwara adıyla saygın unvanların kullanılmasına rağmen azaldı. Çöküşleri, diğer ailelerin yükselişi ve Fujiwara'nın tüm çabalarını yoğunlaştırdığı merkezi hükümet gücünün zayıflamasıyla ortaya çıktı.

Heian dönemi, Japon siyasi sahnesinin değişen doğası yüzünden, merkezi hükümetin işleyişinde bazı değişiklikler yaşadı. Shotoku Taishi ve onun halefleri tarafından kurulan Çin tarzı bakanlıklar şekil olarak var olmaya devam etti, ama

geçerli güçlerini kaybettiler. Sağ ve sol görüşe hâkim bakanlıklara bağlı daireler, başbakan ve meclis üyeleri 19. yüzyıla kadar varlıklarını sürdürdüler, ama miras yoluyla başa geçmeye başladılar ve siyasi önemlerini kaybettiler. Önemli askeri ailelerin ve doğal kaynakları zorlayan nüfusun artması, zenginliğin ve itibarın başkent dışında birikmesi yüzünden, siyasi görevlerin pratik bir şekilde tekrar düzenlenmesi gerekli oldu.

19. yüzyılın başlarında, merkezi hükümeti sadeleştirmek ve uygun hale getirmek için üç idari birim ortaya çıktı. 790'da bölgesel olarak emekli olan bürokratların hesaplarını denetlemek için bir teftiş dairesi (*kageyushi*) kuruldu. Zamanla bu daire, merkezi idare ile iller arasında halledilmemiş vergi sorunlarını çözmek için dallara bölündü. 810 yılında, kararların taslağını hazırlamak ve imparator ile görüşmeler ayarlamak için arşivcilerden oluşmuş bir daire (*kuravdo-dokoro*) oluşturuldu. Yaklaşık on sene sonra, kanun ve düzeni sağlamak için polis komiserlikleri (*kebi ishicho*) kuruldu. Polisler, saray muhafızlarının ve acemi askerlerin yerini aldı. Bunlar, başkentteki esas üslerinden kanunlar çıkardılar.

Heian döneminde toprak-vergi yapısı zayıflamaya devam etti. Nara döneminde beri oluşmakta olan eyaletler için vergiden muafiyet arttıkça, merkezi hükümet daha az gelir sağladı. Daha az sayıda köylüye daha yüklü vergiler düştü. Avrupa'da ortaçağlarda gelişen düzenlemelere benzer şekilde, vergiye tabi köylüler kendilerini korumak için topraklarını vergiden muaf bir beye veya manastıra emanet ettiler. Bu emanet yöntemiyle maddi dokunulmazlık elde ettiler. Aynı şekilde, tımarın tersine, köylü de kendisine garantilenen koruma adına bazı haklar veya yararlar elde etti. Bu düzenlemeler toprak sahipliğinde bir değişiklik gerektirmiyordu. Toprak sahiplerinin bu karşılıklı hakları *shiki* olarak bilinirdi. Genellikle, sarayda birçok ilişki düzeni mevcuttu. Sarayda korumacı kişi (*honke*) güvenlik ve yasallık garantisini sağlayacaktı. Toprağın esas sahibine bazı muafiyetler (*ryo shu* veya *ryoke*) verecek, toprak sahibi de sırasıyla, o sırada başkentte ikamet etmeyen bir kişi olarak eyaleti idare etmek ve idari ağırlık noktasıyla kentsel korumayı sağlamak için yöneticilerden oluşmuş bir sınıfa (*shokan*) bağlı olacaktı. Köylü işçiler veya mal sahipleri (*shomin*) bu yöneticilerin emri altında toprağı işlediler.

Vergiden muaf özel mülk (*shoen*) ve arsa varlıkları Nara dönemlerine dayanıyordu. Merkezi hükümet, bu akımı durdurmaya çalıştı. 902'de yine bu hükümet, vergi muafiyeti konumuyla ilgili sahte iddiaları yasakladı ve 1069'da imparator, parasal muafiyete izni olmayan bütün mülklerin yıkılmasına karar verdi. Ancak bu karar pek etkili olmadı, çünkü esas suçlular yüksek rütbeli saray memurlarının kendileriydi. Asillerin ve manastırların vergiden muaf mülkleri yine geniş kapsamlı kaldı. 850'de, Todaiji 30.000 dönümlük pirinç tarlalarını veya o dönem Japonya'da işlenmiş bütün arazinin %1'ini denetledi.

Japonya'daki bu bölücü eğilimler, çeşitli koşullarda farklı tanımlamalar alabilecek esnek bir terim olan feodalizmin gelişmesine yol açtı. Feodalizm, tarihsel olarak daha önce şekli tanımlanmış olan, toprak düzenlemelerine dayanan haklar ve imtiyazlarla sonuçlanan ekonomik, siyasi ve toplumsal ilişkileri ifade ediyordu. Daha geniş siyasi anlamda, merkezi otoritenin yıkılışını ve küçük, bölünmüş özerk birimlerin ortaya çıkışı demektir. Heian döneminin son ikinci yarısına kadar, Japonya'nın durumuna hem özel hem de genel tanımlamalar yapılabiliyordu. Birçok olgunun mevcudiyeti sayesinde, feodalizm için ekonomik bir temel oluşturuldu. Vergiden muaf mülklerin sürekli gelişimi, ekonomik olarak bağımsız birimler yarattı. İldeki toprak sahipleri varlıklarını çoğaltarak, kendi çıkarlarını artırdılar. Görev başında olmayan saray veya manastır toprak sahiplerini temsil eden mülk yöneticileri arazileri yönettiler, gelirlerinin bir kısmını mal sahiplerine devrettiler. Sürgündeki veya gönüllü olarak konumlarını geliştirmek isteyen saray üyeleri, servetlerini taşralarda oluşturdular. Bu değişken durumdan, ülkenin çevresindeki kırsal bölgelerde yeni ekonomik ve toplumsal güçler ortaya çıktı.

Heian döneminin son yarısında, Japonya'da askeri kuruluşların gelişimi yaşandı. Taşralarda merkezi otoritenin çöküşünden ortaya çıkan boşlukta, bölgesel başkanlar kendi başlarına büyük hasar yarattılar. Atlı ve silahlı askerler (*bushi*) kırsal bölgelerde yolcuları ve çiftçileri soymak için kol gezdi. İçdeniz'de ve kıyı bölgelerinde korsanlar iş başındaydı. Ainular biktiriciydiler ve İmparator Kammu onları bastırmak için krallığın çeşitli yörelerinden binlerce bölüğü zorla topladı. Bölüklerin komutasını, Büyük Barbar Zorlayıcı General veya Sei-i-tai-shogun (kısaltması şogun) unvanını alan, Japon tarihinin en önemli askeri lideri olan Sakanue Tamuramaro'ya verdi. Ainular yenildi, ama geçici askeri komisyon ilerde tahtın arkasındaki güç olarak gelişmek üzere kalıcı oldu.

Askeri karışıklığa rahiplerin savaşları eklendi. Güçlü ve militan Budist tapınaklar kendilerini korumak için silahlı ve asi rahiplerden (*akuso*) oluşan bekçilerini muhafaza ederek birbirlerine karşı, asillere karşı ve saraya karşı savaştılar. Heian döneminin sonunda, ulusal sahnede giderek yok olan ve Fujiwara'ya rakip olan klanlar, tahtın arkasında güç yarışına girdiler. Başkent dışında Taira'lar (veya Heike) ve Minamoto'ların (Genji) ikisinin de imparatorluk ailesiyle uzaktan ilişkisi varken, 20. yüzyılın son yarısında birbirleriyle çatıştılar. Toplam otuz yıl süren savaşta, iki klan askeri üstünlük için savaştı, çünkü başkentte siyasi ve kültürel eğilimli Fujiwara'nın etkisi azalmıştı. Savaşın sonuçları çeşitliydi. Taira'lar 1156'daki Hogen Savaşı'nda ve üç sene sonraki Heiji Savaşı'nda (ikisi de yıllık dönemlerdi) Minamoto'ları iki kez yendi. Sonraki yirmi sene içinde Taira'lar, klan lideri Kiyomori'nin liderliğinde başkentteki işlere odaklandılar ve taşralar ihmal edildikçe, Fujiwara saray ilkelerini sahiplendiler. Doğuda, Minamoto'lar, Kamakura'nın

siyasi merkezinde Yurimoto ve küçük kardeşi Yoşitsune'nin yönetimi altında tekrar gruplaştılar. Gempei Savaşı olarak bilinen bir başka savaşta (1180-1185) galip çıktılar ve Japon tarihinde Kamakura olarak bilinen yeni bir siyasi, askeri ve feodal dönem başlattılar. Bu dönem zarfında Minamoto'lar, Heian'da monarşiyi askıya alırken, güç merkezini tekrar bugünkü Tokyo'nun yakınlarına taşıdılar.

BUDİZM

Budizm, siyasi ve ekonomik karmaşanın arasında ortaya çıktı. Nara dönemlerinden önce başlayan süreci devam ettiren din, yerli ekolleri özümsemişti; Heian sanatını, edebiyatını, siyasetini, lisanını ve kültürünü şekillendirdi. Budizm daha popüler bir din olurken, özellikle Kyushu ve Kanto Ovası'nda daha çok manastırın kurulmasıyla, başkentten taşralara doğru yayıldı. Japon toplumuna, höyükte gömme geleneğinin yerini alan ölüyu yakma uygulaması gibi bazı yenilikler getirdi. Budizm en azından dönemin ilk yüzyıllarında bir bakıma hayatı yumuşattı. Adaletin başvurduğu yöntem, infazdan ziyade uzaklaştırma oldu. Ancak uzaklaştırılan taraflar da sürgündeyken, sıklıkla şiddetli ölüm cezaları çektiler. Bu inanç, et yenmesini yasaklamıştı, ama Japonya'da vejetaryen Budistler önemli bir besin kaynağı olan balığın yenmesine izin verdiler.

Budizm Japonya'yı, Japonya da sırasıyla Budizmi temel konularda etkiledi. Şinto, Budaları ve bodhisattvaları özümsemeye devam etti ve iki dinin öğeleri 19. yüzyıla kadar ayrılmadı. Budist eşitliği, aydınlanmanın birçok aşamasını vurgulayan doktrinlerde ve manastır kuruluşlarının rütbelerinde Japon hiyerarşi şekillerine uyması için değiştirildi. Hinayana'dan esinlenen Nara Budist mezheplerinden uzak bir eğilimle dikkat çeken inançlar konusunda genel bir rahatlama göze çarptı. Bu eğilimde, her inanan daha popüler Mahayana formlarına doğru kendi kurtuluşunu gerçekleştirmeliydi. Bu Mahayana formları, inançla kurtuluş doktrinini geliştirirken, inanan da azizlerin kişiyi kurtuluşa götürmesine izin veriyordu. Daha sonra birkaç mezhep daha kuruldu; bu kurumsal gelişme ve doktrin katılığı konusunda, rahatlama döneminde özellikle iki ezoterik okul Heian Budizmine hâkim oldu.

Bu okullardan biri Keşiş Saicho (767-822) tarafından kurulan Tendai mezhebiydi. Kendisi ölümünden sonra Dengyo Daishi (Büyük Öğretmen) olarak tanındı. Sarayın Heian'a taşınmasından birkaç sene önce, şehrin kuzeydoğusuna doğru Hiei Dağı'nda Enriakuji adında küçük bir mabet kurmuştu. Burası, mabet için uygun bir yerdi, çünkü bu bölge genellikle bir tehlike ve kötülük kaynağı olarak görülürdü. Manastır, yeni başkentini muhtemelen bu mabet nedeniyle tekrar taşımış olan İmparator Kammu'nun onayını kazandı. Tendai mezhebi, bağımsız Nara Budist

mezheplerinden farklı olarak, saraya itaat etti. Saicho 804-805 yılları arasında, en yeni Budist doktrinlerini öğrenmesi için Çin'e gönderildi; döndüğü zaman mabedinde çoğunlukla Çinli Budist Tiantay mezhebinden alıntı yapan yeni bir ekol kurdu (Japonca Tendai olarak yazılır).

Aynı zamanda Lotus Ekolü (Hokkeshu) olarak da bilinen bu doktrin, bodhi-sattva idealini yayan, Saf Toprağın veya Batılı Cennetin Budası'nı veya Amida'yı öven Buda doktrininin en üstün ifadesi olarak bu öğretiyi vurguladı. Bu öğreti, kişinin ahlaki mükemmeliyetle kurtuluşa ulaşabileceğini açıkladı. Bu kurtuluşa da tefekkür, erdem, çok çalışma ve kutsal yazıların okunmasıyla erişilebilirdi. Saicho, Nara yazıtlarının türemiş ve ikincil olduğunu ileri sürerek, Lotus Sutrası'nı savundu ve Buda'nın kendi kelimelerini içerdiğini iddia etti. Kendisi, katı ahlakçı, düzenleyici ve disiplinci biri olarak, manastırından üç keşiş sınıfı belirledi. Ulusun hazineleri ve en iyi örnekleri olarak ilk sınıf Hiei Dağı'nda kaldı. İkinci ve üçüncü sınıflar, vaaz vermek üzere saraya ve şehir dışına çıktılar. Saicho'nun manastırı, daha sonra diğer mezheplerin ünlü kurucularını ortaya çıkardı ve 16. yüzyılın sonlarında çoğu içsavaşlarda yıkılan 3000 binalık bir merkeze dönüştü.

İkinci önemli Heian Budist ekolü Shingon (Doğru Söz) idi. Bu ekol de başka bir Çinli Budist mezhep olan Çenyen'den türemişti. Kurucusu Kukai (774-835) idi. Olağanüstü zeki biri olan Kukai, aynı zamanda şair, sanatçı, hattat, felsefeci ve üretken bir yazardı. Doğduğu anda bir ışık parlamıştı; yağmuru yağdırabiliyor veya durdurabiliyordu; çay ve kanayı Japonya'ya kendisinin getirdiğine inanılırdı. Ölümünden sonra Kobo Daishi (başka bir Büyük Öğretmen) olarak anıldı ve Japonya'nın en sevilen ve en ünlü Budist azizi oldu. Kukai, Nara'dan taşınmayı reddeden ve bu nedenle rezil olan büyük bir aristokrat aileden geliyordu. Başka doktrinleri de kapsamlı olarak okumasına rağmen, Budist bir keşiş olmaya karar verdi. On yedi yaşında iken, Konfüçyüsçülük, Budizm ve Çinli felsefe ekolü Taoizmin öğretileri hakkında bir kitap yazdı. Bu kitapta açıkladığı üzere, diğer iki ekolün fikirlerini içeren Budizmin üstünlüğünü iddia etti. Kukai 804'te Saicho ile farklı gemilerde, ama aynı görev için deniz yoluyla Çin'e gitti. İki sene boyunca Tang başkentinde okudu ve 806'da Japonya'ya döndü. İmparator Kammu'nun oğlu onu destekledi ve saray tarafından güzel ağırlandı. On sene sonra, Heian'dan biraz uzakta, Osaka yakınlarında Koya Dağı'nda kendi manastırını inşa etti. Ancak zamanının çoğunu başkentte geçirdi ve ilk önce dostu, sonra rakibi olan Saicho'nun ölümünden sonra, başkentin ana girişini yöneten mabedin başrahibi oldu.

Doğru Söz doktrini Evrensel Buda Dainichi'nin birliğini, bütün evrenin onun görüntüsü olduğu ve bütün eylemlerin onda odaklandığı kavramını korudu. Ancak Kukai kurtuluşa giden yolun, Doğru Söz sayesinde veya mezhebin efendisinin, ölümünden hemen önce en seçkin müridine sözlü olarak bildireceği son sırlar sayesinde

de açılacağını iddia etti. Sırlar, formüller, büyülü sözler ve sözlü aktarımlarla dolu bu doktrin, üç gizemin arasında konuşma gizeminin önemini vurguladı; diğerleri ise beden ve zihnin gizemleriydi. Bedenin gizemleri, elleri tutma şekillerini ve meditasyon pozisyonlarını (Sanskrit mudra) içeriyordu. Zihnin gizemleri, gerçekleri algılama yöntemleriyle ilgiliydi. Konuşma gizemleri ise, gerçek sözcükleri ve gizli formülleri içeriyordu. Ezoterik Budizmin bu hakikatleri mutlak ve yer ile zamandan bağımsızdı. Sadece tam olarak uyumlanan insanlar onları kavramaya heveslenebilirdi. Bu doktrinin bir kısmı kaleme alınmıştı ve Kukai, hayvan yaşamından Shingon'a kadar çeşitlilik gösteren Dini Şuurun On Safhası'nı yazdı (Tendai'yi listenin sekizincisi yaptı). Doğru Söz doktrini çok artistik ve estetik eserlerle ifade edilmişti. Yazıtlarla dolu haleler ve birçok silahlı tanrı ile çizilmiş canlı tablolar (Sanskrit, kozmik şema, bir daire) felsefi fikirlerin sistemli düzenlemelerini sergiliyordu ve tefekkür eden seyirciyi umutla aydınlanmaya doğru sürüklüyordu.

Tendai ve Shingon adlı iki Heian mezhebinin kuramsal birleşmesinden bazı sonuçlar ortaya çıktı. 838 ile 847 yılları arasında Tang Çin'e seyahat eden Tendai'nin Enriakuji Manastırı'nın rahibi Ennin (Jikaku Daişi), arkasında o yılların ayrıntılı ve sürükleyici bir günlüğünü bıraktı. Gizli doktrinleri herkese yaymak için gizli ile yaygın Budizmi birleştirdi. Yine Enriakuji Manastırı'ndan Genshin (942-1017) *The Essentials of Salvation*¹ (*Ojoyoshu*) adlı eserinde cehennem ve cennetin güzelliklerini tasvir etti. İnançla kurtuluşu vurgulayan, daha sonraki bilinen mezheplerin öncüleri olan bu rahipler, ilahi sevgiyi ve merhameti önemle belirten yeni doktrini yaydılar. Ennin ve Genshin, Budaların ve bodhisattvaların, özellikle Amida'nın (*nembutsu*) ve Amida'ya tapan Lotus Sutra (*daimoku*) gibi öğretilerin ve kutsal eserlerin sadece isimlerini çağırmanın bile kurtuluşu gerçekleştirmesine yardımcı olabileceğini iddia ettiler. Bu nispeten yaygın yaklaşım, ardından gelen yüzyıllarda siyasi açıdan değişken olan dönemlere uydu.

Kyoto bölgesi de kısa bir süre sonra, Nara bölgesinde olduğu gibi, esas Shingon mabedi olarak Japonya'nın en yüksek dini kulesi ile Toji (Büyük Doğu Mabedi) adındaki büyük merkez dahil, çok sayıda mabetle doldu. Diğer Shingon merkezleri, saray eğlencelerinden ve şehir yaşamından uzak, dağlık alanlara yerleştiler. Siyasi merkezden uzaklıklarıyla, hizipler arası ve içsavaşlara giderek artan ilgiyle fiziksel temellerini ve teolojik bağımsızlıklarını muhafaza etmeyi başardılar. Heian döneminden çok az bina kalmıştır. Bunların arasında, güzel bir ormanlık ortamda Kyoto'dan 64 km ötede bir Shingon mabedi olan Muroji'deki altın salon ve minik kuleyi, yine ormanlık bölgede ama başkente daha yakın olan Jingoji ve Kozanji'yi sayabiliriz. Dini heykeller bronz, kil ve kuru cila ile şekillendirilmeye

1 Kurtuluşun Temelleri. (çev.)

devam etti, ama daha sonraki yılların gözdesi ahşap oldu. İnsancıl Budizm nazik Amida'nın resmedilmesinde itici güç oldu, ancak Budist âleminin savunucusu olan sert Fudo'nun da resmi çizildi.

KÜLTÜR

Budizm gelişip yayılırken, Şinto mezhebi, ikinci plana düşmesine rağmen, yine de gelişti. Ülkenin her tarafında tapınaklar inşa edildi; 10. yüzyılın başında, hem yerel hem resmi bir listede 2800'den fazla tapınak vardı; imparatorluk tapınağı ise tapınmanın odak noktası olarak kaldı, ancak dua etmek için kasabalarda çok sayıda özel yer vardı. Heian döneminde en az altı farklı tapınak mimarisi gelişti.

Heian Sarayı'nın kültürel dünyasında aristokrat ve ince bir duygunun (*miyabi*) ifadesi mevcuttu. Doğal veya insan eliyle yapılmış güzel unsurlar bir hassasiyet (*aware*) duygusu çağırıyordu. Bu duygu, rüzgârda aşağıya doğru titreyerek düşen bir yaprağın yakalanması gibi, gözlemlenen birçok şeyin kaçmaya veya geçici olmaya meyilli olması yüzünden ilerde hüznle anılacaktı. Şimdi, daha süslü Çin tarzından kaçınan saray binalarında ve mimaride boyanmamış ahşap kullandılar; birçok binada kiremitli çatıların yerini, sade sazdan yapılmış çatılar aldı. Fujiwara adı verilen inşaat tarzı, etrafı sessiz manzaralar ve havuzlarla çevrili, üstü örtülü koridorlarla birbirine bağlı, hafif ve havadar kasırlardan oluşurdu. Bu tarzı en iyi temsil eden yapı Kyoto'nun güneyinde, Uji'de inşa edilen Fujiwara Tapınağı'ydı. 11. yüzyılda Byodoin Tapınağı'na ait Anka Kuşu Salonu'nda (Hudo) ünlü heykeltıraş Jocho'nun yonttuğu, Fujiwara'nın en güçlü olduğu dönemde Miçinaga ve oğlu ile ilgili bir Amida bulunurdu.

Budist sanatının yanı sıra, boyama sanatında Yamato-e'de, saray sahneleriyle dolu Yamato resimlerinde veya diğer medya araçlarından olan tomarların üstüne resmedilen romanlardan alınan seçmelerde laik konular göze çarptı. Resimli öykü tomarları (*e-makimono*) çok rağbet görmeye başladı. 1120'lerde birçok saray ressamının ortak bir eseri olan bir tomarda, Japonya'nın ilk uzun romanı olan *Genji'nin Hikâyesi*'nden maceralar çizilidir. Toba tomarı adında başka bir tomar ise saray hayatını hicveder ve insanları neşe içinde zıplayan hayvanlar olarak resmeder. Asil sınıfın evlerindeki kayan kapılar (*fusuma*) ve katlanan panolar (*biobu*) Yamato-e tarzında resimlerle süslüydü. Aristokrat kültür kendini bu tür sanat formları ile belli etti ve törenlerde, yeme alışkanlıklarında ve giysilerde yeni bir incelik aradı. Yerli zevkler sanat dallarında, harflerde tekrar göze çarptı; Çin'e gönderilmiş ve sonuncusu 838'de dönmüş olan kültür heyetlerine resmi olarak 894'te son verildi.

*Uji: Byodin'de Anka Kuşu Salonu'nda
Işık Budası Amida'nın heykeli*

Heian el yapımı sanat eserleri çeşitli tarzlardaydı. Budist edebi eserleri muhafaza eden sutra kutularının, dolapların, masaların ve diğer mobilyaların üzerinde dekoratif amaçlarla lake ve sedef kullanıldı. Çanak ve çömlek üreilmeye devam etti. Kore tarzına dayanan, Kofun ve Nara dönemine kadar uzanan gri mavisi Sue çömleri yüksek ısıli fırınlarda pişer ve bazen üzerlerine, pişmekte olan seramiğin üzerine damla şeklinde oluşan külden daha koyu bir sır serpiştirilirdi. Ama Çin ile azalan temaslar yüzünden, yeni gelişmeler kaydedilmedi. Metal eserlerin arasında bronz aynalar vardı. O dönemden çok az kumaş kalmasına rağmen, edebi eserler bol ipek kullanan erkek ve kadınların özenli saray alışkanlıklarını tanımlar.

Heian edebiyatında Japonlar kendi kullanım alanları için Çin harflerine intibak etmeye devam ettiler. Budist ve resmi edebiyat için saf Çince (*kanji*), genel laik edebiyat içinse Çincenin geliştirilmiş fonetik çeşitlemeleri olarak *kana* kullanılırdı. İki çeşit kana hazırlanmıştı. Katakana, Japonca bir ses için Çince bir harfin bir kısmının kullanıldığı, telaffuza yardımcı olan elli seslik bir heceleme tablosuydu. Hiragana ise bir ses için kısaltılmış olan bütün bir Çince harfi kullanırdı. 20. yüz-

yılda üç yazı çeşidi, diğer bir deyişle fikirler için kanji, fonetik olarak kana veya ikisinin kafa karıştırıcı bir birleşimi kullanılmaya başladı. 905'te *Kokinşu* (*Ancient and Modern Collection*¹) adında bir şiir kitabı, imparatorun emri üzerine Çinli bir biliminsanı ile saray kütüphanesinin başkanı tarafından derlendi. "1100" şiirinin neredeyse hepsi kısa ve 31 heceli tankadır. Bu eser, vali olarak görev aldığı Shikoku'da Tosa'dan Heian'a eve dönüş yolculuğunu anlatan bir yazar tarafından yazılmıştır ve Japonca düz yazı türünün erken bir şekli olan Tosa günlüğü (*Tosa nikki*) adında bir önsöz içerir. Erken bir kadın günlüğü olan *The Gossamer Years*² (*Kagero Nikki*), yirmi yıllık bir döneme yayılmış çeşitli olayları ve aşk öykülerini günbegün kaydetti (954-974). İster gerçek ister kurgusal olsun, tıpkı düz yazı öyküleri (*monogatari*) gibi, başka günlükler de (*nikki*) yazıldı. Fujiwara'nın kiler dahil olmak üzere, ailelerde cereyan eden olaylar yazıldı. Fujiwara ailesini yücelten eserler, 11. yüzyılın sonlarındaki *Eiga Monogatari* (*Tale of Splendor*³) ve 12. yüzyılın başlarındaki *Okagami*⁴'dir (*Great Mirror*⁴).

10. yüzyılda birçok roman yazıldı. Bunlardan biri, bir bambu ağacında bulunan 7.5 cm boyundaki bir kızın güzel bir kadına dönüşmesinden ve ardından yaşadığı aşk maceralarından söz eden *Bamboo Gathering Stories*⁵ (*Taketori Monogatari*) idi. *Tales of Ise*⁶ adında başka bir roman (*Ise Monogatari*) genç saray asillerinin yaşadıkları aşk maceralarının etrafında dönüyordu. Bu son tema, sarayda dikkat çeken bir yeteneğe ve zekâya sahip Sei Shonagon adında bir kadın tarafından 1002 yılında *Pillow Book*⁷ (*Makura no Soshi*) adlı romanda tekrar ele alındı. Bu eser, büyük bir derinlik taşımasa da, empresyonist öyküler, ince farklar ve aristokrat saray hayatıyla ilgili komik bölümlerle doluydu.

Leydi Murasaki Shikibu'nun *Genji Monogatari* (*Genji'nin Hikâyesi*) adlı eserin kendisi başlı başına bir sınıf teşkil ediyordu. Muhtemelen 11. yüzyılın ilk yıllarında yazılmış olan bu eser, Japon edebiyatının büyük bir şaheseriydi. Bu tarihi roman karışıklıklarla dolu ve geniş kapsamlı olup, bir imparatorun sevgilisinden olan ve övülmeye değer insani özelliklere sahip oğlu Prens Genji'nin hayatını ve aşk maceralarını ele alır. Romanın altında gizli bir acıma, hayatın faniliği ve beşeri ilişkilerin geçiciliği gibi gizli unsurlar yatıyordu. *Genji'nin Hikâyesi* Heian dönemindeki edebi eserlerin çoğu gibi, hayata ve güzelliğe duyarlı olmasına rağmen, Japon meselelerinin sadece tek bir yönünü ya da asil sınıfın lüks ve sıg davranışla-

1 Eski ve Modern Koleksiyon. (çev.)

2 Hafif Yıllar. (çev.)

3 İhtişam Öyküsü. (çev.)

4 Büyük Ayna. (çev.)

5 Bambu Toplama Öyküleri. (çev.)

6 İse Öyküleri. (çev.)

7 Yastık Kitap. (çev.)

rını tanımlıyordu. Güçsüz kalmış başkentin ötesindeki bölgelerden daha enerjik ve gerçekçi bir hayat ile liderlik ortaya çıkıyordu.

O dönemin aristokrat Japonyası resmi konulara odaklanmıştı. Çin'den kavramlar almaya devam eden, ama onları yerli ihtiyaçlara göre şekillendiren Japonlar, Heian döneminde ihtiyaçlarını karşılayan bir hükümet sistemi geliştirdiler. İlahi konum iddia eden bir imparator aracılığıyla ailelerin dolaylı olarak ülkeyi yönetme olgusu ısrarla devam etti. Oysa kralların tahttan çekilmeleri ve daha önceki hükümdarların manastıra kapanmalarıyla hükümetin yapısı daha karmaşık olmuştu. İlk yüzyıllarda yaşanan siyasi merkezileşmeden sonra, ülkede bölücü unsurlar göze çarpmaya başladı. Merkezi otorite zayıfladığı için, gelişen ekonomik, askeri ve siyasi bağımsızlığa doğru eğilimler, taşra bölgelerinin daha çok önem kazanmasıyla sonuçlandı. Bu bağımsızlaşma yine de Japonya'nın coğrafi sınırlarını tamamlamasına yardımcı oldu. Bölgeselliği destekleyen etkenlere rağmen, kültürel gelişmeler göze çarptı. Budizm daha popüler oldu, mimari tarzlar ince zevkli devletleri yansıttı, sanat gelişti ve yerli edebiyat altın çağını yaşadı. Japon hayatı birçok yol izledi.

KRONOLOJİ

767-822	Saicho ve Tendai mezhebi
774-835	Kukai ve Shingon mezhebi
784	Nagaoka'ya taşınma
790	Denetim dairesi kuruldu.
794	Heian dönemi başladı.
794-894	Jogan veya Konin dönemi
802-812	Şogun tarafından Ainu'ya karşı sürdürülen kampanyalar
804-805	Çin'de Saicho
804-806	Çin'de Kukai
810	Arşivcilerin dairesi kuruldu.
816	Kukai, Koyasan Manastırı'nı kurdu.
Yaklaşık 820	Emniyet müdürlükleri kuruldu.
838	Son resmi heyet Çin'den geri döner.
838-847	Ennin Çin'de
858	Fujiwara Yoshifusa, yetişkin olmayan imparatorun vekili olur.
884	Fujiwara Mototsune yetişkin imparatorun vekili olur.
894	Çin heyetlerine son verilir.
895-1185	Fujiwara dönemi

JAPONYA TARİHİ

905	<i>Kokinshu</i> derlendi.
942-1017	Genshin
966-1027	Fujiwara'nın Michinaga yönetimi altında en parlak dönemi (995 ten itibaren)
992-1074	Fujiwara Yorimichi
Yaklaşık 1000	Seyi Shonagon ile Leydi Muraski'nin yazıları
1156	Hogen Savaşı; Taira galip gelir.
1159	Heiji Savaşı; yine Taira galip gelir.
1180-1185	Gempei Savaşı; Minamoto Zaferi

JAPON HÜKÜMDARLARI VE SALTANAT DÖNEMLERİ

50. Kammu, 781-806; Nara'dan Nakagoa yoluyla nakil
51. Heizei, 806-809, tahttan çekilir.
52. Saga, 809-823; "Konin" 810-823, tahttan çekilir.
53. Junna, 823-833; tahttan çekilir.
54. Nimmyo, 833-850
55. Montoku, 850-858
56. Seywa, 858-876, "Jogan" tahttan çekilir.
57. Yozey, 877-884; tahttan çekilir.
58. Koko, 884-887
59. Uda, 887-897, tahttan çekilir.
60. Daigo, 897-930
61. Suzaku, 930-946, tahttan çekilir.
62. Murakami, 946-967
63. Reizei, 967-969, tahttan çekilir.
64. Enyu, 969-984, tahttan çekilir.
65. Kazan, 984-986, tahttan çekilir.
66. Ichijo, 986-1011
67. Sanjo, 1011-1016, tahttan çekilir.
68. Go-Ichijo 1016-1036
69. Go-Suzaku, 1036-1045
70. Go-Reizei, 1045-1068
71. Go-Sanjo, 1068-1072, tahttan çekilir; manastıra kapanır (1072-1073).
72. Shirakawa, 1072-1086; tahttan çekilir; manastıra kapanır (1086-1129).
73. Horikawa, 1086-1107

74. Toba, 1107-1123, tahttan çekilir, inzivaya çekilir (1123-1129), manastıra kapanır (1129-1156)
75. Sutoku, (1123-1141); tahttan çekilir, inzivaya çekilir (1141-1158)
76. Konoye, (1141-1155)
77. Go-Shirakawa, (1155-1158), tahttan çekilir; manastıra kapanır (1158-1192 (Kamakura dönemine doğru).
78. Nijo, (1158-1165)
79. Rokujo, (1165-1168), tahttan çekilir, inzivaya çekilir (1168-1176).
80. Takakura, (1168-1180), tahttan çekilir; inzivaya çekilir (1180-1181).
81. Antoku, (1180-1183), tahttan indirilir.
82. Go-Toba, (1183-1198), Kamakura dönemine doğru; tahttan çekilir.

II

FEODAL JAPONYA

(1185-1868)

Feodal Japonya'da (bir başka tanıtım şekli de ortaçağ Japonyası'dır) siyasi, ekonomik ve toplumsal hayat kalıpları tekrar düzenlendi. Özellikle merkezi ve bölgesel liderlikte askeriye'nin rolü önemliydi. Fujiwara gibi sivil aileler, askeri aileler karşısında önemlerini yitirdi. Oysa bu sivil aileler, Kyoto'da hâlâ imparatorluk soyu sayesinde dolaylı yetkilerini kullanmaya devam ediyordu. Atlı süvarilerin ve onların piyade askerlerinin toplumsal itibarı arttı. Minamoto'lar Taira muhalefetini alt ettikten sonra, ilk başta Japonya'nın büyük bir kısmında siyasi denetimi ellerinde tutmayı başardılar. Kendi dönemlerinden sonraki on yıllık dönemlerde ve özellikle Ashikaga'nın şogun tarzı yönetiminin ardından, ülkenin siyasi gücü azaldı. Buna rağmen, ülke sınırları içinde ve Çin ile ticari hayat gelişti. Budizm, doruk noktasında ilgi gördü. Japonya, idari bölünmede siyasi açıdan bir düşüş yaşadıktan sonra, 16. yüzyılın ikinci yarısında kararlı üç adam ülkeyi tekrar birleştirmeyi başardı.

Bu ülkeyi birleştirme sürecinde ortaya çıkan Tokugawa, ülkeyi katı bir şekilde yönetti. Daha önceki dönemlerde yaşanan uzun içsavaşlar yüzünden, Tokugawa ülke sınırları içinde toplumu hareketsiz kılmaya çalıştı ve ülkedeki ya da dışarıdaki yabancılarla iletişimi iki buçuk asır boyunca yasakladı. Onlar, siyasi istikrarı muhafaza etmeyi ümit ediyorlardı. Buna rağmen, katı yöneticiler ne kadar çabalarlarsa çabalasınlar, on yıllık dönemler geçtikçe, değişimi engelleyemediler. 19. yüzyılın ortasında, Batı dünyası Japonya'nın kapılarını büyük bir ısrarla çalarken, ülke içindeki durum, Japonya'nın gelişmesini ve modernleşmesini destekledi. Bu durum Tokugawa'nın 1868'in sonunda çökmesine ve Japonya'ya yeni bir hareket tarzı yükleyen yeni genç imparatora tekrar gücün iade edilmesine yol açtı.

5

Kamakura Japonyası

(1185-1333)

YORİTOMO'NUN MİRASI

1185'te Minamoto ailesinden Yoritomo, Taira ailesini ve karşı gelen saray gruplaşmalarını alt ettikten sonra, küçülen Ritsu Devleti'ne nakledilmiş bir hükümet şekli tasarladı. Bu hükümet, sadece küçük değişikliklerle 19. yüzyıla kadar başarıyla devam etti. Yoritomo siyasi merkezini, daha önce gücünün merkezi olan Tokyo'nun dışında hoş bir kıyı kasabası olan Kamakura'ya yerleştirdi. Japon tarihinde ilk kez fiili veya gerçek başkent, saraydan, imparatorlardan ve vekillerden ayrı olarak taşralara yerleştirilmişti. Ancak Yoritomo, miras olarak ona kalan merkezi hükümetin geleneksel siyasi ve idari yapısının büyük bir kısmını korudu. Kyoto'da imparatorluk sarayını muhafaza etti; yargı, kendisinin ve ardından gelenlerin hükümdardan aldıkları yetkiyle uygulanmaya devam etti. Yoritomo ne Kyoto'da vekil olmayı sürdüren Fujiwara ailesini yok etti ne de siyasi sorunlarını yakından denetlediği saray ailelerinin mülklerini veya ayinsel görevlerini kısıtladı. Nara dönemlerinden kalma sivil görevlerde, taşra ve yerel idarecileri muhafaza etti. 1192'de Yoritomo amacını destekleyen manastırdaki imparatorun şogun unvanını aldı. 300 yıllık tarihte ilk kez şogunluğu, basit bir askeri kuruluştan dolayı yönetimin etkili bir askeri birimine çevirdi.

Yoritomo ülke çapında var olan idari sisteme, bütün ülkede askeri alanda ona hizmet edenlerin izlediği bir kalıp olan kendi aile idari yapısını ekledi. Japonya sadece güçlü şogun yönetimi ile kraliyete bağlılığının (*gokenin*) bir birleşimi sayesinde denetlenen merkezsiz birimlerden oluşmuş bir yama çalışması oldu. Bu hükümet sistemi, kalıtsal askeri grupların toprak sahibine kişisel bağlılık ve sadakat vaat ettiği ve topraklarını ondan tımar olarak aldıkları görülen feodal sistemin bazı

unsurlarını kabul etti. Yoritomo Avrupa feodalizminde olduğu gibi, askeri alandaki hizmetkârlarına mülkler bağışlamadı, çünkü askerleri, mülklerin sahipleri veya idarecileri olarak tapu senetlerini Kamakura'dan ziyade, Kyoto'dan elde ediyorlardı. Ancak bu fark önemsizdi, çünkü şogun, tapu senetlerini vermese bile, mülkleri uygun gördüğü şekilde veriyor veya dağıtıyordu.

Yoritomo toprak dağıtımını, her bir mülke doğrudan kendisine bağlı müfettişler veya kâhyalar (*jito*) atayarak düzenlemeye çalıştı. Daha önce Taira kısmen kâhya sistemini kullanmıştı, ama Yoritomo bunu bütün ülkede daimi kılmak istedi. Daha önce mülki idareciler toprak sahipleri tarafından tayin edilirdi; şimdi bu idareciler Yoritomo'nun kendi kendine yeten şahsi hizmetkârları olmuşlardı. Kâhyalar toprak hasadından kendilerine düşen paydan (*shiki*) destek görürlerdi. Mülklerinin üzerinde barış ve düzeni korurlar, bölgesel hükümetin çeşitli görevlerini yerine getirirlerdi. Kâhyalar aynı zamanda, bu topraklar daha önce vergiden muaf idiyse bile, vergi topluyorlardı, çünkü Yoritomo vergisiz mülklerden kurtulmuştu. Avrupa'daki geniş toprakların aksine, Japonya'dakiler küçük, dağınık, sulama tertibatlı pirinç tarlalarından ibaretti. Bu bağlamda bu topraklar, daha önceki ujilerin tarımsal varlıklarına benziyorlardı, ama yine de farklıydılar, çünkü arazilerin üzerindeki topluluklar kan bağı veya ortak atalar sayesinde değil de, şiki, feodal haklar ve imtiyazlar aracılığıyla gruplanmışlardı. Vergiler çoğunlukla pirinç veya başka bir ürünle ödenirdi, ama bir miktarı Çin'den ithal edilen bakır nakit para, Kamakura ve Kyoto'nun siyasi merkezlerinde dolaşırdı. Kâhya 12. yüzyılın sonlarında taşra toplumunda önemli bir figür olarak ortaya çıktı ve bu konum diğerlerinin çoğu gibi kalıtsal oldu. Yoritomo kendini Baş Kâhya ilan etti. Zaman içinde daha az seçkin insanların bazıları ve samuraylar veya hizmetkârlar kâhya saflarından geldi.

1185'te Yoritomo, yetki dağıtılan kâhya sistemine bir miktar uyum sağlamak için, her taşradaki bir hizmetkâra koruyucu veya polis memuru (*şugo*) olarak bilinen idari bir rütbe verdi. Bu şahıslar esasında taşralarında barış ve düzeni korumakla ve savaş zamanı askeri hizmetkârlara komuta vermekle sorumlu askeri yöneticilerdi. Sistem yeni değildi, ama Yoritomo onu kalıcı ve düzgün kılmaya hevesliydi. Askeri yöneticinin görevi de kalıtsal oldu ve bazen bu göreve sahip kişinin konumu, taşranın sivil yöneticisi olarak iki katına çıkardı. Yoritomo polis müdürü oldu. Bu kalıpta bazı düzensizlikler ve bölgesel çeşitlilikler vardı, ama sistem oldukça iyi bir şekilde işliyordu ve Yoritomo'nun ölümünden sonra var olmaya devam etti. Feodal dönemin sonlarında ve Tokugawa döneminde önemli olan büyük toprak sahipleri (*daimyo*) polis memuru rütbelerinden çıkmıştır.

Şogun unvanı, Yoritomo'ya toprağın bütün askeri gücünün denetimini verdi. Şekil verdiği idare, *bakufu* (Çinlilerden alınmış bir kavram ya da çadır hükümet)

veya şogunluk olarak tanımlandı. Yoritomo Kamakura'da merkezi yasa çıkarıcı birim olarak hareket edecek bir idari kurul (*mandokoro*), taraftarların meselelerini düzenleyecek bir Samuray İdaresi (*samurai-dokoro*) ve aile örf hukukunu idare ederken son yargı yetkisinin temyiz mahkemesi olarak hizmet edecek bir soruşturma kurulu (*monchujo*) ile üç merkezi yönetim kurulu yarattı. Mahkemeleri özenli ve doğru yargı işlemlerini geliştirdi ve yargıçlar, en azından dönemin askeriyesi tarafından tanımlandığı şekliyle, tarafsız bir adalet sağlamaya hazır görünüyordu. Bütün kurullar, kolektif sorumluluk ve kolektif kararlar alırken, bir Japona tercih konusunda itici gücü veren oybirliğini kullanıyorlardı.

Geleneksel siyasi modellerde dayatılan yeni Minamoto aile sisteminin bir sonucu olarak, Kamakura döneminde idari haklarla ilgili karmaşık gruplaşmalar ortaya çıktı. Yoritomo'nun askeri hizmetkârlarının çoğu birçok resmi görevde yer aldı. Daha abartılı bir örnek olarak, Güney Kyushu'da, Kagoshima bölgesinde daha sonra ünlü Satsuma ailesinin hizmetine giren bir Yoritomo askerinin hem bir mülkün kâhyası hem de üç taşra bölgesinin polis memuru olduğu söylenebilir. Ama o asker sivil yönetici değildi ve hâlâ kitaplarda mevcut olan eski Taika kanununa göre, o memura karşı sorumluydu. Kendisi aynı zamanda, saray rütbesinin keyfini sürerdi ve imparator ile Kyoto'ya karşı sorumlulukları vardı. Buna rağmen, o kişi Yoritomo'ya bağlı biri olarak bakufu'nun izni olmadan saraya giremezdi. Sarayın, Taika'nın ve feodal kanunların dayattığı çoklu bağlılıklar kolaylıkla uzlaşmazdı, ancak ilk Kamakura döneminde feodal sorumlulukların çok ağır olduğu görülmüştür.

Askeriyenin sivil otoriteye egemen olma durumu Japonya'nın milli hayatında sürekli bir şekilde önem taşımaya devam etti. Japonya siyasi meselelerde eğitimli sivil bürokratin üstünlüğüyle ilgili Çin örneğine sırtını çevirdi. Japonya o dönemde askeri gücü vurgulayan kalıtsal, yönetici ve arazi sahibi aristokraziyle ilgili Japon geleneğinde, Çin'den ziyade daha çok Batı Avrupa'ya benziyordu. Belki de 19. ve 20. yüzyıllarda Japonların, Batı dürtülerine Çinlilerden daha kolay uyum sağlama-larının ve II. Dünya Savaşı'nda askeriye'nin Japonya'ya hükmetmesinin bir nedeni de buydu. Teoride askeri kuruluş, köylülerin arasından askere alınmış bir ordu ve baş muhafızlardan oluşmuş seçkin bir birim olmaya devam etti, ancak esasında taşralar ve mülkler bölgesel savunma grupları aracılığıyla bağımsızlaşmış ama etkili askeri kuruluşları devam ettirdiler.

Höyük döneminin süvarisinin ve aristokrat zırhlı şövalyesinin torunu olan Yoritomo'nun askeri hizmetkârları, 12. yüzyılda askeri kahramanlar olarak tekrar ortaya çıktı. Yay ve oklarla donanmış süvari, deri kayışlarla birleştirilmiş küçük çelik şeritlerden oluşan bir zırh giyerdi. Kahramanlık ve sadakatle ilgili idealler beslerdi ve kendisi ile toprak sahibi arasındaki aile dışı bağlar, gerçek aile bağlarından daha üstündü; bu da ailenin en güçlü birimi olduğu Çin'dekinden çok farklı bir

durumdu. 12. yüzyılın sonlarında, bu kişinin taktiklerine, muhtemelen esir düştüğü takdirde işkence görme ve düşmanın başını kesme korkusundan kaynaklanan, iç organları çıkarma yöntemiyle intihar (*seppuku*) ya da daha ziyade *harakiri* (karni deşme) olarak bilinen eylem eklendi.

HOJO VEKİLLİĞİ

1199'da Yoritomo öldükten sonra, ailesinin gücü çok uzun sürmedi. Onun silsilesi temelde tek kişilik bir yönetim kurmuştu. Yoritomo, ailesinin zamanından önce çöküşüne yol açmıştı, çünkü kendisi yakın akrabalarını, özellikle ilgilenmeyi reddettiği kardeşi Yoşitsune'nin konumunu ve askeri başarısını çok kıskanıyordu. Bir amcasından kurtulmuştu ve bir başka kardeşini de ölüme mahkûm etmişti. Yoritomo öldüğü zaman, geride kalan tek aile üyeleri küçük yaştaki iki oğluydu. 1205'te gerçek güç, kalıtsal vekillik şeklinde Hojo'ların eline geçti. İşin ilginç yanı, bu aile Taira ile bağlantılıydı; güçlü, iradeli ve korkunç Leydi Masa, yani Yoritomo'nun dul eşi, o saflardan gelmişti. İzu bölgesinden olan Hojo'lar zeki danışmanlar olduklarını kanıtladılar ve Leydi Masa'nın babası, Yoritomo'nun ileride şogun olacak olan genç oğullarının vekili oldu. İki oğul da zamansız ve erken ölümü tattılar, Minamoto'nun gücü azalırken, Hojo ailesinden ardı ardına gelen üç nesil, güçlü Kamakura yönetimini sağlamlaştırmaya yardımcı oldu.

1252'den sonra iktidara şogun olarak gelmemeyi tercih eden, ama esasında bakufu da vekil rolünde (*shikken*) gerçek gücünü sürdüren Hojo'lar şogun olarak imparatorluk prenslerini atadılar. Kamakura döneminin geri kalan kısmı, siyasi güçle ilgili karmaşık bir kalıp sürdürdü. Kyoto'da bir imparator otururdu, ama çok uzun zaman önce gücünü tahtın arkasındakilere kaptırmıştı. Başkentteki bütün bu kraliyet grupları Kamakura'da bir Horo vekili tarafından ayağı kaydırılan ve sadece şogun unvanına sahip birisi tarafından denetleniyordu. Japonya 13. yüzyılda dolaylı yönetimin doruk noktasına ulaştı.

Saray zayıflamış ve bölünmüştü, ama 1221'de manastıra kapanmış bir imparator olan Go-Toba (II. Toba) gücünü tekrar elde etmeye çalıştı. Yıllar geçtikçe, Go-Toba imparatorluk mülkleri sayesinde askeri gücünü takviye etti ve Minamoto ailesinin sonu ile Hojo'nun sağlamlaşması arasındaki belirsiz dönemlerde Go-Toba'nın bölükleri ile şogun vekilliğinin bölükleri (Shokyo Savaşı veya Jokyu Olayı) arasında bir hesaplaşma cereyan etti. Kamakura ordusu hemen isyanı bastırdı ve hükümdar sürgüne gönderildi. Çekilen imparatorun yerine, daha yumuşak başlı bir kardeş, hiçbir zaman tahta çıkarılmamasına rağmen, görevi üstlendi. Şogunun

temsilcileri denetimi sıklaştırmak için Kyoto'ya yerleşti ve saray her zamankinden çok daha yakın takibe alındı. Hojo'lar kraliyet ve saray topraklarını ele geçiriyorlar ve daha sonra onları taraftarlarına tekrar dağıtıyorlardı. Ancak bütün yasal ve usule uygun gücün kaynağı olarak, imparatorluk konumuna geleneksel bir saygı göstermeye devam ettiler.

Bakufu, daha sonraki birkaç on yıllık dönemde, Horo vekilleri sayesinde Japonya'yı etkili bir şekilde ve ustaca yönetti. 1232'de merkezi bir idari kurul, savaşçı sınıfın tavırlarını düzenlemek için, bir önceki elli yıllık Minamoto deneyimine dayanarak, yazılı bir yönetmelik çıkardı. Aile örf hukukuna dayanan ve dönemden adını alan bu Joei yönetmeliği veya kodeksi (*Joei Shiki Moku*) askeri ilişkileri belirginleştirdi ve örnek teşkil etti. Halk için hazırlanmayan bu yönetmelik, bir seri yargıç kurallarından oluşmuştu. Kararlar almanın kuralı, fikir birliğini sağlamaktı. Zor bir Çince ile yazılan bu yönetmelik adaleti sağlarken, adil ve değişmez olması gereken şogunun ve bütün danışmanlarının edeceği kutsal bir yemini içeriyordu.

Yönetmelik elli bir bölümden oluşuyordu. İlk birkaç madde Şinto ve Budist bölgelerinin uygun bir şekilde korunması ve dini ayinlere uyulması ile ilgiliydi. Dokuz veya on madde, kâhyaların ve polis memurlarının görevlerini ana hatlarıyla belirtiyordu. Birçok madde, tımarların mülkiyet hakkı ve haleflik haklarıyla ilgiliydi. Mülk, sahibinin adına kalmalıydı, bu da pratikte ordakilerin toprağı elde tutmaları anlamına geliyordu, çünkü onlar toprağın büyük bir kısmını işgal etmişlerdi. Kocaları savaşta iken, mal varlıklarını idare etmeye başlayan kadınlara bazı haklar verildi. Kadınlar mirasçıları evlat edinebiliyorlardı, tımarlar elde edebiliyorlar, hatta boşanabiliyorlardı. Bazı maddeler, sözleşmeye dayalı ilişkileri ana hatlarıyla belirlemişti; diğerleri kişisel ilişkileri düzenliyordu. Barışı ihlal edenler için cezalar saptanmıştı. Yönetmelik, feodalizmin gerçek koşullarını yansıtıyordu ve gerçek deneyime dayanıyordu. Daha önceki imparatorluk yönetmeliklerinden farklı olarak, bu bir Çin ithalatı değil, daha ziyade var olan koşullara öğretici bir tepkiydi.

Şehir dışında köylü hayatı aynen devam etti. Çiftçiler veya debdebeli hayatları hakkında çok az şey yazıldı. En alt sınıflar, toprağı sürenler ve derneklerle sendikalardaki işçilerdi. Bazı köylüler bir miktar mülkiyet hakkına sahipti, ama konumlarında gerçek bir ilerleme görülmedi. O dönemde çiftçi ile piyade arasındaki fark pek belirgin değildi, çünkü çoğunlukla ikisi aynıydı. Barış zamanında çiftçi toprağı işler, savaş zamanında ise asker olurdu. Burjuva ile süvariden farklı olan piyade arasındaki çizgi bulanıktı. Ancak daha alt sınıftakiler, dönemin ekonomik ve askeri ihtiyaçları yüzünden, daha öncekinden çok daha etkin bir şekilde, etkili ve parlak bir topluma dahil edildiler. Hayatları ve faaliyetleri ilk kez resimli tomarlarda çizildi.

JAPONYA TARİHİ

DİN VE KÜLTÜR

Kamakura dönemi, Japon dininde çarpıcı gelişmelerle dikkat çekmişti. Aslında inanç, başkentte aristokratların ve büyük manastırların malı olmuştı. Ancak zaman içinde Budizm, taşralara yayıldı ve daha düşük toplumsal tabakalara nüfuz etmeye başladı. Budizm, popüler bir din haline geliyordu ve farklı olarak Japon formlarına benziyordu. Yeni mezheplerin liderleri temelde alçakgönüllüydü ve sade Japonca yazıyorlardı. Daha çok Budist okulu açıldı ve daha çok doktrin sadeleştirilerek halk tarafından anlaşılır oldu. Hem kitleler hem de ordu Budizmin yeni versiyonlarına cevap verdi. Din değiştirmiş bazı kişiler, dönemin yaygın savaş halinden kaçmaya çalıştı, diğerleri kurtuluş için daha kolay yollar aradı. Bazıları için Budizm bir boşluk dolduruyordu; diğerlerine göre, ruh için bir teselli veya bir disiplin sundu.

Sade Japonları cezp eden yeni ekollerin önemli bir özelliği, bir budaya veya bodhisattvaya bağlılık duyarak kurtulma kavramıydı. Bu inanç, daha önce kendini ifade etmişti, ama Kamakura o savaş ve kötümserlikle dolu dönemde, farklı ekollerini açmadan ve bin yıllık dönemin olası gelişinden veya *mappo*'dan önce bu durum gerçekleşmedi. 1175 yılında Hiei Dağı'ndan bir rahip olan Honen (1133-1212), saf toprakta ya da Buda Amida'nın batıdaki cennetinde inanç ve kurtuluşu vurgulayan Jodo (Arık Ülke) mezhebini kurdu. Qingdu adında Çinli bir Budist okuluna benzer bir mezhep olan Jodo, kurtuluşun sadece Amida'nın adı Namu Amida Butsu'nun tekrarlı zikirleri ile veya *nembutsu* ile gerçekleşeceğini ileri sürdü. İnanç basitti ve hiçbir tapınak, rahiplik veya ayin gerektirmiyordu. Bu sadelik, daha eski ve daha geleneksel mezheplerin şiddetli tepkisine yol açtı. Honen, saray tarafından geçici olarak sürgüne gönderildi; bu da, Japon Budizminin bunun haricinde uygun olan kayıtlarında olağandışı infaz ve tahammülsüzlük örneği sergileyen bir eylemdi.

Honen'in taraftarlarından biri olan Shinran (1173-1262), Jodo Shinshu (Gerçek Arık Ülke) mezhebinde, bazen de sadece Shin (Gerçek) adını alan mezhepte bu fikri daha da ileriye götürdü. Batı cennetinde kurtuluşu garantilemek için, Amida'nın adını tekrarlamak yerine içten ve insanın tüm kalbiyle bir kere zikretmesinin yeterli olacağını ileri sürdü. Sadelik unsurunun ayrıntılarına girerek herhangi bir manastır kilisesi kuruluşunu ve Budist elyazılarını veya özdeyişlerini bir kenara attı. İncil'e ait mesajlarla kitlelere vaazlar verdi. Rahiplerinin evlenmelerine, normal hayatlarını sürdürmelerine ve cemaat toplantılarında müminlere karışmalarına izin verdi. Müritleri, toplumun alt sınıflarındaki üyeler gibi yaşamalıydı ve rahipten ziyade öğretmen olmaları gerekiyordu. İlk başta eşitlikçi olan Jodo Shinshu giderek tanınmaya başladı, ama sonradan katı hiyerarşik kalıplar geliştirdi. Daha sonra Batı ve Doğu Honganji'de Kyoto'nun merkezine yerleşince, ülkede diğer Budist mezheplerinden çok daha fazla taraftar çekti. Zamanla, Arık Ülke mezheplerinden, Rahip İppen

(1238-1289) tarafından kurulmuş Jishu mezhebi dahil olmak üzere, yan kuruluşlar ortaya çıktı. Şarkı söyleyen ve dans eden bir rahip olan İppen çok seyahat ediyordu; kendisi düşük sınıfların arasında Amida ekolünü halka sevdiren kişiydi.

Bilinen inanç hareketinin üçüncü önemli ekolü, Kanto bölgesinden alçakgönüllü balıkçıların bir torunu olan kurucu Nichiren'in (1222-1282) adını aldı. Kuruluş yolunun Amida yerine, Lotus Sutra'da olduğunu iddia etti ve taraftarlarına Mükemmel Kanun (Namu Myoho Renge Kyo) Lotus Sutrasi'nı dini bir şarkı olarak tekrarlayıp durmalarını öğretti. Bu nedenle, bu mezhep de Lotus (Hokkeshu) mezhebi olarak tanındı. Hükmeden bir şahsiyete sahip olan Nichiren hırçın ve tutkuluydu; diğer Budist ekollerine hiç hoşgörüyle bakan biri değildi. Öğretileri tarz olarak oldukça ulusaldı; diğer mezhep kurucularının aksine, hiçbir zaman yurtdışına seyahat etmedi. Nichiren Japonya'nın Budist mezhebinin merkezi olduğunu ve onunkinin tek gerçek doktrin olduğunu iddia etti. Dini rakiplerini lanetledi. Ulusal felaketleri öngördü ve daha sonraki yıllarda Kyushu'nun Moğol istilaları, onun karamsar ve korkunç kehanetlerini doğruladı. Feodal Japonya'da Honen, Shinran ve Nichiren tarafından geliştirilen ve inançla kurtuluşu vurgulayan Budist kavramları, bir cennet ve bir Buda'nın veya bir öğretinin tek tanrılı kavramı, artı kutsal yazılarda konuşma dilinin kullanılması, bazı yönlerden o dönemin Avrupası'nda Hristiyanlığın gelişmesine benziyordu.

Kyoto: Nigashi Honganji, Jodo Shishu mezhebi

Dini canlanmanın diğer bir yönü, meditasyon ekolü Zen'in ortaya çıkışıydı. Hindistan'da başlayan ve Sanskritçe *dhyana* adını alan bu okul, Chan adıyla Çin'e aktarıldı. Dhyana Japon fonetiğinde *zen* diye telaffuz edilen iki harf olarak kabul edildi. Bu terim, daha sonra *zen* olarak kısaltıldı. Bu ekolün doktrinleri daha önce Japonya'da biliniyordu, ancak Kamakura döneminde ayrı bir ekol olarak yer aldı. Zen iki ana kola ayrılıyordu. 1191'de Eisei (1141-1215), Zen'in Rinzai şeklini Çin'den geri getirdi ve 1227'de müridi Dogen (1200-1252) yine anakaradan gelen Soto'yu tanıttı. Eisei genel merkezini, ilerleyen zamanda Zen ana mabetlerinden biri olan Enkakuji'nin inşa edildiği Kamakura'da kurdu. Eisei aynı zamanda Çin'den çayı geri getirdi. Japonya'da bir dönem bilinen çay, rahipler tarafından iyileştirici özelliğiyle övgü alana kadar herkesçe tanınmadı, ancak daha sonra ülkenin ulusal içeceği oldu. Daha sağlam bir bireyci olan Dogen, Honshu'nun ıssız olan batı kıyısına yerleşti. İki Zen çeşidi de *zazen* duruşunu, yani Soto'ların vurguladığı derin düşünceye dalarak oturmayı ve *koan*'ı yani Rinzai'nin odaklandığı entelektüel bir bilmeceyi (tek elle nasıl el çırpılır?) benimsedi. Dini doktrinden kaçınan Zen, aydınlanmanın ani bir içsel deneyimle geldiğini açıkladı. Skolastik felsefeye karşı oluşu, sadeliği, ciddiyeti, disiplini ve usta ile mürit arasındaki yakın ilişki özellikle askeriyei cezbetti. Bakufu'nun yerleşmiş olduğu Kamakura'da, Kenjochi ve Engakuji (Enkakuji'den farklı olarak) tapınakları dahil, başka Zen tapınakları da dikildi.

Budist coşkunkluk, Budist sanatına da yansdı. Tapınak inşasında büyük bir patlama oldu. Japonya'nın her tarafında manastırlar, ortaçağ Avrupası'ndaki Hristiyan manastırları gibi, sanat ve eğitim depolarına dönüştü. Kamakura'da Amida'yı temsil eden 16 m'lik dev bronz heykel Buda anıt sanatında en görkemli eserlerden biriydi. 13. yüzyılın ortalarında inşa edilen Buda ilk önce, daha sonra fırtınalar sonucu yıkılan bir tapınağın içine yerleştirildi; şimdi dış mekânda desteksiz bir şekilde duran heybetli bir dini abide olarak günümüze kadar gelmiştir. Çin Song hanedanının (960-1279) örnekleri pagodalara ve çok yüksek mabetlerin ana kapılarına yansdıktan sonra, çok katlı mimari benimsendi. O dönemden kalma çok az örnek olmasına rağmen, Kamakura Enkakuji'de küçük bir yazı deposu olan Shariden'i, Kyoto'da binlerce benzer koluyla Amida'nın resimlerini barındıran Sanjusangendo'yu (Otuz üç Körfez Salonu) ve Otsu yakınlarında sıralı bir pagoda ile yuvarlak Hint türbesini içeren benzersiz bir mimari karışım olan Tahoto Tapınağı'nı sayabiliriz. Mezhep kurucularının veya ünlü rahiplerin heykellerinde heykelciliğin gerçekliği görülür; bunlar genellikle ahşaptı. Ünlü heykeltıraş Unkei ve oğlu Tankei, Nara'da Todaiji'nin ana güney kapısını iki yandan saran iki muhafızı (*nio*) yonttular.

Daha büyük tapınakların çoğu tarihçelerini, liderlerini ve dini fikirlerini gösteren resim tomarlarıyla süslüydü. "Aç Hayaletler" tomarları çeşitli Budist cehen-

nemlerinde lanetlenmiş olanların işkencelerini canlandıran en özgün tarzların birini temsil eder. Bu resimli tomarlar (*nise-e*, portreler) aynı zamanda laik hayatı da tanımlar, bize feodal yaşantı ve dönemleri hakkında bilgi verirler. Jingoji'de Yoritomo'nun portresindeki gibi, tarihi temalar ve şahsiyetler resmedilir. Çay içmek Zen yanlıları arasında tefekkürde uyanık kalmaya yardımcı olan bir unsurdur. Bu gelenek, seramik endüstrisinin doğmasını sağladı. Bu endüstri, sadece sıcak sıvıyı içine alacak güzel fincanlar ve demlikler üretti. Nagoya yakınlarında Seto'da, Song Çin'i ziyaret etmiş olan bir zanaatkar, ünlü Seto porselenlerinin ortaya çıkmasına yol açan yeni bir tarz yarattı. Dini zorunluluklar da yontma sanatını ve lake üretimini tetikledi. Sanatsal eşyalar, Budalara hediye olarak sunulurdu. Bu arada, askeri seferler usta kılıç yapımcılığını teşvik etti ve bugün bu ustaların isimlerinin kazılı olduğu kılıçlar hâlâ mevcuttur.

Kamakura dönemi edebiyata önemli bir katkıda bulunmadı. Sarayda şiir antolojileri derlenmeye devam etti. Bunların en ünlüsü 1205'te tamamlanan *Shin Kokinshu* (*The New Ancient and Modern Collection*¹) adında kısa şiirlerden oluşmuş bir koleksiyondur. Saraydaki derlemeler ve kayıtlarla birlikte, seyahat günlükleri de yazılıyordu. Emekli olmuş bir Şinto rahibi saray entrikalarını ve o dönemin askeri karmaşasını çağrıştıran *Hojoki*'yi (*Tales of My Hut*²) yazdı. Bunun yanı sıra, başka gerçekçi askeri öyküler de ortaya çıktı. Bu savaş öyküleri (*gunke monogatari*), esas itibarıyla Taira ile Minamoto arasındaki mücadeleleri nakletti. Bu edebi girişimlerin en önemlilerinden biri, *Heike Monogatari*'dir (*Tale of the House of Taira*³). Gerçek bir Japon destanı olan bu eser, sadece askerlerin kahramanlıklarıyla ilgili değildi, aynı zamanda zaferin yok olma temasını ele alıyordu. Ordudaki adamlar bile gücün ve hayatın faniliğini hissediyorlardı. Bu da, diğer benzetmelerin arasında, rüzgârda savrulup düşmekte olan bir çiçek yaprağı ile temsil ediliyordu. Duyarlı ve duygusal olan şiirler bir ut (*biwa*) eşliğinde ezgi olarak söyleniyordu ve birçok halk şarkısının kaynağı olmuştu. Daha kısa iki cilt, klanlar arasındaki mücadeleyi ele aldı. Bunlar da 1156'daki *Hogen Monogatari* (*Tale of the Hogen War*⁴) ile 1159-1160 yılları arasındaki *Heiji Monogatari*'dir (*Tale of Heiji War*⁵). 13. yüzyılın ortasında bütün öykü *Gempei Seisuki* (*Rise and Fall of the Minamoto and Taira*⁶) olarak derlendi. O dönemin yasal belgeleri hâlâ mevcuttur.

1 Yeni Eski ve Modern Koleksiyon. (çev.)

2 Kulübemin Öyküleri. (çev.)

3 Taira Ailesinin Öyküsü. (çev.)

4 Hogen Savaşı'nın Öyküsü. (çev.)

5 Heiji Savaşı'nın Öyküsü. (çev.)

6 Minamoto ve Taira'nın Yükselişi ve Çöküşü. (çev.)

JAPONYA TARİHİ

KAMAKURA'NIN ÇÖKÜŞÜ

Yoritomo'nun ve Hojo vekillerinin Kamakura sistemi, bir asır boyunca değişimin zorluklarına dayandıysa bile, sonraki on yıllık dönemde ciddi zorluklarla karşı karşıya kaldı. İç koşullar, sonraki nesillerde canlılığını yitiren iktidarın zayıflamasına neden oldu. Sarayda haleflikle ilgili kavgalar şogunluğu felakete sürükledi, çünkü ilk hükümdarlardan birinin son arzusu ve vasiyeti yüzünden genellikle çekişmeli olan imparatorluk unvanı, 1246'dan sonra kıdemli soy ile genç soydan gelen iki mirasçının torunlarına değişimli olarak verilecekti (ancak sırayla olması gerekmiyordu). Şogunluk tarafsız kalmaya çabalarken, bu saray çekişmelerine bulaşmadan edemedi. Gruplar arası anlaşmazlıklar ciddi boyutlara ulaştı ve tahtı işgal edenlerin hızla tahttan devrilmeleri Kyoto'da beş eski imparatorun aynı anda yaşamasıyla sonuçlandı.

Bunun yanı sıra, savaşçılar saray ve şehrin lüksüne maruz kalınca, ilk başta sadeliğe ve ekonomiye verdikleri önem sona erdi. Zaman geçtikçe, Yoritomo'ya cömertçe bahşedilen bağlılıkları, ondan sonraki kukla yöneticilere karşı giderek zayıfladı. Savaşçılar, askeri kurallara ve ahlaka görünüşte bağlıydılar ve birçoğu için taraf değiştirmek kolay oluyordu. Hizmetleri karşılığında, bürolar ve topraklar şeklinde aldıkları ödüller tükendi. Askeri hizmetkârlar borca girdi; maddi durum, savaşçılar için o kadar umutsuz bir hal aldı ki, 1297'de Kamakura hükümeti genel bir fesih veya taraftarlarının borçlarını ve ipoteklerini (*tokusei*) erteleme kararını yayımladı. Minamoto ve Hojo yönetiminde yaşayan dört veya beş nesilden sonra, hükümete duyulan güven yok oldu.

Dış bir unsur olarak Moğol istilaları (*genko*), Kamakura soyunun sona ermesine yardımcı oldu. Çin'in kuzeyinde Song hanedanını tahttan indirmiş olan Kubilay Han yönetimindeki Moğollar, Pekin'de yeni bir yönetici meclisi kurdu. 1266 gibi erken bir tarihte, ülkede yönetimini sağlamlaştıran ve Çin'in zayıf sınır bölgelerine yayılan Kubilay, Japonya'dan haraç istemek için delegeler gönderdi. Hojo vekili boyun eğmeyi reddetti. Kubilay birkaç başarısız heyet gönderdikten sonra, şiddete başvurdu. 1274 yılının Kasım ayında Güney Kore'den kuzeyde Kyushu'da Hakata Körfezi'nde (Fukuoka) karaya çıkmak üzere, 900 gemi ile 25.000 Moğol ve Koreliden oluşmuş bir kuvvet gönderdi. Kamakura hükümeti de istilaya karşı gelmek için kuvvet gönderdi, ancak mücadelenin darbesi o bölgenin askeri hizmetkârlarına indi. İlk karşılaşma (Bun'ei Savaşı) sadece bir gecelik bir macera oldu, çünkü istilacılar olumsuz hava koşulları nedeniyle sert rüzgârların karşısında tekrar gemiye bindi ve anakaraya çekildiler.

Bu ilk yenilgiden sonra, Kubilay teslim olmalarını istemek için daha çok elçi gönderdi, ama Hojo vekili Moğolların elçilerini iki kez infaz etti. Güney Çin'i fet-

hetmekle meşgul olan Kubilay, 1281 yılının yaz ortasına kadar (Koan Savaşı) kuvvetlerini geri çekmedi. Şimdi sayıları 150.000'i bulan Çinliler, Moğollar, Koreliler ve 4000 gemi eşliğinde, bölüklerin büyük bir kısmının tekrar Hakata'ya çıktığı yer olan Kyushu'da buluşmak üzere hem Çin hem de Kore limanlarından yola koyuldular. Aradaki yıllarda, Japonlar körfezin etrafına bir duvar dikti ve düşman kuvvetleri dar bir kıyı bölgesinde kısıtlı kaldılar. Moğollar elli üç gün boyunca, bir hortum gelene dek körfezde bekletildi. Gemilerin büyük bir kısmı kasırga yüzünden tahrip oldu ve bölüklerin birçoğu yolda kaldı. Muhtemelen istila güçlerinin ancak yarısı anakaraya dönmeyi başardı.

Japonlar, Kyushu savunma güçlerini yirmi yıl daha orada tuttu. Ancak Moğollar geri dönmedi. II. Dünya Savaşı'nın sonu olan 1945'ten önce hiçbir yabancı, tekrar Japonya'ya girmedi. Bu kez Japonya'ya girmek Amerikan birlikleri için zevkli bir meşgale olacaktı. Japonların kahramanlığı, coğrafyası ve iklimi gibi etkenler, Moğolları yenmeye yardımcı oldu. Japonlar başarılarını genellikle tecritlerine ve ilahi şekilde korunan bir ülke (*shinkoku*) olarak benzersizliklerine atfederler ve *kamikaze* (ilahi rüzgâr) adlı hortumun düşmanı yok ettiği düşüncesinden destek görürlerdi. İstilalar canlı ve izlenimci bir şekilde Moğol Tomarı'na kaydedildi. Bu tomar, olaylara tanık olmuş olanların öykülerine dayanan bir sanatçı tarafından tasarlanmış savaş sahnelerini sergiledi. İstilacıların geri çekilmelerine yardımcı olan Kamakura askeri hizmetkârlarının ödül ve ganimet konusunda hak iddia etmeleri önemsenmedi ve bu durum, şogun vekillerini daha fazla hayal kırıklığına uğrattı.

Kamakura'yı çökerten son darbe Kyoto'dan geldi. Sarayda kıdemli ve genç soylar haleflikle ilgili pek çok kavgadan birine daha girişti ve şogunluk bu çekişmeye müdahale etti. Ülkeye hükmeden imparator Go-Daigo (II. Daigo), bu müdahaleye gücendi, çünkü kendisi taht sırasını bu kola, ailenin genç soyuna bırakmak istiyordu. Go-Daigo, Japon tarihinde görülen ender hırslı hükümdarlardan biriydi. 1321'de, tahtın arkasında gücü elinde tutan manastırdaki imparatorlar geleneğine son verdi. Dört sene sonra, bir Zen ustasının kışkırtmasıyla, Tang döneminden beri var olan ilk resmi elçiliği Moğol Çini'ne sevk etti. Artık o ülke, sonraki dönemlerde bir tehdit unsuru olmaktan çıkmıştı. En gözü pek haliyle Kamakura'dan aynı zamanda bağımsızlık da talep etti ve saray ile askeriyeden bazılarını kendi davası için destekledi.

1331'de şogunluk, Go-Daigo'yu zamanından önce çekilmeye zorlamaya çalıştı, ancak imparator açıkça başkaldırdı (Genko Savaşı). Hükümdar, başlangıçta oldukça büyük bir başarının keyfini çıkardı, ancak Kamakura kuvvetleri onu yakaladı ve uzak bir adaya sürdü. İmparatorluk taraftarlarının isyanları devam etti ve 1333'te Go-Daigo kaçarak mücadele etmeye devam etti. Onu yakalamak için gönderilen Kamakura generali Ashikaga Takauji bir dönek olduğunu kanıtladı.

Sadakat konusunda fikrini değiştirdi, imparatora bağlılık sözü verdi ve hükümdar için Kyoto'yu kuşattı. Olaylar hızla gelişti, sonraki askeri karmaşada Kamakura ele geçirildi ve şogun karşıtı güçler tarafından yakıldı. Aynı sene, Hojo vekilliği sona erdi. Japonya Ashikaga dönemine girdi. Bu dönem sonraki iki buçuk asır boyunca feodalizmden oluşmuş, yeni siyasi ve askeri alanda kafa karıştıran bir dönem oldu.

Kamakura dönemi, var olan imparatorlarla, manastıra kapanmış ve çekilmiş imparatorlarla, vekillerle, şogunlarla ve şogun vekilleriyle dolaylı yönetimin doruk noktasını kaydetti. Bu kullanışsız komuta zinciri ancak üst mevkilerde, güçlü adamlar tarafından uygulandığı zaman verimli bir şekilde işleyebilirdi. Sistem daha sonraki on yıllık dönemlerde daha az insanla ve zaman aşımıyla çökmesine rağmen, Minamoto Yoritomo'nun etkili şogunluğu ve Hojo vekilliği zamanında olanlar buydu. Hükümetin ana idari birimlerinde gücün giderek bağımsızlaşmasıyla, polis memurları, kâhyalar ve savaşılar gibi bölgesel kuvvetlerin artan önemi dikkat çekti. Siyasi ve ekonomik güç, tıpkı kültür gibi, bütün ülkeye yayıldı. Budizm din değiştirme konusunda en doruk noktasını yaşadı, en sevilen mezheplerini oluşturdu ve inancıyla ilgili sürekli gerçekçi ve artistik ifadeleri sundu. Yine de, barışçı dinin hızla yayılmasına rağmen, savaşçı siyaseti göze çarptı. Askeri hizmetkârlar, savaşılar ve toprak sahipleri militan hayata uygun ortamı sağladılar. Bunlar, artan güvensizlik ve genellikle kendi kendilerini geçindirmek zorunda kalmaları yüzünden, bütün Japonya'ya yayılmış olan kendi alanlarında daha çok görev ve yetki üstlendiler. Japon tarihi, daha karmaşık ve çok yönlü oldu.

KRONOLOJİ

960-1279	Çin'de Song hanedanı
1133-1212	Jodo mezhebinin kurucusu Honen
1141-1215	Zen'in Rinzai mezhebinin kurucusu Eisei
1173-1262	Jodo Shinshu mezhebinin kurucusu Shinran
1192	Yoritomo şogun olarak atandı.
1200-1253	Zen'in Soto mezhebinin kurucusu Hogen
1205	Vekil olarak Hojo ailesi geldi; <i>Shin Kokinshu</i> derlendi.
1221	Go-Toba ayaklanması (Shokyu Savaşı veya Jokyu Olayı)
1222-1282	Lotus mezhebinin kurucusu Nichiren
1232	Joei yönetmeliği
1239-1289	Rahip İppen ve Jishu mezhebi
1246	Kıdemli ve genç imparatorluk soylarının başlangıcı
1274, 1281	Moğol istilaları

KAMAKURA JAPONYASI (1185-1333)

- 1279-1368 Çin'de Moğol hanedanı
- 1297 Şogunluk taraftarlarının borçlarını veya ipotek ödemelerini feshetti veya erteledi.
- 1331-1333 Go-Daigo'nun ayaklanmaları (Genko Savaşı)
- 1333 Kamakura dönemi sona erdi.

JAPON HÜKÜMDARLARI VE SALTANAT DÖNEMLERİ

- 82. Go-Toba, 1183-1198; Heian dönemi; tahttan feragat etti. manastıra kapandı (1198-1211).
- 83. Tsuchimikado, 1198-1210, tahttan feragat etti.
- 84. Juntoku, 1210-1221, tahttan feragat etti.
- 85. Chukyo, 1221 (70 gün), tahttan indirildi (Kanenari olarak da bilinir).
- 86. Go-Horikawa, 1221-1232, manastıra kapandı (1232-1234); Go-Takakura, 1221-1223; manastıra kapandı, ama hiçbir zaman tahta çıkmadı.
- 87. Shijo, 1232-1242.
- 88. Go-Saga, 1232-1242 tahttan feragat etti; kıdemli ve genç soyları başlattı, imparatorluktan çekildi, 1246-1272.
- 89. Go-Fukakusa, kıdemli soy, 1246-1259 tahttan feragat etti; imparatorluktan çekildi, 1288-1301.
- 90. Kameyama, genç soy, 1259-1274, tahttan çekildi; imparatorluktan çekildi, 1274-1287.
- 91. Go-Uda, genç soy, 1274-1287, tahttan çekildi; imparatorluktan çekildi, 1301-1308.
- 92. Fushimi, kıdemli soy, 1288-1298, tahttan feragat etti.
- 93. Go-Fushimi, kıdemli soy, 1298-1301, tahttan feragat etti.
- 94. Go-Nijo, kıdemli soy, 1301-1308.
- 95. Hanazono, kıdemli soy, 1308-1318; tahttan feragat etti.
- 96. Go-Daigo, kıdemli soy, 1318-1339, Ashikaga dönemine kadar

KAMAKURA'DA ATANMIŞ ŞOGUNLAR

- 1. Minamoto Yoritomo, 1192-1198.
- 2. Minamoto Yori-ye, 1199-1202, tahttan feragat etti.
- 3. Minamoto Sanetomo, 1203-1218.

JAPONYA TARİHİ

4. Fujiwara no Yoritsune, 1219-1243, tahttan feragat etti.
5. Fujiwara no Yoritsugu, 1244-1251; tahttan feragat etti.
6. Prens Munetaka, 1252-1265; tahttan feragat etti.
7. Prens Koreyasu 1266-1288; tahttan feragat etti.
8. Prens Hisa-akira, 1289-1307, tahttan feragat etti.
9. Prens Morikuni, 1308-1333.

HOJO VEKİLLERİ (SHİKKEN)

1. Tokimasa, 1203-1205, tahttan feragat etti.
2. Yoshitoki, 1205-1224; tahttan feragat etti.
3. Yasutoki, 1224-1242.
4. Tsunetoki, 1242-1246.
5. Tokoyori, 1246-1256.
6. Nagatoki, 1256-1264.
7. Masamura, 1264-1268.
8. Tokimune, 1268-1284.
9. Sadatoki, 1284-1301.
10. Morotaki, 1301-1311, beş senede dört vekili oldu.
11. Takatoki, 1316-1326.

6

Ashikaga Japonyası

(1333-1603)

Yeni müttefiki Ashikaga'nın yardımını alan Go-Daigo, Japonya'nın üzerinde imparatorluk denetimini tekrar kurmayı tasarladı. 1333-1336 yılları arasındaki üç sene içinde (Kemm Restorasyonu, *Kemmu no chuko*) Kyoto'da sivil hükümeti canlandırmak ve yüksek mevkilere asilleri atamakla meşgul oldu. Ancak sarayın ülkeyi yönetmek için ne birlikleri ne de kaynakları vardı. Ashikaga Takauji esas askeri rakiplerini yok ettikten sonra, tekrar fırsatçılığını kanıtlayarak 1336'da Kyoto'yu ele geçirdi. Kraliyetin kıdemli sınıfından bir üyenin tahta çıkmasını destekledi ve genç kesimden Go-Daigo taraftarlarının bazılarıyla, güneyde Nara'nın yanındaki dağlık bölgelerde bulunan ve başkentini kurduğu Yoshino'ya kaçtı. Japonya şimdi iki rakip sarayda (Nambuko-cho) iki başkente sahipti. Bunlardan biri güneydeki saray (Nancho), diğeri de kuzeydeki saray (Hokucho) idi ve bu siyasi olgu yarım asır devam etti.

1338'de, Takauji kendini şogun ilan etti. Bu mevki, ailesinin Kyoto'da 1573'e kadar muhafaza ettiği bir mevki idi. Ancak onun şogunluğu, Yoritomo'nunkinden farklıydı. Minamoto ve ilk Hojo'lar Japonya'nın bütün feodal ailelerini etkili bir şekilde denetlerken ve askeri hizmetkârlar onlara büyük bir sadakatle bağlı iken, Ashikaga'lar hiçbir zaman savaşçı sınıfı bir bütün olarak etkili bir şekilde denetlemedi; ancak onların sadece birkaç taraftarını denetim altına aldı. Bunlar, Kamakura'ların hükümet yapısını muhafaza ettiler, ama kısa bir süre sonra; Kyoto bölgesi hariç, bu yapı işlemez oldu. Taşra figürleri (özellikle askeri yöneticiler ve vergi toplamakla görevli kâhyalar), merkezi siyasi iktidar için güçlü rakipler olarak ortaya çıktılar.

Takauji'nin şogun olarak tahta çıkmasının ardından, askeri karmaşa ve siyasi bağımsızlaşma görüldü. 50 sene sürecek olan bir anlaşmazlık ortaya çıktı; haleflikle ilgili çekişmeler kuzey ve güney saraylarını böldü. Birçok asil aile, kendi iradesiyle taraf değiştirdi. Bütün ülke, bir kargaşa ve çekişme içindeydi. Birçok insan hemen büyük servetlerle topraklar elde ettiği ve aynı hızla onları kaybettiği için, bu dönem dönemlerin ve fırsatçıların dönemi oldu. Aniden yeni toprak sahipleri ortaya çıktı; ancak kısa bir süre sonra bu fırsatçılar, yenilgiler yüzünden tekrar unutuldu. 1390'da, Japonya'nın kapladığı alanın altıda birine eşit olan on bir taşranın üzerinde denetimi ele geçirmeyi başaran Yamana ailesi, bir süre sonra Ashikaga karşısında yenildi ve ancak iki taşrayı yönetebildi. Ashikaga oldukça etkili bir şekilde denetlediği bu birkaç bölgeyi Kyoto'dan yönetti. 1392'den 1573'e kadar (bu kısa zaman zarfında Ashikaga dönemi farklı olarak Muromachi olarak tanımlanır) merkezlerini Muromachi'de kurdular. Başkentte güçlerini korumakta ve imparatorluk sarayını denetlemekte Hojo'lardan daha başarılı oldular, ancak şehir dışında siyasi parçalanma devam etti. Merkezi otoriteye karşı itaat yoktu; sadakat, eğer var idiyse, sadece en yakın toprak sahibine karşı mevcuttu.

1392'de, üçüncü Ashikaga şogunu Yoshimitsu güney sarayını Kyoto'ya geri taşınmaya ikna etti ve tahtı tekrar iki kol arasında değişimli olarak paylaştırmaya söz verdi. Saray geri döndü, ama şogun sözünde durmadı. Go-Daigo'nun genç soyu hiçbir zaman tekrar tahta çıkmadı ve bazı Japon tarihçilerinin, bu soyun yasal olduğunu iddia etmelerine rağmen, sonunda ortadan yok oldu. Daha sonra, Ashikaga'nın desteklediği imparatorlar fon eksikliği yüzünden zayıf ve fakir düştü. Hükümdarlardan biri başkent sokaklarında elyazılarından örnekler satmaya mecbur kaldı. Bir başkası, altı hafta boyunca, gömülmeden ortada kaldı.

Hizipler arası anlaşmazlıklar devam ederken, Ashikaga döneminin ilk yarısında, yurtiçinde çeşitli karışıklıklar yaşandı. Bazı mücadeleler siyasi temellere dayanırdı. Şogunlar taşra veya feodal toprak sahipleri ve Kamakura'dan kalma bölgesel askeri figürler olan *shugo* ile ya müttefik oldular ya da onlara rakip oldular. Askeri hizmetkârlar tarafından desteklenen toprak sahipleri birbirleriyle kapıştılar. 16. yüzyılın ortasına kadar hiçbir egemen feodal aile ortaya çıkmadığı için, özerk feodal birimler kendilerine bağlı olanları kendi kanunlarına göre yönettiler. Ağır vergiler ve açlıkla dolu dönemlerin ardından, ekonomik huzursuzluk da şiddete eşlik etti. Kendi önemlerini ancak fark etmeye başlayan köylüler, başkaldırarak, tefecilere, rehincilere ve depolara saldırdılar. Sonuçta, lider ve destekleyici program eksikliğine rağmen, büyük çapta tarımsal protesto hareketleri görüldü. Bu köylüler genellikle borçların ertelenmesini veya feshedilmesini talep etti. Yasal evra-

kı yaktılar. Bu ani patlamalar, askeri ve sivil amirlere karşı bir sınıf düşmanlığını ifade ediyordu. Aynı zamanda, Budist ayaklanmaları da vardı. Büyük tapınaklar ve manastırlar kendi askeri kuvvetleriyle bağımsız bir şekilde hareket ediyor ve bazen özerk siyasi idareler kuruyorlardı. Jodo Shinshu'nun üyeleri, başka yerlerde ayaklanmayı körüklediler. Dini bağnazlıkları yüzünden, İkke (sadece tek bir amacı olan) mezhebi olarak tanındılar.

İmparatorun yıllık döneminden adını alan Onin Savaşı (1467-1477) sırasında, taht talebinde bulunan iki kesimin arasındaki çekişmeler özellikle ciddi boyutlara ulaştınca, siyasi anlamda bir gerileme yaşandı. Başkent sokaklarında çatışmalar yaşandı ve on yıllık dönemde Kyoto neredeyse yok oldu. Sarayın ve rahiplerin büyük bir kısmı şehir dışına kaçtı; bu süreç, kaçınılmaz olarak kültürün dış bölgelere yayılmasına yardımcı olan bir süreç oldu. Ama bu on yıllık dönem, fiziksel olarak o kadar yıkıcıydı ki bazı Japon tarihçiler, Japon tarihinin ancak bu dönemden sonra başladığını ileri sürdüler. Onin Savaşı yerli tarihçiler tarafından *sengoku jidai* olarak bilinen savaşlarla dolu başka bir asrı, savaşan devletlerle dolu bir yüzyılı, aşağıdakilerin yukarıdakileri devirdiği (*gekokujo*), hızlı toplumsal ve siyasi değişikliklerle dolu bir dönemi tetikledi. Bölgesel askeri liderler ya da savaşan devletlerin büyük işadamları (*sengoku daimyo*) daha küçük, karmaşa dönemlerinde ayakta durabilecek daha sıkı bağlarla örülmüş krallıklar kurdu.

Tekrar birleşme süreci, yavaş ve sancılıydı, çünkü mücadele dolu Onin Savaşı'ndan sonraki dönemde şogunluk daha da zayıf düştü, bölgesel toprak sahipleri ise daha da güçlendi. Daha sonra, *daimyo*¹ döneminde yayılan bu toprak sahipleri, despot veya önemsiz krallar idiler. Her birinin askeri hizmetkârlarla ilişkilerini yönetecek katı saray kuralları vardı. Gelişen daimyo ordularının komutanları hâlâ atlı askerlerdi, ama bunlar Kamakura döneminde önemli mevkilere sahipken, Ashikaga dönemindeki büyük toprak sahiplerine tabi oldular. 14 ve 15. yüzyıllarda, piyadeler büyük önem kazandı. Temel askeri birim, özgün şövalyeyi yerinden etti. Savaşçılarla sıradan insanların arasındaki çizgiler, büyük ölçüde belirsizleşti. Üst ile alt konumdaki halk arasındaki fark da yok oldu. Alt konumdakilerin yerini *eta*'lar yani dışlananlar almıştı. *Eta*'lar farklı bölgelerden geliyorlardı ancak çoğunluk, muhtemelen hayvan hayatını yok etmeye karşı olan vejetaryen Budist kurallarını çiğneyen tabaklama ve kasaplık gibi meşguliyetlerin türü yüzünden dışlanmıştı.

Toprak mülkiyeti, tıpkı toplum gibi büyük bir değişikliğe uğradı. Ashikaga döneminde mülkler tekrar şekillendi. Daha önceki özel mülkler (*shoen*), yüzyıllar sonra daimyo'luklara benzedi. Saray mülkleri boyut olarak küçüldü ve asıl sınıf özellikle Onin Savaşı'ndan sonra fakirleşti. Yıpratıcı, geniş ve eski shoen'in yerini yeni

1 Daimyo: Japonya'da geniş toprak parçalarına sahip feodal lort. (çev.)

ve daha küçük mülkler aldı. Bu mülkler, bölgesel ekonomik ve siyasi birim olarak büyük önem kazanırken, köylüler bölgesel idarede şehir dışı kuruluşların temel birimleri olarak daha çok ön kazandılar. Bölgesel özerkliğin keyfini süren özgün veya komşu köyler, genellikle tapınaklara, elverişli taşıma tesislerine veya su kaynaklarına yakın yerlerde bulunuyorlardı. O köylerde oturanlar, hükümdara vergilerini öderler ve ona hizmet ederlerdi. Eski idari sınıf Heian veya Kamakura dönemlerinin sonunda, aristokrat sınıftan ziyade köylü sınıfıyla kaynaştı, ama kasabanın liderleri olarak önemlerini muhafaza ettiler. Siyasi esneklik ve giderek artan toprak kıtlığının yaşandığı dönemde, arazi bölünmesinin yerini alacak bir ilk doğan kuralı gelişti. Babaların, toprak ve konumu ailenin elinde tutabilmeleri için unvanlarını en büyük erkek çocuğa devretmeleri gerekmiyordu; bu nedenle, unvanı en güçlü ve en becerikli, doğal veya evlat edinilmiş mirasçıya, yani tek bir vârise bıraktılar.

TİCARET

İç ticaret, askeri çekişmelere rağmen gelişti. Para ekonomisi takas ticaretini tamamlıyordu. 8. ve 9. yüzyıllar gibi erken bir tarihte, hükümetin para ekonomisini geliştirmesine rağmen, harcanan çabanın zamanından önce olduğu ve başarısızlıkla sonuçlandığı kanıtlandı. Hükümetin darphanesi yok oldu, ancak Ashikaga'lar feodal dönemlerde ticaretin güvencesiyle madeni para basmak yerine, Çin'den bakır para ithal ettiler. Para ekonomisinin gelişmesi, kasabaların ve şehir dışı merkezlerin gelişmesiyle aynı zamana rastladı.

Ashikaga döneminde, daha sonraki ortaçağ Avrupası'ndaki gibi, çeşitli ticari merkezler ortaya çıktı. Osaka'nın limanı Sakai gibi, ticari önem ve bağımsız kentsel statü elde etmeyi başaran liman şehirleri vardı. Önemli daimyo başkentlerinin etrafında inşa edilmiş Osaka ve Edo (ilk Tokyo) gibi kale şehirleri ve önemli Budist manastırlarının veya Şinto tapınaklarının (çağdaş Nara gibi) yakınlarında gelişen mabet şehirleri vardı. Muhtemelen toplumun daha düşük basamaklarının girişkenliğinden bir tüccar sınıfı doğdu. *Za* olarak da bilinen ve 12. yüzyıla dayanan esnaf dernekleri de Ashikaga döneminde önem kazandı. Toprak sahiplerinden veya dini sınıflardan koruma sağlayan ticaret toplumları kendi aralarında yeni bir ticari dayanışma yarattılar. Geniş çapta yayılmış olan siyasi karmaşa, gelişen kentsel merkezlerin sınırları içinde bu toplumları ortak bir amaçla birleştirmeye yardımcı oldu. Bu ticari toplumlar ortaçağ Avrupa şehir devletlerinin sınırları boyunca gelişmeye başladı, ama Alman şehirleri gibi, güçlü bir ticari topluluk olmadılar. Japonya 17. yüzyılda dış dünyaya kapalı iken, kent toplumu daha sonra katı mesleki sınırlarla birlikte katmanlara ayrıldı.

Denizasıırı ticaret, özellikle Çin ile olan ticaret de hız kazandı. 12. yüzyılın sonlarında bu ticaret şekli çok rağbet gördü. İlk başta Koreliler bu ticarete aracıydılar, ama daha sonra, Japonlar ticari kanallara giderek daha çok el koydular. 14. ve 15. yüzyılların sonunda Çin, gemi trafiğine ve ticari yollara egemen olmaya başladı. Ticaret hem yasal hem de yasaya aykırıydı, hem özel hem de resmîydi. Wako olarak bilinen Japon korsanları, Çin ve Japon gemilerine sıkıntı verdikleri için ciddi bir tehdit unsuru oldular. Çin ticareti, deniz yollarının güvensizliğine rağmen, bu ticaretle meşgul olanlar için kârlı olduğunu kanıtladı. 1404'te, Şogun Yoshimitsu Çin'e gönderilen resmi heyetlere canlılık kazandırdı. Bu resmi temaslar yeniden başlarken, Çin hükümdarlığını tanımayı ve Çin'de Moğolların yerini alan Ming hanedanının imparatoru tarafından "Japonya'nın Kralı" olarak anılmayı kabul etti. Yoshimitsu bu itaatkâr hareketi yüzünden daha sonra, Japon tarihçilerin suçlamalarına maruz kaldı. Anlaşmanın maddelerine göre, Japonlar her on senede bir, Çin'e iki gemilik bir heyet göndermeliydiler. Ancak Yoshimitsu o kadar sene içinde altı elçilik gönderdi. 1411'de oğlu anlaşmaya son verdi, ama ticaret 1432'de yeniden başladı ve 1549'a kadar sürdü. Bu 117 yıl zarfında, her biri dokuz gemiden oluşan on bir resmi elçilik Çin'e doğru açıldı.

Japonya, bu uluslararası ticarete tropikal ürünler, üretilmiş malzemeler ve ipek kumaşlar, porselen eşyalar, kitaplar, sanat eserleri ve bakır para gibi lüks tüketim maddeleri ithal etti. İhraç ettiği ürünlerin arasında, kükürt, kalas, altın, inciler, cıva, sedef, kılıçlar, paravanlar ve onların bir icadı olan boyalı, katlanan yelpazeler vardı. Ortaçağ Japonyası'nın kavisli kılıçları, bütün Doğu Asya'da çok rağbet görürdü. 1483'te, bir ticaret heyeti tek başına, beraberinde 37.000 kılıç getirdi. Bu ticarete, sadece şogun ve saray katılmadı, aynı zamanda özellikle Kyushu'daki feodal aileler ve Zen sınıfları dahil olmak üzere Budist manastırlar da katıldı. Bu Çin ticaretinden elde edilen gelirler, Zen rahiplerinin Batı Kyoto'da Tenryuji'ninki dahil olmak üzere manastırlar inşa etmelerine yardımcı oldu.

KÜLTÜR

Kültürel ilham, hem sivil hem de askeri kaynaklardan geldi; saray ve savaşçıların çıkarlarının birbirine nüfuz etmesi sanatsal sonuçlara yol açtı. Şogunlar, özellikle sanatın ve Budizmin patronları oldu. Yoshimitsu filizlenen Zen manastır rütbe-lerinde düzeni sağlamak için Kamakura'nın Rinzaî mezhebinde beş önemli tapınak belirledi: Kenchoji, Enkakuji, Jufukuji, Jochiji ve Jomyoji (*Kamakura gozan*). Kyoto'da da beş tapınak daha belirlendi: Tenryuji, Shokokuji, Kenninji, Tofukuji ve Manjuji (*Kyoto gozan*). Zen kısmen Çin ticaretine katıldığı için Ashikaga döne-

minde önem ve destek kazandı. Buna karşılık, eğitim karşıtı kuruluşlarına rağmen, manastırlar eğitim ve sanat merkezleri oldu. Çin'de yaratıcı kültür eğilimlerini ilk öğrenenler arasında olan Zen rahipleri metinlerde ve edebi eserlerde saf Çince kullanımını tekrar tanıttılar.

Zen rahipleri aynı zamanda, Japonya'nın ilk büyük tiyatro şekli olan *noh* (yetenek) tiyatrosunun gelişmesine yol açtılar. Laik altyapılardan yararlanan *noh*'a dini güç verildi. Kısmen Hindistan'dan gelen bir gelenek olan *sarukagu*'dan (pantomim veya maymun müziği) ve kısmen *dengaku*'dan (Japon hasat şarkıları) gelen *noh*, simgesel danslardan ve aktörlere eşlik eden bir koronun söylediği şiirlerden oluşurdu. Noh destanları Japonların en büyük tiyatro miraslarından biri olmuştur. Bu tiyatro eseri boş bir sahnede bir baş aktör (*Shite*) ve maske giyen ikinci karakterlerle oynanırdı. Oyuncular solda bir perdenin arkasındaki bir geçitten ayaklarını sürterek geçip seyircilerin olduğu bölgede sahneye girerlerdi. Birkaç çalgıcı arkada oturur, sağda ise öykünün ilerlemesini sağlayan ve birkaç erkekten oluşan koro şarkı söylerdi; yüzleri sahnedeki aktörlere dönük olurdu. Olayın ortasında aralıklı olarak hareket eden ve görünmemek için siyah giysiler giyen yardımcıları, aktörlerin kostümlerini değiştirir ve diğer küçük işleri yaparlardı. Bütün roller, hem erkek hem fiziksel olarak uygun olmayan dişi karakterleri kişileştirmek için maske giyen erkekler tarafından oynanırdı. Sahne üstündeki hareket ağır ve gerideki dekor çok sade olmasına rağmen, kostümler çok gösterişliydi. Bir oyun genellikle altı saat sürerdi ve geleneksel olarak altı bölüme ayrılırdı. Peş peşe gelen her bir perde tanrılardan, bir savaşçıdan, bir kadından, bir deliden ve son bir neşeli bölümden ibaretti. Seyircileri güldürmek için *noh* sahnelerinin arasına *kyogen* (çılgın sözcükler) serpiştirilmişti; bunlar o dönemin toplumu hakkında gerçekçi hicivlerdi.

Zen kültürü yerli gelenek ile dışarıdan gelen fikirlerin karışımı sayesinde başka sanatları da geliştirdi. Çin'den gelen bu sanatların arasında bahçe düzenlemesi, çiçek düzenlemeleri ve çay merasimi bulunurdu. Evrensel gerçeklerin ve güzelliğin içtenlik, sadelik ve küçüklük ifadeleriyle anlaşılabilceği teorisine dayanarak, manzaralar ve kayalıklı bahçeler bir bütün olarak doğanın minik kopyasıydılar. Bu sanatta ve diğer formlarda, nesnede bir açık saçıklık duygusu ile beraber izleyici de doğrudan ifade edilemeyen bir duygu (*yugen*) dolaylı, sezgisel ve dile getirilmeyen tepkilerde yakalanmalıydı. Bahçe mimarisinde ilk ünlü isim, Zen rahibi Muso Soseki (1275-1351) idi. Soseki, diğer eserlerinin yanı sıra, Kyoto'da Saihoji'nin ünlü ve güzel yosun bahçesini yaratmıştı. Hem kuru bahçe (*karesansui* veya *sekitei*) hem de bahçenin havuz şekli (*nihon-teien*) mevcuttu; kum veya beyaz çakıllar kuru bahçede suyu simgeliyordu; ikincisinde ise su, köprüler, kayalar ve ağaçlarla birlikte bazen bir Çin harfinin şeklini alırdı. Kuru bahçe türünün ünlü bir örneği Kyoto'da, Rioanji'de bilinmeyen bir tarihte, bilinmeyen bir sanatçının yarattığı kaya ve kum şeklidir.

Bonsai (tabak üstündeki saksıda cüce ağaçlar), *bonkei* (tepsi üstünde minik manzaralar) ve *bonseki* (tepsi üstünde kaya ve kum gibi kuru resimler) küçük nesneler yetiştirmenin diğer ifade şekilleri oldu. Başlangıçta Budist tanrılarının önüne çiçek adaklarını sunmakla bağdaştırılan çiçek düzenlemeleri başlı başına güzel sanatların bir kolu oldu. Hiçbir Japon *tokonama*'sı yani köşesi, *ikebana* (çiçek düzenlemesi) olmadan tamamlanmış sayılmazdı. Çay merasimi de (*chanoyu*) güzel, ama sade bir ortamda estetik ve ruhsal bir ayin oldu; genellikle ayrı ve sade bir bahçe dekorunda yer alırdı. Bu *sabi*'nin (veya *wabi*) yani basit ve ince Japon zevkinin bir ifadesiydi.

Şogunlar, askeri güç açısından zayıf olmuş olabilirler, ancak kültürel liderlikte bir odak noktası sağladılar ve Kyoto'daki sarayları kültürel merkezler oldu. On beş Ashikaga şogunundan biri olan Yoshimitsu bu açıdan en faal olanıydı. Kendisi sadece Çin ile ticareti geliştirmekle kalmadı, aynı zamanda kendi şogunluğu zamanında, kültürel enerjide bir patlama yaşayan başkentte sanatı destekledi. 1397'de Budist sınıflarına çekilmesiyle, (döneme adını veren) Kitayama bölgesinin kuzey tepelerinde kendi evi olan Kinkakuji'yi (Altın Köşk) inşa etti. Bu güzel yapı maalesef 1950 yılında bir kundakçı tarafından yakıldı ve kötü bir şekilde restore edildi. Sekizinci şogun Yoshimasa da 1473'te görevinden çekildikten sonra, yine o kültürel döneme adını veren Higashiyama bölgesinde (Batı Tepeleri) Ginkakuji'yi (Gümüş Köşk) inşa etti. Bu eser, hiçbir zaman gümüş bir yapı sayılmamasına rağmen, kendisi için tespit edilmiş ismi muhafaza etti. Bu iki bina, Ashikaga dönemi mimarisinin en ünlü örneklerini teşkil etti. Zarif ve hoş olan bu binalar aristokrat Japonya'nın hafif mimari formlarını kullandılar.

Zen egemenliği hüküm sürerken, rahiplerinin ve tanrılarının heykelleri de bu akımdan etkilendi. Özellikle kadın rollerini veya doğaüstü varlıkları oynayan erkek oyuncular için, gerçekçi noh maskeleri oyuldu. Yoshimitsu, noh tiyatrosunu himaye altına aldı ve Kanami (1333-1384) ile oğlu Zeami (1363-1443) adındaki aktörlerle bu tiyatronun gelişmesini sağladı. Onu izleyen Yoshimasa da etrafına yetenekli ve kültürlü adamları topladı. Bu adamlar, noh'un "üç arkadaşı"ı idiler: Noami (1397-1471), oğlu Geami (1431-1485) ve torunu Soami (ö. 1525).

Şinto'ya karşı da yeniden ilgi oluştu. Kurumsal mezhepleri ile Budizm yüzünden gölgede kalan yerli inanç, Budizm ile ikili bir şekilde uzlaşmaya devam etti; İse ve İzumo'daki tapınaklar eski inançla tanrılarını muhafaza etti ve geliştirdi; ulusal tanrılar Moğolların yenilgisi sayesinde itibar kazandı. Kraliyet ailesinin talihsizlikleri, muhafazakârların sıkıntılı dönemlerde imparatorluk soyunu incelemelerine, korumalarına ve muhafaza etmelerine yol açtı. Kitabatake Chikafusa (1293-1354) adında bir yazar, Güney Yoshino genç soyunun yasallığını geliştirmek için Japonya'nın bir tarihçesini yazdı.

Song sanat kavramlarını dikkatle inceleyen Ashikaga ressamaları, *sumi-e* diye adlandırılan bir tarzla doğanın özünü birkaç cesur fırça darbesiyle aktarmaya çalıştılar. Ressamlar, bu resimlerde küçük ayrıntıları yok ettiler; insanı ve onun eserlerini küçük ve önemsiz bir hale getirerek, onu doğal ortamın bir parçası yaptılar. Yaklaşık 1400 yıllarında faal olan ve eserlerinden sadece biri günümüze ulaşan Josetsu, bu tarzda resimler yaptı. Bu tarzı kullanan büyük sanatçılar arasında Josetsu'nun müridi Shobun (1414-1465) ve Shobun'un müridi Sesshu (1420-1506) vardı. Sesshu muhtemelen bu gelenekte resim yapan Japon sanatçıların arasında en ünlüsüydü.

Daha sonra, başka ekoller ve stiller gelişti. Masanobu (1434-1530) ve oğlu Motonobu (1476-1559) ile başlayan Kano ekolü, manzara resmini, ressamlardan oluşan kalıtsal bir ekol tarafından tekelleşen bir sanata dönüştürdü. Bu ressamlar da profesyonel olarak, patronları olan şogunların verdiği komisyonlarla çalışıyorlardı. Bu ekolün taraftarları, ipekten veya kâğıttan yapılmış perde panellerini Çin tarzında, parlak dekoratif kompozisyonlarla boyayarak büyük ölçeklerde çalıştılar. Kano 19. yüzyıla kadar ressamların en ünlü ekolü olarak varlığını sürdürdü. Tomar ressamlarının başka bir kalıtsal ekolü olan Tosa ekolü, Yukihiro (yaklaşık 1400'ler) tarafından kuruldu ve Mitsonobu (1438-1525) tarafından en doruk noktasına ulaştırıldı. Bu ressamlar tema olarak, Yamato-e geleneğinde kutsal ve laik tarihi konuları ele aldılar. İmparatorluk sarayı bu ekolü de destekledi.

Askeri destanlar ve saray edebi eserleri, düz yazı şeklinde yazılmaya devam etti. *Taiheiki* (*Chronicle of Great Peace*¹) sözcükleri ile tezat oluşturan eser, 1318'den 1368'e kadar yaşanan savaşları ve seferleri tasvir eder. 14. yüzyılın ortasında, daha sonra Budist bir rahip olan bir saray şairi, *Tsurezure gusa* (*Essays in Idleness*²) yani öykülerden ve kişisel gözlemlerden oluşan bir derleme yazdı. Daha sonra, şiir sanatında *renga* (zincir şiir) ortaya çıktı. Bu şiirde geleneksel 31 heceli *tanka*'ya bölündü ve sırasıyla üçlü ve ikili mısralar şeklinde 5-7-5 ve 7-7 heceleriyle yazıldı. Resim tomarına uyması amaçlanan ve sözel bir tomar olan zincir şiir, çok tutuldu ve peş peşe, hızla üçlü ve ikili mısraların söylendiği bir edebi oyun ve nükte haline geldi.

TEKRAR BİRLEŞME

16. yüzyılda siyasi kopukluğun ve kültürel gelişmenin perde arkasına karşı, Japonya'nın giderek artan birleşimi devam etti. Çöküş sürecinde taşralı liderler bazı durumlarda, kendilerine ait büyük profesyonel ordularının yardımı ile yetki bölgelerine daha çok toprak yığdılar. Daha zayıf ve daha küçük birimler yok ol-

1 Büyük Barışın Kaydı. (çev.)

2 Başboşlukta Denemeler. (çev.)

dukça, coğrafi birleşmenin daha geniş birimlere dönüşmesi, çağdaş ve acımasız üç ismin tahta geçmesi ile gerçekleştirilen ülke çapında bir birleşme ile sonuçlandı. Bu isimler: Oda Nobunaga (1534-1582), Toyotomi Hideyoshi (1536-1598) ve Tokugawa İeyasu (1542-1616) idi. Bu şahıslar o kadar ünlüydüler ki, Japonlar genellikle onları, verilen adlarıyla tanımladılar. Son ikisi, mesleklerine Nobunaga'nın teğmeni olarak başladı. Ama her biri sonraki askeri lider olarak Japonya'nın daha büyük bir kısmını etkisi altına aldı. Buna rağmen, taktikleri tamamen farklıydı ve farklı şahsiyetleri popüler nüktelere yansiyordu. Nobunaga için "Eğer guguk kuşu ötmese, onu öldürürüm"; Hideyoshi için "Eğer guguk kuşu ötmese, onu zorlarım"; İeyasu için ise "Eğer guguk kuşu ötmese, onu ötene kadar beklerim" gibi nükteler bunların bazılarıydı.

Bu üçlünün ilki olan Nobunaga, Nagoya'nın sınırındaki bir taşrada nispeten meçhul bir toprak sahibinin oğluydu. Cesur ve yetenekli bir general olarak babasının mülklerinden kalan bir servete sahip oldu ve etraftaki toprak sahiplerini yenmek için faaliyete geçti. Askeriyeden bir adamın desteğini arayan imparatorun dikkatini çeken Nobunaga, Kyoto'da düzeni tekrar sağlamak için imparatorluk heyeti tarafından davet edildi. Kendisi bu görevi yerine getirdi, ama şogun olmadı. Onun yerine, 1573'e kadar o görevin sadece unvanına sahip olan göstermelik yönetici Ashikaga'ya hâkim oldu; o tarihten sonra şogunluk otuz yıl boyunca boş kaldı. Japonya'nın başkentini veya kalbini denetleyen Nobunaga, bulunduğu stratejik bölgeden gücünü genişletti. Birçok feodal toprak sahiplerinden sadece biriyken, yetenekleri sayesinde ve karşısına çıkan fırsatların azami derecede kullanılmasıyla önemli bir konuma yükseldi.

Nobunaga karargâhını Kyoto yakınlarında, Biwa Gölü kıyısında bir kale şehri olan Azuchi'ye yerleştirdi. En yakın düşmanlarından kurtulduktan sonra, tüm çabalarını ciddi siyasi ve askeri tehdit oluşturan Budistlere karşı yöneltti. Herhangi bir dini nefretten ziyade, bu nedenlere dayanarak, kalelerini yok etmek için askeri gücünü ve böl-yönet taktiğini kullandı. 1571'de Hiei Dağı'nda taraflı Tendai mezhebinin Enryakuji Tapınağı'nı zapt etti. Orada 3000 binayı tahrip etti ve 20.000 rahibin çoğunu katletti. Nobunaga on yıl süren bir seferde, Kuzeybatı Honshu'da isyankâr İkkō mezhebinin ele geçirdi ve Osaka'da kalelerini yerle bir etti. Budizm artık hiçbir zaman Japonya'da güçlü ve maddi varlığını tekrar geri kazanmadı. Nobunaga laik ve dindar düşmanlarına karşı zalim olabiliyordu. Binlerce insanı katletti, esirleri diri diri yaktı ve sivil halkı öldürdü. Zorlu tedbirler sayesinde, 1582'de öldürüldüğü zaman, Japonya'nın yarısının efendisi olmuştu.

Nobunaga, vârisi olan çocuk yaştaki torununa, başlıca dört hizmetliyi vekil tayin etti. Bu vekillik bir başarısızlık örneği oldu ve Batı Honshu'yu yatıştırarak meşgul olan Hideyoshi gücü ele geçirdi. Hideyoshi sonradan zengin olmuştu. Sade

bir özgeçmişi olan Hideyoshi, sırf kendi yeteneği ve o dönemde sınıf çizgilerinin yıkılması sayesinde rütbesi yükselen bir piyade eriydi. Bir soyadına bile sahip olmayan Hideyoshi, sonunda “cömert tedarikçi” anlamına gelen Toyotomi’de karar kıldı. Hideyoshi, Osaka’da bulunan kuvvet gücüyle, Kanto bölgesini yöneten Tokugawa İeyasu ile uzlaştı. 250.000 bölük içeren dev seferlerle Kuzey Honshu’yu, Shikoku’yu ve Kyushu’yu fethetti. Hideyoshi, şogun olmayı reddetti, ama daha önce sadece Fujiwara’nın elinde olan eski *kampaku* unvanını üstlendi. Gerçeklerle karşı karşıya kalan bu aile, sırf gelenekleri muhafaza etmek için onu evlat edindi. Başkentini Osaka’da kurmasına rağmen, Kyoto yakınlarında Momoyama (Şeftali Tepesi) adında bir saray inşa etti.

Osaka: Hideyoshi’nin Momoyama şatosu

Oldukça gösterişli olan Hideyoshi’nin sarayları ve şatoları kocaman, süslü ve çiçekliydi. Kendisi, imparatorluk görevine itibar kazandırdı ve kraliyet saraylarını tekrar inşa etti. Kyoto’da Nara ve Kamakura’dakinden daha büyük olan Büyük Buda’nın heykeli Daibutsu’yu dikti, ancak bu heykel, 1596’daki bir depremde yıkıldı. Sanatçılar çiçekli altın paravanlar, güzel kumaşlar, özenli noh kostümleri, lake eşyalar ve Karatsu, Raku, Shino, Oribe, Bizen, İga ve Shigaraki gibi dekoratif veya kullanışlı seramikler ürettiler. Komşu Kore’den ve Çin’den yeni artistik ilhamlar alan

Kyushu'da, önemli çömlek merkezleri vardı. Toa ekolü, Kano ekolü gibi resim sanatına devam etti. Sonuncusu, özellikle Motonobu'nun torunu Eitoku'nun (1534-1590) yönetimi altında gelişti. Hasegawa Tohaku (1539-1610) başka bir ekol kurdu.

Hideyoshi'nin ailevi kuralları, kendi altyapısını yansıtıyordu. Derebeylik sistemini, feodal yapısına göre yönetti. Yoritomo'nun sistemine yakın olduğu için, bu yönetim uygulanan yetkiyi merkezileştirdi; ama komutan, daimyo'ların teoride bölgesel olan özerkliğin keyfini sürmelerine izin verdi. Muhtemelen Hideyoshi daimyo sistemini muhafaza ettiği ve toprak sahipleri aracılığıyla isteklerini dayattığı için, Japonya'yı daha çabuk birleştirdi. Hideyoshi, Taika Reformu'nu anımsatarak, bütün Japonya'da yorucu bir toprak araştırmasına girişti ve nüfus kayıtlarının güncel olmasını sağladı. 1588'de, Hideyoshi "bir kılıç avı" bildirisiyle samuray olmayan herkesi silahsızlandırdı ve kendisi gibi alt sınıftakilerin toplumda yükselmesini engellemeye çalıştı. Başka kararlarla sınıf farklılıklarını sabitlemeye, meslekleri dondurmaya ve konut değişimini yasaklamaya çalıştı. Altın, gümüş ve bakırdan madeni paralar bastı ve daha önceki düşmanlarına parasal ödüller dağıtarak askeri yerleşim bölgelerini çoğalttı. Asil sınıfın gücünü yok etmesine rağmen, saraya karşı cömertti. İlerleyen yıllarda, bir çeşit megalomani duygusuyla aşırı önlemler almaya yöneldi. Oğlu Hideyori'nin doğumundan sonra, yeğenini, diğer çocuklarını ve eşlerini öldürdü. Yoritomo'nun yaptığı gibi bütün ailesini ortadan kaldırdı. Bununla yetinmeyerek, dış siyasette göz alıcı ama umutsuz planlar tasarladı.

Çin'i buyruğu altına almayı arzu eden Hideyoshi, Kore'ye bir saldırıyla bu amacına ulaşmayı umut etti. Dış siyaseti, muhtemelen dikkatleri yurtiçi sorunlardan uzaklaştırma ve kalabalık ordusunu işbaşında tutma arzusuyla harekete geçirmişti. Çin, cazip bir mıknatıstı; Hideyoshi, yüce ve aldatıcı rüyalarında onu istiyordu. 65 milyonluk Ming İmparatorluğu'nun fethini, yurtiçi bir seferin fethiyle eşit tuttu. 1590'da, Koreli elçilere fetih planlarından söz etti. İki sene sonra, Kyushu'da gelişmiş karargâhlar kurdu ve istila için 150.000 kadar bölük topladı. Hideyoshi'nin kendisi hiçbir zaman Kore'ye ayak basmamasına rağmen, dokuz orduluk bir kuvvetle Güney Kore'yi istila etti. Bu ordular, Seul'u ve batıda Pyongyang'ı ele geçirmek ve en kuzeydoğu sınırında Tumen Nehri'ne ulaşmak için kuzeye doğru ilerlediler. Hideyoshi'nin birlikleri, binlerce Çinliyi ve Koreliyi katletti ve o insanların burunlarıyla kulaklarını, Kyoto'nun ünlü kulak tepesine gömdürmek üzere Japonya'ya gönderdi.

Ancak bu seferler, zamanla çıkmaza girdi. Kışlar şiddetliydi ve Kore donanması Japon deniz yollarını destekleyerek kendini tehlikeye attı. Kore deniz cephanesinde, düşmanı şaşırtan kaplumbağa şeklinde garip gemiler bulunuyordu. Bu tuhaf görüntülü gemilerin kaplumbağa kabuğuna benzer sağlam çatıları ve bütün gemiyi kaplayan demir levhalarla çivileri vardı. Uzun ve dar olan bu demir gemiler, çarp-

manın şokuna dayanabilmek için ahşapla kaplanmıştı. Bu gemilerin her bir ucunda mahmuzlar ve öne veya arkaya doğru yönlendirilebilen eşit hızda bir kürek takımı bulunurdu. Karada bir çıkmazla karşılaşan ve denizden destek görmeyen Japonlar, onları durdurmak için Kore'ye birlikler göndermiş olan Ming'lerin temsilcileriyle görüştüler. Uzun süren bu görüşmelerin hiçbir faydası olmadı. Ming'ler, Japonların isteklerini reddettiler. Onun yerine, imparatorun tayinini istemek için Japonya'ya bir elçilik gönderdiler; Çinli hükümdarlar geleneksel olarak komşu topraklardaki yöneticileri onaylamayı kendi hükümdarlık hakları olarak görürlerdi. Öfkelenen Hideyoshi, savaş ilan etti ve 1597'de yeni istilalar baş gösterdi. Ancak ertesi sene, Hideyoshi kısa süren bir rahatsızlıktan sonra öldü ve Kore macerası sona erdi. Elçiler beraberlerinde, Japon kültürel hayatını zenginleştirecek olan Koreli matbaacıları ve çömlekçileri getirerek eve döndüler.

Hideyoshi'nin iktisatları sınır tanımazdı. Japon İmparatorluğu'nun içine Filipinler'i, Çin Hindi'ni ve Tayland'ı dahil etmek istiyordu. Kendisi Yangtze Nehri'nin ağzına yakın bir yerde, Çin kıyısının ortasında, denizaşırı fetihleri yönetebileceği askeri bir üs arzu ediyordu. Hideyoshi iki dünya haritasına sahipti. Dünya onun döneminde Doğu Asya demekti. Biri kendi sarayında katlanan bir paravanın, diğeri de bir yelpazenin üzerindeydi. Bu yelpazeyi kullanırken, kelimenin tam anlamıyla iktisatlarını yelpazeliyordu. Hideyoshi, yurtdışındaki başarısızlıklarına rağmen, Japon tarihinde kendine yüksek bir konum sağladı ve muhtemelen modern öncesi dönemin popüler şahsiyetiydi. Onun hakkında birçok kitap ve oyun yazıldı; maceralarının yazılı olduğu edebi eserler çoktu. Despot bir kişiliği vardı ama yurtiçi ve yurtdışı siyaseti onun kişisel gücüne dayanıyordu ve bazı politikaları ölümünden sonra sürmedi.

Hideyoshi'nin küçük oğlu adına devlet işlerini yönetmek için atanan beş vekil, Nobunaga'nın vârisi için atanan dört vekilden daha fazla işbirliği yapmadı. Zamanını Kanto Ovası'nda geçiren ve evinde oturan biri olan Togukawa İeyasu, Hideyoshi'nin ölümünden sonra pek çok meydan kavgası çıkardı. Güç kavgasında olan İeyasu, 1600'de Biwa Gölü'ne yakın, önemli bir geçişi denetleyen bir kasaba olan Sekigahara'daki savaşta galip geldi. Üç sene sonra, şogun unvanını aldı ve ülke geleneksel Japon dönemlerinin sonuncusu olan Tokugawa dönemine girmiş oldu (*Tokugawa jidai*).

BATT'NİN İHLALİ

Yurtiçi denetimlerle aynı anda dış ticaret, dış temaslar, yabancı fikirler ve Hristiyanlık dini yasakları geldi. Tokugawa döneminin başında, kapılar yabancılara sertçe kapanırken, Japonlar sadece zengin Çin pazarlarına değil, aynı zamanda ilk

Avrupalı tacirlere ve misyonerlere maruz kaldı. Japonya'ya ayak basan ilk Batılılar, Portekizlilerdi. Geleneksel öyküye göre, 1542'de Güney Çin'e seyahat eden Portekizli denizciler, Kyushu'nun güney kıyısında küçük bir ada olan Tanegashima'nın kıyılarına püskürtüldüler. Beraberlerinde, o bölgede oturanlara nasıl kullanılacağını öğrettikleri ateşli silahlar getirdiler. Adadan adını alan bu silahlara Tanegashima dendi. Sonra, daha çok Portekizli gemi ortaya çıktı (zaten otuz sene boyunca Çin sularında bulunmuşlardı) ve güneyli feodal toprak sahipleri, yabancılarla ticaretten ve ateşli silahların faydalarından hemen hoşlandılar (iletişimin dili Çinceydi).

Güney Japonya ile gerçekleştirilen ticari temasları, kısa bir süre sonra misyoner girişimler izledi. Asya, Portekiz sömürgelerinde vaaz vermiş olan Cizvit Francis Xavier, Goa'da bir Portekiz gemisiyle oraya taşınan Japon gençliği Anjiro'ların biri tarafından, insanların dinini değiştirmek için Japonya'ya gitmesi konusunda ikna edildi. 1549 yazının ortasında, Xavier kardeş bir misyoner eşliğinde, Güney Kyushu'da Kagoshima'ya ayak bastı. Bu misyoner adam orada oturanların disiplin ve cesaretinden çok hoşlandı. Diğer bazı Cizvitler, sadece dini propaganda yapmak için değil, aynı zamanda inancın temel ilkelerini yaymak için bir matbaanın kurulmasıyla ilgili davalarına devam ettiler.

Japonlar, dil sorunlarına rağmen, başlangıçta rahipleri iyi karşıladılar, hatta Nobunaga'nın kendisi onlara destek sağladı. Din değiştirenler, basit halkın veya daimyo'ların sınıfından geliyordu. Rahipler sınıfı, Nagasaki'de yerel toprak sahibinin din değiştirmiş olduğu bir ana üs kurdu. 1580'lerin sonunda, Cizvitler özellikle Güney Japonya'da 150.000 cana sahip çıktılar. Onlarla temas içinde olan Japon toprak sahipleri, sadece rahiplerin laik karşıtları tarafından getirilen ateşli silahlardan değil, aynı zamanda Hristiyanlığın kültürel yönlerinden de etkilendiler. Bazıları siyasi nedenlerle yeni inancı, Budizmin karşısında bir denge olarak gördü. Başkaları ise doktrin ve çıkış noktası açısından Budizm ile olan benzerlikler gördüklerini iddia ettiler, çünkü Katoliklik, Japonya'ya Hindistan yoluyla gelmişti. Muhtemelen siyasi ve ekonomik nedenlerle kiliseye katılanlar gibi, içtenlikle din değiştirmiş birçok insan da vardı.

İmparatorluk ve papalık yönetimine meydan okuyan İspanyollar ise, Japonya'ya giden Portekizlileri izledi. 1581'de Portekiz ve İspanya II. Philip yönetimi altında birleştiği zaman, hükümdar, Portekiz vatandaşlarının Japonya'da ticaret yapma hakkını onayladı. Papalık dört sene sonra, Cizvitlere Japonya'ya misyoner olarak girme hakkını verdi. O dönemde Hideyoshi, yurtiçi fetihlerle meşgul olmasına rağmen, hükmeden güç olarak Japonya'yı tanıma talebinde bulunmak için Manila'ya bir elçilik gönderdi. Karşılık olarak İspanyol valisi, elçi kıyafetine bürünmüş dört Fransiskan¹ rahibinden oluşmuş iki heyet gönderdi. Diğer rahip

1 Fransiskan: Roma Katolik Kilisesi'nde Aziz Francis'in kurduğu rahip sınıfı. (çev.)

sınıflarından daha çok Cizvit ve misyoner geldi ve Hristiyanlık hakkında vaaz vermemeleri şartıyla oraya yerleşmelerine izin verildi. Cizvitler bu yasağı kabul ettiler, ancak sadece şehir dışında değil, aynı zamanda Nagasaki, Kyoto ve Osaka şehirlerinde vaaz vererek bu kuralı çiğnediler.

Hideyoshi, Batı Japonya'yı fethetmeyi bitirdikten sonra, 1587'de bütün misyonerlerin Japonya'yı terk etmeleri gerektiği konusunda bir bildiri yayımladı. On yıl boyunca başka sorunlarla meşgul olduğundan, bu kararı yürürlüğe sokmak için çok az çaba harcadı. Ama Hristiyanlığın siyasi anlamlarından giderek daha çok kuşku duydu. Bir İspanyol kılavuzun, heyetlerin siyasi bir fethetme hazırladıkları konusunda gereksiz bir şekilde böbürlenmesi, Hideyoshi'nin korkularını artırdı. Çeşitli Katolik rahip sınıfları içinde yaşanan mezhep kavgalarına çok öfkelenildi ve açık vaazlar yoluyla otoritesine meydan okundu. Hideyoshi 1597'de, Hristiyanların ilk esas infaz dalgasını emretti. Altı Fransiskan, üç Japon Cizvit ve on yedi laik Japon Nagasaki'de çarmıha gerildi.

Daha sonra, diğer Batılılar geldi. Hollandalılar, Portekizlileri ve İspanyolları izledi, ama kendilerini sadece ticaretle sınırlandırıdılar. 1600 yılında, ilk Hollanda gemisi Japonya'ya ulaştı. Bu gemi, Macellan Boğazı'ndan geçerek Pasifik Okyanusu'nda denize açılan filodaki beş gemiden biriydi. Pasifik Okyanusu'nun ortasında yolundan saptığında Kyushu'ya sığınmak istedi. Geminin kaptanı Will Adams, İngiliz kökenliydi. İeyasu, zekâsı ve denizcilik yeteneği nedeniyle Adams'ı, ticaret ve denizyolu konularında danışman olarak işe aldı. Ardından, başka Hollanda gemileri geldi ve Nagasaki yakınlarındaki bir ada olan Hirado'da bir depo-mesken-ofis karışımı inşa edildi. İeyasu, şogunluk görevini üstlendiği zaman, Batılıların Japonya'da ayak basacak bir yerleri vardı. Bunların faaliyetleri ve garip özellikleri *namban sanatı* olarak bilinen resimlerin ortaya çıkmasına neden oldu. Bu sanat, güneyden gelmiş olan Batı kültürlü "barbarların" resimlerini içeriyordu. Ama bunlar, Japonya'da riskli konumlarını daha fazla sürdürmediler, çünkü İeyasu'nun halefleri, Tokugawa denetimi ve ülkenin kendinden inzivaya çekilme sürecinde, Japonya'daki faaliyetlerini aniden kestiler.

Tokugawa, yeni bir dönemde ülkede düzeni sağladı. Ashikaga döneminde, etkili merkezi denetimin kaybına ve çeşitli şekillerde yaygın ve müzmin bir savaşın ısrarla devam etmesine neden olan siyasi ve ekonomik bölünmeye doğru eğilim, ters yöne çevrildi. Toplumsal ve ekonomik sınırlar tekrar düzenlendi. Mülkler el değiştirdi, toprak sahipliği arttı veya azaldı, toprak sahipleri güç kazandı veya kaybetti, köyler yarı özerk idari birimler olarak önem kazandı, yeni şehirler türedi ve dernekler oluştu. Ticaret ve alım satım ülkede ve yurtdışında kazanç kaydetti.

Kültürel canlılık sürdürüldü. Japonlar popüler sanatı uyguladılar, empresyolist resimleri takdir ettiler, ilk tiyatro şekillerini geliştirdiler, şiir yazdılar ve mimari

sanat eserleri diktiler. Ama Budizm en parlak dönemini yaşadı ve etkili bir siyasi güç olarak seçildi. Oda Nobunaga, görevini terk etti ve ardından gelen iki asker halefi ülkede bölücü güçleri yok etme ilkelerini devam ettirdi. Japonya, 17. yüzyıla gelindiğinde, süregelen kampanyaları sayesinde bir kez daha siyasi birleşmeyi gerçekleştirmeyi başardı.

KRONOLOJİ

1275-1351	Peyzaj mimarı Muso Soseki
1283-1350	Şair Yoshida Kenko
1293-1354	Tarihçi Kitabataki Chikafusa
1333-1384	Noh aktörü Kanami
1336-1392	Kuzey ve güney sarayları (Nambokucho)
1338-1573	Ashikaga şogunluğu
1363-1443	Noh aktörü Zeami
1368-1394	Şogun olarak Yoshimitsu (ö. 1408); Kinkakuji
1368-1644	Çin'de Ming hanedanlığı
1392-1573	Ashikaga'nın Muromachi alt dönemi
1397-1471	Noh aktörü Noami
Yaklaşık 1400	Ressam Josetsu ünlü oldu.
1404-1549	Çin'e aralıklı olarak giden heyetler
1414-1465	Ressam Shobun ünlü oldu.
1420-1506	Ressam Sesshu
1431-1485	Noh aktörü Geami
1434-1530	Ressam Kano Masanobu, Kano ekolünün kurucusu.
1438-1525	Ressam Tosa Mitsonobu
1443-1472	Şogun olarak Yoshimasa (ö. 1490); Ginkakuji
1467-1477	Onin Savaşı; savaş yüzyılını başlatır (Sen goku jidai)
1476-1559	Ressam Kano Motonobu
1525	Noh aktörü Soami vefat eder.
1534-1582	Oda Nobunaga
1536-1598	Toyotomi Hideyoshi
1539-1590	Ressam Hasegwa Tohaaku
1542	Portekizliler gelir; ateşli silahlar tanıtılır.
1542-1616	Tokugawa İeyasu
1543-1590	Ressam Tosa Eitoku
1549-1551	Cizvit Francis Xavier Japonya'da

JAPONYA TARİHİ

1568	Nobunaga bilfiil şogun olur.
1571	Nobunaga Hiei Dağı'nda Enryakuji'yi yıkar.
1573	Şogun unvanı boş kalır.
1573-1615	Momoyama kültürel alt dönemi
1582	Hideyoshi Nobunaga'nın halefi olur.
1587	Hideyoshi'nin heyetleri kovma kararı
1588	Hideyoshi'nin kılıç avı kararı
1592, 1597-98	Hideyoshi'nin Kore seferleri
1597	Hideyoshi ilk Hristiyan infaz dalgasına izin verir.
1598	İeyasu, Hideyoshi'nin halefi olur.
1600	İlk Hollanda gemileri İngiliz kaptan Will Adams ile gelir; Sekigahara'nın önemli savaşı
1603	İeyasu şogun olarak atanır.

JAPON HÜKÜMDARLAR VE SALTANAT DÖNEMLERİ

96. Go-Daigo, genç soy; Kamakura'dan aktarılır, 1318-1339.
97. Go-Murakami, 1339-1367.
98. Chokei, 1368-1383, tahttan çekilir.
99. Go-Kameyama, 1383-1392, tahttan çekilir.
100. Go-Komatsu, 1392-1412, saray, güney bölümün idaresinde tekrar birleşir.
101. Shoku, 1412-1427.
102. Go-Hanazone, 1428-1463, tahttan çekilir.
103. Go-Tsuchimakao, 1464-1499.
104. Go-Kashiwabara, 1500-1525.
105. Go-Nara, 1526-1556.
106. Ogimachi, 1557-1585, tahttan çekilir.
107. Go-Yozei, 1586-1610 Tokugawa dönemine girer, tahttan çekilir.

ASHİKAGA ŞOGUNLARI

1. Takauji, 1335-1357, tahttan çekilir.
2. Yoshiaki, 1358-1367 tahttan çekilir.
3. Yoshimitsu, 1368-1393 tahttan çekilir.
4. Yoshimochi 1394-1422, tahttan çekilir.

5. Yoshikazu, 1423-1427.
6. Yoshinori, 1428-1441.
7. Yoshikatsu, 1442.
8. Yoshimasa, 1443-1472, tahttan çekilir.
9. Yoshihisa, 1473-1489.
10. Yoshitane, 1490-1493 tahttan çekilir.
11. Yoshizumi, 1494-1507, tahttan çekilir.
12. Yoshitane, (tekrar görevine döner) 1508-1520, tahttan çekilir.
13. Yoshiharu, 1521-1545 tahttan çekilir.
14. Yoshiteru, 1546-1564 öldürülür.
15. Yoshihide, 1565-1567.
16. Yoshiaki, 1568-1573 tahttan indirilir.

7

Tokugawa Japonyası

(1603-1868)

İstikrar

Tokugawa ve İeyasu'nun hemen ardından gelen halefleri, değişimi kabul etme veya direnme tercihi ile karşı karşıya kaldılar. Bunlar, daha önceki dönemlerin siyasi kopukluğunu ve korkunç içsavaşlarını anımsadıkları için, en önemli ilkeleri olarak, siyasi istikrar ve ulusal inzivayı seçtiler. Bu halefler, değişime direndi, çeşitli şekillerde toplumu denetlemeye ve etkisiz kılmaya çalıştılar ve ülkede birçok yaratıcı eğilimi bastırdılar. Amaçlarında başarılı oldular, çünkü Japonya iki buçuk asır boyunca, toplumsal huzurun ve yurtiçi inzivanın keyfini sürecekti. Ancak bu sonuçlara büyük bedeller karşılığında ulaşıldı, çünkü şogunlar, Batılı ülkeler aynı yüzyıllarda ortaçağın bağlayıcı zincirlerini kırıp, yurtiçi programlarda ve yabancı keşiflerde devamlı ilerlerken, eski hükümet ve idare şekillerini muhafaza ettiler. Daha sonraki şogun danışmanlarının bazıları, sınırlı modernleşme siyasetini tanıtmaya çalıştı, ancak onların değişen dönemlerle başa çıkabilme konusundaki kısa vadeli girişimleri başarısız oldu.

TOPLUM

İeyasu da, Nobunaga ve Hideyoshi'nin kendi güç kaynaklarının yanındaki üslerden ülkeyi yönetmesi gibi, şogun olarak verimli Kanto Ovası'nda, Edo'da (şimdiki Tokyo) yeni askeri kalesinden ülkeyi yönetti. Tokugawa da, Minamoto ve Hojo vekillerinin daha önce Kyoto'dan belli bir uzaklıktaki Kamakura'da ülkeyi yönettikleri gibi, imparatorluk başkentinden uzak, bilinen bir bölgeye yerleşti. Geniş hendekler, büyük toprak setler ve taş duvarlarla korunmuş şogun kalesi, 70 m çapında,

dairel olarak iç içe geçmiş yapıların dizilmesiyle oluşmuştu. Büyük kalenin en iç tarafındaki daireler, şimdi Tokyo'nun merkezinde, imparatorun ve sarayın yaklaşık on bir asır kaldığı ve 1868'de taşındığı Kyoto'da imparatorluk sarayını teşkil eder.

Şogun yönetiminin etkileyici fiziksel simgesine ilave olarak, Edo'da şoguna hizmet etmek üzere çeşitli görevlerden ve kuruluşlardan oluşmuş merkezi bir idare bulunuyordu. Siyasi yapının tepesinde, bazen şogun tarafından boş bırakılan bir görev olan başbakanlık (*tairo*) vardı. Yaşlı altı kişinin oluşturduğu bir devlet konseyi (*roju*), ciddi siyasi meselelerde Tokugawa'ya danışmanlık yaparken, ikinci derecede olan diğer yaşlı altı kişi de (*wakadoshiyori*) ikinci derecede önemli hizmetlilerin işlerini idare ederdi. Geniş bir bürokrasi, sivil idareyi yürütürdü ve gizli bir polis birimi de (*metsuke*) huzur bozucuları ve şikâyetçi olanları bulup çıkarmak için Edo'dan bütün ülkeye yayılmıştı.

Kyoto'dan 10.5 km ötede bulunan Tokugawa yine de, bela kaynağı daimyo'lardan uzak duran imparatorluk ve saray üzerinde sıkı bir denetim uygulardı. Daha önceki bütün şogunlar, siyasi otoritenin tek kaynağı olan imparatorun ilahlılığı kavramını kabul etti ve Tokugawa bu geleneği sürdürdü. Teoride, şogun güçleri imparator-dan türemişti ve Edo yöneticileri, Kyoto imparatorluk kanallarıyla önlem alıyorlardı.

Kamakura Şogun temsilcisinin Nijo Sarayı

Ancak şogunlar, kraliyet meselelerini denetlemek için başkentte, Nijo Konağı'na temsilciler yerleştirdi. Saray veya imparatorla görüşecek olan bütün misafirlerin önce bu temsilcilere hesap vermeleri gerekiyordu. İmparatorlar, teoride siyasi gücün kaynağı olmalarına rağmen, esasında zayıf kaldılar. Tahttan çekilme uygulaması geri geldi ve (son İmparatoriçe Meisho dahil) Tokugawa şogunluğu boyunca on beş hükümdardan onu, ölmeden önce görevini terk etti.

Tokugawa aynı zamanda üç sınıfa ayrılmış olan daimyo'ları veya feodal toprak sahiplerini denetlerdi. İlk ve en yüksek sınıf *shimpan* idi. Bunlar şogun ile aynı soydan gelen ailelerdi. Edo'nun dışındaki temel kollar, merkezi Honshu'da, Edo'nun doğusu Mito'da, Tokugawa topraklarının coğrafi merkezine yakın Nagoya'da ve batıda, Osaka'nın güneyinde, Wakayama'da olmak üzere üç stratejik bölgede toplanmışlardı. Sonra *fuday* adında toprak sahipleri vardı. Bunlar, 1600 yılında, yıkıcı Sekigahara Savaşı'ndan önce, İeyasu'nun müttefikleri veya dostları olmuşlardı. Bu toprak sahiplerine bazı özgürlükler ve yöresel meselelerde bir nebze özerklik verilmişti. Son olarak da *tozama* (dış) toprak sahipleri vardı. Bunlar ise, Sekigahara'dan önce Tokugawa'nın düşmanları ve her zaman bir dert kaynağı olmuşlardı. Çoğunlukla batı bölgelerine yerleşmişler ve ikincil konumlarından nefret etmişlerdi; 1860'larda, bunlardan bazıları şogunun çöküşünde etkili olmuşlardı.

Sankin kotai (değişimli katılım) ilkesi sayesinde bütün daimyo'ların Edo'da bir süre geçirmeleri gerekiyordu. Çoğu, her iki senede bir oraya gidiyordu ve *han*'larına veya tımarlarına döndükleri zaman, teminat olarak arkalarında ailelerini bırakıyorlardı. Diğerleri ise, senenin sadece bir kısmını o konutta geçiriyorlardı. Fransa'da XIV. Louis'in benzer bir politikasını anımsatan bu çifte konut, toprak sahiplerine pahalıya mal oldu (şogunun toprak sahiplerini maddi sıkıntıya sokmak için kasten planladığı bir eylemdi); bu uygulama genellikle bir daimyo'nun senelik gelirinin dörtte birini gerektiriyordu. Rütbe ve konum, zorunlulukları artırdı. Daha abartılı bir örnek olarak, zengin bir toprak sahibi Kuzeybatı Honshu'da, kendi evinin dışında Edo'da 10.000 askeri hizmetliyi barındıran dört lüks konuta daha sahip olduğunu söylemek yerinde olur. Bu toprak sahiplerinin ve destekleyicilerinin hayat tarzı, ülkedeki ekonomik bir rahatlığı temsil ediyordu. Yollar uzadı ve gelişti. Kasabalar, tacirlerin, hanların ve hizmet sektörünün şogun yollarında, bu sonsuz kafilelerden doğrudan çıkar sağlanan yerlerde türedi. Edo'nun kendisi bile o dönemin sonunda, bir milyondan fazla nüfusa ulaştı.

Bütün daimyo'lar, ayrıca pirinç tarlalarındaki üretime biçilen değere göre sınıflandırılıyorlardı. Bu üretim, Japonya'nın temel ekonomik ögesi idi. Daimyo olarak bir unvan elde etmek için, toprak sahibi arazisinde senede asgari 10.000 *koku*'luk (yaklaşık 50.000 bushel¹) bir verim kaydetmeliydi. 17. yüzyılın başında, Japonya

1 Bushel: Kile ya da kuru tahıllarda bir hacim ölçüsü. (çev.)

10.000 koku'luk tımarlardan ortalama olarak senede 24.5 milyon koku elde etti. Tokugawa toplam ürünün üçte birine ya da 8.5 milyon koku'ya sahipti. Tokugawa tımar olarak Orta Honshu'da, aynı zamanda adanın en önemli şehirleri olan Nagoya'da, Kyoto'da ve Osaka'da (Edo'ya ilave olarak) verimli pirinç tarlalarının çoğunu denetlerlerdi. 150 kadar fudai toprak sahibi, yaklaşık 6 milyon koku bulundururdu. Geriye kalan 120 tozama toprak sahibi ve çeşitli sınıflardaki diğer varlık sahipleri 10 milyon koku topluyorlardı. Vasat bir toprak sahibi 100.000 koku'ya sahip olmasına rağmen, en yaygın daimyo'lar olan tozama'nın ürünü 1 milyon koku'yu aşırıyordu. Tokugawa döneminde arazilerin boyu ve daimyo'lukların sayısı, aileler yok oldukça, tımarlar birleştikçe veya şogun tarafından bölündükçe değişebiliyordu. Değer biçilen pirinç üretimine dayanan bu ekonomik unsur nedeniyle, katı toplumsal ve askeri hiyerarşik düzenlemeler, haklar ve imtiyazlar ortaya çıktı.

Sadece toprak sahipleri değil, bütün toplum mesleki gruplara ayrılmıştı ve bu grupların kalıtsal kalmaları planlanmıştı. Tokugawa daha önce çok borçlu olduğu Hideyoshi'ye ve bu dönemde tekrar eski önemini kazanan Konfüsyüşü doktrinlere dayanarak, Japon nüfusunu dört sınıf halinde dondurdu. Tüm nüfusun %10'unu içeren en yüksek sınıf, daimyo'lardan ve samuraylardan (şimdi askeri sınıfa serbestçe verilen genel bir isim) toplanmış askeri yöneticilerdi. Samuraylar için, kalıtsal aristokrasinin üyeleri olarak, iki kılıca izin verilmişti. Bunlardan biri savaşta kullanmak amacıyla uzundu, diğeri ise harakiri yapmak amacıyla kısaydı. İkinci rütbede, muhtemelen toplam nüfusun yaklaşık %85'ini oluşturan temel üreticiler ya da köylüler vardı. Tokugawa yapısında, teoride çok takdir edilen ama gerçek hayatta hor görülen köylü, daha önceki Japon dönemlerindeki veya geleneksel Çin toplumundaki gibi fakirdi. Vergi yükünü taşıyan ve tarım kiralalarını yüklenmiş çiftçiye değil, tarıma önem veriliyordu. Üçüncü ve dördüncü toplumsal sınıflar, küçük esnaflardan ve tüccarlardan oluşuyordu. Sırasıyla ikinci veya üçüncü üreticiler olan bu sınıflar, Konfüsyüşü düşünceye göre, ekonomik asalaklığa çok yaklaşmışlardı. Tacirler gerçek entelektüel ve kültürel konumlarına rağmen, son sıraya yerleşmişlerdi, çünkü teorik olarak üretken olmayan bir sınıfı teşkil ediyorlardı. Bir birey için sınıf değişimi mümkün değildi ve her bir sınıf için farklı giysiler, alışkanlıklar ve simgeler tespit edilmişti.

Tokugawa yaşamını birçok kanun yönetirdi. Japon tarihçesinde her bir siyasi dönemin (*jidai*) veya şogun hanedanının kendi kanunları vardı ve bu açıdan Tokugawa bir istisna teşkil etmiyordu. Düzenleme sürecini İeyasu başlattı ve onun halefleri bunu geliştirdiler. Birçok kanun çeşidi bulunurdu. Bir kanun grubu, kralliyet meselelerini yönetirdi. Kanunlar, genellikle ahlaki vecizelerden oluşur ve özenle çalışma, gerekli protokole, giysi ve görgü kurallarına uyma ve açık davranma konusunda saraya kurallar getirirdi. Diğer kanunlar, feodal asil sınıfa yönelikti. Bunlar da, ahlaki ve eğitici ilkeleri benimserken, daimyo'ların ve askeri taraftarlarının,

savaş olmadığı zaman tüm çabalarını entelektüel arayışlara, edebiyat çalışmalarına ve sadeliği uygulamaya harcamalarını şart koşuyorlardı. İlan tahtalarına asılan genel kanunlar, okuma yazma bilmeyen nüfusa okunmalıydı; bunlar da, Japon yasal ve idari hayatı için önemli olan ahlaki temellere dayanıyordu. Son olarak da, 1742 yılındaki Yüz Kural gibi genel ve kapsamlı kanunlar, herkes için geçerliydi. Bunlar cezai ve sivil davranışı, yasal bir iddiada bulunurken izlenecek olan usulleri ve verilecek olan mahkeme kararlarını kapsadı. Zina cezası olarak kafanın kesilmesine karar verilmişti; Hokkaido gibi komşu bölgelere sürgün uygulanacaktı; giderek daha ürkütücü aşamalardan geçerek uygulanan işkenceyle itirafa izin verilmişti. Sürekli bir ferman yağmuru, halkı dengede tutmaya çalışıyordu. Toplumsal önlemleri artıran diğer kanunlar ise, Japonya'yı yabancı tesirlerden uzak tuttu.

TECRİT

Başlangıçta Hideyoshi ve İeyasu tarafından iyi karşılanan Batılılar, 17. yüzyılın ilk yıllarında giderek artan tedbirlere maruz kaldılar. Tokugawa şogunluğunun önyak olmasıyla daha önce belirtildiği gibi, Hirado'da bir Hollanda fabrikası inşa edildi. 1641'de Hollandalılar, Nagasaki Limanı'nda küçük ve yapay bir ada olan Deshima'ya taşınmaya zorlandılar. Japonya'ya en son gelenler ve ilk ayrılanlar İngilizler oldu. 1612'den 1623'e kadar Hirado'da verimsiz bir fabrika işlettiler; o tarihten sonra ticari çabalarını Hindistan'a ve Güneydoğu Asya'ya yönelttiler. Fransızların Japonya'da hiçbir ticari çıkarları yoktu.

İeyasu, başta kendisinden önceki yöneticinin Hristiyanlıkla ilgili katı ilkelerini muhafaza etti ve ticari bağları sürdürmek için İspanyol misyonerlerle bile dost oldu. Ancak din propagandası yapmayan Protestan Hollandalı ve İngiliz tacirler, ekonomik ilişkileri sürdürmek için Hristiyanlığa hoşgörülü davranmanın gerekli olmadığı konusunda şogunu ikna ettiler. Yaklaşık 1613'te, siyasi istikrar amacını sürdüren İeyasu, Hideyoshi'nin Hristiyanları infaz etme ilkesine geri döndü. 1617'de halefi Hidetada, Avrupalı ve yerli Hristiyanları infaz etti. Sonraki birkaç sene boyunca işkenceler ciddi bir boyuta ulaştı ve bütün misyonerler ya öldürüldüler ya da Japonya'dan kaçmaya zorlandılar. Binlerce Japon Hristiyan, inancını reddetmediği sürece işkence gördü. O dönemde Hristiyanları ortaya çıkarmanın en bilinen yolu, dinleri yüzünden şüpheli bulunan kişilere bir haçı veya başka bir kutsal simgeyi ayaklarıyla çiğnemelerini emretmek ve bunu yapmayı reddedenleri infaz etmektir.

1637-1638 yılları arasında, Hristiyanların infazı korkunç bir noktaya geldi. O tarihte Nagasaki yakınlarında, başta Hristiyanlıkla bağdaştırılmış bir daimyo'lukta Shimabara köylüleri ekonomik, tarımsal ve dini baskıya karşı ayaklandılar. 30.000

köylü, birkaç mutsuz, mülksüz samurayın (*ronin*) liderliğinde eski bir istihkâm kalesinde yaklaşık üç ay boyunca Hollandalı deniz gücünden destek gören 100.000 şogun birliğinin saldırısına karşı direndiler. Sonunda, Hristiyan ayaklanmaları yok edildi. Bu felaketten sonra, din değiştirmiş olanların yaklaşık yarım milyona ulaştığı Hristiyanlık, Japonya’da örgütlü ve resmi bir din olarak var olmaktan çıktı. Ayaklanmanın birbirine geçmiş siyasi, ekonomik ve dini özellikleri Bakufu’ları telaşlandırdı ve bu isyan bir dışlama ilkesi oluşturmakta itici bir güç oldu.

Hristiyanlığın yasaklanmasına bağlı olarak, dış ticari ilişkiler de kesildi. Tokugawa döneminde mevcut durumu muhafaza etme çabasıyla ticari ilişkilerin çoğu sona erdi ve o dönem, yabancılar misilleme yapma durumunda değildi. İngilizler Japonya’ya gönüllü olarak terk etmelerine rağmen, İspanyollar 1624 yılında sürüldüler ve Portekizliler de 1638 yılında Shimabara İsyanı’nda olası suç ortaklığından kovuldular. Birkaç sene sonra, ticari bağları tekrar kurma amacıyla Portekizli bir heyet geri döndüğü zaman, temsilciler hemen infaz edildi. Sadece 1641 yılında kurulmuş olan Deshima’daki Alman ticari merkezinin çalışmasına izin verildi. Ancak Alman Doğu Hindistan Şirketi’nin tüccarları zımni olarak bütün sene hapiste kaldılar. Çinli tüccarların da sıkı denetim altında limanı ziyaret etmelerine ve ticaret yapmalarına izin verildi. Kore geçitlerinde, Tsushima Adaları’nı ve güneyde Ryukus’u denetleyen daimyo’lar, Çin ile dış ilişkileri sürdürdüler. Tokugawa şogunları dış ülkelerle ilişkileri tamamen kesmediler, ancak denetim altındaki ticaret bakufu’ların daha sonra çöküşlerine yol açtı, çünkü yabancı modern fikirler Deshima yoluyla Japonya’ya sızmaya devam etti.

Yabancıların ülkeye girmeleri yasaktı ve 1637’de Japonların ülkeyi terk etmelerine izin verilmedi. Yurtdışındakilerin de dönmeleri yasaktı, çünkü Tokugawa bu insanların yıkıcı fikirlerle dönmelerinden korkuyordu. Başka bir karara göre, denizaşırı ülkelerle yapılacak olan ticarete kullanılacak büyük gemilerin inşası yasaklandı. Bunun neticesinde, yurtiçi deniz ticareti, takımadalar arasında sınırlandırılmış kıyı ticareti ile uğraşan küçük gemilerle kısıtlandı. Japon ticaretinin denizaşırı ülkelerde gelişmesi, ani bir şekilde durdu. Yurtdışında yaşayan birçok Japon, sonsuza dek anavatanlarından sürülmüş oldu ve Güneydoğu Asya’daki şehirlerin yerli halkına karıştı. Ashikaga döneminde göze çarpan Japon uluslararası ilişkilerin dinamik özelliği bozuldu ve ülke Avrupalıların gelişmeye başladıkları bir dönemde tecrit oldu. Çin’de, Güneydoğu Asya’da veya Hindistan’da benzer dürtülerin eş zamanlı yokluğunda, Japonya’nın denizaşırı gelişiminin devam etmesine izin verilmiş olsaydı, Japonların Asya’da Batı güçleriyle nerede ve nasıl karşılaşacaklarını ve nasıl tepki vereceklerini tahmin etmek ilginç olurdu.

Batı dünyası, Japonya’nın “Hristiyan yüzyılı” sırasında çok az kayda değer etki bırakmıştır. Hristiyan teolojik fikirlerin anlaşılması zordu ve bireyselliğin toplumsal ilkesi, köle-efendi ilişkileri ile çelişiyordu. Liderlerin inançtan korkmak için siyasi nedenleri vardı, çünkü şogunluk akla uygun olarak Hristiyanlığa dönen

daimyo'lar arasında olası bir ittifak planlayabilirdi. Bu daimyo'lar da, böylelikle Batılı güçlerle özel ilişkilerin keyfini sürecektlerdi. Hükümet merkezinde Hıristiyanlığa karşı dini bir muhalefet mevcuttu, ancak bu muhalefet, daha ziyade siyasi nedenlere dayanıyordu ve Budist düzen kanlı Nobunaga baskısından farklı değildi. Hıristiyanlığı kökünden yok etmek için yeniden birleşmiş bir Japonya'nın liderleri, bu yabancı inancı bir iç sorun gibi gördü. Ancak Batılılar, dinlerinin baskısına rağmen, Japonya'ya bazı laik miraslar bıraktılar. Ateşli silahlar Japon askeri seferlerinde önemli bir rol oynamaya başladı. İri taşlarla örülmüş duvarları olan kalelerin inşası hız kazandı. Portekizliler, Japonların sözcük hazinesine birkaç kelime eklediler. Tütün ve patates gibi bazı yeni bitkiler tanıtıldı. En temel, Batılı laik etkiler hemen fark edilebilir değildi, çünkü modern siyasi ve ekonomik fikirler daha sonraki yıllarda Deshima'daki Alman üssünden Japonya'ya nüfuz edecekti.

TECRİDİN ETKİLERİ

Ulusal siyasi istikrarı amaçlayan Tokugawa'nın tecrit ilkesinin başarılı olduğu görüldü. İki asır boyunca, hiçbir önemli ayaklanma, savaş, ciddi rahatsızlıklar veya vahim olaylar, yönetimlerini tehdit etmedi. Japonya, okyanus korumalı, yarı tecrit edilmiş kozasında gelişigüzel bir şekilde uyukladı. Ülkenin huzuru, sadece Edo'daki yangınlar, depremler, şehirde fakirleşmiş nüfusun çeltik ayaklanmaları gibi, beşeriyetin ya da doğanın nadir ve bölgesel patlamalarıyla ve 1707'de Fuji Yanardağı'nın son patlamasıyla bozuldu. Var olan Tokugawa yapısını ulusal çapta tehdit edecek hiçbir şey cereyan etmedi.

O dönem dikkatlice dayatılan siyasi istikrarın güzel bir örneği, samurayın yönetici şoguna ve kendi toprak sahiplerine karşı sorumluluklarından doğan, olası gerginlikleri gösteren kırk yedi ronin'in gerçek öyküsüne yansdı. 1700'de, daha az feodal bir toprak sahibi olan Ako, şogun sarayının içinde daha yüksek sınıftan bir toprak sahibinden hakaret işitince kılıcını çekti ve düşmanını yaraladı. Saray sınırları dahilinde kılıç çekmek ölüm cezasını gerektiren bir suç olduğu için, Edo yetkilileri daha alçak sınıfın toprak sahibine harakiri yapmasını emretti ve onun bölgesini sahiplendi. Onun sadık feodal askeri hizmetkârları (Ako-gishi) samuray konumlarını kaybettiler ve mülkleri ellerinden alındı.

Bu ronin'lerden kırk yedisi, efendilerinin rezil olmasına neden olan daimyo'lardan intikam almaya yemin etti. Bu tür bir intikam eylemini tahmin eden polislin kuşkularını gidermek için bekleyişe geçtiler. Liderleri şüphe uyandırmamak için avare bir hayat sürer gibi yaptı. Sonunda, iki sene sonra bir kış gecesi ronin'ler Edo'da tekrar toplandılar ve toprak sahibinin eski düşmanının ve konutunda ikamet eden birçok askeri hizmetkârının kafasını keserek intikam aldılar. Adaleti ele geçiren ronin'ler,

şogun otoritesine meydan okudular, ama özverileri ve toprak sahibine olan bağlılıklarıyla kahraman oldular. Çapraz akımlara yakalanan bakufu bir sene boyunca bu davayı tartıştı ve sonunda ronin'lerin harakiri yapmalarına izin verdi. Bugün, ulusal bir tapınak haline gelen bir Tokyo mabedinde, kırk yedi ronin yan yana gömüldür.

İstikrar, tecrit ve uyum dolu yüzyıllar, Japonlarda derin bir iz bırakmıştır. Daha önceki yüzyılların maceraperest ve canlı insanları, 19. yüzyılın sonlarında disiplin altına alınmış bir ulus haline dönüştü. Her konuda rehberlik için liderlerine danışıyor ve hiç itiraz etmeden otoriteye itaat ediyorlardı. Toplumsal iletişim şekilleri kesin bir şekilde tespit edilmişti. Toplum, katı ve yapılandırılmış bir yapıya dönüşmüştü. Ancak kalabalık olan Japonlar kendi küçük adalarında beraber, huzur içinde ve dışarıya karşı çok az sürtüşme işaretleri göstererek yaşamayı başardılar. Buna rağmen feodal görüntü ve yapı, eskidikten sonra bile, çok uzun zaman sürdürüldü. Diğer taraftan, kısmen Tokugawa döneminde oluşan tavırlar yüzünden, Japonya, Batı ilkelerini Asya'daki diğer herhangi bir ülkeden çok daha kolay kabul etti. Japonya, Batı güçleri tarafından tekrar açıldıktan sonra, kıtadaki komşularından çok daha ileri gitti. Tokugawa mirası hem bir nimet hem de bir yıkım oldu.

Kırk yedi ronin mezarı

KRONOLOJİ

1609-1641	Hirado'da Hollandalılar
1612-1623	Hirado'da İngilizler
1613	İeyasu, Hristiyanlara eziyet etmeye başlar.
1617	İeyasu'nun halefi Hidetada, Hristiyanlara eziyet etmeye devam eder.
1624	İspanyollar kovulur.
1637	Japonların ülkeyi terk etmeleri yasaklanır.
1637-1638	Shimabara Hristiyan ayaklanması
1638	Portekizliler kovulur.
1641	Hollandalılar Deshima'ya taşınırlar.
1700-1702	Kırk yedi ronin olayı
1707	Fuji Yanardağı'nın son patlaması
1742	Yüz Kural

JAPON HÜKÜMDARLAR VE SALTANAT DÖNEMLERİ

107. Go-Yozei (Ashikaga'dan nakil), 1586-1610; tahttan çekilir.
108. Gomizune-e, 1611-1629; tahttan çekilir.
109. Meisho, 1629-1643; tahttan çekilir.
110. Go-Komyo, 1643-1653.
111. Go-Sai-in, 1654-1662; tahttan çekilir.
112. Reigen, 1663-1686; tahttan çekilir.
113. Higashiyama, 1687-1709; tahttan çekilir, "Genroku".
114. Nakamikado, 1709-1735; tahttan çekilir.
115. Sakuramichi, 1735-1746; tahttan çekilir.
116. Momozono, 1747-1761.
117. Go-Sakuramichi, 1762-1770; tahttan çekilir.
118. Go-Momozano, 1770-1778.
119. Kokaku, 1779-1816; tahttan çekilir.
120. Ninko, 1817-1845.
121. Komei, 1846-1867.

JAPONYA TARİHİ
TOKUGAWA ŞOGUNLARI

1. İeyasu, 1603-1604; tahttan çekilir.
2. Hidetada, 1605-1622; tahttan çekilir.
3. İemitsu, 1623-1650.
4. İetsuma, 1651-1679.
5. Tsunayoshi, 1680-1708.
6. İenobu, 1709-1711.
7. İetsugu, 1712-1715.
8. Yoshimune, 1716-1744; tahttan çekilir.
9. İeshige, 1745-1759; tahttan çekilir.
10. İeharu, 1760-1786.
11. İenari, 1787-1836; tahttan çekilir.
12. İehoshi, 1837-1853.
13. İesada, 1853-1857.
14. İeshige, 1858-1866.
15. Yoshinobu, (Keiku) 1867; tahttan çekilir.

8

Tokugawa Japonyası

Değişim

Tokugawa şogunları defalarca denemelerine rağmen, 250 sene boyunca toplumsal ve ekonomik şekilleri tam olarak sabitleştiremediler. Değişim ve gelişim işaretleri ihmal edilemeyecek kadar dikkat çekiyordu. Ortaçağ kavramlarını değiştirmeye çalışan Avrupa ülkelerinden farklı olarak Japonya, sadece yeni unsurları eski geleneklere ekledi. Japonya, feodalizm gelişiminde başka bir eşsiz döneme doğru ilerledi. O da zaman aşımına uğramış kavramlara dayanarak modernleşme dönemi. Görünürde istikrar muhafaza edildi, ancak altta ekonomik, toplumsal ve entelektüel akımlar hareketleniyordu. 19. yüzyılın ortasında Batı, Japonya'nın kapılarını açmasına yardım etmek için geldiğinde, Japonlar çoktan bir değişime hazırды.

TOPLUMSAL VE EKONOMİK EĞİLİMLER

Değişimin bir başka yönü, şehir ve kasabaların gelişmesiydi. Şehirleşmeye doğru olan bu eğilim, bu duruma katkıda bulunan Tokugawa yönetimi boyunca devam etti. Savaşçılar, toprak sahiplerini şatolara doğru izledi, samuraylar her bir hanedanda önemli şehirlere yakın yerlerde veya şehrin içinde yoğunlaştı; Edo'ya gidip gelen daimyo silsilelerinin geçit törenleri, ticareti destekledi. 18. yüzyılın ortasında Kyoto ve Osaka gibi şehirlerin her birinde yarım milyon, Edo'da ise bir milyon nüfus vardı. Yaklaşık yirmi şehrin daha nüfusu 50.000 ila 100.000 arasında değişiyordu. Dönemin ilk yarısında, Japonya'nın nüfusu 15 milyondan 30 milyona çıkarak iki misli oldu.

Şehir hayatının gelişmesiyle birlikte, tüccar sınıfı sayı ve tesir olarak arttı. Tarcirler toplumda alt bir sınıfa dahil edilmiş olabilirlerdi, ama paraya ve ekonomik

güce sahip olanlar onlardı. Fonları tarım için yeni alanlar yarattı; hem şehirde hem ülkede birçok harcamayı karşılamak için tahıldan ziyade paraya ihtiyacı olan askeriye verilen borçlar, onları daimyo ve samurayların alacaklıları haline soktu. Teoride askeri-idari grup, en üst sınıf sayılırken, alt sınıflarla yaşanan ilişkiler ve evlilikler nedeniyle farklılıklar yok oldu. Askeri aileler, tüccarların oğullarını evlat ediniyorlardı, bazen de tersi olabiliyordu. Şehirler, ticari faaliyetin merkezi sayılıyordu. Şehirlerde bankacılık hizmeti gelişti; tahıl pazarları, özellikle Osaka ve Edo'da hacimli alım satım işlemleriyle uğraşıyorlar ve gelecek hakkında tahminde bulunuyorlardı. Daha verimli ve geniş daimyo ile şogunların varlıkları içinde ticaret kısıtlamaları ortadan kaldırıldı ve ticaret eski dönemlere göre, yurtiçi yollar da çok daha serbestçe aktı. Şogunun arazisi ticari faaliyet için en uygun olanıydı, çünkü en büyük servete sahip en büyük şehirleri kapsıyordu, en büyük korumayı sağlıyordu ve daimyo'lara göre nispeten daha az askeri adamları ve birlikleri vardı.

Kasabalardaki dernekler, daha küçük ve daha bireysel olarak idare edilen birimlere dönüştü. Oysa, ticari kuruluşlar kredi oranlarını sabitlemeye, fiyatları dengelemeye ve özel ürünlerin dağıtım şekillerini denetlemeye devam ediyorlardı. Aile toptancılığı ve perakende firmaları önem kazandı. Bugün dünyada en geniş özel teşebbüslerden biri olan Mitsui, ilk olarak Tokugawa dönemlerinde başlamıştı. 1620'de bu aile ulusal İse Şinto Tapınağı'na yakın stratejik bir bölgede bir sake (pirinç şarabı) fabrikası işletiyordu. Mantıklı bir yatırım ve gelişimle, kısa bir süre sonra, pirinç alım satımlarında, rehin işlemlerinde ve tuhafiyeye pazarlarında ticarete başladılar. 1691'de, bu aile hem sarayın hem de şogunun bankacısı oldu ve ilerleyen yıllarda gelişmeye devam etti.

Tüccarlar bolluk içinde yaşarlarken, askeriye fakirleşti. Kaliteli ve pahalı şehir hayatına katılmak daimyo'ların ve samurayların borçlanmalarına neden oldu. Daimyo'lar esas gelirlerini toprak vergilerinden elde ederlerdi; bu da köylünün hasadının belli bir yüzdesini teşkil ediyordu. Tokugawa döneminin son yıllarında verginin %20'si nakit olarak ödeniyordu. Daimyo da pirinçten veya ona eşdeğer bir tahıldan elde edilen gelire, geçim harcamaları sürekli yükselen samurayları sabit aylıklarla destekliyordu. Bazen toprak sahipleri askeri hizmetkârlarının ödemelerini yapmıyor veya kısıyorlardı; bu hizmetkârlar da çiftçilerden daha çok para çekmeye çalışıyorlardı. Köylüler ara sıra ayaklanmaya veya göç etmeye zorlanıyorlardı ve askeri piramidin ekonomik düzenlemelerinde bazı sıkıntılar ortaya çıkmıştı.

Tarımsal ekonomi de sürekli değişip duruyordu. Köylüler vergilerini ödedikleri müddetçe, yarı özerk konumlarını muhafaza ettiler. Ancak köylülerin vergileri ağır olmaya devam etti, çünkü Tokugawa'nın feodal zihniyeti tarım vergilerinin gerekliliğini vurgulamayı sürdürdü ve şehir sektörlerinden gelebilecek olası gelir kaynaklarını ihmal etti. Buna rağmen, yeniden düzenleme ve sulama projeleri sayesinde ekile-

bilen toprağın yüzölçümü arttı. Yeni bitki türleri beslenme çeşitlerini artırdı ve ticari gübreler elde edilen ürünü geliştirdi. Gerekli tahıl ürünüyle ilgili besin tarımcılığının yanı sıra, ipek üretimi, pamuk, susam, şeker kamışı ve tütün gibi ticari ya da nakit para ile satılan ürünler yetiştirildi. Köy endüstrisi, ipek üretimi, kumaş dokuma, pamuk eğirme ve sake mayalama gibi girişimlerle yayıldı. Ülkede girişimcilikle ilgili beceriler gelişti. Tokugawa döneminin sonunda, her köyde, diğerlerinden daha çok toprağa ve kâr getiren ilave el sanatları endüstrilerine sahip en az bir zengin çiftçi ailesi vardı. Ancak başka köylüler de fakirleşti, borca girdi veya malları ellerinden alındı. Bu insanlar, şehir iş gücü için şehirlere sürüklendiler. Geniş aileler ve büyük toprak sahipleri, kiracılığın gelişmesiyle teşvik edilen çeşitli düzenlemeler, ücret karşılığında çalışan iş gücü ve özel bir ustalık gerektiren ürün çeşitliliği sayesinde, yüzyıllar sonra daha küçük tarımsal gruplara bölünmeye yüz tuttular.

17. yüzyıl, Japon tarihinde o döneme kadar görülmüş en büyük tarımsal ve kentsel gelişimi kaydetti. Bu gelişim ve büyüme, İmparator Higashiyama adlı hükümdarın döneminden adını alan Genroku (1688-1704) döneminde doruk noktasına ulaştı. Ancak daha sonraki on yıllık dönemlerde, ticari büyüme hızını bir miktar kesti. Bunun nedeni de, diğer vergi kaynaklarından elde edilecek daha kapsamlı dengelenmiş finansman yerine, gelirler için tarımsal bir dayanağın öneminde ısrar eden hükümetin kısma politikasıydı. Tüccar derneklerinin tekelleci uygulamaları, daha geniş kapsamlı bir ticareti engelliyordu ve dönemin en esaslı alıcılarını ve tüketicilerini oluşturan şogunlarla daimyo'ların satın alma gücü yeteri kadar gelişmemişti. Buna rağmen, 18. yüzyılda tarımsal üretim ve ticarileşme arttı. Sonuçta, ekonomik büyüme kısıtlamalara rağmen mümkün oldu; bunun nedeni de, kısmen siyasi faaliyetin dışında tutulan düşük sınıfların oldukça kararlı ve azimli bir şekilde ekonomik amaçların peşine düşebilmeleriydi.

Tokugawa döneminin sonunda, gerçeklere tekrar alışma sürecinde, bütün önemli sınıflar konumlarından hoşnutsuzdu. Köylüler, ülke servetinin büyük bir kısmına katkıda bulunmalarına rağmen, hâlâ ağır vergilerin yükünü taşıyorlar ve bu servet artışının sadece küçük bir yüzdesini paylaşıyorlardı. Şehir tacirleri ve zanaatkârları ekonomik önemlerine rağmen, orantılı siyasi ve toplumsal mevkiden yoksundular. Japon toplumundaki bu değişimler, Japon siyasi hayatının gelişmesinde etkili oldu.

KÜLTÜR

Ashikaga döneminde, aristokrat Japonya'da saray ve Zen rahipleri kendi dönemlerinin kültürel hayatına hükmederlerken, Edo, Osaka ve Kyoto gibi büyük şehirlerin *chonin*'leri (şehirliler) yeni Tokugawa kültürüne hükmettiler. Şehirler, sanat ve

kültür merkezleri oldu. Şogunların para harcamaya ayarlanmış ihtişamlı kanunlarına rağmen, şehir halkı bir miktar toplumsal özgürlüğün ve göz alıcı üsluplarının keyfini sürdü. Eğlence yerleri çoğaldı ve geyşalar Japon erkeklerine yeni bir çeşit sosyal ilişki sağladı. Japon erkeği, romantizm ve sosyal birleşme için o eğlence sokaklarına ve genelevlere yöneldi, çünkü önceden anlaşmalı evliliklerde ve resmileşmiş aile hayatında bunlar mevcut değildi. Bu tür popüler bir eğlence türünün ortaya çıkması, Japonya'da kadınların konumunda klasik ve erken feodal dönemlerdeki saygınlıktan sonra bir çöküşü gösteriyordu.

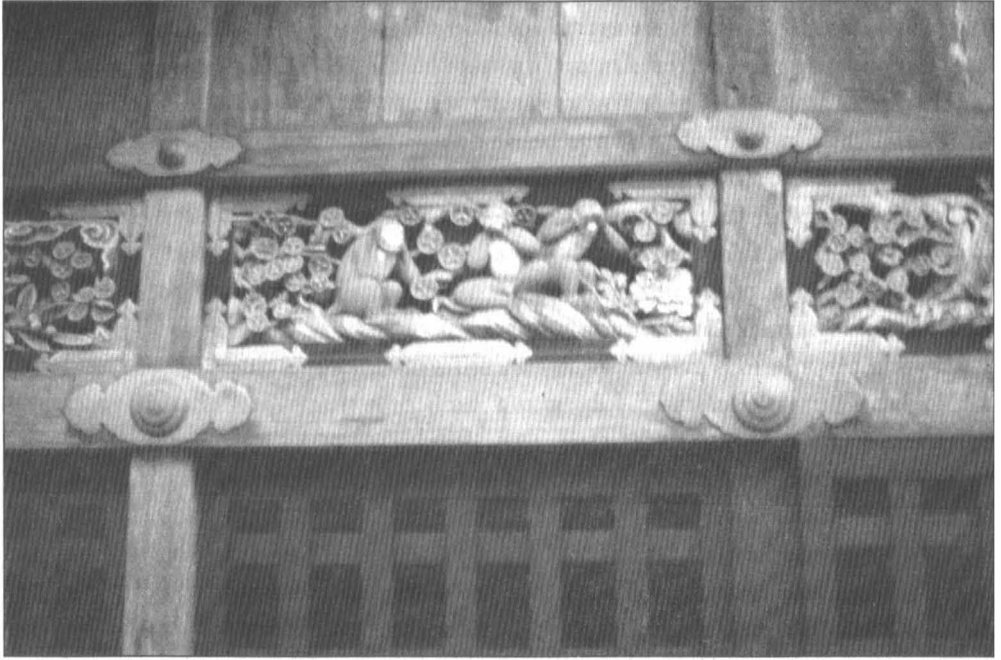
Daha zengin ve daha gösterişli dönemleri yansıtan Tokugawa mimarisi de, eskisinden daha karmaşık ve daha şatafatlı oldu. Sanatta Zen sadeliği ve derin dini maneviyat yok oldu. Nikko tapınakları gibi İeyasu ve torununun anıtmezarları olan muhteşem saraylar, kamu binaları büyük bir özenle inşa edilmişlerdi. Oysa Kyoto yakınlarında bir imparatorluk villası olan Katsura Bağımsız Sarayı'nda daha önceki Fujiwara tarzına benzer, daha sade ve geleneksel bir biçim görüldü. Tokyo'nun bir banliyösü olan Mitaka'da, Uluslararası Hristiyan Üniversitesi'nin yerleşkesinde Tokugawa çay evinin bir örneği olan Kusa-no-ya (Çim Ev) bulunur.

Nikko: Tokugawa İeyasu'nun anıtmezarı

Heykeltçilik ikinci plandaydı ve Budizmde var olan manevi dürtü, bu sanat dalında eksikti. Plastik sanatlarda, sadece tütün keselerini ve ilaç kutularını ka-

patmak için kullanılan minik fildişi kilitler (*netsuke*) gibi küçük eserler yaratıldı. Kyushu'nun bir bölgesinde İmari Limanı'na sahip Arita'da seramik sanatı yükselişe geçti. Diğer dikkat çekici seramik isimleri Kakeimon, Nabeshima ve Kutani gibi isimlerdi. Lake ve kumaş üretimi devam etti. *Mingei* (halk sanatı) aristokratlarla birlikte yerini aldı. Grafik ve resim sanatında göz kamaştırıcı, süslü paravanlar ve paneller, parlak renkleriyle bazı sahneler anlattı. Kano ekolü, Eitoku'nun torunu Kano Tannyu (1602-1674) ve kardeşi Naonobu (1607-1650) ile devam etti. Diğer çağdaş ressamların arasında Honnami Koetsu (1588-1637), Tawaraya Sotatsu (1576-1643), Ogata Korin (1658-1716) ve Maruyama Okyo (1733-1795) gibi isimler vardı. Çin tarzının tekniğine geri dönmek isteyen Nanga (güney) ekolünün yandaşları, Kyoto bölgesinde geliştiler. Onların sınıfları paradan ziyade, zevk için sanat peşinde koşan amatör ressamları içeriyordu.

Nikko Tapınağı, üç maymun: “Kötülük duyma, kötülük görme, kötü konuşma.”

Çağdaş laik hayatın uçup giden izlenimlerini ya da “suda yüzen dünya”yı kaydeden *ukiyo-e* resimleri öne çıktı. Ukiyo-e özellikle ahşap blok baskılarıyla bağdaştırıldı, bu da belki Batı'da en iyi bilinen Japon sanat tarzıydı. İlk başta, tahta blok baskıları, basılmış eserlerin resimleri olarak ortaya çıktılar, ama kısa bir süre sonra

sanatın bağımsız bir kolu oldular. Bu baskılar, Tokugawa döneminde oldukça bayağı sayılıyorlardı ve ileriki on yıllık dönemlere kadar hiçbir sanatsal saygınlık elde edemediler. İşlem olarak oldukça karmaşık olan bir ahşap blok baskısının üretimi sadece bir sanatçıyı değil, aynı zamanda baskı için maddi yardımda bulunacak bir destekçiyi, sahneleri oymak için usta bir tahta bıçkıcısını (her bir renk veya gölge için farklı bir kesim) ve aynı baskıda çeşitli kesimleri özenle üst üste bindirecek bir matbaacıyı gerektiriyordu.

İlk dönemlerin vasat sanatçılarından biri (genellikle kendilerine verilen isimlerle tanınırlardı), Hishikawa Moronobu (1618-1694) idi. Onun ardından Suzuki Harunobu (1725-1770), Toni Kiyonaga (1752-1815) ve süslü, şehvetli kadınlar çizen Kitagawa Utamaro (1753-1806) geldi. Muhtemelen bir noh aktörü olan Toshusai Sharaku (sadece on ay boyunca faal oldu, 1794-1795) neredeyse karikatüre benzer, kabuki tarzında şiddet içeren görüntüler çizdi. Ancak Batılılara en yakın sanatçılar, Fuji Dağı'nın (Fagaku Sanjurokkei) 36 resimlik bir serisini çizen Katsushika Hokusai (1760-1849) ve eseri (*Tokaido Gojusanetsugi*) Tokaido yolunda elli üç istasyondan iki seri içeren Ando Hiroshige (1797-1858) idi.

Edebiyat dalında, Japon tiyatrosunda yeni gelişmeler yaşandı. Klasik kukla tiyatrosu ortaya çıktı. Bu tiyatronun çeşitli adlarının arasında, metinlerinden ismini alan *yoruri*, sahnede oynanan kuklalardan ismini alan *bunraku* ve bu ortamda ilk oyun yazarlarından Takemoto Gidayu'dan (1651-1714) ismini alan *gidayu* gibi isimler vardı. Bu kukla öyküleri, ilk önce bir *biwa* (ut), sonra banjo'ya benzer üç telli bir müzik aleti olan *samisen* eşliğinde anlatılırdı. Kukla tiyatrosu, bugün ünlü Bunrakuza Tiyatrosu'nun bulunduğu Osaka'da gelişti.

Kukla metinlerinin gelişmesinde en ünlü isim Chikamatsu Monzemon (1653-1724) idi. Onun güfteleri iki kaynaktan esinlenmişti: tarihsel tiyatro ve çağdaş yurtiçi temaları. En ünlü tiyatro oyunlarından biri, Ming döneminde Çin kıyısını harap eden Japon-Çin kökenli bir korsanın cesur maceralarını anlatan *The Battles of Koxinga*¹ idi. Oyunun ilk Osaka akışı ardı ardına on yedi ay sürdü. Başlangıçta kuklaların boyu küçüktü, ancak zamanla gerçek bir insanın üçte ikisi kadar bir boyuta ulaştı. Her bir kuklayı oynatmak için sahnede üç adam gerekiyordu; üçü de anonimliği ifade etmek için noh tiyatrosundaki gibi siyah giyerdi. Lider (*omozukai*) kuklanın sağ kolunu, elini ve başını oynatırdı. İkincisi (*ashizukai*) bacakları kontrol ederdi ve üçüncüsü (*hidarizukai*) sol kolu ve eli oynatırdı.

Bu dönemde ortaya çıkan ikinci bir tiyatro şekli *kabuki* idi. Bu tiyatro biçiminin gelişmesi 17. yüzyılın başlarına dayanır. Burada dönme bir Şinto rahibesi, şehvetli danslarda dansçılardan ve aktörlerden oluşmuş bir topluluğu yönetirdi.

1 Koxinga Savaşları. (çev.)

Kabuki'nin düşük ahlak değerleri yüzünden, yetkililer kadınları sahneye çıkmaktan men etti ve tiyatro ilk Shakespeare tiyatrosundaki gibi, sadece erkek aktörlerle sınırlandırıldı. Kadın şahsiyetine bürünen kişilere *onnogata* (veya *oyama*) dendi. Bu rollerdeki bazı aktörler, uluslararası bir üne sahip oldu. Kabuki metinleri, kukla temaları ve güfteleri, noh tiyatrosu ve laik öyküler gibi çeşitli kaynaklardan esinlendi. Noh gibi, kabuki de genellikle müzik aletleri eşliğinde sahneye çıkan bir koro kullanırdı. Sahne dekorları oldukça gerçekçi ve özenliydi; görsel olarak genellikle çarpıcı tablolar (*mie*) dikkat çekerd. Dönen bir sahne, tiyatroya anlam katardı; sahneden kaçan biri, seyirciye oyuna katılma duygusu verirdi. Kabuki geleneği, büyük aktörlerin kalıtsal nesilleri boyunca yaşatıldı. Tokyo'da Kabukiza tiyatrosu, sanatın en zarif yorumlarını sunar.

Şiir ilk beş mısralık, otuz bir hecelik tanka'dan, üç mısralı, 5-7-5 şeklinde on yedi heceli zincir şiir *haiku*'ya doğru daha sade bir hale dönüştü. Bu kısa ve özlü şiirsel biçim, bu ortamda yazmakla eğlenen kent soylusunun hoşuna gitti. Haiku'nun cazibesi, kısalık ve zihinsel beceri aracılığıyla keskin zekâyı vurgulamasında yatıyordu. Muhtemelen haiku'nun en büyük yazarı, eski bir samuray ve Edo'da bir haiku ustası olan ve zincir şiirler de yazan Batsuo Basho (1644-1694) idi.

Son olarak, matbaanın gelişmesi, edebiyatın da gelişmesini tetikledi. Şehir hayatı ve ticareti için okuma yazma gerekliydi ve matbaa için yeni dürtüler, Hideyoshi orduları tarafından geri getirilen Koreli matbaacılar ve Hristiyanlıkla ilgili kitapçıklar basmak için bir matbaa işletmiş olan Cizvitlerden gelmişti. Japonlar matbaanın hareket eden şeklini biliyorlardı, ama onu kullanmamışlardı. Onun yerine matbaacılar resimlerin dahil edilmesine izin veren ahşap blok sistemini kullandılar. Birçok ünlü kitapçık *kana* ile basılmıştı. Bu kitapçıkların arasında ahlaki vecizelerden, çeşitli konularda kısa kitapçıklardan, tarihi yazılardan, kılavuz kitaplarından ve çeşitli fıkralardan oluşmuş koleksiyonlar bulunurdu.

Edebi bir biçim olan roman, yeni kent toplumundan etkilenmişti. İlk Tokugawa döneminin en ünlü romancılarından biri Osaka'dan bir şehir adamı olan ve şehirli tiplerin eğlenceli ve renkli portrelerini çizen Ihara Saikaku (1642-1693) idi. İlk ünlü eseri *An Amorous Man*¹ idi. Bu eser o kadar çok satıldı ki, Saikaku ardından *An Amorous Woman*² ve *Aşk Seven 5 Kadın* adlı eserleri yazdı. Birçok roman pornografik idi, ama bunlar Tokugawa sansürüne rağmen çok ünlüydü. Diğer öyküler Japon geleneklerini yansıttı. Tokugawa romanlarına egemen olan bir tema, kişide *gin* (görev) ile *ninjo* (tutku) arasındaki çatışma idi. Başka bir örnek tema ise, zengin ve genç bir adamın bir geyşaya olan umutsuz aşkı idi; bu bağ aile görevine ve toplumsal zorunluluklara ters düşüyordu. Bu öykülerde ne aşk ne de

1 Âşık Bir Adam (çev.)

2 Âşık Bir Kadın (çev.)

görev kazanırdı; bu çıkmazın tek çözümü iki tarafın da intihar etmesiydi; o dönemde Japonya'da bu olaya, çözülemeyen bir durumdan romantik, mantıklı ve saygın bir kaçış gözüyle bakılırdı.

ENTELEKTÜEL EĞİLİMLER

Tokugawa Japonyası'nda kültürel değişimler, entelektüel bildirilerle yapıldı. Bu bildiriler, katkıda bulunan iki kanaldan gelirdi. Modernleşmeyi savunan yabancı eserler, Japonya'da Deshima'ya Hollandalılar sayesinde sızarken, yurtiçi entelektüel çalışmalar imparatora gücün geri verilmesini işliyordu. Tecrit siyasetinin görüldüğü ilk yıllarda, Avrupa güçleri tecridin olumsuz yönlerine itiraz edecek durumda değildi. Ancak Tokugawa rejimi sırasında, Avrupa'da cereyan eden değişimler, Avrupa'yı ve Amerika Birleşik Devletleri'ni Japonya'ya meydan okuyacak konuma getirdi. Batı'daki köklü gelişme, Japonya'ya göre orantısız bir servet ve nüfus artışı, hızlı sürat gemileri ve buhar gemileri sayesinde Batı ile Uzakdoğu'nun ilişkilerini kolaylaştıran gelişmiş bir askeriye ve donanma teknolojisi, özellikle dünya sahnelerinde Rusya ile Amerika'nın ortaya çıkması gibi unsurları içeriyordu. 19. yüzyılın sonlarında ve 20. başlarında Japonya, Asya'da ve kendi adalarında Batı çıkarlarının yayılmasıyla ilgili uyarı işaretleri aldı. Japonlar kıyı şeritlerinde daha çok yabancı gemi görmeye başladılar ve ülkeye girmeye çalışan daha çok heyetle temas kurdular. Japonlar, Deshima'daki Hollandalılar sayesinde Hindistan'da İngilizlerin toprak ihlallerinin ve Batıların, Manchu tarafından yönetilen zayıf bir Çin'den özel haklar talep ettiklerinin bilincindeydiler.

Hollandalılar yabancı fikirlerin temel kaynağıydı. Grubun yöneticisi her sene rapor vermek üzere Edo'ya giderken, şogunlar da Kyushu'da bölgesel daimyo sayesinde sürekli olarak Hollandalıları denetlerlerdi. Komşu toprak sahipleri, Hollandaca öğrenecek samurayları tespit ederlerdi; bu samuraylar da zamanla değerli birer çevirmen olmalarına rağmen, bazen Batılılarla olan ilişkileri yüzünden, hemşerilerinin onlardan kuşku duymalarına neden oldular. 1720'nin sonlarında, güvenli bir şekilde tecrit edilen Edo, Batılı konuların incelenmesine ve Hristiyanlıkla ilgili olanlar hariç, Avrupa kaynaklı kitapların ithal edilmesine konan yasağı kaldırdı. Avrupa bilimlerini inceleyen, küçük ama entelektüel olarak güçlü olan yerli bir öğrenci grubu ortaya çıktı. Bazı toplumsal konular, teknoloji ve tıp incelendi, ama felsefe ve beşeri bilimlerin peşine düşülmesine hoş bir gözle bakılmadı. Anatomi hakkında bir metin Japoncaya çevrildi ve Hollandaca öğrenme arayışıyla bir Hollanda-Japonca sözlüğü derlendi (*Rangaku*).

19. yüzyılın ortalarında Japon biliminsanları topçuluk, dökümcülük, gemi inşaatçılığı, haritacılık ve tıp gibi bazı Batı ilimlerinde oldukça bilgiliydiler. Bu biliminsanları örnek buhar makineleri inşa ettiler ve tuğla fırınları diktiler. Bu insanlar sayıca az olmalarına rağmen, fırsat çıktığında çok daha büyük ölçekte bilimsel bir çalışmayı yürütme girişimini ele alacak değerli biliminsanlarının çekirdeğini oluşturdular. Batı teknolojisinin üstünlüğünün farkında olan bazı Japonlar, modernleşmenin gerekli olduğu sonucuna ulaştılar. Batılılar, Japonya'ya varmadan önce değişimin altyapısını kurmaya yardımcı oldular.

Ülkeyi güçlendirmek için, Batılı fikirleri ithal etmenin çekiciliğini ölçüp tartan çok az sayıda Japonun arasında bazı samuraylar vardı. Bu samurayların arasında Honda Toshiaki (1744-1821), doğrudan Edo tesirinden çıkmış olan Batı Honshu bölgesinde bir tozama tımarından gelen yetenekli bir samuraydı. Kendisi Hollanda dilini öğrendi, matematik ve uzay bilimini çalıştı ve bir okul açtı. Toshiaki gemicilik, dışişleri ve doğal kaynakların muhafaza edilmesi gibi çeşitli konularda yazılar yazdı. 1798'de *A Secret Plan of Government*¹ adlı bir eser yayımladı. Bu eserde endüstrinin, ticaretin, gemiciliğin ve sömürgeciliğin devlet tarafından denetlenmesini önerdi. Honda, Japonya'nın kapalı ekonomisinin az sayıda kaynaklarıyla, gelişen ticaretin yararı olmadan kapitalist bir toplumda daha yüksek bir hayat standardını desteklemekten aciz olduğunu fark eden ilk Japonların arasındaydı. Resmi Tokugawa bildirilerine meydan okuyarak deniz aşırı trafiğine açılacak bir deniz ticaret filosunu savundu ve Rusya ile ticari ilişkilerin kurulmasını destekledi. Ulusal gücü geliştirmek için, Japonya'nın baruta, madenlere, gemilere ve sömürgelere ihtiyacı olduğunu dile getirdi. Hatta modernleşme sürecinde, Hristiyanlığın geçerliliğini bile kabul etmeye hazırды.

Benzer düşüncelere sahip askeri sınıfın başka bir temsilcisi, Kuzey Japonya'nın bir yerlisi olan Sato Nobuhiro (1769-1850) idi. Güçlü bir anavatana bağlı, gerekli olan sömürgelerin karşılıklı ilişkisi hakkında kesin görüşleri vardı. Ülke liderlerinin tembelce duyarsız kalamayacaklarını ve Kore, Mançurya ve Doğu Sibirya gibi Japon çevresinin etrafındaki toprakları ele geçirmeleri gerektiğini ilan etti. Nobuhiro bu tür fetihlerin, ülkenin tekrar düzenlenmesine yol açacağını savundu. Bu amaç için, birleşmiş bir ulusal ordu komutasını, güçlü bir ulusal hükümeti, feodalizmin sona ermesini ve güçlü bir ekonomik temeli savundu. *Maritime History of Nations*² adlı eserinde, milletlerin büyüklüğünün ticarete ve donanmada gizli olduğunu savundu. Döneminin çok önünde, yaratıcı ve hayalperest bir adam olan Sato, Japonya'nın geleceğini göze çarpacek kadar doğru bir şekilde öngördü, ama

1 Gizli Bir Hükümet Planı. (çev.)

2 Ulusların Denizcilik Tarihi. (çev.)

eserleri hâlâ tecritçi politikaya harfiyen uyan Tokugawa yetkilileri tarafından gizli tutuldu.

Japonya'yı dünya meselelerinde kudretli ve modern bir güce dönüştürmeyi arzu eden, bu küçük ama gelişen gruba eşlik eden Japon entelektüeller vardı. Bu entelektüeller var olan hükümet yapılarının temellerinden hoşnut değildi. Tokugawa şogunlarını ölçülü bir dille eleştirdiler, çünkü gizli polis her zaman her yerde mevcuttu. Japonya'yı, büyük Avrupa güçleriyle karşılaştırarak oklarıyla dolaylı olarak nişan aldılar. Bu düşünürler, hükümet baskısı ve sansür yüzünden hiçbir siyasi hareketle birleşmediler. Eleştiri teoride kaldı. Yine de, bu entelektüel faaliyetin bir sonucu, Tokugawa yönetiminin yasallığını inkâr etmesi ve imparatorun ulus hayatında merkezi rolü oynamasını desteklemesiydi. Bu sonuca iki kuramsal düşünce alanı katkıda bulundu; biri Konfüçyüsçülük, diğeri de Japon tarihi araştırmalarıydı.

O dönemde Budizm hızla düşüşe geçerken, Tokugawa'lar, Shotoku Taishi ve haleflerinin daha önce yaptıkları gibi, Konfüçyüsçülüğü, istikrara katkıda bulunacağını umut ederek, resmi doktrin olarak savundu. Bu doktrin bunu, yöneticilerle vatandaşlar arasındaki düzgün ilişkileri vurgulayarak, uygun bir şekilde kurulmuş siyasi otoritelere sadakat duygusuyla ve uyumun önemini belirterek gerçekleştirecekti. Şogunlar Edo'da Konfüçyüsçü bir ekol kurmak için parasal destek verdi ve samurayların bu çalışmalara katılmaları engellendi. Fujiwara Seika (1561-1619) Budist kanadını terk etti ve ekolü başlattı. Onun müridi Hayashi Razan (1583-1657) İeyasu'nun danışmanı idi. Torunları Edo'da resmi Konfüçyüs Üniversitesi'ni kurdu ve 1670'te Çin biçimlerine dayalı *The Comprehensive Mirror of Our Country*¹ adında bir tarihçeyi tamamladı. Bir şogun yetkilisi olan Arai Hakuseki (1657-1725) gibi kişiler ve ekoller tarafından başka tarihçeler de derlendi.

Çin'den alınan Ortodoks felsefesi, Budist ve Taocu düşüncelerden gelen metafizik birikimler nedeniyle neo-Konfüçyüsçülük olarak biliniyordu. Bu ekol, Song hanedanında Çinli felsefeci Zhuxi (1130-1200) tarafından belirlendiği gibi, ahlaki bir kanunu veya kişinin evrende uyması gereken bir düzeni kabul ediyordu. Japonya'da Shushi olarak bilinen ekol, Tokugawa'nın hoşuna gitti, çünkü bu düşüncenin özü, sadakati ve öğrenmenin önemini vurguluyordu, ancak Ortodoks-lukta ısrar ediyordu. Neo-Konfüçyüsçülüğün diğer biçimleri hem Çin'de hem de Japonya'da ortaya çıktı. Bunların arasında, adını Ming hanedanından Çinli felsefeci Wang Yangming'den (1472-1529) alan ve Japonya'da Oyomei olarak bilinen bir ekol vardı. Wang'ın öğretisi Zhuxi'ninkine zıttı, çünkü kendini tanımanın, bu öğretinin en yüce şekli olduğunu savunuyordu ve bilgiyi elde etmenin yolu olarak

1 Ülkemizin Kapsamlı Aynası. (çev.)

da, önsezi ile iç gözlemi vurguluyordu. Bu yaklaşım, düşünce ve eylem bağımsızlığını teşvik edebileceği için, Tokugawa şogunları tarafından desteklenmedi.

Daha önce, Konfüçyüsçülüğün Japon savunucuları gibi Tokugawa da, cennetten emir alma ve ayaklanma hakkı gibi kavramları içeren Çinli etik sistemin temel yanlarını inkâr etti. Geleneksel Çinli düşüncede olduğu gibi, hem Konfüçyüsçü hem de neo-Konfüçyüsçü teoriye göre, Çin imparatoru faziletle ülkeye hükmederdi. İmparator erdemli olduğu zaman, iyi dönemler gelirdi; eğer kötü eylemler ulusal felaketler gibi talihsizlik getirseydi, tahttan indirilebilirdi. Çin’de şogunlar olmadığı için suç, gasp edici otoritenin değil, doğrudan hükümdarın sayılırdı. Ama Japon siyasetinin var olan yapısında eleştiriler imparatorlara değil, şogun olan Japon yöneticilere yönelik olurdu. Belirgin bir şekilde değil de, soyut bir şekilde tartışan Konfüçyüsçü Japon öğrenciler, Japon sisteminin içinde şogunların faziletle değil de, kol gücü ve fetihlerle yöneten askeri zorbalar olduklarını ima ettiler. Bu da, imparator yasal hükümdar olduğu için, şogunların tahttan indirilebilecekleri anlamına geliyordu.

İmparatora gücünü geri verme ihtiyacı, ulusal tarihlerini tekrar yorumlayan samurayların ve ronin’lerin aynı anda geliştirdikleri bir konuydu. Samuraylar ve ronin’ler resmi görevlerden yoksun oldukları için, boş zamanlarını yurtiçi tarihi çalışmalarla geçirdiler. Askeri rütbeler, Motoori Norinaga (1730-1801) dahil olmak üzere bazı Şinto âlimleriyle yükseltildi. Norinaga ilk *Kojiki*’yi ve *Nihon Shoki*’yi imparatorluk gücünün birer merkezi olarak tekrar canlandırdı. Bu yazarlar kendi ulusal tarihlerinde çağdaş döneme karşı hissedilen hoşnutsuzluğun nedenini araştırdılar. İmparatorluk ailesinin ilahiliğini ve merkezi rolünü vurgulayan Güneş Tanrıçası efsanesini tekrar yarattılar. Şogun yönetiminden önce, 10. yüzyılda yarı-tarihsel ve tarihsel dönemleri idealleştirdiler. Japon sanatında, kültüründe ve siyasetinde en yüksek mertebe olarak yorumladıkları Heian dönemini göklere çıkardılar. Bu yüzyıllarda, sadece hükümdarlar tarafından yönetilen barış ve refah dolu bir ülke kavramını tekrar oluşturdular. Ondan sonraki dönemlerin, hiçbir fazileti ve yönetme hakkı olmayan askeriyeinin imparatorluk gücünü gasp etmesi yüzünden yozlaştığını ileri sürmeye devam ettiler.

Yine eleştiriden sakınan tarihçiler çalışmalarına Tokugawa dönemini dahil etmediler; yine de, incelemelerinin o dönemler için birer broşür olduğu görüşünü savundular. Güçlü hükümet denetimleri yüzünden bakufu’nun yıkıcı ideolojisi ile ilişkilendirilebilecek ya da ideolojiyi koordine edecek hiçbir devrim hareketi, hiçbir parti kuruluşu ve hiçbir ulusal liderlik ortaya çıkmadı. Yine de bu kavramlar, şogunluğun çöktüğü ve 1868’de imparatorluğun Japon siyasetinde ve hayatında tekrar merkezi konuma getirildiği dönemde son buldu.

JAPONYA TARİHİ

KRONOLOJİ

1558-1637	Sanatçı Honnami Koetsu
1561-1619	Biliminsanı Fujiwara Seika
1576-1643	Sanatçı Tawaraya Sotatsu
1583-1657	Biliminsanı Hayashi Razan
1602-1674	Sanatçı Kano Tanyu
1607-1650	Sanatçı Kano Naonobu
1618-1694	Ahşap kalıp sanatçısı Hishikawa Moronobu
1642-1693	Romancı Ihara Saikaku
1644-1694	Bunraku oyun yazarı Takemoto Gidayu
1653-1724	Bunraku oyun yazarı Chikamatsu Monzaemon
1657-1725	Biliminsanı Arai Hakuseki
1658-1716	Sanatçı Ogata Korin
1687-1704	İmparator Higashiyama hükümdarlığında Genroku dönemi
1720	Birçok Batı incelemelerinde yasağın kaldırılması
1725-1770	Ahşap blok sanatçısı Suzuki Harunobu
1730-1801	Biliminsanı Motoori Norinaga
1733-1796	Sanatçı Maruyama Okyo
1744-1821	Batılılaşmanın savunucusu Honda Toshiaki
1752-1815	Ahşap blok sanatçısı Toni Kiyonaga
1753-1806	Ahşap blok sanatçısı Kitagawa Utamaro
1760-1849	Ahşap blok sanatçısı Katsushika Hokusai
1769-1850	Ahşap blok sanatçısı Batılılaşmanın savunucusu Sato Nobuhiro
1794-1795	Ahşap blok sanatçısı Toshusai Sharaku ünlü olur.
1797-1858	Ahşap blok sanatçısı Ando Hiroshige

9

Tokugawa Japonyası

Batılıların Zorla Ülkeye Girişi

19. yüzyılın ortasında Japonya, iki krizle karşı karşıya kaldı. İçerde, Japon toplumunun bütün temel sınıflarında büyük bir hoşnutsuzluğun yanında, Japonya'da modernleşmeye ve güçlü bir imparatorluk gücüne ihtiyaç duyulduğunu gören ve geliştirmekte olan bir ideoloji vardı. Dışarıda ise ikinci kriz, büyük ekonomik ve askeri güç tarafından desteklenen Batı'nın yavaş ama etkili yayılımı sonucu ortaya çıktı. Etkileşen krizler Japonya'ya 1853 senesinin ortasında gelen Tuğamiral Matthew C. Perry maskesi altında gizlenen Amerika Birleşik Devletleri tarafından tetiklendi. Perry, Batılıların Japonya'yı açma çabalarında doruk noktasını temsil ediyordu. Doğuda Sibiry'a doğru yayılan Ruslar daha önce Sakhalin Adası'nı (Karafuto) ve Kuriles'i (Chishima retto) araştırdılar. Bir Rus birliği, Japon hapishanesine düştü. Rusya, çar İngiliz ve Amerikalılara karşı Japonya'nın dostluğunu aramak üzere görev için bir amiral gönderdiği zaman, 1813 ile 1852 yılları arasında faaliyetlerine son verdi. Bu Rus heyeti, Perry 1853'te Tokyo Körfezi'ne doğru denize açıldığı zaman Nagasaki'ya ulaştı. 19. yüzyılın ilk yarısında İngilizler Japonya'ya veya Japonya'ya yakın yerlere aralıklı olarak gittiler, ama ülkeyi açmak için hiçbir çaba sarf etmediler.

TECRİDİN SONU

İngilizlerin 1842'de ilk Batılı anlaşmayla Çin'i açmayı üstlenmelerinden on sene sonra, Amerika Birleşik Devletleri, Japonya ile Batı gücü arasındaki ilk anlaşmayı sonuçlandırdı. Japonya ile ilgili güçlü Amerikan çıkarlarının birçok nedeni vardı. 1850'lerin sonunda, Amerika Birleşik Devletleri sınırlarını Pasifik sahillerine doğ-

ru yaydı. Kaliforniya, Birlik'e kabul edilmişti ve kuzeybatı kıyısı açılıyordu. Şimdi bir Pasifik gücü haline gelen Amerika Birleşik Devletleri, dev okyanusa doğru yayılmak için üs olarak bir batı kıyısına sahipti ve Alaska kıyısı yoluyla büyük bir çember çizen yol, Asya'ya giden en kısa yoldu. Bunun dışında, Japonya'ya Çin'den önce ulaşılabilirdi; büyük bir Çin ticaretinin ve geniş Çin pazarlarının hayalini kuran Amerikalılar bile, Japonya'yı bir durak gibi gördüler.

O dönemde, Kuzey Pasifik'te Amerikan balina ticareti çok önem kazandı; yaklaşık 200 balina avı gemisi her sene o denizleri kat etti. Bazı gemiler Japon kıyılarında fırtınalar yüzünden parçalanırken, denizciler tecritle ilgili politikaya ve hüküm süren kanunlara göre kestirme yoldan infaz edildiler veya hapse atıldılar. Japonya'nın kömür depoları açısından zengin olduğu düşünülürdü ve Amerikalılar yeni buharlı gemilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere kömür duraklarına duyulan gereksinimi vurgulardı. Bunun yanı sıra, denizcilikte Pasifik ile ilgili çıkarlar mevcuttu; bu çıkarlar bazı resmi Amerikalı personelin ve Japonya ile diğer Pasifik ülkelerine gönderilen heyetlerin deniz rütbesine yansdı. Son olarak da, kuvvete dayanan politikanın bir ilkesi, Avrupa güçlerini Japonya'nın dışına doğru etkisizleştirme ihtiyacını zorla kabul ettirdi. Bu güç konumu sadece donanmayı değil, aynı zamanda Washington'da yüksek sivil memurları da ilgilendiriyordu.

Amerikan gemileri Perry'den önce, en az yirmi dört kez Japonya'ya geldi. 1791'de kürk ticaretini başlatmak amacıyla, iki ticari geminin çabaları başarısız oldu. Altı sene sonra, Hollanda'dan kiralanan bir Amerikan gemisi Nagasaki'ye girdi. 1815'te, 1812 Savaşı'nın bir kahramanı olan Kaptan David Porter, Japonları modern dünyaya tanıtmak ihtiyacı konusunda Başkan James Madison'u ikna etmeye çalıştı. Doğu ülkelerinin ilk Amerikalı diplomatı Edmund Roberts, Başkan Andrew Jackson'dan Japon imparatoruna bir mektup getirdi, ama elçi 1836'da Japonya'ya varmadan Makao'da öldü. O sene Kanton'da bir Amerikalı işadamı, yurtdışında karaya oturmuş ama karaya inmeye izni olmayan yedi Japon denizcisini tekrar ülkelerine iade etmek için bir elçilik kurdu. İngilizlerin hemen ardından, 1844'te Çin ile ilk Amerikan anlaşmasını yapan Caleb Cushing'in Japonya ile ilgilenmesi emredildi, ancak bu emir ona ulaşmadan kendisi Çin'i terk etti. 1846'da, Amerikan Donanması'na ait iki gemi Edo Körfezi'ne doğru denize açıldı, ama Amerikalı komutan hesaplaşmayı reddettiği zaman, bu gemiler Japon yetkililer tarafından geri püskürtüldü. Üç sene sonra başka bir donanma memuru Nagasaki'de tam zıt taktikler kullanarak, Japonya'da aylarca zincire vurulmuş on beş denizciyi teslim etmeleri için Japonları zorladı. 1851'de, Asya sularında Amerikan filosunun komutanı Japonya'yı ziyaret etme emrini aldı, ama Perry onun yerini aldıktan sonra bu emir geri alındı.

Perry altmış yaşında iken, seçkin bir donanma subayı olmuştu. Güçlü, yayılmacı duruşu ile savunma konusunda donanmanın en net politika üreticilerinden

biri oldu. Denizaşırı bölgelere manifesto kaderi kavramını uygularken, Pasifik'te donanma üsleri ve orada birçok Amerikan yerleşim bölgeleri kurmakla meşguldü. Perry ölmeden önce, Japonya hakkında sayıları kırka ulaşan bütün kitapları okudu. Bu kitaplarda Japonya'nın ortalama alan ölçüsü 23.310 km² ile 688.936 km² kare arasında değişiyordu. Nüfus yoğunluğunun ise kilometrekare başına 184'ten 4000'e kadar olduğu söyleniyordu ve toplam nüfusun 15 milyon ile 50 milyon arasında (yaklaşık 30 milyondur) olduğu belirtilmişti. Edo tek başına 10 milyonluk bir nüfusa sahipti.

Perry, Batı kıyısından yola çıktı ve Çin'e doğru geleneksel bir yelkenli rotası izleyerek Afrika'nın etrafından Hint Okyanusu'nu geçip Çin kıyılarına doğru açıldı. Canton'da Perry, Çincesi akıcı olan bir Amerikalı misyoneri resmi çevirmeni olarak işe aldı, ama daha sonra ortaya çıktığı gibi, Japonlarla görüşmeler esas itibarıyla Hollandaca yapıldı. Amiral 8 Temmuz 1853'te, Japonya'da daha önce hiç görülmemiş ilk iki buhar gemisiyle birlikte toplam dört gemiyle Nagasaki'nin yanından geçerek doğrudan Edo Körfezi'ne doğru açıldı. Onun gelişi Japonları hiç şaşırtmadı, çünkü Hollandalılar şogunlara, Amerikalıların, filonun bir süre kaldığı Ryukyus yoluyla güneyden geliyor olduklarını haber verdiler. Ancak filonun görünmesi Japonya'da krizleri hızlandırdı. Perry ise, Japon yurtiçi sorunlarının veya o sırada Japonya'da var olan ikili hükümet çeşidinin farkında değildi. Perry şogunluğun sadece üst rütbeleriyle ilgilenmekte ısrar etti (şogunlarla imparatoru karıştırıyordu) ve onlara Başkan Millard Fillmore'un barış, dostluk, serbest ticaret, kazaya uğramış balina gemilerinin iyi bakılması ve gemiler için kömür sağlamayı talep eden mektubunu sundu. Büyük bir kararlılık sergileyen Perry, bir sene içinde taleplerini yerine getirmeye ve dokuz günlük bir seyahatten sonra denize açılan daha büyük bir güçle geri dönmeye söz verdi.

Şogunlukta karmaşa yaşanıyordu, çünkü şogun hastaydı (Perry geri dönmeden şogun öldü) ve şogunun danışmanları konseyde bölünmüşlerdi. Bu danışmanlar talepleri kabul ettikleri takdirde, Çin'de olduğu gibi, diğer milletlerin de mutlaka buna benzer taleplerde bulunacaklarını fark ettiler. Diğer taraftan, eğer bu isteklerini yerine getirmeselerdi, Amerikalılar itaati elde etmek için güç kullanma yoluna gidebilirlerdi. Perry'nin taktiklerinde güçten söz ediliyordu; güç kavramı 1842 ile 1844 arasında, Çinlilerle ilk anlaşmaları elde etmek için Batılılar tarafından açıkça kullanılmıştı.

Şogunluk, Perry vefat ettikten sonra, ikilemi çözmeye yardımcı olmak için, alışılmamış adımlar atmaya başladı. Tokugawa'ların ve daimyo'ların donanma gemileri ve buhar gemileri inşa etmelerine izin verebilmek için, gemi inşasındaki bütün kısıtlamaları kaldırdı. Bunun yanı sıra, yabancıların şartlarıyla ilgili olarak, uygun hareket planı hakkında toprak sahiplerinin fikirlerini sorarak, eşi görülmemiş bir

adım attı. Şogunluk daha da ileri giderek, konu hakkında imparator ile görüştü. Altı buçuk yüzyıllık şogunluk yönetiminde ilk kez bakufu, devlet sorunu hakkında imparatorluğun tavsiyesini talep etmişti. Bu olay, şogunluğun alınacak herhangi bir kararda sorumluluğu paylaşmasında muhtemelen siyasi nedenlerin bulunmasına rağmen, başka partilere danışma konusunda bir örnek teşkil etmişti. Bakufu birbirine benzeyen tepkiler beklerken, toprak sahiplerinin çoğu sürekli bir inzivayı tercih etmelerine rağmen, şogunluk karışık cevaplar aldı. Sonraki on beş sene, birbirine zıt Japon siyasi akımlarıyla dolu, karmaşık bir *bakumatsu* (bakufunun sonu) dönemi olarak bilinir.

Perry tasarlanandan daha erken bir tarihte, yani Şubat 1854'te İngiliz ve Rus ilerleyişini önlemek için döndüğünde, ikilem çözülmemişti. Şimdi üçü buharlı olmak üzere sekiz gemilik bir filonun tehdidi altında olan Tokugawa'nın, Amerikalılarla bir anlaşma imzalamaktan başka seçeneği kalmamıştı. Karşılıklı hediyeler ve resmi ziyaretlerle yaşanan birkaç haftadan sonra, 31 Mart 1854'te anlaşma imzalandı. Tokyo'nun güneyinde, bir liman kasabasıdan ismini alan ve şimdi o büyük anakentin bir parçası olan Kanagawa Anlaşması, birçok temel hükmü içeriyordu. Bu anlaşma iki ülke arasında barışı, İzu Yarımadası'nda Edo'nun güneyinde, Honshu'nun merkezinde ulaşılamayan Shimoda Limanı'nın ikmal malzemelerine açılmasını, deniz kazası geçirmiş denizcilere iyi davranılmasını, sınırlı ticareti, Shimoda'da elçilik konutunu ve Japonya'nın herhangi bir ülkeye vereceği imtiyazın hepsine verilmesi anlamına gelen, en-sevilen-ulus maddesini talep ediyordu.

Perry, ayrıntılar hakkında hiç endişe duymuyordu. Amerikan gemilerinin bazı imtiyazlar elde etmek üzere buldukları ve ayak bastıkları sağlam yerden Avrupalı gemiler faydalanmadan önce, bir anlaşma, herhangi bir anlaşma imzalamak istiyordu. Anlaşma hemen Amerika Birleşik Devletleri'ne gönderildi; orada Senato hemen ve oybirliğiyle başkanın imzasını onayladı. Japon imparatoru da bunu onayladı ve ardından gerekli olan karşılıklı imza Japonya'da gerçekleşti. Böylece hem Perry'nin hem de Japonların çok korktukları bir şey oldu ve on yedi milletin filoları Amerikalıları Edo Körfezi'ne kadar izledi. Amerikalılarla yapılan anlaşmalardan kısa bir süre sonra, İngiliz ve Rus anlaşmaları imzalandı; iki sene içinde Japonya, diğer Avrupa güçleri ile de anlaşmalar imzaladı.

Perry'nin başarısına kısmen zamanlama, ülke içindeki krizler, Japonların Çinli siyasi ve bölgesel yenilgilerinin farkında olmaları, hükümdarın değişmezlik taktiği, kendisinin kararlılığı ve güç gösterisi neden olmuştu. Perry'nin görevinin Japonya'ya büyük bir etkisi oldu, ancak ülkede buna pek önem verilmedi. Amerikan basını ve Başkan Franklin Pierce bunu neredeyse inkâr etti. Kongre, bu görev hakkında hacimli bir resmi rapor basmanın aşırı maliyeti konusunda farklı görüşler sundu. New York, Perry'ye gümüş kaplamalı bir yemek takımı hediye etti,

Boston tüccarları onu bir madalya ile şereflendirdiler. O dönem Perry, Japonya’da kendi ülkesinde olduğundan çok daha fazla tanınıyordu. Önemi kendi hemşerileri arasında kayboldu ve ancak daha sonraki günlerde değerinin farkına varıldı. O dönem Bay Dooley’nin (güldürü yazarı Finley Peter Dunne) ifade ettiği gibi: “Biz içeri girmedik, onlar dışarı çıktı.”

BATILI HAKLAR VE JAPON TEPKİLERİ

Kanawaga Anlaşması’nın hükümlerine göre, Townsend Harris 1856 yılının Ağustos ayında Shimoda’da yaşamak üzere ilk genel konsolos olarak gönderildi. Bir New York şehir tüccarı olan Harris, daha önce Asya’da bir deneyim yaşamıştı; kendisi mükemmel bir akla ve iyi bir karaktere sahip olduğu gibi, azla yetinen bekâr bir adamdı. Harris zor günlerde yetişmiş ve görevi severek kabul etmişti. Japonya’ya tanınmayan biri olarak tek başına gelmiş ve iyi karşılanmamıştı. Önemsiz bir limana sahip olan Şimoda uzak bir kasabaydı. Ancak isteksizce Amerikan anlaşmasının maddelerini kabul etmiş olan Japonlar, bu Amerikan elçisini karantinaya alıp tecrit etmeyi umuyorlardı ve amaçlarına ulaşmakta başarılı olmuş gibiydiler. Harris, kara böceklerle dolu bir mabette yaşamaya zorlanmıştı; pazaryerindeki satıcılar ona en kötü kalitede yiyecekleri satıyorlardı. Harris kendi ülkesiyle temas etmekten mahrumdu; günlüğünde on aydan beri ailesinden bir mektup bile alamadığını yazmıştı. Bir buçuk sene boyunca devlet dairesinden hiçbir talimat gelmedi.

Ancak, Harris sabırlı bir adamdı. Japonlar, 1850’li yılların sonunda Çin’e tecavüz eden Avrupa çıkarlarına tanık oldukları için, Harris, Amerikalılarla ilk baş etmesi gerekenin şogun olması durumunda, daha uzun süreli düzenlemelere örnek olarak çok daha kapsamlı ve olumlu ikinci bir anlaşma elde edeceğini ileri sürdü. 1857’de Harris şogunlukla iki açık liman olan Şimoda ve Hakodate’de yaşama hakkına, Nagasaki’de malzeme tedarikine ve suç olaylarında politik dokunulmazlığa izin veren bir anlaşma yaptı. Bu madde, dış ülkelerde yaşayan yabancıların kendi memleketlerinin kanunlarına göre, kendi otoriteleri tarafından yargılanmaları gerektiğini belirten yasal bir haktı, çünkü yeni gelenler, ev sahibi ülke kanunlarının medeni ulusların kabullenemeyeceği kadar insanlık dışı olduğunu düşünüyorlardı.

Daha sonra Harris tam kapsamlı ticari bir anlaşma imzalamak için Edo’ya seyahat etti. Şimdi büyük bir yetkiyi elinde tutup kullanan Harris, orada 350 kişilik bir maiyetle işine devam etti. Hiçbir silahlı gemi ona eşlik etmedi. Hiç kimsenin önünde eğilmedi ve şogun huzuruna kabul edilen ilk Batılı oldu. Nihayet 29 Ağustos 1858’de, Edo Körfezi’nde demir atmış bir Amerikan gemisinde yeni ve kap-

samlı bir anlaşma imzalandı. Anlaşmanın maddeleri geniş çaplıydı. Her iki gücün başkentinde diplomatik temsilcilikler sağladı. Ticaret için Nagasaki, Kanawaga, Niigata ve Hyogo (Kobe) olmak üzere dört yeni liman açıldı. Bu anlaşma Osaka'da ve Edo'da yaşama hakkına izin verdi ve sivil davaları dahil etmek üzere dokunulmazlığı genişletti. Japonya'da afyon girişine izin verilmiyordu (Afyonun Çin'e ithal edilmesi, 1839-1842 yılları arasında Afyon Savaşı diye adlandırılan İngiliz-Çin Savaşı'nın ani ve göze çarpan nedeni olmuştur). Yabancılar dini özgürlük bahşedildi, ithalat ve ihracatla ilgili gümrük vergileri kondu ve genel en-sevilen-ulus maddesi dahil edildi. Temmuz 1872'den sonra, bir yıl önceden yapılan uyarıyla, maddelerin yeniden gözden geçirilmesi mümkün oldu. Bu anlaşma, aynı zamanda uluslararası konularda, istendiği takdirde, Japonya ile diğer güçler arasında Amerikan arabuluculuğunu, Amerika Birleşik Devletleri'nde silah ve gemi alımı ile Amerikan teknik adamlarını işe almayı sağlıyordu. Üç ay içinde İngilizler, Fransızlar, Ruslar ve Hollandalılar da buna benzer anlaşmalar imzaladılar.

Bakufu maddelerden hoşnut ve hem fikir görünüyordu, ama bu kez daha bağımsız zihniyetli bir imparator, 1857 ve 1858 Amerikan anlaşmalarının imzalanmasını onaylamayı reddetti. Ancak Amerikalılar tıpkı diğer güçler gibi, her ikisini de geçerli saydı. Avrupalı milletler tarafından örnek olarak kabul edilen 1858 Harris Anlaşması, imparatorun desteklememesine rağmen, yüzyılın sonuna kadar Japonya'nın dış ilişkilerinde temel bir belge olarak kaldı. Bu durum, Harris için büyük bir kişisel ve resmi zaferdi, çünkü ikna etme eylemi, sözü edilen gücün ilk ilkesi kadar başarılı olmuştu. Bu kez, 1860'ta Washington'da karşılıklı imzalar atıldı. Anlaşmayı kabul etmiş olan grupları temsil eden yetmiş kişilik diplomatik bir Japon heyeti, San Francisco yoluyla Pasifik'i geçip Amerika Birleşik Devletleri'ne gitti. Başkentte Japonlar, büyük bir merak konusu olurlarken, ifrata kaçan bir eğlenceye daldılar. Bakanlık rütbesine yükselen Harris, hasta haline rağmen, Amerikan çıkarlarını korumak için 1862'ye kadar Japonya'da kaldı.

Bakufu çelişen baskılar arasında sıkışmaya devam etti ve şogunun Perry ile nasıl başa çıkabileceği sorusuyla ilgili farklı tepkiler, Japonlar arasında bu konudaki farklı tutumları ortaya çıkardı. Birçok insan, ülkede artan yabancıların mevcudiyetiyle uzlaşmadı ve dışlama politikasında baskı yapmaya devam etti. Bazı düşüncüler, Batı'yla imzalanan ilk anlaşmaların takviyesine rağmen, Batı'yı reddettiler. Bu düşünce ekolünün bir savunucusu, 1825'te Yeni Teklifler'de öğretisini geliştiren bir Mito samurayı olan Aizawa Seishisai idi. Seishisai'nin eseri, Japon sularında yabancı gemilerin ortaya çıkmasına ve Mito feodal topraklarında bir İngiliz balina avı gemisindeki tayfanın alıkonmasına neden oldu. Aizawa görüşü *kokutai* kavramını, Japon ulusalcılığının özünü sundu. Şintoizm, Konfüçyüsçülük ve *bushido* (sa-

vaşcının kanunu) ile ilgili dışarıdan alınan ve yerli olan kavramları birleştiren yazar, Güneş Tanrıçası'nı cennetle bir tuttu, insanlar arasında siyasi düzeni ve ahlaki kuralı ona atfetti. Bunun dışında Konfüçyüsçü sadakat ve evlat sevgisi erdemleri ile Şinto'ya tapınma arasında bir bağlantı kurdu. Japonya'nın benzersizliğini vurgulayan kokutai'nin, yabancı fikirleri barındıracak durumu yoktu. Aizawa, Japonların gelişmesi için yabancı ilişkilerin gereksiz olduğunu ileri sürdü.

Batılılaşma ile ilgili başka bir düşünce ekolü ise, Japonya'nın içerden açılmasını savundu; bu da, kendi kendini güçlendirerek ve Batı ilmi ile Doğu ahlak bilimini birleştirerek gerçekleşecekti. Daha önce, Honda Toshiaki ve Sato Nobuhiro'nun fikirlerine benzer bir şekilde Sakuma Shozan (1811-1864) adında Orta Honshu'da taşradan gelen bir samuray, şogun ilkesinin temeli olarak kendi toprak sahibine sekiz maddelik bir program sundu. Bu maddeler şöyleydi: Stratejik kıyı bölgelerini güçlendirmek, silah sistemini kurmak, deniz ticaretini yaymak, verimli deniz ticaretini geliştirmek, Batı tarzında savaş gemileri inşa etmek, modern bir okul sistemini başlatmak, açık ama kesin bir ödül ve ceza sistemini kurmak ve hükümet memurlarını seçerken, bir liyakat sistemi başlatmak.

Bu geleneği sürdüren kişi, Batı Honshu'da Choshu'da samuray sınıfına alınan Sakuma'nın müridi Yoshida Shoin (veya Torajiro, 1830-1859) idi. Dışlama emirlerine itaat etmeyen Yoshida, Perry'nin gemilerinden birine kaçak olarak binmeye çalıştı ama tutuklandı. Yoshida Batı'dan seçici olarak alıntı yapmayı, feodalizmin yok edilmesini, köylülerin özgürleşmesini ve modern bir ordunun inşa edilmesini savundu. Amaçlarını gerçekleştirecek somut bir hareket planı yoktu, ama onun yerine fikirlerini uygulamak için muazzam bir kahramanlık hareketi düşündü. Kyoto'da şogunların temsilcilerinden birini öldürmeye çalıştı, ama başarısız olduğu bu eylemi yüzünden Edo'da infaz edildi. Yine de, Yoshida'nın öz disiplini ve cesareti onu daha sonraki nesiller için bir kahraman figürüne dönüştürdü.

Tam bir Batılılaşmayı savunan çok az sayıda Japon vardı. Bu gruba dahil olan ve modernleşmenin bir öncüsü sayılan Fukuzawa Yukichi (1834-1901) onlardan biriydi. Düşük bir samuray sınıfından gelen ve Kyushu'da doğan Yukichi önce Hollandaca ve İngilizce öğrendi. 1860 yılının diplomatik heyetinde, Amerika Birleşik Devletleri'ne seyahat etti. Yedi sene sonra, ikinci bir seyahat ile geri döndü ve Avrupa'ya da gitti. Japonya 19. yüzyılın ikinci yarısında nihayet kapılarını Batı fikirlerine açtığı zaman, 19. yüzyılın son yarısında, Fukuzawa öncü kıtadaydı. Kendisi faydacılık ve liberalizm fikirlerini geliştirdi, bir gazete çıkardı ve saygın Keio Üniversitesi'ni kurdu. Onun uzlaştırmacı yaklaşımı modernliğin ilk on yıllık döneminde galip geldi, ancak ilk önce gelen ve Kokotai'nin savunucularının söyleyecek birkaç sözü vardı.

TOKUGAWA YÖNETİMİNDE SON ON YILLIK DÖNEM

1858 Anlaşması'nın ardından gelen on yıllık dönemde, Batılılaşmanın olumsuz olan bazı ekonomik etkileri, hemen Japonya'da kaydedildi. Yabancı kanallar sayesinde ithalat ve ihracat hacmi, eşit olmayan anlaşmalarla Japonya'ya dayatılan düşük gümrük vergisi oranları yüzünden, hatırı sayılır bir şekilde arttı. Bu anlaşmalar eşit değildi, çünkü Japonya dışarıdan benzer imtiyazlar almamıştı. Bu adaletsizliklerin yurtiçi ekonomisine sarsıcı bir etkisi oldu. Gazyağı gibi yakıt ürünleri büyük miktarlarda ithal ediliyordu. Pamuk ipliği ipekten veya Japonya'da eğrilen pamuktan daha ucuza ithal edilebiliyordu. Japonya'nın yurtiçi endüstrisi hâlâ el sanatları aşamasında olduğu için, endüstriyel devrimin bir sonucu olarak, ürünleri, büyük hacimli ucuz ithal ürünleriyle rekabet edemiyordu. Bu nedenle, hem şehirlerde hem de şehir dışında el sanatları endüstrisinde bir çöküş yaşandı. Tokugawa döneminin sonlarında, köylüleri yerlerinden çıkarma işlemi, bu insanların ayaklanmasıyla sonuçlandı. Sabit bir gelire sahip ve zaten ekonomik sıkıntıda olan askeriye, mal akışı ve yükselen fiyatlarla daha büyük terslikler yaşadı.

Siyasi durum da daha karmaşık bir hal alıyordu. 1858'den sonraki yıllar, imparatoru destekleyen gruplarla baskı altında olan şogunları destekleyenler arasında bir mücadeleye tanık oldu. Batılı anlaşmaların sonucunun ardından, şogunluğun etkisi azaldı. İmparatorun, sarayın ve bazı tozama'ların, özellikle Shikoku'da Tosa klanları, Kyushu'da Hizen ve Satsuma klanları ve Güney Honshu'da Choshu klanlarının etkisi çoğaldı. İmparatorluk kuruluşunu destekleyen daimyo'lar, birleşmiş düşmanları olan bakufu'ya ve yabancılara saldırdılar. Şogunun, hükümdarın onayı olmadan Harris Anlaşmalarını imzalaması, Tokugawa'ya bir koz sağladı. Saray şimdiden, yabancılara anlaşmanın maddelerini uygulama vaadi vermiş olan şogunlara, kabul edilmeyeceklerini ve aksine bütün yabancılardan sürülmeleri gerektiğini bildirdi. Japonya içsavaşın eşiğinde bocaladı ve yabancılardan hayatları tehlikeye girdi. Samuraylarla diğer aşırı vatanperverler şogunlara saldırdı ve "İmparatora saygı duy ve barbarları kov" sloganı ile şogunluğu gözden düşürdü. Bu kadar acı bir muhalefet içeren bu huzursuz dönemde, sadece birkaç Batılı'nın öldürülmüş olması şaşırtıcıdır. Amerikan delegasyonu için çalışan Hollandalı bir çevirmen yok edildi ve bir İngiliz diplomatı olan C. L. Richardson, Satsuma'dan yüksek rütbeli, Batı karşıtı bir toprak sahibinin yanından geçerken atından inmediği için, Yokohama yakınlarında öldürüldü.

Harris, şogunun düzeni muhafaza etmek için elinden geleni yaptığına inanıyordu ama İngilizler, Richardson olayına karşı sert bir tepki vererek, bir özür ve tazminat talep ettiler. Tatmin olmayan İngilizler 1863 yılının Ağustos ayında filolarıyla Satsuma tımarının başkenti Kagoshima'yı bombaladılar. Bu olay yabancı

karşıtı kampanyada bir dönüm noktası oldu, çünkü Satsuma'lar durumu kurtaran bir çözümle yabancı filoları uzaklaştırdıklarını iddia etmelerinden sonra, İngiliz donanma gücünden o kadar etkilendiler ki, sonunda İngilizlerin dostu oldular. Bu klan, Japonya'da sonraki yarım asır boyunca, İngiliz örneğine göre şekillendirilmiş modern bir donanmanın baş savunucusu oldu ve üyeleri en üst donanma görevlerini üstlendi.

Modern Yokohama limanı, Perry'nin arazilerine ve anlaşmasına yakın bir yerleşim yeri.

Bu arada saray ve Choshu klanı bağımsız olarak hareket etmişti. İmparator 1862'de kendi yetkisiyle değişimli katılım kurumunu iptal etti. 25 Haziran 1863 tarihini, ülkeyi kapatma tarihi olarak tespit etti. Choshu günü geldiğinde, şogunun itirazlarına rağmen, yabancı gemileri, başkentleri Shimonoseki'den korumaya başladı. Shimonoseki, Honshu ile Kyushu arasındaki dar ama stratejik boğazı ve İçdeniz'den dışarıda Sarı Deniz'e doğru, Çin'e giden nakliye yolunu koruyordu. Ancak bir Amerikan ticari gemisi dahil olmak üzere, birçok yabancı gemi hasar gördü.

O dönemde Uzakdoğu'nun herhangi bir yerinde askeri hareketin açıkça kullanıldığı bir olayda, Amerika Birleşik Devletleri söz dinlemeyen toprak sahibini cezalandırmak için, bir savaş gemisi göndererek misilleme yaptı. Sonuç olarak, ortaya çıkan mücadelede beş Amerikalı öldürüldü ve altısı yaralandı. Kongre, bu cesur hareketi alkışladı ve Hazine'yi, değerli hizmetleri için tayfayı tazmin etmeye ayırdı. Fransızlar da ele avuca sığmayan ve anlaşma maddelerine rağmen boğazı bir sene

boyunca kapatan Choshu'yu cezalandırmak için, iki gemi gönderdi. Sonunda, 1864 yılının Eylül ayında on yedi gemilik (dokuz İngiliz, dört Hollandalı, üç Fransız ve bir Amerikalı) bir yabancı seferi, daimyo'ları yendi ve onlardan 3 milyon dolarlık bir tazminat talep edildi. Sonunda, Amerika Birleşik Devletleri bu paranın tamamını değilse de 800.000 dolarını almayı başardı, ama 1883'te Kongre'nin bir yasası hasılatı Japonlara geri verdi; onlar da bu paranın bir kısmını Tokyo Körfezi'nde Yokohama Limanı'nın dalgakıranını inşa etmek için kullandılar.

Choshu da Satsuma gibi, dersini zorla öğrendi. Yabancılar karşı muhalefeti terk etti ve onun yerine, tüm çabalarını şogunlara karşı yoğunlaştırdı. Choshu liderleri, Satsuma'nın donanmadaki önemi gibi, Japonya'nın modern ordusunun gelişmesinde önemli bir rol oynadı. İmparator da Batılı güce taviz verdi. Choshu'nun 1857 ve 1858 yıllarındaki anlaşmalarla ilgili onayı, 1865 senesinin sonlarında, dokuz yabancı geminin (beş İngiliz, üç Fransız ve bir Hollandalı gemi) yardımcı girişimiyle Osaka'nın dışında bir deniz gücü gösterisinden sonra elde edildi.

Dış meseleler çözülüp Batılı güçler yatıştırılınca, tozama daimyo'ları şogunun çöküşüne odaklandılar. O dönem, değişime uygundu. 1866 yılının Eylül ayında şogun vefat etti ve ertesi Şubat ayında, imparator da atalarının yanına gömüldü. Başka bir şogun ve genç bir imparator görevlerinin başına geçtiler. Tozuma bu yeni ortamda, 1867 yılında Tokugawa'ya şogun güçlerini teslim etmesini isteyen bir uyarı gönderdi. Zaten bunu yapmaya eğilimi olan şogun, siyasi haklarından vazgeçti ve çekilme niyetini açıkladı. 3 Ocak 1868'de saray, imparatora (Meiji İshin) gücünün geri verileceğini ilan eden fermanı yayımladı. O zaman hükümdar, danışmanları aracılığıyla eski şogundan topraklarını teslim etmesini istedi. Eski bakufu'nun ekonomik gücünü zayıflatan bu istek reddedildi. Birkaç aylık savaştan sonra, mayıs ayı gelmeden Tokugawa arazilerinden vazgeçmedi. Yenilgide iyi muamele gören eski şoguna, prens rütbesi verildi ve o da aile servetini ticari yatırımlara çevirdi.

Restorasyon döneminin baş şahsiyeti olan on beş yaşındaki İmparator Mutsuhito, saltanat ismi olarak Meiji (Aydınlanmış Kişi) ismini aldı. Mutsuhito, danışmanları aracılığıyla iki duyuruyla genel anlamda ilan edilen modernleşme ilkesini izlemeyi seçti. 1868 yılının Nisan ayında, imparator adına birkaç genç danışman tarafından yazılan Sözleşme Yemini (*Gokajo no Goseimon*) beş kısa bentte, planlanmış meclislerin kurulmasını ve bütün sorunların genel müzakere kararıyla alınmasını taahhüt etti. Bütün alt ve üst sınıflar, devlet işlerini dinamik bir şekilde yerine getirmek üzere tekrar birleşeceklerdi. Bu yemin sıradan insanların da en az sivil ve askeri memurlar kadar yapmak istediklerinin peşinde koşmalarına izin verdi; geçmişin kötü alışkanlıklarından kopmaya yardımcı oldu ve imparatorluk yönetimini güçlendirmek için bütün dünyada bilgiyi arama arzusunu dile getirdi. Haziran 1868 Anayasası adındaki daha kapsamlı bir belge, aynı amaçları destekledi. Baş-

kent yeni dönemi simgelemek için, Kyoto'dan Edo'ya taşındı ve Tokyo adını aldı (Doğu başkenti). Meiji imparatoru 1912'de ölene kadar Edo'da, Tokugawa'dan kendine mal ettiği imparatorluk sarayında (*kokyo*) ülkeye hükmetti.

Japonya'da başka bir siyasi dönem başladı. Birçok yeni fikir ve güç ortadaydı, ancak eski davranış tarzları devam etti. Japonya daha önce de yaptığı gibi, belli bir oranda yabancı fikirler alacak ve kullanacaktı ama bu kez, bu olay, modernleşmeye ve uluslararası konuma doğru giden yolda gerçekleşecekti. Bu yabancı alımı, güç artışı öyküsünün sadece bir bölümüydü, çünkü yerli kuruluşlar bu süreçte tam olarak ortadan kaldırılmamıştı. Japonlar eski zamanlardaki gibi bir kez daha ithal edilmiş ve yerli özellikler arasında kendi dengelerini kuracaklardı.

KRONOLOJİ

1811-1864	Sakuma Shozan
1825	Aizawa Seishisai'nin Yeni Önerileri
1834-1901	Fukuzawa Yukichi
1853	Perry ilk kez Japonya'da
1854	Perry veya Kanagawa Anlaşması; ardından İngiliz ve Rus anlaşmaları gelir.
1856-1862	Townsend Harris Japonya'da
1857-1858	Harris Anlaşmaları, imparator imzası olmadan şogunla yapılır.
1860	1858 Washington Anlaşması'nda imza alış veriş
1863	Satsuma bastırılır.
1864	Choshu bastırılır.
1867	Şogunluğun sonu
1868	Meiji yenilenmesi; başkent Tokyo'ya taşınır; Sözleşme Yemini (Nisan); Haziran Anayasası

III

MODERN JAPONYA

1868-1945

Japonya, 1868'de Meiji yenilenmesi ile birlikte modernleşmeye başladı gibi, ekonomi ve siyaset dünyasına da girdi. 1912 yılına kadar, elli yıllık Mutsuhitu yönetiminde, yurtiçinde gelişmenin ve dışarıya doğru yayılmanın temelleri kuruldu. Sonraki on yıllık dönemlerde, I. Dünya Savaşı'nda ve 1920'lerde Japon imparatorluk görünümü altında, sadece o ülkeye ve o döneme mahsus unsurların birleşimiyle uluslararası alanda ve yerli üretimde daha da yükseklerle ulaştı. Japonya, çoğunlukla güç kullanarak ve faaliyet patlamaları aracılığıyla dünyada en büyük imparatorluklardan birini kurduktan sonra, başarılarının öyküsü, II. Dünya Savaşı'nda Asya ve Pasifik'te yaşanan katliamlar sırasında doruk noktasına ulaştı. Ülke, 1945'ten sonra bir kez daha gerçekçi bir şekilde kendi adalarıyla, sınırlı enerji kaynaklarıyla, Perry'den önceki arazi konumuna geri döndü. Bir yüzyıldan daha az bir zaman diliminde, yükselişin ve çöküşün tarihi süreci tam bir devir yaptı.

10

Meiji Japonyası

(1868-1912)

Siyaset

Japonya, Meiji dönemini oluşturan 45 yıllık sürede siyasi, ekonomik ve toplumsal kuruluşlarını modernleştirdi ve bir dünya gücü olmayı başardı. Bu dönemde milli servet arttı, çünkü hem tarım hem de endüstri sektörü filizlenen nüfusa ayak uydurdu. Ekonomik modernleşme, siyasi istikrar ve dış ticaret dürtüsü düzenli bir gelişmeye katkı sağladı. Siyaset, oligarşi grupları tarafından yönetildi ve Japon toplumu bu yönetime olumlu bir şekilde tepki verdi. Milli amaçlarla ilgili yöneticiler arasında veya liderlerle yönetilenler arasında kayda değer ilke farklılıkları veya çatışmaları, modernleşme sürecini yumuşatmaya yardımcı oldu.

ARKA PLAN

Meiji Japonyası, kolaylıkla iki döneme ayrılabilir. Liderler ilk yirmi yıl boyunca, 1868'den 1890'a kadar yaşanan dönemde, öncelikle iç değişikliklerle ilgilendiler ve modernleşme temellerini uygulamacı düşüncelere göre hazırladılar. Bu başlangıç sürecinde, uzun vadeli amaçların tasarlanması ikinci planda kalıyordu. Liderler siyasi meselelerde istikrarın sağlanması, birleşmiş yurtiçi yönetimin sağlamlaştırılması ve verimli hükümet organlarının kuruluşu gibi devletin acil konularını ele aldılar. Söz konusu programların geniş kapsamı yüzünden, yenilenmenin hemen ardından gelen yıllarda, elverişsiz bütçe koşullarını çözmek için birçok adım atılmasına rağmen, parasal durum riskli kaldı. Modern endüstriler kuruldu. Zaten tarihi bir temele dayanan tekstil endüstrisi, iyi kazanç sağlayan ilk endüstrilerdendi.

Bunun dışında, endüstri sahnesinde Japon ekonomik hayatının önemli özelliklerinden olan *zaibatso* (karteller) ortaya çıktı. İlk Meiji yıllarında birçok Japon, kültürel konularda Batılı gelenekleri ve fikirleri benimsemekte aşırıya kaçtı ve Batılı eğitim felsefeleri geçici olarak itibar kazandı.

Japonya, Meiji döneminin son yarısında, 1890-1912 yılları arasında ekonomik ve siyasi alanda bir dünya gücü oldu. Dahili gelişme, eşzamanlı yabancı yayı- lıma uydu, çünkü her faaliyet bir diğerini ayakta tuttu. Bir kez acil siyasi konular çözülünce, hükümet ağır bir tempoda ve muhafazakâr bir şekilde çözüme ulaştırdığı, ertelenmiş, uzun vadeli anayasal konularına döndü. Ekonomide, uzun vadeli ödeme gücü 1880'lerdeki tasarruf politikaları sayesinde ortaya çıktı. Japonya, 19. yüzyılda İngiltere'deki ekonomik düzen gibi, ilk önce tekstil endüstrisinde gelişme kaydettikten sonra, ağır sanayi kuruluşlarına önem verdi. Zaibatsu'nun ekonomik ve siyasi önemi arttı; denizaşırı işlemlere başlandı. Kültürel konularda eğilim, geleneksel tarzlara doğru kaydı ve milli eğitim sistemi, ağır dozda Batı felsefesiyle ilgili ilk deneyimlerden sonra, daha güvenli bir Japon temeline dayandırıldı. Ülke, şimdi bir imparatorluk olmuştur.

Japonya, Meiji döneminde Sindirella tarzı bir öyküyle modern bir devlet oldu. Japonya'yı modernleştirmeye çalışan genç reformcular, yenilenmenin ilk yıllarında yaşadıkları süre içinde, amaçlarının gerçekleştiğini gördüler. Amaçları, "milleti zenginleştir ve kollarını güçlendir" sloganında vücut buluyordu. Batı ile eşitlik sağlamak için hem askeri hem de endüstriyel gücü geliştirmeyi arzu ediyorlardı; bunun yanı sıra, ekonomik, toplumsal, siyasi ve kültürel sektörlerde ilerleme kaydetmekte başarılı oldular. Yeni metotları denemek ve cesurca ileriye atılmak için can atıyorlar, ama aynı zamanda geleneksel fikirlere ve erdemlere de sadık kalıyorlardı. 1912'nin sonunda, Asya kıtasından bunu yapan ilk ülke olarak Japonya, modern bir devlet için gerekli olan bütün koşulları elde etmişti. Şimdi, ülke güçlü bir ulusal hükümete, bir anayasaya, evrensel boyutta mecburi hizmete dayalı bir askeriye, geniş kapsamlı bir eğitim programına, yüksek bir okuma yazma oranına, parasal bir ekonomiye, gelişen endüstriyel, ticari ve şehirleşmiş bir topluma, şehirde ve ülkede yeterli bir işgücü arzına ve besin üretimine sahipti. Tarımsal ürünler ulusal serveti artırmaya yardımcı oldu; endüstri ve modernleşme, ekonominin geri kalan kısmında sürekli gelişme kaydetti. Japonlar, kendilerine has yöntemlerle o dönemin zorluklarıyla başa çıktılar.

Buna rağmen, gelişmemiş ülkeler için ilk modernleşmeye bir örnek teşkil eden Meiji Japonyası'nın, buna benzer bir sonuca ulaşma arzusunda olan diğer ülkeler için günümüzde bir anlam ifade edip etmediği tartışılabilir. Meiji Japonyası, bazı modern devletlerin yaşadığı gibi, hiçbir ideolojik çatışma yaşamadı. Daha az dış yardım kaynağına sahipti ve bağlanma endişesi yüzünden bu kaynakları da

kullanmakta tereddüt ediyordu. Değişim devrimseldi ve Japonya modernleşmek için acele etmedi. Fark edilebilen yabancı tehditlerle başa çıkılabilirdi. Tarihsel geçmişle, özellikle Tokugawa yönetimiyle idare edilen yüzyıllarla şartlanmış Japonlar, liderliği ve tepeden gelecek yönetimi kabul etmeye hazırdılar. 19. yüzyılın son on yıllık dönemlerinde ve 20. yüzyılın ilk yıllarında, Japonya'ya has özellikler hüküm sürdü. Japonya'nın modernleşmesine katkıda bulunan bazı faktörler zorlukla ihraç edildi ve başka yerde uygulanabilirliği de kolay olmadı.

Hem modernleşmenin liderleri hem de Japonlar, imparatora sadakat ve ulusa adanmışlık gibi ortak değerleri kabul ettiler. Meiji yıllarında, doğal olarak biraz uyuşmazlık ve aşırılık olmasına rağmen, liderler ve halk modernleşmenin yaptırımı olarak imparatorluk görevine odaklandılar. İmparator Meiji, Japonya'da modernleşmenin en büyük simgesiydi. Meiji ile birlikte her imparatorun birkaç alt dönem yerine, yönetim süresinde tek bir saltanat dönemi uygulaması ortaya çıktı. Fakat varlığı kutsal sayıldığı için, kendisi hakkında çok az şey biliniyordu. Meiji birçok ulusal geziye çıkmasına rağmen, Tokyo'dayken dünyadan ayrı kaldı. Taht, kavram olarak ilahi ve mistik olmaya devam etti. İmparatorun kişiliğinde giderek artan bir imparatorluk inzivası ve yalnızlık mevcuttu. Hükümete egemen olmayı arzu etmeyen imparator, daha çok danışmanlarına güvendi, verdiği destekle danışmanlarının hayranlığını kazandı ve amaçlarla yöntemler konusunda imparator ile danışmanlarının arasındaki anlaşmalar sayesinde, tahtın yüce konumunu muhafaza etmek daha kolay oldu. Zaten ilk dönemlere ait özelliklere sahip olan modern Japon ulusalcılığının, Batı dürtülerine çok az ihtiyacı vardı. Ulusal şuur ve imparatora tapınma, ulusal bir öğreti oluşturarak Şinto devlet yapısında birleşti. Bunun yanında, hayati moral güçlere ve bilge-krallardan gelen ahlaki kılavuzluğa dayanan Konfüçyüsçü bir ahlakın tarihsel zorlaması, modernleşme sürecinde imparatorun rolünü artırdı.

SINIFLARIN TEKRAR SIRALANMASI

Yenilenmeyi izleyen on yıllık dönemde, Japon toplumunun bütün önemli sınıfları değişimden etkilendi. Daimyo bir sınıf olarak ortadan kaldırıldı. Samuraylar, özellikle Satsuma, Choshu ve diğer Batı Japonya'dakiler başka içsavaşları engellemek için, şimdiden imparatorun davasını destekleyen toprak sahiplerini, konutlarını imparatora (*hanseki hokan*) teslim etmelerine ikna etti. Efendiler razı oldu ve ülke çapında ipucunu alan diğer toprak sahipleri de diğerlerini aynı doğrultuda izlediler. Toprak sahiplerini, arazilerini bırakmaya ikna eden halka yakın samuraylardan biri, Yoshida Shoin'in bir müridi olan Choshu'dan Kido Koin (1833-1877) idi.

Kido Koin, Choshu bu kadar zayıfken, aynı klandan adamların şiddet dolu yabancı karşıtı gösterilerinin gereksizliğini daha önce fark etmişti; kendi klanının gücünü kabul ederek, onları 1867 ve 1868 kargaşasında şogunluğa karşı yönlendirdi. Sonunda, Tokugawa'yı yerinden eden ve feodalizmi yıkan güçlerin koalisyonunu tasarladı. Kido, konu hakkında içsavaşı tetikleyeceği yerde, daimyo'ları, bir vatanperverlik ve ahlaki zorunluluk örneği olarak tımarlarını teslim etme konusunda ikna etme yeteneğini kullandı.

1869 yılının sonunda, yenilenmeden bir sene sonra, Japonya'da hiçbir feodal alan kalmadı. Bütün topraklar, ismen imparatora geri döndü. Değişimin çok muazzam bir boyutta olması nedeniyle, daimyo'lar, 1869 ile 1871'de iki geçiş yılı arasında, eski mülklerinin valileri olarak atandılar ve maaş olarak eski gelirlerinin onda birini tutmalarına izin verildi. 1871'de, tımarlar tamamen yok oldu ve toprak, günümüze kadar gelmiş siyasi ve idari yapılar olan vilayetlere bölündü. Bu hareket, hükümetin sonunda devlet tahvilleri şeklinde toplu ödemelerle, daimyo'ları emekliye ayırmasına rağmen, feodal toprak sahipleri olarak bunların konumuna son verdi. Bu ödeme şekli, geçerli yeni bir rejimin desteğini garantilemeye yardımcı idi.

Eski daimyo'lar siyasi sahneyi terk etti, ancak birçoğu yaratılan yeni asil sınıfa (*kazoku*) dahil edildiler. Hükümet onlara asalet unvanı verdi ve önceki alanlarının boyutuna göre, onları beş sınıfa ayırdı. Son Tokugawa şogunu, prens rütbesini aldı; eski ve en küçük mülklerin sahipleri baron oldular. Eski daimyo'lardan bazıları, ticari yatırımlar yapmak için, başkentlerini ve hisselerini mantıklı bir şekilde kullanarak, Japonya'nın gelişen kapitalist sınıfının bir parçası oldu. Bu daimyo'lar, bazı yönlerden, bu yeni toplumda daha iyi bir durumdaydılar. Hükümet, borçlarının çoğunu iptal etti veya onları üstlendi, eski toprak sahiplerinin artık destekleyecek samurayları yoktu; yeni gelirleri de genellikle bu yeni girişimlerde, eski feodal mülklerde olduğundan daha yüksekti.

Tacirler, yenilenmeye hoş bir gözle baktı, çünkü ekonomik gelişmeyle orantılı olan konumlarını garantilemek için siyasi değişiklikleri arzu ediyorlardı. Hükümet daha önce askeriye'nin ticari sınıfa olan borcunu üstlendiği için, zaibatsu ile tacirlerin güveni yeni rejimde garantilenmişti. Ancak nüfusun en büyük grubunu teşkil eden çiftçilerin durumu kötüleşti. Çoğunun kiracısı yoktu, çünkü Tokugawa kanunlarına göre, toprak yabancılaştırılmazdı. Çiftçilerin üçte biri, yenilenmeden sonraki birkaç yıl içinde, ağır borçlar ve açgözlü toprak sahiplerinin daha çok toprak elde edebildikleri işlemlerin yasallaşması yüzünden, kiracı oldular. Köylü sınıfı genelde mülksüz bir sınıf oldu.

Yenilenmede muhtemelen en önemli faal ve toplumsal grup olan samuraylar, aşamalı olarak yok oldu. Aileleriyle birlikte 2 milyonu bulan ya da Japon nüfusunun %5'ini oluşturan samuraylar, feodal haklarını ve imtiyazlarını kaybettiler. Hü-

kümet, bu sınıfı iki basamağa ayırdı: Düşük sınıftakiler halkın içine dahil edildiler (*heimin*); üst sınıftakiler ise konumlarını (*shizoku*) muhafaza ettiler. 1872’de ve 1873’te evrensel askeri eğitimin başlamasıyla hepsi eskiden kalma savaşı-aristokrat konumlarını kaybetti. Feodal toprak sahiplerinin ve tımarlarının yok olmasıyla geleneksel gelir kaynaklarını da kaybettiler. Daimyo örneğinde olduğu gibi, sekiz senelik bir dönemde (1868-1876), hükümet önceki kalıtsal aylıkları vermek yerine, *shizoku*’ları emekli etti ve 1876’da bu emekli maaşlarını kısmen, nihai küçük toplu ödemelere çevirdi. Şimdi basit vatandaşlar olan eski samuraylar, kendi kendilerini geçindirmeye mahkûm edilmişlerdi. Bazıları bunu başardı, çünkü ödemelerini başarılı ticari girişimleri başlatmak için kullandılar. Diğerleri, yeni ordunun subay birliğini veya polis gücünü daha cazip buldu.

Samuray imtiyazına bir başka darbe de 1876’da, hükümet, geleneksel iki kılıcı taşımayı yasak ettiği zaman geldi. Bu kılıçlar, zamanında onları özel tarihi hakları olan ayrı bir sınıf olarak belirlemişti. Bazı samuray muhafazakârları için bu gelişmeler fazla şiddetliydi. Kendi sınıflarında veya klanlarında değişimleri yönetenlere karşı çıktılar. En ciddi samuray ayaklanması Satsuma’nın kendisinde patlak verdi. Orada muhafazakârlar, Saigo Takamori’nin (1827-1877) etrafında birleştiler. Takamori yeni hükümetin çok fazla ileri gittiğini ve reformlarda çok hızlı hareket ettiğini düşünen eski bir samuray idi. Saigo evrensel zorunlu hizmete, hükümette kapitalist çıkarlara, yabancı savaşlarda eski samurayları kullanmamakla ilgili resmi kanuna ve 1870’lerin ortasında Japon elçilerine kötü davranan Korelileri yatıştırma politikasına karşı çıktı. Olayların akışından tiksinen Saigo, Tokyo’dan güçlerini topladığı ve 1877’de ayaklandığı Satsuma’ya döndü. Yeni mecburi hizmetteki imparatorluk ordusu modern silahlarıyla, çağın gerisinde kalmış samuray güçlerini yendi. Samurayın ayaklanması ölmekte olan bir feodal sistemin son protestosu olarak anlamlıydı, çünkü Japonların büyük bir çoğunluğu, eski samuraylar dahil olmak üzere, toplumsal sınıfları tekrar hizaya sokma ilkeleri konusunda açıkça veya gizlice hemfikir oldular. Saigo kayıp bir dava için ölmesine rağmen, Japon vatanseverlerin, gelecek nesillerin saygı duyduğu bir kahraman oldu.

Fazla bir tepki ile karşılaşmayan liderler, dışarıdan yönetim teknikleri aldılar, hükümet denetimini merkezileştirdiler, Batı takvimini benimsediler, dini hoşgörüyü sağladılar ve kanun uygulamasını, maliye, posta ve adalet sistemlerini modernleştirdiler. Değişimi savunan ve yönetici bir grup tarafından idare edilen ilk yenilenme liderlerinden biri Okubo Toshimichi (1830-1878) idi. Hem Satsumalı hem de Saigo’nun çocukluk arkadaşı olan Toshimichi iç reformların doğası ve yabancı siyasi hedefler açısından aynı klandaki dostlarından farklıydı. Okubo, yurtiçi istikrarı başarmanın, gelişmeyi bir sisteme oturtmanın ve yabancı meseleler yerine iç meselelere odaklanmanın gerekliliğini vurguladı. Klan sadakatini ihlal ederek,

diğer tımarların başarılı destekçilerinden yardım sağladı. Japon modernleşmesinin başmühendisi olan Okubo, maliye ve işleri bakanı olarak hizmet etti. Kendisi anayasal hükümetin gelişimini savunan ılımlı biriydi. 1878’de, Saigo’nun ölümünden intikam almayı arzulayan bir saldırgan tarafından öldürüldü. Okubo, daha önce işleri bakanı olarak Saigo’nun ölümünden sorumlu tutulmuştu. Bir sene içinde, yenilenmenin üç kahramanı Kido, Saigo ve Okubo hayatlarının en verimli döneminde öldüler. Yine de, ilk Meiji dönemlerinde başlamış olan uzun vadeli kanunları şekillendirmek ve sağlamlaştırmakta önyak olan başkaları da vardı.

YENİ LİDERLİK

Japonya’nın ikinci ve daha yeni siyasi liderlik silsilesinde ortaya çıkan bir figür İto Hirobumi’dir (1841-1909). Alt bir sınıftan samuray geçmişine sahip olan İto, hiyerarşik bir toplumda gücün zirvesine yükseldi. Gençken, savaşçının kanunu olan Bushido’ya büyük bir eğilimi vardı. Aralarında Yoshida Shoin’in de bulunduğu öğretmenlerinden öz disiplin ve sadakatle ilgili güçlü özellikleri miras olarak aldı. Kendisi aynı zamanda Batı’nın bilgisini edinme ihtiyacından etkilenmişti. 1863’te, bir İngiliz gemisiyle Avrupa’ya gitti ve döndüğü zaman, Kido’nun yaptığı gibi, Batı ile uzlaşma konusunda önemli bir Choshu savunucusu oldu. Yenilenmeden sonra, gizli hükümet oligarşisinin önemli bir üyesi haline geldi. İlk atandığı yer, yeni dışişleri dairesindeydi. Daha sonra maliye ve sanayi bakanı, son olarak da başbakan oldu. 1870’te Batı’ya doğru ikinci bir görevle Amerika Birleşik Devletleri’ne gitti. 1882-1884 yılları arasında İto, anayasaları incelemek üzere imparatorluk heyetinin başı olarak Batı’ya üçüncü kez seyahat etti. Kendisi özellikle Japonya’ya bazı yönlerden benzeyen Bismark’ın yeni Almanyası’ndan ve Prusya devletçiliğinin merkezi kavramlarından çok etkilendi.

İto kendisini ılımlı, ne despotluğu ne de demokrasiyi destekleyen orta yol bir devlet adamı olarak görmesine rağmen, bazen hükümetin parlamenter şekillerine karşı açıkça muhalif oldu. Japonya’ya uygun bir anayasa arayışı içindeyken, yeni ortaya çıkan siyasi partilerin ve aynı şekilde anayasa kuruluşunda ses isteyen hareketlerin liderleriyle çatıştı. Onun baş muhalifleri, Shikoku’da, Tosa’da ve Kyushu’da, Hinzen’de ortaya çıktılar. Bunlar, eski tozama klanları olarak şogunluğu devirmeye yardımcı olmuşlardı ama yenilenmenin ardından üst düzey hükümet görevi ve yaygın siyasi tesir kazanmakta kendilerini Satsuma–Choshu grubunun gerisinde buldular. Dışlanan klanlar, siyasi partiler kurdu ve Meiji siyasi sahnelerini karıştırdılar.

Meiji devlet adamı İto Hirobumi

Siyasi partiler 19. yüzyıl Japonyası'nda bir yenilikti; Batılı bir kavram olarak, partilerin geleneksel Japon siyasi işbirliği düşüncesinde yeri yoktu. Bu düşünceye uyan otoritelerin ve ilkelerin açık eleştirisine hoşgörülle bakılmazdı. Tosa'dan İtagaki Taisuke (1837-1919), siyasi partilerin ilk destekçilerindendi. Yenilenmeden sonra, Tokyo'da bir danışman veya kabine üyesi olarak hizmet gördü, ama 1874'te ilk Japon siyasi partisini kurmak için kendi şehrine döndü. Bu partinin adı Vatanperverlerin Resmi Derneği (*Aikoku Koto*) idi. Bu parti ertesi sene Osaka'daki bir konferansta, hükümetin bir yasama ve yargı meclisi kurmasını ve ulusal bir hükümetin gelecekteki şeklini tespit etmek için vilayet valilerinin bir toplantı yapmalarını rica etti. Doğal olarak, pek demokratik olmayan parti, gücünü esas itibariyle Tosa samuraylarından aldı. Parlamenter katılımın eski samuraylarla ve zengin köylülerden oluşmuş küçük bir sınıfla sınırlı olmasını arzu etti. Parti kendi kendini tabi tuttuğu kısıtlamalara rağmen, birkaç sene içinde ulusal bir temele dayanarak bölgesel menşesine sığmamaya başladı. Merkezi hükümeti siyasi tavizlere

zorlarken, belli bir oranda güç sergiledi, çünkü 1878'de hükümet seçilmiş vilayet meclislerini çağırıldı.

1879'da bu imtiyaz, toprak vergisi olarak en az beş yen ödeyen erkekler arasında yayıldı. Vilayet meclisleri sadece danışman olarak hareket ederken, aynı zamanda Batılı olmayan dünyada ilk seçilmiş yasama organlarıydı. 1880'de kasabalarda ve bölgesel hükümetin daha küçük birimlerinde buna benzer meclisler oluşturuldu. Bir eliyle verip diğerleriyle alan hükümet, o sene insanları susturmak için herhangi bir siyasi toplantı düzenlemeden üç gün önce resmi onayın mührünü ve bu tür toplantılara katılan bütün gruplarla partilerin isimlerini ve adreslerini gerektiren yasalar çıkardı.

Hükümete karşı çıkarken İtagaki ile ittifak kuran bir diğer kişi Hizen'den Okuma Shigenobu (1838-1922) idi. Yenilenme ilan edildikten sonra, Tokyo'da dışişlerine katıldı ve bir kabine üyesi oldu. 1881 yılının Mart ayında imparatora hükümetin parlamenter bir şekli için gerekli adımları sıralayan bir önerge sundu. Okuma, parlamentonun açılışı için bir veya iki sene şeklinde kesin bir tarih önerdi. Okuma'nın ani siyasi taleplerinin meslektaşları üzerinde çarpıcı bir etkisi oldu, ama tedrici olan İto özellikle farklı bir görüşe sahipti. Okuma dört ay sonra, Temmuz ayında, kıdemli üyelerin Hokkaido Sömürgeleştirme Dairesi'nin varlıklarının satışından çıkar sağladıklarını ileri sürerek hükümetin ekonomi politikalarına meydan okudu. Oysa, daha önceki on yıllık dönemde, bu daireye adayı geliştirme sorumluluğu verilmişti.

Okuma, iğrenç bir skandal olarak, hükümetin sahip olduğu endüstrilerin ve toprakların elden çıkarılması konusunda sadece kabineyi değil, aynı zamanda siyaseti dayatan kişileri de açık oynamaya zorladı. İto ile grubu galip geldi ve dairenin mal varlıklarının elden çıkarılması, planlandığı gibi devam etti. Okuma zorla görevinden alındı, ama uzlaşma yoluyla taht 1890'a kadar bir anayasa sözü verdi. Muhalefet bu konuda görüşlerini ilerletmek için yeni ve daha geniş kapsamlı siyasi partiler kurdu. 1881'de İtagaki, Liberal Parti'yi (*Jiyuto*) ve ertesi yıl da Okuma Anayasal Yenilikçi Parti'yi (*Rikken Kaishinto*) kurdu. Hükümet ise, 1882'de resmi sırayı baltalayan Anayasal İmparatorluk Yönetim Partisi'ni (*Rikken Teiseito*) kurarak tepki verdi.

MEİJİ ANAYASASI

İmparator, İto'ya vaat edilmiş olan anayasayı düzenleme emrini vermişti. İto 1880'lerin başında yurtdışına yaptığı geziden döndükten sonra, anayasal hükümetleri incelemek için çalışmalarına başladı. Çeşitli siyasi taraflardan gelecek bas-

kıların ve çakışan görüşlerin tehlikesini ortadan kaldırmak için, bütün çalışmalar imparatorluk hanesinde resmi bir mahremiyet içinde sürdürülüyordu. *Sumitsu-in* adında özel bir konsey, İto ile gizlice çalıştı ve belgeleri imzaladı. Sonunda, Yamato devletinin geleneksel kuruluş yıldönümü olan 11 Şubat 1889'da, imparator anayasa halkına bir kraliyet hediyesi olarak sundu. Görüşülmesi ve hazırlanması yirmi bir sene süren bu anayasa, imparatorun on dakikalık bir konuşmasıyla resmi oldu. Bu belge, II. Dünya Savaşı sonrasındaki işgal sırasında, yeni bir sürümü yer alana kadar hiçbir değişikliğe uğramadan elli sekiz sene sürdü.

Meiji Anayasası, bir önsöz ile yetmiş altı tüzük içeren yedi bölümden oluşuyordu. Siyasi gücün doruk noktasında, geleneksel ilahi konumu onaylanan imparator vardı. İmparator, egemenliğin kaynağı (*tenno*), kutsal ve çiğnenmeyen tanrıların doğrudan torunu olarak özel güçlerin keyfini çıkarıyordu. İmparatorluk fermanları, toplumun çıkarı için yürütme kararları ve meclis toplanmadığı zaman acil kanunlar yayımlayabiliyordu. Bunun dışında, meclis güçleri de ona bahşedilmişti. Askeri kuvvetlerin en büyük komutanıydı, meclisi toplantıya çağırabiliyor veya erteleyebiliyordu. Savaş ilan ediyor ve barışı sağlayabiliyordu, bütün kanunları uygun görüyor ve kabinenin yönettiği dış meseleleri denetliyordu. Hükümet, onun adına, gücün kaynağı ve kökeniydi. İmparatorluğa bağlı olarak gizli mührün bekçisi ve imparatorluğun bakanlığı gibi iki önemli mevki vardı. Meclis kanunundan önce gelen İmparatorluk Evinin Kanunu, haleflik ve diğer kraliyet işleri gibi konuları yönetirdi.

Japonların adlandırdığı gibi parlamento veya Japon Meclisi çift meclisliydi. Üst meclis ya da İngiltere Lortlar Kamarası'na benzer Yaşlılar Meclisi (*Kizoku-in*) aristokrat konumdaki üyeleri kapsıyordu. Bu meclisin üyeliği, altı sınıfa bölünmüştü: İmparatorluk kanından prensler, prensler ve markiler, yedi sene boyunca hizmet eden kontların, vikontların ve baronların temsilcileri, devlete özel hizmetlerinden dolayı seçilmiş, imparatorluğun hayat boyu tayin ettiği kişiler, yedi yıl boyunca hizmet eden İmparatorluk Akademisi'nden delegeler ve en yüksek vergiyi ödeyenlerin temsilcileri. Daha alt bir birim olan ve önceleri 300 üyeyken, 1900 yılında 321'e ve 1925'te 466'ya yükselen üyelere oluşan Temsilciler Meclisi (*Shugi-in*) yıllık vergi olarak on beş yen veya daha fazlasını ödeyen ve yirmi beş yaşın üzerindeki erkeklerin arasından seçiliyordu. Bütün yönetmelikler, her iki meclisin çoğunluğunun oyunu gerektiriyordu, ama imparatorluğun vetosuna maruz kalabilirlerdi. Japon Meclisi, senede bir kez imparator tarafından çağırılırdı. Genelde uygulanmamasına rağmen, meclis kâğıt para sürme hakkına sahipti. Ama bu tip görevlerin çoğu yasamayı başlatmak için hükümet tarafından sunuluyordu. Meclisin gücü, maliye konularında sınırlandırılmıştı. Bu güç, bütçedeki sabit harcamalara uygulanmıyordu ve imparatorluk konutunun harcamalarında veya bürokratik maaşlarda yasa çıkarma yetkisi yoktu.

Başka bir anayasa organı gizlice kuruldu. Başlangıçta, anayasayı gözden geçirmek ve kabul etmek için kurulan bu birim, ülkede resmi olarak oluşturulan en yüksek danışma kuruluğu olarak kaldı. Yirmi altı üyesi, başbakanın tavsiyesi üzerine imparator tarafından seçilirdi. Sırasıyla, başbakan da kıdemli devlet adamlarının tavsiyesiyle imparator tarafından atanırdı. Devlet meselelerinde başbakan, doğrudan taht ile temas halinde olurdu ve meclisten ziyade imparatora karşı sorumlu olan bakanlardan (*daijin*) oluşmuş kabineyi (*neikaku*) yönetirdi. Anayasaya bütün vatandaşlar için sınırlı bir Haklar Yasası dahil edilmişti, ama hükümleri kanun tarafından değiştirilebilirdi. Meiji belgesi modern şekline rağmen, bazı eski Japon siyasi kavramları kapsardı; bunların hepsi de Batılı hukuk sistemiyle çelişirdi. Bu kavramların arasında, ideal devletin, ulusun babası olarak imparator tarafından idare edilen ataerkil bir aile olduğu, hükümet adamlarının yasa gereği hükümetten üstün oldukları, grup zorunluluklarının bireysel haklardan üstün olduğu ve insanlığın doğal olarak eşit yaratılmadığı gibi fikirler mevcuttu. Yine de, buradaki siyasi arenada, modern hayatta devam eden geleneksel Japon fikirlerinin sürekliliğine bir örnek mevcuttu.

ANAYASANIN ÜSTÜNDEKİ BİRİMLER

Anayasaya dahil edilmeyen birimlerin en az dahil olanlar kadar önemli olduğu görüldü. Belgede şart koşulmamasına rağmen, birçok anayasa üzeri grup ve birim gelişti; yıllar geçtikçe bunlar, ulusal hayatta güç ve tesir elde ettiler. Bürokrasi gibi kolektif bir grup önem kazandı ve imparator bu gruba askeri ve sivil personel atadı. Özellikle Satsuma ve Choshu'dan hizipler, önceki bürokratik dairelerin rütbelerini işgal ettiler. Daha sonra, 1899'da imparator bir bildiriyle sınav sisteminin temelini kurdu. Liyakat sistemine yerleştirilen ve yarım milyon kamu hizmetlisini kapsayan bürokrasi, halkın ve meclisin iradesine kayıtsız kaldı. Bu bürokrasi, kendi birlik duygusunun keyfini sürdürdü ve kabineler, genellikle bürokrasinin üst kademelerinden üyeleri dahil etti.

Askeri gruplar ve endüstri grupları gibi özel ilgi alanlarına bağlı olan bürokratlar, özerk rollerinde iyiye veya kötüye doğru etkili olabilirlerdi. Bürokrasinin en üst kademesinde, anayasadan daha eski olan kabine vardı. Yine de en etkili siyasi grup, başka bir anayasa üzeri danışma birimi olan ve temelde Satsuma Choshu sınıflarından gelen *genro-in*, kıdemli devlet adamları idi. Birbirlerine sınımsız bağlı, yaşlı bir oligarşi olarak hareket eden bu az sayıda adam, Meiji Japonyası'nı imparator adına yönetti.

Yine bazıları genro sınıfından olan askeri liderler, Meiji Japonyası'nda önem kazandı. Başlangıçta, askeri ve sivil konuları ayırmaya hevesli olan anayasa, askeriye'nin oy kullanamayacağı kararını çıkardı. 1882'de bir adım daha ileri giden bir imparatorluk fermanı, askerin siyasi meselelere karışmasını yasakladı. Buna rağmen, askerler kendilerini ulusal ruh kokutai'nin korumacıları olarak gördüler. Siyasetten kaçınmaktan uzak olan profesyonel asker, sonunda politikaya bulaştı. Buna karşı, onlara konan kısıtlamalara rağmen, askeriye zamanla ulusal meselelerde giderek daha çok önem kazandı. 1878'de, imparator zaten var olan savaş bakanlığı mevkisine ilaveten, genro'nun tavsiyesi üzerine ona karşı sorumlu olacak bir liderin başkanlığında bir kara kuvvetleri karargâhı kurdu. 1893'te, aynı işlem donanmaya da uygulandı ve donanma karargâhının lideri de tahta karşı sorumlu olacaktı. Feldmareşal Heyeti ve Filo Amiralleri ve Yüce Savaş Konseyi gibi birimler, üst kademedeki askeri planlamacılar'dan oluşmuştu.

1900 yılında fiili kadroda sadece generallerin ve korgenerallerin geleneksel olarak sivil bir kabine görevi olan ve doğrudan imparatora hesap vermekle yükümlü savunma bakanlığına atanabileceklerini ilan eden bir karar ortaya çıkınca, Japon politikasında askeriye'ye hükmedici bir görev sağlandı. Aynı şekilde, sadece aktif görevdeki amiraller ve amiral yardımcılar donanma bakanı olarak atanabileceklerdi. Normal parlamenter hükümetlerden farklı olarak, Japonya'da 1900 yılından sonra, diğer konumların askeri onayı olmadan hiçbir kabine oluşturulamazdı. Bu tür hükümetlerde, başbakan çeşitli görevler için bakanları seçerken nispeten tam bir yetkiye sahipti. Kabine sınıflarında, modern çağın bakufu'su tekrar ortaya çıktı.

Yeni askeri şahsiyetin en iyi örneğini Yamagata Aritomo (1838-1922) oluşturdu. Kido ve İto gibi, o da bir Choshu klan adamıydı. O da Yoshida Shoin'in himayesinden yararlandı. Yamagata beş yaşındayken yetim kaldı ve güçlü bir büyükanne tarafından yetiştirildi. Büyükannenin, sonradan aileye karşı zorunluluklar ile ülkeye karşı vatanperver görevler arasında torununun bölünmesinden korktuğu için intihar ettiği söylenir. Yamagata yenilenme öncesi, Choshu'ya Batılı saldırılarda klan savunmasını düzenlemeye yardımcı oldu. Askere alınmış köylülerin, samuraylar kadar cesurca savaşmasına rağmen, dövüşçü bir ruhun modern silahlara uymadığını keşfetti ve ilk fırsatta, gelişmiş Batı güçlerinin askeri düzenini incelemek üzere bir dünya turuna çıktı. Döndüğü zaman, Saigo'nun ayaklanmalarını bastıran yeni askere alınmış gençlerden oluşmuş ordunun kurulmasında önemli bir rol oynadı. Yamagata uzun ve saygın bir hükümet görevinin keyfini sürdü. Askeri görevleri arasında savunma bakanlığı, genelkurmay başkanlığı ve mareşallik vardı. Kendisi aynı zamanda iki kez hem içişleri bakanı hem de başbakan olarak, üç kez de gizli meclisin başkanı olarak hizmet ederken, siyasete de bulaştı.

Meiji askeri figürü Yamagata Aritomo

Yamagata sonunda, yeni Meiji aristokrasisinde prens oldu. 1909'da, İto'nun Mançurya'da bir Koreli tarafından öldürülmesinden sonra, Yamagata ölene kadar kıdemli devlet adamı ve tahtın en büyük danışmanı olarak görev aldı. Japonya, onun gibi birinin liderliğinde anayasal hükümeti deneyimlemeye başladı.

HÜKÜMET VE PARTİ İLİŞKİLERİ

Liderlik, Satsuma ve Choshu'daki sivil ve askeri sınıflarda sağlamlaştınca, belgenin 1889'da ilan edilmesiyle anayasal hükümet başladı. Ancak parlamenter sistem, oligarşi şeklinde kalan Japon siyasetinin temel doğasını değiştirmede. Hükümeti denetleyen "iktidardaki" grup, Tosa ve Hizen'in "çizgi dışı" klanlarının öncülük ettiği siyasi partileri yanına yaklaştırmadı. Klan liderleri arasındaki mücadele, 1890'daki ilk seçimlerden parti hükümetinin kurulduğu I. Dünya Savaşı'na kadar, mecliste kendi-

ni belli etti. Parti hükümeti, başbakanların genellikle mecliste çoğunluğu denetleyen partilerin arasından seçildiği bir sistemdir. Hükümet mutlakiyeti ile parti katılımını uzlaştırmak zordu. Hükümet liderleri mevcut durumu muhafaza etmeye hevesliydi ve zaten kısıtlı olan anayasayı güçbela yorumladılar. Liderlerin görevi tahtın itibarını korumaktı ve liberalleştirici önlemler almaktan çekiniyorlardı. Bunun dışında, meclisteki muhalifler daha fazla siyasi hakların yayılmasını veya sağlanmasını rica ederken, bu muhalefetin özgürlükçülüğünün derecesi de sorgulanıyordu. Halka özgü hakların yayılmasından ziyade, bireysel itibar ve parti mevkileriyle ilgilenen İtagaki ve Okuma, fırsatçılık ve menfaat peşine düştüler. Güçlü şahsiyetler, Japon politikasına hükmettikleri için, siyaset programları yerine bu şahsiyetlerin etrafında oluşan hizipler, parti düzenlemelerinde ve yeniden düzenlemelerde sıkıntı yarattılar.

1 Temmuz 1890'da yapılan ilk parlamenter seçimlerde 450.000 geçerli seçmenin içinden 35 milyon nüfuslu bir ülkede sadece 27.000 kişi seçim yerlerine gitti. Çok sayıda seçmen, Batılı ülkelerin saygısını kazanmak istemeleri ve onlara ilk oy hakkını getiren anayasanın sihrine olan basit inançları nedeniyle kısmen dışa döndüler. Seçimde oy kullananların %91'i sıradan insanlar ve %9'u eski samuraylardı; samuraylar da mecliste sayılarına orantılı olarak temsil ediliyorlardı. Bazı vilayetler, sadece sıradan halkı seçerdi. Hükümet, seçim hakkında rapor verirken, kötü bilinen seçim propagandasının pek yaygın olmadığı ve onun yerine adayların seçimi kazanmak için aile isimlerine veya konumlarına dayandıkları görüldü. Kampanyalarda fazla konuşma yapılmazdı ve çok az sorun tartışılırdı. İtagaki'nin Liberal Partisi ve Okuma'nın Anayasal Yenilikçi Partisi, ilk meclisin alt heyetinde toplam 300 sandalyeden 171'ini kazandılar. Partiler bir emirle Japonya'yı eşit olmayan anlaşmalardan kurtarmaya koyuldu ve hükümet bütçesinde ciddi kısıtlamalar önerdiler. Parlamentoyu, hükümetin üzerinde denetim sağlayan bir araç olarak gördüler, ama hükümet liderleri karşıt bir görüşü savunurken, partilerle oligarşi yöneticileri arasında ani bir yabancılaşma ortaya çıktı.

Hükümet, anayasanın ilk yedi senesinde (1889-1896) partilerle çelişen amaçlarda çalıştı. Yamagata, anayasa yönetimindeki ilk hükümete (1889-1891) başkanlık etti. Hükümetle uyum içinde çalışmak için Temsilciler Meclisi'ne başvurdu. Partiler ise, bürokratların maaşları dahil, bütçe kesintileri önererek cevap verdiler. Hükümet, sabit harcamalarda kesintiyi yasaklayan hükümleri anımsatarak cevap verdi. Gangsterler kiralayarak parti üyelerine gözdağı vermeye çalıştı ve kararsız parti üyelerine oylarını değiştirmeleri için rüşvet verdi. Yamagata aynı zamanda, Liberal Parti'si bütçede %10 yerine sadece %6'lık bir kesinti talep ederek hükümetin desteğini aniden açıklayan İtagaki ile de özel bir anlaşma yaptı. Siyasetin al gülüm ver gülümünden hoşlanmayan Yamagata, kısa bir süre sonra görevinden istifa edince, eski bir maliye bakanı ve Yamagata'nın himayesinde olan Satsuma'dan Ma-

atsukata Masayoshi başbakan oldu (1891-1892). Hükümette yeni bir bakış açısı ortaya çıkmadı, çünkü eski kabinedeki üyelerin çoğu yenisine kaydı. Parlamentoda bu sefer denizcilik ve gemi inşaatı programlarını da içeren bütçe hakkında aynı uyuşmazlık tekrar ortaya çıktı.

Sürekli muhalefetle karşılaşan hükümet, meclisi dağıttı ve 1892'deki oldukça acımasız özel seçimde en az yirmi beş kişi öldürüldü, yaklaşık 400 kişi yaralandı. Buna rağmen hükümet kabineyi yıldıırıp boyun eğdiremedi, çünkü yeni meclisteki partiler 300 sandalyeden 163'ünü kazanmıştı. Bu kez İto, birçok genro içeren bir kabinede başbakanlığı kabul etti (1892-1896). Bütçe konusundaki münakaşalar yeniden tekrarlandı. İto benzersiz bir taktikle, imparatorun askeri programlar için altı yıl boyunca senede 350.000 yen katkıda bulunmasını ve bütün sivil hizmetlilerin maaşlarının %10'unu askeri bütçeye katkıda bulunmak için vermelerini talep etti. Mahcup olan meclis, bütçe için oy verdi ve sonra saldırılarını yabancı siyaset konularına yöneltti. 1894'te Çin ile yapılan savaş, hükümete yurtiçi sorunlarından arınmış bir huzur sağladı.

1896'dan 1900'e kadar, sınıflarından seçilen üç başbakan tarafından temsil edilen hükümet oligarşisi, bir şekilde partilerle işbirliği yaptı. Bu başbakanlar, parti düşmanlığı yerine parti desteğinin tercih edilebileceğini fark ettiler ve ödün olarak sınırlı siyasi topraklarını genişlettiler. Yenilikçi Parti'nin desteği ile Matsukata ikinci kabinesini oluşturdu (1896-1898) ve ardından bu kabineyi İto'nun ikinci başbakanlığı izledi (1898). Bu dönemin sonunda, sivil İto ile askeri klan adamı Yamagata arasında genro'da açık bir kopma görüldü. İtagaki ve Okuma, 1898 yılının yazında geçici olarak uyuşmazlıklarını sona erdirdiler ve koalisyon partisi olarak Anayasal Parti'de destekçilerini birleştirdiler. O sene, bir seçimde yeni parti 300 sandalyeden 260'ını kazandı ve bu karşı konulmaz parti çoğunluğu, ciddi bir hükümet krizini hızlandırdı. Yamagata, imparatora anayasayı askıya almasını tavsiye ederken, onu oluşturmak için o kadar özenle çalışan İto, hükümeti sona erdirmek veya zayıflatmaktan ziyade, partinin kabine görevini üzerine almasını tavsiye etti. İto bu konuda galip oldu ve Okuma başbakan oldu.

İlk gerçek Japon kabine partisi kısa ömürlü oldu. Genro ve bürokrasi onun lehine bir eğilim göstermiyordu; iki koalisyon gruplaşması işbirliği yapamadı. Boşalan bir kabine görevi konusunda bir anlaşmazlık doğdu ve Okuma, kendi grubundan bir adamı o göreve atayınca İtagaki istifa etti. Yamagata üçüncü kez görevine döndü (1898-1900). Hükümet, bu dönemde önemli tedbirler aldı, toprak arazisi arttı, oy verme nitelikleri azaldı, sivil hizmet liyakate dayandı ve belirtildiği gibi, siyasi olarak muhalif olmasına rağmen demokratik olmayan ve Yamagata ile yürüyen bir ilişkinin keyfini çıkaran İtagaki'nin desteği yüzünden askeriye, savunma bakanlarının kabine görevlerini üstlendi.

Oligarşi yöneticileri, üçüncü bir aşamada (1900-1913) siyasi partilerin sorumluluğunu üzerine aldı veya onları yönetti. İto, yeni Seiyukoi Partisi'nin (Anayasal Hükümeti Dostlar Birliği) başkanı olarak üçüncü kez bir kabine kurdu (1900-1901). İto, bu partiye itibar kazandırdı ve parçalanmış Anayasal Parti'nin sınıflarından bazı yandaşları partiye çekti. Ama bu, onun görevindeki son dönemdi ve bir saray asili olan Prens Saionji Kimmochi ve bir Choshu generali olan Katsura Taro adında, sırasıyla İto ile Yamagata'nın himayesinde iki yeni genro, 1901 ile 1913 yılları arasında değişimli olarak başbakan oldular. Saionji (Seiyukai Partisi) bu görevi iki kez yaptı, Katsura ise (partisiz) üç kez yaptı. Sonunda, bu iniş çıkışlardan ve 1912'de İmparator Meiji'nin altmış yaşında ölmesiyle yorulan ülke, Japon siyasi sahnesine yeni bir imparatorun tahta çıkması ve yeni adamların başbakan olması gibi değişimlere gebe idi.

KRONOLOJİ

1827-1877	Saigo Takamori
1830-1878	Okubo Toshimichi
1833-1877	Kido Koin
1837-1919	İtagaki Taisuki
1838-1922	Okuma Shigenobu
1838-1922	Yamagata Aritomo
1841-1909	İto Hirobumi
1868-1912	Meiji İmparatoru Mutsuhito'nun Hükümdarlığı (No. 122)
1874	İtagaki, Vatanperverler Derneği'ni kuruyor (<i>Aikoku Koto</i>)
1878	İmparatora karşı sorumlu Ordu Genel Kurmay Başkanlığı ortaya çıkıyor.
1879	Seçilmiş vilayet meclisleri
1880	Seçilmiş ilçe ve yerel meclisler
1881	Okuma'nın parlamenter hükümet konusunda anıları. İmparatorluk anayasayı 1890'a kadar çıkaracağına söz verir. İtagaki, Liberal Parti'yi (<i>jiyuto</i>) kurar.
1882	Okuma, Anayasal Yenilikçi Parti'yi oluşturur (<i>Rikken Kaishinto</i>); hükümet Anayasal İmparatorluk Yönetim Partisi'ni kurar (<i>Rikken Teiseito</i>).
1889	Anayasa resmen ilan edilir.
1889-1891	Başbakan Yamagata Aritomo
1890	İlk parlamenter seçimleri

JAPONYA TARİHİ

1891-1892	Başbakan Matsukata Masahoshi
1892	Özel seçimler, ikinci meclis
1892-1896	Başbakan İto Hirobumi
1893	İmparatora karşı sorumlu Donanma Koramirali
1896-1898	Matsukata ikinci kez başbakan
1898	İto ikinci kez başbakan; üçüncü seçimler, koalisyon, Anayasal Parti (<i>Kenseito</i>); Okuma Shigenobu başbakan
1898-1900	Yamagata ikinci kez başbakan; askeriyede ordu ve donanma bakanlıkları
1900	İto üçüncü kez başbakan; Anayasal Hükümeti Dostlar Birliği (<i>Seiyukai</i> Partisi)
1901-1906	Başbakan Katsuro Taro (partisiz)
1906-1908	Başbakan Saionji Kimmochi (<i>Seiyukai</i>)
1908-1911	Katsura ikinci kez başbakan
1911-1912	Saionji ikinci kez başbakan
1912-1913	Katsura üçüncü kez başbakan

11

Meiji Japonyası

Ekonomi ve Toplum

Japonya'nın siyasi yapısı modernleştikçe, ekonomik ve toplumsal hayatta da eşzamanlı değişimler yaşandı. Hem hafif hem de ağır sanayi gelişti ve ülkenin ekonomik bir dünya gücü olarak hızla yükselmesi için gerekli altyapı hazırlandı. Kısmen hükümet ilkelerinden ve maliyeden destek alan özel endüstriler, Meiji'nin son dönemlerinde, ekonomik sahneye egemen olmak için sayıca ve boyut olarak gelişti. Köy hayatı geleneksel hatlarıyla devam etti, ama şehirler büyüdü ve toplumsal değişimin en çok dikkat çektiği yerler, kentsel bölgeler oldu.

EKONOMİ

Japon liderleri yeni bir siyasi yapıya başarıyla ulaşmış ve aynı zamanda sanayi devrimine doğru yönelmişlerdi. Ekonomik değişiklikler, örnek bir Japon üslubuyla devlet tarafından başlatıldı. Programlar o kadar geniş ve esaslıydı ki, ulusal planları gerçekleştirecek fon ve beceri sadece hükümette mevcuttu. Tüccarların, daimyo'ların ve samurayların elinde kısmen ve nispeten çok az sermaye vardı. Özel partilerin fonları oluşmuşsa bile, genellikle geniş çaplı yatırımlarla kumar oynamayı arzu etmez; en azından resmi bir destek olmadan hareket etmezlerdi. Devlet denetiminin ve temel endüstrilerin işlevinde, hükümet bazı özel endüstrilerin gelişimini teşvik etmek için yeteri kadar destek ve sübvansiyon sağladı. Hükümet, devlet sosyalizmi veya özel girişimlere bağlılık gibi yerleşmiş kavramlarına fazla sadık kalmadı. Onun yerine, acil ekonomik sorunları çözmek için pratik yöntemler kullandı. Dış borçların yabancı müdahaleyi getirdiği Çin'deki durumu fark eden devlet, yurtdı-

şına borçlanmaktan kaçındı. Bunun yanı sıra, dış desteğin siyasi koşullarla birlikte gelmesinden korktuğu için, asgari sayıda yabancı ekonomik danışmana başvurdu.

Japonya'nın endüstrileşme arzusunun karşısında birçok temel engel vardı. Sermaye hükümet yatırımları için bile nispeten enderdi ve hükümet ilk Meijili on yıllık dönemde maddi olarak iflas etti. Bunun dışında, dağıtım için yeterli bir sistem yoktu ve nakil, iletişim, pazarlama gibi endüstriyi destekleyecek altyapılar eksikti. Yabancı rekabet çok sertti ve eşit olmayan anlaşmaların dayattığı %5'lik düşük ithalat vergisi bir engeldi. Siyasi güç, ani değişime karşı potansiyel olarak ağırlaştırılmıştı, çünkü endüstriyel ilerleme, toplumsal ve ekonomik biçimlerin çıkarılmasını ve tekrar düzenlenmesini ifade ediyordu.

Buna rağmen, 1890 yılının sonunda, Japonya en azından bazı temel endüstri alanlarında ekonomik bir atılıma hazırdı. Pamuk eğirme atölyeleri bu akıma öncülük etti ve ardından diğer alanlar geldi. 1890'larda Matsukata'nın maliye bakanlığına atanmasıyla, birçok hükümet girişiminin özel sektörün eline geçmesi, ilk sanayi patlamasına neden oldu ve karteller çalışmalarını genişletti. 1890'ların ortasında, endüstride başka bir dalgalanma yaşandı. Kısmen Çin ile yaşanan savaşın bir sonucu olarak, hafif endüstri daha çok çeşitlendi, ağır endüstri de yaygınlaştı. Kimyevi gübre fabrikaları, pamuk dokuma atölyeleri, elektrik endüstrileri, kömür ve çelik fabrikaları, şeker rafinericiliği ve makine aletlerinin üretimi en önemli sanayilerden sayıldı. Rusya'ya karşı yapılan seferlerde (1904-1905), savaş döneminin sorumluluğu endüstriyel gelişimi hızlandırdı. Meiji döneminin ikinci yarısında endüstri rüşünü ispat etti ve Japonya sürekli bir ekonomik büyüme kaydetti.

Hükümet, ulusu zenginleştirmeye ve cephanesini güçlendirmeye paralel olarak, bazı hizmetleri ve kamu tesislerini doğrudan geliştirdi ve denetledi. 1872'de sadece yaklaşık 13 km uzunluğundaki demiryolları Tokyo ile Yokohama'nın komşu bölgelerinde tamamlandı, ama Japonya'nın engebeli arazisi yüzünden ulusal bir demiryolu sistemini kurmak zaman aldı. Hükümet, kâğıt değirmenleri, pamuk eğirme fabrikaları ve 1880'lerde özel sektöre satılmış olan başka hafif endüstri tesisleri inşa etti. Bazı hisselerin tasfiyesinin dışında, hükümetin özel endüstriye katkısı, düşük faiz oranlarını yaymayı, örnek fabrikalar kurmayı, teknik danışmanlık yapmayı, uzun vadeli borçları artırmayı ve kârları garantilemeyi içeriyordu. Bazı endüstri hisselerinin olağanüstü artışı sona erdi ve küçük servetler aniden, kenetlenmiş şirketler aracılığıyla her yöne yayılan büyük ekonomik imparatorluklara doğru yükseliş kaydetti.

Bu yeni zaibatsu'ların ya da kartellerin en büyüğü olan Mitsui'nin kökeni 17. yüzyılın başlarındaki ticari hisselerle dayanır. Mitsui, yenilenmeden sonra aile merkezini Kyoto'dan Tokyo'ya taşıdı ve orada bir modernleşme programını başlattı, hisselerini çeşitlendirdi ve yöneticileri yurtdışındaki ticari yöntemleri inceledi. Bir sonraki en geniş zaibatsu, Tosa'dan bir samurayın kurduğu Mitsubishi idi. Bu

samuray, Nagasaki’de o tımarın ikincil çalışmalarını desteklemişti. Ardından, daimyo hisselerini kendi şirketine transfer etmiş ve gemicilikte faal olan şirket faaliyetlerini çeşitlendirmişti. En geniş üçüncü zaibatsu olan Sumitomo, 17. yüzyılın eski bir ticari şirketinden ortaya çıkmıştı. Bu şirket, yenilenmeden sonra, bakır madenciliği faaliyetlerine ve müttefik kuruluşlara odaklandı. En geniş dördüncü zaibatsu olan Yasuda yenilenmeden önce evden kaçarak Batı Honshu’dan Edo’ya giden bir köylü girişimci tarafından başlatıldı. Bu girişimci daha sonra sarraf oldu. Bu sarraf yenilenmeden sonra ise bankacılığa, demiryollarına ve diğer işlere el attı. Bu dört kartel, Batı’da çağdaş karıştılarından daha büyüktü. Karteller genellikle aile kuruluşları olurdu, hisselerinin bir endüstri koluyla sınırlı kalması gerekmiyordu ve geniş çapta girişilmiş çalışmalarını maddi olarak desteklemek için kendi bankaları ve kredi kolaylıkları mevcuttu.

Meiji ekonomik teşebbüslerinin finansmanı riskli bir şekilde başlamıştı. 1868’de, resmi makbuzlar, harcamaların sadece üçte biriydi. Hükümetin maddi yükleri ağırdı. Askeri seferler, şogunun borçlarını ve feodal borçları üstlenmek, eski daimyo ve samuraylara yapılan emekli maaşı ödemeleri pahalı işlerdi. Yenilenmenin ilk yıllarında eski samurayları desteklemek, ulusal bütçenin üçte ikisine mal oluyordu. İflas finansmanı uygulandı ama ekonominin gelişmesiyle yeni hükümete duyulan güven arttı. Piyasaya tahviller çıktı. 1871’de İto ve Okuma, kuru standart hale soktu, ondalık sistemi benimsedi ve *yen*’i standart madeni para olarak yaydı. Osaka’da bir darphane kuruldu. Sonraki on yıllık dönemde, Matsuka’nın diğer hamleler arasında resmi projelerin özelleştirilmesini içeren kısıtlama politikası, para durumunu sabitlemeye yardımcı oldu. Savaş endüstrisi, iletişim ve kamu hizmetleri haricinde, devlet endüstri kuruluşları genellikle içerdekilere, asıl yatırımlarının %11 ila 90’ına satıldı. Yeni vergiler, merkezi banka sistemi, kâğıt para tedavülünün hacminde bir azalma ve daha düşük faiz oranları, ülkenin ekonomik kuruluşlarını güçlendirmeye yardımcı oldu.

Buna rağmen, tarım zenginliğin temel kaynağı idi. Meiji’nin ilk on beş yılında hükümet gelirlerinin %80’i topraktan geliyordu. 1873’te toprak vergisi, hasada göre değil de, o toprağın kıymet biçilmiş değerinin %3’ü olarak tespit edildi. Böylece çiftçi iyi veya kötü hasat için aynı vergi yüzdesinden sorumluydu. Daha önceki dönemler gibi, Meiji Japonyası’nda vergi yükünü çeken köylüydü. İster vergi ödeyen toprak sahibi olsun, ister kira ödeyen çiftçi olsun –bu kira genellikle hasadın %45 ile 60’ını buluyordu– genelde bir köylünün kaderi maddi açıdan zordu.

Taşra hayatı çok az değişim yaşadı. Ortalama iki dönümü bulan, örnek bir çiftliğin boyu yine öyle kaldı. Marjinal bir yaşam sürdüren beş ila sekiz üyeli aileler, tarlaları geleneksel bir yöntemle sürüyordu. Tarımda makine pek kullanılmıyordu, basit aletlerle ve bir seri kol gücüyle görülüyordu. En önemli tarımsal faaliyet bol su, geliş-

miş sulama sistemleri, ekim ve hasatta işbirlikçi aile ve kasaba girişimleri gerektiren pirinç üretimiymi. Muhafazakâr kırsal toplum, eski, geleneksel ve otoriter değerleri vurguluyordu. Genellikle aile ve köy kendi kendine yetiyordu, hasadın yaklaşık üçte biri tüketiliyor ve gerisi satılıyordu. Modernleşme sürecinden tecrit edilen tarımsal toplumun büyük bir kısmı, değişmeyen yöntemlerde gömülü kaldı. Hem kırsal hem de kentsel toplum, düşük hayat standardı devam etmesine rağmen gelişti, bazı çiftlik mülkiyetleri endüstride ucuz işgücü sağlamak amacıyla kente taşındı.

Şehirler nüfus ve önem açısından, ticari ve endüstriyel merkezlerle aynı hızda gelişti. Kapitalist grup küçük kaldı ve özel servetin birkaç kişinin elinde yoğunlaşmasıyla, zaibatsu'lar sayılarının çok ötesinde ekonomik bir etki yarattılar. Kentsel orta sınıf da küçüktü ama geliyordu. Bürokratlar, profesyoneller, entelektüeller ve öğrenciler orta sınıfın rütbelerini yükseltti. Sayıca en çok olanlar, yeterli satın alma gücünden yoksun olmaları yüzünden, zorlukla satın alabildikleri malları üreten niteliksiz endüstri işçileriydi. Şehirlerdeki bu ekonomik gruplaşmalar, siyasi sahneyi etkiledi. Önemli ticari çıkarları olan sanayiciler, siyasi görüşlerini muhafazakâr ve parlamenter partiler aracılığıyla ifade ettiler. Gelişen orta sınıf da özgürlükçü arzularını meclis yoluyla yansıttı, ama çıkarları her zaman hükümetinkiyile uyuşmadı. Şehirli bir orta sınıf geliştikçe, hükümet kurallara uymakta zorlandı, çünkü bu sınıf Japon siyasi hayatında değişiklikleri hızlandıracak bir eğilim sergiledi.

TOPLUM

Japonya'nın modernleşmesi ve endüstrileşmesi, erken Meiji döneminde medeniyet ve aydınlanma (*bummei kaika*) olarak bilinen toplumsal ve entelektüel hayatta kendini yansıttı. Hükümet, yaygın ama geleneksel bir eğitim şekli geliştirdi. İlk Meiji liderleri, modern bir devlette eğitimin önemini fark ederek zekâlarını gösterdiler. Gücün temeli, okuryazar ve muhtemelen beyni yıkanmış bir halk, okuyup yazabilen askerler ve eğitilmiş teknisyenler içeriyordu. Yurtdışında okuma teşvik ediliyordu ve yirmi dört politikacı arasında sadece ikisi (Saigo ve Okuma) Avrupa'da veya Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunmamıştı. Başlangıçta, eğitim sistemini geliştirmek için yabancı uzmanlar işe alındı ve bu insanlar çok saygı gördü. Bu uzmanların değerli ama pahalı oldukları görüldü ve yüzyılın bitiminde, bunlardan sadece birkaçı lisan öğretmenleri olarak ülkede kaldı. 1871'de eğitim bakanlığı oluşturuldu ve bu bakanlık büyük bir evrensel eğitim programına başlayarak binlerce okul binası inşa etti ve on binlerce öğretmen eğitti.

20. yüzyılın başlarında, altı senelik bir karma eğitim herkes için zorunlu oldu. Hükümet kuruluşlarındaki kızlar, dört veya beş sene ortaokullara gidebilirlerdi,

ama özel akademilere girmedikleri müddetçe, eğitimleri orada sona ererdi. Öğ-
lanlar ilkokuldan sonra düşük teknik okullardan yüksek teknik okullara doğru
ilerleyebilirlerdi veya beş senelik akademik ortaokullardan üç senelik daha yük-
sek akademi okullarına ve en sonda da hükümet üniversitelerine üç yıl (veya tıpta
dört yıl) devam edebilirlerdi. 1877'de, yenilenmeden sonraki sene, tek bir fakülte
oluşturacak şekilde birleşen ve temeli şogun okullarına dayanan Tokyo İmpara-
torluk Üniversitesi kuruldu. Aynı yıl, Kyoto İmparatorluk Üniversitesi kuruldu ve
ardından Sendai'daki (1907) ve Fukuoka'daki (1910) üniversiteler onu izledi. Özel
bir heyet ve laik okullar, çeşitli eğitim seviyelerinde kamu tarafından desteklenen-
lerin sayısını arttırdı. 1868'de Fukuzawa Yukichi, sonradan Keio'da gelişen bir
okul kurdu ve 1882'de Okuma, Waseda diye anılan bir kuruluş oluşturdu. 1875'te
Amerika Birleşik Devletleri'nde eğitilmiş bir Japon Hristiyan, Kyoto'da Doshisha
kurdu.

Eğitim sistemi, baştan sona Japon gereksinimlerine yönelmişti. Halk genelde
okuma yazma öğrenmişti; daha geniş okuryazar grupları yarı vasıflı işler buldu ve
yüksek eğitim görmüş adamlardan oluşmuş küçük bir bölüm ise, uzmanlık alanla-
rına ve bürokrasiye girdi. Eğitim bakanlığı özel Japon ve Batı elçilik okulları dahil
bütün okullarda otoritesini ilan etti. Müfredat Batılı ve Japonca konuları birleştiri-
di; öğrenciler Batı bilimiyle meşgul oldu ve Çince harfler kullandılar. Yabancı diller,

Tokyo: Waseda Üniversitesi

özellikle İngilizce öğretilirdi. Başka dillerden kitaplar çevrildi; gazeteler ortaya çıktı ve yayınlar katlanarak çoğaldı.

Evrensel eğitim, Japonya'yı Asya'nın ilk okuryazar nüfusuna sahip ülkesi haline getirdi; bu da, endüstriyel ve askeri gücün eşzamanlı yükselişini açıklamaya yardım eden bir gerçektir. Ancak Japonlar, eğitimde demokrasi ve eşitlik kavramlarını reddediyorlardı. Japon liderler için eğitimin amacı, gençlerin daha zengin bir hayatın keyfini sürmelerine izin vermek değil, daha ziyade güçlü bir devletin temeli olarak rekabet eden vatandaşlar sağlamaktı. Bu resmi amaçlar hüküm sürdü ve İmparatorluk Fermanı'nda belirtildiği gibi, 1890'nın Japon eğitim sistemi ahlakı, toplumsal uyumu ve sadakati vurguluyordu. Eğitim, bireyin değil, hükümetin yararına bir araç oldu. Japonya, eğitimi bir siyasi himaye aracı olarak kullanmanın otoriter tekniklerinde öncü hale geldi.

Şinto devletinin formülleşmesi, siyasi telkini perçinleştirdi. Şinto devleti, bireysel kami'ye tapmaya devam eden bağımsız Şinto mezheplerinin sorumluluğunu üzerine alan ayrı bir din dairesi tarafından yönetiliyordu. Şinto devleti, İse'de imparatorluk tapınağının, kraliyet ailesinin, ulusal kahramanların ve ataların önemini vurguladı. Şinto devleti, imparatorluğa adanmayı aşıyordu; imparatorun ve tanrıların tek ülkesi olan Japonya'nın gönüllü ama pahalı bir genişleme doktriniyle eski ilahilik kavramını tekrarlayarak vatanperverliği teşvik etti.

Tokyo: Meiji Parkı, Şinto geçit töreni

Şinto ön plana çıktıkça, Budizm ve Hristiyanlık acı çekti. 1873'te Hristiyanlığın uzun vadeli yasağı kaldırılmadan önce bile, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nden Protestan heyetler geldi. Başlangıçta iyi karşılanan bu heyetler, okullar kurdu ve bazı Japonlar din değiştirdi, ancak Hristiyanlık Japonlar tarafından tamamen benimsenmedi. Oysa, 17. yüzyılın başlarında, belki de nüfusun %2'si Hristiyanlığı ve onun Katolik şekline kucak açmıştı; 1889'da %1'in çeyreğinden az bir kısmı din değiştirmişti (40.000 Katolik, 29.000 Protestan ve 18.000 Ortodoks). Toplumsal sorumluluk ve yardımseverlikle ilgili Hristiyan ilkeleri, daha büyük ama daha belirsiz bir etki yaratmasına rağmen, Hristiyan din bilimi Meiji Japonyası'nda sınırlı bir iz bıraktı.

Laik kavramların çeşitli seviyelerde etkileri oldu. Marksizm Japonya'ya diğer Batı fikirlerinden daha sonra geldi. Başta, Japonların protesto hareketlerine veya gelenek karşıtı ideolojilere katılmalarına izin verilmezdi. Onlar felsefenin daha soyut sistemlerine odaklanırlardı. Ancak 1880'lerde öğrenciler ve entelektüeller şehirleşme ve modernleşmeden doğan toplumsal sorunlarla ilgilendiler. 1882'de bir erkekler sendikası, teknolojik işsizliği protesto etti. Sendika feshedildi, ama faaliyetleri büyük bir ilgi çekti. Bazı makaleler, kömür madenlerinde ve fabrikalarda rakip çalışma koşullarını sundu. Toplumsal şuurda ağır bir ilerleme mevcuttu ve Marksist kitaplar Japoncaya çevrildi.

1892'den sonra, sosyalist dergiler basıldı. 1892'de bazı Hristiyanları da içeren küçük bir grup Sosyalizmi İnceleme Derneği'ni kurdu (*Shakai Shugi Kenkyukai*). İlk sosyalist teşebbüsler yüzyılın sonunda meyve verdi ve demiryolları ile demir işlerinde daha çok işçi sendikaları kuruldu. 1901'de Sosyal Demokrat Partisi (*Shakai Minshuto*) kuruldu, ama hükümet partinin kurulmasından sonraki üç saat içinde feshedilmesini emretti. 1904'te *Heimin Shimbun* (*Common People's Newspaper*¹) adında bir dergi kuruldu. Dergi ara sıra baskı görmesine rağmen, altı yıllık istikrarsız mevcudiyetini uzatmayı başardı. Alt sınıfların Protesto eylemleri Japonya için yeni bir şeydi ve hükümet köktencilüğün herhangi bir patlamasına karşı tetikte durdu. 1922'de, yirmi üç sosyalist lidere dava açıldı ve on ikisi infaz edildi. Liderler geçici olarak ortadan yok oldu, ama daha sonra, 1920'lerin daha özgürlükçü on yıllık döneminde akademik ve entelektüel çevrelerde, özellikle ekonomi ve tarih fakültelerinde daha büyük bir tesirle ortaya çıktılar.

Modernleşmenin diğer laik yönlerinin daha gözle görülür etkileri oldu. Yabancılar Japonya'da ilk İngilizce modern basını tanıttı, ama 1870'te Yokohama'da ilk düzenli Japon günlük gazetesi *Mainichi* yayımlandı. Dokuz sene sonra Asahi zinciri kuruldu ve çağdaş dönemlerde ikisi, gazete endüstrisinin zaibatsu'ları ya da

1 Sıradan İnsanların Gazetesi. (çev.)

kartelleri oldular. Hükümet ülkeyi eşit olmayan anlaşmalardan kurtarmaya yardımcı olmak için yasal reformlara başvurdu. Ortak aileden ziyade, bireyin mülk sahipliği sağlandı, ama nüfus sayımı istatistikleri, toplumun uygun demografik temeli olarak eski geniş ailenin geçerliliğini kabul etmeye devam etti. Yeni kanunlar çıkarıldı, işkence ortadan kaldırıldı ve mahkeme işlemleri Batı uygulamalarına göre şekillendi. Yasal reformlar kademeli bir temele göre ilerledi, ama yaygın bir onaylamadan veya anlayıştan gelmeyen reformların etkisiz olduğu görülerek onlardan vazgeçildi. Yüzyılın sonunda cezai, sivil ve ticari olmak üzere, modern devletin üç temel kuralı benimsendi. 1873'te, yedi günlük bir hafta ve pazar tatili ile miladi takvim şekillendi.

Meiji'nin ilk on yıllık dönemlerinde, kentsel toplumda Batılılaşmış geleneklere karşı delice bir tutku gelişti. 1868'in Sözleşme Yemini'nde kötü alışkanlıkların gitmesi gerektiği koşulu harfiyen uygulandı. Budistler evlendi, çocuk yetiştirdi ve sığır eti yedi (Sukiyaki muhtemelen etli yemeklerde Batılı bir tat için icat edildi). Erkekler tepede toplanan uzun saçlar yerine, kısa saçı tercih etti. Evli kadınlar dişlerini karalamayı ve kaşlarını tıraş etmeyi bıraktı. Batı fikirlerine duyarlılık ve son modayı izleme arzusu, aşırı uçları teşvik etti ama 1885 yılının sonunda Batılı şeylere karşı mantıkdışı ve dengesiz bir arzu, muhafazakâr bir tepkiyle karşılaştı. Balo dansları ve kıyafet baloları gibi yüzeysel Batılı gelenekler bir kenara atılırken, daha uzun süreli ve anlamlı ithal, teknolojik ve bilimsel yeniliklerin, önemsiz Batıllı garipliklerle ilişkileri bozuldu.

Derin bir bakış açısı tekrar elde edildi ve Batı tesiri hâlâ güçlü olmaya devam ederken, bazı bölgelerde bu tesire karşı çıkıldı, diğerlerinde ise daha mantıklı bir şekilde değerlendirildi. Meiji edebiyatı, Batılı düşüncenin tesirini yansıttı. Çevirmenlerin çoğu, profesyonel yazarlar ve dilbilimcilerden ziyade, öğrenci olmalarına rağmen, Avrupalı ve Amerikan klasik eserlerin çevirileri çok yaygındı. Romanda yaratıcı, yerli bir tarz gelişti. Romancılar ilk yenilenme yıllarında siyasi temaları işlediler, ama anayasanın gelişiyle yeteneklerini başka fikirlere yönlendirdiler. Bilinen bir edebi anlatım, modernleşmenin gerginliklerini sergiledi. Bireylere ve ailelere uygulanan baskılarla esas karakterlerde kültürel şizofreni belirdi, çünkü modern ve geleneksel değerler çatıştı. 19. yüzyılın sonlarında, romanlarda göze çarpan temalar karamsarlık ve eylemsizlikti. Örnek bir Meiji romanı bir kahramanı, duyarlı bir ruhu, belki de arzuları ve kişisel amaçları olan, kendisinden istenen toplumsal ve aile gereksinimlerini karşılamaya ve çatışmaları çözmeye çalışan bir sanatçıyı tanımlayabilirdi. Kişinin kendinden kuşku duyması ve kendini inkâr etmesi, sorunların çözümünü karmaşık hale getiriyordu ve kahraman hayatın acıları ve karmaşıklığı üzerine düşüncelere dalarak Hamlet gibi felce uğruyor, kararsızlık durumuna düşüyordu.

KRONOLOJİ

- 1868 Fukuzawa Yukichi, Keio Üniversitesi'ni kurar.
- 1870 İlk Japon gazetesi *Mainichi* yayımlanır.
- 1871 Eğitim bakanlığı kurulur, para birimi reformları
- 1872 Tokyo'dan Yokohama'ya ilk demiryolu
- 1873 Toprak vergisinin ana hatları çiziliyor, Hristiyanlıkta yasaklar kalkıyor; miladi takvim kabul ediliyor.
- 1875 Kyoto'da Doshisha Üniversitesi kuruluyor.
- 1877 Tokyo İmparatorluk Üniversitesi kuruluyor.
- 1879 Asahi gazete zinciri kuruluyor.
- 1882 Okuma, Waseda Üniversitesi'ni kuruyor.
- 1888 Sosyalizmi İnceleme Derneği (*Shakai Shugi Ken Kyukai*) kuruluyor.
- 1890 Eğitimde resmi amaçlar için imparatorluk fermanı
- 1901 Sosyal Demokrat Partisi (*Shakai Minshuto*) kuruluyor ve hemen feshediliyor.
- 1904 Heimin Shimbun kuruluyor.

12

Meiji Japonyası

Yabancı İlişkiler

Ulusunu güçlendirmeye harcanan enerji, aynı zamanda toprak genişlemesiyle ilgili imparatorluk kuruluşlarının yaratılmasına da yansdı. Yüzyılın sonunda dönemin sert gidişatından ipucu alan Japonya, iki önemli savaşa girdi; bunlardan ilki Çin'e (1894-1895), ikincisi ise Rusya'ya (1904-1905) karşıydı. Bu savaşların sonunda Japonya, anakara Asya'da ve kıyıdan uzak adalarda sömürgeler veya etki alanları elde etti. 1910'da, tetikte bir bekleyişle ve dikkatli diplomatik manevralarla Kore'yi topraklarına kattı. Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa güçleriyle diplomatik uzlaşmaya varıldı. 1911 yılının sonunda, eşit olmayan bütün anlaşmalara son verildi ve eşitliğe dayanan başka anlaşmalar diğerlerinin yerini aldı.

ARKA PLAN

İnzivanın son yıllarında, yenilenmeden önce, Japonya'da güçlü bir anakara politikasında ısrar eden kişiler vardı. Rusya'nın Sibirya'yı geçip doğuya doğru ilerlemesi korku uyandırdı ve Japonlar hemen Kamchatka Yarımadası'nın ve Sakhalin Adası'nın alınmasını savundular. Diğerleri, Yoshida Shoin dahil, Tayvan, Kore, Mançurya ve Filipinler'in ele geçirilmesini savundular. Yenilenmeden sonra, en önemli mesele içişlerini planlamak olmasına rağmen, eşzamanlı bir askeri büyüme, Japonya'yı çevreleyen adalar ve Asya ana kıtası dahil, toprakların ele geçirilmesi için bir temel oluşturdu.

Bazı Japonlara göre, güç dünyasında güce güvenmek önemliydi. Bu güç ya kendini savunma ya da yabancı fetihleri destekleme amacıyla kullanılabilirdi. 1870'lerin başında askere kaydolma kanunları gençleri yedi yıl boyunca hizmetten

sorumlu tutuyordu; üç sene faal görevde, iki sene birinci yedekte, iki sene daha da ikinci bir yedekte geçecekti. Avrupa üniformaları benimsendi, yabancı danışmanlar işe alındı ve Avrupa'daki Almanya'nın askeri başarısı nedeniyle Japon ordusu da kendine Prusya düzenini ve disiplinini örnek aldı. Ülke altı askeri bölüme bölünmüştü ve yüzyılın sonlarına doğru, 400.000 kişilik etkin bir daimi ordu mevcuttu. 1869'da Tokyo'da, o dönem İngiltere donanma gücünde lider ülke olduğundan, İngiliz danışmanların bulunduğu ve İngilizce eğitim veren bir donanma eğitim istasyonu kuruldu. Japonya daha sonraki altı yıl içinde, kendi donanma akademisine, silah deposuna ve denizcilikle ilgili tıbbi araç gereçlere sahip oldu. Yokohama yakınlarında Yokosuka'da ilk savaş gemisini inşa etti ama yine de, daha sonraki seferlerde Çinlilere ve Ruslara karşı yabancı gemilerin kullanımına bağlı kaldı.

Japonya kendi ordusunu kurarken, Batı ile yapmış olduğu eşit olmayan anlaşmaları sona erdirmek istedi. 1872 gibi erken bir tarihte, bir saray asili olan İwakura Tomomi anlaşmanın tekrar gözden geçirilmesi için yurtdışına gönderildi. Tomomi üstlendiği görevde başarılı olamadı, çünkü Japonya o dönem, henüz Batı güçlerini bastırmak için yeteri kadar modernleşmemişti. On sene sonra, yabancı bir bakan konferans düzenledi. Bu bakan, konferansta ilgili partilerin dokunulmazlığı ve gümrük vergisi denetimiyle ilgili haklardan feragat etmelerini istedi. Bu hareket de başarılı olmadı. Sonunda, Dışişleri Bakanlığı her bir güçle ayrı olarak görüşmeye başladı ve bir ilerleme kaydedildi.

1888'de, Meksika kayda değer bir güç olmamasına rağmen, bazı özel yasal haklarından vazgeçti ve Japonya'nın gümrük tarifesiyle ilgili özerkliğini kabul etti. 1894'te İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'yle anlaşmalar imzalandı. Diğer güçler de buna benzer adımlar attıkları takdirde, bu anlaşmalar ancak beş yıl içinde etkili olacaktı. Yapılan anlaşmalara göre, dokunulmazlık ve en-sevilen-millet maddeleri ortadan kaldırıldı; karşılıklı olarak seyahat etme, oturma, deniz yolculuğu ve din ile ilgili haklar sağlandı. 1899'un sonunda, Japonya dokunulmazlığın adli yönlerinden ilk kurtulan Asya ülkesi oldu. 1911'de Japonya, kendi gümrük tarifelerinin denetimini tam olarak ele geçirdi. Şimdi Avrupalılar ve Amerikalılar, Japonların modernleşmede attıkları hızlı adımlardan ve başarılı bir şekilde iki savaşın üstesinden gelmelerinden çok etkilenmişlerdi; Japonya'daki yasal ve idari sistemler kendilerinininkine benzeyince, yasal ve idari haklarından vazgeçmeye razı oldular.

Meiji liderleri amaçlarına kavuşmuşlardı. Batılı örnekleri izlerken, bazı özel Batılı imtiyazları ortadan kaldırdılar. Japonya da denizaşırı yayılıma yöneldi. Yenilenmeden on sene sonra, Japonya'nın sınırları genişledi. Hokkaido üzerinde daha büyük denetim sağlandı. Bu ada Tokugawa yönetimindeyken, bir daimyo tımarı olmuştu ve çok az sayıda Japon orada yaşıyordu. Şimdi adanın ekonomik gelişimi teşvik edilmiş ve o sınır bölgesinin gelişmesine yardımcı olmaları için Amerikalı uzmanlar işe alın-

mişti. Daha kuzeyde, Japonlar Rus varlığı ve rekabetiyle karşılaştıkları Kuriles'e ve Sakhalin'e çıktılar. 1858'de Sakhalin'in ortak mülkiyetini açıklayan bir anlaşmada iki güç arasında geçici bir uzlaşmaya varıldı. Daha sonra Tokugawa şogunu on beşinci paralelde adanın bölünmesini önerdi, ama bu konuda bir anlaşma sağlanamadı. Yenilenme sonrasındaki dönemde, başka bir uzlaşma arayışına girildi. Japonya 1875'teki göze göz, dişe diş politikasını içeren bir anlaşmada haklarını Sakhalin'e teslim etti, Rusya da sırasıyla haklarını Güney Kuriles'e teslim etti ve Japonya o ada zincirinin bir kısmında yasal bir unvan elde etti. 1878'de, Pasifik'te ıssız ama potansiyel bir stratejik öneme sahip bir ada grubu olan Boninler de ele geçirildi. İki sene sonra, Tokyo metropolitan bölgesine dahil oldular.

JAPONYA, KORE VE ÇİN

Japonya ilk önce Ryukyus ve Tayvan'da, daha sonra Kore'de Çin ile çarpıştı. Güneyde Çin tarafından talep edilen Ryukyus, gelişen büyük imparatorluğun içine girmişti. O takımadalarda oturanlar, olağandışı bir şekilde Japonlara kan bağıyla bağlıydılar ve iki yüzyıl boyunca Satsuma tımarının bir parçası sayıldılar. Ama onlar da yöneticileri aracılığıyla Çin'e haraç ödediler. O yönetici de, Perry dahil, Batılı temsilcilerle kendi başına bağımsız anlaşma ilişkilerine girmişti. Japonlar, adalarda karmaşık saltanatlık konusunu zorladılar. 1871'de altmış altı gemi kazası kurbanı Ryukyus'ludan elli dördü, yine Çin'in talep ettiği Tayvan'ın doğu kıyısında yerliler tarafından katledildi. Ertesi sene, Japonya resmi olarak Ryukyus Adaları'nı ele geçirerek, Çinlilere ceza uyguladı. 1874'te, kısa bir ertelemeyi sonra, Tayvan'a bir kuvvet gönderdi. Daha üstün askeri bir güçle karşılaşan Çinliler, Japonya'ya seferin maliyeti ve daha önce Tayvan'da öldürülmüş olan Ryukyus'lular için tazminat ödeyerek anlaşmazlığı ortadan kaldırdılar. Çin sonunda hak iddia ettiği her şeyi Ryukyus Adaları'na bıraktı, ama Japonlar Tayvan'ı bir sömürge olarak tekrar işgal etmek ve içine almak üzere yirmi sene sonra geri döneceklerdi.

Japonya ve Çin'in Kore'de uzun tarihi çıkarları vardı. Eski Yamato hükümdarları Güney Kore kıyısında sömürgeler edinmişlerdi. Yüzyıllar boyunca Çin ile Japonya arasında Kore aracılığıyla yakın ilişkiler ve fikir alışverişi olmuştu. 16. yüzyılın sonlarında, Hideyoshi, Kore'yi fethetmeye ve Japonya'ya dahil etmeye çalışmıştı. 17. yüzyılın ve 19. yüzyılın başlarında Kore, hem Japonya hem de Çin ile ticari ilişkilerin keyfini sürdü. Kore her zaman coğrafi olarak önemli olmuştu. Civardaki yarımada, Japonya'dan Mançurya'ya, Doğu Sibirya'ya ve Kuzey Çin'e denizden yananları idare etti. Anakaradan ise, büyük bir gücün elinde olan ülke, "Japonya'nın kalbine saplanan bir hançer olabilirdi".

İlk Meiji dönemlerinde, anakaraya karşı yeni bir ilgi dalgası ortaya çıktı. Batı güçleri Kore'ye sokuluyordu. Fransa, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri ticaretle ilgileniyorlardı. Rusya, anlaşmalar ve Çin'in Mançu yöneticileri sayesinde sınırlarını genişletmişti. Her zaman varlığını koruyan Çin de iç Kore siyaseti ile ilgileniyordu ve 19. yüzyılın ilk yarısında, Kore, Japonya'dan ziyade, siyasi ve askeri zayıflığına rağmen daha çok Çin'in uzantısıydı. MÖ 2. yüzyıldan beri Kore'ye bir girip bir çıkan Çin, hükümdarlık haklarını ve taleplerini kolaylıkla teslim etmedi. Kore için uluslararası rekabetin geri planında, içerde zayıf bir ülke idi. 14. yüzyıla dayanan Yi hanedanı son dönemlerini yaşıyordu. Memurları geri kafalı, faydasız, muhafazakâr ve değişim rüzgârlarını ayırt edemeyecek durumdaydı. Kore, esasında Hermit Krallığı olarak ismine uygun bir şekilde yaşadı.

Meiji liderlerinin ilk ilkesi (1868-1876), Kore'de bağımsızlık ve hükümdarlık gerçeğini yerleştirmek ve böylece Çin'in iddia ettiği üstünlüğü yok etmektir. Orada koşulları incelemek için delegeler gönderdiler ama heyet, Çin'in kararlı bir şekilde eyleme geçmesi durumunda, Kore'nin yabancı bir güce maruz kalabileceğini rapor etti. Çin, Korelilerin eylemlerinin sorumluluğunu üzerine almazken, Çinliler de mantığa aykırı bir şekilde, Kore'nin ismen Çin'in hizmetlisi olmasına rağmen, üçüncü ülkelere karşı barış yapma ve savaş ilan etmekle ilgili tek taraflı gücünü muhafaza ettiğini açıkladılar. 1874'te Kore yarı-egemen bir devletin belirsizliği içinde, Japonya'dan bir elçi ağırlamayı ve karşılığında da başka bir elçi göndermeyi kabul etti. Japon elçisi Seul'e vardığı zaman, imparatorun onu dinlemesine izin verilmedi. Olaylar birbirini takip etti ve sonraki yıllarda, başkent Seul'un yukarı kısımlarına yerleşen ve Han Nehri'nin girişini gözetleyen bir hücumbot ateşlendi. 1874 ve 1875 yıllarında Japon donanma gücünün gösterilerinden sonra, Koreliler 1876 yılının Şubat ayında Kanghwa Anlaşması'nı imzalamaktan korktular. Çin hükümdarlığını inkâr eden bu ilk Kore anlaşması, Kore'nin bağımsızlığını savundu; zaten Japonların yaşadığı Pusan'ın dışında iki liman daha Japon ticaretine açıldı ve Japonya için dokunulmazlık imtiyazları doğdu. Diğer güçler de, 1182'de Amerika Birleşik Devletleri dahil, Kore ile benzer anlaşmalar imzaladı.

Çin, gelişen Japonya'nın Kore meselelerindeki rolünü kabul etmeyi reddetti. Sonraki on yıllık dönemde (1876-1885), Çin ile Japonya arasında soğuk bir savaş başladı. Kore kralı ilkelerini Japonlara doğru yöneltmesine rağmen, Çin başka gruplar aracılığıyla etkisini Kore Sarayı'nda tekrar garantilemek istedi. Japonya'nın yaptığı gibi Batı'dan bazı şeyler öğrenmeye çalışanlarla Çin'in yaptığı gibi değişime direnmeyi arzu eden muhafazakârlar arasında bir mücadele başladı. Rekabet, sarayın yakasını bırakmadı; toplu gösteriler kontrolden çıktı. 1882'de saraya saldırı düzenlendi ve Japon elçiliği zarar gördü.

Japonya tazminat istedi, bir özür heyeti talep etti, yeni imtiyazlar kopardı ve başkente bir ordu yerleştirdi. Çin de Kore'yi siyasi etki alanında tutmak için daha

faal mücadele etti. Çin birlikleri aynı şekilde çoğaldı ve Japon bölükleriyle yaşanan çatışmaları daha büyük bir çalkantı izledi. İto, Kore’de çatışan Asya çıkarlarını barış içinde çözmek için Çin’e gönderildi. 1885’te bir Sino-Japon Anlaşması imzalandı. İki ülke de birliklerini çekmeye söz verdi; herhangi bir taraf karışıklığı bastırmak için birliğini göndermek istese, bunu söz konusu diğer güce bildirmek zorunda olacaktı.

Sonraki on yıllık dönemde (1885-1895), Kore’de, Çin ile Japonya arasında rahatsız edici bir birliktelik göze çarptı. Bu geçiş döneminde, daha fazla Batılı güç, Kore meselelerine bulaştı, ancak esas mücadele, Asya’nın iki başkarakteri arasında yaşandı. Japonya, Kore’de konumunu muhafaza etmeye kendini adanmıştı. 1880’lerin olaylarından sonra, hiçbir Japon kabinesi, Kore’den çekilip sonuçlara katlanamadı. Buna rağmen, Çin ile ateşkes sonsuza kadar sürmedi. 1894’te zaman zaman ortaya çıkan birçok iç ayaklanmanın biri de Kore’de patlak verdi. Hem Çin hem de Japonya bu ayaklanmayı bastırmak için ek birlikler gönderdi. Ayaklanma herhangi bir yabancı birlik gelmeden sona ermesine rağmen, Japonya ile Çin arasında daha çok sürtüşme yaşandı.

Nihayet, 1894 yılının Temmuz ayında, iki ülke arasındaki açık düşmanlık, Japon gemileri, Çin hücumbotlarına ve Kore’ye Çin birliklerini taşıyan bir İngiliz ticari gemisine ateş açtığı zaman patlak verdi. Ardından, resmi savaş bildirileri geldi. Savaş kısa sürdü; Çinliler dokuz ay içinde kesin bir şekilde bozguna uğradı. Küçük filoları parçalandı ve orduları hemen Kore’den sürüldü. Japon birlikleri Mançurya’ya hareket etti ve orada Liaodong Yarımadası’nda Lushun’da (Arthur Limanı) bir donanma üssünü ele geçirdiler. Bunun dışında, Mançurya’nın karşısında Shandong Yarımadası’nda Weihaiwei donanma üssünü işgal ettiler. Şimdi, Kuzey Çin’de denizden girişleri yöneten Japonlar, Çin’in başkenti Pekin’e hareket edecek stratejik konumdaydılar.

Yenilmiş ama mağrur olan Çinliler, eski dönemlerde küçümsedikleri insanlarla barış sağladılar. Li Hongzhang (Li Hung-chang) adında yüksek bir diplomat, görüşme masasında İto tarafından temsil edilen Japonya ile Shimonoseki’de anlaşma sağlaması için gönderildi. Her bir delegasyonun Amerikalı bir danışmanı vardı. Görüşme sırasında, bir Japon, Li’yi öldürmeye yeltendi. İtibar kaybeden Japonlar, zaten ağır olan anlaşma hükümlerini yumuşattılar. Çin, 1895 yılının Nisan ayında Shimonoseki Anlaşması’nın esas şartlarında, Kore’nin bağımsızlığını kabul etti. Japonya’ya Liaodong Yarımadası’nı, Tayvan’ı ve Batı Tayvan’ın yirmi beş mil ötesinde bulunan küçük bir adalar grubu olan Pescadores’i verdi. Çin de bir tazminat ödedi; dört yeni anlaşma, limanı açtı, en-çok-sevilen-ulus maddesini yaydı ve yeni bir ticari anlaşma sözü verdi. Japon birlikleri Tayvan’ı işgal etti ve 1895 yılının Ekim ayında Japon bir general adayı rahatlatmaya başladı, sonraki yıl sivil bir idare görevlendirildi ve ada, Japon İmparatorluğu’nu bütünleyen bir parça oldu.

JAPONYA TARİHİ

Japonlar, Liaodong Yarımadası'nı muhafaza etmekte pek başarılı olamadılar. Anlaşmayı imzaladıktan altmış gün sonra, Almanya, Rusya ve Fransa, Japonya'nın haklarını orada teslim etmesini tavsiye ettiler, çünkü iddia edildiğine göre, Japonya'nın varlığı Pekin ve Kore'nin bağımsızlığı için bir tehdit oluşturmaktaydı. Japonya, tarihte Üçlü Müdahale olarak bilinen bu hareketi, üstü kapalı bir tehdit olarak yorumladı, ama üç Avrupalı güce meydan okuyacak güce sahip değildi. Japonya Çin'den ilave bir tazminat kopardıktan sonra, boyun eğerek Asya anakıtasından çekildi. Bu acı bir deneyimdi, çünkü II. Dünya Savaşı'ndan önceki en küçük düşürücü diplomatik yenilgi sayılıyordu. Japonya ile üç güç arasında soğuyan ilişkiler, sorundan uzak kalmış olan İngiltere ile sıcak bir şekilde devam etti.

JAPONYA, KORE VE RUSYA

Çin'in 1895'teki yenilgisinden sonra, Kuzey Asya anakıtasında, Japon çıkarlarını en zora sokan ülke Rusya oldu. 1895 ile 1904 yılları arasında Rus çıkarları ve tesiri, hem Mançurya'da hem de Kore'de arttı. Çin, daha yeni yenilgiye uğramasına rağmen, 1895'in sonunda Japonya, Çin'deki ekonomik ve siyasi çıkarlarında Rusya'nın varlığı yüzünden kendini daha az güvende hissetti. Ruslar, Vladivostok'ta biten Trans-Sibiry demiryolunu bitirmek üzereydiler. 1896'da St. Petersburg'da Çar II. Nikolas'ı taçlandırma kutlamaları sırasında, Çin ile on beş senelik bir anlaşma imzaladılar; bu anlaşmaya göre, Ruslar Çin'i üçüncü şahıslara karşı koruyacaktı. Buna karşılık, Çin de Rusya'ya, Vladivostok'a giden bir kestirme olarak Kuzey Mançurya'dan geçecek olan Çin Doğu Demiryolu'nu inşa etme hakkını bahşetti. Mançurya'nın Rusya'nın etki alanına girdiği görülürken, Kore de aynı şeyi yaptı, çünkü hükümdarları Japon çıkarlarına denge sağlamak için, Rusya'nın desteğine önem verdiler.

O dönem, savaşı arzu etmeyen Japonya, Rusya'yı frenlemenin çeşitli yollarını keşfetti. Bu konuda, görünüşte tek parçalı veya birleşmiş olmaktan uzak Japon dış siyaseti esnekti ve tartışmaya tabiydi. Rusya'nın nasıl frenleneceği konusunda siyasi tartışmalardan üç bakış açısı ortaya çıktı. Fukuzawa Yukichi'yi içeren bir ekol, İngilizlerle ittifakı savundu, çünkü İngiltere de Asya'da Japonya gibi Ruslar tarafından tehdit ediliyordu. Okuma dahil başkaları ise, Çin ve Kore ile bir ittifak fikrini öne sürdü. O dönem gerçekdışı bir seçenek olmasına rağmen, Okuma Japonya'nın güvenliğinin, Japonya'yı sömürecek olan Batılı bir güçle değil de, daha ziyade Avrupalılarla sorun yaşayan iki anakıta gücüyle ittifakta yattığını ileri sürdü. Sorun, hem Çin'in hem de Kore'nin geri gitmesi ve zayıf düşmesiydi. Oysa ikisi de bol sayıda kaynağa ve potansiyel güce sahipti. Japon düşüncesinde ima edilen

fikir, Çin ile Kore'nin Japon liderliğinde, siyasi anlamda Pan-Asya veya Asya Birliği hareketi şeklinde gelişebileceğiydi. 1895'teki bölünmeden önce, hem Yamagata hem de İto tarafından öne sürülen üçüncü görüş, Rusya'nın kendisi ile uzlaşmaya çalışmak ve sırasıyla etki alanlarının taslağını çizmekti.

Sonunda, üçüncü görüş geçerli oldu. Japonya, Kore'de Rusya ile geçici bir anlaşmaya ulaşmak istedi, bu görüş de daha çok dikkate alındı. 1896'da Yamagata, Çar'ın taçlandırılması için (Japonya'nın Çin'i yenilgiye uğratmasından bir sene sonra) Rusya'dayken, Kore'nin otuz sekizinci paralelde bölünmesini önerdi. Ruslar bu öneriyi reddettiler. Ama aynı sene Yamagata, Rus dışişleri bakanı ile Kore üzerinde ortak bir malsahipliği kurma konusunda bir anlaşma imzaladı. Bu birleşik hamilik yürümedi ve 1898'de Japon dışişleri bakanı Tokyo'da Rus elçiliğiyle Kore'nin içişlerinde iki gücün de müdahalesinin yasaklandığını açıklayan bir anlaşma imzaladı.

Bu arada Ruslar, Kuzey Çin'e ve Mançurya'ya ilerlediler. 1898'de, Rusya ödünlerin tırmanışının bir parçası olarak, Güney Mançurya'da Lushun Dalian ya da Luda'nın (Dairen) bulunduğu Liaodong Yarımadası'nın ucunda Çin'den kiralama haklarını aldı. Bunun yanı sıra, Çin Doğu demiryolundan çıkacak ve güneyde Lushun'a doğru Mançurya'yı kesecek olan bir demiryolu kolunu inşa etme hakkını aldı. Şimdi, daha üç yıl önce Japonların çıkmakta zorlandıkları bir bölgeyi sağlama alan Ruslar, Lushun'da bir donanma üssü kurdular ve endişe verici bir şekilde Pekin'e yaklaştılar. Orada yüzyıl değişirken, Batılılara karşı Boxer ayaklanmasının bir sonucu olarak Ruslar isyanı bastırmak için Çin'in başkentine yürüyen uluslararası bir seferi güce katıldılar. Rus birlikleri, ayaklanmanın bastırılmasından çok uzun zaman sonra, 1902'ye kadar Kuzey Çin'de ve Mançurya'da kaldılar. Rusya ile uzlaşmanın mümkün olmadığına ikna olan ve bir zamanlar Rus ittifakını savunan Japonlar, şimdi İngiltere ile uzlaşma fikrini desteklemeye başlamışlardı. İto sonuna kadar Rusya ile bir anlaşma konusunda direndi.

Tecritlerini sona erdirmeyi arzu eden, Kore'de çıkarlarını artırmak isteyen ve Rusya'yı frenlemek isteyen Japonlar, İngiltere ile bir anlaşmayı görüştüler. İngilizler de Japonya'yı Asya'da Rusya'yı dengeleyen bir ülke olarak düşünüyorlardı. Japonya'nın kendi çıkarları için Rusya ile ittifak kurmasından korkan İngilizler, 1902'de yeni doğan Asya gücüyle on senelik bir İngiltere-Japonya ittifakı imzaladı, böylece yüzyıllar boyunca süren "muhteşem" İngiliz tecridi de sona erdi. İngiltere, Kore'de özel Japon çıkarlarını kabul etmesine rağmen, bu ittifakın koşulları Çin ile Kore'nin bütünlüğünü onayladı. İmza atan iki ülke de tarafsızlığını ilan etti, şöyle ki, eğer biri savaşa ve diğer iki veya daha fazla gücün saldırısına uğrasa, diğeri ona yardım edecekti. İngiltere üç sene sonra, 1905'te ittifak tekrar gözden geçirilirken, Kore'de Japonya'nın önemli haklarını kabul etti; şimdi her biri tek bir gücün saldırı

rısına uğrasa bile diğeri ona yardım edecekti. 1911'de anlaşma on sene için yenilendi ve I. Dünya Savaşı sonrası uluslararası güvenlik tedbirleri o ittifakın yerini aldı.

İngiltere ile imzalanan ittifaka rağmen, 1903 ve 1904'te Japonlar, Kore ile ilgili olarak Rusya'ya yaklaşma çabalarına devam ettiler. Kore'de Japonya bölgesine karşılık Mançurya'da Rusya bölgesini önerdiler. Bu düzenlemeye göre, Mançurya'da Rusya'nın üstünlüğü, Kore'de de Japonya'nın üstünlüğü kabul edildi. Ama Ruslar bu konuda bocaladılar. Mançurya ile Kore'de siyasi önemle ilgili çelişkili konumlar sonunda savaşa yol açtı. 6 Şubat 1904'te Japonlar, Rusya ile ilişkileri kesti. İki gün sonra, Lushun'da Rus filosunu torpillediler ve beşinci gün savaş ilan ettiler. Amerika Birleşik Devletleri basınından bazı kesimler olayların akışına, cesur bir girişim olarak başlık attılar. Ruslar yeni tamamlanmış Mançurya ve Kore'ye giden Trans-Sibirya demiryolunda birliğin gücünü arttırdılar ve Baltık filosunu dünyanın etrafından Kore'ye gönderdiler. Bu filo ise, Kyushu'nun Tsushima Boğazı'nda yapılan büyük bir deniz savaşında amiral Togo Nakagoro tarafından yok edildi. Savaşın 18. ayında Çin topraklarındaki Mançurya'da büyük savaşlar yaşandı. Jack London dahil, haber muhabirleri tarafından güzel bir şekilde saklanan askeri sözleşmeler çıkmaza girdi. Japonlar Theodore Roosevelt'ten aracılık etmesini (bu eylem için Nobel Barış Ödülü'nü kazandı) istediler. Ruslar, önerilen aracılığı kabul ettiler ve iki taraf da barış görüşmelerini yürütmek için New Hampshire Portsmouth'ta buluştu.

1905 yılının Eylül ayında Portsmouth Anlaşması, çıkmaza giren askeri durumu yansıtıyordu. Japonların talepleri tam olarak karşılanmamıştı. Japonya arzu edildiği gibi Sakhalin'in bütününe değil, ancak güneydeki yarım bölümünü aldı. Ülke tazminat almadı ve Sibirya Pasifik kıyısı boyunca istenen Deniz Vilayetleri'ni de ele geçirmedi. Ama Çin'in onayına tabi olan Japonya, Güney Mançurya'da Rus araziyle, demiryoluyla ve ticaretiyle ilgili yirmi beş senelik (1898'den itibaren) sözleşmelerde başarıya ulaştı. Ruslar aynı zamanda Kore'nin bağımsızlığını (ve burada tahminen Japonya'nın üstünlüğünü) kabul ettiler. Anlaşmanın kısıtlamalarına rağmen, Japonya'nın konumu Asya ana kıtasında güçlendi; bir dünya askeri ve siyasi gücü konumunu elde etti. Savaşa ezilen kişi olarak giren Japonya, büyük bir itibar kazanarak ortaya çıktı. Japonya, sömürgeci Asya'nın hayalini kovdu, çünkü burada nihayet bir Asya gücü beyaz bir güçle eşit koşullarda mücadele ediyordu ve onu "yeniyordu." Asya ulusalcıları cesaret toplarken ve Amerika Birleşik Devletleri dahil Batılı güçler Asya'nın ulusal güvenlik şeklini değiştirirken, konumlarını tekrar değerlendirmeye başladılar.

Japonların 1905'te Çin ile imzaladıkları Pekin Anlaşması, Güney Mançurya'da Portsmouth tavizlerini doğruladı ve anlaşma Japonya'nın ekonomik ve siyasi büyümesi için oraya ve Kuzey Çin'e yasal kuruluşlar yerleştirdi. 1906'da Japonya, Güney Mançurya demiryolunu açtı. Bu demiryolu, Japonya'nın o bölgeye girmesi için te-

mel araç oldu. Japonya sadece demiryolunu değil, aynı zamanda madenleri, otelleri, okulları, hastaneleri, gemileri ve Çinliler arasında Guandong (Kwantung) olarak bilinen Güney Mançurya'da geniş demiryolu bölgesinde araştırma enstitülerini de işletiyordu. Güvenliği korumak için birlikler yerleştirdi; yıllar sonra bu birlikler sayıca çok genişledi ve sonunda Guandong Ordusu olarak tanımlandılar. Genel bir vali, kiralanmış bölgeleri idare ediyordu. Lushun güçlü bir donanma üssü oldu ve yanındaki serbest Dalian Limanı'nda Çinli bir memur, Japon himayesi altında gümrük vergilerini topluyordu. 1895'te, Üçlü Müdahale tarafından Mançurya'daki görevlerinden uzaklaştırılan Japonlar, 1905'te daha uzun ve köklü bir dönüş yaptılar.

JAPONYA, KORE VE DÜNYA GÜÇLERİ

Portsmouth Anlaşması, Japonların Kore'deki önemli çıkarlarını da kabul etti. 1905'in sonlarında İto, Kore'yi Japon himayesindeki bir ülkeye dönüştüren bir anlaşmayı görüşmek üzere Seul'e gitti. Japonlar, Kore dış ilişkilerini idare etmeye başladılar ve bir Japon generali (İto ilkiydi) başkente yerleştirdi. İto reformlar başlattı, ama modernleşmenin ağır temposundan şikâyet ettiği için, Kore kralını tahttan feragat etmeye zorladı. 1907'de yeni bir Japon-Kore anlaşması, devletin bütün önemli işlerinin, resmi buluşmaların, işten çıkarmaların ve bütün kanunların idaresini Japonların eline verdi. Kore ordusu dağıldı. Sonunda, 22 Ağustos 1910'da bir müsadere anlaşması Kore egemenliğini sona erdirdi. Şimdi Japonya'nın bir sömürgesi olan yarımada, tekrar Chosen (ülke için kullanılan eski bir Çin tanımlaması) adını aldı. Japon bölükleri buraya yerleştirdi ve ardından hükümet bir Japon generalinin emrine girdi. Chosen, Asya ana kıtasının siyasi ve askeri karargâhı oldu.

Kore, Tayvan'ın güney yayılımında oynadığı rol gibi, Japonya'nın Çin'e hareket etmesinde önemli bir rol oynadı. Japonlar, Kore'ye kanunu, düzeni ve refahı getirdi, ama bütün çabalar Japon çıkarları için harlandı. Disiplin altındaki sömürgeci pirinç üretimi arttı, Kore sularında balık avı dört misline çıktı ve ağaçlandırma devam etti. Ekonomik kazançlar dikkate değerd, ama Koreliler bunlara katılmadı. Japonlar en iyi ücret ödeyen işleri ve görevleri aldılar. Japon dilinin öğrenilmesi, Koreliler için zorunlu oldu. Bazıları işgücü müfrezesi olarak Güney Sakhalin'e veya Japon ana adalarına gönderildiler. Japonya'ya karşı duyulan nefret, ülkedeki Koreliler arasında geniş çapta yayıldı, ama askeri denetim yüzünden isyan imkânsızdı. Syngman Rhee gibi bazı anti-Japon liderler, ülkeyi terk etti ve anavatanlarındaki Japon sömürgeci yönetimine karşı mücadeleye devam etmek için yurtdışında konut edindiler.

Güney Mançurya'da ve Kore'deki önemli konumunu kuvvetlendiren Japonya, Avrupa'daki lider güçlerle anlaştı. İngiltere ile hiçbir sorun yaşanmadı, çünkü ittifak

diplomatik dostluğa damgasını vurmuştu. Üçlü Müdahale’de Japonya, Fransa’nın rolünü kınamasına rağmen, Fransa ile hiçbir sorun yaşanmadı. İngiltere, Fransa ile Dostluk Anlaşması’nı imzaladıktan sonra, Japonya da Fransızlarla uzlaştı. 1907’de Paris’te imzalanan bir anlaşma, Çin bağımsızlığı ve arazisi konusunda karşılıklı saygı talebinde bulundu. Fransız Çinhindi’deki Japonlar ile Japonya’daki Çinhindililer karşılıklı olarak en-sevilen-ulus konumunda uzlaşacaklardı. Almanya ile de hiçbir soruna tanık olunmadı.

Ruslar düşman kalmadılar. Japonya, Doğu Asya’da karşılıklı tesir bölgelerinin taslağını çizmek için Çarlık Rusyası ile uzlaştı. 1907’de, biri açık, diğeri gizli olmak üzere iki anlaşma imzalandı. İlki, Çin’de Açık Kapı siyasetinin rutin olarak tekrar onaylanmasını içerirken, ikincisi Mançurya’yı iki yargı-yetki alanına bölüyordu; güneyde Japonya, kuzeyde ise Rusya olacaktı. Japonya aynı zamanda Rusya’nın Dış Moğolistan’daki çıkarlarını kabul ederken, Rusya da Japonya’nın Kore’deki konumunu kabul etti. 1910’da iki taraf da, Doğu Asya’da mevcut durumun tehdit altında olmasına karşılık önlem alırken, birbirlerine danışacaktı. 1912’de Kuzey Mançurya’ya ek olarak, etki alanı anlamında İç Moğolistan bölgesi (Çin’in bir kısmı) Rusya’ya tahsis edilirken, Doğu İç Moğolistan Japonya’ya eklendi. 1916’da, I. Dünya Savaşı’nda Rusya’nın çıkmaza girmesiyle Japonya, Rusya’ya savaş malzemeleri ve cephane sözü verdi. İmza atan ülkeler, içlerinden birine karşı olan herhangi bir anlaşmada taraf olmamaya söz verdiler. Gizli bir anlaşma ile de beş yıllık bir savunma ittifakı kuruldu. İki millet de Çin’deki ve sınır bölgelerindeki çıkarları savunurken doğacak olan bir savaşta, karşılıklı yardım sözü verdi. Japonya I. Dünya Savaşı’nın sonunda, Asya kıtasında yayılma politikasını desteklemeleri için Rusya’yı ve aynı zamanda İngiltere ve Fransa’yı harekete geçirdi.

Öykü, Amerika Birleşik Devletleri yönünde farklıydı; Japon-Amerikan ilişkileri kötüleşti. 1905’ten önce ilişkiler içtendi. Amerika, Sino-Japon Savaşı’na müdahale etmedi. Amerikalılar, Rusya ile yapılan savaşta Japonlara yakındılar; Amerika 1905’te Seul’deki elçiliğini kapattı ve Korelilerle Japonlar aracılığı ile ilgilendi. Buna karşılık Japonya ise, Amerika Birleşik Devletleri’ni korkulacak hiçbir şeyi olmayan büyük bir Batılı güç olarak gördü. Japon öğrenciler Amerika Birleşik Devletleri’ne geldi. Amerikan pazarları, Japon çayı ve ham ipekle doluydu; Japonlar da Amerikan pamuğu, makine ürünleri ve hammadde satın aldılar.

1905’ten sonra akış değişti. Bazı Japonlar Portsmouth Anlaşması’nın ödün verilmiş koşulları için Amerika Birleşik Devletleri’ni suçlamalarına rağmen, daha ciddi ve uzun vadeli sorunlar ortaya çıkıyordu. Japonların Amerika Birleşik Devletleri’ne göçü sorunu, siyasi bir çıkmaza giriyordu. Düşük ücretler alarak Batı kıyısına ulaşan yeteneksiz Japonlar, işçilerinin aynı koşullarda rekabet edemeyeceklerini ileri süren işçi liderlerini telaşlandırdı. 1900’de nüfus istatistiklerine göre

Hawai'de 80.000 ve ABD'de 24.000 Japon bulunmaktaydı, buna karşılık bölgesel Amerika Birleşik Devletleri'nde 90.000 Çinli vardı. 1900'de Tokyo, ABD'ye göçü kısıtladı ve 1907'de hükümet daha fazla işçinin göç etmesini engellemek için Washington ile bir centilmenlik anlaşması imzaladı.

Amerikalılar ise, daha abartılı önlemler aldı. 1905'te San Francisco'da Japonları ve Korelileri dışlamak için bir birlik oluşturuldu. Ertesi yıl, San Francisco okul memurları, sayıları sadece seksen olan Japon öğrencileri Amerikalı öğrencilerden ayırmaya çalıştılar. Başkan Theodore Roosevelt müdahale etti ve bu fikirden vazgeçildi. Ama buna karşılık federal hükümet, Japonların Hawai'den, Meksika'dan ve Kanada'dan kıtasal Amerika Birleşik Devletleri'ne göçünü durduracaktı. Bu ayırıcı hareketler, San Francisco depremi ve 1906 yangını ile aynı dönemde cereyan etti. Bu felaketlerde Japon Kızıl Haçı önlemleri gevşetmek için maddi olarak katkıda bulundu. Ertesi yıl, Kongre daha fazla göçü engellemek için başkana yetki veren bir yasa çıkardı ve başkan bir bildiri ile Japonların Hawai'den, Meksika'dan ve Kanada'dan ayrılmasını yasakladı.

Güç siyaseti, göç sorunlarını karmaşık bir hale soktu. Şimdi, kendini Filipinler'e adanmış, 1898'de İspanya'dan çekilmiş olan Amerika Birleşik Devletleri, Roosevelt'in "Akhilleus'un topuğu" diye adlandırdığı takımadalara doğru olası hücumlarla ilgileniyordu. Washington da, Çin'de Açık Kapı politikasının eşit ticari fırsatlarını ve anlaşma haklarını muhafaza etmeye yemin etti. Filipin arazisini ve Çin anlaşma haklarını muhafaza etmeye çalışan ABD'nin Japon hareketleriyle ilgili politikası çelişkiliydi. Japonya'nın ticari ve mali kıtasal yayılımını frenlemeye çalışan Dışişleri Bakanı Frank Knox, 1909'da Çin'in Mançurya'da Japon ve Rus demiryollarını satın almasını önerdi. Bu da, Açık Kapı'yı sürdürmeye söz vermiş güçler tarafından karşılanacaktı. Tarafsızlaştırma önerisi demiryolları işletmesinin, Çin uluslararası borcunu geri ödeyebilene kadar, uluslararası bir heyet tarafından işletilmesini gerektirdi. Japonlar ve Ruslar bunu imkânsız gibi gördü ve öneri daha çok Japonlarla Rusları yakınlaştırmaya meyilli oldu (1910 Anlaşması karşılıklı Mançurya çıkarlarına yapılan saldırı hakkında endişelerini yansıtıyordu).

Ancak Amerikan politikası Japon toprak genişlemesini kabul ediyor gibi görünüyordu. 1905'te, Savaş Bakanı William H. Taft ile Tokyo'da Başbakan Katsura arasında, 1908'de de Devlet Bakanı Elihu Root ile Washington'da Japon konsolos Baron Takahira arasında yapılan anlaşmalar Japonya'nın Kore'deki önemli konumunu onaylıyorken, Japonya da Filipinler konusunda hiçbir plan yapmadığını doğruladı. Zamana ayak uyduran düzenlemelere rağmen, Japonya Asya toprakları ve ticaret konusunda Amerika Birleşik Devletleri ile giderek daha çok çatışma yaşamaya başladı. Eşit anlaşma haklarını savunan Amerikalıların ve özel haklar geliştiren Japonların tamamen farklı konumları zamanla arttı ve sonunda, 1941

JAPONYA TARİHİ

Savaşı'yla doruk noktasına ulaştı. İşin ilginç yanı ise, Japonya'yı Batılı tarzlarla tanıştıran ülke, Japon modernleşmesinin darbesini askeri bir şekilde indirecekti.

KRONOLOJİ

- 1858 Sakhalin'in Rus-Japon ortak işgali
- 1872 Eşit olmayan anlaşmalara son vermek için İwakura heyeti yurtdışında; Ryukyus ekleniyor.
- 1874 Tayvan olayı; Çin Ryukyu tazminatı ödüyor.
- 1875 Japon-Rus Anlaşması; Sakhalin, Kuriles için
- 1876 Kore ile Kanghwa Anlaşması.
- 1878 Japonya, Boninleri topraklarına ekliyor.
- 1885 Kore konusunda Sino-Japon Anlaşması
- 1894-1895 Kore konusunda Sino-Japonya Savaşı
- 1895 Shimonoseki Anlaşması; Tayvan ekleniyor, Üçlü Müdahale.
- 1896 Kore üzerinde Japon-Rus ortak mülkiyeti
- 1898 Kore meselelerinde Japon-Rus çekimserliği
- 1899 Japonya kendini diplomatik dokunulmazlıktan kurtarıyor.
- 1902 İngiltere-Japonya İttifakı
- 1904-1905 Rus-Japon Savaşı
- 1905 Portsmouth Anlaşması; İngiltere-Japonya İttifakı düzeltiliyor; Çin ile Portsmouth koşullarını onaylayan Pekin Anlaşması: Kore, Japon hamiliğinde; Taft-Katsura notası.
- 1906 Güney Mançurya demiryolu yapılıyor.
- 1907 Vatandaşların karşılıklı hakları konusunda Fransız-Japon Anlaşması; Mançurya bölgeleri hakkında Rus-Japon Anlaşması; Amerika Birleşik Devletleri ile centilmenlik anlaşması
- 1908 Root-Takahira anlayışı
- 1909 Mançurya'da demiryolunun tarafsız olması konusunda Knox'un önerisi
- 1910 Kore bir Japon sömürgesi oluyor; mevcut durumu muhafaza etmek için Rus-Japon Anlaşması
- 1911 Japonya gümrük denetimine devam ediyor; İngiltere-Japonya ittifakı yenileniyor.
- 1912 İç Moğolistan bölgesi hakkında Rus-Japon Anlaşması
- 1916 Japonya, Rusya'ya savaşta yardım sözü veriyor, beş yıl karşılıklı yardım anlaşması imzalanıyor.

13

İmparatorluk Japonyası

Dünya Gücü

(1912-1922)

Meiji imparatorunun ölümü ile II. Dünya Savaşı'nın sonu arasındaki otuz üç yılın öyküsü, siyasi başarının askeri başarısızlığa dönüşmesinin öyküsüdür. Doğu'nun modernleşme sorumluluğunu üstlenen ülkeler arasında, Batılı olmayan tek ülke olan Japonya, Meiji döneminde başlayan inanılmaz gelişmesine 1930'a kadar devam etti.

1912'de, İmparator Meiji'nin ölümünden sonra, oğlu Yoshihito tahta çıktı ve Taisho (Büyük Dürüstlük) dönemini açtı. 1926'ya kadar süren hükümdarlığı, bazı Japon tarihçiler tarafından o dönemin nispeten özgürlükçü düşüncesi nedeniyle Taisho Demokrasisi olarak tanımlandı. Yeni imparatorun tahta geçmesiyle, aynı anda Saionji ve Katsura'nın değişimli başkanlıkları da sona erdi. Bu devirler, 1913'te meclis binasını çevreleyen ve *genro* (Japon oligarşisi) yönetiminin bitmesini talep eden çetelerin ayaklanmasıyla son buldu.

Ardından Yamamoto Gombaı adında bir amiral başbakan olarak atandı, ama donanma gemi inşasıyla ilgili parasal skandallara bulaşınca, meclis bütçeyi onaylamayı reddetti ve başbakan çekildi. 1914'te seksen yaşında olan Okuma, yeni koalisyon partisi Kenseikai'nin başında görevi üstlendi. Daha önce temsili hükümetin bir destekçisi olan ve yaşı ilerleyen aristokrat, inanılmaz bir şoven milliyetçiliği sergiledi. Buna, Çin'e Yirmi Bir Talep sunumu dahildi. Bu hareket, askeri kanadın diplomaside güçlenmesiyle sonuçlandı.

Okuma iki yıl görev başında kaldıktan sonra, Kore'de bir general ve eski genel vali olan Marshal Terauchi Masatake onun yerini aldı. Onun dönemi, yurtiçi savaş sorunları, fırsatçılık, yükselen fiyatlar ve pirincin pahalılığı yüzünden geniş çapta

bir ayaklanma ile dikkat çekti. 1918'de kabinesi kapandı ve parlamentodaki çoğunluk olan Seiyukai'lerden Hara Kei (veya Takashi) başbakan oldu. 1898'de kısa bir ara olan Okuma-İtagaki parti koalisyonu hariç, Hara Kei başbakan olan ilk parti adamı ve sıradan halkın içinden gelen ilk üyeydi. Onun atanması bir çığır açtı, çünkü genro yönetiminin sonu ile parti siyasetçilerinin, yeni Japonya'nın ticarette, sanayide ve maliyedeki adamların yönetiminin başlangıcını müjdeliyordu. Parti hükümeti, 1922 ile 1924 yılları arası hariç, 1932'ye kadar devam etti.

ARKA PLAN

Başka değişiklikler beraberinde yeni ve acil sorunlarla, yeni liderlikler ama bölünmüş danışmanlıklar getirdi. 20. yüzyılın ilk yarısında, 19. yüzyılın Meiji reformcularının oğulları ve torunları, atalarından farklı bir dünyada yaşıyorlardı. İkinci ve üçüncü neslin göğüs germesi ve çözmesi gereken pek çok güçlük vardı; yeni filizlenen bir nüfus için iş ve menfaatler sağlanması, artan besin ithalatının ve serbest pazar ekonomik döngülerinin düzenlenmesi, sürekli gelişen bir imparatorlukta askeri güvenliğin sağlanması ve modernleşmenin toplumsal ve entelektüel bölünmelere ayak uydurması gerekiyordu. Milli servet arttı, ama bütün gruplar, özellikle kiracı çiftçiler ve fabrika işçileri bu artışı orantılı bir şekilde paylaşmadı.

Yeni gruplar ortaya çıktıkça ve siyasi yapı tekrar düzenlendikçe, daha küçük ve birleşmiş Meiji oligarşisinin yerini, daha geniş ve daha çeşitli bir liderlik türü aldı. Yeni elit tabaka askeriye, bürokratları, siyasi partileri, zaibatsu'ları, orta sınıfı ve imparatora yakın birçok anayasal ve gayriresmi birimi kapsadı. Hükümdarın kendisi bile daha simgesel olurken, karar verme mekanizmalarından da daha uzak durdu. Çeşitli gruplarda görülen anlaşmazlıkları çözmek için, her birinin imparatorun adına konuştuğunu iddia etmesinin dışında, güçlü ve etkili bir mekanizma olmaması yüzünden, bu güçler 1920'lere kadar telafi yönünde çalıştılar ve sonraki on yıllık dönemin sonunda, askeriye üstünlük kazandı.

Çoklu siyasi elitlere çoğulcu siyasi felsefeciler eşlik etti. 1900 ile 1932 yılları arasında Tokyo İmparatorluk Üniversitesi'nde idari kanun profesörü olan Minobe Tatsukichi gelişmekte olan özgürlükçü bir düşünceye öncülük etti. Bu düşünce imparatorun mutlak bağımsız birimden ziyade, devletin en yüksek organı olduğunu dile getirdi. 1920'lerin bazı entelektüelleri onun teorisini kabul etti, ama geleneksel görüşler gücünü korumaya devam etti. Kokutai veya ulusal politika, Japonya'nın eşsizliğini, güçlü ahlaki temellerini, tanınan özelliğini ve Şinto devletçiliğini vurgulamayı sürdürdü. Bu daha abartılı konum, sonunda, 1930'larda galip geldi, çünkü Japonya'nın dış dünyada hem otoriter eğilimlere hem de bu dış güçlere olan yur-

tiçindeki tepkilere daha duyarlı bir hale dönüştüğü bir dönemde, avantajlar sağcı sivil ve askeri gruplara geçiyordu. Japonya çok uzun bir süre kısıtlamalar ve kısmi özgürlüklerle dolu, otoritarizmle özgürlükçülüğün hassas bir noktada dengede olduğu bir dünyada varlık gösterdi.

Japon ekonomisi dalgalanmalara rağmen gelişmeye devam etti. Yüzyılın sonuna doğru, modern sanayi gelişimi için sağlam bir temel oluşturuldu. Birkaç gösterge, sürekli gelişimi açığa çıkardı. 1914 ile 1930 yılları arasında, hammadde üretimi %46 oranında arttı; 1920'lerin son yarısında ekonomik üretimde toplam artış %59'a ulaştı. Kazançlar, daha fazla gelişmeye itici bir güç sağladı. Japonya Meiji döneminde hammadde ve yarı işlenmiş ürünleri ithal eden bir ülkeden, kullanıma hazır ürünler üreten bir ülkeye dönüştü. Yeni elde edilen sömürgeler, kiralama hakları ve özellikle 1905'ten sonra Güney Mançurya ile Kuzey Çin'e yayılan dış pazarlar, gelişen ekonomiyi finanse etmekte yardımcı oldu. Buna rağmen, bu pazarlar toplam Japon hammaddelerinin ve dış ticaret oranının sadece küçük bir yüzdesine katkı sağlıyordu.

Deniz aşırı bölgelerde ekonomik bağımsızlığın psikolojik farkındalığı yıllar geçtikçe arttı. Japonya sanayileştikçe, dünya ticaretine daha çok bağlandı; parlak dönemlerin ve çöküşlerin modern kapitalist unsurunu yaşadı. Karma ekonomide dengesiz ve aşırı yüklü bir hükümet yaratmaya yardımcı olan resmi harcamalar ve kısmen aşırı hırslı bir endüstriyel yatırım oranı yüzünden, 1913 yılının sonunda, Japon ekonomisi bocalıyordu.

I. Dünya Savaşı'nın başlaması, ülkeyi ekonomik durgunluktan kurtarmaya yardımcı oldu. Savaş, Avrupa rakiplerinin endüstrisini cephane üretimine çevirirken, Japonya'nın silah üretimi nispeten daha düşüktü. Ülkenin askeri katkısı kısıtlıydı ve endüstrileşme sürecine izin vermişti. Japonya aslında Asya pazarları için üretim yapmakta ve Avrupa ile Afrika pazarlarına akın etmekte özgürdü. Çin de esas dış ekonomik güç olarak, İngiltere'yi yerinden etti ve müttefiklerin savaş siparişlerini karşılayarak uluslararası ticarete borçlu konumdan alacaklı konuma geçti. Ama savaştan bir veya iki sene sonra durgunluk yaşandı, fiyatlar aniden düştü ve hükümet harcamaları azaldı.

Japonya yurtiçinde genişledikçe, yurtdışında da aynı şeyi gerçekleştirdi. İmparatorluk Japonyası Asya'daki üstünlüğünden yararlanarak, I. Dünya Savaşı'nda elde edilen toprak ve siyasi kazançlarını zorla veya barış içinde sağlamlaştırdı. Ülke çeşitli olaylarda, 1920'lerin dışişlerinde yumuşak başlı davrandı. Rusya Devrimi'nden ve oradaki müttefik müdahaleden sonra, Sibirya'dan çekildi. Japonya 1921-1922 Washington Konferansı'nın donanma gücünü büyük ölçüde azaltan düzenlemelerini kabul etti (bu bölümde daha sonra ele alınacaktır).

İmparatorluk Japonyası'nın dış politikası, temelde Çin ile ilgileniyordu. Japonya'nın temel çıkarları, Meiji döneminin sonunda, krizlerle boğuştukları Asya

ana kıtasında toplanmıştı. Çin'de Manchu'nun iki buçuk asırlık yönetimi, Çin tarihinde MÖ yaklaşık 2000 civarlarına dayanan yirmi dört geleneksel hanedandan sonuncusu sona eriyordu. 19. yüzyılda iç ayrışma ve dış güçlerle zayıflayan Çin siyasi gücü çökmek üzereydi. 1912'de eski imparatorluk aniden son buldu. Mançu'nun yerini, bir savaş komutanı tarafından yönetilen ve aynı sene Pekin'de kurulan sembolik bir cumhuriyet aldı.

Japonya ve Batılı güçler tarafından kabul edilen Çin, evrensel Çin sadakatini buyurmadı. Güney Çin'de rakip bir hükümet kuruldu ve başka savaş komutanları ülkenin her tarafında bağımsız bir şekilde görev aldılar. Çin siyasetindeki istikrarsızlık, karmaşa içindeki ülkede Japon ekonomik imtiyazları korumakta bazı zorluklara yol açtı. Japonların Çin'de ve Mançurya'da çıkarları vardı, bir savaş komutanının özerk yönetimi altında, Çin'den bir toprak parçası almayı düşünüyorlardı. Japon sermayesinin beşte biri Mançurya endüstrisine yatırılmıştı ve gerekli kömür ve demir dahil olmak üzere, aynı orandaki Japon ithalatı Çin'den geliyordu. Yaygın yatırım eğilimi psikolojik bağlılıkla da artıyordu, çünkü Japonlar, Çin'de sınırsız kaynaklar ve sonsuz pazarlar öngörmüşlerdi.

Siyasi olarak karmaşa yaşanan Çin'de, Japon ekonomik haklarını korumak için, Japonya'ya açık olan birçok olasılık vardı. Diğer taraftan Japonya, Çin'in yurtiçi meselelerine müdahale etmeme ve "karmaşa bitene kadar" bekleme ilkesini uygulayabilirdi. Böyle bir ilkeyi uygulamanın olumlu tarafı, bütün ülkede üstünlük iddia eden diğer Çin gruplarıyla özdeşleşmenin engellenmiş olmasıydı. Japonya, Çin'de devrim veya siyasi değişimi teşvik edebilirdi, ama bazı Çin partilerini destekleyerek güç dengesini lehine çevirebilirdi. Üçüncü bir taktik olarak da, Çin'i ve Mançurya'yı ayrı ele alarak iki ilkenin birleşimi yaratılabilirdi: Bir yandan Çin'e müdahale edilmeyecek, diğer yandan ise ekonomik olarak daha önemli olan Mançurya'ya odaklanılacaktı. Sonunda, ikinci ilke 1920'lerin sonunda galip geldi ama Japonya o dönemden önce, I. Dünya Savaşı sırasında ve savaş sonrası uzlaşmalarda daha çok çamurlu Çin sularında avlandı.

JAPONYA VE I. DÜNYA SAVAŞI

Japonya, I. Dünya Savaşı'na esasında iki neden yüzünden girdi: Asya çıkarlarını genişletmek ve İngiliz-Japon ittifakı koşulları altında bağlılık olarak adlandırdığı şeye saygı göstermek. 1911'de düzeltilen anlaşmaya göre, imza atmış olan her bir taraf diğerine üçüncü bir tarafın saldırısına uğraması durumunda yardım edecekti, ama savaş ilan edecek kadar ileri gitmeyecekti. İngiltere çatışmaya girince, Japonlar zorunluluklarını ve 1895'teki Üçlü Müdahale'de savaşmak isteyen Almanya'nın

rolünü hatırladılar. Ama İngiltere, Japonya'nın Asya manevralarını (Japonya Orta Pasifik'te Alman adalarını ele geçirince, bu manevralar gerçekleşti) genişletebileceğini fark edince, ittifakı çağırmakta temkinli davrandı.

Tek taraflı davranan Japonya ileri giderek Almanya'ya, Shandong'da (Kuzey Çin'de, Güney Mançurya'nın karşısında bir yarımada) Alman çıkarlarını teslim etmelerini isteyen kesin bir uyarıda bulundu. İngiltere Japonya'yı dizginleyemedi, bunu protestocu ve güçsüz Çin de başaramadı. Amerikalılar tarafsız kaldı. İstenmeyen bir müttefik olan Japonya, Almanya'ya savaş açtı. Çin'de ve Pasifik'te tek taraflı düzenlemelerde düşmanlık ortaya çıktı. Japonlar, zayıf bir ülkenin daha önce eşit olmayan anlaşmalarla bağışladığı, Çin'deki Alman varlıklarını ele geçirdiler. Almanlar Shandong'da geniş haklara sahipti. En önemli hükümler, Jiaozhou Wan (Kiaochow Körfezi) ve güzel liman şehri Qingdao (Tsingtao) hakkında doksan dokuz yıllık bir sözleşme; körfezin etrafında yabancı birliklerin yayılabileceği yaklaşık 48 km genişliğinde bir kemer; Qingdao ve Jinan (ilin karasal başkenti) arasında bir demiryolunun işleyişi; demiryolunun 16 km'lik sınırları dahilinde kömür çıkarma hakkı ve Shandong'u etkileyen herhangi bir kararda Çin'in daha önceki gibi, Almanya'ya danışması idi.

En büyük bilgeleri Konfüçyüs'ün yaşadığı eski şehir olduğundan, Çinliler için özellikle önem taşıyan Shandong'a kesin olarak yerleşen Japonya, Çin'den başka taleplerde de bulundu.

Bu taleplerin en abartılı olanı, 1915 yılının Ocak ayında Batılı güçlerin savaş yüzünden başka yöne çevrildikleri bir dönemde, Okuma kabinesi tarafından Pekin diktatör hükümetine sunulmuştu. Yirmi Bir İstek olarak tanınan bu talepler, Japonya'nın Çin'e egemen olma isteğinin boyutunu gösteriyordu. Eğer hepsi bahsedilseydi, Çin Japon koruması altına girmiş bir devlet olacaktı. Bu istekler beş gruba ayrılmıştı. Birinci grup Japonya'nın Shandong'da yeni elde ettiği hakları onaylıyordu; Japonya da ileride onları elden çıkarmayı kabul edecekti. Bu talep, Almanya'nın savaştan sonra Shandong'a geri dönüşünü engelledi. Japonlar bu konuda çok kararlıydı, çünkü daha önce Üçlü Müdahale'de küçük düşmeleri ve Portsmouth Anlaşması'ndaki tavizler hâlâ Japon dış politikacılarını acıtıyordu. İkinci grup Japonya'nın Güney Mançurya'daki ve Doğu Moğolistan'daki konumunu anlatıyordu. Japonya kısa bir süre sonra sona erecek olan Lushun, Dalian ve Güney Mançurya Demiryolu sözleşmelerinin yirmi beş ila doksan dokuz sene arasında uzatılmasını istiyordu. Bunun yanı sıra, Doğu Moğolistan'da ve Güney Mançurya'daki vatandaşların daha geniş ekonomik ve oturma hakkına sahip olmalarını istedi (Çinli Doğu demiryolunun Rus denetimi, Kuzey Mançurya'da 1935'e kadar devam etti).

Üçüncü grup, Orta Yangtze Vadisi'nde bir Sino-Japon şirketi olan Han-Ye-Ping Şirketi'ne Orta Çin'de kömür ve demir mülkünün tekeli vererek, Japon en-

düstriyel faaliyetini geliştirecek bir programı ele alıyordu. Dördüncü grup, Japon sömürge adası Tayvan'ın karşısındaki Çin kıyı arazisinin temlik edilmemesiyle ilgilieniyordu. Beşinci grup, Japonlar tarafından "rica" olarak tanımlanan çeşitli taleplerden oluşuyordu. Bunlardan bazıları, Japonların danışman olarak işe alınmaları, iç taraflardaki toprakların Japon bireylerine ve gruplarına bahşedilmesi, belirlenen bölgelerde Çin polisinin birleşmiş idare altına alınması, Çinlilerin Japonya'dan silah satın almaları ve Güney Çin'de demiryolu tavizlerinin artması ile Çin'de "söz hakkı" idi.

Gizli bir şekilde sunulan bu talepler, Pekin tarafından dışarı sızdırıldı ve dünyanın şiddetli tepkisine yol açtı. Ama Avrupalı güçler, umutsuz bir çatışmaya girmişlerdi ve Çinliler itiraz ederken, sadece bazı talepleri değiştirebildiler. Washington'dan dışişleri bakanı William Jennings Bryan hem Japonya'ya hem de Çin'e, Amerika Birleşik Devletleri'nin Çin Cumhuriyeti'nin siyasi ve bölgesel bütünlüğüne zarar verecek ve genellikle Açık Kapı olarak bilinen Çin ile ilgili uluslararası siyaseti feshedecek hiçbir anlaşmayı kabul etmeyeceğini bildirdi.

1915 yılının Mayıs ayında yapılan bir anlaşmada, yurtdışında ve Çin'de muhalefetle karşılaşan Japon taleplerinin sadece bir kısmı karşılandı. Bunların arasında en önemli anlaşma bir Japon etki alanı olarak kabul edilmesi koşuluyla, savaştan sonra Çin'e geri verilecek olan Shandong'daki Almanların kira hakkıydı. Mançuryalı kira hakları doksan dokuz yıla kadar uzatıldı. Çin'in demiryollarını veya Tayvan dar geçidinin karşısında Fujian'da (Fukien) limanları geliştirmek için sermayeye ihtiyacı olduğu takdirde, ilk danışılacak ülke olma hakkını Japonya elde etti. Abartılı taleplerde baskı yapan ve bu taleplerden sadece bazılarını gerçekleştirebilen Japonlar, Çin'in karşısında itibarlarını kaybettiler ve tüm çabalarını Mançurya'ya yönelttiler. Diğer taraftan, bu talepler Çin ulusal bilincini berraklaştırmaya yardımcı oldu ve Çinlilerin Japonya'ya karşı olan güvensizlikleri arttı.

Çin'den darbe yiyen Japonya, savaştan sonra Versay Konferansı'nda bazı çıkarlar elde etmek için baskı yaptı. Orada Japon delegeleri kendileri için büyük önem taşıyan en az üç madde sundu: Pasifik'te Japonya'nın işgal ettiği eski Alman adalarının (Marianalar, Karolinler ve Marşallar) devredilmesi, Shandong'da eski Alman hakları konusunda iddiaların onaylanması ve önerilen Ulusların Birliği Anlaşması'nda ırk eşitliğinin ilan edilmesi belli başlı maddelerdi. Bu konuların hiçbirinde, Japonya tam olarak başarılı olamadı. Versay'da Başkan Woodrow Wilson, Japonlara Pasifik Adaları'nı bahşetmekten hoşnut olmadığı için, bir cemiyet mandası sistemine razı oldu. Bu sistem, Japonya'ya adalar üzerinde cemiyetin onayına tabi yönetimin denetimini verdi.

Wilson, Japonya için sömürgelerden ziyade manda konusunda uzlaştı, çünkü Avustralya ve Yeni Zelanda'nın sömürge olarak işgal ettikleri bazı Alman arazile-

rinin kendilerine bahşedilmesinde ısrar etmeleri yüzünden Wilson buna zorlandı. Japonya 1917 yılının başlarında, İngiltere, Fransa, İtalya ve Rusya ile (Wilson'un muhtemelen haberdar olmadığı) bazı gizli anlaşmalar imzaladığı için, konumu sağlamlaştı. Bu ülkelerin hepsi, görüşme masasında Japonya'nın iddialarını destekleme sözü verdi. İdari saygınlık güzeldi ama müttefiklerin desteğine rağmen, sonunda Japonya (adalar gerçekte Japon sömürgelerine dönüşmese de) idaresi için teorik olarak birliğe karşı sorumlu olduğu emirler veya mandalar aldı.

Japonya aynı zamanda Shandong'da Alman haklarını da teyit etmek istedi. Sorun karmaşık bir hal aldı, çünkü Japonya bu hakları muhafaza etmeye kararlı olmasına rağmen, Çinliler de aynı şekilde onları vermemeye kararlıydı. Çinli delegasyonlar, yurtiçinde bölünmüş siyasi grupları temsil ederken, Versay'da bu konuda birleşmişlerdi. Genç, yenilikçi, devrimci ve ulusalcı Çin'den çekilen delegasyon üyeleri Japon iddialarına karşı çıkarken, çok kararlıydılar. Diğer taraftan, Japonya'nın Shandong'daki yasal konumu, 1918 yılının Eylül ayında baskı altında imzalanmayan bir anlaşma ile destek gördü. Bu anlaşma, Jiaozhou'nun Japonya'ya transfer edilmesini açıkça onaylayan diktatör ile Pekin hükümeti arasında yapılmıştı ve buna göre, Japonya kira haklarını Çin'e devredecek ve sadece bazı hakları muhafaza edecekti. Çin ile Japonya'nın katı tutumları arasında kısıklırak yakalanmış olan Wilson, bu konuda ortayı buldu. Shandong mülkleri Japonya'ya bahşedildi, ama Wilson'un ısrarı üzerine Japonya bu hakları Çin'e geri vereceğini ve sadece bazı hakları muhafaza edeceğini açıkladı. Japonya tatmin olmadı ve buna sıkılan Çin, Versay Antlaşması'nı imzalamayı reddetti ve yenilmiş olan merkezi güçlerle ayrı bir barış anlaşması imzalandı.

Sonunda Japonya, sömürgeci Asya'da beyaz ırktan olmayan, yükselen bir dünya gücü ve sözcüsü olarak ırkla ilgili küçümsemelere karşı duyarlı hale geldi; bu nedenle, Milletler Cemiyeti anlaşmasında belirlenmiş temel bir ilke olarak devletlerin ırk eşitliğinin ilan edilmesini talep etti. Ama bu çekişmeli bir konu oldu. Başlangıçta Wilson, Fransa ve İtalya gibi, bu ilkenin dahil edilmesini destekler göründü. Ama beyaz ırktan olmayanların göçünü hariç tutan Avustralya, şiddetle buna karşı çıktı. İmparatorluk bağları ve Japon ittifakı arasında sıkışan İngiltere, imparatorluğu destekledi. Wilson'un sonradan aklına başka fikirler geldi, çünkü Kaliforniya'dakiler gibi bazı devlet kanunları, Japonlar ve diğer Asyalılar dahil olmak üzere, vatandaş olamayacak yabancıların toprak sahipliğini yasaklıyordu. Washington'da başkan, Japonlara ırk eşitliğini bahşetme konusunda senatör direnişinin anlaşmayı yok edebileceğini ileri sürdü.

Karışık bir uluslararası tepki ile karşılaşan Japonlar, daha sonra eşitlik ilkelelerinin onaylanmasını istediler ve anlaşmanın taleplerini değiştirdiler. Bu değişikliği yürürlüğe sokmak için gereken düzeltme 11'e 6 olarak, anlaşmayı hazırlayan heyet

tarafından çıkarıldı, ama heyet başkanı Wilson, karar oybirliğiyle alınmadığı için düzeltmenin geçerli olmadığına karar verdi. Japonya bu bildiriye almadı ve ırkla ilgili bu ret kararına derinden gücendi. Yine de, bu aksiliklere rağmen, I. Dünya Savaşı'na katılarak çok şey kazandı. Ülke arazisini genişletti ve Çin'de her ne kadar geçici ise de, daha çok hak elde etti. Japonya birliklerle veya cephane ile ilgili çok fazla harcama yapmadan ve Uzakdoğu ile sınırlı bir mücadele sayesinde, az bir maliyetle çok şey elde etti.

Savaş sona ererken, Mançurya'da ve Sibirya'da Rusya Devrimi'nin neticesi olarak, eşzamanlı uluslararası karışıklıklar ortaya çıktı. 1918 yılının Temmuz ayında Japon birlikleri, Ruslar tarafından idare edilen Çin demiryolunun idaresini üzerlerine almak için Kuzey Mançurya'ya yürüdü. Mazeretleri de, o bölgenin Bolşevik veya oraya kaçmış olan Beyaz Rusların olası saldırıları yüzünden tehdit altında olmasıydı. Amerika Birleşik Devletleri, Japonya'nın hareketlerini protesto etti, ama demiryolu üzerinde Çin'in egemenliğini arzu etmeyen Amerikalılar, bu sorunu müttefikler arası bir heyete katılarak çözdü. Bu heyetin başkanı, demiryolunu geçici olarak yönetecek olan seçkin bir Amerikalı mühendisti.

Sibirya'nın daha çekici olduğu görüldü. Sürgünde olan birçok Beyaz Rus, hükümetin ve aynı zamanda kendi kendilerini atayan imparatorluğun kurucuları Doğu Sibirya'da bağımsız olarak çalıştılar. Bu siyasi karmaşanın içine Rusların mahkûmları veya Avusturya ordusundan asker kaçakları olan ve Sibirya yoluyla Avrupa'ya doğru yol alan 50.000 Çek birliği eklendi. Bu birlikler geri çekilirken, Bolşeviklerle savaştılar ve hiçbir zaman Avusturyalılar veya Almanlar tarafından tekrar esir alınma tehlikesi ile karşı karşıya olmamalarına rağmen, müttefikler bu birliklerin tehlike altında olduklarını sanıp Avrupa savaşında onları müttefik tarafa kaydetmeye çalıştılar.

1918 yılının Temmuz ayında, bu karmaşık durumda, Wilson Amerika'nın Sibirya müdahalesine katılmasına istemeyerek izin verdi. Görünürde Amerika, Çekleri kurtaracaktı, ama daha gerçekçi olarak amaç, Japonya'nın Doğu Sibirya'yı içine almasını önlemektir. Wilson, yurtiçi Rus meselelerinde müdahaleyi tekzip etti. 9000 kadar Amerikalı birlik az sayıda İngilizin ve Fransız komutasında Çinhindi'den bazı Vietnamlıların yaptığı gibi, Vladivostok'ta karaya çıktı. Japonlar, 72.000 adam gönderdi. Müttefikler Trans-Sibirya demiryolunun idaresini ele geçirdiler ama Japon birliklerinin kuvvetlenmesini durdurmak için Amerika'nın harcadığı çabalar başarısız oldu. Sibirya'daki belirsiz ve tehlikeli durumda, Japonlar çeşitli olaylarda Ruslar tarafından öldürüldüler. Buna benzer bir olayın neticesinde, Japonlar Sakhalin'in kuzey yarısını işgal ettiler ve Rusya'dan savaş tazminatı istediler. Zamanla Bolşevikler, doğuya doğru Sibirya içinde konumlarını sağlamlaştırdılar ve bu bölge 1922'de Rusya'ya dahil edildi. Amerikalılar uzun zaman önce çekilmiş-

lerdi (Nisan, 1920), ama Japonlar o sene Washington Konferansı'nda ortaya çıkan baskılar yüzünden çekildiler.

WASHINGTON KONFERANSI

1921 yılının sonunda, Washington Konferansı genel olarak Pasifik sorunlarını çözmek ve çatışan Japon-Amerikan sorunlarını uzlaştırmak için ülkelere çağrıda bulunduğu zaman, iki ülke arasında gerginlik yaratan birçok kaynak ortaya çıktı. Göç sorunu, ticaret ve denizcilik alanındaki rekabet, siyasi sorunlar çatışmanın en önemli konularıydı. 1917'de Dışişleri Bakanı Robert Lansing ve Japon elçisi Vicount Ishii Kikujiro Washington'da çekişmeli notları değiş tokuş ederken, "bölgesel yakınlığın özel ilişkiler yarattığı" gerekçesiyle Japonya'nın Çin'de bazı önceliklere sahip olduğunu kabul edince, geçici olarak bir uzlaşma yaşandı.

Oysa Asya'da Amerikan ilkelerinin tümü, Japonya'yı sınırlamaya yönelik görünüyordu. 1910'da, Dışişleri Bakanı Frank Knox daha önce görüldüğü gibi, Mançurya demiryollarının tarafsız olmasını önermişti. 1911'den 1913'e kadar ve yine 1920'de, Amerika Birleşik Devletleri Çin'de demiryolları inşa etmek ve daha fazla Japon ticari ve mali programlarını engellemek için çokuluslu demiryolu birliklerine katılmıştı. 1915'te Dışişleri Bakanı William J. Bryan, Yirmi Bir Talep'in tanınmadığını bildirmişti. Wilson, Versay'da Japonların ırk eşitliği, Shandong hakları veya Pasifik sömürgeleri konusundaki taleplerini tam olarak desteklememişti. 1918'de Mançurya demiryollarını yönetmek için müttefikler arası bir heyet kuruldu ve Sibirya Japonya'yı engellemek amacıyla müdahale etti.

Doğu Asya'da çakışan ulusal çıkarları barış içinde çözmek için 1921 yılının Kasım ayından 1922 yılının Şubat ayına kadar üç ay boyunca Harding İdaresi'nde düzenlenen Washington Konferansı, Pasifik ve Asya sorunlarıyla ilgili olarak yedi anlaşma ve on iki önerge ile sonuçlandı. Beş Güç Anlaşması denizcilik sahnesinde ilk olarak ortaya çıkan uçak gemilerine ilişkin, özellikle savaş gemileri konusunda denizcilik oranlarıyla ilgileniyordu. Savaş gemilerinin toplam gücü sırasıyla Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Japonya, Fransa ve İtalya için 5:5:3:1.75:1.75 oranlarıyla sınırlıydı. Japonya, kendi donanması bu formülle sınırlandırıldığı için, Amerika Birleşik Devletleri'nin ve İngiltere'nin Pasifik ve Japon güvenliğini sağlamak üzere güçsüzleştirme programlarına katılmaları gerektiği konusunda ısrar etti (bu durumda, bu anlaşma, Japonya'yı bir kenara bırakacak olursak, Amerikan donanma gücünün İngiltere'dekiyle eşit olduğunu kabul eden ilk uluslararası anlaşmaydı).

Bu nedenle, üç hükümet de Beş Güç Anlaşması'na bazı Pasifik adalarında güç takviyesini yasaklayan başka hükümler ekledi. Önemli Amerikan sömürgeleri ara-

sında Wake Adaları, Midway Adaları, Aleut Adaları, Guam, Samoa'da Pago Pago ve Filipinler vardı. Anlaşmanın kapsadığı İngiliz bölgeleri ise, Hong Kong ve Doğu Pasifik'te 110 doğu meridyeninde Kanada, Avustralya ve Yeni Zelanda'ya komşu adalar dışında, yarımada sömürgeleriydi. Japon adaları ise, Kuril Adaları'nı, Bonin Adaları'nı, Ryukyus, Tayvan'ı ve Pescadores'i içeriyordu. Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere hâlâ Hawaii ve Singapur'daki temel donanma kalelerini takviye edebiliyorlardı. Ama Japonya ile aralarındaki mesafe yüzünden, bu düzen Batı Pasifik'te Japon güvenliğini sağlıyordu. Beş Güç Anlaşması ilk önce 1936'ya kadar geçerli olacaktı; o tarihte ise taraflardan herhangi biri iki sene öncesinden haber vererek anlaşmaya son verebilecekti.

Dört Güç Anlaşması adında ikinci bir anlaşma, İngiliz-Japon ittifakının yerini aldı. İlk önce 1901'de Rusya'yı, daha sonra da I. Dünya Savaşı'nda Almanya'yı hedef alan bu ittifak, 1921 yılının sonunda, Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı yönelmiş bir ittifak olarak yorumlanabilirdi. Amerikalılar ittifakın varlığının geçersiz olduğunu ilan ettiler ve Amerikalılarınkinin yanına Kanada'nın güçlü protestoları eklendi. Kanada hem Japon göçünden hem de Japonya ile ittifak kurmuş olan İngiltere'nin yanında imparatorluğun bir üyesi olarak, komşu olan Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı savaşa katılma hayalinden korkuyordu. Kanada, konferansta temsil edilmemişti, ama Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Japonya ve Fransa anlaşmayı imzaladılar. İmza atan taraflar, Pasifik ada sömürgelerinde birbirlerinin haklarına saygı göstermeyi, bölgesel sorunları çözmek için birleşik konferanslar düzenlemeyi ve herhangi bir saldırgan tarafa karşı ortak olarak hareket etmeyi taahhüt ettiler. Dört Güç Anlaşması, Beş Güç Anlaşması'nın bazı deniz sınırlandırmalarını ve güçlendirmelerini dondurduğu gibi, sömürgeciliğin de, en azından geçerli olduğu on yıllık süre zarfında yayılmasını dondurmaya çalıştı.

Sonunda, Dokuz Güç Anlaşması temelde Çin ile ilgili olmasına rağmen, Japonya'yı etkiledi. Bu anlaşma, Açık Kapı ilkesini uluslararası kıldı: Bu ilke, Çin'de bir ülkenin özel anlaşma hakları yerine eşit hakları savunuyordu. Konferansta Asya'da çıkarları olan Çin, Belçika, Hollanda ve Portekiz olmak üzere dört ülke daha anlaşmaya imza atarken, Çin'in egemenliğine, bağımsızlığına ve bölgesel idari bütünlüğüne saygı göstermeyi kabul etti. Bu açıklama, Japonya'nın sadık kalacağı kadar güçlü bir açıklamaydı. Amerika Birleşik Devletleri'nde Asya dış siyaseti olarak geleneksel bir prensip olan Açık Kapı, şimdi uluslararası bir kanun olarak yazıldı ve Amerikalılar ilerde Japonlarla yaşanacak anlaşmazlıklarda, bunun geniş siyasi tanımını yapacaklardı.

Washington Konferansı'nda başka önemsiz anlaşmalar da imzalandı. Doğrudan gündemde olmayan Shandong sorunu tekrar baş gösterdi. Amerikalı ve İngiliz gözükülerin mevcut olduğu otuz altı ayrı Sino-Japon toplantısından sonra, Japonya'nın

on beş sene daha Jinan-Qingdao demiryolunun denetimini elinde tutacak olmasına rağmen, 1922 yılının Şubat ayında iki taraf arasında imzalanan iki yönlü bir anlaşma, Jiaozhu'nun Çin'e dönüşünü vaat etti. Çin bazı bölgeleri geri aldı, ama Japonlar yarımada bir miktar ekonomik ve siyasi denetimi ellerinde tuttu.

Başbakan Hara, Versay Antlaşması'nın başarısızlıklarını atlattı, ama 1921 yılının sonunda Washington Konferansı'nın düzenlenmesinden önce Hara, bu eylemi neden yaptığina dair hiçbir belirgin amacı olmayan genç bir fanatik tarafından öldürüldü. Maliye Bakanı Takahashi Korekiyo üst düzey bir görev üstlendi, ancak 1922 yılının ortasında, Seiyukai Partisi'nin kusurları Diet'teki¹ görevini daha küçük bir konuma indirince, beceriksiz bir siyasetçi olarak çekildi. Japonya'daki siyasi değişikliklere rağmen, daha geniş uluslararası alanda Washington Konferansı Pasifik'te ve Asya'da on yıl boyunca gerginlikleri hafifletti. Ancak konferans koşullarının yaşama geçirilmesi, iyi niyete dayalıydı ve bir partinin anlaşmaları tek tarafı olarak sona erdirmesi an meselesiydi. Sonunda, Japonya anlaşmalara son verdi, ama bunu 1930'ların ortasında, değişmekte olan bir dünyada, yasal ve düzgün bir şekilde, koşullarda belirtildiği gibi gerçekleştirdi.

KRONOLOJİ

- 1912-1926 İmparator Taisho (No. 123)
- 1913-1914 Başbakan Yamamoto Gomei
- 1914-1916 Başbakan Okuma Shigenobu
- 1914-1918 I. Dünya Savaşı'nda Japonya; Alman Pasifik ve Çin haklarını elde eder.
- 1915 Yirmi Bir Talep Çin'e sunuluyor; Bryan'ın tanımama doktrini
- 1916-1918 Başbakan Terauchi Masatake
- 1917 Lansing-İshii notları
- 1918 Hara Kei (Takashi) Partisi, 1921'e kadar başbakan; Sibiry müdahalesi; iç heyet Çin Doğu demiryolunun yönetimini devralır, Shandong haklarını kısıtlamak için Pekin ile anlaşma.
- 1919 Versay Konferansı
- 1921-1922 Başbakan Takahashi Korekiyo; Dört, Beş ve Dokuz Güç Anlaşmaları ile Washington Konferansı; Shandong konusunda Japon-Çin uzlaşması.

1 Diet: Japon Parlamentosu'na verilen ad. (çev.)

14

İmparatorluk Japonyası

Bariş ve atışma

(1922-1937)

Japonya, savaş sonrası gerekli düzenlemeleri yaptıktan sonra, 1920’lerde teknolojiye ilerlemeler ve endüstride çeşitlilik içeren ekonomik büyümeyi tekrar yaşadı. Yenilenen ekonomik gelişme, hem askeri hem de sivil endüstriyel üretkenlikte bazı kazançlar elde etmeye izin verdi. Endüstri “guns and butter”¹ modelini içeren bir programı savunabilecek gteydi. Japonya, dünyadaki ekonomik krizden oldukça hızlı bir şekilde kurtuldu. Bunu kısmen dış ticaretin yeniden başlaması ve yayılması, daha çok hammadde sağlamak ve daha çok pazar elde etmek için, daha fazla Asya toprağını ele geçirmesi ve askeri harcamaların artması sayesinde başardı. Japonya, dünyanın üçüncü deniz göçü oldu. Bir avuç dev trst olarak zaibatsu, Japonya’nın alım satımına, sanayisine, yurtiçi ve yurtdışı ticaretine egemen olmaya devam etti. Ancak binlerce küçük işyeri geleneksel eşyaları zorla yaptırarak Japon ekonomisinin “ikili yapısını” destekledi ve dev karteller basit girişimci kuruluşlarla birlikte var olmaya başladı. lke, 1930’lu yılların sonlarına girerken, ekonomi daha ziyade savaşa dayandı; Meiji sloganındaki gibi, sadece ulusu zenginleştirme değil, aynı zamanda ordusunu da glendirme ilkesini gerçekleştirmeye başladı.

1920’LER: YURTIÇİ GELİşMELER

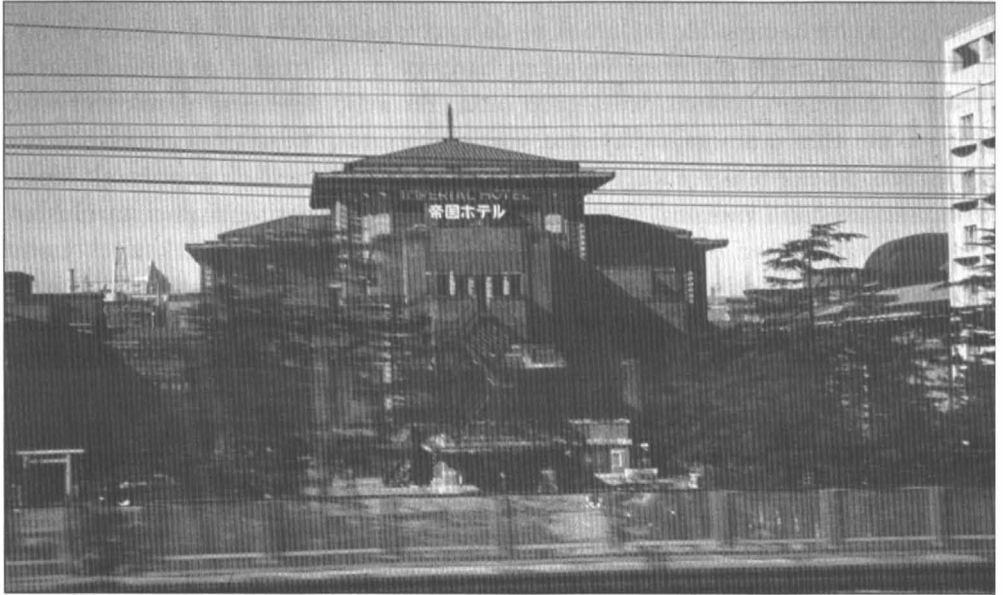
20. yüzyılın ilk dönemlerinde, Japonya’daki siyasi ve ekonomik değişikliklere paralel olarak, özellikle kentsel bölgelerde, toplumda ve kültürde özgürleştirme ve mo-

1 Harcamaların askeri ve toplumsal amaçlarla yapılmasını destekleyen ekonomik bir ilke. (ev.)

dernleştirme eğilimleri devam ediyordu. Büyük Tokyo depremi ve Eylül 1923'teki yangın, aniden başkentte toplumsal ve fiziksel değişimin hızını artırdı. Üç gün süren büyük yangın 100.000 kişinin ölümüne neden olurken, şehrin yarısını ve komşu Yokohama'nın büyük bir kısmını yok etti. Eski kentsel bölgeler tamamen yok olurken, yeni bir anakentin de altyapısı oluştu. Tekrar inşa edilen merkezi Tokyo bölgesi, yanları masif çelikte sarılmış geniş caddeler ve güçlendirilmiş beton binalarla dolu bir şehre dönüştü. Diğer şehirler de kentsel inşanın ülke çapında patlak vermesiyle Tokyo'yu izlediler.

Ancak, modernleşmeye rağmen, Japon toplumunda, özellikle taşra bölgelerinde aile bağlarının önemi, ataerkil otoritenin uygulanması ve erkeğin egemenliği gibi bazı eski özellikler varlığını sürdürdü. Yine de şehirlerde artan sayıdaki daha genç nesil, bu geleneksel toplumsal alışkanlıklara meydan okudu. Gençler aileler tarafından ayarlanan evliliklerden ziyade, kendi evlilik sözleşmelerini kendileri düzenlediler ve kadınlar mesleki işçi sınıfına katıldılar. *Moga* (modern kız) ve *mobo*'lar (modern erkek) Hollywood filmlerinin, cazın ve Batı tarzındaki dansın keyfini sürdürdüler. Batı sporları moda oldu. Tenis, atletizm, yüzme ve büyük bir milli spor olan beyzbol Japonya'da daha çok görülmeye başladı.

Şehir toplumu yeni entelektüel ve kültürel hayatı paylaşmaya başladı, ama kentsel bölgelerde toplumsal akımlar modernleşmenin yıkıcı gücünü yansıttı. Ne tam olarak geleneksel ne de tam olarak modern olan 1920'lerin nesli, kültürel

Tokyo: 1923 depreminde ayakta kalmayı başaran Frank Lloyd Wright İmparatorluk Oteli

uyumsuzluğun sancılarını yaşadı. Kültürel çatışmada en çok etkilenen grup olan entelektüeller, toplumdan ve çağdaş siyasi hayattan uzaklaşma eğilimi gösterdiler. Doğacılık, gerçekçilik, toplumculuk ve anarşizm o dönemin felsefelerinden bazılarıydı ve bunlar edebi eserlerde yansıtılıyordu. Muhtemelen Japonya'nın en büyük romancılarından ve Tokyo Üniversitesi'nde edebiyat profesörü olan Natsume Soseki, Batılı fikirleri yerli değerlerle karıştırmak istedi. Ancak onun romanlarında ve diğer yazarlarındaki çok az liberal, olumlu ve umut verici anlatımlara rastlandı. Bireysel eylemin seyri, özgürlüğe ve doğal arzuların güç kontrolüne değil de, daha ziyade korku, umutsuzluk ve yalnızlığa götürdü.

Ülkenin başındaki İmparator Taisho, akıl sağlığının bozulmasından birkaç sene sonra, 1926'da öldü ve vekil olarak görev yapmış olan oğlu Hirohito, İmparator Showa (Aydınlanmış Barış) olarak tahta geçti. Siyasi hayat, Seiyukai ve 1927'de Minseito adını alan Kenseikai adında iki muhafazakâr partinin kaderleri etrafında döndü. 1922 ile 1931 yılları arasındaki on yıllık dönemde tekrarlanan iki başbakanla dokuz kabin oluşturuldu. 1922 ile 1924 yılları arasında ilk üçü, parti dışı "soyut" kabinelerdi. Geriye kalan diğer altı kabineden ikisi Seiyukai ve dördü de Kenseikai/Minseito idi.

İki parti de benzer çıkarları temsil ederken, toprak sahiplerinin, tarım sermayedarlarının, büyük işletmelerin ve yükselen orta sınıfın birleşiminden oluşuyordu. Kenseikai/Minseito'da toprak sahiplerinin sınıfı muhtemelen bir şekilde daha güçlüydü, ama temelde iki parti de aynı ideolojiyi ve altyapıyı taşıyordu. Aralarındaki fark her birinin aynı sınıflar içinde farklı gruplardan oluşmasıydı. Mitsubishi grubu Seiyukai'nin içinde daha belirgindi ve bunlar diğerlerinden üstündü. Bu dönem, Japon siyasi tarihinde o zamanların en demokratik olanıydı, ama demokrasinin derecesi fazla önemsenmemeliydi. 1925'te oy kullanma hakkı yirmi beş yaşını geçmiş bütün erkeklerde yaygınlaştı ve ilk kez hiçbir mülkiyet vergisi şartı koşulmadı.

Başbakanlar (1922-1932)

	<i>Parti dışı</i>	<i>Seiyukai</i>	<i>Kenseiko/Minseito</i>
1922-1923	Kato Tomosaburo		
1923-1924	Yamamoto Gombei (daha önce, 1913-1914)		
1924	Kiyoura Keigo		
1924-1926			Kato Komei (veya Takaaki)
1926-1927			Wakatsuki Reijiro
1927-1929		Tanaka Giichi	
1929-1931			Hamaguchi Yuko
1931			Wakatsuki Reijiro (ikinci kez)
1931-1932		İnukai Tsuyoshi	

Aynı sene Diet, huzur bozanların ve radikallerin tutuklanmasına izin veren ve özgür konuşmayı yasaklayan Barış Koruma Kanunu'nu yürürlüğe soktu. Genişletilen konuşma özgürlüğü ve siyasi faaliyet, hükümetin tanımladığı şekilde geleneksel sınırlar içinde tutuldu, çünkü taraflar ve bireyler temelde Japon ekonomik, siyasi veya toplumsal sistemini eleştiremiyorlardı.

Gelişmekte olan, ancak yasal olmayan solcu hareket, kanun sınırları dışında işlemeye zorlanmıştı. Kaydedildiği üzere, Marksist düşünceler 19. yüzyılın sonlarında Japonya'ya sızmaya başlamıştı. Meiji döneminin sonunda, bazı Japon entelektüeller Marksizmin genel hatlarıyla tanıştılar. 1917'deki Rus Devrimi'nden ve iki sene sonra komünist Enternasyonal'in (Komintern) kurulmasından sonra, Komünist fikirler Japonya'ya girdi. Japonlar, Rusya'da uluslararası konferanslara katılmaya başladı ve böyle bir konferanstan dönen Japon temsilciler 1922 yılının Temmuz ayında Japon Komünist Partisi'ni kurdular. Bu parti, 1920'de kurulmuş Endonezyalı partiden ve 1921'de Çin'de kurulmuş partiden sonra, Asya'daki en eski üçüncü komünist partiydi. Polis hızlı hareket etti ve bir sene içinde çok az parti üyesi kaldı.

Parti 1925'te Shanghai'de Komintern üyeleriyle bir strateji konferansından sonra tekrar etkinleştirildi ve toplu faaliyete önem verildi. Ancak militan komünizm çok az sayıda Japonu cezpetti ve 1927'de partinin yavaş gelişmesini tartışmak için başka bir toplantı düzenlendi. Üyeler, sınıf çatışmasının ve Japon milletinin mahiyetini incelediler. Üretimin ekonomik biçimine dayalı olarak beş kaçınılmaz aşama içinde (ilkel, köle, feodal, kapitalist ve sosyalist) ve insan evriminin Marksist yorumu dahilinde katı bir şekilde çalışan bu üyeler, hem tarımsal hem de endüstriyel çıkarlar içeren ülkeyi, feodal (toprak sahiplerinden gelen servetle) ve kapitalist (endüstri gelirleri) Marksist dönemlerin arasına yerleştirdiler. İkili bir devrimle, iki aşamanın en zayıfı varsaydıkları feodal unsurları ilk önce yıkmayı ve daha sonra dikkatleri kapitalist aşamaya çevirmeyi önerdiler.

Yeniden canlanan parti yasal olmadığı için, komünistler 1928'deki genel seçimde Çiftçi ve İşçi Partisi aracılığıyla çalıştılar. Bu parti, 1925'ten sonraki yeni seçim kanunlarının ardından kurulan ilk partiydi. Daha sonra büyük bir gelişme kaydedildi ve önde gelen parti 250.000 oy kazandı. Ancak, aynı seçim yılında polis başka bir tutuklama dalgasına başladı ve parti üyelerinin gizlenmesine neden oldu. Polisin uyanık tutumu kriz yıllarına kadar devam etti ve 1930'ların başında parti üyelerinin siyasi olarak çalışmaları imkânsız hale geldi. 1932'de, partinin dağılmasından önce, üyeler sosyalizm veya komünizm yolunda ikili bir devrimin gerekliliğini tekrar dile getirdiler. Ama şimdi, önceliklerini değiştirmişler ve feodal unsurların daha güçlü olduğunu ifade etmişlerdi, çünkü bunlar henüz yok edilmemişlerdi. Parti bunların sonunu hazırlamak için bütün kapitalist partilerin sürekli işbirliğinden oluşan birleş-

miş bir cephe siyasetini onayladı. Komünist stratejiler önemliydi, çünkü savaş sonrası Japonya’da parti yönergeleri olarak yeniden ortaya çıktılar.

1920’LER: DIŞ SİYASET

Ülkede bir miktar liberalizm olmasına rağmen, Japonya’nın dış politikası yurtdışında değişmedi. I. Dünya Savaşı’ndan sonra, savaş öncesi dönemler gibi, liberaller veya Hara Kei gibi parti adamları, Washington Konferansı’nda geri adım atmalarına rağmen, Asya ana kıtasında ulusun imtiyazlı konumunu muhafaza etmeye çalıştılar. Sona ulaşmak için kullanılan yöntemler değişti; askeriye doğrudan harekete güvenirken, liberaller temel bir ana kıta konumunu muhafaza etmek için siyasetin ve görüşmelerin kullanılmasını savundular. Buna rağmen, 1922-1923 yılları arasındaki dönemde, Japonya’nın dış siyasetiyle ilgili kayıtlar, diğer büyük güçlere nazaran daha olumludur. Hoover idaresinden Dışişleri Bakanı Henry Stimson Japon hükümetinin o on yıllık dönemde uluslararası konularda iyi bir vatandaşlık örneği sergilediğini açıkladı.

Ancak, Amerika Birleşik Devletleri ile göç meselesi sorun olmaya devam etti. 1924’te kongre genel bir göç kanununu görüşürken, Asya göçü sorusu gündeme geldi. Batı devletlerindeki senatörler dahil, bazı kanun yapıcılar Asyalıların dışlanması için oy kullandılar. Diğerleri her tür ayrımcı kanuna karşı çıktı. Harding idaresinden Dışişleri Bakanı Charles Evans Hughes, başkanlık etmiş olduğu Washington Konferansı’nda bu tür bir yasa tasarısının yaratılmış olan iyi niyetin büyük bir kısmını yok edeceğine dikkat çekti. Bakan, bir kongre üyesine kongrenin sert adımlar atmamasını talep etti. Washington’daki Japon konsolos talep edilmemiş olan kendi itirazını da ekledi, çünkü kendisi yasanın Dışişleri Bakanlığı’na geçmesinin vahim sonuçlara yol açacağını ilettili. Yanlış yere, tehdidin davasına ekleneceğini düşünen Hughes, oldukça olumsuz bir tepki veren kongreye notunu aktardı.

Senatörler ve kongre temsilcileri, Japonya’nın bir yurtiçi Amerikan meselesine (oysa dış siyasi kolları vardı) müdahalesi yüzünden, dışlama maddeleriyle birlikte göç kanun tasarısı için oy kullandılar. Meclis bunu 308’e 62 olarak, senato da 68’e 9 olarak onayladı. Japon basınının tepkisi acı ama sınırlıydı. Japon Dışişleri Bakanlığı bir itiraz notu daha gönderdi. Bir önceki sene, Tokyo depremi ve yangını sırasında geniş çaptaki Amerikan yardımı göz önünde bulundurulunca, Japonya’nın bu yasayı kabul etmesi zordu. Japon militaristler, göç kanununun, dışlama maddesini içermediği takdirde, ulusal köken kotası altında toplam sadece 250 Japonun göçünü sağlayacağı gerçeğini, II. Dünya Savaşı’ndan önceki yıllarda, anti Amerikan nefretini yaratmak için kullandılar.

Japonya'nın diğer ülkelerle ilişkilerinin anahtarı uzlaşma idi. Sovyetler Birliği'ne doğru bir yaklaşma gelişti. 1922'de Japon güçlerinin sonuncusu, kısmen Washington Konferansı görüşmelerindeki muhalefet ve kısmen işgalin yüksek maliyeti yüzünden Sibirya'yı terk etti. Müttefik ve dost arayışında olan Japonya, yarı-tecrit konumunu sona erdirmek için 1920'lerin ortalarında Sovyetler Birliği'ne döndü. Amerika Birleşik Devletleri göç kanunu üzüntü yaratmıştı; Japonya'nın kesin olarak destekleyeceği hiçbir Çinli parti veya lider, o ülkede karmaşık siyasi durumun üstüne çıkmadı; İngiltere ile olan rahatlatıcı ittifak sona ermişti. Japonya, komünistleri, imparatora tapmayı ve özel mülke sahip olmayı engelleyen ideolojilerini sevmemesine, yurtiçinde komünizme göz açtırmamasına rağmen, 1917'de, Rus Devrimi'nde kesilmiş olan diplomatik ilişkileri normalleştirmek için Sovyetler Birliği'yle görüşmelere başladı. Yaklaşık iki sene süren görüşmelerden sonra, 1925'te Japonya ve Rusya bir tanıma anlaşması imzaladılar, siyasi açıdan birbirlerini temsil etmeyi taahhüt ettiler ve komşu sularda balık avlama hakkı dahil olmak üzere, ortak ilgi alanına giren meseleleri düzene soktular. İşin ilginç yanı ise, savaş öncesi Asya'da komünizme karşı muhtemelen en etkili kale duvarı olan Japonya'nın Sovyetler Birliği ile uzlaşması ve sonunda aynı şekilde komünizme karşı kin besleyen Amerika Birleşik Devletleri'yle savaşa girmesiydi. Asya'nın güç politikasının, uluslararası ideolojik inceliklerden daha güçlü olduğu kanıtlanmıştı.

1920'lerde siyasi açıdan karmaşık olan Çin'e karşı hem yumuşak hem de sert yaklaşımlar savunuldu. İlk yaklaşım, 1924-1927 ve 1929-1931 yılları arasında Kenseikai ve Minseito kabinelerinde dışişleri bakanı olan Baron Shidehara Kijuro tarafından temsil edildi. Mitsubishi ailesiyle bağlantısı olan ve Mançurya ile Çin'de barışçıl önlemleri savunan iş çıkarları tarafından desteklenen Shidehara, 1927'lerin başında Diet'in karşısında uzlaştırmacı ilkeleri ana hatları ile belirledi. Japonya, Çin'in egemenliğine ve bölgesel bütünlüğüne (Dokuz Güç Anlaşması'nda belirtildiği gibi) saygı gösterecek, iki ülke arasında dayanışmayı ve ekonomik ilişkileri geliştirecek, Çinlilerin haklı isteklerine yardımcı olacak, Çin'in durumuna hoşgörülü davranacak ve mantıklı yollardan yasal Japon haklarını koruyacaktı. Bu yaklaşımının özünde, Çin'in istekleriyle Japonya'nın çıkarlarını uzlaştırmak vardı. Yine de, Shidehara dışişleri bakanı olarak görevinin ilk döneminde Japon haklarını korumak için Mançurya ve Çin'de Japon birliklerini iki kez dağıttı. Diğer taraftan, 1927 yılının Mart ayında Orta Çin'de Japonya'yı Yangtze Nehri'nin aşağı bölgesinde birçok Japon vatandaşının Batı karşıtı gösterilerde ve ayaklanmalarda yaralandığı Nanjing'deki İngiliz-Amerikan bombardımanına maruz bırakmadı.

Sözde katı Çin politikası, 1927 ile 1929 yılları arasında başbakan olan General Baron Tanaka Giichi tarafından desteklendi. Bu general, Mançurya'da ve Doğu Moğolistan'da bazı özel Japon çıkarlarına önem verdi ve Japonya'yı etkileyecek

olan karışıklıklardan tehdit aldıkları takdirde, o bölgeleri korumayı görev bildi. Çinli ulusalcıların genç General Chiang Kai-shek'in komutasında kuzeyde ilerlemelerini kontrol etmek için Shandong'a birlikler gönderdi. Kai-shek, Nanjing'de tekrar kurulacak olan ve kendisinin başbakan olacağı bir Çin Cumhuriyeti ilan etti. Tanaka ve bazı halefleri Chiang komutası altında tekrar birleşecek olan bir Çin'den korkmaya başladılar. Bu durum, bazı özel Japon çıkarların sonunu haberdar eden bir gelişmeydi.

Çin'e ve Sovyetler Birliği'ne karşı politikasını düzenleyen Japonya, Milletler Cemiyeti'nin bir üyesi olarak uluslararası alanda rolünü artırdı. Japonya'nın en yetenekli devlet adamları, hukukçular ve siyasetçiler birlik ile çalıştı ve iki Japon da genel sekreterin altında görev aldı. Japonlar aynı zamanda hakemlikte ve uluslararası tartışmalarda hüküm verme konularında faal oldular. Aynı zamanda Uluslararası Uyuşmazlıkların Barışçıl Çözüm Anlaşması'nı da imzaladılar ve Japon bir hukukçu, Dünya Mahkemesi (Amerika Birleşik Devletleri resmi olarak katılmayı reddetti) için yönetmeliklerin taslağını çizmeye yardımcı oldu. Bu mahkemede Japon bir vatandaş, on bir yargıçtan biriydi ve bir başka Japon da daha sonra mahkeme başkanı oldu.

İşbirlikçi ruh, daha sonra denizcilik sözleşmelerine de yansıdı. Washington Konferansı'ndan sonra, denizcilik rekabeti yedek gemilerde de mümkün oldu, çünkü Washington oranları sadece savaş gemilerine ve uçak gemilerine uygulanmıştı. Konferans tarafından düzenlenmeyen deniz araçlarının sınıflandırılmasında Japonya ile İngiltere arasında bir yarış oluşmak üzereydi ve bu sorunu çözmek için çokuluslu bir çaba harcandı. 1927'de Cenevre'de, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Japonya ön konferanslarda Washington uzlaşmalarını diğer gemilerde 5:5:3 oranında genişletmeye çalıştı, ancak hiçbir uzlaşma sağlanamadı. Anlaşmazlıkların çözümü için, Başkan Herbert Hoover, İngiliz İşçi Partisi'nden Başbakan Ramsey McDonald ve Dışişleri Bakanı Shidehara gibi, ulusal liderler olarak daha yumuşak başlı yeni adamların varlığı, 1936 yılının sonunda ulaşılan yedek gemilerin azami oranları ile ilgili uzlaşmaya katkı sağladı.

Londra denizcilik anlaşmaları, dört çeşit deniz aracını etkiledi. Ağır kruvazörler açısından, Amerika Birleşik Devletleri'ne on sekiz, İngiltere'ye on beş ve Japonya'ya on iki gemi ayrıldı. Hafif kruvazörler için, tüm sınırlamalar sırasıyla 143.500 ton, 192.000 ton ve 100.450 ton olarak ayarlandı. Destroyerler, Amerika Birleşik Devletleri'ne ve İngiltere'ye eşitlik temeline göre pay edildi. Her birine de toplam 150.000 tonaj sağlandı, ama Japonya'ya 150.000 tonajlı bir kısıtlama getirildi. Denizaltılarda her bir taraf, azami 52.700 tonaj elde etmeyi başardı. Japonlar ağır kruvazörlerde daha avantajlı bir oran üzerinde ısrar etti, ama Minseito Partisi'nden Başbakan Hamaguchi Yuko'nun kabinesi o konuda uzlaşmaya vardı. Uzun vadeli askeri programları dondurmaya karşı güçlü itirazlara rağmen, Londra

Denizcilik Anlaşması'nın Japonya'da kabul edilmesi, bu ülkenin sorumlu bir hükümete doğru iyi bir puan elde etmesini sağladı. Sivil ve ılımlı bakış açıları için bu bir zaferdi. Ancak zafer, Japonya'da kısa süreli oldu, çünkü sorumlu ve geçerli bir parti hükümetini muhafaza etmeye çalışan bir hükümet için köklü ve ortak bir kamuoyu veya uygun bir destek yoktu.

MANÇURYA OLAYI, 1931-1933

1930'larda, ülkenin siyasetinde sivil üstünlüğün veya uluslararası işbirliğinin şekli, asker zihniyetinin ve otoritarizmin gelişmesiyle tersine döndü. Yüzyılın sonunda, bağımsız konumunun keyfini süren askeriye, II. Dünya Savaşı'nın sonunda, temel kanun yapıcı olarak ortaya çıktı. Siyasi açıdan sakin dönemlerde bile, ülkede ve dışişlerinde askeri müdahaleyi etkileyenler olmuştur. 1912'de savunma bakanı, Saionji ikinci kabinesini devirdi. Ordu, ülkenin Sibiryaya seferini başarmasına yardım etti ve oradaki kalış süresini uzattı. Ordu liderleri askeri harcamalar için sürekli olarak ulusal bütçeden daha büyük pay istediler. Düşük rütbeli subaylar bile, fırsat buldukça daha bağımsız olarak hareket ediyorlardı. 1915-1916 yılları arasında, Moğolistan'a Japon hamlelerini tasarlarırken sorumluluğu üzerlerine aldılar, Beyaz Rus subayları ile Sibiryaya seferi sırasında komplo kurdular ve 1931-1932 yılları arasında bütün Mançurya'yı alırken, orduyu ileriye doğru sevk ettiler. Onlar da diğer siyasi eylemciler gibi, imparatorun adına hareket ettiklerini iddia ettiler. Dışişleri bakanlığının memurları ile ülkede, karada ve denizde bazı yüksek rütbeli şahıslar dış siyaset meselelerinde doğrudan askeri çözümlerin olabilirliğini sorguladılar. Yüksek rütbeli Japon liderinden hiçbiri, Asya ana kıtasında Japon hegemonyası olan temel dış siyaset hedefine itiraz etmedi. İç kavgalar kanunlardan ziyade, yasa çıkarma kararlarının çeşidi ve denetimi hakkında gelişti.

Askeri ve sivil sağcı gruplar, arka planda görüşlerinin gelişmesi için fırsatlardan yararlanmaya hazırdı. Bu gruplar, Japonya'da tek partiliğin giderek geliştiği 1930'larda başarılı oldu. Temsili hükümeti gözden düşürmek ve yok etmek için yurt içinde ve dışında dava açtılar. Yurtiçinde otoriteyi sağlamlaştıran olaylar zinciri yurtdışında Güney Mançurya'da yer almaya başladı. Orada, Guandong ordusundaki genç Japon ordu subayları, Tokyo'daki askeri ve sivil otoritelerden bağımsız olarak hareket etmeye başladılar. Mançurya meselelerinin türü, davalarına yardımcı oldu. Mançurya'nın Çinli sembolik lideri, Zhang Zuolin (Chang Tso-lin) adında bir diktatördü. Eski Mareşal olarak tanınan Zuolin, Çin'i tekrar birleştirme çabasıyla Pekin'e doğru, kuzeye giden Chiang Kai-shek ile işbirliği yapmaya çalışırken, genç Japon subaylarının kurduğu bir tuzakla öldürüldü.

Zuolin'in ölümü üzerine, oğlu Zhang Xueliang (Chang Hsueh-liang) yönetimi ele aldı. Genç Mareşal, Japon ordusuna babasından çok daha az yararlı oldu, çünkü Nanjing'de onu Mançurya'nın genel valisi olarak onaylayan Chiahg Kai-shek yönetimindeki Nasyonalist rejimi tanıdı. 1912'de Mançu'nun düşmesinden sonra, Mançurya'ya göç eden çok sayıda Çinli topluluk, giderek daha milliyetçi hale geldi ve Çin ile daha yakın bağlar arzu eder oldu. Bunun yanı sıra, Çinliler Güney Mançurya demiryoluna paralel demiryolları inşa etmişlerdi ve Japonlar bu rekabete karşı çıkmışlardı. Mançurya'daki Çinliler, Japon mallarına karşı etkili boykotları körüklediler. Mançurya'daki Japon ordusu, gelişen Çin huzursuzluğu karşısında harekete geçmeye karar verdi.

Gaundong Ordu Kuvvetleri seneler geçtikçe, sayıca artmış ve bağımsız olmuştu. Güney Mançurya demiryolunu korumak için ortaya çıkan birlikler, zamanla Güney Mançurya'nın Japon ordusunu oluşturdular. 1927'den beri ordunun başındaki general de kiralanmış Guandong topraklarının valisi olmuştu. Bağımsız zihniyetli Çinli bir diktatörün ve Çin'de artan bir huzursuzluğun, yayılan Japon gücünün ve sorumluluklarının mevcudiyeti karşısında, 18 Eylül 1931 olayı cereyan etti. O akşam Mançurya'nın başkenti Mukden'de, Güney Mançurya demiryolunun hatları bombalandı (daha sonra kanıtlandığı üzere bizzat Japonlar tarafından). Mukden'de ekspres trenin hasar görmüş raylarla zamanında gelmesine rağmen, Japonlar bombalama için güya bölgeyi korumakta olan Çinlileri itham ettiler. Geniş çaplı askeri bir operasyon başlatmak için bunu mazeret olarak kullanan Japon birlikleri, Mançurya'dan Kuzey Çin'e doğru saf dışı edilen Zhang Xueliang komutasındaki Çinli birliklerle çatıştı. Guandong ordusu birkaç ay içinde bütün Mançurya'yı ele geçirdi. Bu ordu, 1932 yılının Şubat ayında, kukla devlet Mançukuo'nun başına Mançu imparatorlarının sonuncusu olan Henry Pu Yi'yi devlet lideri olarak getirdiğini ilan etti. Ancak Çin Doğu Demiryolu operasyonunda birkaç sene daha Sovyetler Birliği'ne hoşgörülü davranılmaya devam edildi.

Tokyo'daki dışişleri bakanlığı, Manchukuo'nun oluşmasına yol açan eylemleri onaylamadan, sekiz ay sonra yeni devleti isteksiz bir şekilde tanıdı. Gaundong ordusunun komutanı, diğer görevlerinin yanında devletin Japon elçisi oldu. Tokyo'da, askeriye ile dışişleri bakanlığı arasında olduğu gibi, askeriye ile Mançurya'da doğrudan ordu eylemine karşı çıkan büyük şirketler arasında gerginlikler arttı. 1932 yılının ilkbaharında, Tokyo'da Askeri Mançurya hareketlerine muhalefetten hoşnut olmayan daha genç ve alt rütbeli subaylar, Japonya Bankası'nın müdürünü ve dev bir Mitsui şirketinin başkanını bir seri cinayetle öldürdüler. 15 Mayıs 1932'de, genç deniz subayları ve askeri öğrenciler İmparator Showa'yı "kötü tesirlerden" kurtarma iddiasıyla Başbakan İnukai Tsuyoshi'yi öldürdüler. Ordu, parti hükümetinin sona erdirilmesini talep etti; bürokratlar üstü kapalı bir şekilde bu fikri

desteklediler. 1932’de ılımlı eğilimleri olan Amiral Saito Makoto parti dışı, uzlaşmacı, milliyetçi bir kabinede başbakan seçildi. İki sene sonra onu Okada Keisuke izledi. Keisuke’nin kabinesi, artan bir aşırı milliyetçilik ortamında Tokyo İmparatorluk Üniversitesi’nden Profesör Minobe’yi, imparatorun ülkenin mutlak hükümdarı değil de, devletin sadece bir kuruluşu olduğunu iddia etmesi üzerine işten attı. 1936’da, ordunun desteklediği milliyetçi eğilimli Hirota Koki kabinenin en üst görevini üstlendi. Güç dengesi askeriyenin lehine değişirken, 1930’larda siyasi partilerin rolü giderek zayıfladı.

Amerika Birleşik Devletleri, Japonların Mançurya’yı tek taraflı olarak ele geçirmiş olmalarına karşı çıktı. Dışişleri Bakanı Henry Stimson, ondan önce gelen Bryan gibi, Amerikan anlaşma haklarının çiğnenmesine itiraz etti. Hem Washington hem de Tokyo’nun Amerikalı işadamlarının orada çalışmalarına izin vermesine rağmen, Amerika Birleşik Devletleri hiçbir zaman Manchukuo’yu tanımadı. Milletler Cemiyeti Mançurya’daki olaylar zincirini araştırmak için Lort Lytton yönetiminde bir heyeti oraya gönderdi. Heyetin raporu, Japonları saldırganlıkla suçladı. 1933 yılının Mart ayında Japonya’nın cevabı cemiyetten çıkmak oldu, çünkü üyeler heyetin bulgularını ve raporunu kabul etmişti. Mançurya bir Japon mülkü gibi harcandı ve bağımsız bir devletin sadece kurgusu kaldı. Ama olayın daha çok etkileri oldu. Çinliler Mançurya’yı Çin’in bütünleyici bir parçası olarak gördü, ama Chiang Kai-shek yönetimi altında o bölgeyi fethedecek durumda değildi. Onun uğraşacak birçok sorunu vardı. Yine de, sürekli oradaki Japon egemenliğine itiraz etmeye devam ettiler. 1933’ün sonunda ne Çin ne de Japonya, Mançurya’yı Çin’den ayırabildi. Mücadele eden her iki ülkenin dış siyaseti Mançurya’nın etrafında döndü.

1930’LAR: OTORİTARİZMİN GELİŞMESİ

Mançurya Japonya’nın yörüngesine girdikçe, Japonya ordunun tek yönlü eylemlerini kutsayan bir dikta devleti olmaya doğru yol aldı. Savaşçı zihniyete destek, aleni veya örtülü bir şekilde sadece bürokrasi ve orta sınıftan değil, aynı zamanda gelişmekte olan sağcı sivil toplumlardan da geldi. Japonya’ya tepki gösteren hizipler yeni değildi, ama bu kez doktrinleri entelektüel açıdan kısmen kabul edilebilir oldu. I. Dünya Savaşı’ndan kısa bir süre sonra, sağ kanatlı sivil hareketler güç kazandı. Genellikle savaş sonrası işçi hareketlerine karşı birçok küçük ama düzensiz grup ortaya çıktı. İsimleri, onların karakterini gösteriyordu: İmparatorluk Yolu Derneği (Kodokai), Ulusal Saflık Derneği (Kokusuiikai), Anti-Bolşevik Birliği (Sekka boshidan), Ulusal Köken Derneği (Kokuhonsha). Bu dernekler, savaşı öven çağrışımları, aşırı milliyetçiliği ve halkın iradesinin üzerinde ve ötesinde işleyen tek partili bir

hükümetle faşist bir yaşam tarzını önerdiler. Savaş sonrası düşünce tarzının bir belirtisi, Japon faşizminin babası olarak adlandırılan Kita İkki idi. 1919 gibi erken bir tarihte İkki'nin *The Reconstruction of Japon*¹ adlı kitabı (*Nihon kaizo hoan taiko*) diğer sonuçların arasında parlamenter partilerin dağılmasını, bireysel imparatorluk yönetiminin geliştirilmesini ve üretim yollarının millileştirilmesini savundu.

1920'lerin daha liberal ortamında, arka planda tutulan sağ kanadın sivil hareketi, bir sonraki on yıllık dönemde eylem için dürtü odağı olan askeriyeden bölümlerle, özellikle kıdemsiz olanlarla güçlerini birleştirdi. Sivil sağcılarla hemfikir olan bu genç subaylar, Showa Restorasyonu'nu (ilki 1868 Meiji Restorasyonu olan ikinci restorasyon) ilan ettiler, imparatorluk yönetiminin ve itibarının gelişmesini amaç edindiler. Şiddetli bir faşizm damgasını yayan bu subaylar, terörist hareketler uyguladılar ve 1932'deki gibi aşırı bir köktencilik siyasetine yol açtılar. Antikapitalist ve aynı zamanda antikomünist olan genç subaylar, hem kapitalist derneklerin hem de sol kanat hareketlerinin yok edilmesini talep ettiler.

Bu çift saldırı, zaibatsu'lardan ziyade krizden etkilenmiş olan orta sınıftan liderlere cazip geldi. 1930'ların ortasında, orta sınıftan bazı kişiler kendilerini hayal ürünü veya gerçek, baskıcı Marksist ve kapitalist baskıların arasında sıkışmış buldular. Tokyo'daki bir birliğin genç subaylarından oluşmuş bir grup, 26 Şubat 1936'da doğrudan harekete geçti. Gönüllü askerleri idare eden bu isyancılar, ünlü devlet adamlarının canlarını almaya girişti. İlk ve yaşlı genro Saionji'yi öldürmeye çalıştılar, ardından şimdi gizli mührün bekçisi olan Amiral Saito Makoto'yu öldürmeyi başardılar. Tokyo'nun merkezinde üç gün boyunca ayaklanan isyancılar sonunda bastırıldı, mahkemeye çıktılar ve bazıları infaz edildi. Bu kez, tahtın çevresindekiler ve kıdemli askerler genç isyancılara karşı kesin bir tavır aldı. Ancak şiddet uygulayarak aşırılığı bastırmaya çalışan bu insanların kendileri, aşırılığın girdabına çekildi ve Japonya'da diktatör bir hükümetin kurulmasına katkıda bulundular. 1936'nın sonunda, Japon hükümetinin şekli faşizm oldu. Japon faşizmi, savaş öncesi Almanya'da, İtalya'da ve İspanya'da görüldüğü gibi, Avrupa'dakiyle bazı ideolojik benzerlikler taşıyordu. Bu benzerlikler arasında bireyselliğin ve temsili hükümetin reddi, savaşın idealleştirilmesi, sınıf mücadelesi kavramının men edilmesi ve ulusun birliği ile bölünmezliği konusunda ısrar gibi unsurlar bulunuyordu. Yine de Japon faşizminin kendine has gariplikleri vardı. Birincisi, bölünmez toplum, aile kavramı kadar ırka dayalı değildi. Japonya geniş bir ataerkil aile idi; imparator, Japonların babası idi ve birey bütün siyasi birliğin sadece tek bir parçasıydı.

İkincisi, tarım toplumda gizli ama önemli bir rol oynuyordu. Avrupa faşizmi, üretim şekillerini denetlemek için devlet gücünü vurguluyordu ve aynı vurgu, Japonya'da

1 Japonya'nın Tekrar Oluşturulması. (çev.)

mevcut olmasına rağmen, tutarsız bir şekilde uygulanmıştı. Endüstri ve ticaretin devlet mülkiyetinde olması savunuldu, ama Japon faşizminde saygı görme ve şehirli gruplar pahasına, sömürülmemesi gereken köylüler üzerinde daha az denetim uygulandı. Japon faşizminde tarımın özel rolü, kısmen genç askeri liderlerin büyüüp yetiştikleri taşralarla yakın ilişkileri bulunmasından, kısmen Japonya'nın hâlâ büyük endüstri şehirleri arasında en tarımsalı olmasından ve kısmen Meiji Restorasyonu'ndan beri taşra teşebbüslerinin endüstriye feda edildiklerini hissetmelerinden ortaya çıktı. Üçüncüsü, Japon faşizmi bir Pan-Asya kavramı içeriyordu. Asya'yı Batı'dan kurtarmak, sömürgeci güçleri kovmak ve Asya ülkelerini milliyetçi ve kolektif güce yöneltmek Japonya'nın kutsal sorumluluğu olmuştur. Japonya hegemonyası altında Asya'nın Asyalılar için olması gerektiğini savunan dış siyaset, Amerika'nın, ulusun genişlemesinin Tanrı'nın planı olduğu kavramının Japon şekli idi.

Japon faşizmini benimseyen bu genç askerler, amaçlarını geliştirmek için sıklıkla kahramanlık hareketlerine başvuruyorlardı. Kendini millete adanmış böyle bir delikanlıya *soshi* adı verilmişti. Yoshida Shoin ve Saigo Takamori geleneğinde, sağcı kahramanlar kendilerini feda ederek hazin eylemler uyguluyor ve kendilerini ulusa sunuyorlardı. Showa Restorasyonu'nda belli olduğu gibi, garip bir kahramanlık psikolojisi içinde olan bu genç adamlar, Meiji Restorasyonu'ndaki liderlerin izinde olduklarına inanıyorlardı. Ancak tasarlanmış kesin hiçbir eylem planına sahip değildiler, amaca karşı görünenleri öldürmekten başka parlamenter hükümete nasıl son verecekleri konusunda hiçbir ayrıntılı planları yoktu. İçgüdü'nün, ilerleyen zamanda kesin planlarını ve amaçlarını oluşturacağına inanıyorlardı, çünkü hakikat uygun mantıkla veya kitap okumakla ifşa olmayacaktı. İçgüdü ve eylem muhakemenin sınırlı sonuçlarıydı.

1930'ların sonunda, Japonya'da faşizm doktrinlerinin daha geniş çapta kabul edilmesinin kesin sonucu, hem otoritarizmi hem de diktatörlüğü artırmak oldu. Her bir akım birbirini karşılıklı olarak etkiledi ve diğerini geliştirdi. Gelişmelerinin ve buna karşılık parlamenter hükümetin başarısızlığının nedeni, birçok etkene bağlanabilir. Japonya'da her zaman "tehlikeli düşünceler" adı altında eleştiriyi engelleyen hükümet baskısı görülmüş ve bu durum fikir ve felsefe alışverişinin özgürce yapılmasını engelleyen bir eğilim olmuştur. Var olan düzene muhalif olmaya, ancak hükümet tarafından belirlenen şartlı sınırlar içinde izin verilirdi.

Bunun yanı sıra, Japonya güçlü ve köklü geleneklere dayanan, demokratik parlamenter bir hükümete sahip değildi. 1932'nin sonunda, milliyetçi, parti dışı soyut partiler, parti kabinelerinin yerini alınca, Meiji Anayasası sadece kırk iki sene geçerli oldu ve bu zaman zarfında sadece on sene boyunca parlamenter sorumluluk konusunda bir benzerlik görüldü. Demokratik usulleri aşmak için sadece bir nesil, çok kısa bir süreydi. Güçlü gelenekçiler olarak Japonlar, demokrasinin

entelektüel içeriğini muhtemelen anlamışlar, ama duygusal olarak ona pek bağlanmamışlardı. Bu özgürlükçü geleneğin eksikliğine bağlı olarak, askeri bağımsızlığın karşısında ve imparatorluk ilahiliğinin muhafaza edilmesi konusunda hükümeti denetleyemeyen meclisin yapısal zayıflığı mevcuttu. İlk kriz yıllarında, geçici olmasına rağmen, ekonomik temelin zayıflığı toplumsal ve siyasi gerginlikleri tetikledi. Yurtiçinde kırılğan bir sağcı fanatiklik gelişti.

1930'lu yılların ortalarında, diğer ekonomik gelişmeler merkezi ve askeri operasyonların gelişmesine katkıda bulundu. Ekonomik faaliyet giderek Mançurya ve Çin'e doğru yöneliyordu. Zaibatsu'lardan oluşmuş, planları ve servetleri özellikle Mançurya'da bulunan *shinko* adında yeni bir grup gelişti. Guandong ordu çıkarlarıyla yakından alakalı olan bu grup, geleneksel karteller kadar geniş değildi, ama denizasıırı bölgelerde askeri idareyi uygulamakta etkili oldu. Kok kömürü, demir ve endüstriyel tuz dahil, Asya ana kıtasından gelen hammaddeler de ülkedeki fabrikalara aktı. Daha çok endüstri, daha çok ürün üretti ve yurtiçiyle yurtdışında daha çok satış yerleri gerektirdi. Japon ekonomik yapısının gerekli bir özelliği olan dış ticarete dayanma, bu dönemde değişmedi.

Ekonomik meseleler da artan devlet müdahalesiyle tanımlanmıştı. Şimdi daha büyük bir askeri denetimin altında olan hükümet, askeri harcamaları krizin getirdiği iç sorunların tek çözümü olarak gördü. 1931'de toplam bütçenin %31'ini bulan askeri ödenekler, 1936'da %36'ya yükseldi. Bütçe açığı aynı beş yıllık dönemde, hükümet borçlarının iki katına çıkmasına yol açtı. Hükümetin silahlara yaptığı harcamaların ekonomik ve endüstriyel sonucu, ağır endüstrinin olağanüstü bir şekilde yayılması oldu. 1936'da, Japonya endüstri açısından kendine yetiyordu ve savaşa hazırı. Her bir ana endüstri için denetim heyetleri kuruldu ve fiyatları tespit edip hammaddeleri pay eden bu heyetler oldu. Artan cephaneler dış ilişkilerde yeni gerilimler yarattı ve Washington ile Londra denizcilik uzlaşmaları 1936'nın sonunda sona erdi.

İç meselelerde aynı rolü oynayan ordu, dış ilişkilerde en üst kanun yapıcı olarak ortaya çıktı. Guandong ordusu Mançurya'yı denetledi, yurtiçinde faşist hareket, artan askeri denetim ile sonuçlandı ve ekonomik gelişmeler sanayicileri ve kapitalistleri askeriye giderek daha çok bağımlı kıldı. 1932 ile 1937 yılları arasında Mançurya'da kazançlarını yoğun bir şekilde sağlamlaştıran Japonya, Çin'e karşı genelde sakin bir siyaset sürdürdü ve o yıllarda Kuzey Çin'e doğru denetim bölgesini ancak yavaşça genişletebildi. Sadece Japonya, Avrupa faşist güçleriyle ittifak kurmaya başladı ve Sovyetler Birliği ile olan sınırlarını sağlamlaştırmaya çalıştı. Ama 1937'den sonra, Kuzey Çin'de yenilenen saldırı patlak verdiği zaman, Japonya ana kıtada, Amerika Birleşik Devletleri dahil, Batı güçleriyle doğrudan karşı karşıya bırakıldı.

JAPONYA TARİHİ

KRONOLOJİ

- 1919 Kita İkki, *The Reconstruction of Japan*
- 1921-1922 Washington Konferansı
- 1922 Japon Komünist Partisi ortaya çıktı.
- 1922-1923 Başbakan Kato Tomosaburo
- 1923 Japon depremi ve yangını, Tokyo-Yokohama bölgesi
- 1923-1924 Başbakan Tamamoto Gombei
- 1924 Başbakan Kiyoura Kiego; ABD göç kanunu Japonları kovar.
- 1924-1926 Başbakan Kato Komei
- 1925 Evrensel erkek oy hakkı; Barışı Koruma Kanunu; Sovyetler Birliği Anlaşması
- 1926-1989 İmparator Showa (Hirohito, No. 124)
- 1926-1927 Başbakan Wakatsuki Reijiro
- 1927 Başarısız Cenevre Denizcilik Konferansı
- 1927-1929 Başbakan Tanaka Giichi
- 1929-1931 Başbakan Hamaguchi Yuko
- 1930 Londra Denizcilik Konferansı
- 1931-1932 Başbakanlar Wakatsuki Reijiro ve İnukai Tsuyoshi
- 1931-1933 Japon ordusu Mançurya'yı ele geçirir, Manchukuo Devleti'ni yaratır.
- 1932 Tokyo'da genç subayların isyanı (15 Mayıs), Stimson doktrininin tanınmaması.
- 1932-1934 Başbakan Saito Makoto
- 1933 Birlik Mançurya'da Japon kaydını kınar; Japonya cemiyetten ayrılır.
- 1934-1936 Başbakan Okada Keisuke
- 1936 Tokyo'da ordu isyanı (26 Şubat);
Washington ve Londra Anlaşmaları sona erer.
- 1936-1937 Başbakan Hirota Koki

İmparatorluk Japonyası

II. Dünya Savaşı (1937-1945)

1937’de, Japonya Asya kıtasında gelişmeye başladığı zaman, ülkenin liderleri siyasi saldırıyı artırdı. Almanya ve İtalya’nın Mihver Güçleri ile anlaşmalar ve Sovyetler Birliği ile tarafsızlık sayesinde, uluslararası konumlarını güçlendirdiler. İçerden zayıf ve bölünmüş bir Çin’de, yaygın askeri operasyonlara giriştiler. 1941 yılının sonunda, liderler operasyonların kapsamını Amerika Birleşik Devletleri ve Batı Avrupa güçleriyle açık bir çatışmaya doğru genişlettiler. Pearl Harbor olayından sonra, Güneybatı Asya’ya ve Batı Pasifik Adaları’na yayılan Japon güçleri geçici olarak tarihte en büyük imparatorluklardan birini yarattılar. Ama güce dayalı imparatorluk yapısı birkaç sene içinde çöktü. 1945’te yüz yıllık bir genişlemeden sonra, Japonya’nın siyasi varlığı esasında 19. yüzyılın ortasındaki Perry öncesi geleneksel bölge sınırlarına geri döndü.

JAPONYA, MİHVER GÜÇLERİ VE SOVYETLER BİRLİĞİ

II. Dünya Savaşı’ndan hemen önceki yıllarda, Japonya yurt içinde ve dışında genişlemeyi destekleyen siyasi ve ekonomik faktörlerin bir birleşimi sayesinde, savaş için seferberliğe doğru ilerledi. Ülke içinde, 1937 ile 1941 yılları arasında yedi kabine dışı parti giderek artan saldırgan görünüme ayak uydurdu: Hayashi Senju-ro (1937); Konoe Fumimaro (1937-1938, üç başbakanlığın ilkinde); Hiranuma Kiichiro (1938-1939); Abe Noguyuki (1939-1940); Yonai Mitsumasa (1940) ve tekrar iki kez Konoe (1940, 1941). Yurtdışında, liderler ülkeyi Avrupa’da benzer ideolojiler ve yayılımcı eğilimlere sahip Mihver Güçleri ile aynı hizaya soktu. 1936 yılının Kasım ayında Japonya ve Almanya, Anti-Komintern Paktı’nda Sovyet pro-

pagandasına karşı koymayı taahhüt ettiler ve sona eklenen gizli bir protokolle iki taraftan biri saldırıya uğradığı takdirde, Sovyetler Birliği'ne yardım etmemeye söz verdiler. Ertesi sene İtalya bu sözleşmeye katıldı. Ülkeye daha yakın olan Asyalılar için Asya formülü, daha uygun olan Japonlar için Asya formülüne dönüştü. Doğu ve Güneydoğu Asya'da ilan edilen Büyük Doğu Asya Ortak Refah Alanı sayesinde, bu amaca yönelik yöresel destekle hâkimiyet peşinde olan fatihler, inancını yitirmiş bir halkın düşmanlığını kazandılar.

1940 senesinin Eylül ayında Avrupa'da Fransa'nın çöküşünden ve yeni Alman başarılarından sonra, Japonya, Almanya ve İtalya olmak üzere üç devlet esasında Amerika Birleşik Devletleri'ne yönelik Tripartite Paktı'nı imzaladılar. Şartların arasında, imza atan üç tarafın biri Avrupa Savaşı'nda veya Çin-Japon çatışmasında mevcut olmayan bir güç tarafından saldırıya uğrarsa diğer ikisi bütün siyasi, ekonomik ve askeri olanaklarıyla ortaklarına yardım edeceklerine dair bir madde vardı. O dönem, önemli devletlerden sadece Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği tarafsız oldukları için, anlaşmanın başka bir bendine göre, koşullar üç tarafın her biri ile Sovyetler Birliği arasında o zaman var olan konumu etkilemiyordu. Bu çok yanlı anlaşmayı düzenlemelerine rağmen, Japonya'nın Avrupa'da Mihver Güçleri ile olan ilişkisi mutlu bir ilişki değildi. Bu güçlerde hiçbir zaman ortak görüş ve planlama açısından gerçek bir birliktelik görülmedi. Avrupalı ve Asyalı taraflar, kendi yollarında ilerlediler ve her biri temel savaş planları ve stratejileri hakkında diğerlerini bilgilendirmeyi ihmal etti.

Japonya kuzey tarafını Sovyetlerin ilerleyişinden korumaya çalıştı. 1935'te Sovyetler Birliği, Doğu Çin demiryolunu Japonya'ya sattı ve Mançurya ile Çin'in dışında durdu, ama birçok fırsatta Japonya ve komşusu arasında, ortak Asya sınırları boyunca geniş çaplı askeri çarpışmalar oldu. 1937 ile 1939 yılları arasında Zhangufang tepesinde Kore-Mançurya sınırının yakınlarında ve İç Moğolistan'da Nomonhan sınır bölgesinde Amur Nehri'nin adaları üzerinde savaş çıktı. Bu seferlerde her iki taraf binlerce bölük kullandı, ama savaş ilan edilmedi. Sonra Hitler ile Stalin arasında şaşırtıcı ve beklenmedik Alman-Sovyet tarafsızlık paktı imzalandı ve 1939 yılının Temmuz ayında Sovyet saldırısından korkan Japonya, saldırgan tutumunu bıraktı. İki sene sonra Hitler tek taraflı olarak anlaşmaya son verdiğinde, Japonya kendini daha güvende hissetti ve tüm çabalarını güneye doğru yöneltti. Japon askeri danışmanları o dönemde, askeri ve endüstriyel operasyonlar için gerekli petrolün eksikliği dahil, bilinen doğal kaynakların kısmen yetersizliğiyle Doğu Sibirya'ya hareket etmemeye karar verdi. Ama Japonya 1941 yılının Nisan ayında Sovyet niyetlerinden iki misli emin olmak için, Sovyetler Birliği ile beş senelik bir tarafsızlık anlaşması imzaladı. Bu anlaşmada her bir taraf beş senelik zaman zarfında diğeri ile savaşmamayı taahhüt etti.

DOĞU ASYA'DA JAPONYA

Bu arada, Japonya en ücra Çin kıyı bölgelerinde ve ovalarında askeri operasyonlarını yaygınlaştırdı. 7 Temmuz 1937'de, Pekin yakınlarında Luguoqiado'da (Lukuchiao ya da Marco Polo Köprüsü) Çinli garnizon ile anlaşma gereği orada bulunmaya hakları olmayan Japon güçleri arasında manevralarla karşılıklı ateş açıldı. Çinlilerin özür dilemesine rağmen, gergin durum devam etti ve Japonlar, bu olayı o bölgede patlak veren herhangi bir olay gibi, sürekli genişlemek için bir mazeret olarak kullandı.

Çin Olayı olarak bilinen bu savaş öncesi Pearl Harbor yıllarında (1937-1941), Çin'de Japonya'nın askeri genişlemesi durmuyordu. Temmuz ayının sonunda Japon birlikleri Pekin'i işgal etti. Sarı Nehir'in büyük kıvrımında bağımsız bir şekilde çalışan Çinli komünist gerilla ordularıyla karşılaşana dek, Kuzey Çin Ovası'na kadar yayıldılar. Japonlar 1937 ile 1938'de düzenlenen başka bir operasyonda Orta Çin'de geniş Yangtze Nehri boyunca, diğer büyük Batı güçleri gibi, yoğun ekonomik çıkarlara ve onları koruyan birliklere sahip oldukları Shanghai'dan yayıldılar.

Japonlar, Chiang Kai-shek'in başkenti Nanjing'i ele geçirdiler, orada oturanları öldürdüler (Çinliler bu olayı Nanjing Katliamı olarak bilir, ama Japonlar bunu inkâr ederler) ve nehrin geniş ovasına doğru ilerlediler. Milliyetçi Çin rejimi, düşman güçleri tarafından zapt edilemez olan Yangtze Nehri'nin boğazında bulunan ve nehrin yukarı bölgeleri olan Chungking'e kaçtı. Chungking savaş yılları boyunca Çin'in başkenti olarak kaldı. Japon güçleri Güney Çin'de düzenlenen üçüncü bir operasyonda Hong Kong yakınlarında geniş Guangzhou (Kanton) şehrini işgal ettiler ve içişlere doğru dar nehir vadileri ve demiryolları boyunca ilerlediler. Shanghai ile Guanagzhu arasında kıyı yerleşim bölgelerini işgal ettiler, ama hiçbir zaman Güney Çin kıyısının engebeli iç kesimlerine girmediler. Pearl Harbor'dan birkaç sene önce, Japonlar Çin'in tarih boyunca elde edecekleri en büyük kısmını almışlardı.

Bu Japon askeri operasyonlarından önce, hiçbir resmi savaş ilanı yapılmazdı. Japonya, Mançurya örneğindeki gibi, işgal edilmiş Çin'de kukla hükümetler kurmaya çalıştı. 1937 yılının Aralık ayında Pekin'de, yönetici memurlar olarak Chiang Kai-shek rejimine düşman olan kıdemli ve tecrübeli Çinlilerle, geçici bir Çin Cumhuriyeti hükümeti kurdu. Ama Japonlar bütün Çin'de yasal olarak tanınabilecek milli bir hükümet oluşturmak için bazı seçkin Çinliler istiyorlardı. Birkaç diktatör aracılığıyla baskı yapmayı denediler, ama başarısız oldular; sonunda Chiang Kai-shek yönetimi altında yüksek sivil görevler almış olan, ama başkomutanın altında uzun bir süre ikinci derecedeki konumundan hoşnut olmayan Wang Jing-wei'nin hizmetini almayı başardılar.

1940 yılının Mart ayında, Japonlar milli hükümetin, 1944 yılında vefat edene kadar Japonlara itaat eden Wang yönetimindeki Nanjing'e dönüşünü ilan ettiler. Japonlar, Wang'ın hükümetini siyasi olarak tanıdılar ve Avrupa'da Japonya'nın

totaliter ortakları tarafından tanınan bir dostluk anlaşması imzaladılar. Yeniden yapılan siyasi düzenlemeye yeni bir ekonomik plan eşlik etti; o da, daha önce, 1938'de ilan edilen Ortak Refah Alanı idi. Japon şirketleri doğrudan ya da bağlı şubeler aracılığıyla işgal edilmiş Çin'in ekonomik hayatını denetlediler. Yeniden kültürel yönlendirme de emredildi. Okullar tekrar düzenlendi ve ders kitapları tekrar gözden geçirildi; tarih tekrar yazıldı. Japonlar zapt edilmiş bölgelerin tümünün idaresini zorla benimsetmeye çalıştılar. 1941'de, Pasifik Savaşı'nın patlak vermesinden önce, Japonya böylesine geniş çaplı ve kapsamlı siyaset sayesinde, kukla hükümetler kurma ve denetleme yöntemleri konusunda zaten uzmanlaşmıştı.

Japon yayılımı, Batı haklarını, özellikle de işgal altındaki Çin'de güçlü ekonomik çıkarlar gözetken İngiltere'ninkileri ihlal etti. Japonlar, Chungking'de serbest Çin'in başkentine, Hong Kong ve Burma aracılığıyla, yardım akmasına izin veren İngilizlerden hoşlanmıyorlardı. Japon baskısı altında olan ve gergin bir ipin üzerinde cambaz gibi yürüyen İngilizler, 1940 yılının ortasında Burma Yolu'nu kapattılar, ama daha sonra onu tekrar açtılar. Çin'de İngiliz vatandaşlar ve diplomatlar gurur kırıcı ve kötü davranışlara maruz kaldılar. Japonlar, İngilizlerin misilleme yapma konusunda güçsüzlüklerini açığa çıkarmak için, onlara hakaret etmeye bayılıyorlardı. İngilizler, özellikle Avrupa Savaşı'nın patlak vermesinden sonra, nispeten Asya'ya bağlı çok az sayıda birlikle misilleme yapma imkânıyla kısıtlanmışlardı ve Japonlar bunun gayet farkındaydılar.

Aynı şekilde Japonlar, 1940 yılının Haziran ayında Fransa'nın çökmesinden sonra, Çin Hindi'ne doğru ilerlediler ve orada çok az bir direnişle karşılaştılar. Daha sonra o sene Hanoy Anlaşması'nın sona ermesiyle Japonya, Kuzey Çinhindi'nde bölükleri yerleştirme hakkını kazandı. 1941 yılının Temmuz ayında, Japon birlikleri Saigon'a yürüdü. Japonya her koşulda Pearl Harbor'dan önce Çinhindi'ni işgal etmişti. 1940 yılının ilkbaharında, Hollanda'nın Nazilerin eline geçmesinden sonra, Endonezya'nın değerli petrolüne, kauçuğuna ve kalayına göz diken Japonya, imtiyazları görüşmek için Doğu Hint Adaları'nın başkenti Batavya'ya heyetler gönderdi. Takımadalarında Japonlara karşı talihsiz Fransızlardan daha çok güvende olan Hollandalılar, 1942 yılının başında açık düşmanlığın ortaya çıkışından sonra, Asya'daki sömürgeleri de Japonlar tarafından işgal edilene kadar, her türlü hakkı genişletmeyi reddettiler.

JAPONYA VE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Amerika Birleşik Devletleri, daha önce yaptığı gibi, Çin'de anlaşmadaki haklarını ihlal edilmesine itiraz etti. Kukla Wang Ching-wei'yi tanımayı reddetti ve Japonların Amerikalılara karşı bireysel veya kolektif özel ve resmi hakaretlerini sürekli

olarak protesto etti. Washington, Asya ana kıtasında barışı sağlamak için girişilen kolektif güvenlik önlemlerine katıldı ve Amerika Birleşik Devletleri, Milletler Cemiyeti'nin bir üyesi olmamasına rağmen, Mançurya Olayı'nı araştırarak başında bir gözcü bulundurduğu Lytton Komisyonu ile gayriresmi olarak işbirliği yaptı. 1937'de Roosevelt İdaresi, Çin'de dokuz gücün Japon eylemleri ile başa çıkabilmesi amacıyla Belçika tarafından düzenlenen Washington Konferansı'na katıldı. En doğrudan ilgili yabancı güç olan Japonya katılmadığı için, konferans başarısız oldu. 1936 yılının sonunda, Washington ve Londra denizcilik anlaşmalarının sona ermesi üzerine, Pasifik güçleri arasındaki askeri gerginlik gerçeğe dönüştü.

Amerika Birleşik Devletleri Chiang Kai-shek'e hava desteği ve kredi verdi, ama giderek Japonya'ya karşı daha sıkı bir hale dönüşen Amerikan ekonomik yaptırımları daha etkili oldu. Bu yaptırımlar esasında Avrupa'da giderek artan karışıklıkla başa çıkmak için benimsenmelerine rağmen, Amerika Birleşik Devletleri'nin Japonya ile olan ekonomik ilişkilerini de etkiledi. Amerika Birleşik Devletleri'ni olası dış çatışmalardan uzak tutmak için 1935'te kongre bir yasa çıkardı. Bu yasaya göre, başkan dış güçler arasında bir savaş hali ilan ettiği takdirde, savaşan devletlere silah satış ve nakil ambargosu uygulanacaktı. Ertesi sene, savaşan devletlere kredi verilmesini yasaklayan hükümler kondu. 1937'de ve 1939'da Avrupa Savaşı'nın ve Sino-Japon çatışmasının patlak vermesinden sonra, Kongre gerçekten de geri dönüş yaparak nakit para ile denizleri aşip istediklerini peşin para politikası ile satın alabilecek yabancı milletlere, savaşan ülkelere veya tarafsızlara uyguladığı silah, cephane, savaş aletleri ambargosunu iptal etti. Bu, esasında baş müttefikler olan Avrupa'daki İngiltere ile Asya'daki Çin'e yardım elini uzatabilmeyi denemek için yapıldı. Yasalar ise mantığa aykırı olarak Pasifik'te savaşan, Çin'in sahip olmadığı nakit paraya ve gemilere sahip olan bir Japonya'nın konumunu geliştirdi.

1938 yılının Temmuz ayında, Amerika Birleşik Devletleri ahlaki bir ambargoya başvurdu. Esasında bu, Japon ithalatçılarına uçak satışı yapan ihracatçıların vicdanına sesleniyordu, çünkü denildiğine göre, bazı Amerikan parçaları içeren bu uçaklar, Amerikan yakıtı kullanarak talihsiz Çinli sivil halkı bombalamak için kullanılıyordu. 1939 yılının Aralık ayında, ahlaki ambargolar Japonya'ya petrol ve petrol ürünleri naklini kapsayacak şekilde genişledi. Daha önce, o senenin temmuz ayında Amerika Birleşik Devletleri, ayrımcılık karşıtı sözleşme maddeleriyle 1911 Japon Ticaret Anlaşması'nı sona erdirmeye niyetini açıkladı. O zaman normal, iki yönlü ticaret kanallarında Japonya'nın yeri sona erecek ve Amerika Birleşik Devletleri Japonya ile daha fazla ticareti kısıtlamak istediği takdirde, yasal engeller konabilecekti. Daha etkili olan bu ilkenin ardından, ertesi temmuz ve aralık ayında dünya çapında katı ihracat denetimlerine başvuruldu. Bu denetimler özellikle Amerikan petrolünün ve askeri makineler için bazı kalemlerin ithalatına güvenen

Japonya'yı etkiledi. İthalat denetimleri hurda demir, uçak yakıtı, cephaneler ve diğer savaş aletleri üzerinde uygulandı. 1941 yılının Temmuz ayında, Japon birlikleri, Amerikalı başkanın bir uyarısının ardından Saigon'u işgal ettikten sonra, Amerika Birleşik Devletleri, Japon mali varlıklarını dondurdu ve sürekli gelişen Japon askeri makinelerinin giderek azalan stokları için oldukça önemli olan bütün yağ ithalatına ambargo uyguladı.

Amerika Birleşik Devletleri'nin ve Japonya'nın durumları bağdaşmıyordu. Buna rağmen, Amerikan hükümeti tutarlı bir Çin siyaseti hazırlamakta zorlandı. Washington'un Amerikan uyrukluları koruması gerekiyordu, ama savaşı tetiklemek istemiyordu. Japonya'yı kısıtlamaya çalıştı, ancak barış için de çabalaması gerekiyordu, çünkü 1930'ların krizinden etkilenen Amerikan kamuoyunun bir kısmı tecridi destekliyordu. ABD, kurallı süreçleri dayatmaya söz verdi, ama Japonya'nın saldırgan tutumuna hoşgörülü davranmayacaktı. Amerika, Japonların eylemlerini sözlü olarak sürekli protesto etti, ama bu protestoları güç kullanarak desteklemedi. Roosevelt'in Dışişleri Bakanı Cordell Hull sürekli Japonya'nın uluslararası anlaşmalara sadık bir şekilde uymasının ve barışçıl görüşmelerle farklılıkları çözmesinin gerekliliğini bildirdi.

Hull, çok yönlü Asyalı saldırmazlık anlaşmasının imzalanması, Japon birliklerinin Çin'den ve Çinhindi'nden çekilmesi ve Çin Cumhuriyeti'nin yasal başkanı olarak Chiang Kai-shek tanınması gibi, Japonlar için kabul edilemez koşullarda uzlaşmaya çalıştı. Japonların buna benzer tavizlerine karşılık Hull, Amerika Birleşik Devletleri'nin normal ekonomik ilişkileri düzeltmek için Japonya ile yeni bir ticari anlaşmayı görüşeceği konusunda söz verdi. Tokyo'daki Japonlar ve Washington'daki Japon delegeleri temel koşulları reddetti, çünkü gelişen bölgesel ve ekonomik hakların, şimdi artan askeri ve endüstriyel bağlantılar için her zamankinden daha fazla gerekli olan doğal kaynaklara, özellikle petrol rezervlerine özgürce ulaşma hakkının tanınmasını arzu ediyorlardı. Japonya uzlaşamaz konumların zeminine karşı savaşa girme kararı aldı.

2 Temmuz 1941 gibi erken bir tarihte, imparatorluk düzeyinde bir konferans, doğal kaynakların elde edilebileceği Güneydoğu Asya'da düşmanı püskürtmeye karar verdi. Ardından başka konferanslar da bu stratejiyi tekrar dile getirdi. Ekim ayında üst düzeyde Japon militaristlerden biri olan General Tojo Hideki başbakan oldu ve yayılmacı planlar harekete geçiverdi. 1 Kasım'da Amiral Yamamoto İtotoku, Pearl Harbor'a bir saldırı emri verdi. Japonlar Güneydoğu Asya'da kazançlarını sağlamlaştıırken, bu saldırı Amerikan Pasifik Filosu'nu geçici olarak hareketsiz kılacaktı. 17 Kasım'da amiral, 7 Aralık'ı saldırı tarihi olarak tespit etti. 26 Kasım'da amiral yardımcısı Nagumo Chuichi komutası altında iki savaş gemisi tarafından korunan altı uçak gemisi dahil olmak üzere, düzinelerce gemiden,

üç kruvazörden ve dokuz destroyerden oluşan Pearl Harbor Darbe Kuvveti, Kuril Adaları'nda Etorufu'dan denize açıldı.

Aynı gün Washington'da Hull barış konusunda son önerilerini özel bir Japon delegasyonuna tekrarladı. 17 Kasım'da, gizli Japon diplomatik şifresini kıran Washington, Pearl Harbor dahil, yurtdışındaki mevkilere uyarılar gönderdi. Ancak bu uyarılar Hawai'den ziyade, Filipinler'de veya Malaya'da olası saldırıyı işaret ediyordu. Bu arada kapatılan radyolarla bulunamayan Japon Darbe Kuvvetleri, Kuzey Pasifik Okyanusu'ndan dolambaçlı bir yolla Hawai'ye yaklaştı. 7 Aralık gününün ilk saatlerinde Amerika minik bir Japon denizaltısını batırdı ve Amerikan ordu radarının ekranında, Japon uçak gemilerinden yola çıkmış uçaklar tespit edildi. Sabah saat 7.55'te (ikinci saldırı 45 dakika sonra) ilk Japon hava saldırısı Hawai güçlerini hazırlıksız yakaladı. İki saatten az bir sürede, altı Amerikan savaş gemisi etkisiz kılındı, 120 uçak yok edildi ve çoğu deniz personeli olan 2400 adam öldürüldü. Japonların kaybı asgari seviyede idi.

PASİFİK SAVAŞI

Pearl Harbor daha önce bölünmüş bir Amerikan toplumunu birleştirdi, ama Pasifik Savaşı'nın ilk yılının Japonlar için başarılı bir yıl olduğu kanıtlandı. Şimdi Japonlar, Çin Olayını Büyük Doğu Asya Savaşı olarak kızıştırmıştı, ama savaştan önce Amerika Birleşik Devletleri'nde olduğu gibi, olay Pasifik Savaşı diye adlandırılıyordu. Japonlar, Asya ve Pasifik'te bütün temel hedeflere ulaştı. "Zafer hastalığı" harareti içinde olan Japonya, kuzeyde Aleut Adaları'ndan güneyde Endonezya'ya kadar ve Batıda Burma'dan Orta Pasifik takımadalarına kadar, kara ve deniz bölgelerinde kontrolü ele aldı. Japonya'nın ilk başarıları Asya halkında büyük bir psikolojik etki yarattı, çünkü bir Asya ülkesi, Batılı ulusları yenmişti. Asya sokaklarında bir savaş mahkûmu olarak yürütülen beyaz insanın yenilmezliği efsanesi (Rus-Japon Savaşı'ndaki gibi) tekrar çürütülmüştü. Güneydoğu Asya'nın sömürge rejimleri düştü ve yerli milliyetçilik özerk idareyi vaat etti.

Japonlar, sömürge güçlerinden bağımsızlık talep eden, özerk, yerli hükümetler kurdu. Ama savaş uzadıkça Japonlar ile yardım gören yerli hükümetler arasında sürtüşme başladı. Savaşın sonunda, Japonlar merhametsiz ve kaba hareketleriyle ilk sömürge güçleri kadar gözden düştü. Asyalılar için Asya, daha ziyade Japonlar için Asya formülüne dönüştü. Fatihler, ilan edilen Büyük Doğu Asya Ortak Refah Alanı sayesinde Doğu ve Güneydoğu Asya'da Batı'nın üstünlüğüne son vererek bu sonuç için yerel destek istedi ve düş kırıklığına uğramış bir halkı kazandı.

Pearl Harbor'da büyük kayıplara rağmen, Amerika Birleşik Devletleri topar-

lanıp, endüstri askeri kayıpların yerini alana ve artana kadar, uçak gemileri dahil, geri kalan filosunu kullandı. İngiliz filosu azaltıldı, çünkü önemli bir donanma üssü olan Singapur ele geçirilmiş ve İngiliz savaş gemileri batırılmıştı. Japon donanması çok önemli bir konumdaydı, ama yaratıcı olmayan bir strateji ile kötü talihin birleşimi yüzünden, ilk zaferlerden sonra gerilemeye başladı. Japonlar 1942 yılında, 4-8 Mayıs arasında Avustralya açıklarındaki Mercan Denizi Savaşı'nda Yeni Gine'nin güney kıyısındaki Moresby Limanı'nı bir güney dayanak noktası olarak ele geçirmeye çalıştılar. Bu benzersiz bir deniz savaşıydı, çünkü savaşın tamamı uçak gemileri tarafından düşman uçaklara karşı veya uçaklar tarafından düşman gemilere karşı açılmıştı. Geri çevrilen Japonlar, limanı almakta başarısız oldu.

Midway Savaşı (4-6 Haziran 1942), Hawaii mevkilere karşı bir ön saldırı olarak Amiral Yamamoto tarafından düzenlenmişti. Bu savaş, kuzeyde Aleut Adaları'nda Japon operasyonlar tarafından kısmen gizlenmişti (Amerika Birleşik Devletleri orada Kiska ile Attu Adalarını geçici olarak kaybetti). Ancak şifresi kırılmış Japon askeri mesajlarından yararlanan Amiral Chester Nimitz, Japon donanmasına karadan veya uçak gemilerinden hava saldırıları düzenledi. Japonlar Midway'i ele geçirmekte başarısız oldu ve Japon donanmasının ilk önemli yenilgisini teşkil eden bu savaşta, Japonya en iyi uçak gemilerinden dördünü kaybetti. Ardından, Japonlar başta Guadalcanal olmak üzere, Solomon Adaları'nda yapılan Güney Pasifik operasyonlarında Amerikan-Avustralya ikmal hatlarını kesecek kadar güçlü bir güney konumu elde etmeyi başaramadılar. Savaşın akışı Pasifik'te değişiyordu. 1943'te, müttefik hedefler General Douglas MacArthur komutasında yavaşça kuzeye doğru bir adadan diğerine kaydı. MacArthur, 1942 yılının başlarında Filipinler'den, karargâhı ve askeri operasyonların üssü olan Avustralya'ya çekildi ve başta Amerikan ve Avustralyalı olmak üzere müttefik birlikleri, Japon ileri karakollarını ele geçirmek amacıyla Yeni Gine sahiline taşdı.

Filipinler'i tekrar ele geçirmeyi amaçlayan ve MacArthur'un Güneybatı Pasifik adalar zincirindeki askeri püskürtmesini tamamlayan unsurlar, Amiral Chester Nimitz komutasında Orta Pasifik Okyanusu'nda yaşanan deniz çatışmalarıydı. 1943 yılının Mart ayında Attu ve Siska adındaki iki Aleut Adası tekrar ele geçirildi. 1944'ün ortalarında, Pasifik'teki yoğun ama maliyetli operasyonlarla Makin ve Tarawa mercan adaları dahil olmak üzere Gilbert Adaları, Kwajalein ve Eniwetok dahil Marşal Adaları ve nihayet Guam, Saipan ve Tinian'ın içinde bulunduğu Mariana Adaları tekrar kazanıldı. 1944 yılının Temmuz ayında, Saipan Adası'nın çöküşü Pasifik Savaşı'nda bir dönüm noktası oldu. Mariana Adaları'ndan Japonya'ya kolaylıkla ulaşılabilirdi (Çin sahaları bu amaç için çok uzaktı). 1944'te Tojo kabinesi düştü ve savaşın sonunda, bir sene içinde dört kabine daha, yani Koiso Kuniaki 1944-1945'te; Suzuki Kantaro 1945 yılının Nisan ayında; Prens Higashi-

kuni 1945 yılının Ağustos ayında ve Shidehara Kijuro 1945 yılının Ekim ayında aynı şekilde düştü.

Hiçbir Japonun açıkça yenilgiden söz etmemesine rağmen, bazı liderler görüşülecek bir barışın olasılığını gizli olarak düşünüyorlardı. Hem Güneybatı hem de Orta Pasifik operasyon sahnelerinden çekilen müttefik birlikler 1944 yılının Ekim ayında Filipinler’de birleştiler. 1945 yılının ilk yarısında, Japonya’nın istila sahnesi olarak kullanılacak olan son seferler, Iwo Jima ve Okinawa’dakileri içerdii.

Savaş sırasında askeri sorunlar önem kazanmıştı, çünkü esas hedef zaferdi. Ancak Japonya’nın savaş sonrası konumunu etkileyen uluslararası sorunlar ısrarla devam etti ve bu sorunlar geçici olarak askeri kaygılara bağlı olmasına rağmen, karışıklıklara neden oldu. Uzun vadeli diplomatik ve siyasi meseleler acil askeri konulardan ayrılamadı ve Japonya ile ilgili savaş sonrası sorunları görüşmek için II. Dünya Savaşı sırasında birçok müttefik konferansları düzenlendi.

1943 yılının Ocak ayında, Roosevelt İngiliz başbakanı Winston Churchill ile koşulsuz teslim ultiinatomunu ilan ettikleri Kazablanka’da buluştu. Müttefik ülkeler, Avrupa ve Asya’daki düşmanlar koşulsuz olarak teslim olana kadar savaşacaklarını taahhüt ettiler. Bu, düşmanı barındırmayı ima edecek, Wilson’un Versay’daki On Dört İlke’sinin bir tekrarı olmayacaktı. Koşulsuz teslimiyet konusundaki ısrar tartışmalıydı, çünkü hafifletici bir seçeneğin yokluğunda, Japon militaristlerin sonuna kadar savaşmalarını teşvik ediyordu. Bu talep muhtemelen Japon teslimiyetini geciktirdi, çünkü ordu bu talebi, barışı sağlamak için dışişleri bakanlığına ve donanmaya karşı kullandı. Japonya olayında koşulsuz teslimiyet bir şekilde koşullu oldu, çünkü Japonlar, müttefikler tarafından ülkede Müttefik Güçler’in (SCAP)¹ Başkomutanı olarak tayin edilen MacArthur’un emirlerine tabi olan imparatoru muhafaza etme hakkını talep ettiler ve bu hakkı aldılar.

1943 yılının Kasım ayında, Roosevelt ve Churchill Kahire’de Chiang Kai-shek ile buluştular. Orada, Japonya’ya karşı gelecekteki operasyonların gidişatında mutabık kaldılar ve ortak bir niyet mektubu bildirdiler. 26 Kasım’daki Kahire Bildirisi’nde dört amaç açıklandı. Birincisi, Japonya 1914’ten beri ele geçirdiği ve işgal etmiş olduğu Pasifik’teki bütün adaları geri verecekti. Bu da, eski Alman topraklarının cemiyet mandalarına son verileceği anlamına geliyordu. İkincisi, Japonya’nın Çin’den “çalmış” olduğu bütün topraklar Çin Cumhuriyeti’ne geri verilecekti. Bunların arasında Mançurya, kıtada işgal edilmiş diğer bölgeler olarak Tayvan ve Pescadores bulunuyordu. Üçüncüsü, Japonya “şiddet ve açgözlülükle” ele geçirdiği diğer bütün topraklardan çıkarılacaktı.

1 *Supreme Commander of Allied Powers: Müttefik Güçlerin Başkomutanı* (çev.)

*Hiroshima üzerindeki nükleer bulut,
6 Ağustos 1945*

Bu madde, geniş bir alanı kaplıyordu. Zorla alınmış olan ana kıta ve yarımada'daki Asya varlıkları açısından anlaşılabilir idi, ama Japonya'nın, yasal olarak imzalanmış ve uluslararası açıdan bağlayıcı anlaşmalarla Çarlık Rusyası'ndan aldığı Sakharin ve Güney Kuril Adaları için durum anlaşılır değildi. Sonunda Kore ile ilgili olarak, Japon sömürgesi zamanı gelince özgür ve bağımsız olacaktı. Kahire Bildirisi, Japon topraklarıyla ilgili olarak zamanı Perry öncesi döneme götürmeye niyetliydi. 1945 yılının Şubat ayında, Yalta'da Japon anavatanının aynı yıl planlanan işgali için, Roosevelt Sovyet desteğini kazanmak amacıyla Mançurya'da Sovyetler Birliği'ne 1904 öncesi Rus haklarını geri vermeye söz verdi ve ona Kuril Adaları ile Güney Sakhalin'in mülkiyetini verdi.

1945'in sonlarında, adalara karşı gergin denizaltı savaş hali ve hava saldırıları yüzünden, durum kesinlikle Japonya'nın aleyhine döndü. Japon ticari gemileri hammadde almakta ve yiyecek ithal etmekte zorluk çekiyordu. İnsan gücü tarımdan askeri ihtiyaçlara kaymıştı. Savaşı kazanmak için harcanan çaba, insan kaynaklarının tekrar aceleyle dağıtılması yüzünden, olumsuz bir şekilde etkilenmişti. Savaşın Avrupa'da sona ermesinden ve Roosevelt'in 1945 yılının Nisan ayında vefat etmesinden sonra, görevi devralan yeni Amerikan başkanı Harry S. Truman, İngiliz başbakan olarak Churchill'i izleyen Clement Attlee ve Marshall

Hiroshima, merkez üssünü işaret eden abide

Stalin Potsdam'da Yalta anlaşmalarını tekrarladılar. Asya'da işgal bölgelerini ana hatlarıyla belirlediler. Amerikalılar Japon teslimatını Japonya'da, Filipinler'de, Pasifik Adaları'nda ve 38. paralelin güneyinde, Kore'de alacaklardı; Sovyetler Birliği

9 Ağustos 1945'teki atom bombasının atılışını simgeleyen Nagasaki Barış Abidesi

Kuzey Japon Adaları'nda, Kuzey Kore'de ve Mançurya'da; Chiang Kai-shek yönetimindeki Çinliler de Çin'de ve 15. paralelde Çinhindi'nde; İngilizler ise Güneydoğu Asya'da alacaklardı. Potsdam Bildirisi Japonya'da militarizmin kaldırılmasını, Japonya'nın işgalini ve Japonya'nın bölgesel olarak dört ana ada ve daha önemsiz komşu adalarla sınırlandırılmasını talep ediyordu.

Potsdam Bildirisi'nin koşulları Tokyo'ya yönelikti; haftalar sonra imparatorun etrafında bu koşulları kabul etmekle etmemek konusunda hararetli tartışmalar oldu. Savaşın sonucu üç etkenden, yani 6 ve 9 Ağustos'ta sırasıyla Hiroshima ve Nagasaki'ye atılan iki atom bombası ve Sovyetler Birliği'nin 8 Ağustos'ta Pasifik Savaşı'na katılması (beş yıllık 1941 tarafsızlık anlaşmasını zamanından önce bozdu) yüzünden hızlandı. Japonlar son çare olarak ordudan gelen muhalefete rağmen, silahlarını bırakmak için 15 Ağustos'ta bir imparatorluk fermanına (Japonya'da Zafer veya J-Z günü) uydular.

2 Eylül 1945 pazar günü, kapitülasyon talebinden iki hafta sonra, feragat belgesi Tokyo Körfezi'nde Missouri adlı Amerikan savaş gemisinde imzalandı. Bu belge Tokyo'da askeri ve dışişleri bakanlıklarının temsilcileri, bütün müttefikler adına General MacArthur ve Pasifik Savaşı'na katılmış her bir ülke tarafından imzalandı. Potsdam Bildirisi'nde taahhüt edildiği gibi, işgal edilmiş ülkelerde ek feragat belgeleri onaylandı. 1937 ile 1945 yılları arasındaki katliamda, 3.1 milyon Japon hayatını kaybetti; 2.3 milyon asker çeşitli sınırlarda öldü; 300.000 sivil insan deniz aşırı ülkelerde vefat etti; Japonya'daki atom bombası kurbanları dahil, 500.000 kişi can verdi. Başka milliyetlerden ölümler on milyonları buldu.

Japonya yenildi; militarizm yok edildi ve modern Asya tarihinde ilk kez zayıf, işgal edilmiş bir Japonya manzarası ortaya çıktı. Japonya'da değişen durum, yeni bir Asya ile eşleşiyordu. Çin parçalanmış olarak zayıf kalmaya devam etti, ama şimdi güçlü bir şekilde Kuzey Çin'e yerleşmiş olan Çinli komünistler, Chiang Kai-shek hâkimiyetine karşı çarpışıyorlardı. Savaş sonrası Güney ve Güneydoğu Asya'da sömürge anlaşmaları bozuluyordu, çünkü yenilmiş bir Japonya, ardında kızgın bir sömürgeci Asya bırakmıştı. Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere gibi bazı metropolit güçler, milliyetçiliğin işaretlerini düzgün bir şekilde algıladılar ve sömürgelerinden vazgeçtiler. Fransızlar ve Hollandalılar gibi diğerleri, ancak milliyetçi bir güç gösterisinden sonra çekildi.

Japonya'nın yenilgisine kadar, dünya tarihinde hiçbir güç Asya'da aynı yaygın imparatorluk itibarına ve aynı yaygın imparatorluk sınırlarına ulaşmadı. Ama Japonya'nın geçici savaş üstünlüğü, bütün ilgili taraflar için, çok sayıda insanın canı pahasına elde edildi. Bu üstünlük, güç ve hizmete dayalıydı. 1941'de, Japonya'nın Asya ve Pasifik'teki konumu çok önemliydi; 1945'te ise asgari seviyeye düştü. Ama Japonya küllerinden doğan Anka kuşu gibi, ardından gelen savaş sonrası dönem-

lerde, korkunç savaş yıllarının çarpıcı bir tezdı içinde bolluk, ekonomik güç ve uluslararası saygı seviyesine ulaştı, ama bu kez başarı öyküsü barışsever temellere dayandı.

KRONOLOJİ

- 1935 Sovyetler Birliğı Japonya'ya Çin Doğı demiryolunu satar; ABD tarafsızlık kanunları.
- 1936 Anti-Kominten Paktı (Japonya ve Almanya)
- 1937 Başbakan Hayashi Senjuro; Brüksel Konferansı
- 1937-1938 Başbakan Konoe Fumimaro; Japonya Kuzey, Orta ve Güney Çin'e hareket eder.
- 1937-1939 Sınır bölgelerde Sovyetler Birliğı ile savaşı; ABD "peşin ödeme" kanunları.
- 1939 Sovyet-Alman Anlaşması; ABD, 1911 Japon Ticaret Anlaşması'nı sona erdirme niyetini açıklar.
- 1939-1940 Başbakan Abe Nobuyuke
- 1940 Başbakanlar Yonai Mitsumasa ve Konoe; Tripartite veya Mihver Paktı; Nanjing'de kukla Çin Cumhuriyeti; ABD ihracat denetimi; Kuzey Japonya, Kuzey Çin Hindi'nde.
- 1941 Konoe başbakan ve Gen. Tojo Hideki (1944'e kadar); Sovyet-Japon beş yıllık tarafsızlık anlaşması; Hitler, Sovyetler Birliğı'ni kuşatır; Japonlar Saigon'da; ABD Japon varlıklarını dondurur; petrole ambargo koyar; savaş stratejisi konusunda Japon imparatorluk konferansı; Pearl Harbor.
- 1941-1945 Pasifik Savaşı
- 1943 Kazablanka (Ocak) ve Kahire (Aralık) Konferansları
- 1944-1945 Başbakan Koiso Kuniaki
- 1945 Yalta Konferansı (Şubat); Başbakan Suzuki Kantaro (Nisan); Potsdam Konferansı (Temmuz); Hiroshima ve Nagasaki (6-9 Ağustos); Sovyetler'in savaşa girmesi (8 Ağustos); Japonların teslim olması (15 Ağustos); Prens Higashikuni başbakan (17Ağustos); Japon feragat belgesi imzalanıyor (2 Eylül); başka yerlerde diğerk belgeler; Başbakan Shidehara Kijuro (Ekim)

IV

SAVAŞ SONRASI JAPONYA (1945'TEN GÜNÜMÜZE KADAR)

II. Dünya Savaşı'nın sonunda yenilen ve bitkin düşen Japonlar, tarihlerinde ilk kez yabancı bir gücün, Amerika Birleşik Devletleri'nin varlığına tanık oldular. Yedi yıllık işgal boyunca (1945-1952) reform ve iyileşme önlemleri uygulandı; böylece, bir sonraki sene hükümdarlık geri geldiği zaman, Japonya bir kez daha kendi siyasi gücüne kavuştu. Resmi bağların yok olmasına rağmen, on yıllık dönemin geri kalan kısmı, Japonya'nın ekonomik, siyasi ve askeri alanda sürekli olarak Amerika Birleşik Devletleri'ne bağımlılığı ile dikkat çekti. Ancak daha sonra, 1960'lı yıllar ilerledikçe, Japonlar giderek kendi güç kaynaklarını ve bağımsızlıklarını ortaya çıkardılar. 20. yüzyılda, sonraki on yıllık dönemde ve 21. yüzyıla doğru, siyasi olarak tekrar bir dünya gücü konumuna yükseldiler ve ekonomik anlamda bir süper güç olarak beklenmedik seviyelere yükseldiler; bu kez başarılarını barışçı yollarla ve uluslararası işbirliği ile elde ettiler.

16

İşgal Edilmiş Japonya (1945-1952)

II. Dünya Savaşı'nın sonuçlarından ezilmiş olarak çıkan Japonya, kısa bir süre sonra yön duygusunu tekrar kazandı. Yedi yıl gibi kısa bir işgal döneminde, ekonomik üretkenliğini ve siyasi hayatıyetini büyük ölçüde düzeltti. Bunu da, kısmen işgalin kinden uzak, yapıcı siyasetine ve kısmen Japon halkının değişen koşullara uyum sağlarken dikkat çeken yeteneklerine, esnekliklerine ve yaratıcılıklarına borçluydu. Demokrasilerin dünya barışını tehdit etmediği teorisine dayanarak, Japonya'yı Amerikan kıstaslarına göre, tanımlanan bir demokratik topluma dönüştürme teşebbüsü hırslı bir girişimdi. Amerikalılar çok şey yapmışlardı, ama işgalin işlemini sağlayan, Japonların kendileriydi. Reformlar siyasi partilerin düzelmesiyle, seçimlerle (1946 yılının Nisan ayından itibaren) ve üç başbakanın idaresindeki parlamenter hükümetlerle yerine getirildi. Bunlar sırasıyla Yoshida Shigeru, 1946-1947 (liberal); Katayama Tetsu, 1947-1948 (sosyalist koalisyon); Ashida Hitoshi, 1948 (demokratik) ve tekrar Yoshida, 1948-1954 idi.

İŞGALİN TÜRÜ

İşgal tamamen geçmişten kopma anlamına gelmiyordu. O yıllar, bazı sınırlı savaş öncesi liberal eğilimleri hızlandıran bir katalizör olarak yorumlanabilir. Evrensel alanda erkeklerin oy verme hakkı, kadınların, parti siyasetinin giderek özgürleşmesi ve kısmi basın özgürlüğü gibi liberal eğilimler, çatışma yılları sırasında zapt edilmişti. Zaten Japonlar tarafından başlatılan kavramların lehine olan ve Amerika Birleşik Devletleri tarafından uygulanan işgal reformları daha uzun süreli olurken, diğerleri sonunda çıkarıldı. Eğer Japonya, Sovyetler Birliği gibi otoriter bir rejim tarafından

işgal edilmiş olsaydı, ulusal hayatı muhtemelen başka bir savaş öncesi otoriter özellikler dizisini izleyerek, totaliter bir amaca doğru tekrar yöneltilebilirdi.

Özünde bir Amerikan şovu olan işgal için, temel plan Washington'da hazırlandı, çünkü bu işi üstlenmek için sadece Amerika Birleşik Devletleri gerekli askeri güce, ulaşım olanaklarına ve ekonomik varlıklara sahipti. Bunun yanı sıra, Pasifik Savaşı'na katılan en önemli müttefikti. Bu savaşta, ABD büyük bir insan gücü ve sınırsız teknik beceri kullandı. 1945 yılının başlarında, Amerika Birleşik Devletleri Japonya için İlk Amerikan Feragat Sonrası Siyaset taslağını çizdi. Bu taslak da baştan sona işgalin kılavuz felsefesi olarak Tokyo'da Müttefik Kuvvetlerin (SCAP) Başkomutanı General MacArthur'a gönderildi. Kapsamlı iki siyasi hedef, Japonya'nın askersizleşmesi ve demokratikleşmesiydi. Bu amaçlara ulaşmak için, savaş suçlularının ayıklanması, siyasi partilerin teşviki, sivil ayrıcalıkların yayılması, zaibatsu'nun dağılması gibi özel taktikler planlandı ve işgalin mekanizması operasyona dönüştü.

Japonya'daki Amerikalı idareciler, Almanya'daki kayıtlarının aksine, Japonları mümkün olduğu kadar çok kullandılar, çünkü Japonca'yı konuşan çok az Amerikalı vardı. Japon hükümeti MacArthur'a tabi olmasına rağmen, Amerikan operasyonlarını uygulamasına izin verilmişti. Bu gerekli yaklaşım, dev kadrolar gerektirecek Amerikan hükümetinin fahiş maliyeti yüzündendi. Japon devleti, imparatorun başkanlığında anayasal bir monarşi olarak devam etti, ama kendisi kutsal ruhundan arındırıldı. 1946 yılının yılbaşı gününde imparatorun kendisi MacArthur'un kışkırtmasıyla yayımlanan bir fermanla, ilahilik kavramından vazgeçti. Japonların şiddetle savunduğu imparatoru muhafaza etmekle ilgili Amerikan kararı akılcıydı, çünkü ülkede değişimi uygulayacak bir kuruluş mevcut olacaktı. Dolaylı yönetim geleneğini devam ettiren MacArthur, kısaca 20. yüzyılın şogunu veya askeri danışmanı olarak hareket etti.

Yine de, hem Amerikan hem de Japon idari mekanizmalarının çifte varlığı nedeniyle, reformları uygulamakta ciddi bir engel vardı, çünkü uygulama Japonlara bırakılmalıydı. Kanunların gerçek icrası, son aşamada Japonlara bağlıydı ve sonuçları değerlendirmek için bazı yöntemler olmasına rağmen, bunlar bazen zor olabiliyordu. 1948'e kadar işgal otoriteleri bir Japon irtibat dairesi sayesinde çalıştı ve ondan sonra hükümetin bireysel kolları ile doğrudan temas başladı.

İşgal, ağırlıklı olarak askeri personel tarafından yürütülüyordu. Başında da, o yıllarda ikinci bir rol üstlenen dışişleri bakanlığına değil de, Washington'da savunma departmanına karşı sorumlu olan MacArthur bulunmaktaydı. Kendisi Müttefik Kuvvetlerin başkomutanıydı. SCAP generalin kendisinden, Tokyo'daki karargâhından ve bütün ülkede işgal mekanizmasından söz etmek için kullanılan bir terimdi. MacArthur iki yeteneğe sahipti. Askeri bir figür olarak, sivil Japon top-

lumunda değişiklikler yapmak istiyordu. Bu görevler, Japon toplumunun ve hükümetinin değişmesi için Feragat Sonrası Siyaset'te açıkça ana hatlarıyla belirlenmişti. İkincisi, bütün Pasifik ve Doğu Asya'da yayılan Amerikan kuvvetlerinin çeşitli askeri komutlarından ve 1950'lerin ortalarında, Kore'de savaş patlak verdikten sonra Birleşmiş Milletler'den sorumluydu. MacArthur'un, Amerikan birliklerinin komutanı olarak askeri görevleri, Amerikan haklarını korumak ve 1948'de özellikle Soğuk Savaş'ın giderek artan varlığıyla Amerikan güvenliğinin gereksinimlerini değerlendirmektir. MacArthur, görev hissi ve kaderi sezebilme yetisiyle, ikili göreve mükemmel bir şekilde uyum sağlamıştı.

İşgal bunalıcı bir şekilde bir Amerikan meselesiydi ve İngiliz Ortak Pazar da kısmen katılım sağlamıştı. Buna rağmen SCAP terimi, diğer ilgili taraflarla ortaklığı ifade ediyordu. Pasifik Savaşı'nda ABD'nin müttefikleri, sözde tavsiye niteliğinde çok yanlı iki birim sayesinde çalışıyordu. İlk önce savaşa katılmış olan on bir, daha sonra on üç ülkeyi temsil eden Uzakdoğu Komisyonu (FEC)¹ MacArthur'a siyasi emirler vermek için düzenli olarak Washington'da toplandı. ABD, herhangi bir heyet emrini veto edebileceği için ve herhangi bir heyetin eylemini askıya alarak geçici emirler ilan edebildiği için, bu organın görüşmelerinde ABD'ye temel bir konum garantilenmişti.

Tokyo'da Amerika Birleşik Devletleri'nin, Sovyetler Birliği'nin, Çin'in, İngiliz Milletler Topluluğu'nun temsilcilerinden oluşan Japonya Müttefik Konseyi (ACJ)² siyaset ve uygulama açısından MacArthur'a danıştı. Konsey, operasyonlarında başarısız oldu ve konsey toplantıları ABD'nin ve Sovyetler Birliği'nin temsilcileri arasında tartışmalara dönüştü. Almanya ve Avusturya'nın ortak işgalinden farklı olarak, ama Doğu Avrupa ülkelerinin Rusya tarafından işgaline benzer bir şekilde ABD, Japonya'yı yönetirken, kendi deyimiyle önemsiz uluslararası karışıklıkların lüksünü yaşadı.

İLK DÖNEM: REFORM

İşgal iki döneme ayrılabilir; ilki 1945 ile 1948 yılları arasındaki reformları vurgular; ikincisi ise, 1948 ile 1952'den kurtulup iyileşmeyi vurgular. İlk reform döneminde, Japon hayatının ve toplumunun en az altı temel sektörü işgal emirlerinden etkilenmişti. İlk önce, resmi ve özel hayatta savaşın ilerleyişiyle alakalı yüksek rütbeli Japonların askeri ve sivil alanda ayıklanması söz konusuydu. Pasifik Savaşı'na katılan güçleri temsil eden Uzakdoğu için Tokyo'da müttefik bir Uluslararası Aske-

1 *The Far Eastern Commission* (İng.)

2 *The Allied Council of Japan* (İng.)

ri Mahkeme (IMTFE)¹ kuruldu. Yaklaşık iki sene boyunca, mahkeme konvansiyonel savaş suçları, barışa ve insanlığa karşı suçlar ve çatışma sırasında bazı eylemler hakkında bireysel suçlamalar konusunda üst düzey Japon askerlerini ve sivil halkı yargıladı. Tojo dahil yargılanan yirmi beş kişiden yedisi asıldı. Geri kalanlar yedi yıl ila ömür boyu hapis cezası aldı. Ancak bu cezalar daha sonra değiştirildi. Bunun yanı sıra, bireysel müttefik ülkeler, Japonya'da veya kendi topraklarında kendi milletlerine karşı geldikleri için savaş suçlusu saydıkları bazı Japonları yargıladı.

Uluslararası mahkeme, Potsdam ve diğer müttefik anlaşmalardan (Naziler için Nuremberg Davaları da şart koşuldu) sorumlu kılınmasına rağmen, uygunluğunun geriye dönük olması yüzünden (kanunlar suçlar işlendikten sonra çıkarıldı ve geriye dönüşlü olarak uygulandı) ve sadece kaybeden ülkenin vatandaşları yargılandığı için, büyük bir çekişme ve eleştiri doğurdu. Bazı sivil ve siyasi figürlerin otomatik olarak savaş öncesi ve savaş sırasında askeri genişlemeyle bağlantılı oldukları sonucundan yola çıkarak, işgal bireyselden ziyade sınıfsal olarak yaklaşık 200.000 bürokrati işlerinden ve idari görevlerinden uzaklaştırdı. Oysa bunlar, savaş sonrası harap olmuş bir Japonya'nın tekrar inşa edilmesine yardımcı olacak en uygun kişilerdi.

Diğer bir önemli reform, 1889 Meiji Anayasası'nın yerini alan 1947 Anayasası'nın ilan edilmesi idi. Amerikan Anayasası'ninkilere benzer terimlerle yazılan bu yeni belge, Japonya'nın siyasi hayatını genişletti ve parlamenter bir devlet sağladı. Japonlar tarafından hazırlanan bir taslağın SCAP için yetersiz olduğu görüldü ve onun tavsiyesiyle tekrar gözden geçirilerek Diet tarafından benimsendi. İmparatorun konumu ilahi yöneticiden devletin simgesine dönüştü. İmparator, halkın birliğini temsil etmeye devam etti, ama şimdi konumunu egemen gücün hüküm sürdüğü halkın iradesinden alıyordu. İmparator ve hükümdarlık ailesi muhafaza edilmelerine rağmen, asilzadelik yok oldu.

Anayasa, savaş öncesi elitlerin kabine üzerindeki siyasi önceliklerini ortadan kaldırdı. Kabine ise, şimdi gerçek parlamenter şekliyle, içinden başbakanın seçildiği, çoğunluk partisinin veya koalisyonun bir heyeti oldu. Diet, devletin en yüksek ve tek kanun yapıcı organıydı. Diet'in her iki meclisi de tamamen seçim sonucu başa gelecekti ve seçme hakkı, yirmi yaşını geçmiş bütün erkek ve kadınlara verildi. Daha alt kademede ve daha güçlü olan Temsilciler Meclisi dört senelik bir süre için seçilmiş olan 467 üyeden oluşuyordu ve savaş öncesi günlerdeki gibi, 118 seçim bölgesinin her birinden üç ila beş üye seçiliyordu. Daha üst bir kurul olan konseyin, altı sene boyunca görev alan 650 üyesi vardı ve 100'ü serbest olarak seçiliyor, diğerleri ise il merkezlerinden çeşitli sayılarda seçiliyorlardı.

1 *International Military Tribunal for the Far East* (İng.)

Daha önce, Adalet Bakanlığı'na bağlı olan yargı organı bağımsız kılındı. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki karşılığı gibi, Yüksek Mahkeme anayasal meselelerin nihai hâkimi oldu. Yüksek Mahkeme'nin üyelik onayı her on yılda bir halkın oyu-na sunulacaktı. Yöresel özerklik güçlendi, çünkü anayasa vali, yönetici ve bölgesel meclislerin üyeleri gibi esas bölgesel memurların, kendi seçmenleri tarafından seçilmelerine karar verdi. Anayasa yaşama hakkını, özgürlüğü ve eşitliği garantilerken, daha modern olanları ise akademik özgürlüğü, toplu görüşmeleri ve daha yüksek bir hayat standardını garantiledi.

Anayasa oldukça geniş kapsamlıydı, ama bazı zayıf noktaları vardı. Belge biz-zat Japonlardan gelmedi (ilk önce İngilizce yazılmıştı). Muhtemelen, fırsat doğduğunda, Japonlar hükümlerin bağlayıcı olmadığını veya değiştirilebileceğini iddia edebilirlerdi. Üstelik SCAP tarafından üzerinde ısrarla durulan can sıkıcı Dokuzuncu Makale, savaşı ulusal siyaset aleti olarak görmekten vazgeçti ve ülkede silahlı kuvvetleri yasakladı. Bu birçok Japona cazip gelen idealist ve barışçıl bir öneri teşkil ediyordu, ama SCAP Kore Savaşı'nın patlak vermesinden sonra, Japon savunma güçleri hakkında fikrini değiştirecekti.

Anayasal hükümler bölgesel seviyede daha çok sorumluluk ve daha çok demokratik işlem garantilerken, başka bir işgal reformu Meiji ve İmparatorluk Japonyası'nda, Tokyo ile alt siyasi birimler arasında var olan oldukça merkezileşmiş ilişkileri gözden geçirdi. Bölgesel otoritelere öncekinden çok daha fazla vergilendirme, eğitim, polis ve yasama gücü bağışlandı. Polisin denetimi bakanlıktan belediye ve vilayet otoritelerine aktarıldı. Yerel idari birimler eğitimcileri, polis memurlarını ve bürokratları işe aldı, ama bu tür merkezsiz şekillerden sorunlar doğdu. Bu birimler görevlerini yerine getirmek için kendilerini vergilendirmek zorunda kaldı ve kısa bir süre sonra demokrasinin büyük fonlar tüketmeyi ve daha yüksek vergiler toplamayı gerektirdiğini keşfettiler. Tokyo, resmi olmayan ödeneklerle devreye girdi, ama fonların genişlemesiyle bir miktar merkezi denetim geri geldi. Çoklu ve karmaşık yargı alanları yüzünden, Japonlar özellikle siyasi meselelerde merkezi denetimin bir kısmını eski haline getirdiler. Japonlar, küçük ama oldukça birleşmiş ülkelerinde siyasi merkezileşme şeklini tercih ettiler.

SCAP reformları, eğitim fırsatlarının genişlemesini, liberalleşmesini ve eşitlenmesini daha fazla vurguladı. Ne düşünmektense, nasıl düşünmek gerektiğini öğrencilere öğretmenin önemini belirttiler. Milliyetçi propagandayı yok etmek için ders kitapları tekrar yazıldı ve toplum bilimlerinde ahlak ile etik kurallar konusunda geleneksel derslerin yerini yenileri aldı. Savaş öncesi sistemde öğrenciler ya mesleki ya da genel eğitimle dikkat çektiler; savaş sonrası reformlar, eğitim seviyelerini herkes için standart hale getirdi. Dokuz yıllık mecburi eğitim saptandı ve akademik yapı, ilkokul altı yıl, ortaokul üç yıl, lise üç yıl ve daha sonra iki senelik yüksekokul ya da

dört senelik üniversite olarak Amerikan okul sistemine benzedi. Demokrasinin bir ön koşulu olduğu varsayılan halkın genel eğitim sistemini yaymaya yönelik işgal coşkusunda, özellikle daha yüksek seviyelerde eğitim imkânları çoğaldı. Uygulanabilir olsun veya olmasın, her kaymakamlıkta bir üniversite kuruldu. Japonya özel ve devlet destekli liselerin ve üniversitelerin gelişmesine tanık oldu. Yeni sistem, her iki cinsiyet için yeni eğitim fırsatları sundu, ama birçok Japon, akademik yaygınlığın entelektüel standartların bozulmasına eşlik ettiğini hissetti.

İşgal otoriteleri, kartellerin Japon askeri emperyalistlerle ittifak kurdukları konusunda çekişmeli tezine ve bir ülkede böyle dengesiz bir servet birikiminin geçerli bir demokrasinin gelişmesine zarar vereceği konusundaki makul ifadeye göre, tüm çabalarını büyük zaibatsu'yu dağıtmaya harcadı. SCAP, zaibatsu ailelerinin üyelerini ve üst düzey idari personeli ayıklamanın yanı sıra, şirket hesaplarını da dondurdu. Önemli harçlar sayesinde parasal varlıkların büyük bir kısmının sorumluluğunu üstlendi ve mal varlıklarını yeniden dağıttı. İlk reform dalgasında, seksen üç holding küçük bileşenlerine bölündü. Tekrar birleşmelerini engellemek için, tekel karşıtı bir kanun çıkarıldı. 1947 yılının Aralık ayında, 1200 şirketin daha fazla bölünmesini sağlamak için, başka bir kanun yürürlüğe girdi, ama o zaman işgal siyasetinin vurgusu reformdan iyileştirmeye doğru değişiyordu ve bu bölünmeden sadece dokuz şirket etkilendi.

SCAP, zaibatsu'ları yok ederken, işçi kuruluşlarını teşvik etti. Japonya'da iyi niyetli işçi sendikalarının oluşturulmasının demokratlaştırma sürecini teşvik edeceğine, sendikaların zaibatsu'ların gücünü azaltmaya yardımcı olacağına, şehirli düşük gelir gruplarının siyasete katılacağına ve siyasi deneyim sayesinde olgunlaşacağına inanmaya devam etti. 1945 yılının Aralık ayında Ticaret Birliği Kanunu işçilere teşkilatlanma, pazarlık etme ve grev yapma hakkını verdi. Bu anlaşmayı sağlamlaştırmak için İşçi İlişkileri Heyeti kuruldu. SCAP, aynı zamanda bütün siyasi mahpusların serbest bırakılmasını emretti ve bunlara işçi liderleri de dahildi. Sendikacılık olağanüstü bir gelişme yaşadı ve kanunun yürürlüğe girmesinden bir sene sonra, sendika üyeliği 1 milyondan 4.5 milyona fırladı. Ama hareket, sayıların belirttiği kadar güçlü olmadı, çünkü Japonların çoğu bu konuda deneyimsizdi ve işverenler kendi haklarını ve görevlerini ya da kuruluşun amaçlarını bilmeden sendikalar kurdu. İlk başta işgücünün şiddetli tepkisi işgal reformcularının çok hoşuna gitti. Ancak bu hareket, yerli siyasi görüntüyü genişletmek için, büyük ölçüde işgal reformcuları tarafından yasallaşmış bir parti olan komünistler tarafından denetlenen solcu siyasi bir güce doğru dönüşürken, bu reformcuların hevesleri kaçtı.

Nihayet işgalin önemli bir başarısı toprak reformu oldu. Savaşın sonunda, Japon ekilebilir toprakların bir bölü ikisi ila üçte ikisi arasında bir kısmı aşırı yüksek kiralar ödeyen kiracılar tarafından işleniyordu. Çok az sayıda toprak sahibinin

mal varlıklarının yarı feodal mülkiyetine dayalı tarımsal bir şeklin demokratikleşmeyi engellediği varsayımına göre, toprak reformları düzenlendi. 1946'da kısmen mevcut olmayan toprak sahiplerinin ve kiracıların verdiği hasarı denetlemek için toprağı işlemeyen mülk sahiplerine azami iki buçuk dönümlük, toprağı işleyen mülk sahiplerine yedi buçuk dönümlük mülkiyet sınırını koyan bir yasa yürürlüğe girdi. Hükümet, 1939 fiyatlarıyla geriye kalan bütün toprakları satın aldı ve eski kiracılara aynı fiyata, ama şişirilmiş 1947 oranlarında sattı. Bu olay kamulaştırmaya eşdeğerdi, ama reformun sonunda, toprağın sadece %10'u kiracılar tarafından işlendi ve mal şeklindeki gerçek kiralar ortadan kaldırıldı. İki ila üç sene içinde, yaklaşık 5 milyon ekilebilir dönüm yeniden dağıtıldı. Köylü mülkiyet gururunu taşımasına rağmen, ekonomik olmayan küçük arsaların sürekli olarak kullanılması, yeni sahiplerin sıra dışı varlıkları ve hasat toplanmadığı takdirde, tarımsal borcun tekrar ortaya çıkma olasılığı yüzünden, toprak reformları ille de artan besin üretimi ile sonuçlanmadı.

İKİNCİ DÖNEM: İYİLEŞME

İşgalin ilk birkaç senesi içinde, temel reformların çoğunun taslağı çizilmiş ve yerine getirilmişti. Ancak 1947 ile 1948'de, SCAP'ta reformdan ziyade iyileşme vurgulandı. Japonya'da yurtiçi gelişmeler, reform tedbirlerinin giderek azalmasını destekledi ve 1947 gibi erken bir tarihte MacArthur Japonya'nın bir barış anlaşmasına hazır olduğunu açıkladı. Japonya'nın dışındaki etkenler, şimdi ülkeyi inşa edecek olan işgal felsefesindeki değişiklikleri etkiledi. Japonya'nın rolü, ortaya çıkan Soğuk Savaş anlaşmazlıklarında komünizmi frenlemeye yardımcı olacak bir müttefik olmaktı ve böylece heves dolu reformların hızı azaltıldı. 1940'ların sonunda, Avrupa ve Asya'da gerginlik belirginleşti ve savaş dönemindeki ittifak bölünür gibi oldu. Berlin hava köprüsü, Trieste sorunu, Çekoslovakya'nın komünist yörüngeye girişi ve Marshall Planı, Avrupa'da Doğu-Batı çatışmasında temel gelişmelerin bazılarıydı. 1948 yılının Kasım ayında, Mançurya'nın komünistlerin eline geçmesinden sonra bazı işaretler, Çin ana karasında Chiang Kai-shek rejiminin Çin komünist faaliyetinin karşısında dağıldığını gösteriyordu. Amerika Birleşik Devletleri Japonya'da siyasi ve ekonomik istikrarın muhafaza edilmesiyle ve Japonya'nın bir müttefik olarak kalma gerekliliğiyle her zamankinden fazla ilgilendi. Ekonomik iyileşmeye verilen önem, daha önceki SCAP demokratikleşme ilkeleriyle çatışıyordu.

İşgal yetkilileri, komünistler dahil, sol kanatlı radikaller üzerinde daha sert önlemler aldı. Sendika talepleri ve grev yapma hakkı gözden geçirildi. 1948'de Diet hem devlet memurları hem de sanayi işçileri için greve-hayır kanununu çıkardı.

Hükümet grev yapma konusunda kaybedilmiş bir hakkın yerine, resmi bir işveren sendikası olarak Kamu Tahkim Kurulu'nu atadı. Kurulun ilk önemli sınavı, demiryolu işçilerinin hükümet hatlarında daha yüksek ücret talep etmeleri idi. Kurul altı ay boyunca olayı inceledi ve ücretleri %25 artırmaya karar verdikten sonra, hükümet tavsiyeyi kabul etmeyi reddetti ve onun yerine %3'lük bir artışı savundu. Sendikalar SCAP'a grev yapma hakkının iptal edilmesinin adil olmadığını bildirdi; SCAP pazarlıkların yurtiçi bir mesele oluşturduğunu dile getirdi. Bunun neticesinde, demiryolu işçileri hiçbir ücret artışı alamadı.

1949'da, hükümet bütçeyi kıstak için mali tasarruf siyasetine girdi; bu siyaset bir sene önce Amerika Birleşik Devletleri'nden bir ekonomik inceleme heyetinin tavsiyesi üzerine SCAP tarafından savunulmuştu. Hükümet, harcamaları kıstak için işçi sendikaları liderleri dahil, yaklaşık 100.000 işvereni işten çıkardı. Diğer taraftan, SCAP şimdi bazı kovulmuş ekonomi liderlerinin ilk endüstri ve zaibatsu görevlerine dönmelerine izin verdi. FEC kapsamlı bir savaş tazminatına hak kazandığını hissedene, savaşta harap olmuş Filipinler'in öfkelenmesine yol açmasına rağmen, kısmen izin verdiği onarım sevkiyatını ve fabrikaların sökölmesini durdurdu. Amerika Birleşik Devletleri bir müttefik olarak Japonya'ya tam olarak egemenliğini iade etmek üzere Japon Barış Anlaşması'nın hazırlıklarına başladı. Bu konu, özellikle 1950 yılının Haziran ayında Kore Savaşı'nın patlak vermesinden sonra büyük önem kazandı.

BARIŞ ANLAŞMASI GÖRÜŞMELERİ

1947 yılının yaz mevsimi gibi erken bir tarihte, Amerika Birleşik Devletleri çoğunluk ilkesiyle kabul edilecek bir barış anlaşması tasarlamak üzere, Uzakdoğu Kurulu'na bir davetiye gönderdi. Stalin ve Chiang Kai-shek itiraz etti, çünkü onlar Potsdam Bildirisi'nin hükümlerinde belirtilmiş olan veto hakkını muhafaza etmek istiyorlardı. Sovyetler Birliği de 1 Ocak 1942'de ABD'nin bağlı kaldığı Birleşmiş Milletler Bildirisi'nin herhangi bir ayrı barış yapıcı işlemi yasakladığını belirtti. Bölünmüş Uzakdoğu Kurul konseyleri aracılığıyla çalışmanın mümkün olmadığını, Alman Barış Anlaşması'nda da hiçbir ilerlemenin kaydedilmediğini ve Japonya'yı en yakın zamanda güçlendirmenin şart olduğunu gören ABD, mümkün olduğu kadar çok ilgili devletle bir barış anlaşması sağlamak üzere bireysel görüşmelere başladı.

1950 yılının Eylül ayında Başkan Truman, kendi özel elçisi olarak, Japonya ile barışı sağlamakla görevli bir Cumhuriyetçi olan ve uluslararası kanun ile genel konferanslar konusunda derin bir altyapıya sahip olan John Foster Dulles'i atadı. Yaklaşık bir sene boyunca Tokyo'yu ve en az on dünya başkentini dolaşan Dulles ve yardımcıları kabul edilebilir koşullarda uzlaşmak için çalıştılar. Truman

1951 yılının Nisan ayında bir barış anlaşmasının görüşmeleri sırasında, Japonları etkileyen son bir demokrasi dersinde, Kore Savaşı'nın idaresinde MacArthur'un Mançurya'ya da yaymak istediği siyaset farklılıklarından doğan itaatsizliği yüzünden, generali bütün görevlerinden uzaklaştırdı. Truman onun yerine, işgalin geri kalan kısmında SCAP olarak hizmet eden General Matthew Ridgway'yi atadı.

ABD'nin barış için ilk önerileri cemiyete tamamen bağımsız bir Japonya getirmeye yönelikti. Japonya, Ryukyus ve Bonin Adaları için vekillik kuracak olan Birleşmiş Milletler'e girecekti. Japonya, Kore'nin bağımsızlığını tanıyacak ve Tayvan, Pescadores Adaları, Güney Sakhalin ve Kuril Adalarının durumuyla ilgili kuvvetlerin ilerdeki kararını kabul edecekti. Japonya ticari anlaşmalarda en çok gözetilen ulus muamelesi görecekti. ABD güvenlik önlemleri açısından, Japonya ile karşılıklı düzenlemeleri savundu. ABD aynı zamanda Japonya'yı bağlayan barış anlaşması maddelerine işgal reformlarını dahil etmenin uygunluğunu da düşündü. Bu öneri reddedildi ve reformların korunacağı ümit edildi.

ABD'nin barış önerilerine karşı çeşitli tepkiler ortaya çıktı. Sovyetler Birliği ayrı bir barışın olabilirliğini ve yasallığını sorguladı. Moskova, komünist Çin'in Tayvan'ı ele geçirmesini istiyor ve zaten işgal ettiği Kuril Adaları'nın ve Güney Sakhalin'in unvanlarının onayını arzu ediyordu. Ruslar, bütün birliklerin Japonya'yı terk etmesini ve bütün görüşmelerde komünist Çin'in bir taraf olarak dahil edilmesini savundular. Danışılmayan Çinli Komünistler katılma talebini desteklediler ve şimdi rejimlerini tanıyan İngilizler uzlaşmayı kabul etti. Chiang Kai-shek'i tanımaya devam eden ABD cevap olarak hiçbir milletin veto uygulamasıyla görüşmeleri aksatmaması gerektiğini ileri sürdü. Washington, Japon toprakları mevzilerinde savaş dönemi anlaşmalarının son anlaşmalar olmadığını dile getirdi ve Ryukyus ile Bonin Adaları için savunulan vekillik konumunun toprak genişlemesi ile aynı şey olmadığını iddia etti.

Çin anakarasının komünistlerin eline geçmesinden sonra, milliyetçi Çin, 1949 yılının Aralık ayında Chiang Kai-shek rejiminin çekildiği Tayvan'dan, en az elli sene boyunca Japonya'nın dış denetimini talep etti. Aynı şekilde Filipinler ve Avusturalya, Japonya'dan kalan acı anılarla olası Japon diktatörlüğüne karşı sağlam garantiler talep etti ve Japon demokrasisinin derinliğini sorguladı. Barış koşullarında Kore'ye danışılmadı, çünkü bir sömürge olarak teknik açıdan hiçbir zaman Japonya ile savaşa girmemişti. Japonya'nın barış koşulları hakkında söyleyecek hiçbir şeyi yoktu. Tokyo bazı savaş dönemi anlaşmalarının terminolojisine itiraz etti ve Kahire'nin "şiddet ve açgözlülük" hükmünü ayıpladı, ancak işgalden egemenliğin geri kazanılması arasındaki geçiş sürecinde başkanlık yapan Başbakan Yoshida Shigeru ikinci görev süresinde Japonya'yı kesin olarak ve geri dönülmez bir şekilde özgür dünyaya emanet etti. Yoshida barış konferansından önce Dulles ile karşılıklı iletişim kurarak, Japonya'nın Chiang Kai-shek yönetimini tanıyacağını garantiledi.

Yine de Yoshida, komünist olsun veya olmasın, anakara Çin'in, Japonya'nın yakın komşusu kalacağını, coğrafik ve ekonomik kanunların uzun vadede ideolojik farklılıkları ve suni ticari engelleri yeneceğini iddia etti.

Son metin 1951 yılının Ağustos ayında, 4-8 Eylül'de San Francisco'da düzenlenen barış konferansında ev sahipliğini paylaşan İngilizler ve Amerikalılar tarafından hazırlandı. Bu konferans benzersizdi, çünkü anlaşma koşullarının tartışmaları, ilk kez kapsamlı bir şekilde konferans sırasında değil de, konferans davetinden önce sonuçlandırıldı. İlgili taraflar ister-al-ister-alma önerisine göre anlaşmayı imzalamaları için davet edildiler. Sovyetler ve iki komünist devlet dahil, elli iki ülke konferansa katıldı. Davet edilmeyenler arasında İsveç ve İsviçre gibi tarafsız ülkelerle İtalya ile Almanya gibi eski düşmanlar vardı. Burma davet edildi, ama anlaşma koşullarının çok hafif olduğuna inandığından, konferansa katılmadı. Davet edilmiş olan Hindistan tam olarak zıt bir nedenden, koşulların çok katı olduğunu düşünmesinden dolayı katılmadı. Rakip olan Çin hükümeti de temsil edilmedi, çünkü konferansta ev sahipliğini paylaşan ülkelerin her biri farklı bir Çin rejimini tanıyordu. Komünist Çin, anlaşmanın Çin çıkarlarını çiğnediğini ve Asya'nın barışı ile güvenliğini tehdit ettiğini dile getirdi. Milliyetçi Çin genelde koşulları onayladı ve imzalamak için davet edilmesi gerektiğini düşündü.

Başkan Truman konferansı başlattı, Dışişleri Bakanı Dean Acheson başkanlık etti ve Dulles temsilciler arasında barış sağlayıcı olarak hareket etti. Konferansı karıştırmak, engellemek ve bölmek hevesinde olan Sovyet Bloku anlaşmaya dokuz itiraz ve on üç değişiklik önerdi, ama bunların hiçbirini benimsenmedi. Delegasyonların çoğu koşullar hakkında yorum yaparken, özel ilgi alanlarıyla ilgili cümlelerle kendilerini sınırladılar. Asya delegasyonları genelde Japonya'yı tekrar topluluğa ağırladılar, ama Endonezya ve Filipinler kararlı bir şekilde ülkelere dönme hakkında ısrarcı oldu. 8 Eylül 1951'de, elli iki devletten kırk dokuzu anlaşmayı imzaladı, ama bazıları bunu tereddütle gerçekleştirdi. Yoshida anlaşmayı adil ve cömert olarak tanımladı, ama Japonya'nın aşırı toprak kaybını, soğuk uluslararası ekonomik görünüşü ve hâlâ Asya anakarasından ülkeye geri verilmeyen bir milyonun üçte biri kadar Japonu da hatırlattı. Japonya'nın savaş öncesi diktatör rolü için özür diledi, General MacArthur ve Ridgway'i onurlandırdı ve yeni doğacak bir Japonya'nın hayalini kurdu.

BARIŞ ANLAŞMASINDA UZLAŞMA

Barış anlaşması, bir uzlaşma anlaşmasıydı. Bu anlaşma adildi, cezalandırıcı değildi ve aydınlanmış bireysel çıkarlarla harekete geçirilmişti. Girişi, amaçlar ve ilkelerle

dolu genel bir cümle içeriyordu. Japonya, Birleşmiş Milletler üyeliğine başvuracak (Sovyetler 1956'ya kadar Japonların üyeliğini veto etmesine rağmen, Japonya başvurmuştu) ve anayasada ifade edilen insan hakları ve özgürlükleriyle ilgili yeni idealleri sürdürecekti. Anlaşma savaş haline son verdi ve Japonların tam olarak egemen olmalarını tanıdı, ama arazinin durumu ile ilgili koşullar belirsiz ve karışık-tı. Potsdam Bildirisi'nin belirttiği gibi, Japonya dört ana ada ve birkaç küçük ada ile sınırlandırılmıştı.

Japonya bütün haklarını, unvanlarını ve taleplerini Tayvan'a, Pescadores Adaları'na, Kuril Adaları'na, Güney Sakhalin'e, daha önceki Pasifik mandalarına, Antartik bölgelerine ve Çinhindi'ni devralırken Güney Çin Denizi'nde işgal ettiği Spratley ve Paracel Adalarına devretti. Buna rağmen, anlaşma bu arazilerin yeni sahipliği konusunda sessiz kaldı, çünkü unvanların devrini herhangi bir tarafa vermemişti. Japonya Ryukyu'sta kalıcı egemenliği muhafaza etti, ama ABD ada zincirini ve geniş bir askeri merkeze dönüşmüş olan Bonin'leri yönetti (vekillik fikrinden vazgeçildi).

Japonya uluslararası ilişkilerde kuvvet kullanmaktan kaçınacaktı ama anlaşma, Japonya'nın Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nde kalırken, bireysel veya kolektif olarak kendini savunma hakkını tanıdı. Anlaşma yürürlüğe girdikten sonra, doksan gün içinde bütün işgal kuvvetleri çekilecekti, ama anlaşma müttefik kuvvetlerin arasındaki özel sözleşmelere göre, bazı kuvvetlerin Japonya'da muhafaza edilebilmesini ve konuşlandırılabilmesini sağladı. Aksi takdirde, Japonya herhangi bir olası saldırı karşısında savunmasız kalacaktı. Anlaşma ayrıca ekonomik ve siyasi maddelerde Japonya ile ilişkilerde ayrımcılığı engelledi ve Japonya'ya serbest bir ekonomi ile sınırsız ticaret hakkını vaat etti. Özel meselelerle ilgili kalıcı sözleşmeler ilgili taraflar arasında görüşülecekti. Japonya, Çin'deki bütün haklarından ve imtiyazlarından feragat etti.

Tazminat meselesi karmaşıktı. Anlaşmaya göre, Japonlar yüzünden acı çekmiş olan milletler tazminat alacaklardı, ama o dönem Japonya hâlâ ekonominin işlemesini sağlamaya çalışırken, büyük tazminatları karşılayamayacağını dile getirdi. Zorunludan ziyade, isteğe bağlı tazminatlar ima edildi. Bu aşamada Endonezya ve Filipinler anlaşmayı bazı tereddütlerle imzaladı, çünkü Japonya'nın yasal ve ahlaki açıdan tazminat ödemeye zorunlu olduğunu düşünüyorlardı. Diğer anlaşma hükümleri, Japonya'nın eski bir sömürgesi olarak değil de, müttefik bir güç olarak muamele gören Kore ile ilgiliydi. Milliyetçi Çin, Japonya ile genel barış anlaşmasına benzer koşullarda ayrı bir anlaşma imzalayacaktı.

Japonya'da son şartlar ilan edildiği zaman, disiplinli bir millet olan Japonlar bu koşulları büyük bir sınırlama ile aldılar. Önceden tahmin edilemeyen ekonomi ve güvenlik sorunlarını içerebilecek bir gelecekte çekindiler. ABD ile çok sıkı bağ-

ların onları Sovyetler Birliği veya Çin Cumhuriyeti halkıyla savaşa bulaştırabileceğinden korkuyorlardı. Silahsızlandırılmış bir düşler ülkesi istiyorlardı ve anayasanın dokuzuncu maddesi bu koşulu Japonya'ya sağlamasına rağmen, güçlü komşu ülkeler güç kullanımını yasaklayan benzer anayasal koşullara sahip değildi.

Diet'teki her iki meclis de bazı endişelere rağmen, barış anlaşmasını büyük bir çoğunlukla onayladı. İmparator da anlaşmayı onayladı ve onaylama belgesi Washington'a teslim edildi. ABD Senatosu, sadece az sayıda olumsuz oyla anlaşmanın onaylanmasına razı oldu. Diğer ülkeler dava açtı. 28 Nisan 1952'de ABD dahil, imza atanların çoğunluğu anlaşmayı onaylayınca Japonya bağımsızlığını tekrar kazandı. Aynı gün Chiang Kai-shek, Japonya ile milliyetçi Çin'i Tayvan ve Pescadores Adaları üzerinde hükmeden bir otorite olarak tanıyan bir anlaşma imzaladı. San Fransisco barış anlaşmasını imzalamamış veya bazı kuşkularla imzalamış olan diğer güçler sonraki yıllarda Japonya ile normal ilişkiler yaşadı. Bu güçlerin arasında 1952'de Hindistan; 1954'te Burma, 1956'da Sovyetler Birliği (diplomatik tanıma ama ayrı bir barış anlaşması yok) ve 1956 ve 1958'de sırasıyla tazminat sözleşmelerini aynı zamanda imzalayan Filipinler ve Endonezya vardı.

ABD bu idealizmi uygulanabilir güvenlik sözleşmeleriyle tamamlamak için Japonya ile ilave anlaşmalar konusunda görüşmeler yaptı. 8 Eylül'de ABD ve Japonya San Fransisco'da barış anlaşmasının imzalanacağı gün, ayrıca bir Güvenlik Anlaşması imzaladı. Bu kısa ama temel sözleşmede Japonya, ABD'ye ülkenin içinde ve etrafında kuvvetlerini muhafaza etme hakkını bağışladı. Bu kuvvetler, Uzakdoğu'da barış ve güvenliği sağlayacak, aynı zamanda Japonya'yı dış saldırılardan ve iç yıkımdan koruyacaktı. Kuvvetleri konuşlandırma hakkı başka sözleşmeler imzalanana kadar süresiz olarak devam edecekti ve bu hak, sadece ABD'ye bağışlanmıştı. Güvenlik Anlaşması'nın ayrıntılarını yerine getirmek için 28 Şubat 1952'de imzalanan İdari Sözleşme, bu tür kuvvetlerin mevzilenmesini, araç gereçlerin kullanımını, harcamaların paylaşılmasını ve Amerikan birliklerinin imtiyazlarını, muafiyetlerini ve yetki alanlarını büyük bir özenle taahhüt etti. Meclis Güvenlik Anlaşması'nı onayladı, ama birçok Japon yeniden silahlanmanın tehlikeleri, maliyeti, kapsamı ve aynı zamanda anayasaya uygunluğu konusunda endişe duydu.

ABD, Japonya'nın bağımsızlığını tekrar kazanmasının ardından, olası bir Japon diktatörlüğünün tekrar hortlamasından korkan huzursuz müttefikleri yatıştırmak için onlarla başka sözleşmeler imzaladı. Filipinliler'i teskin etmek için, ABD, eski sömürge ile 30 Ağustos 1951'de karşılıklı bir yardımlaşma anlaşması imzaladı. Gelecekteki olası Japon askeri uyuşmazlığından korkan Avustralya ve Yeni Zelanda'yı rahatlatmak için, iki gün sonra ANZUS Paketi¹ imzalandı. Temelde

1 *Australia, New Zealand, United States Security Treaty* (İng.)

Japonya'ya karşı korunmak için tasarlanan bu sözleşmeler, daha sonra ABD için Asya'da militan komünist güçlere karşı gruplar oluşturmakta bir temel teşkil etti. Japon Barış Anlaşması kapsamlıydı. Bu anlaşma, sadece çok yönlü San Francisco Barış Anlaşması'nı değil, aynı zamanda Japonya ile üçüncü ülkeler arasında birçok iki yönlü veya çok yönlü sözleşmeler de içeriyordu. Bu düzen, Asya'da bir dönemi sona erdirdi ve bir diğerinin habercisi oldu.

KRONOLOJİ

1945	MacArthur SCAP'ı belirledi; İlk Teslim Sonrası Politikası; Ticaret Birliği Kanunu; endüstride ve askeriyede temizlik.
1945-1948	İlk aşama: Reform
1946	İmparator ilahilikten vazgeçiyor; toprak reform kanunu
1946-1947	Yoshida Shigeru başbakan oluyor (Liberal).
1947	Yeni anayasa ilan ediliyor.
1947-1948	Başbakan Katayama Tetsu (Sosyalist koalisyon)
1948	Greve-hayır kanunu; Başbakan Ashida Hitoshi (Demokratik)
1948-1952	İkinci aşama: İyileşme
1948-1954	Yoshida tekrar başbakan
1949	Mali kesinti
1950	Kore Savaşı patlak verir (25 Haziran).
1951	MacArthur kovulur, yerine Ridgway geçer; San Francisco'da barış anlaşmasının imzalanması (4-8 Eylül); Japonya-ABD Güvenlik Anlaşması (8 Eylül).
1952	28 Eylül'de İdari Sözleşme imzalanır; Japonya bağımsızlığını kazanır (28 Nisan); Milliyetçi Çin ve Hindistan ile ayrı anlaşmalar.
1954	Burma ile barış anlaşması
1956	Sovyetler Birliği ve Filipinler ile ilişkilerin düzelmesi
1958	Endonezya ile barış anlaşması

Çağdaş Japonya (1952'den itibaren)

İç Meseleler-Siyaset

Japonya'nın işgalinin ardından imzalanan barış anlaşmasından sonra, 1950'lerde birçok işgal reformlarının devam ettiği, ama bazılarının aşamalı olarak sona erdiği bir geçiş dönemi yaşandı. Daha sonra, Japonya 1960 senesinin ilkbaharında Amerikan Güvenlik Anlaşması'nın gözden geçirilmesi üzerine yaşanan ayaklanmaların ardından, iç ve dış meselelerde yeni programlar ve hedefler başlattığı on iki yıllık bir döneme girdi. 1972 yılının sonu, Okinawa ve Ryukyus'un idari denetimine, Çin Halk Cumhuriyeti ile ilişkilerin düzelmesine ve savaş dönemi koşullarından kaynaklanan bazı temel sorunların çözülmesine tanık oldu. Buna rağmen, Japonya daha çok hareket özgürlüğünün ve daha yüksek uluslararası mevkinin yaşandığı bir döneme girdi.

Siyasi hayatta 21. yüzyıla doğru Japonya tek parti hâkimiyetine (Liberal-Demokrat) ve o partiden çıkan bir başbakanlar serisine tanık olmaya devam etti. Solun partileri yıllarca ikincil konuma indirildi. 7 Ocak 1989'da, 1926'dan beri tahtta oturan ve hükümdarlığı en uzun süren İmparator Hirohito yavaş ilerleyen bir hastalıktan sonra vefat etti. Hirohito tarihte en uzun süreli Japon imparatorluk soyunda 124. sırada idi. Kökeni efsaneye göre, 11 Şubat MÖ 660'a dayanıyordu (sadece yedi hükümdar kadındı; sonuncusu olan İmparatoriçe Meisho 1629'dan 1643'e kadar ülkeyi yönetti). Hirohito ile II. Dünya Savaşı'yla bağlantılı son esas uluslararası figür yok oldu. 1933'te doğan en büyük oğlu Akihito tahta çıktı. Uygun ve yaygın bir ulusal yas döneminden sonra, 12 Kasım 1990'da Akihito 156 ülkenin yüksek rütbeli kişilerinin tanıklığındaki bir Tokyo merasiminde, Japonya'nın 125. imparatoru olarak tahta oturdu. Heisei (Barışı Sağlamak) olarak bilinen hükümdarlığı sırasında, ulusal savaş dönemi suçlarıyla ilgili meseleleri ve süregelen imparatorluk ailesinin tam olarak şeklini konu alan tartışmaları miras olarak aldı.

Barış Anayasası (Heiwa Kenpo) olarak da bilinen 1947 Anayasası (Shijitai/Kyuji-tai) savaş sonrası Japonya'nın kurucu yasal belgesidir. Bir zamanlar ilahi bir kimliğe sahip olan savaştan önceki imparatorun varlığı törensel bir role indirgendi. İmparator, Avrupalı hükümdarlar gibi saltanatı sürdürdü ama ülkeyi yönetmedi; resmi olarak devletin başı sayılmadı. İmparator Hirohito ve kabine üyeleri daha önceki Meiji anayasa belgesini daha liberal bir anayasayla değiştirmeye pek istekli değildiler. Japonların hassasiyetini yatıştırmak için, yeni belge daha öncekinin düzeltilmiş bir şekli olarak kabul edildi ve adı "İmparatorluk Anayasası'nı Gözden Geçiren Yasa Tasarısı" oldu. 1945'in sonlarında, Başbakan Shidehara Kijuro değişiklikleri gerçekleştirmek için anayasal biliminsanlarından oluşmuş bir heyetin başı olarak, sorumlulukları olmayan devlet bakanı Joji Matsumoto'yu atadı. 1946 yılının Şubat ayında ilan edilen öneriler daha ziyade muhafazakârdı. MacArthur onları reddetti ve SCAP'a yeni bir sürümünü tasarlamasını emretti. İngilizce yazılan, daha sonra çevrilen ve hükümete sunulan taslak, bazı itirazlarla karşılaştı ama imparator, Diet'in iki meclisi olan Konsey Meclisi ve Temsilciler Meclisi'nin yaptığı gibi belgeyi onayladı. İkinci mecliste sadece beş olumsuz oy vardı ve kadınların da oy kullandığı ilk seçimdi. İmparator onayını resmi olarak mühürledi ve anayasa 3 Mart 1946'da yürürlüğe girdi.

Amerikalılar tarafından desteklenen, yaklaşık beş bin kelimededen oluşan ve edebi bir dil yerine konuşma diliyle yazılan anayasa, anlam itibarıyla güzel söz söyleme sanatından yoksundu. On bir bölümü ve 113 bendi kısa ve özdür. Bu bölümler aşağıdaki gibidir: I) İmparator, 1-8; II) Savaştan Vazgeçme, 9; III) Halkın Hakları ve Görevleri, 10-40; IV) Diet (Japon Parlamentosu), 41-64; V) Kabine, 65-75; VI) Yargı, 76-82; VII) Maliye, 83-91; VIII) Özerk Yerel Yönetim, 92-95; IX) Düzeltmeler, 96; X) En Üstün Yasalar, 92-99 ve XI) Tamamlayıcı Hükümler 100-103.

İmparatorluk ailesinin başı olarak (koshitsu) imparator, (I:1-8) devletin ve halk birliğinin simgesiydi ve konumunu saltanat gücüne sahip olan halkın iradesinden alıyordu. İmparatorluk tahtı hanedana aitti ve Diet'in en kıdemli erkek mirasçısı sayesinde çıkarılan İmparatorluk Aile Kanunu'na uygun bir zincir izleniyordu. Kabine meseleleri için imparatorun tavsiyesi ve onayı gerekliydi; kanunun sağladığı şekliyle eylemlerin uygulanmasında yetkisini devredebilmesine rağmen, anayasada belirtildiği gibi devlet işlerini yürütebiliyordu. İmparator, kabinenin başbakan olarak belirlediği çoğunluk partisinin liderini ve aynı zamanda Yüce Mahkeme'nin başyargıcını atıyordu. Kabinenin tavsiyesi ve onayıyla on temel görevi vardı. Bu görevler arasında anayasa ve diğer yasal işler konusunda değişiklikleri duyurmak, Diet'i toplantıya çağırarak, daha alt kademedeki meclisi feshetmek, devlet bakan-

larını atamak veya görevlerine son vermek, yabancı diplomatları ağırlamak ve me-rasim görevlerini yerine getirmek vardı. Diet'in onayı olmadan herhangi bir mülk veya hediye alamazdı.

1901 yılında doğan Prens Hirohito, 1908-1911 yılları arasında Gakushuin Yaşıtlar Okulu'na gitti, daha sonra özel bir imparatorluk enstitüsüne devam etti (1914-1921). 1914'te altı aylık bir Avrupa turuna çıktığı zaman, yurtdışına çıkan ilk veliaht prens oldu. 1921'de babası İmparator Taisho zihinsel bir hastalığa yaka-lanınca onun vekili oldu. Beş sene sonra, babasının ölümünün ardından, 1926'da Showa İmparatoru olarak tahta çıktı. 1924 yılının daha erken bir döneminde uzak-tan kuzeni olan Prens Nagako ile evlendi, çiftin iki oğlu ve beş kızı oldu. Veliiaht Prens Akihito ilk erkek evlat, ama beşinci çocuk idi. Hirohito'nun hükümdarlığı barış dolu yıllar olan 1920'lerde başladı, ama 1930'larda ülkede askeriye'nin yük-selişi ve yurtdışına seferleri ile tanındı. 1931'de ordu Mançurya'yı topraklarına kattı; 1937'de Kuzey Çin'i işgal etti; Pearl Harbor saldırısı gerçekleştiği zaman kıyı Çin'de ve Vietnam'da kendini sağlama aldı.

İlerleyen on yıllık dönemlerde Japonya'nın savaş dönemi kayıtları için impara-torluğun sorumlulukları konusunda tartışmalar ortaya çıktı. Askeri liderler impa-ratoru yurtdışındaki bütün olaylardan haberdar ediyor, kendisi de üstü kapalı bir şekilde onay veriyordu. Bütün savaş olayları onun adına gerçekleşmesine rağmen, savaştan sonra her türlü suçlamadan kaçtı. MacArthur Amerikalı bir şogun olarak Hirohito'nun tahtta kalmasına izin verdiğinde, siyasi nedenlerle aklandı; bu du-rum, MacArthur'un ülkede barışçıl devamlılığı ve halkın sadakatini garantilemek için imparator aracılığıyla SCAP önlemleri almasına izin verirken, reformların ger-çekleşmesini daha kolay kıldı. Japon tarihi yabancı işgaliyle birleşti.

İmparator Showa hayatının geri kalan kısmında ulusal konularda faal oldu ve anayasa tarafından ona verilen birçok törensel görevi gerçekleştirdi. 1300 yıllık güçlü bir kuruluş olan İmparatorluk Aile Bürosu kraliyetle ilgili olumsuz bilgileri dışarıya sızdırmasına karşın, imparatorluk ailesi güçlü siyasi varlığını sürdürdü. 1978'de A sınıfından on dört savaş suçlusunun Yasukuni Şinto Mabedi'ne gömül-düğünü öğrenen İmparator Showa o bölgeyi boykot etti. Kendisi aynı zamanda ülkenin tekrar uluslararası hayata geri dönüşünde önemli bir rol oynadı. Showa yurtdışına seyahat eden ilk imparator olarak 1971'de İngiltere'yi ziyaret etti ve orada Kraliçe II. Elizabeth ile tanıştı. Dört sene sonra, Washington dahil olmak üzere ABD'ye gitti ve orada Başkan Gerald Ford bir akşam yemeğinde onu ve imparatoriçeyi misafir etti. Sarayda hobisi olan denizcilik biyolojisi ile ilgilenirdi ve esas itibarıyla denizaneleri hakkında dokuz bilimsel makale yayımladı. 1989'da kanserden öldükten sonra, babası İmparator Taisho'nun yanında Hachioji'de im-paratorluk anıtmezarına defnedildi.

Hirohito'nun oğlu Akihito veya İmparator Heisei, Showa'yı izledi. Delikanlıyken Gakushuin Yaşıtlar Okulu'na gitti ve Quaker mezhebinden bir öğretmen olan Elizabeth Gray Vining ile İngilizce eğitim aldı. 1959'da eş olarak imparatorluk ailesine halktan giren ilk kadın olan Michiko Shoda ile evlendi. Üç çocukları vardı: Veliht Prens Naruhito, Prens Akishino (Fumihito) ve Sayako Kuroda. Akihito hâlâ veliaht prens iken, eşiyle birlikte otuz yedi ülkeyi ziyaret etti. Tahta çıktıktan sonra, o ve eşi on sekiz ülkeye ve ülke içinde kırk yedi vilayete daha resmi ziyaretler yapmaya devam ettiler. 1996'da İngiltere'ye bir resmi ziyarette bulunurken, Garter şövalyesi unvanını aldı; bu şerefi alan tek Avrupalı olmayan kişi kendisiydi.

İmparator Heisei anayasal kısıtlamalara ve devam eden Asya gerginliğine rağmen, Japon işgali ve Asya ülkelerinde savaş dönemi kayıtları için üzüntüsünü dile getirdi (ama açıkça özür dilemedi). Heisei babasının ölümünün hemen ardından, özellikle Japonya'nın Kore'deki mirasına dikkat çekti ve Çin'e 1989 ile ilgili sürekli pişmanlık notları sundu. 2002'de o ve imparatoriçe Marianas Adaları'nda II. Dünya Savaşı'nda korkunç çatışmaların yaşandığı bölge olan Saipan'ı ziyaret etti ve öldürülen herkes için dua etti. Babası gibi, Yasukuni Mabedi'ni boykot etti. Babasının hobisini devam ettiren Heisei de deniz biyolojisine, özellikle balık bilimine ilgi gösterdi ve bu konuda hem İngiliz hem de Japon dergilerinde bilimsel yazılar yayımladı.

İmparatorun rolünü ana hatlarıyla belirten anayasa bölümünün ardından, savaştan çekilirken kısa ve çekişmeli olan II. bölümün 9. makalesinde savunma sözleri mevcuttu:

1. Adalet ve düzene dayalı uluslararası barışı içtenlikle arzulayan Japon halkı, milletin egemenlik hakkı olarak sonsuza dek savaştan ve uluslararası anlaşmazlıkları çözmek için güç tehdidinden ve kullanımından vazgeçecektir.
2. Bir önceki paragrafın amacına ulaşmak için toprak, deniz ve hava kuvvetleri ve diğer savaş potansiyeli hiçbir zaman sürdürülmeyecektir. Devletin savaşçılık hakkı tanınmayacaktır.

Bu vazgeçişin kaynağı tartışmalıdır. Bir teoriye göre, Başbakan Shidehara Kijuro Japonya'yı korumak için bunu askeri bir tutum olarak istiyordu ve bu fikri, onay veren MacArthur'a sundu. Diğerlerine göre, SCAP'ın hükümet bölümü bunu başlattı. Kaynağı ne olursa olsun, Diet bunu destekledi. Bu çekilmenin kabul edilişi kısmen imparatoru savaş suçlusu olarak yargılanmaktan koruma arzusuyla, çünkü imparator bazıları için ülkenin savaş siyasetinin mimarı sayılıyordu.

Tarih kısa bir süre sonra bu vazgeçiş demode kıldı. 1947'den sonra, ABD ile Sovyetler Birliği arasında Soğuk Savaş gelişti. 1949'da, Çinli komünistler ülkelerinde kendi rejimlerini kurdular. ABD şimdi komünizmin coğrafi olarak daha fazla yayılmasını engellemek için Asya'da bile müttefik arayışına girdi. 1950'de

Kore Savaşı'nın patlak vermesinin ardından (1953'e kadar devam etti), MacArthur olası bir saldırıyı püskürtmek için 75.000 güçlü Ulusal Polis Rezervi'nin (NPR¹) oluşturulmasını emretti. 1952'de yeni Ulusal Güvenlik Ajansı (NSA²), Ulusal Polis Rezervi'ni denetlemek için kuruldu. İki sene sonra, Ulusal Güvenlik Ajansı, Japonya Savunma Ajansı olarak değişti. Ulusal Polis Rezervi ise Japonya Öz Savunma Kuvvetleri (JSDF³, *jieitai*) oldu. Birçok olayda Yüksek Mahkeme güç kullanımından vazgeçişin anayasallığını destekledi.

Sivil denetimli Japonya Öz Savunma Kuvvetleri'nin komuta zincirinde başbakan, işlevsel denetimdedir. Savunma bakanı idari konularda başkanlık eder. Mecburi askerlik yasaktır. Gönüllüler on sekiz ila yirmi beş yaş arasındadır ve yaklaşık üç bin kadın askerliğe yazılmıştır. Japon Öz Savunma Gücü üç askeri ögeye bölünmüştür: Ordu (Japonya Kara Kuvvetleri); beş denizcilik bölgesi ile donanma (Japonya Deniz Öz Savunma Kuvvetleri) ve üç hava savunma gücüyle hava kuvveti (Japon Hava Öz Savunma Kuvvetleri). 2005 yılında Japonya Öz Savunma Kuvvetleri'nde toplam 249.330 personel mevcuttu; bunların 147.732'si orduda, 44.327'si donanmada ve 45.517'si hava kuvvetlerindeydi ve 1849 kişi de Birleşik Personel Bürosu'ndaydı. Büro başkanının halktan biri olması gerekiyordu; bu görev daha yüksek siyasi ve ticari görevlere yükselmek isteyen hırslı bürokratlar tarafından tercih edilmiyordu. Sadece Nakasone Yasuhiro adında bir başbakan (1982 ile 1987 arasında üç kabinede) Japonya Öz Savunma Kuvvetleri'nde başkan olarak hizmet etti.

Teknik olarak bütün Japonya Öz Savunma Kuvvetleri'ndekiler gönüllü halktır ve uygun yargıda sivil mahkemelere tabidirler. Açıkça nükleer silahlara izin verilmediği bellidir ve yurtdışından ithal edilmeleri veya yurtdışından gelip ülke içinden transit geçmeleri yasaktır. Bunun yanı sıra, silahların ithali de yasaktır. Askeriye ayrılmış olan bütçe gayrisafi milli hasılanın, yani üretilen malların ve hizmetlerin toplamının %1'i kadardır. Askeriye ayrılan (harcamaların çoğu ABD'ye dayanır) bu kadar düşük bir yüzdeyle, ulusal çabanın büyük bir kısmı sivil sektöre odaklanmıştı. Bu gerçek, Japonya'yı dünyanın en zengin ikinci ülkesi yapıyor ve satın alma gücü değer eşitliğinde (parite ya da aynı malın farklı kurlarda fiyat farklılıkları) Çin'den sonra üçüncü konumuna getiriyordu.

Japonya Öz Savunma Kuvvetleri, yurtiçi doğal afetleri hafifletmekle faal olarak ilgilendi. ABD askeri ögeleri ile toprak sınırları içinde ortak çalışmalar yürüttüler. Donanma kuvvetleri ülkedeki güçlü savaş karşıtı duygular yüzünden, ekonomik kara bölgesinde (uluslararası terimlerle kıydan 322 km uzak olarak tanımlanır)

1 *National Police Reserve* (İng.)

2 *National Safety Agency* (İng.)

3 *Japon Self-Defense Force* (İng.)

operasyonları yaygınlaştırmakta olağanüstü temkinli davrandı. 2001’de bir Kuzey Kore casus gemisini batırdı ve birkaç sene sonra bölgeden bir Çin nükleer denizaltısını kovaladı. Operasyonlarını aynı dikkatle, insancıl ve barış koruyucu rollerle uluslararası sulara yaydı. 1991’de, Paris Arabulucu Anlaşmaları’na yol açan Kamboçya görüşmelerine katıldı.

1992’de Diet, mültecilerin ülkeye dönmesinde lojistik destekte, altyapının tekrar inşasında ve yurtdışında seçimi gözetlemede katkıda bulunmak üzere Birleşmiş Milletler Arabulucu İşbirliği Yasası’nı çıkardı. Birinci savaşta, İran Körfezi’nde mayın tarama görevini üstlendi. 1993’te elli üç üye arabuluculuk görevi için Mozambik’e gitti. Ancak Birleşmiş Milletler’in karışmamasıyla, ama ABD’nin talebi üzerine, 2004 yılında Avustralyalılar tarafından korunan bazı silahlı birlikler Irak Savaşı’na bulaştı. Savaş sonrası dönemlerde, ilk kez “öz savunma güçleri” diye farz edilen güçler yurtdışında arabuluculuk dışında faaliyetlerle meşguldüler. Yurtiçindeki muhalefet bu değişebilen ve devam eden bağlılığa karşı sesini yükseltti. Ancak Diet, Afganistan İçsavaşı sırasında Bengal Denizi’nde Kalıcı Dostluk Operasyonu’nda görev ikmaline izin verdi. 2007’de arabuluculuk görevi için yedi memur Nepal’e gönderildi. Uluslararası meselelerde Japonya’nın faal olarak askeri katılımına izin vermek için bir yasa değişikliği konusunda yıllarca tartışmalar yapıldı. İşin ilginç yanı, yasaklayıcı maddeyi muhafaza etmeyi arzu eden taraf, SCAP’ın dayattığı kısıtlamayı eleştiren sol kanattı. Değişimi savunanlar, sağ kanadın, özellikle son elli yılın büyük bir kısmında, başta olan Liberal Demokrat Parti’nin etrafında gruplanmışlardı.

Barışçıl ve bilimsel uzay keşfi de hükümetin gündemindeydi. 2003’te üç bağımsız kurum, Japonya Uzay Keşif Bürosu’nu kurmak ve yörüngeye uydular göndermek üzere birleşti. “Göklere Ulaşmak, Uzayı Keşfetmek” programı asteroitleri inceledi ve NASA ile birleşerek uzayda karbondioksitin etkilerini ve küresel nükleer yağmurun türünü araştırdı. Bu kurumlar, iletişim ve iklim gözetleme uyduları fırlattılar. İçinde personel bulunan hiçbir uzay gemisi fırlatılmadı. Uzaya ulaşan tek Japon astronot, 1992’de bir Sovyet mekik heyetinin üyesiydi.

Anayasa, başbakan ve onun kabinesinde merkezileşmiş hükümetin idari kolunu açık ve kesin olarak belirtmeye devam eder. Siyasetin üzerinde olan imparator, bu siyasi ögenin bir parçası sayılmaz. 1885’te Meiji Anayasası’ndan dört yıl önce ortaya çıkan başbakanın konumu, Diet’in üyeleri arasından belirlenir. Genellikle bu mevki iktidarda olan çoğunluk partisinin başkanına verilir. Bu parti de, senelerce Liberal Demokrat Parti olmuştur. Normal şartlarda, dört sene boyunca görev başında kalan başbakan, Diet’in herhangi bir kanunu reddettiği veya güvensizlik oyu aldığı durumda görevini kaybeder. Başbakanın idari görevlerinin yanı sıra, anayasa hem yurtiçi hem de yurtdışı meseleleri içeren yedi özel görev listeler.

Başbakanın ofisi on iki bürodan oluşur: Savunma Bürosu, Ekonomik Planlama Bürosu, Çevre Bürosu, Çevre İhtilafları Koordinasyon Komisyonu, Adil Ticaret Komisyonu, Hokkaido Gelişme Bürosu, İmparatorluk Aile Bürosu, İdare ve Koordinasyon Bürosu, Ulusal Toprak Bürosu, Ulusal Kamu Güvenlik Komisyonu, Okinawa Gelişme Komisyonu ve Bilim ve Teknoloji Bürosu.

Dört senelik bir dönem, bir başbakanın hükümette kişisel bir mühür bırakması için çok kısa bir dönemdir ve kendisi genellikle meslekten eski bir bürokrattır. Bu kısa görev süreleri başbakanın etkisini zayıflatır ve uzun vadeli bir siyaset sürdürmesini, uluslararası politikayı verimli bir şekilde yönetmesini zorlaştırır. Başbakan genellikle kabinesine ve siyaset meselelerinde tavsiye almak için bürokrasiye bağlıdır. Başbakan çekildikten sonra, ticarete veya sanayide üst düzey bir idareci konumunu kabul edebilir.

Başbakan 21. yüzyılın ilk on yıllık döneminin sonunda, 10 bakanlıktan oluşan kabineyi tayin eder. Bu bakanlıklar aşağıdaki gibidir: Tarım, Orman ve Balıkçılık; Ekonomi, Ticaret ve Sanayi; Eğitim, Kültür, Spor, Bilim ve Teknoloji; Çevre; Maliye; Dışişleri; Sağlık, İşgücü ve Refah; İçişleri ve İletişim; Adalet; Toprak, Altyapı ve Ulaşım. Bunların arasında en önemlileri Maliye ve Ekonomi, Ticaret ve Sanayi Bakanlıklarıdır. Bunlar, devletin temel ekonomik meseleleriyle ilgilenir. Kabinenin en az yarısı Diet üyesi olmalıdır.

Bakanlık faaliyetlerini koordine eden organ, baş kabine sekreterliğidir. Bu birim, siyasi araştırmaları birleştirir, ölçer, idare eder ve toplantılar için malzeme toplar. Kabine Yasama Bürosu yasama konusunda tavsiyede bulunur. Bağımsız bir denetim heyeti, hükümet harcamalarını inceler; bir güvenlik konseyi başbakan ve kabinesine maaşlarla ulusal sivil konularda tavsiyede bulunur. Bunun yanı sıra, mesken, maliye, iletişim, ulaşım ve diğer milli meselelerle ilgilenen yaklaşık yüz yarı-özerk kamu kuruluşu ve yedi özel kurum bulunmaktadır. Kabine üyeleri bürokrasinin üst kademelerinden ve egemen siyasi kişiliklerin ve grupların arasından seçilir. Kabine üyelerinin kısa dönemleri, onları siyaset meseleleriyle ilgili tavsiyelerde bürokratlara aşırı bağımlı kılar. Yasa tasarılarının çoğu çeşitli bakanlıkların odalarında ortaya çıkar ve daha sonra parlamentoya sunulur.

Hükümetin idari kolunun önemli bir bölümü olan merkezi bürokrasi, yaklaşık 1 milyon görevliden oluşur ve bunların %40'ı özelleştirilen posta hizmetindedir. Devlet memurları iki gruba ayrılmıştır: "Özel" sınıf rekabete dayalı sınavlara girmez. Bu sınıftan kabine üyeleri, bağımsız dairelerin başkanları, Japonya Öz Savunma Kuvvetleri üyeleri, Diet memurları ve dış hizmet personeli çıkar. Ulusal devlet memurlarının çoğu, rekabete dayalı sınavlarla işe alınan "kadrolu" sınıfa dahildirler.

Sırasıyla "kadrolular" da alt ve profesyonel kademelere ayrılır. Bu sonuncusu ise, iyi tanımlanmış seçkinler sınıfıdır. Yüzyıllar sonra, modern dönemlere doğru

bürokratlar, imtiyazlı konumları nedeniyle hem saygı gördüler hem de toplumdaki üstünlükleri ve halktan uzak durmaları yüzünden nefret edildiler. Bürokratlar gayretli ve çalışkan olmalarıyla tanınır. Yükselmek için düzenli aralıklarla sınavlara girerler. Bazıları görevden erken çekilirken, siyasette veya özel sektörde ve kamu sektörlerinde yüksek kazançlı işlere girerler. Bürokratlar, siyasetçiler ve iş çıkarları arasındaki bağlar, özellikle benzer aile geçmişlerine sahipseler ve itibarlı üniversitelerden mezun iseler, oldukça sıkıdır. Bütün memurların yaklaşık üçte biri Tokyo Üniversitesi'nden ve %15'i Kyoto Üniversitesi'nden mezundur.

Anayasanın VIII. bölümü yerel hükümetin türü hakkında genel bir bilgi verir. Ayrıntıları tasarlamak Diet'e bırakılmıştır. Bütün vilayet ve belediye birimleri 1947'de çıkarılan Yerel Özerklik Kanunu'na göre düzenlenir. İdari yönetim merdiveninde merkezi bürokrasinin altında kırk yedi vilayet bulunur; bunların kırk üçü kırsal kesime aittir. Diğer dördünün adı şöyledir: Tokyo (anakent bölgesi); Osaka, Kyoto ve Hokkaido. Büyükşehirler belediye bölgelerine ve daha sonra kasabalara, seçim bölgelerine, alt ilçelere veya vilayetlere ayrılmıştır. Kırk yedi yargı alanının her biri çeşitli ve kapsamlı görevlerden sorumlu olup bir vali tarafından yönetilir ve tek meclisli bir kurulu vardır; dört senede bir halk oylaması ile seçilir. Vali bölgesel vergilendirme ve ulusal hükümet tarafından finanse edilen projelerden sorumludur.

Kuruluşun en alt kademesinde şehirleri, kasabaları ve köyleri içine alan 32.000 belediye vardır. Şehirler, içinde bulundukları daha büyük otoritelerden bağımsız olarak özerk birimlerdir. Bir belediye reisi, halk oylamasıyla seçilen meclislerle dört senelik bir dönem için hükümetin başına geçer. Hükümetin en alt kademesinde birçok özerk kasaba ve köy bulunur. Bu iki temel idari merkezin altında Tokyo'ya ait yirmi üç belediye bölgesi bulunur ve daha küçük şehirlerin yanında geniş olarak "gösterilen" on bir kentsel bölge bulunur. Bu şehirlerde yaklaşık 1 milyon nüfus yaşar. Bu on bir şehir şunlardır: Fukuoka, Hiroshima, Kawasaki, Kita-Kyushu, Kobe, Kyoto, Nagoya, Osaka, Sapporo, Sendai ve Yokohama.

Hükümet sistemi aşamalı olmasına rağmen, Japonya federalden ziyade birimsel bir sistemdir. Bölgesel yargı alanları idari ve mali konularda çoğunlukla ulusal hükümete bağlıdır. İçişleri ve İletişim Bakanlığı ve diğer kabine bakanlıkları bölgesel meselelere müdahale etme hakkına sahiptir. "%33 özerklik" terimi genellikle bölgesel hükümeti tanımlamak için kullanılır, çünkü yöresel kaynaklardan elde edilen gelirlerin daha düşük olan miktarı budur. Buna rağmen, kasaba halkı güçlü bir bölgesel cemaat duygusuna sahiptir ve Tokyo ile Kyoto gibi daha yenilikçi yargı alanları, kendi bölgelerinde daha sonra ulusal hükümetin kopyaladığı ilkeleri benimsediler.

Hükümetin ikinci kolu, yasama organı veya parlamento (*kukkai*). Diet olarak bilinen parlamento, iki meclisli bir kuruldur (IV: s. 41-62). Devlet gücünün en

yüksek organı ve ülkenin tek kanun yapıcısıdır. Kurul Üyeleri Ayan Meclisi (*Sangi-in*) 242 üyeden oluşur, 146'sı 47 vilayet bölümlerindendir, geri kalan 96'sı tek bir ulusal listeden, partiler tarafından seçilir. Hepsisi altı sene boyunca görev başında kalır, yarısı aşamalı sürelerle her üç senede bir seçilir. Başbakan Alt Meclis'teki yasa tasarılarını reddedebilen bu meclisi dağıtamaz. Bu Alt Meclis de üçte iki çoğunlukla vetoyu geçersiz kılabilir. Daha alt kademedeki Temsilciler Meclisi (*Shugi-in*) ikisi arasında en güçlüsüdür. Dört sene boyunca görevde kalan 480 üyesi vardır, bunların 300'ü tek üyeli bölgelerden seçilir ve diğer 180'i de partinin liste sisteminde 11 siyasal seçim partisinden nispi temsille görev başına gelir. Diğer görevlerin arasında başbakanı seçmek, kanunları geçirmek, bütçeyi düzenlemek ve anlaşmalar imzalamak vardır. Bunlar, personelin daha sık değişmesini gerektiren çalkantılı siyaset yüzünden, hizmet dönemlerini ender olarak tamamlar.

Hükümetin üçüncü kolu yargı organıdır (VI: s. 76-82). Bütün yargı sistemi, Anayasa Mahkemesi'ni ve kanun tarafından tespit edilmiş daha alçak kademedeki mahkemeleri (üç alt kademe) yetkili kılmıştır. Anayasa Mahkemesi bir baş yargıçtan ve kanunun tayin ettiği kadar (on beş) yargıçtan oluşur. Anayasa Mahkemesi herhangi bir kanun düzeninin veya olağan ya da resmi bir fiilin anayasallığını tespit edebilecek güce sahip olan son başvuru mercidir. Davalar, halkın güvenliğinin tehlikeye atıldığına dair bir karar verilmedikçe, halka açık olarak yürütülür. Jüriler 2004 yılına kadar devreye girmemişti. Yüz sene önce Japonlar, kıtasal Avrupa yönetmeliklerini benimsemeye karar verdiler. Anayasanın yanı sıra Medeni, Medeni Yargılama, Ceza, Ceza Yargılaması ve Ticari olmak üzere beş yönetmelik vardır.

Baş yargıç, kabinenin seçmesinin ardından, imparator tarafından atanır. Diğer on dört yargıç da kabine tarafından atanır. Her on senede bir, referandumla bir adalet görev süresi onaylanmalıdır. Pratikte yargıçlar hemen hemen her zaman tekrar seçilir ve yetmiş yaşına kadar hizmet etmelerine izin verilir. Tarihsel olarak Anayasa Mahkemesi çok küçük bir rol oynamıştır. İhtilaftan ve aleniyetten kaçınan yargıçlar genellikle halk tarafından tanınmazlar. Seçkin bürokrasi örneğindeki gibi, yargıçların doğal olarak bir hukuk geçmişleri vardır ve itibarlı üniversitelerde okumuşlardır. 2009'da altı Yüksek Mahkeme yargıcı Tokyo Üniversitesi'nden mezundu ve üçü Kyoto Üniversitesi'ndendi. Baş yargıç ve diğer bağlı on dört yargıç "Büyük Kürsü" olarak tanınır. Bu kürsü, her biri beş yargıçtan oluşan üç "Küçük Kol"a ayrılır. Bu beş yargıç gelen başvuruları dinler ve onları Büyük Kürsü'ye tavsiye eder.

Anayasa Mahkemesi, kanunların anayasallığını gözden geçirmeye yetkili tek mercidir. Genellikle Anayasa Mahkemesi hukuki eleştiri yapmayı pek istemez, çünkü siyasi meselelere karışmayı arzu etmez. Japon Öz Savunma Gücü'nün anayasallığı, Şinto törenlerine kamu otoritelerinin destek olması veya okul ders kitaplarının

içeriğini tespit etmekte eğitim bakanlığının yetkisi gibi kararlar alınırken, mahkeme genellikle hükümete riayet eder.

Bir sonraki alt hukuk kademesi Fukuoka, Hiroshima, Nagoya, Osaka, Sapporo, Sendai, Takamatsu ve Tokyo'daki sekiz Yüksek Mahkeme'dir. Bunlar, her birinde birkaç vilayetin bulunduğu yapılar gibi hizmet eder. Tokyo Yüksek Mahkemesi'nin özel bir kolu, Fikri Mülkiyet Yüksek Mahkemesi'dir. Bunun yanı sıra, Akita, Kanazawa, Matsue, Miyazaki, Naha ve Okayama'da altı şube bulunur. Ardından, dört mahkemesi bulunan Hokkaido dışında her bir vilayette birer tane bulunan Bölge Mahkemeleri gelir. Bunların ağır suç ve medeni hukuk davalarında özgün yargılama yetkileri vardır. Bu davalarda söz konusu parasal miktar 1.4 milyon yenin üzeridir. En büyük ceza, bir seneden fazla hapis olduğu zaman, temyiz veya ağır suç davalarında iki bağlantılı yargıca danışılmasına rağmen, her Bölge Mahkemesi'nin başında bir yargıç başkanlık eder.

Her Bölge Mahkemesi'nin aynı zamanda bütün ülkede 200'ün üstünde şubesi olan bir Aile Mahkemesi vardır. Bunlar özellikle boşanma ve çocuk suçlarını ele alırlar, ama her türlü aile kavgasında da ifade alırlar. En az sayıda olanı bütün ülkeye dağılmış olan 438 adet Dar Yetkili Mahkeme'dir. Bunlar çoğunlukla küçük hukuk davalarını ve ceza gerektiren suçları ele alırlar. Her bir mahkemenin başında bir yargıç bulunur. Buradaki hukuk davaları Bölge Mahkemesi'nde temyiz edilirken, ceza gerektiren suçlar doğrudan Yüksek Mahkeme'ye gider.

Japonya'nın dört aşamalı yargı sistemi, toplumda (merkezi bürokrasi ile birlikte) yüksek oranda hükümet devamlılığı ve istikrar sunar. Siyaset gelip geçicidir. Başbakanlar dönen kapılardan içeri girerler ve çıkarlar (1945'ten 2009'a kadar otuz bir başbakan başa geçerken, ABD'de bu süre zarfında on iki başkan ve İngiltere'de on iki başbakan başa geçti, biri de iki kez seçildi). Bu yargıçlar adil, bölünmez ve ulaşılabilir yasal müracaat yollarında Japon milletinin yapısal gücünü sağlamlaştırmaya yardımcı oldular. Ülkenin imparatorluk ailesi, birleştirici simge olarak kapalı kapılar ardında görev alırken, bu sadık sivil memurlar görüş netliği, güvenlik ve istikrar sundular.

SIYASET: SAĞ KANAT

Sağdaki muhafazakâr partiler (*Uyoku Dantai*), özellikle Liberal Demokrat Parti, teslimiyeti izleyen ilk siyasi belirsizlikten sonra, Japonya'da iktidar oldu ve sürekli olarak görev başında kaldı. Parti genellikle halk oylamasının üçte ikisini alırken, Diet'te orantılı olarak temsil ediliyordu. Parti üyeleri kalıcı bir çoğunluk oluşturmuşlardı ve düzenli aralıklarla gruplara bölünmelerine rağmen, resmi parti orga-

nizasyonlarında tekrar birleştiler. 1950'ye kadar iki ana muhafazakâr parti akımı vardı. Savaş öncesi Seiyukai Partisi'nin üzerine Liberaller eklendi. Demokratlar ve Yenilikçiler ise, Minseito'dan türedi. 1950'de Liberal Parti'yi kurmak için birleşen bu gruplar, üç sene sonra, bölünene kadar varlıklarını huzursuz bir şekilde birlikte sürdürdüler. İki sene daha iki muhafazakâr grup, 21. yüzyıla kadar siyasi hayata egemen olan Liberal-Demokratik Parti'yi (Jiyu Minshuto) oluşturmak için 1955'te tekrar birleşene kadar bağımsız olarak var oldu.

Çoğunluk partisinin içinde, konulardan ziyade kişiler hakkında hizipçilik devam etti; liderlik ömrünün kısa olduğu görüldü. Muhafazakâr amaçta sözde tekrar birleşmiş dokuz farklı grup bulunuyordu. Birçok gruptan oluşan, ancak ortak programlara, ilgi alanlarına ve sloganlara sahipmiş gibi görünen muhafazakârlar, bütün liderleri memnun etmeye çalışmanın, ama yine de güç mevkilerini, özellikle otomatik olarak başbakan seçilen parti başkanınıninkini eşit bir şekilde paylaşımının ikilemini yaşadılar. Maalesef birçok parti ihalesi arasında sadece bir başbakan seçilebilirdi. Seçilen kişi üst düzey bir mevkide kalabilmek için sadece kendi grubunun desteğini değil, diğerlerinin de işbirliğini elde etmeliydi. Muhafazakârların başka bir ikilemi de yurtiçi ve yurtdışı siyaset prensiplerini uzlaştırma sorunuydu, çünkü ABD yardımını ve ticari bağları kabul etmeleri, dünya meselelerinde Japonların tarafsızlık arzularına aykırı düştü.

Muhafazakâr amacın destekleyicileri yaşlı nesli içeriyordu. Geleneksel olarak daha muhafazakâr eski âdetlere, eski aile ve siyasi bağlarına bağlı olan bu yaş grubu, muhafazakâr seçmenler için sağlam bir temel sağlıyordu. Ekonomik ve siyasi istikrar arzu eden üst ve orta gelirli kentsel gruplar da oylarını muhafazakâr adayların lehine kullanmaya meyilliydiler. Taşra sınıfı ezici bir şekilde muhafazakârların lehine oy kullandı. Toplam seçmenlerin beşte ikisini oluşturan bu sınıf, oylarının beşte dördünü muhafazakârlar için kullandı. Bu tür güçlü bir tarımsal muhafazakârlığın önemli nedenleri vardı. Gelenek, bu soruyu kısmen cevaplıyordu. Birçok toplumda olduğu gibi, Japonya'da da tarım sektörü muhafazakâr olmuştur ve hiyerarşi ile otoriteye itaat kavramlarına kentsel bölgelerde oturanlardan daha güçlü bağlarla sadık kalmışlardır. Şehir dışındaki muhafazakârlar, toplumsal ve ekonomik değişikliklere rağmen, korudukları bölgesel parti organizasyonunu miras olarak almışlardı. Japonya'nın barışından, refahından ve bol devlet yardımlarından mutlu olan çiftçiler Japonya'nın savaştan sonraki benzersiz ekonomik gelişmesini paylaştılar. Önemli ölçüde sosyalist olan solun muhalefeti taşra seçmenlerini daha çok cezbedecek bir program hazırlayamadığı için, bu grup toplumda muhafazakâr siyasi karakterini korudu.

Savaş sonrası dönemdeki muhafazakâr başbakanlar, özellikle maliye ve dışişleri olmak üzere bürokrasiden geliyor ve Liberal Demokrat Parti'nin başkanları

olarak parti üzerinde çalışıyorlardı. İki ayrı görev döneminde, toplam olarak yaklaşık sekiz yıl boyunca hizmet eden Yoshida Shigeru (1946-1947 ve 1948-1954) işgalden bağımsızlık dönemine geçişte başkanlık etti. Savaşa karşı çıktığı için, işinden alınmadı ve görev için seçilebilir konumda oldu. Güçlü ve yetenekli bir başkan olan Yoshida Shigeru Liberal Parti'yi sıkı bir şekilde denetledi. Hem Japonya'nın diktatörü hem de SCAP'ın kuklası olarak kendisine dil uzatılırken, işgal reformlarını değiştirme kararında bağımsızlığını sergilemesine rağmen, Batı'yı savunan bir dış siyaset izledi.

İlk yıllarda gergin bir ipin üzerinde yürüyen Yoshida, MacArthur'un emirlerini veya herhangi bir konuda Japon halkının duygularını göz ardı edemedi. Ama bazı işgal kanunlarını değiştirebildi ve barış anlaşmasında Japonya'nın egemenliğini tekrar kazandı. Yoshida, Diet'in Yıkıcı Faaliyetleri Engelleme programını geçirmesini sağladı. Ulusal ekonomiyi tehdit eder gibi görünen tartışmaların zorunlu tahkimi için işgücü kanunlarının gözden geçirilmesini temin etti. Sosyalist muhalefete rağmen, Yoshida polis gücünün daha sıkı merkezi denetimini elde etti. Zaibatsu'ların da tekrar canlanmasına yardımcı oldu.

Bağımsızlığın geri kazanılması, Amerikan Güvenlik Anlaşması'nın onayından sonra gerçekleşti; bu da, Amerikan güçlerinin sürekli ülkede var olması yüzünden, Yoshida'nın kabul edip uygulaması açısından büyük bir beceri ve cesaret gerektiriyordu. Yoshida Amerikan ticari bağları için baskı yaptı, ama Komünist Çin ile de ticari bağları arzu ediyordu. Tekrar silahlanma konusunda başbakan temkinli davrandı. Japonya'nın tekrar silahlanmasına izin vermek üzere anayasa için bir tazminat istemeyi reddetti (Diet'in üçte iki çoğunluğu gerekiyordu), ancak anayasanın öz savunma tedbirlerine izin vermesiyle ilgili MacArthur'un yorumuna uymak için işgal sırasında Ulusal Polis Rezervi'nin kurdu.

Yoshida'nın ardından onun en güçlü rakibi Hatoyama Ichiro başa geçti (1954-1956). Seiyukai'nin diktatör siyasetine muhalif ve savaş sonrası bir kanun yapıcı olan ve daha sonra siyasetten çekilen Hatoyama, savaşta işgal sırasında Japonya'nın genişleme politikasını savunmuş olduğu için görevinden alındı. Görevinden alınmadan önce, diktatör karşıtı muhafazakârları birleştirmek amacıyla Liberal Parti'yi kurmuştu. 1946'da kovulduğu zaman, parti liderliğini Yoshida'ya geri verdi. Yoshida da zaten 1952'de Hatoyama'nın çıkarılması sırasında görevinde kalmak istemişti. Hatoyama hemen Liberalleri böldü ve kendi partisini oluşturdu (Japon Liberaller ve daha sonra Japon Demokratlar). Muhafazakâr çevrelerde hizipçilik doruk noktasındayken, Hatoyama nihayet Yoshida'nın çöküşüne neden oldu ve bir sonraki başbakan o oldu.

Hatoyama daha bağımsız bir milliyetçi yol izledi. Eski düzene kısmen geri dönmek isteyen Hatoyama, tekrar silahlanma konusunda daha kapsamlı bir programa

izin vermek için anayasayı gözden geçirmeyi ve imparatorluk kuralını tekrar yerleştirmeyi arzu etti. Değişiklikleri önermek için Anayasal Araştırma Konseyi'ni kurdu. Bütçeyi kısmak istedi, ama ikamet sıkıntısını gidermek için cömert bir hükümet yardımı sağladı. Eğitim bakanlığının “huzur bozucuların” üzerinde denetimini güçlendirme arzusu, seçilmiş okul yönetim kurulunun yerine, vilayet idarecilerinin atadıkları kişilerin yönetime geçmesine yol açtı. Hatoyama daha bağımsız bir dış siyasete ulaşmak için ABD ile yapılan anlaşmalarda Japonya'nın lehine değişiklikler yapmak istedi. Onun görev süresinde Komünist Çin ile ticaret arttı ve Japonya, Birleşmiş Milletler'e girişine gösterdiği muhalefeti geri çeken Sovyet Rusyası ile ilişkilerini düzeltti. Hatoyama, 1955 yılının Kasım ayında birleşmiş Liberal-Demokrat Parti'nin doğmasından sonra partiye başkanlık etti. Yaşı ilerleyince parti üzerinde olan hâkimiyetini kaybetti ve ertesi yıl liderliği bıraktı.

Başka bir muhafazakâr başbakan olan İshibashi Tanzan'ın birkaç ay için (1956-1957) başa geçmesinden sonra, Kishi Nobusuke (1957-1960) yönetimi devraldı. Hükmeden bir kişiliğe sahip olan Nobusuke, işgal edilen Mançurya'da bir bürokrattı ve Tojo'nun kabinesinde mevki sahibi olmuştu. Ama kendisi bir savaş suçlusu olarak yargılanmadı ve zamanla Liberal-Demokrat Parti'nin başkanı olarak ortaya çıktı. Görev başında kaldığı süre boyunca dayanması dikkat çekiciydi, çünkü kendini Japonlara çok fazla sevdirmemiş, özellikle muhafazakâr destekçilere daha da az sevdirmişti. Eğitim ve polis konularında merkezileşme sürecini ilerletmek istedi. 1958'de Nobusuke akademik özgürlüğe tecavüz ettiği için büyük eleştiri almasına rağmen, eğitim bakanlığı tarafından yönetilen öğretmenler için yeni bir verimlilik ölçüsü tanıttı. Aynı sene, merkezileşmiş polis gücünün yayılmasını teşvik etti.

Başka konularda Nobusuke, Amerika tarafından yönetilen Okinawa'nın Japon idaresini tekrar elde etmesi, nükleer silahların sınanmasının sonlandırılması ve Komünist Çin ile ticaret gibi geleneksel muhafazakâr altyapıları sürdürdü. Nobusuke, Diet aracılığıyla gözden geçirilmiş Güvenlik Anlaşması'nı 1960 yılının baharında zora soktukten sonra görevini kaybetti, çünkü bu hareket Tokyo'da solcuların geniş çaplı gösterilerine neden oldu ve Başkan Dwight Eisenhower'ın kısa bir süre sonra Japonya'ya yapacağı resmi ziyaretin iptal edilmesine neden oldu. Basın ve birçok Japon, başbakanın ABD başkanının ziyaretini kendi itibarı ve ilerlemesi için kullandığını düşündü. O halde, bunun sonucunda düzenlenen gösteriler Kishi'ye karşı olduğu kadar, gözden geçirilmiş olan Güvenlik Anlaşması'na da karşıydı.

Bir sonraki yükümlü kişi İkedda Hayato (1960-1964) “yeni bir ileri görüş” sözünü verdi. Meslekten bürokrat ve temiz kalpli olan Hayato, tavırları ve gerçekçi konuşmalarıyla hayatının geç bir döneminde Yoshida'nın kabinelerinden birisine maliye bakanı olarak atanmasıyla siyaset hayatına girdi. Geçmişteki çatışmaları arkasında bırakarak, işgal reformlarıyla kendini meşgul etmeyi reddetti ve Japonya tarihinin

savaş sonrası bölümünü kapattı. Hayato reformların kalıcılığını kabul ederek, içinde hem muhafazakârların hem de Sosyalistlerin uyum içinde çalışabilecekleri yeni bir parlamenter çerçeve inşa etmeyi arzu etti. Çoğunlukla ekonomik gelişmelerle ilgilenen Hayato, Japonya'nın milli gelirini iki katına çıkarmak için on yıllık bir program geliştirdi. Dış cephede temkinli bir muhafazakârlık ve "güçsüz bir duruş" sergiledi. Birçok Japon, bunu yurtdışında yeni elde edilmiş itibarın ve kazançların azalması olarak yorumladı. 1964 yılının sonlarında, Tokyo Olimpiyatları'ndan sonra hastalık yüzünden çekildi.

Onun halefi Sato Eisaku (1964-1972), dünya meselelerinde Japonya için daha yüksek bir duruş ve daha tiz bir ses sergilemeye söz verdi. Kishi'nin küçük kardeşi olan bu başbakan, partinin egemen sağ kanadı sayesinde ABD bağlarına yönelik, daha güçlü, savunmacı, Batı yanlısı bir duruşa devam etti. Buna rağmen, kendisi de bir milliyetçiydi ve "bizler bir Asya milleti olarak Asya'nın kalbini biliriz" kavramını kabul ederek bağımsız bir yol izlemeye çalıştı. Ancak ülkede sorunlar içten içe kaynıyordu. Çin ile gergin havanın yumuşaması üzerine partisi, Vietnam Savaşı'nda Amerika'nın rolü ile enflasyon, hava kirliliği ve diğer endüstriyel sorunlar nedeniyle artan ekonomik baskılar yüzünden bölündü.

Ondan sonra başbakanlığı üstlenen kişi Tanaka Kakuei (1972-1974) oldu. Kendisi alışlagelmiş görev kalıbından ayrıldı. Lise eğitimi bile almamış, eskiden bir inşaat işçisi olan Tanaka, liderlik tarzında bir değişikliğin habercisi oldu. Partinin eski bir genel sekreteri olarak, üst düzey mevkiye ulaşmak ve rakiplerini yenmek için dolaplar çevirdi. Ancak girişimci bir adam olan Tanaka, yurtiçinde Japon bolluğuna rağmen ve yurtdışına olan ilgiden kaynaklanan ekonomik sorunlarla karşılaştı. 1974'te, bu konular ve Lockheed Uçak rüşvetlerine karışması yüzünden (1983'te bir Tokyo mahkemesi ona dört senelik bir hapis cezası verdi) görevinden alındı, ama sahne arkası hileli yönlendirmelerle başbakanlık adayları konusundaki parti müzakerelerinde yüksek siyasi görüntüsünü korudu.

Sonraki yıllar (1974-1991), dokuz başbakana, skandallardan etkilenmiş kabinelere tanık oldu ve hemen hemen hepsi ekonomik ve mali önlemleri kısıtlama konusunda seçmenlerin memnuniyetsizliklerine maruz kaldı. Tanaka'nın halefi Miki Takeo (1974-1976) oldukça liberal bir politikacıydı, ama dostlarının arasına muhafazakâr saldırganları eklemek zorunda kalırken, anti-tekelci kanun dahil, önemli yasa tasarılarını geçirmeyi başaramadı. 1976 yılının sonunda, Takeo'nun partisi Alt Meclis seçimlerinde ilk kez mutlak çoğunluğu kaybetti ve Miki çekildi. Ardından, ekonomide bir sihirbaz olmamasına rağmen bu sorunlarla baş edebilen Fukuda Takeo (1976-1978) başa geçti. Daha sonra partinin eski genel sekreteri ve görev başındayken vefat eden ilk kişi olan Ohira Masayoshi (1978-1980) başa geçti. Sonra eski bir sosyalist ve kişisel rekabetle bozulmamış, rahat bir uzlaşmacı olan

Suzuki Kenko da (1980-1983) devam eden enflasyon sorunlarıyla, artan vergilerle ve eşit olmayan bir şekilde dağıtılmış kazançlardan doğan memnuniyetsizlikle uğraşmak zorunda kaldı.

Görevde en uzun süre kalan üçüncü başbakan (Yoshida ve Sato'dan sonra) Nakasone Yasuhiro (1982-1987) kendini, gücünü kullanan popüler bir parti adamı olarak tanıtan bir başkanlık tarzı vardı. Dinamik ve güçlü bir şahsiyete sahip olan Yasuhiro, istenmeyen bir satış vergisini kabul ettirmeye, zengin milli konumunu korumaya ve aynı zamanda dünya meselelerinde daha etkin bir rol elde etmeye çalıştı. Alışlagelmemiş ama başarılı bir taktikle halefi Takeshita Noboru'yu (1987-1989) kendi seçti. Noboru'nun kabinesi ünlü bir emlak şirketinden bağışlar, hisse senetleri ve ödünç para almakla ilgili skandallara karışmıştı. Görev başında sadece üç ay kalan Uno Sousuke (1989), basın onun geyşalarla eski ilişkilerini ifşa ettikten sonra çekildi. Kaifu Toshiki (1989-1991) temkinli, faydacı ve pek az görüşünü dile getirmiş bir liderdi. 1991 yılının sonunda, ardından gazi siyasetçi Miyazawa Kiichi gelene kadar, şüpheli bir şekilde dizginleri elinde tuttu. Birkaç aylık görevden sonra, münzevi kişiliği, kararsız yurtiçi siyaseti ve uluslararası konuları ele alırken gösterdiği belirsizlik yüzünden Miyazawa'nın popülerliği hızla azaldı.

Sonraki on dört sene içinde (1993-2007), dokuz adam sürekli değişerek, çoğu kısa dönem için başkanlık görevini üstlendi. Dördü bir sene veya daha az bir süre görev aldı: Hosokawa Morihiro 1993-1994; Hata Tsutomo 1994; Mori Yoshiro 2000-2001 ve Abe Shinzo 2006-2007. Ardından üçü yaklaşık iki sene görev aldı: Murayama Tomiichi 1994-1996; Hashimoto Ryutaro 1996-1998 ve Obuchi Keizo 1998-2000. En uzun süre görevde kalan başbakan, sevilen bir şahıs olan Koizumi Junichiro (2001-2006) oldu. Fukuda Yasuo 2007'de görevi üstlendi.

1993'te Hosokawa Morihiro yeni parti koalisyonu ile en üst düzey görevi elde etti. Yeni politika finansını tanıttı ve seçim sisteminde 1994'te geçirilen değişiklikler yaptı. Aynı yıl Yenilenme Partisi'nden Hata Tsutomo kırk yıl içinde ilk azınlık lideri olarak onun yerini aldı, ama sadece iki ay görevde kaldı. Daha sonra Murayama Tomiichi geldi. Tomiichi aynı yıl, Liberal Demokrat Parti'nin, kendi Japon Sosyalist Partisi'nin ve üçüncü küçük bir partinin koalisyonu sayesinde başa geçmişti. Bu sürpriz bir koalisyon idi, çünkü iki parti daha önce rakipti. Ardından, 1996'da, iki sene boyunca iki küçük parti koalisyondan çekilene kadar iktidarda kalan Hashimoto Ryutaro geldi.

1998'de, Obuchi Keizo, Liberal Demokrat Parti ve başka iki grubun desteğiyle onu izledi. Bu gruplar Liberal Parti ve Yeni Komeito Partisi'ydi. Keizo 2000 yılında felç geçirdi ve yerine Mori Yoshiro geçti. Liberal Parti koalisyonu terk etti ama dağılmış bir grup, yeni Muhafazakâr Parti ve Yeni Komeito ile bir sene için birleşti. 2001'de kendi başına buyruk Koizumi Junichiro üst düzey görevi üstlendi

ve iki kez parti başkanı olarak seçildi; bu da onun sürekli başbakanlık görevini garantilemiş oluyordu.

Nisan 2001 seçimleri Liberal-Demokrat Parti'yi (LDP) kırk altı yıl boyunca elinde tuttuğu iktidara götürdü. Bir kurul başkanı olarak Koizumi, otomatik olarak başbakan oldu. Partinin hizip sistemini, hükümet bürokratlarını, büyük endüstri ve bankaların "demir üçgenini" yeniden örgütledi. "LDP'yi değiştir, ülkeyi değiştir" sözü, partinin sloganıydı. Başbakan üç dönemlik görev süresinde partide, özellikle yaşlanmış ve sınıksız kaynaşmış gruplarda değişiklikler yaptı, yaşlanan nesli daha genç, hırslı ve yetenekli olanlarla değiştirdi. Koizumi kabine mevkiilerini hiziplere göre değil de, liyakate göre doldurdu. 2003'te, genç bir ekonomi uzmanı olan Takanaka Heizo'yu bankaları yeniden organize etmek üzere atadı. En büyük bankalar, ödenmemiş borçları tekrar ödeyecek ve dağılmak üzere olan partilere daha fazla kredi verecekti. 2002'de Gayri Safi Milli Hasıla'nın %8'ine ulaşan ödenmemiş borçlar beş sene sonra %2'ye indi. Koizumi münzevi biri olmasına rağmen, sorunlara doğrudan yaklaşma şekli halkın desteğini kazanırken, aynı zamanda sağlam kaynakların muhalefeti ile karşılaştı, ama basın genellikle onu destekledi. Düşen fiyatlar, batmış bankalar, endüstri ve posta sektöründe yaşanan diğer sorunlarla 1990'ların "kaybolmuş on yıllık dönemi" giderek yeni yüzyılın daha parlak yıllarına dönüştü.

Koizumi görev başına gelince, skandallar, yozlaşma ve kamu birimlerinde şeffaflık noksanlığı iç siyaseti felakete sürükledi. Çıkar grupları, özellikle Posta Hizmeti'nde çalışanlar şirketin her türlü özelleşmesine karşı çıkıyorlardı. Posta Hizmeti, tasarrufları ve sigorta ögeleriyle 320 milyon yen ile ülkenin en büyük finans kuruluşuydu. Koizumi iki görevi ayırmak için bir özelleştirme yasasını kabul ettirdi, ama hareketi geciktiren bir parlamento muhalefeti ile karşılaştı. Diğer güçlü muhalefet üç trilyon yen pahasına, ekspres yolunun altyapısını 8046 km uzatmak isteyen inşaat sektöründen geldi.

Daha sonra, başbakan son görev yılında (2006) iken, daha rahat bir tavır sergiledi ve programa o kadar şiddetli bir tepki göstermedi. Ardından gelen koalisyon hükümetleri on yıllık dönemlerde verimsiz oldu. Ama Koizumi, ondan öncekilerin bir ila iki yıllık alışılmış görev sürelerinden farklı olarak, altı yıl boyunca üst düzey bir görevde olduğu için temel siyasi reformları getirmeyi başardı. Onun reformlarının kendi başbakanlık süresinden daha fazla dayanıp dayanmayacağı şüpheliydi. Ardından Abe Shinzo 2006-2007 yılları arasında, bir yıl boyunca başbakanlık yaptı. Partinin ve halkın memnuniyetsizliği ile karşılaşan Shinzo görevinden çekildi ve onun yerine Fukuda Yasuo iktidara geçti (2007-2008). Konsey Meclisi'nin aksine, Alt Meclis'in büyük çoğunluğuyla Afganistan operasyonları sırasında Bengal Körfezi'ndeki gemilere yakıt ikmalini emreden bir yasa geçirmeyi başardı. Onu da,

2008 yılında Yoshida Shigeru'nun torunu olan Taro Aso izledi. Ama popülerliği çok uzun sürmedi. Yazılı Japon harflerini yanlış okumak gibi gaflarıyla halkından uzak bir yerde gibiydi. Zengin bir ailenin evlatlığı olan Aso'nun yüksek hayat standardı birçok kişiye yabancı geldi.

Şimdi, siyaset özellikle karmaşık olmuştu. 2008 yılının Temmuz ayında Ozawa İchiro yönetimi altındaki Japonya Demokrat Partisi üst düzey Konsey Meclisi seçimlerini kazandı. Bu beklenmeyen bir olaydı, çünkü Liberal Demokrat Parti on yıllık dönemler boyunca zafer kazanmış ve küçük partilerle yapılan geçici uzlaşmalarda hep var olan grup farklılıklarının üstesinden gelmişti. İki önemli parti arasında koalisyon hayal bile edilemezdi. Partiler arası farklılıkları uzlaştırmak yeteri kadar zordu. Ozawa aniden zaferden sonra yönetmeyi uygun bulmadığı partisinden beklenmedik bir şekilde kaçtı, ama kısa bir süre sonra geri döndü. Parti kodamanları arasında başarısızca yapılan gizli işler, yasamanın yavaşlamasına neden oldu. Aylarca tek bir kanun bile geçirilmedi. Dava listesinde emekli maaşları arasındaki çeşitli uyumsuzluklara yönelik bekleyen yasa tasarıları vardı ve daha da önemlisi, Afganistan anti-terör operasyonlarını desteklemek için Hint Okyanusu'nda operasyonlara yakıt ikmali yapmak üzere Japonya'nın öz savunma güçlerinin rolü, Yasama Organı Meclis'inden geçti.

Gelecekteki seçimlerin (biri 2009 yılının Eylül ayında Alt Meclis için hazırlanmıştı) gidişatı belirsizdi. Demokrasi dünyasında iktidarda en uzun kalan partilerden biri olan Liberal Demokrat Parti, ABD'nin bir müttefiki olarak Soğuk Savaş sırasında komünizmi frenlemek için kurulmuştu. Daha sonraki on yıllık dönemlerde partide sanki ideolojik odak noktası eksikti. Eski alışkanlıklara sınıksız bağlanmış, eski gelenekler ve kişilikler tarafından yönetilen parti durgun görünüyordu. Alt-yapıda büyük paralar harcanmış ve çılgın addedilen projeler tasarlanmıştı. Çeşitli siyasi görüşleri kapsayan liderlik, bazen kendiyle çakışırdı. Alternatif olarak, Demokrat Parti gelişme konusunda çok az şey vaat ediyordu. Aynı şekilde, ideolojik olarak başıboş duran bu parti, ulusal seviyede siyaset konusunda tecrübesizdi; birçok seçmen bu yönünü itici buldu.

Militaristlerle aşırı milliyetçileri içeren aşırı sağ, savaş sonrası Japonya'da nispeten güçsüzdü. Mali destek kaynaklarından yoksundu, güçlü bir Çin Halk Cumhuriyeti'nin geliştiği Asya ana kıtasında yayılmayı savunamadı ve Japon gençleri arasında bile aşırı milliyetçilik demode oldu. Taraftarlar savaş öncesi selefleri gibi, uyumlu programlardan yoksundu. Yurtdışında terör faaliyetlerinde bulunan Kızıl Ordu da, Japon liderlerine ve başka şahıslara karşı işlediği akıldışı cinayetlerle ülkede itirazlarını dile getirdi. 1960 yılında üç ay içinde üç siyasi suikast gerçekleşti; biri çekilmeden önce Başbakan Kishi'ye ve ikisi ise aralarında birinin öldürüldüğü Sosyalist liderlere yapıldı. 1964'te Amerikan elçisini öldürmeye teşebbüs edildi.

En önemli ve farklı bir sınıflandırma, Niçiren Budizmi'nin modern bir türü olan ve 1960'larda üyesi olan dört milyondan fazla aileye sahip çıkan Soka Gakkai'nin (Değer Yaratan Kuruluş) ortaya çıkmasıydı. Bu akımın otoritarizmi ve disiplini Japonya'nın yükselen refahından kendilerini dışlanmış gören bazı ekonomik ve toplumsal gruplara cazip geldi. Öğretisi çıkarıcıydı ve amacı her bir bireye mutlak mutluluk sağlamaktı. Siyasi olarak faal olan Soka Gakkai, siyasi kolu Komeito sayesinde (Temiz Hükümet Partisi) üyeleri ilk önce yerel meclis için, daha sonra ise Konsey Meclisi için seçerdi. Bu meclis, 1962 seçiminde oyların %11'inden fazlasını almıştı. Sonraki on yıllık dönemde Temsilciler Meclisi'nde üçüncü en büyük parti oldu. Siyasi platformu barış, dürüst seçimler ve nükleer silahların men edilmesi gibi bilinen meseleleri içeriyordu. Şimdi, Yeni Komeito Partisi olarak bilinen parti, 2008'de parlamentoda Liberal-Demokrat Parti koalisyonunun bir parçasıydı. Ama üyelerine karşı sürdürdüğü din değiştirmekle ilgili dogmatik tarzı, daha az çatışmacı taktikler tercih eden bazı seçmenlerde seçim propagandası taktikleri yüzünden aksi bir iz bıraktı.

SİYASET: SOL KANAT

Solcu partiler, özellikle Sosyalist Parti, Japon seçim kadrosunun üçte birinin desteğini buyuruyordu. Japonya'da sosyalist gruplar muhafazakâr çoğunluk gibi, dıştan birleşmiş görünmüyorlardı; aynı anda yedi kadar hizip mevcuttu. Kişisel gruplardan ziyade birçok gruptan oluşmuş, ideolojik farklılıklarla bölünmüş sosyalist hareketin resmi parti yapısının içinde, genel anlamda bir sağ ve bir sol kanat vardı. Kadronun belki de %30'unu oluşturan sağ parti daha az disiplinli, daha çıkarıcı ve muhafazakâr amaca daha yakındı. Yaklaşık %70'ini oluşturan sol kanat ise, komünistlerle müttefik olan aşırı yanı ile daha faal ve Marksist idi.

Muhafazakâr hareketteki gibi, savaş sonrası dönemde iki ana sosyal kanat arasında resmi parti işbirliğinin aşamaları vardı. İlk başta, Sosyal Demokratlar olarak (1945-1951) parti birliği mevcuttu. Japonya bu dönemin koalisyon hükümetinde tek bir sosyalist başbakana sahip oldu, o da bir Hristiyan olan Katayama Tetsu idi. Tetsu, muhafazakâr demokratlar ve başka bir azınlık partisi içeren bu koalisyonda sosyalist çoğunluktan güç topladı. Koalisyon işleyemez oldu ve dağıldı; ardından Sağ Sosyalistler ile Sol Sosyalistler olarak iki gruba bölünürken, dört senelik bir uyuşmazlık dönemi yaşandı. 1955 yılının Ekim ayında bu gruplar (Hatoyama'nın muhafazakârları tekrar birleştirmesinden bir ay önce), seçimleri gerçekleştirebilmek için zorunlu bir dostluk çerçevesi içinde tekrar birleşirlerken, istikrarsız olan işbirliği beş yıl dayandı (1955-1960). Daha sonra sağ kanatlı Demokratik Sosya-

list Parti'nin ve sol kanatlı Demokratik Sosyalist Parti'nin oluşmasıyla bir dağılma daha yaşandı. Sol kanat gücünü Alt Meclis'te en güçlü ikinci parti olarak sürdürdü. 1986'da, önceki yıkıcı bir harekette Japon Sosyalist Parti'nin başkanı olarak bütün aşamalardan geçip yükselen bir kadın olan Doi Takako'yu seçti. Takako beş yıl boyunca görev başında kaldıktan sonra, 1991'de bölgesel seçimlerde bir seri siyasi yenilginin ardından, işçileri ile ilgili uyumlu programların eksikliği yüzünden görevinden çekildi. 2004 yılının sonunda, Sosyal Demokrat Partisi'nde kendisinde üst mecliste sadece beş, Alt Meclis'te ise sadece altı üye kaldı.

Japon sosyalizminin sağ kanat ile sol kanat akımları, programlarında ilkedен ziyade derece olarak farklıydılar. Sol kanat, işçilerinde emekçiliği ve aşırı milliyetçiliği savunuyordu. Bir çeşit evrimsel Hıristiyan veya ılımlı sosyalizm içinde sağ kanat, popüler demokrasiyi, hükümet ile özel teşebbüslerin karışımından oluşan bir ekonomi ve sivil imtiyazları benimsedi. Ancak her iki kanat da sanayi ve ulaşımın daha fazla denetlenmesini, ulusaldan ziyade yerel polis ve eğitim denetimi ile köylüler için toprak mülkiyetini garantilemek için toprak reformlarının korunmasını içeren geleneksel bir sosyalist program arzu ediyordu. Dışişlerinde sosyalist bakış açıları tarafsızlıktan komünist aşırılıklara kadar geniş bir yelpaze sergiliyordu, ancak muhafazakârlardan farklı olarak, ABD ile sıkı askeri ve ekonomik bağları savunmuyorlardı. Japonya'da güçlü tarafsızlık ve barışçılık duygularını destekleyen sosyalistler, halkın amaçlarını anlayıp destekliyorlardı.

Sosyalistlerin siyasi servetleri, muhafazakârlarınki kadar çok değildi. Halkın fikirlerini desteklemelerine rağmen, onların zayıf yanlarını gidermeye çalışmadılar. Hizipçilik yaygındı ve bu durum muhafazakârlarda da olmakla birlikte, zayıf bir eylemi daha da zayıf kıldı. Parti organizasyonu eşit şekilde güçlü değildi ve Japonya'nın dört bin siyasi alt bölümünün sadece üçte birinde temsil ediliyordu. Sosyalistler, Diet'te toplam sandalyelerin üçte birini elde etmişlerdi; ancak vilayetlerde, yöresel konsey kademelerinde ve taşra birimlerinde bu yüzde hızla düşerdi. Dahası, sıklıkla başvurdukları nezaketten uzak, militan ve geveze parlamenter taktikleri kendileri veya davaları için destek elde etmelerini zorlaştırıyordu.

Sosyalizm, zayıf yönlerine rağmen, Japon hayatında ve toplumunda bazı sektörlerin desteğine güvenebilirdi. İşçi sendikaları geleneksel olarak sosyalist davayla bağlantılıydı ve seçildikleri takdirde ticaret sendikacılığıyla ilgili programı geliştirebilecek adaylara mali destek sağlıyorlardı. Sendikalar, partiye fon temin ediyorlardı ve sosyalist adayların seçim hazırlığında kampanya düzenliyorlardı. Parti üyelerinin yarısı sendikalardan geliyordu ve Diet'in birçok sosyalist üyesi, sendika kanallarıyla yükselmişti. Bazı entelektüeller de partiyi destekliyordu. Geleneksel olarak yabancılaştırılmış bir grup olan gençlik, belki de mantıktan ziyade duygusal olarak sosyalist partileri ve davalarını destekliyordu. Nihayet taşra alt sınıfları

bir miktar ekonomik istikrar ve iş güvenliği ile rahat olmalarına rağmen, orta ve yüksek gelir grubunda daha şanslı olan şehirlileri protesto etmek için sosyalistlerin lehine oy kullandılar.

Savaş sonrası Japon komünist hareketi, yasallaşmış konumuna rağmen zayıftı. Savaştan sonra SCAP, siyasi mahkûmları serbest bırakınca veya yurtdışından dönmelerine izin verince, Japon komünist liderler tekrar faaliyete geçti. 1950'ye kadar stratejileri barışçıl bir devrimdi. Bu devrim, burjuva grupları ile işbirliği içinde gerçekleşecek demokratik bir devrim sayesinde hem tarımsal hem de kapitalist feodal unsurların yıkılmasını savunan 1932 tezini izledi. Aynı zamanda işgal kuvvetlerinin varlığı, bir tek bu yaklaşımın uygun olduğunu gösterdi. İlimlilik yasasını isteyen komünistler işgale bir müttefik gibi bakıyorlardı, çünkü ikisi de ülkede demokratik ve barışçıl bir devrimi hedeflemişti. Parti iki özel insan grubunun ya da küçük işletmelerle köylülerin bağlılığını elde etmeye çalıştı ve onları bağışlar gibi davrandı. Bu zaman zarfında parti için parlamenter kazançlar elde edildi ve Japon tarihinde ilk kez, savaş sonrası ilk yıllarda komünistler Diet'in alt meclisine seçildiler.

1950'de ılımlı ve işbirlikçi çizgi, dış baskılar nedeniyle değişti. O sene *Kominform* Dergisi'nin Ocak sayısı (veya 1943'te Sovyetler tarafından yıkılan Komintern'in yerini alan Komünist Enformasyon Bürosu) barışçıl devrimin ve Japon destekçilerinin teorisine şiddetle saldırdı. Giderek artan Soğuk Savaş ortamında bir makale, işgalin esasında Japonya'yı askeri bir üsse dönüştürdüğünü açıkladı. Makaleye göre, partinin ılımlı tavrı ABD ile işbirliği oluşturuyordu ve parti hemen kendini çekmeliydi. *Kominform*'unkine uyum sağlayan değişim, Japon Komünist Partisi'ni zor bir duruma soktu, çünkü işgalle yüzleşecek şekilde onu tek başına üstlenmek arzusunda değildi ve şiddet içeren programı, kazanmaya çalıştığı grupların çoğunu yabancılaştıracaktı.

Birkaç gizli toplantıdan sonra, parti bir uzlaşma demeci verdi. Hatalarını kabul etti, ancak yöntemlerde tamamen hatalı olmadığını iddia etti. Milliyetçi ile uluslararası komünist taktikler ve yargılama arasındaki bu uyuşmazlığa rağmen, parti 1950'den sonra doğrudan eylem aşamasına girdi. İşgalin son yıllarında ve hemen ardından olaylar, gösteriler ve ayaklanmalar oldu. *Kominform* tavsiyesinin zararlı olduğu anlaşıldı, çünkü militan yasa başarısız olmuştu. Şiddet hareketi daha önce komünist davaya yakın olan unsurları korkuttu. Japon hükümeti parti faaliyetinde büyük önlemler aldı ve toplanan liderleri kaydetti. 1953'te, parti Diet'teki bütün sandalyeleri kaybetti ve üyeliği sona erdi. Zamanla ciddi yenilgiler yüzünden parti barışçıl yöntemlere geri dönüş yaptı ve yasal olarak devam etmesine rağmen, zayıf Diet'in alt meclisinde sandalye seçiminde halk oyunun sadece %2'sini ya da 3'ünü topladı. 1972 seçimlerinde Komünist Parti'nin alt meclisteki gücü %38 oyla doruk noktaya ulaştı; daha sonraki yirmi yıl içinde bu yüzde düşerken, 1990 seçimlerinde

bu oran %16 oldu, yani aşağı yukarı 1969 yılının gücüne kavuştu. Ne olursa olsun, Komünist parti normal zamanda heyecansız olan siyasi hayatın akışına bir miktar ideolojik yayılım sağladı.

Japon siyasi düşüncesinde, ideolojik çeşitliliklerin varlığı yeni bir unsurdu. Savaş sonrası siyasi görüntü genişledi; tamamen farklı bir anayasal sistem yoldaydı. İşçilerinde giderek artan kitle katılımı yeni bir siyasi şuur için daha büyük bir temel sağladı. Demokratik deneyim daha çok sayıda grubu destekleme eğilimi gösterdi, buna rağmen seçmenler sürekli olarak göreve muhafazakâr adayları geri yollamaya devam etti. Kalıcı bir azınlık olan sol, daha yüksek makamların keyfini ender olarak sürdürdü.

Aynı zamanda, istikrar da kraliyet ailesi tarafından temin edilmişti. İmparatorluk Aile Kanunu, parlamentoda onaylandığı üzere, tahta çıkarken haleflüğün ancak erkeklerle devam ettirilebileceği şartını koştı. Prensesler evlenerek imparatorluk ailesine girmedikçe, Hirohito'nun beş kızından üçünde, kardeşi Prens Mikasa'nın iki kızında ve Akihito'nun bir kız kardeşinde olduğu gibi, soylarını kaybediyorlardı. Hirohito'nun erkek kardeşi Prens Chichibu Tokugawa klanından birisiyle evlendi; bu klanın ünü ve serveti Meiji Restorasyonu'nda yok oldu, ama bu evlilikle imparatorluk ailesine girerek siyasi konumu ve mali gücü giderek arttı. 2001 senesinde, Akihito'nun büyük oğlunun (Prens Naruhito) eşi bir kız çocuğu dünyaya getirince büyük bir kriz yaşandı. Parlamento aracılığıyla kadınların halef olmasına izin verme konusunda İmparatorluk Aile Kanunu'nda değişiklikler yapma olasılığı konusunda tartışmalar başladı. İmparatorun küçük oğlu Fumihito'nun eşi 2006'da üçüncü bebek olarak bir erkek çocuğu dünyaya getirince, bu kördüğüm şans eşiği çözülmüş oldu. Gelenek ve kanun sürdürüldü; Japonya ulusal birliğin simgesi olarak imparatorluk ailesinin etrafında tek vücut olmaya devam etti.

KRONOLOJİ

1948-1954	Yoshida Shigeru ikinci kez başbakan olarak görevde
1950	Japon Komünist Partisi eylemci bir çizgi benimser.
1954-1956	Başbakan Hatoyama Ichiro
1955	Liberal Demokrat Partisi oluşur; sosyalist hareket sona erer.
1956-1957	Başbakan Ishibashi Tanzan
1957-1960	Başbakan Kishi Nobusuke
1960	Anti-Kishi, anti Amerikan gösteriler; Başkan Eisenhower ziyaretini iptal eder.
1960-1964	Başbakan Ikeda Hayato

JAPONYA TARİHİ

- 1964 Tokyo Olimpiyatları; Amerikan elçisine suikast teşebbüsü
1964-1972 Başbakan Sato Eisaku
1972-1974 Başbakan Tanaka Kakuei
1974 Lockheed rüşvet skandalı
1974-1976 Başbakan Miki
1976 Liberal Demokrat Parti, Diet'in alt meclisinde ilk kez mutlak çoğunluğu kaybeder.
1976-1978 Başbakan Fukuda Takeo
1978-1980 Başbakan Ohira Mayayoshi, görev başında ölür.
1980-1982 Başbakan Suzuki Kenko
1982-1987 Başbakan Nakasone Yasuhiro
1983 Eski Başbakan Tanaka dört yıllık mahkûmiyete çarptırılır.
1986-1991 Doi Takako, kadın; Sosyalist Parti'nin başkanlığına seçilir.
1987-1989 Başbakan Takeshita Noboru
1989 İmparator Hirohito ölür (7 Ocak), Akihito imparator olarak tahta çıkar (No. 125); emlak skandalları; Uno Sosuke üç ay başbakan olur.
1989-1991 Başbakan Kaifu Toshiki
1990 İmparator Akihito tahta çıkar (Kasım)
1991-1993 Başbakan Miyazawa Krichi
1994 Başbakan Hata Tsutumu
1994-1996 Başbakan Murayama Tomiichi
1996-1998 Başbakan Hashimoto Ryutaro
1998-2000 Başbakan Obuchi Keizo
2000-2001 Başbakan Mori Yoshiro
2001-2006 Başbakan Koizumi Junichiro
2006-2007 Başbakan Abe Shinzo
2007-2008 Başbakan Fukuda Yasuo; Japonya'da Demokrat Parti Konsey Meclisi seçimleri kazandı.
2008 Başbakan Aso Taro
2009 Temsilciler Meclisi için seçimler programlanır.

18

Çağdaş Japonya İçişleri-Ekonomi ve Toplum

EKONOMİ

İşgalden sonraki Japonya, dikkat çeken ekonomik gelişmesi nedeniyle “Mucize Ekonomi” adını almıştı. Piyasa ekonomisinde sık görülen iniş ve çıkışların kaydına kısa bir bakış, onun aşamalarını ortaya çıkarır. Savaş sonrasında Japonya, ABD ile birlikte etkileyici göstergelerle küresel ekonominin %40’ını karşılık olarak paylaşmak üzere savaş enkazından çıktı. On yıllık dönemler sonunda gelişme ile ilgili karışık kayıtlar şöyleydi: 1960’ların “altın” dönemi; 1970’lerde %5, 1980’lerde %4; “Kayıp On Yıllık Dönem” durgunluğunda %1.7; 2008-2009 yıllarında ekonominin eridiği dönemde tekrar %1.7’ye dönüş.

1950 ile 1955 yılları arasında %9’dan fazla bir ekonomik gelişme kaydedilmişti. İşgal sırasında doğrudan yoğun Amerikan yardım programları ülkeye 2 trilyon dolardan daha fazla bir gelir sağladı. Ardından Kore Savaşı sırasında (1950-1953) Amerikan askeri arzı bu miktarın iki katıydı ve bunlar yeni endüstri fabrikalarının inşasını geliştirirken, makinelerin yenilenmesini sağladı. Diğer etkenler içinde hükümet ile endüstri arasında güçlü, karşılıklı yardım ilişkisini, göze çarpan bir iş ahlakını, oldukça yüksek bir teknoloji seviyesini ve siyasi istikrarı sayabiliriz. Bu unsurlar, savaş sonrasında ülkenin adalarında mevcut olan korkunç yıkımdan ve savaşın bıraktığı hüzünden kurtulmayı hızlandırdı.

Daha sonra, 1955 ile 1960 yılları arasında senelik %12’lik bir gelişme hızıyla kendi kendine ortaya çıkan bolluktan yararlanarak bir “Jimmu yükselişi” yaşandı (devleti MÖ 660 yılında kuran ilk efsanevi imparatorun adını almış). Şimdi ekonomik seviyeler savaş öncesindekileri aşıyordu; başta tekstil olmak üzere, hem ağır hem de hafif sanayiler yüksek kârlar getirdi. Yeni ortaya çıkan refah hem şehirde

hem de ülkede ev aletlerinin, elektrikli eşyaların ve modern hayatın diğer maddi avantajlarının satışlarını artıran bir tüketici devrimiyle sonuçlandı.

1960-1965 yılları arasındaki beş yıllık dönemde, ekonomi soğudu, ancak 1965-1970 yılları arasında başka bir beş yıllık patlama daha yaşandı. Resmi Orta Vadeli Ekonomik Plan, özellikle Japonların sürekli artan tüketici taleplerinin gerisinde kalmış olan tarımsal ve küçük işyerlerinin üretim artışını vurguladı. 1970'li yıllarda Ortadoğu'dan (toplam ithalatın %80'ini oluşturuyordu) yapılan petrol ithalatı krizinde bir varil ham petrolün maliyeti 2 dolardan 35 dolara fırladı ve süregelen ekonomik gelişmeyi frenledi. Japon endüstrisi petrole olan bağılılığı azaltmak için (ve o alanda petrol ithalatı hemen %60'a indi) hidroelektrik gibi alternatif kaynaklara ve arabalarla elektronik eşyalar gibi başka teknolojik üretim alanlarına yöneldi.

1970 ve 1980'lerde, ülke ekonomik refahı, daha düşük bir gelişme hızıyla yaşadı. "Japonya AŞ" dünyayı yönetmeye hazırды; bazıları, Amerikan yazarları tarafından yazılmış kitaplar, bu olayı doğruladı. Hükümet, bürokrasi ve bankaların özellikle Japonya Merkez Bankası'nın oluşturduğu "demir üçgen" ile büyük işletmeler yoğun ekonomik plan ve gelişme programına yakından bağlıydılar. Üç sektörün personeli arasındaki bağlar, ortak saygın okullara giderek ve sosyal faaliyetlere katılarak gelişti. Tüketicinin tasarrufu %20'ye ulaştı, ama harcamalar yatay bir seyir aldı. Özellikle elektronik alanda bilgi teknolojisi büyük bir hızla arttı. Japon arabaları dünya pazarına akın etti.

1980'lerin sonunda, Japonya dünyanın en büyük kredi açan ülkesiydi. Kolay kredi, mali spekülasyon ile ülkenin ekonomisi yaklaşık 1 trilyon dolara yükseldi. Amerikalılar hevesli tüketiciler olarak ülkenin ihracatının çoğunu satın aldı ve askeri harcamaların büyük bir kısmını temin etmeye devam etti. Büyük oranlarda inşaat patlaması yaşandı. Tokyo'nun önemli bir alışveriş merkezi olan Ginza semtinde satışlar metrekaşe başına 300.000 dolardı. Şehrin merkezinde imparatorluk saray kompleksinin bulunduğu gayrimenkulün, Kaliforniya eyaletinin toplam emlak değerine eşit olduğu söyleniyordu. Denetimsiz balon köpüğü nihayet 21. yüzyılda patlayınca sonuçlar korkunç oldu.

Bu balon 1989'da patlayınca, uyarı işaretlerinin gerçekleştiği görüldü ve ülke o zaman "kayıp on yıllık" bir ekonomik durgunluk yaşadı. Ertesi yıl Japon Merkez Bankası, harcamaları ve gelişmeyi teşvik etmek için faizleri %0'a indirdi. Emlak piyasası çöktü ve menkul kıymetler borsası değer olarak 2 trilyon yen kaybetti. Tasarruflar %6.5'e düştü ve bankalar öz varlıklarının %80'ini oluşturan, kâr etmeyen borçları tahsil edemedi. Akraba ayrıcalıkları ve yozlaşma ekonomide büyük bir iz bıraktı. 1999 yılının sonunda, üç önemli simsarcılık şirketi çöktü. Ekonomik görüntü gerçekten iç karartıcıydı. 21. yüzyılın gelişyle tablo bir miktar parlamaya

başladı. Faiz oranı ilk önce %0'dan 2001 yılında %0.25'e ve birkaç sene sonra para arzını sıkılamak ve enflasyonu denetim altına almak için %0.50'ye fırladı. Ekonomide gelişme hızı %2 idi ve 2003 yılında bu oran, ABD'dekinden veya Avrupa Birliği'ndekinden daha yükseğe, %5.5'e yükseldi.

Daha sonra, 21. yüzyılın ilk on yıllık döneminde, özellikle sonunda, ABD'de başlayan küresel çöküşün bir parçası olarak Japonya, tekrar bir durgunluk dönemine girdi. 2008 yılının sonunda Gayri Safi Milli Hasıla'nın yıllık hızı %12.7'ye düştü; bu da 1973 yılında yaşanan petrol şokundan beri en büyük düşüş oldu. Bankalar zamansız bir borç verme sefahatinde iken, zaten büyük bir borç batağına saplanmışlardı. 1992 ile 2005 yılları arasında tahsil edilmemiş borç olarak yaklaşık 96 trilyon dolar kaydettiler. Devlet borçları, Gayri Safi Milli Hasıla'nın üstündeydi (normal olarak %25'te sona ermeliydi). Deflasyon (düşen fiyatlar) baş gösterdi; gayrimenkul değerleri on beş sene öncesine indi. Şirketler ve sanayi kolları on binlerce işçiyi işten çıkardı. Birçoğunun da hiçbir emniyet ağı yoktu. Geleneksel olarak az harcayan tüketici alışkanlıkları, ekonomik darboğaza fazla likidite sağlamadı. Görünürde hiçbir iyileşme yokken, bazı araştırmacılar ülkenin II. Dünya Savaşı'ndan sonra en kötü darboğazında olduğuna inandılar.

Hükümet karşı tedbir olarak, gelişigüzel altyapılarda büyük miktarda paralar harcamaya başladı. Uygulanabilir olsun veya olmasın, büyük projeler tasarlandı. Taşra bölgeleri dört şeritli otobanlara kavuşurken, ucu görünmeyen köprüler inşa edildi. Öyküyü ortaya çıkaran bir haber bültenine göre, gelişigüzel bir altyapının abartılı bir örneği olarak yaşanan nüfusuyla Japon Denizi'nde Honshu'nun güneybatısında küçük bir kasaba olan Hamada'yaya beklenmedik bir talih kuşu kondu. Bir otoban, iki şeritli bir çevre yolu, bir üniversite, bir hapisane, çocuklar için bir sanat müzesi, Güneş Vadisi Hamada Spor Merkezi, bir kayak merkezi ve üç mersinbalığı içeren bir akvaryum inşa edildi. Ülke modern ulaşım ağlarıyla, kamu tesisleriyle, spor kompleksleri ve ekonomiye hiçbir uzun vadeli teşvik sağlamayan başka proje örnekleriyle gelişti. 1991 ile 2008 yılları arasında hükümet ekonomiye 6.3 trilyon dolar değerinde inşaat projeleri aşıladı.

Hükümet, başka bir hareketle sert mali önlemler aldı. Faiz oranlarını aşırı düşük seviyelere indirdi ve sorunlu kuruluşlara nakit para aşılayarak mali teşvik sağladı. Birçok zorlayıcı ve gereksiz harekete karşı, halkın feryadından korkan hükümet, temel siyasi reformlarda hoşgörülü davrandı. Bankacılık sistemini yumuşattı, ödenmemiş borçları satın alarak bankaları desteklemek için 1.8 trilyon yen'i piyasaya aşıladı ve parasal güçlüğü hafifletmeye yardımcı olmak için özel fonlar talep etti. Mali genişleme en kötüsünden kaçındı, ama bir iyileşmeyi tetiklemek için yeterli değildi. Bankacılık sisteminin desteği çok fazla ileri gitmedi, çünkü bu kuruluşlar kayıplarıyla yüzleşmediler ve şeffaflık eksikti.

Bazı etkenler iyileşmeyi destekledi. Birbirleriyle sınıksız kaynaşmış şirketler, aile bağlarıyla değil de liyakate göre işe alınan yöneticileriyle birlikte sorunlarına karşılıklı çözümler bulmak için çalıştılar. İleri teknoloji tekrar bir sıçrama yaşadı ve deniz aşırı bölgelere iş gönderilmeye devam edildi. Emekliye çekilen işçilerin yerini alacak veya işgücünü artıracak göçmenler ortaya çıktı. Ücretler bir tırmanış gösterdi. Ekonomi, ticaret ve endüstri bakanı ile maliye bakanı zaibatsu'ların endüstriyel üretimini yakından gözledi (*keiretsu*). Hükümet ekonomik gelişmeyi teşvik etmek için bir özelleştirme dönemine girdi; ülkenin ilk mali kuruluşu olan posta hizmetinin gelişimi özellikle anlamlıydı; bu organ, yeniden yatırım yapmak için mal varlıklarının %40'ını kullandı.

Bazı sorunlar mevcuttu. Genellikle elli beş veya altmış yaşında emekli olan kişiler işgücünü azalttı. Bazı işçiler erken emekli oldu ve geçici olarak başka şirketlere girdiler. İşgücünün yarısı olan kadınlar da bir işten diğerine girdiler. Gençlik bu eğilime devam etti. Çoğu evde kalıyor, asgari saatlerle çalışıyor ve eski nesil tarafından sorumsuz sayılıyordu. Bir şirkette ömür boyu çalışma fikri giderek yok oluyordu ve "şirketçilik" artık işçilerin hedefi değildi. Sorunlara karşı geleneksel yaklaşım veya fikir birliği sorunları zaman aldı ve verimli bireysel girişimi teşvik etmek yerine alt ortak paydaları yok etti.

Çin dış piyasada ileriye doğru yol alıyordu ve daha ucuz iş gücüne sahip diğer Asya ülkeleri Japonya ile ithalat konusunda rekabete girdi. Sığır eti ve narenciye dahil, bazı mallara ithalat kotalarını dayatarak bu kalemlerin fiyatlarını suni olarak yüksek tuttu. 21. yüzyılın ilk on yıllık döneminde hâlâ bazı sorunlar vardı. Yeni konut inşaatları azaldı; fiyatlar düştü; tüketici harcamaları ağır seyretti; işsizlik yükseldi. Japonya uluslararası ticarete önemli bir katılımcı olarak yurtdışında ekonomik devrelere, özellikle ABD'ninkilere maruz kaldı. Petrol ithalatına çok bağlı olan Japonya, özellikle Arap ülkelerinden ve Rusya'dan aldığı petrol hâlâ %80'in üzerinde iken tedbirli bir şekilde ilerledi. Hükümet nükleer dahil, farklı enerji kaynakları ararken, barışçıl amaçlar için beş düzinenin üzerinde nükleer santral kurdu.

Japonya'da büyük ekonomik adımlar birçok ilave etkene bağlanabilirdi. Genişlemede var olan coğrafik kısıtlamalara rağmen, kimyevi gübreler ve verimli makinelerle (bir Amerikan çim biçme makinesi boyunda küçük traktörler dahil) ekilebilir bölgelerde tarımsal üretim dönüm başına artmaya devam etti. Genellikle 3.5 milyon aile birimiyle çiftçiler başta olmak üzere, ülkenin iş gücünün %10'undan daha az bir kısmı bu önemli ekonomik sektörde çalıştı. Gayri Safi Milli Hasıla'nın %1.5'ine katkıda bulundular. Pirinç fazlalığı olmasına rağmen, hükümet pirinç üreten çiftçilere karşı babacan bir tavır sergiledi. Çiftlik sübvansiyonu, tahılı ev içinde kullanacak olanlar için fiyatı dünya piyasalarının çok üstünde tuttu (bu sorun, Japon ile Amerikan hükümetleri arasında sıkıntı yarattı, Amerika düşük fiyatlı

pirinç ihraç etme arzusundaydı). Sayıca az olmalarına rağmen, çiftçiler Diet'te güçlü bir lobi tarafından temsil ediliyorlardı.

Ekonomi sektörünün başka bir kolu olan madencilik, Japonya'da oldukça zayıftı. Ancak üçüncü bir unsur olan balıkçılık önemliydi. Birçok Japon gibi, vejetaryen Budistlerin beslenmesi, temel protein kaynağı olarak balıkçılığa dayanıyordu. Denizcilik faaliyetleri geleneksel kıyı balıkçılığı ve 322 km'lik ekonomik toprak sınırları içinde çok önemliydi. Japonlar aynı zamanda uluslararası sularda faaliyete giriştiler, ama oradaki balina endüstrisinde, diğer ülkelerin, özellikle ABD'nin güçlü muhalefeti ile karşılaştılar. Japonya'da yeme-içme ve ticari ürünler sektörü, İzlanda ve Norveç'te olduğu gibi tarih boyunca balina ticaretine dayandı. Son yıllarda av faaliyetlerini araştırma projesi olarak modernleştirdiler. 1986'da Uluslararası Balina Heyeti, ticari balinacılığı yasaklamaya yönelik oy kullandı, ama Japonya "araştırma" başlığı altında bu işi sürdürdü. Av konusunda uzlaşma ve bazı geçerli nedenler, heyeti kararsızlığa doğru sürüklemeye devam etmektedir. Japon balina avcıları açık denizlerde kızgın çevre eylemcileriyle ve buna benzer balina koruma kanunları bulunan ülkelerin yabancı uyruklularıyla yüzleşmektedirler.

Bütün iş gücünün üçte biri, ikincil veya endüstri sektöründeydi. Japonya yeni yeşermekte olan sanayi faaliyetleri için hammadde ve petrol ithalatına bağlı olmasına rağmen, olağanüstü bol ürün üretiyordu. Ülke, Tokugawa dönemine dayanarak geleneksel bir girişimci ruhunu miras olarak almıştı. O dönemde ilk Japon şirketleri erken bir başlangıç yapmış ve 21. yüzyılda gelişip sanayi devleri olmuşlardı. Japon endüstrileri geniş bir faaliyet alanını kapsar. Arabalar, tüketici elektronik eşyaları, bilgisayarlar, yarı iletkenler, demir, çelik ve bakır ürünler, petrokimyasallar, ilaçlar, gemi inşaatı, havacılık, tekstil, işlenmiş besinler bunlardan bazılarıdır. Üretim, on yıllık dönemler boyunca düzenli olmuştur.

Gemi inşa endüstrisi, %9'la ikinci olan Güney Kore ile birlikte dünyanın gemi ihtiyacının yarısını karşılar. Japonya Havacılık Keşif Bürosu, uydular ve yörüngede dönen araçlar fırlatmaktadır. Fabrikalar, ABD ile işbirliğine girerek, ticari uçaklar ve yeni nesil savaş uçakları üretmektedirler. Petrokimyada plastik, polistiren ve polipropilen gibi yüksek fiyatlar gerektiren çeşitli ürünler, Asya ülkelerinin rekabetine rağmen, üretilmektedir. Dünyanın en büyük ikinci endüstrisi olan ilaç endüstrisi, hızla büyüyen yaşlı nüfusa yeni ilaçlar sunmaktadır. Biyoteknoloji konusunda araştırmalar, tarımsal ürünler ve hayvancılığın artmasıyla sonuçlanır. Japonya birçok tanınan isimle, elektronik dünyasında en büyük yonga üreten yirmi fabrikanın yedisine sahiptir. Bunlar kaliteleri, dayanıklılıkları ve karmaşıklıkları ile tanınır. Kameralar, televizyon setleri ve bilgi çağı ürünleri evrensel olarak tanınır. Ve tabii, şimdi küreselleşmiş bir kurum olarak otomotiv endüstrisi mevcuttur. Birçok ünlü Japon markası, dünyanın her tarafında üretilmektedir. 2008-2009 yılları arasında-

ki ekonomik çöküşe ve savaş sonrası on yıllık dönemin en düşük seviyesine ulaşan satışlara ve kârlara rağmen, Toyota dünyanın en önde gelen otomobil üreticisidir.

Verimli ulaşım sistemleri, ülkeyi birbirine bağlar. 1770 km'lik su yolları ve yirmi iki liman mevcuttur. Kıyı gemiciliği yoğundur; feribot seferleri kuzeyde, Tsugaru Boğazı'nda Hokkaido ile Honshu Adalarını, güneyde ise Kyushu ve Shikoku'yu Okinawa ile birbirine bağlar. Yol ağı özellikle yoğun nüfuslu Pasifik Okyanusu'ndan batıya doğru, geleneksel Tokaido yolu boyunca asfaltla döşenmiş yollar, 1.2 milyon kilometreyi bulur. Bunlar, bölünmüş şeritler, sınırlı ulaşım ve ücretli geçiş yüksek hızlı geçitlerdir. Honshu ile Shikoku arasında bir köprü İçdeniz'in üzerinden geçer. Japonların artan serveti ile daha çok sayıda araba, yolları tıkamaktadır. Büyük şehirlerde trafik korkunçtur, ancak ilginçtir ki, çok temiz olan Japonların araçlarında herhangi bir göçük veya çizik ender olarak görülür. Kamyonlar yurtiçi nakliyenin %90'ını taşır.

Demiryolu sistemi hızlı ve verimlidir. Daha önce, hükümetin sahip olduğu yedi şirket bu ulaşımın büyük bir kısmını işletir. Birçok daha küçük, bölgesel ve özel şirketler de vardır. Bu demiryolu sistemi bütün ülkeden geçer ve hızı saatte azami 300 km'yi bulan yüksek süratli Shikansen trenlerini kullanır. Yolcular, istasyon peronlarında hemen trene binebilmek için tespit edilmiş noktalarda sıraya dizilirler; bu ekspres trenler geciken yolcuları beklemez. Bu nedenle, yolcular her zaman dakiktir; varış sırasında ortalama gecikme 6 saniyedir. Dördü Tokyo'da ve biri Yokohama'da olmak üzere beş istasyonun her birinden günde ortalama 2 milyon üzerinde yolcu geçer. Metrolar da çok kalabalıktır; görevliler yoğun saatlerde yolcuları vagonlara, sözün gelişi sardalye gibi tıkıştırırlar. Hava yolculuğu çok popülerdir; ülkede 173 havalimanı vardır. Tokyo'nun yurtiçi havalimanı Haneda en işlek olanıdır. Batıdaki uydu kentlerde, hava taşımacılığının Doğu Asya merkezi, Narita Uluslararası Hava Limanı'dır. Osaka Uluslararası Havalimanı'nın da oldukça yoğun bir trafiği vardır. İki önemli yerli şirket mevcuttur: Japon Havayolları ve All Nippon Hava Yolları. Bu havayollarının denetimi en aza indirilmiştir ve hükümet fark edilen sıra dışı yüksek ücretlere büyük bir dikkatle göz kulak olmasına rağmen, bu şirketler rekabetçi ücretlerini kendileri tespit eder.

Geçmişe bakılınca, bazı tarihi örnekler gelişime yardımcı oldu. Hükümet daha önce, yaklaşık yüz sene boyunca endüstriyel faaliyetle uğraştığı için, halk da birkaç nesil sonra idari yetenekler ve teknik bilgiler edindi. Zaten sanayileşmeye doğru psikolojik olarak kendilerini hazırlamışlardı ve modernleşme aşamasında, yerli teknikler geliştirdiler. Amerikan işgal yatırımları ve Asya'nın uluslararası durumu iyileşme ve daha büyük bir ekonomik gelişme için savaş sonrası katalizör görevini üstlendi. Japonya, imparatorluğun denizaşırı yerlere doğru genişlemesi sırasında, kadınların işgücüne girmesi dahil, yeni bir başlangıçla savaş sonrasında ortaya çıkan sorunlardan hemen kurtuldu. Sömürgelerin ve denizaşırı bölgelerde işgal edil-

miş toprakların kaybedilmesiyle, enerji kullanımında ve kanunları yürütmede öncelikle yurtiçine odaklanıldı. Askeri harcamalar, Pasifik bir ülke tavrı olan anayasal kısıtlamalar ve yeniden dirilecek güçlü bir Japonya'dan korkan Asyalı komşular yüzünden, asgari seviyede tutuldu. Bütçe, sivil yerli sektörden para çeken geniş askeri birliklerin ortadan yok olmasıyla, büyük ölçüde halkın kullanımına ayrıldı.

Bunun yanı sıra, hükümet, özgür teşebbüs doktrinini benimsedi, ancak ekonomide özel sektörün geri kalan bölümlerinde destek sağlamak için bu sektöre girmekte tereddüt etmedi. Japonya sosyalist olmayan bir devlet için oldukça yüksek derecede bir ekonomik planlama yaşadı. Bu da, denetimli bir gelişme ile sonuçlandı. Başbakanın görevi, ekonomik ilkenin oluşmasında çok önemli bir etken idi. Ekonomik Planlama Bürosu ve özellikle Maliye Bakanlığı'ndan, daha önceki Uluslararası Ticaret ve Sanayi Bakanlığı'ndan gelen oldukça kalifiye personelden ve Japon Bankası'ndan katkı sağlandı. Uzmanlar bu hükümet dairelerinde sürekli yurtiçi üretim rakamlarını ve dış piyasa hedeflerini incelediler, ulusal akım projeleri tasarladılar ve programlar hazırladılar. Hükümet, maliye ve özel endüstri ortak bir görüş ve amaçla birleşti; yaklaşık yedi yüzden fazla şirketi temsil eden Keidanren (Ekonomik Kuruluşlar Federasyonu) iktidardaki Liberal Demokrat Parti ile yakın ilişkiler kurdu. Hükümet, bir özelleştirme ilkesi izledi; telgraf ve telefon hizmetleri, ulusal demiryolları ve tütün gibi bazı şirketleri özel sektöre devretti.

Gelişmeye katkıda bulunan başka bir etken, endüstriyel alanda müşterilere sahip büyük Japon bankalarının (öz varlık anlamında dünyanın en zenginleri arasındaydı) cömert kredi politikasıydı. Üretimi tetiklemek için bankalar sanayiye yeniden finanse etmek ve genişletmek için mevcutlarının büyük bir yüzdesini oluşturan krediler uyguladılar. Ardından, bu şirketler yeni fabrikalar, yeni donanım ve kâr getiren ürünler hakkında kapsamlı bir araştırma için yeni fonlar yatırma eğilimi gösterdiler. Uzun vadeli planlamadan endişe duyan sanayi şirketleri kısa vadeli kârları düşük seviyede tuttular ve ilerde beklenen kârlar adına geçici bir fedakârlık olarak düşük kâr payları dağıttılar. Üretilen kalemler hakkında kalite kontrolü ile ilgilendiler ve ömür boyu şirkette kalabilecek sadık ve güvenli işçilerden, özellikle üst düzey erkek görevlilerden oluşmuş bir işgücüne karşı babacan bir tavır sergilediler.

Bunun yanı sıra, Japonya, ABD ve Batı Avrupa'nın yaptığı gibi, komünist olmayan dünyanın savaş sonrası genel refahını paylaştı. Bu durum, denizaşırı bölgelerde ve yaygın uluslararası ticarete gelişen Japon piyasasının nedenini açıklamaya yardımcı olmuştur. Japonya, dünyada en zengin ikinci ülke oldu. Servetin bir göstergesi, kişi başına gelirden ortaya çıktı. Bu sayı, ilk işgal sonrası yıllarda 500 dolar civarında iken, 1990'ların sonlarında 33.000 doların üzerine çıktı. Başka bir gösterge, Japonya'nın lehine (Ortadoğu hariç) olan yıllık ticari dengesizlikler idi. Anapara, 2006 yılında yaklaşık 176 milyar dolar olduğu söylenen uzun süreli tica-

ret fazlası olarak (malların ihraç değerinin ithal değerine göre) ülkeye aktı. Sermaye yatırımları da, Japon fonlarının büyük ölçüde Hazine Bölümü senetlerine gittiği ABD'ye ve diğer ülkelere aktı.

Çoğu istasyon işaretlerinin İngilizce harflerle yazıldığı Tokyo Demiryolu İstasyonu

İşgal sonrası refahta yaşanan genel yükselişe rağmen, temel ekonomik sorunlar devam etti. Milyonlarca insan, serveti orantılı bir şekilde paylaşmadı. Servet ve ödül eşit bir şekilde dağılmadı; entelektüeller ve ofiste çalışan memurlar savaş sonrası ekonomik kazançtan hiç yararlanmadılar. Hükümet konut, ulaşım ve sosyal hizmetler gibi kamusal altyapı bölgelerini ikinci derecede önemli bir seviyeye düşürdü. Nüfus artışı ve yaşlanma, ekonomik kazançları etkisiz hale getirir gibi görünüyordu, ancak 1948'de işgal sırasında Eugenics Korunma Kanunu kürtaşı yasallaştırdığı zaman doğum kontrol önlemleri alındı. Bu tür önlemlerin sonucunda, bir süre kürtaj sayısı doğum sayısını geçti. Doğal artış hızı %1'e düştü; bu da Batı Avrupa'nın dışında dünyada en düşük mutlak nüfus artış oranıydı.

Nüfus sabit kalabilirdi, ama dış ekonomik ilişkilerin gelişmesi gerekiyordu. Daimi sorunlardan biri, yüksek hacimli ithalatın getirdiği zorunlulukları karşılamak için yüksek hacimli ihracatı korumaktı. Son on yıllık dönemlerde, "ihraç et veya öl" çok bilinen bir slogan oldu. Japonya'nın endüstri hammaddesinin %80'i

ve gıda maddelerinin %20'si ithal ediliyordu; bazı yenebilen ürünler yurtdışından geliyordu. Israrla devam eden bir başka ekonomik sorun, ülke ekonomisinin çift yapısıydı. Zaibatsu ekonomik sahneye egemen olmuşsa bile, Japonya endüstrisinin beşte üçü kısmen verimsiz, küçük veya orta ölçekli operasyonların elinde kaldı. İşgal sonrası dönemin ilk yıllarında, eksik işgücü ciddi bir sorundu, çünkü tam zamanlı kullanılmıyordu. Japonya'nın ilk savaş sonrası işgücü fazlalığı ekonomi geliştikçe kayboldu ve işgücü eksikliği yerine yeni bir korku kaynağı ortaya çıktı. İşgücü kaynakları daha az rastlanır olunca ve doğum oranı düştükçe, ekonomik gelişmeye karşı bazı engeller ortaya çıktı. 1990'larda enflasyon sarp sarak geçim masrafını olağanüstü yüksek kıldı. Birleşmiş Milletler kaynağına göre, Tokyo dünyanın en pahalı başkenti oldu.

Demiryolu yolcu vagonu: Trenler dakik çalışır, yolcular çok az bagaj taşır.

TOPLUM

Ekonomik gelişme, toplumsal değişimi hızlandırdı ve Japon muhafazakârlar, imparatorluk, devlet ve aile kavramlarının geleneksel olarak yok olma hızı karşısında telaşa kapıldılar. Savaş sonrası Japonya'da, bir imparatora tapmadan onu koruma

alışılmadık bir durumdu ve gelenekselciler tarafından hoş karşılanmıyordu, çünkü imparatorluk konumu sadece bir simge olmuş ve ulusal bir kurum olarak önemine veya kendisine odaklanmaya izin verilmemişti. Şinto devletinde (işgalde yıkılmış) sabit fikirli müminlerle Yamatoizm, benzersiz ve mistik bir Japon kimliği kavramını kronolojik bir hatayla geliştirmeye devam etti. Ama çoğu için, imparatora veya devlete tapma demode oldu ve onun yerini savaş sonrası barışseverlik, anti-militarizm ve kısmi ulusal özgüven kaybı aldı. Japon bayrağı ilk savaş sonrası on yıllık dönemlerde daha az sergilenir oldu ve Nippon teriminin yerini, daha emperyalist çağrışımları olan *Nihon* aldı. Farklı nesillerin çelişen görüşleri yüzünden, parçalanmış geniş aile, parçalanma eğilimi gösterdi. Bürokrasi ve endüstri sınıfları olarak muhafazakâr kitlenin savaş öncesi konumu zayıfladı. Asiller sınıfı yok edildi, eski militarist sınıf tekrar toparlandı ve sivil görevliler halkın arzuları karşısında daha esnek oldular.

Japonya, tek ırklı bir devlet olmaktan gurur duymasına rağmen, azınlıklar da mevcuttu. Irksal olarak esas karşıtlarından ayırt edilemeyecek olan ve özellikle Kyoto ile Osaka bölgelerinde bulunan *eta* veya *burakumin*, tarihteki antipatik meşguliyetleri yüzünden toplumda ve kamuda farklı muamele görüyorlardı. Benzeri olmayan soyadlarına sahiptiler ve özel kasabalarda yaşarlardı; bu iki unsur da, onların ayrı konumlarını göstermek için kullanılabilirdi. Onların birkaç milyonunu temsil eden Buraku Kurtuluş Birliği, yasal ve toplumsal eşitlik için mücadele etti. Ainular, özellikle Hokkaido kamplarında giderek yok oluyorlardı. Her zaman ikinci sınıf vatandaş sayılan 700.000 Koreli, oldukça büyük bir azınlıktı; daha az işlerle meşgul oluyorlar ve mesleklerini daha az uyguluyorlardı. Ancak, 1991 yılında Japonya ile Kore Cumhuriyeti arasında imzalanan anlaşmadan sonra, Japonya'da Korelilerin parmak izlerini alma uygulaması durduruldu. Irk ayrımcılığı ve ortaya çıkan üstünlük kavramı, *nihonjinron* (Japonların incelenmesi) ile ilgilenen yazarlar ve yazılar tarafından dile getiriliyordu. Bu çalışmalar, gruplar arasındaki benzerliklerden ziyade farklılıkları vurgulardı. Irksal tavırlarda, ülkedeki miyopluk bazen yurtdışına da yansırı. 1980'lerin ortalarında, bir Japon başbakanı Amerikan okuryazar ve zekâ seviyesinin ABD'de zenci ve İspanyol kökenli azınlıkların varlığı yüzünden seyreldiğini dile getirdi.

Çağdaş Japonya'da başka farklılıklar da mevcuttu. Servet, isim veya konuma dayalı hiyerarşik tavırlar, dil ve sosyal âdetlerde devam etti. İnsanların karşılaştıkları zaman birbirlerine verdikleri, her an ve her yerde hazır olan kartvizitleri (*meishi*) konuşmanın tonunu ve selamların derinliğini tayin ederdi. Japonlar görüş birliği peşindeydiler, rollerinin ve konumlarının farkında olarak uyumun değerini bilirler, tatsızlıktan ve çatışmacı taktiklerden kaçınırlardı. Kalabalık ülkelerinde, karşılıklı, anlaşılabilir hareketler ağını uyguladılar. İşgalden sonra, Japonlar ulusla-

rarası hayatta, Japonya tarihinin ve rolünün Amerika tarafından dayatılan sürümleriyle ders kitaplarını tekrar yazmakta ve tarihi tekrar yorumlamakta özgürdüler. Bir eğitim bakanı, Japon ders kitaplarının vatanperverlikten ve gururdan yoksun ve yabancılara karşı yumuşak olduğunu kınayarak dile getirdi. 21. yüzyılın ilk on yıllık döneminde, ders kitapları Pasifik Savaşı'nı (veya Büyük Doğu Asya Savaşı) anlatırken, Japon askeri sicili akladı. Kore'de sömürge kayıtlarının yararlı olduğu ilan edildi; Çin'e saldırı sırnaşma olarak kabul ediliyordu; 1945'te Çinliler teslim olmadı, ama onlara belirli şartlarla taviz verildi.

Hiyerarşi akademik dünyada da kendini belli etti. "Doğru" okullar zinciri özellikle erkek çocukları için ilk seviyede başlıyordu ve altı senelik ortaokul ile lise hayatıyla devam ediyordu. Saat bazında gidilen hızlandırılmış okullar (*juku*) öğrencilerin daha yukarı mertebelere ulaşmalarına yardımcı oluyordu. En beğenilen üçüncü kuruluşlar devlet akademileri olan Tokyo ve Kyoto üniversiteleriydi. Keio ve Waseda özel sektörde en yüksek hedeflerdi. Giriş sınavlarındaki barajla üniversiteye girmek zor olmasına rağmen, öğrenciler bir kere kabul edildikten sonra, yıllarını oldukça rahat bir şekilde bilgi ve derece arayışı içinde geçirirlerdi. Bazı yerli ve yabancı gözlemciler, geçmişteki savaş kaydı, işgal ve gündelik sorunların yaygın olması yüzünden, sosyal ve ekonomik sınıfların mevcut hiyerarşilerle aynı seviyeye geldiğine dikkat çektiler.

Okula giden çocuklar: Eğitim kısmen 6. yüzyıl gibi erken bir tarihte bir Konfüçyüs değeri olarak oldukça kıymetlidir.

Bisikletler: Alışılmış bir ulaşım şekli

Japonya'da şirket kurucuları veya üst düzey yöneticiler gibi çok zengin insanlar yaşamasına rağmen, paralı sınıf küçülürken, daha düşük sosyoekonomik sınıfların hayat standardı yükseliyordu. Her yeni nesille birlikte otorite ve toplumsal örf ve âdetler sorgulandı. Genç çiftlerin yarısı âşık olup kendi iradeleriyle evlenirken, diğer yarısı hâlâ arabulucular sayesinde (*nakodo*) aileler tarafından ayarlanan tanışmaları (*omidai*) tercih ediyorlardı. Toplumsal denetim giderek zayıflarken, aynı zamanda çocuk suçları ve kentsel suçların hızında bir artış görüldü.

Ortalama olarak, kadınlara karşı bir cinsiyet ayrımcılığı mevcuttu. Cinsiyet rolleri hayatın ilk evrelerinde tespit ediliyordu. Erkek çocukları anneler tarafından şımartılacak, kocalar da eşleri tarafından pohpohlanacaktı. Erkeklerin egemen olduğu bir toplumda, erkenden evlenip işgücünden ayrılmaları beklenen kadınlar, genellikle ticari ve bürokratik dünyanın alt kademelerinde, düşük ücretli görevler üstlenirlerdi. Çok fazla yenilikçi veya kendini beğenmiş oldukları için, grup sadakatinden yoksun olmakla suçlanırlardı. Kadınlardan, aile ihtiyaçlarını gözetken itaatkâr eşler ve anneler olarak kalmaları beklenirdi. Ama onların çoğu, çocuklar yuvadan uçtuktan ve eşleri emekli olduktan sonra, giderek daha çok boşanma ve mali açıdan adil anlaşmalar yapma arzusuna kapılmışlardı. Çok az sayıda kadın, üst düzey hükümet görevlerini üstlendi; 1985 yılında Diet'in her iki meclisinde sadece yirmi yedi kadın bulunmaktaydı. Aynı sene, bir parlamento yasası iş sahasında cinsiyet ayrımını yasakladı, ancak bu karar, herhangi bir ceza maddesinden yoksun olduğu için, yürürlüğe girmed.

Osaka: Öğrenciler erken yaşta İngilizce öğrenmeye başlıyor.

Büyüklerinden farklı bir siyasi ortamda yetişen genç Japon memurları, tecritten ziyade, seçimlere ve devletin emirlerine tepkiler içeren bir geleneği izlediler. Çağdaş Japonya'da saygı gören memurlar ve küçümsenen insanlarla ilgili eski atasözleri geçerliliğini kaybetti. Zaibatsu teşebbüsleri daha esnek oldu; üniversitenin en iyi mezunlarından seçilmiş genç yöneticilerden oluşan idari sistem, aile bağları yerine, liyakati ve yeteneği vurguladı. Büyük işletmelerle siyasi partiler arasındaki ilişkiler genişledi ve yayıldı.

Savaş sonrası dönem, Japonya'nın taşra bölgelerine de birçok değişiklik getirdi. Toprak reformu, tarımsal toplumda birçok eşitsizliği ortadan kaldırdı ve yeni eğitim sistemi Şinto devleti ve devlet için alışılmış temel kavramlar dahil olmak üzere, geleneksel toplumsal düzenin kuruluşlarına ve efsanelerine saldırdı. Japon çiftçi daha eğitimliydi, daha iyi yaşıyordu ve siyasi ve kültürel hayata Asyalı karşıtlarından daha fazla katılıyordu. Muhafazakârlığın mirası çiftçiye kalıyordu, ama yine de onun muhafazakâr oyu, kısmen ekonomik gelişmenin getirdiği maddi yararlarla duyduğu memnuniyetten kaynaklanıyordu. Artan verimlilik ve üretkenlik, çiftlik gelirinin kaynaklarını geliştirdi. Bu kaynaklar özellikle kasabalara komşu olan veya şehir kenarlarında bulunan taşra bölgelerinde çiftçilik dışı iş sahaları ve faaliyetlerle daha da arttı. Japonya'nın taşra toplumu, gelenekçilikten kaçınmasıyla tanımlandı, maddi arzuları artmaya devam etti ve siyasi bilinci yükseldi. Çiftçinin ekonomik faaliyetinde daha fazla yayılma görüldüğü için, siyasi tepkisi daha farklı şekillerle sonuçlanabiliyordu.

Artık kentsel işçi sınıfı, temelde ilk kuşak köylülerden oluşmuyordu. Japon emekçi sınıfı geleneksel olarak Batı'da düşük orta sınıf dedikleri bir sınıfa dönüşmüştü. Bu kesim, yeni eğitimin, sendikalaşmanın ve modern yönetimin başlamasıyla siyasi tesir konusunda gelişti. Bu sınıf, toplam Japon işgücünün üçte birini veya 9 milyonunu içeren işçi sendikaları şeklinde düzenlendi. Sendikalaşmanın temel birimi, bölgesel ve ulusal dernekler şeklinde birleşmiş tek bir teşebbüs veya fabrika idi. Sendika başına ortalama işçi sayısı 180 idi (İngiltere'de 14.000, ABD'de ise 95.000). 2000 yılından önce, iki ulusal işçi derneği mevcuttu; bunlardan biri toplam sendika üyeliğinin %45'ini oluşturan sol kanat Sohyo (Japon Ticaret Sendikaları Genel Konseyi) ve diğeri %15 ile toplu olarak bağlı gruplarla Domei Kaigi olarak bilinen daha ılımlı sağ kanat Zenro idi (Japonya Ticaret Sendika Kongresi). 21. yüzyılın ilk yıllarında, bunlar tekrar üç gruba ayrıldı: 6.6 milyon üyesi ile Rengo (Özel Sektör Sendikaları Milli Federasyonu), daha küçük iki birim olan 849.362 üyesiyle Zenroken (Ticaret Sendikaları Milli Federasyonu) ve 139.424 üyesiyle Zenrokyo (Milli Ticaret Sendikaları Konseyi) idi.

Gerisi, bağımsız sendikalar veya Shinsanbetsu gibi (Sanayi Kuruluşları Milli Federasyonu) ideolojik olarak tarafsız kuruluşlar şeklindeydi. Sol kanattaki sendikalar, alışılmış komünist hedeflerin yanında, hükümetin işçilerini içerirken, doğrudan siyasi eylemi savunuyordu. Daha önce Sohyo'ya bağlı komünist meyilli sendikalar, komünistlere destek vermesine rağmen, çoğunluk sosyalistleri desteklerken, Zenro'ya bağlı azınlıktaki sendikalar, demokratik sosyalistleri destekliyordu. Japonya'da işçi sendikalarının gelişmesi, milli servetin aynı zamanda yükselmesiyle engellenmemişti. Esasında bu durum, sendika hedeflerine ilgiyi azaltabilirdi.

Savaş sonrası Japonya'da, bir başka önemli toplumsal grup olarak daha genç bir nesil öne çıktı. Militarizme muhalif olan ve dünya işlerinde tarafsızlığı destekleyen bu nesil, komünist ve sosyalist siyasi platformların birçok ilkesini kabul etti. Gençlik grupları doğrudan siyasi eyleme katıldı, ama birçok öğrenci taktiklerini yumuşatmak zorunda kaldı, çünkü toplumsal olarak kabul edilemeyecek azınlık, siyasi görüşlere sahip olan işsiz Japon gençliğinin gelecekte beklenmesi yoktu. Gençlik gruplarının en aşırısı Zengakuran idi (Özerk Öğrenci Dernekleri Milli Federasyonu). 1948'de kurulan, 266 kolej ve üniversite grubundan oluşan bu grubun 200.000'den fazla üyesi vardı. Esas hedefi, öğrenci hayatını geliştirmek ve akademik özgürlüğü korumaktı. 1950'lerde aşırı siyasi hedeflere bulaştı. Bu ilke, müritlerinin birçoğunu uzaklaştırdı.

Zengakuran öğrencilerin çoğuna yabancılaştı ve Japon Komünist Parti ile resmi ilişkiler kurmak istediği zaman, bu parti bile öğrenci grubunu çok aşırı buldu. 1960'ta, üyeleri ilkbahar gösterilerine önyak oldu. O zamana kadar grup, en bü-

yük şöhrete ulaştığı zaman bir çöküş dönemine girdi ve kuruluş şiddetli bir şekilde birbiriyle dövüşen dağılmış gruplara ayrıldı. 1960'ların sonu, dünya çapında akademik, profesyonel veya yabancı siyaset konularında öğrenci gösterileri için çok tehlikeli bir dönem oldu. Çeşitli kuruluşların kendi öğrenci grupları veya özerk birimleri mevcuttu ve genellikle spor veya kültürel ilgi alanlarını geliştirdiler. Öğrenciler bir veya birkaç derneğe üyeydi ve müfredat dışı faaliyetlere katılırlardı. Bu faaliyetler, 21. yüzyılın ilk on yıllık döneminde inişe geçmiştir.

Başka bir grup olan entelektüeller, yeni Japonya'da hem serbest kalmışlar hem de hayal kırıklığına uğramışlardı. Marksizm ve hiççilik gibi bazı savaş öncesi eğilimler savaş sonrasında da var olmaya devam etti. Bunları, varoluşçuluğun erken bir modası dahil, bolca başka *izmler* izledi. Çeşitli ideolojilerin ortasında, entelektüeller siyasi konularda devam eden bir muhalefet rolünü üstlendiler, çünkü geçmişin antidemokratik rejimleriyle eşit saydıkları Japon muhafazakârlığına şiddetle karşı çıktılar. Japon entelektüelleri genellikle solcuydu, ancak Batı'nın demokratik güçleriyle temas edince, ideolojik açıdan daha esnek konumlar edindiler. Japon entelektüeller kendi evcil ortamlarında zayıf veya olumsuz olan çok şey gördüler. Ancak bazı açılardan kendi ülkelerinin diğer Asya komşularından daha üstün olduğunu gururla dile getireceklerine, entelektüel açıdan Batı ülkelerine tabi olmalarını karamsar bir tavırla kınadılar. Eski kavramların reddedilmesiyle birlikte, yerini alacak yeterli yeni ideolojik kavramların eksikliği, birçoğunu akıntıya kapılmış bir durumda bıraktı.

Japonların dini hayatı değişip duruyordu. Çoğu insan özellikle taşra bölgelerinde doğaya taparak ve özellikle pirinç yetiştiriciliğiyle ilgili, doğan güneşin güzelliklerine (özellikle Fuji Dağı'nın tepesinden) ve dolunaya değer veren geleneksel ülke, tanrılarına saygı göstermeyi sürdürdü. Bu tavırlar daha geniş anlamda, resmi şekli işgal tarafından yok edilen Şinto tarafından benimsenmişti. Popüler Şinto tapınakları minimalist tapma şekli ile kullanılmaya devam etti. Yerli turistler ve hacılar başta İse Mabedi olmak üzere çeşitli yerlere seyahat ettiler. Tokyo'daki Yasukuni Tapınağı önemli bir inanç merkeziydi, çünkü birçok gazi ve askeri şahıs ile işgal mahkemeleri tarafından savaş suçlusu olarak mahkûm olanlar, orada gömülmüşlerdi. Başbakan Koizumi resmi günlerde bölgeyi ziyaret etti, bu ziyaretler çok fazla yoruma yol açmadı ama bazı şahısların burada gömülmesini duygusuz bir taviz olarak görüp kınayan Korelileri ve Çinlileri öfkelendirdi. Şinto rahipleri ailesel ve kurumsal ayinleri uygulamaya devam ettiler. Bu uygulamalara yeni inşaat bölgelerinin ve tamamlanmış binaların kutsanmaları dahildi. Şinto tarzı düğünler popüler olmaya devam etti. Bu düğünler, ardındaki kutlamaların ünlü otellerde yapılmasına ve yüzlerce arkadaşına açık olmasına rağmen, tarz olarak küçük ve özeldi.

Tokyo: Şinto Yasukuni Tapınağı'nda bulunanlar ölmüş askerlere saygı duruşunda. Askerler arasında Tokyo'da Uzakdoğu için Uluslararası Askeri Mahkeme (1945-1946) tarafından mahkûm edilen birçok meşhur şahsiyet vardı. Burada Japon başbakanların yaptığı resmi ziyaretler özellikle Kore ve Çin'in yüksek sesli itirazlarına yol açar.

Japonların diğer inançları ne olursa olsun, birçoğu o inançları yöresel veya komşu cemaatler tarafından desteklenen Budist mabetlerine ve rahipler sınıfına olan bağlarla uzlaştırabiliyordu. Ülkede sunaklar (*butsudan*) Budist resmetme sanatı tarafından benimsenen sayısız resimleri sergiliyordu. Bunun dışında, ölenlerin isimlerini taşıyan minik, dikey tahta tablolar da bulunurdu. Bu kişilerin külleri, Budist mabet mezarlığında mezar taşının altına gömülmüştü. Budizmin cenaze ayinleri ve ölümle yakınlığı bazılarında din hakkında olumsuz bir imaj yansıttı. Nüfusun sadece %1'i Hristiyanlığa geçti, fakat Papa'nın Japonya'ya yaptığı bir ziyaret Vatikan ile küçük ama önemli bağlantıları vurgulamış oldu.

Geçmiş 19. yüzyıla dayanan, önemsiz dini mezheplerden oluşmuş bir grup gelişti. Bu mezheplerin bazı benzer yanları vardı: Bunlar, karizmatik liderler tarafından kurulmuş, kriz dönemlerinde aniden ortaya çıkmış, teolojik açıdan çeşitli inanışları birbirine kaynaştıran, bin yıllık Şamanizmi vurgulayan ve genellikle kadınlar tarafından yönetilen mezheplerdi. Bunların en önemlilerinden biri, Nakayama Miki

Tokyo: Bir Şinto düğünü

tarafından kurulmuş Tenrikyo (1789-1887) idi. Nakayama imanla şifa veriyor ve müritlerinin yaptığı gibi, erkek bir tanrının dişi karşılığı olduğuna inanıyordu. Birçok inanç bolluğu ve davranış çeşitlerine rağmen, bazıları Japonların genelde herhangi bir temel değere veya rehber fikirlere bağlı olmadıklarını ileri sürdü. Japonlar, durumsal etik değerleri ve saptanmış uygun davranış şekillerini anlıyor, ama esas dini veya hümanist açıdan bakıldığında, Şintoizmden, Budizmden veya diğer tapma şekillerinden çok az şey alıyorlardı.

Japonlar, inançları dini veya laik ne olursa olsun, bayramlardan ve kutlamalardan büyük keyif alırlardı. Takvimde yedi ulusal bayram bulunur (*kokumin no shukujitsu*). Yeni yılın (*Ganjitsu*), ilk ve en önemli kutlama olduğu görülür. Bu, bir hafta sürer (28 Aralık'tan 5 Ocak'a kadar). Yurtiçi seyahatler bu dönemde doruk noktaya ulaşır. Şehirler boşalır, dükkânlar kapanır, aileler toplanır. İki hafta sonra, 15 Ocak'ta Yaş'ın Gelişi veya Yetişkin Günü (*Seijin no Hi*) olarak bilinen ikinci bir bayram gelir ve yirmi yaşına gelmiş bütün gençler şereflendirilir. İlkbahar, Ekinoks Günü'nde (*Shunbun no Hi*, yaklaşık 21 Mart'ta) ve Sonbahar Ekinoks Günü'nde (*Shubun no Hi*, 24 Eylül) kutlanır. İkisi de aynı hafta içinde üç gün önce ve üç gün

Osaka: bayram için geleneksel kıyafet giymiş bir kız.

sonra kutlanır ve bu dönemde atalar saygıyla anılır. Takvimdeki son bayram, Kültür Günü (*Bunka no Hi*, 3 Kasım) ve İşgücü Şükran Günü'dür (*Kinro Kansha no Hi*, 23 Kasım). Sonuncusu cömert bir seneye minnet için kutlanır.

Diğer bayramlar Ulusal Kuruluş Günü (*Kenkoku Kinen no Hi*, MÖ 11 Şubat 600 yılında Yamato Devletinin Kuruluşu Günü); İmparator Hirohito'nun doğum gününü (*Tenno Tanjobi*, 29 Nisan) de içine alan ve Akihito'nun doğum günü olan 23 Aralık ile değiştirilen Altın Hafta (*Goruden-wiku*); Mayıs Günü (1 Mayıs); Anayasa Anma Günü (*Ken po Kinenbi*, 3 Mayıs); Çocuklar Günü Bayramı (*Kodomo no Hi*, 5 Mayıs). Ağustos ortasında Bon Bayramı vardır (aynı zamanda *Obon*; *Bon-odori* veya Fener de denir). Bu bayramda bir yandan renkli halk dansları yapılırken, diğer yandan vefat etmiş üyeleri anan özel aile toplantıları düzenlenir. 15 Eylül Yaşlılara Saygı Günü'dür (*Keiro no Hi*); yaklaşık aynı dönemde veya bir ay önce Sonbahar veya Dolunay Bayramı vardır (*Jugoya*). 10 Ekim ise Spor Bayramı'dır (*Taiiku no Hi*).

Gelenek yüklü tarihi Kyoto üç bayram daha kutlar. 15 Mayıs *Aoi Matsuri* diye bir bayram, Kamigamo ile Shimogamo adında iki tapınakta kutlanır; bu yörede,

Tokyo: Semt sakinleri parkın olanaklarından keyif alırken.

6. yüzyılda Yamato devletindeki halk şiddetli yağmurların kesilmesi için dua etti. Temmuzun üçüncü haftası, *Gion Matsuri*'dir, Yasaka Tapınağı'nı şerefendirir; orada 869 yılında insanlar korkunç bir salgın hastalığın sona ermesi için dua etmişlerdi. 22 Ekim'de *Jidai Mat Sun* veya Eras Bayramı gelir. Heian Tapınağı'nda eski Kyoto'nun veya Heian'ın 794 yılında kuruluşu anılır. Meiji döneminden kalma tarihi figürler dikkat çeker.

Geleneksel uygulamalar da vardır. Chanoyu (çay merasimi) kullanılan araçların ve tekniklerin incelendiği bir sanata eşlik eder; *sado*, onun felsefi çağrışımlarını vurgular. *Tako* (uçurtma uçurma) hayal gücünü zorlayan renkler ve süslü şekiller kullanan renkli bir eğlence çeşididir. Japon estetiği küçük şeylerin sanatını takdir eder. *İkebana* (basitleştirilmiş çiçek düzenlemesi) sanatında toprak, insan ve cennet simgelerine atıfta bulunularak çiçeklere şekil verilir, *İkebana* sanatında farklı yöntemler uygulayan pek çok ekol vardır. *Bonsai* (cüce saksı bitkileri veya ağaçları) ve *bonkei* (tepsi manzaraları) çok ünlüdür. Bunların küçük taştan düzenlemeleri olan karşıtları (*sueseki*) minyatür şeklinde manzara örneklerini canlandırırlar.

Tarihsel gelenekte, 17. yüzyıla dayanan, halkın silah kullanmasının yasak olduğu dönemde, Japonya'ya Ryukyus yoluyla Çin'den ithal edilen dövüş sanatları gibi sporlar da mevcuttu. Genel bir terim olan Karate çeşitli yumruklama, dürtme,

JAPONYA TARİHİ

Tokyo: Çiçek sergisi

Japon Estetiği: Küçük şeylerin sanatı, Kamizawa, bir bahçe kapısı.

itme ve tekmeleme taktikleri içerir. Denetlenmiş enerji kullanımı muazzamdır, çünkü karşı tarafın tesirli bir darbesi ölümlerle bile sonuçlanabilir. Sumo'da iki ağır siklet güreşçi kırk sekiz hareket içinde rakibini kumlu ringden dışarı itmeye veya bedeninin herhangi bir tarafının kuma değmesine (tabanlar hariç) çalışır. Bazı Japonlar son sumo şampiyonlarının Japon olmamalarından üzüntü duymaktadırlar. Judo ve jujutsu'da da aynı şekilde rakibi çeşitli şekillerde fırlatarak ve tutarak rakibin düşmesi sağlanır. Bambu kılıçları kullanan Japon tarzı eskrimde bir taraf, diğerinin başına, bedenine, eline veya gırtlığına iki kez, peş peşe belirgin bir şekilde vurabilirse galip ilan edilir (her bir vuruş için bir puan kazanılır). Tokyo'da Budokan bu tür dövüş sporlarının müsabaka yeridir. Modern olaylarda sporcular atletizm, yüzmeye, tenise, pinpona, voleybola, basketbola ve özellikle beyzbola katılırlar. Bu sporlarda, önemli şirketler veya gazete zincirleri takımlara mali açıdan destek olur ve yurtdışından tanınmış şahısları işe alırlar. 2008 yılında, Pekin Yaz Olimpiyatları'nda yirmi beş Japon sporcu (dokuzu altın, altısı gümüş ve onu bronz olmak üzere) yirmi beş madalya kazandı. Dokuz altın madalyanın biri softbol, ikisi yüzmeye güreşte ve beklendiği gibi dördü de judo'da kazanıldı.

Tokyo: Budokan (dövüş sanatları salonu), Ulusal Kültür Günü, 3 Kasım.

Japonlar sıklıkla film çekerler. Toho gibi önemli stüdyolar savaşta çok az bir hasarla yapısal varlıklarını sürdürdüler ve işgal, tartışma içermeyen eğitici konula-

rın üretilmesini teşvik etti. Film endüstrisi, Mifune Toshiru gibi Amerikan filmlerinde de oynayan uluslararası ünlü yıldızlar, Akira Kurusawa gibi (1910'da doğmuş) ünlü yönetmenler yetiştirdi. Akira'nın itibarlı uzun film listesinde Yedi *Samuray* (1954), *Rashomon* (1956) ve Kral Lear temasına dayanan trajik *Ran* bulunur. Tiyatro ise noh, kabuki ve bunraku gibi geleneksel ifadeleri benimsedi.

Kentteki seyirciler aynı zamanda modern tiyatronun da (*shin geki*) keyfini sürdürdüler. Bu dalda hem yerli oyun yazarlarının eserleri hem de çevrilmiş yabancı eserler bulunmaktadır. Sanat merkezleri çok popülerdi; hepsi kadınlardan oluşmuş Takarazuka Topluluğu, Tokyo'da ve Osaka'ya yakın sinemalarda dolu salonlara oynarlardı. Aynı şekilde müziğin derlenmesi ve çalınması en son rock çılgınlığı dahil, hem yerli hem de Batılı kaynaklardan geldi. Resim sanatı ve seramik de eski ve yeni ifadelerle temsil edildi. Japonların mimari dehası, Budizm öncesi şekilleri ve aynı zamanda çağdaş temaları kullandı. Tange Kenzo (1913'te doğdu) diğer projelerin arasında Hiroşima Barış Salonu'nu ve Tokyo Olimpik Sporlar Arenası'nı (1984) tasarladı. Moda dünyasında kadın tasarımcılar, kişiye özel tasarlanmış çarpıcı örneklerle Milano, Paris ve New York'takilerle rekabet ettiler.

Edebi şahıslar, sayısız temalarla mücadele etti. Bazıları ilham almak için geleneksel dönemlere geri döndü; bazılarıysa uluslararası akımlara kapılıp gitti. İlk sınıflandırmada Tanizaki Junichiro adlı yazar, klasik eseri *Makioka Kardeşler* ile

Tokyo: Hepsi kadın olan Takarazuka Kokusai Topluluğu

tanınır. Bu eser, hükmedici kapitalist babalarının ölümünden sonra hayata alıŖmaya alıŖan dört kız kardeŖi konu alır. Kawabata Yasunari (1899-1972) Heian yazılarında biçimsel bir örnek buldu. Psikolojik bir yaklaŖımla *Karlar lkesi* ve *Bin Beyaz Turna* gibi romanlar yazdı. Yasunari 1968’de Nobel Edebiyat dl’ne layık görülürken, bu alanda onurlandırılan ilk Japon yazar oldu. Oysa, Japon biliminsanları fizikte bu dl daha önce kazanmıŖlardı. Oe Kenzaburo (1935’te doėmuŖ, 1994’te Nobel dl’n kazanmıŖ); Abe Kobo (1924’te doėmuŖ, *Kumların Kadını* adlı eseriyle ünlü) ve Mishima Yukio (1925-1970) gibi yazarların eserlerinde gerçekçilik, hiçlik veya karamsarlık içeren bir anlatım grlmŖtr. Mishima, militarist imparatora tapmanın yok oluŖunu dramatik hale sokmak ve eski dönemlerin Japon imparatorluğunu övmek için, 45 yaŖında intihar etmiŖ bir oyun yazarıydı. Gerçekçi savaŖ temalarını Ooka Shohei, *Ovadaki Alevler (Nobi)* adlı eserinde ele aldı. Bu roman, Amerikan birlikleri 1944 yılının Ekim ayında Leyte’ye ayak bastıktan sonra, Filipinler’de bir Japon askeri birliğinin öyküsünü anlatır. Bu romanın karŖıtı Noma Hirushi’nin *Zone of Emptiness*¹ adlı eseri idi. Bu eser ülke-deki askeri bir kararghın vahŖetini anlatır. Birçok kadın yazar, biyografik eserlere odaklanmıŖtı.

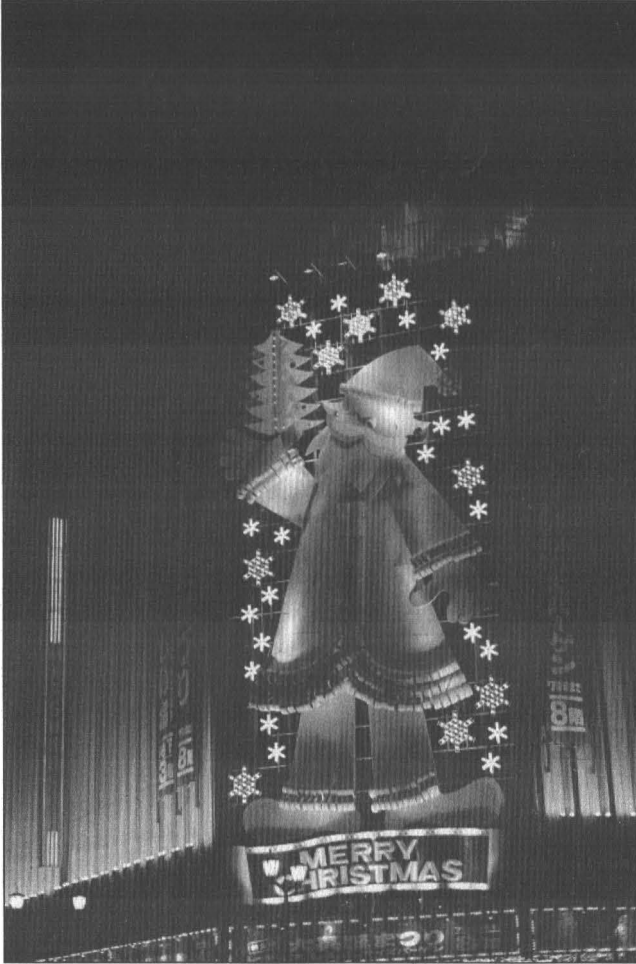

Tokyo: Bir baronun konağı

1 BoŖluk Bölgesi. (ev.)

JAPONYA TARİHİ

Toplumsal gruplaşmalar ve dalgalanmalar çağdaş Japonya'nın değişen dinamik hayatını yansıtıyordu. Eğitim, savaş sonrasının hemen ardındaki yıllarda dile getirilen boşluktan ve umutsuzluktan sonra, ekonomik gelişme ve kitle ileti şiminde yeni ufuklar açtı. Yeni nesil, alaycı ve karamsar yazarların eserlerine rağmen, demokratik fikirlerle eğitilerek, cinsiyet eşitliğini ve bireysel hakları öğrendi. Japonya'da gençler ABD ve İngiltere hariç, her ülkeden daha fazla kolejlere devam etti. Milli yayınların, radyo ve televizyon programlarının yoğun olarak kullanılması yeni fikirleri hızlı bir şekilde her yere yaydı. Japonya, Sovyetler Birliği ve İngiltere hariç, diğer ülkelerden daha fazla kitap bastı. Japonlar kişi başına İsveçliler ve İngilizler hariç, diğer ülke insanlarından

Tokyo: Mülkte, dünyanın en yüksek ticari kiralарının bulunduğu iddia edilen Ginza Caddesi'nde Noel.

çok daha fazla gazete okudu. Üç günlük gazetenin her biri toplam on milyon kopyalık bir baskı sayısının keyfini yaşadı. Popüler edebiyat gelişti; liste başı kitapların yüz binlerce kopyası basıldı ve genellikle uçuk cinsellik ve cinayet betimlemeleri içeren gülünç kitaplar trilyonlarla sattı. Japonlar, teknolojik devrimde arka planda bırakılmazlardı. Siyasi ve ekonomik alanlarda olduğu gibi, toplumsal, kültürel ve entelektüel hayatın yeni olanaklarını ve çeşitliliklerini giderek daha çok Japon paylaştı.

Özellikle bir Asya gücü için Japonların ulaştığı bolluğun yeni doruk noktası ise, yerleşmiş çelişkiler içeriyordu. Toplam servet, kısmen uluslararası bir konuma sahip kalabalık bir millet için savunmaya ayrılan bütçenin küçük bir oranından sorumluydu. Bütçenin yaklaşık %1'i, 240.000 erkek ve birkaç kadından oluşmuş bir güçle yıllarca muhafaza edilmiş Öz Savunma Kuvvetleri'ni korumaya ayrıldı. Japonya 1990'ların başında askeriye küçük bir bütçe ayırmasına rağmen, bu alanda en çok harcayanlar arasında ABD'den (290 trilyon dolar) ve Sovyetler Birliği'nden (119 trilyon dolar) sonra üçüncü sıradaydı. Japonlar askeri amaçlar için, bir atom geliştirme programından kaçındı, ama enerji elde etmek için nükleer gücü kullandı. Tokyo Üniversitesi Uzay ve Havacılık Enstitüsü sayesinde, bilimsel bir uydu uzaya fırlatıldı.

Japonlar, 21. yüzyıla girerken ekonomik gücün, siyasi istikrarın, büyük dış yatırımların ve servetin olumlu yönlerinin keyfini sürdürdü. Asya'da en lüks hayat tarzı, enflasyonun hüküm sürdüğü bir hayatta fazla ileriye gidemedi. Kentte yaşayan işçiler yükselen hayat pahalılığında maaşlarının eriyip gittiğine ve kentsel bölgelerde ulaşılabilir fiyatlarda evlerin yetersizliğine tanık oldular. Nüfusun %40'ı toplam ülke topraklarının %2'sinde toplandı. Japonya'da 128 milyon insanın beşte üçü sadece altı büyük şehirde yaşıyordu. Bunların çoğu da Tokyo'dan aşağıya Kobe'ye doğru uzanan endüstriyel Pasifik kuşağında bulunuyordu. Güney Kore, Tayvan, Hong Kong, Çin ve Singapur gibi rakiplerden ihracat konusunda tehditler geldi. Ülkede, hizmetleri ve daha yüksek teknolojiyi vurgulayan değişken bir ekonomik sektörün etkileri, işgücü eksikliğinin korkusunu değil de, daha az uygulanabilir sanayi dallarının yıpranmasından ortaya çıkacak olası bir işsizliği akla getirdi. %15'i altmış beş yaşından büyük olan ve toplumsal istatistiklerde hızla yaşlanan bir nüfusun emekli maaşları ve refah programları kamu fonlarını kuruttu. Yaş yelpazesinin diğer ucundaki gençlerin gelenekselleşmiş Japon işkolik ruhunu kaybetmelerinden, disiplinsiz ve tembel bir hayat sürmelerinden korkuluyordu. Japonlar kelimenin tam anlamıyla bolluğun içinde boğulurken, sanayileşme, şehirleşme, modernleşme ve aşırı ısınmış bir ekonominin sorunları, halkın üzerinde büyük bir baskı yarattı; insan, gürültü, hava, yiyecek ve su kirliliği apaçık ortadaydı. Olağanüstü büyük maddi kazançlara rağmen, güzel hayat bugünkü Japonlar için yakalanması zor ya da ulaşılamaz oldu.

Çağdaş Japonya

Dış İlişkiler

Japonya bağımsızlığını elde edince büyük bir tereddüt yaşayarak Milletler Cemiyeti'ne geri döndü. İşgal sonrası ilk yıllardan 1960'lara kadar uluslararası ilişkilerde çok faal olmadı. Ancak 1970'lere gelinince, Japonya çok kutuplu dünya güçleri yapısının tekrar düzenlenmesiyle ve petrol enerji krizlerinin ters etkileriyle daha faal bir rol üstlendi. Zamanla, Birleşmiş Milletler'e ve diğer uluslararası örgütlere daha fazla katılım, Afrika-Asya dünyasında daha iyi bir konum ve Batı dünyasıyla, özellikle ABD ile işbirliği çerçevesi içinde bir hareket bağımsızlığıyla ilgili önemli genel siyasi hedefler geliştirdi.

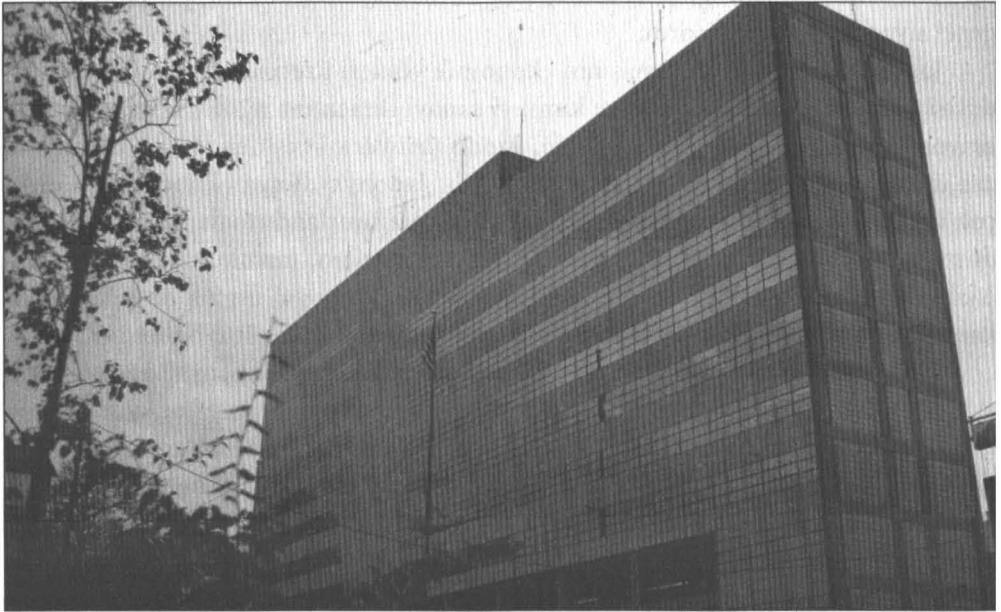
Japonya, özellikle diplomasinin ekonomik yönleri üzerinde durdu. Ülkede endüstriyel ve ticari gelişme, ağır ve kimyevi sanayi ihracatına ağırlık vermeyi gerektiriyordu; oysa yabancı piyasalar için, Japon ürünlerini çeşitlendirmek üzere harcanan çabada hiçbir alan terk edilmemeliydi. Japonya dünya ekonomisiyle daha çok ilgilendi ve 1932'ye dayanan ihracat ve ithalat sınırlandırmalarını giderek kaldırmaya başladı. Asya pazarlarına özel ilgi gösterirken, tazminat anlaşmalarına, özel yatırımlara ve teknik yardımlara önem verdi. Japonya, birçok Asya ülkesiyle karşılıklı imzaladığı ekonomik sözleşmelere dayanarak taahhütte bulundu.

Japon-ABD ekonomik ilişkileri hayati önem taşıyordu. Japonya, önemli hammaddelerde ve yiyecek malzemelerinde ABD kaynaklarına çok bağılıydı. Ancak 2000'li yıllara girerken, ABD'de adil olmayan ticari uygulamalar, dev ticaret dengesizliği ve fiyatı düşmüş Japon mallarını suçlamanın arifesinde, ABD'de ticari sorunlar çıktı. Japonya aynı zamanda Çin Halk Cumhuriyeti'nden ekonomik olarak uzaklaşma ilkesiyle uzlaşmamıştı; bu nedenle hem Pekin hem de Tayvan ile ticaret yaptı. Dış ticarete olan hayati ihtiyaç ideolojileri aştı ve Japonya'nın ticari ortakları arasına, bazıları siyasi olarak tanınmamış çok çeşitli siyasi ideolojilere sahip ülkeler girdi.

JAPONYA VE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Japonya 1952’de bağımsızlığını tekrar elde ettikten sonra, bütün on yıllık dönem boyunca ABD’ye bağımlı kaldı. 1960’ta Güvenlik Anlaşması’nın daha ziyade Japon arzularına uyan noktalarının tekrar gözden geçirilmesiyle, en azından Liberal Demokrat Parti iktidardayken, ülke Amerikan ittifakının sessiz ama küçük bir üyesi olarak bir miktar bağımsızlık uygulamaya başladı. 1972’de Ryukyus ve diğer adaların Japon idari denetimine devredilmesiyle son savaş sonrası toprak sorunu da çözülmüş oldu, ama Japonya ve Amerikan ilişkileri başka ekonomik, askeri ve siyasi sorunlara maruz kaldı. Savaş sonrası sorunlar Japonya’nın uluslararası hayata tekrar girmesinin ardından çözüldü. 1960’ta, ABD bunu yapacak son müttefik güç olarak, Tokyo’da Sugamo Hapishanesi’nde tutulan Japon savaş suçlularının son 100’ünü de serbest bıraktı. Japonlar savaş suçlusu olarak sürekli mahpusluğun, Japonya’nın üzerinde “yaşayan bir leke” olduğunu iddia ettiler.

Amerikalılar, Japonların işgal masraflarını veya en azından bir kısmını üstlenme ve yaklaşık 2 trilyon doları geri ödemeleri konusunda ısrar ettiler. 1962’de Japon dışişleri bakanı ve Amerikalı elçi, Japonların 490 milyon doları (masrafların dörtte biri) on beş yıl içinde ödeyeceklerine dair bir protokol imzalayana dek, bu konuda bir uzlaşma sağlanamadı. Fonların bazıları eğitim değiştokuşuna ayrıldı,

Tokyo: ABD Elçiliği

ancak büyük bir kısmı üçlü bir şekilde hem Japonya'yı hem de ABD'yi ilgilendiren gelişmemiş ülkelere ekonomik yardıma tahsis edildi. Japonya'nın gelişmiş ekonomisinin masrafları karşılayabileceğini ileri süren ABD, Japonların, özellikle komünist olmayan Asya şirketler birliğini sağlama almakta yardımcı olmaları için, uluslararası mali anlaşmalara giderek daha çok katılmalarını savundu.

Japonlar, Pasifik Savaşı'nın sona ermesine neden olan nükleer katliamlara tepkiden doğan başka bir konuda, ABD dahil, ilgili milletlerle yaptıkları çok taraflı ve çift taraflı konuşmalarda, silahsızlanmayı ve nükleer savaşların men edilmesini savundular. Japonlar ABD'nin Pasifik atom testine itiraz ettikleri gibi, herhangi bir gücün askeri amaçlarla nükleer testine de itiraz ettiler. Özellikle 1954'te, Pasifik'in ortasında Marshall Adaları'nda Bikini Mercan Adası deneylerindeki nükleer atıklar, 23 balıkçının bulunduğu ve bazılarının radyasyondan öldüğü Şanslı Dragon adlı bir balıkçı gemisini etkilediği zaman çok üzüldüler. ABD hükümeti, uzun gecikmelerden sonra, kurbanların ailelerine tazminat olarak 2 milyon dolar ödedi.

Karşılıklı Güvenlik Anlaşması'nın 1960'ta tekrar gözden geçirilmesi, Japon-ABD ilişkilerinde yeni bir ortaklık döneminin habercisi oldu. Japonların, ilk 1951 versiyonuna yaptıkları itirazların üstesinden gelinmişti. Değiştirilmiş şekliyle, Japonya Uzakdoğu'da barışın korunmasında eşit bir ortak olarak tanındı. Gözden geçirilmiş belgenin koşullarına göre, herhangi bir ortağa yapılacak silahlı bir saldırı, müşterek bir tehlike olarak görülecek ve Japon güvenliğinin veya Uzakdoğu barışının tehlikeye girdiği yerde imza atmış olan iki taraf görüş bildirecekti. Bu pakt on sene boyunca sürecekti ve ardından herhangi bir tarafın bir yıl öncesinden bildirmesiyle sona erebilecekti. Amerikan askeri personelinin Japon idaresindeki topraklardan gitmesi veya o topraklara taşınması durumunda, Japonya'ya danışılacaktı (Okinawa hariç tutulmuştu).

Gözden geçirilen Güvenlik Anlaşması'nın koşullarına göre, Japonların onayı olmadan hiçbir nükleer silah veya savaş araç gereci Japonya'ya yerleştirilmeyecekti. (1981'de, eski bir elçi, önceki yirmi yıl boyunca nükleer silahlar taşıyan Amerikan donanma kuvvetlerinin, Japon hükümetinin gizli onayı ile Japon limanlarını ziyaret ettiğini, ama ABD'nin resmi politikasının bu gerçeği herhangi bir ülkede ne kabul etmek ne de reddetmek olduğunu dile getirdi). Japonya arzu ettiği takdirde, ABD'nin dışındaki üçüncü ülkeler askeri yardımı devam ettirebileceklerdi. Japonya ABD birliklerine ödemede katkıda bulunma zorunluluğundan kurtulmuştu. İlk anlaşmada, Amerikan birliklerinin geniş kapsamlı iç ayaklanmaları bastırmalarını sağlayan madde kaldırılmıştı. Başbakan Kishi Nobusuke'nin onayı zorunlu ve ivedi koşullarla elde etmesine ve Başbakan Eisenhower'ın planlanmış ziyaretinin arifesinde yapılan gösterilerin uygulandığı iddia edilen yasal işlemlerde bir karışıklık yaratmasına rağmen, Diet bu anlamlı değişikliklerle gözden geçirilmiş anlaşmayı

onayladı. 1970'te, ilk on yıl sona erdikten sonra, yeni Güvenlik Anlaşması sonsuza dek işlemeye başladı; her bir taraf da bir sene öncesinden haber vererek anlaşmayı sona erdirebilecekti. Japonya'nın bu dönüm noktası çok az sayıda gösteriye tanık oldu.

Gözden geçirilmiş Güvenlik Anlaşması, bazı sorunları ortadan kaldırdı, ancak Japonya'da konuşlanmış Amerikan birliklerinin konumu ve onların üzerindeki yargı, yetki hakları belirsiz kaldı. Japon uyruklu kişilerle Amerikan askerleri arasındaki tartışmalarda temel yargı yetkisi, ister üs içinde, ister üs dışında, ister görev başında, ister görev dışında olsun, ilk İdari Anlaşma'da veya 1960'ın değişmiş şeklinde açıkça tanımlanmamıştı. Çift Japon veya Amerikan yargı yetkisi olasılığı, her iki ülkenin yurttaşlarının bazı ihlalleri yüzünden, yetersiz bir çözüm sağladı.

Arazi sorunları devam etti. 25 Aralık 1953'te ABD Kyushu'nun güneyinde, Amami Adaları'nı Japon yargı yetkisine bıraktı. Ancak, ABD'nin yönetmeye devam ettiği, ama Japonya'nın kalıcı egemenliğini sürdürdüğü Ryukyus ve Bonin Adaları hakkında tartışmalar devam etti. Japonya daha çok denetim arzu ediyordu, ama Asya askeri operasyonlar için bir tatbikat bölgesi olan Okinawa'da bir trilyon doların üzerinde askeri yatırım yapan ABD konumunu herhangi bir şekilde azaltmakta isteksizdi. Japonya'da, aynı zamanda birçok Okinawalı arasındaki ortak duygu, bütün denetimin Japonya'ya geri verilmesini destekliyordu, ama Japon hükümeti bu konuda baskı yapmadı. Japonlar ve Okinawalılar adalar zincirindeki Amerikan ilkelerini eleştirdiler ve onları üsler için toprak kapmakla ve katı askeri kanunlar çıkarmakla suçladılar.

Amerikan siyasetini eleştiren gruplar, yerel komünist birimler dahil, Okinawa adına daha fazla özerklik için taşkınlık yaptılar. Onlar, başkanları dahil, kendi hükümetlerini seçme hakkına sahip olmayı arzu ediyorlardı. 1962'de ABD, Okinawa için bir sivil idareci tayin etti, ama Doğu Asya'da gerginlikler var olduğu müddetçe Okinawa'da üsler muhafaza etmeye niyetli olduğunu açıkça belirtti. 1960'ta Kongre daha önce adalarından çıkartılan ve ülkelerine dönmeleri engellenen Japon nüfus için 6 milyon dolar tazminat konusunda oy kullanmasına rağmen, Bonin Adaları da muhafaza edildi. Ama on yıllık dönemin sonunda, Bonin Adaları tekrar Japonların elindeydi; 1967'nin sonlarında bir Sato-Johnson Anlaşması dönmelerini talep etti; 1968 yılının ortasında (İwo Jima ve Markus Adası ile birlikte) verilen bu söz yerine getirildi. En çok tartışılan arazi parçası olan Okinawa'nın durumu, 1969 yılının sonlarında bir Sato-Nixon tebliğinde kararlaştırıldı. Okinawa 1 Temmuz 1972 tarihini geçmemek üzere Japon idaresine geri verilecekti. İki hafta sonra, 17 Temmuz'da ABD, Okinawa'daki bütün haklarından ve çıkarlarından vazgeçti, ama dev Kadena Hava üssü dahil, askeri tesisleri kullanmaya devam etmesine izin verildi (bu tesisler, adalar zincirinin dörtte birini kaplıyordu).

Amerikan birliklerinin Japonya'dan aşamalı olarak çekilmesi, gerginliğin azalmasını vaat ediyordu. 1957'de Kishi-Eisenhower Anlaşması'nın ardından, yaklaşık 35.000 Amerikan kara birliği geri çağırıldı. Bu olay da geride yaklaşık 50.000 birlik bıraktı (Okinawa'da 37.000 birlik dahil). Bu sayı, 1990'a kadar sabit kaldı, o tarihten sonra üç sene içinde %10'luk bir düşüş daha tasarlandı. Çok az sayıda büyük donanma istasyonları ve hava üsleri, sınırlı ancak değerli toprakları ihlal ettiler; bu toprakların bir kısmı pahalı uçak operasyonlarını düzenlemek için kullanıldı. Genişletilmiş üslere karşı bölgesel bir dirençle karşılaşıldı; özellikle komünist tahrikçiler tarafından körüklenen taşra bölgelerinde, bu direnç daha da güçlü oldu. Yine 1957 Anlaşması'nın bir neticesi olarak, Amerikan tesisleri üç yıl içinde %60 gibi bir oranla azaltılacaktı.

1980'lerde Japonya ve ABD, birçok konuda işbirliği yaptı. Tokyo ülkede Amerikan kuvvetlerini mali olarak desteklemek için katkısını artırdı. ABD savunma çemberini kıyıda 1610 km kadar genişletti. İki ülke, karşılıklı olarak bazılarının Güney Pasifik'te yapıldığı savunma uygulamalarına katıldı. 1987'de Gayri Safi Milli Hasıla'nın emredilen %1'lik bir bölümünü, 1976'da dayatılan savunma harcamalarına ayırdılar.

1990'ların başında, Japonya'da önemli Amerikan tesisleri daha da kısıtlandı. Donanma Tokyo bölgesinde Atsugi havacılık binasını muhafaza etti ve Yedinci Filo için bir demirleme limanı olan Yokosuka'yı kullandı. Denizciler, Güney Honshu'da İwakuni hava üssünü ve Okinawa'daki bazı gözetleme bölgelerini kullandılar. Hava kuvvetleri Kuzey Honshu'da ustaca planlanmış kanatlara sahipti. Japonya'da Amerikan askeri varlığı senede 7 trilyon dolara mal oluyordu; Japonlar kendi askeri korunma payları olarak 3 trilyon doları sağlama aldılar. 1980'lerde Soğuk Savaş'ın çöküşüne ve Sovyetler Birliği'nin (ardından Rusya oldu) hem askeri bir tehdit hem de bir millet olarak yok olmasına rağmen, Japonya'nın aynı zamanda ekonomik ve teknolojik alanda süper güç olarak sürekli yükselmesiyle, Washington askeri alanda daha büyük bir harcama payı üstlenen Tokyo'yu sorgulamaya başladı. Japonların isteksizce cevap vermeleri, tahminen 1947 Anayasası'nın dokuzuncu maddesindeki kısıtlamaları anımsattı. Üstelik güçlü savaş anılarıyla dolu Asya ülkeleri, Japonya'nın hem ülke içinde hem de yurtdışında güçlü bir askeri varlık olarak kabul edilmesini endişe etmiyorlardı. Bu kuşku, 1990'ların sonundaki İran Körfezi krizinde ve sonraki Ocak ayındaki kısa savaşla kanıtlandı; ABD bu krizde Japonya'nın askeri birliklere dahil olmasını arzu ediyordu, ancak parasal katkı olarak 9 trilyon dolar verme kararı çıktı (Tokyo beş mayın tarama gemisi gönderdi).

Toprak konuları yok olup askeri konular ikinci plana düşünce, ekonomik sorunlar can sıkıma devam etti. 1961 gibi erken bir tarihte, Başbakan İkedo Hayato ve Başkan John F. Kennedy, Amerika-Japonya Ticari ve Ekonomik İşler Or-

tak Komitesi'ni yarattılar. Bu komitede her iki ülkenin kabinelerinden temsilciler bulunuyordu ve yıllık toplantılarda karşılıklı olarak onları ilgilendiren ekonomik meseleleri çözmeye gayret ettiler. Ticaret dengelerinin türü her gündemin başındaydı. ABD seneler boyunca bir ihracat fazlasının keyfini sürdükten sonra, 1970'lerin başında kalıcı dengesizlikler kaydetmeye başladı; 1972'de, Japonya'nın lehine 4 trilyon dolar kaydedildi; 1990'da dengesizlik 50 trilyon dolara yükseldi. Bunun yanı sıra, ABD'de Japon yatırımları, geniş çapta emlak, banka ve şirketler devralma yoluyla 1990'da hızla 53 trilyon dolar gibi olağanüstü boyutlara ulaştı (Alman yatırımlarına eşit ama İngiltere'ninkilerin yarısı kadar).

1990'da her iki ülke de Yapısal Engeller Girişimi'ni tamamladı; bu aşamada her iki hükümet ticaret dengesizliğinin asıl içyapısal nedenlerini tanımlamaya ve ortadan kaldırmaya çalıştı. ABD'de Japon darbesi bazı eşitsizlikler yaratırken, ABD Asya ortağını, hem Amerikan ithalatını hem de Amerikan yatırımlarını engelleyen, adil olmayan, tekelci ve kısıtlayıcı uygulamalarla suçladı. Washington kısıtlayıcı ithalat ve dağıtım uygulamaları dayatarak Japonya'nın *keiretsu*'yu (kurumsal karteller) destekleyen "Büyük Mağaza" kanununa itiraz etti. Bunun dışında, hükümetin kamu işlerinde daha fazla harcama yapması gerektiğini savundu ve Japonya'nın tüketimi kısıtlayan yüksek tasarruf oranını değerlendirdi. Tokyo, Washington'a kendi meclisini düzene sokmasını tavsiye etti; bunun için bütçeyi dengelemesi, eğitimi geliştirmesi, verimsiz üretim yöntemlerinin üstesinden gelmesi ve uzun vadeli gelişme beklentileriyle daha az getiri karşılığında şirket kârlarını ve temettülerini veren kısa vadeli zihniyeti terk etmesi gerekiyordu. 1990'larda Japonya'da resmi eleştiri, nüfusun diğer kısımlarına taşıdı. Bunların arasında, dünyanın şimdi tek süper gücü için uygun olmayan özelliklerle, güya Amerikan iş ahlakının ve hayat kalitesinin düşüşüne dayanarak bir *kenbei* tavrı (ABD'den hoşnut olmama) sergileyen işadamları ve entelektüeller vardı.

Bazı meseleler, eskisi kadar sinir bozucuydu. Bu meseleler, verimli olduğu algılanan ortaklıkta kısmen içerikten ziyade, tarz ile alakalıydı. Yıllar geçtikçe, değişmekte olan belirsiz Amerikan siyasi eylemleri Japonların uzun süreli belirlilik ve teminat arzularına karşı geldi. Buna örnek olarak, Japon hükümetine detant haberini vermeden, 1971 yılının sonlarında, 1972 yılının Şubat ayı için ilan edilen, Çin Halk Cumhuriyeti'ne "anı" Nixon ziyaretini sayabiliriz. Çatışan görüşlerin tek çözümü, sürekli görüşmeler, karşılıklı saygı ve resmi heyetlerin değiş tokuşu ile gerçekleşebilirdi.

İşgal sonrasında, Japon başbakanları Amerikan başkanları ile görüş alışverişi yapmak için Washington'un yolunu tuttular. 1957 ile 2009 yılları arasında on dokuz başbakan, ABD'yi otuz beş kez ziyaret etti. İmparatorluk ailesi Amerikan topraklarına dört kez ayak bastı. Nixon 1971 yılının Eylül ayında, imparatorluk

ailesi resmi bir ziyaret için Avrupa'ya uçarken, İmparator Hirohito ve İmparatoriçe Nagako ile Anchorage'da buluştu (Japon tarihinde ilk kez hüküm süren bir imparator ülkesinden dışarı çıktı). İmparatorluk çifti, 1975 yılının Ekim ayında ABD'yi gezdi. Veliht Prens Akihito ile eşi Mishiko ABD'yi ziyaret ettiler. Kraliyet çifti on şehri dolaştıktan sonra, 1994'te yöneten hükümdarlar olarak ülkeye geri döndüler. Aynı zamanda Marianalar'da Saypan Adası'nda savaştan önce, Japonlar tarafından işgal edilmiş olan bir I. Dünya Savaşı Tapınağı'nı ziyarete ettiler.

Beş Amerikan başkanı Japonya'yı ziyaret etti. Bunların isimleri sırasıyla şöyledir: Gerald Ford, Ronald Reagan, Bill Clinton, George H. W. Bush ve George W. Bush. Başkan Ford, 1974 yılının Kasım ayında, Sovyet Parti Başkanı Leonid Brejnev ile Vladivostok'ta buluşmak üzere Japonya'ya seyahat etti. 1983 yılının Kasım ayında Başkan Reagan komünist olmayan en zengin sanayi güçleri olan Yedili Sanayileşmiş Devletler zirve toplantısı için Tokyo'ya uçu. 1989 yılının Eylül ayında Başkan George H. W. Bush, İmparator Hirohito'nun cenazesine katıldı. Üç sene sonra, 1992 yılının Ocak ayında dört günlüğüne Japonya'ya geri döndü. Ardından Başkan Clinton 1993, 1996 ve 1998'de yaptığı üç ziyaretle onu izledi. Başkan George W. Bush 2005'te ülkeye geldi.

Daha alçak kademelerdeki diplomatlar ya Tokyo'da ya da Washington'da çeşitli organizasyonlarda karşılıklı olarak konuşmak için toplandılar. Konuşmalar iki ülke arasında, özellikle yıllık toplam otomobil satışlarının üçte birini sağlayan Japon araba üretiminin (Amerika'da toplananlar dahil) kısıtlanmasıyla, daha normal ticari ilişkiler sürdürmenin gerekliliğini vurguladı. Her iki taraf için, birbiriyle ilişkili ama çelişen iki mesele (kısa vadeli idari önlemlerin alınması ve uzun vadeli yapısal düzenlemelerin uygulanması) hem Japonya için hem de ABD için sinir bozucu olmaya devam etti.

Başkan Barack Obama'nın Dışişleri Bakanı Hillary Rodham Clinton Asya'ya ilk resmi ziyaretini (Japonya, Endonezya, Güney Kore ve Çin) 2009 yılının başlarında gerçekleştirdi; kendisi ilk devlet ziyareti için öncelikli olarak bu bölgeyi ziyaret eden ilk üst düzey diplomattır. Tokyo'ya yapmış olduğu iki günlük ziyarette, onu fırtına gibi bir program bekliyordu. Clinton, Haneda Havaalanı'na indiği zaman, onu iki kadın astronot ve Özel Olimpiyat Kış Oyunları'ndan bir spor delegasyonu karşıladı. İlk gün, Meiji Tapınağı'na yapılan bir ziyaretle başladı. Burası Tokyo'nun merkezinde Japonya'da 19. yüzyılda modernleşmenin yolunu açan bir imparatorun adına kurulmuş şirin bir parktı.

Clinton, elçilik basın odasında görüşmeler yapmak ve çalışanları selamlamak için Amerikan Konsolosluğu'na gitti. Daha sonra İmparatoriçe Mishiko ile beş çayını içmek için saraya gitti. Bu ziyaret, İmparator Akihito ile imparatoriçenin Beyaz Saray'da başkanın eşi tarafından ağırlanmalarının karşılığında yapılmıştı. Clinton

daha sonra iki görüşme daha yapmak üzere otele geri döndü. Ertesi gün, dışişleri bakanı Tokyo Üniversitesi'nde öğrencilerle "Town Salonu'nda" buluştu. Clinton orada öğrencilerle ilgili olarak hiç yabancılık çekmedi. Ardından, Başbakan Aso Taro ile bir akşam yemeği yedikten sonra, siyasi muhalif lider Ozawa İchiro'yu ziyaret etti. Ülkenin dışişleri bakanı ile görüştü ve Okinawa'da konuşlandırılmış olan elli bin Amerikan birliğinin sekiz binini Guam'a nakletmek üzere bir anlaşma imzaladı.

Yeni yüzyılda, karşılıklı bağlar pekişti. Japonya gözden geçirilmiş Güvenlik Anlaşması'nın koşullarıyla bölgede ve Uzakdoğu'da faaliyetlerini genişletti. Bir uçak gemisi savaş sahası grubu, bir deniz seferi gücü, Beşinci Hava Kuvvetleri'ni ve I. Kolordu'yu kurdu. Japonya son dönemlerde savunma yönergeleri sayesinde Doğu Asya'da ve ülkeden uzak bölgeler olan Hint Okyanusu'nda, Ortadoğu'da ve Yakın Doğu'da savaşımayan ülke rolünü üstlendi. Savunma Politikası Yorum Girişimi Okinawa'da konuşlandırılacak birliklerin sayısını ve balistik füze savunma programında oynanacak karşılıklı rolleri tanımladı. 2001 yılının Eylül ayından beri Japonya Hint Okyanusu'nda Amerikan kuvvetlerine lojistik destek veriyordu. İki ülkenin gelişme programları, HIV/AIDS ve kuş gribi gibi hastalıklarla mücadele, doğal kaynakları koruma, bilim ve teknoloji programları, insan yapısını haritalama ve uzay ile yaşlanma konularında araştırmalar gibi çeşitli uluslararası hedefler için mali kaynaklar sağlamaktadır.

Japonya, ABD ve komşu ülkeler dışişlerinde Güney Kore ile birlikte Japonya'ya füzeleri yönelten Kuzey Kore nükleer programıyla ilgilendiler. Japonya bu bölgede üçüncü taraflara ve Birleşmiş Milletler faaliyetlerine savaşçı olmayan kaynaklar temin etmektedir. ABD, Japonya'nın Güvenlik Konseyi'nde kalıcı bir üye olma arzusunu desteklemektedir. Japonya, ABD'nin yanında Birleşmiş Milletler bütçesine en çok katkı sağlayan ülkeydi. ABD, Japonya'nın Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ), İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'ne (OECD)¹, Dünya Bankası'na ve Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC)² forumuna katılmasını teşvik etti.

Japonya, Kanada'dan sonra ABD'nin en büyük ikinci ticari ortağıdır. Daha önce, Japonya Amerikan tarım ürünlerinin en büyük dış pazarıydı. Kötü bir gidişat sürdüren ABD, 2006 yılında Japonya ile büyük bir dengesizlik yaşadı; 59.6 trilyon dolarlık ürün ihraç ederken, 148 trilyon dolarlık ürün ithal etti. Son on yılda ticaret yılda ortalama %7.3 oranında arttı. ABD, ilaçlar, filmler ve müzik, ticari uçaklar, demir olmayan metaller, plastik ürünler, tıbbi ve bilimsel malzemeler ihraç etti. İthalatının beşte biri arabalardı; Toyota markası iç pazarda en çok satan marka olurken, bu konuda General Motors'u geçti. Diğer ithal ürünleri otomotiv

¹ *Organization for Economic Cooperation and Development* (İng.)

² *Asia-Pacific Economic Cooperation* (İng.)

parçaları, bilgisayarlar, telekomünikasyon araçları ve enerji sağlayan araçlar gibi ofis gereçlerini içeriyordu. ABD toplam ihracatın %22.8'iyle Japonya'nın en büyük ihracat ortağıydı; ardından %14.3 ile Çin geliyordu. İthalatta bunun tersi geçerliydi; Çin %20 ile en büyük ortaktı; ondan sonra %12 ile ABD geliyordu. Ekonomik bağlarla birlikte turist ticareti de arttı ve bu alanda ABD daha üstündü. Yeni yüzyılın ilk on yıllık döneminde, doların ucuzlamasıyla, Japon turistler 2005 yılında ABD'de 12 trilyon dolar harcadı.

JAPONYA VE RUSYA

Japonya tekrar uluslararası arenaya çıkınca, işgal sonrasında yaşanan ilk yıllarda, Sovyetler Birliği'ne karşı çok temkinli davrandı. Sovyetler, San Francisco'da Japon Güvenlik Anlaşması'nı imzalamadılar, ama iki ülke arasında birçok meselede uzlaşma sağlandı. 1956'da, konferanstan beş sene sonra, bir anlaşma savaş halini sona erdirdi. Bu maddeler, diplomatik ve elçi personelinin değiş tokuşunu sağladı, geri kalan Japon savaş esirlerini tekrar ülkelerine geri verdi, birbirlerine karşı tazminat taleplerinden feragat ettiler ve ticaret anlaşmaları, balıkçılık sözleşmeleri ve resmi bir barış anlaşması yapmak üzere daha çok görüşmeler yapmak konusunda hemfikir oldular. O dönem, birçok sorun hakkında uzlaşmak mümkün görünüyordu, çünkü 1953'ten sonra Stalin'in ölümü, Nikita Kruşçev'in parti başkanlığında Sovyet çizgisinin yumuşaması ve bağımsız zihniyetli Başbakan Hatoyama İchiro'nun tarafsız politikası bir gevşeme sağlamıştı.

Yukarıda sözü edilen anlaşma, Sovyet-Japon ilişkilerini yumuşatmaya yardımcı oldu ve o sene Sovyetler, Japonya'nın Birleşmiş Milletler'e üyeliğini veto etmeyi bıraktı. Ancak Japonya, Sovyet nükleer testlerini kesin bir tavırla protesto etmeye başladı, ama Moskova, Kuzey Toprakları'nı (Hoppo Ryode) teslim etmeyi reddedince hayal kırıklığına uğradı. Bu topraklar, savaştan önce işgal edilmiş olan Etorofu'nun Kuril Adaları ve Kunashiri, açık denizde Habomai grubu ve Shikotan Adası'ydı. Bu son ikisi her zaman Hokkaido yakınlarındaki tarihi Japon toprakları sayılmıştı. Japon Denizi'nde avlanma hakkı Japonya için her zaman süregelen bir ilgi alanı oluşturmuştu. Japonlar, Sovyetler'le anlaşma yoluyla uluslararası sularda avlanma işini düzenlemeye çalıştılar. Moskova beklendiği gibi, 1960'ın gözden geçirilmiş Amerikan Güvenlik Anlaşması'nı ifşa etti, ama Tokyo ile sözlü olarak yapılan şiddetli ihbardan birkaç hafta sonra, üç yıllık bir ticaret anlaşması imzaladı. Bazı konularda görülen farklara rağmen, bu ülkeler periyodik olarak anlaşmaları yenileyebileceklerdi. 1966'da, beş senelik bir ticaret anlaşmasına doğru adım atıldı ve dönemin sonunda, ticaret yıllık olarak toplam 1 trilyon dolara fırladı. Bir Japon-

Sovyet birleşik ekonomik Komitesi farkları ve ticaret sorunlarını yok etmeye yardımcı oldu. Sovyetler de Japonların, özellikle Tyumen petrol yatakları gibi Sibirya doğal kaynaklarının gelişmesine, Yakutsk kömür ve demir rezervlerine, Sakhalin denizaşırı petrol ve gaz alanlarına katılmasına ilgi gösterdiler.

Yine de, önemli bir fark kalmıştı, çünkü Sovyetler, Kuzey Toprakları'ndan Japonya'ya dönerlerken vakit kazanmaya çalıştılar. Tokyo Moskova'nın askeri varlığını artırdığı konusunda suçlamalarda bulundu. Sovyetler tam bir barış anlaşması sağlanınca, Habomai grubunun ve Shikotan'ın olası geri dönüşünü dile getirdi. 1973 yılının sonlarında, sessizce bu şarttan vazgeçmelerine rağmen, 1960'ta adaların geri verilmesinden önce, ABD-Japon Güvenlik Anlaşması'nın iptal edilmesini talep ederek konumlarını sağlamlaştırdılar. Sovyetler, Etorofu ve Kuril zincirinde Kunashiri'ye bağlı olarak bu adaların geri verilmesinin paraya çevrilemez bir mesele olduğunu iddia ettiler. 1973 yılının Ekim ayında Başbakan Tanaka Kakue'in Moskova'ya yaptığı bir Avrupa turunda, tartışma konusu olan bütün adaların geri verilme talebini tekrar dile getirdi. Bunun dışında, bir barış anlaşması imzalamak ve "göze çarpan" bütün savaş sonrası sorunları çözmek için görüşmelerin yeniden başlamasını talep etti.

1976 yılının başında, Tokyo'da Sovyet Dışişleri Bakanı Andrei Gromyko, Sovyetler'in belirlediği gibi, "coğrafi sorunlar" konusunda inatçı tutumunu sürdürdü. Onun taviz vermeyen tavrını, tekrar Tokyo'da 1986 yılının başı ile 1990 yılının ortalarına kadar halefi Eduard Shevardnadze devam ettirdi. 1990 yılında İmparator Akihito, Moskova'yı ziyaret etmesi için davet edildi ve parti şefi Mikhail Gorbaçov da Tokyo'ya davet edildi. Gorbaçov, ekonomik yardım arayışında iken, 1991 yılının Nisan ayında Tokyo'ya geldi, ama adaların geri verilmesi konusunda hiçbir garanti vermedi. Japonya Sovyetler'e yardım olarak 2 trilyon dolar vermeyi taahhüt etmesine rağmen, herhangi bir büyük ekonomik yardım vaadinde bulunmaktan uzak durdu. Japonya değerli yardımlarını, daha ziyade Kuzey Toprakları meselesini çözmeye adadı. 1992 yılının Eylül ayının ortasında, Rus Başkanı Boris Yeltsin'in ziyareti, farklılıklar yüzünden iptal edildi ve Tokyo, Shikotan ile Habomai grubunun geri verilmesinden ve daha ilerde iade konusunda görüşmeleri idare etmek için iki Kuril adasında Japonların kalıcı egemenliğiyle ilgili bir açıklamadan sevinç duyacağını belirtti.

1994 yılının Mart ayında, Japon dışişleri bakanı Rus meslektaşıyla tartışma konusu olan Kuzey Toprakları'na bir unvan verilmesi sorununa bir çözüm bulmaya çalışmak üzere, Moskova'da buluştu; Rusya ekonomik reformlar için bir miktar Japon yardımını taahhüt etti. 2006 yılının Ağustos ayında, Rus deniz yetkilileri bir Japon balıkçısını öldürdüler ve tartışılan Kuril sularında bir yengeç avlama teknesine el koydular; Ruslar balıkçının "serseri bir kurşun" tarafından öldürül-

düğünü ileri sürdüler. O yıl Eylül ayında, Rus Dışişleri Bakanı Koizumi idaresinde “iyi ilişkilerin” sürdürüleceği ifade edildi. Japonya engin Uzakdoğu petrol ve gaz rezervleri konusunda görüşmeler yapmaya çalıştı. İki ülke arasında herhangi bir önemli sorun yokken, Japonlar tarihi nedenler yüzünden doğudaki dev komşularına güvenmemeye devam ettiler ve Kuzey Kore’den sonra, Rusya zihinlerinde en şüpheli ülke olarak yer etti.

JAPONYA VE DOĞU ASYA

Asya, Japonya’nın dış siyaset görüşmelerinde büyük önem kazandı. Coğrafi yakınlık, ırksal altyapı ve tarihsel bağların hepsi ana kıtadaki ve adalı komşularla sıkı ama illa ki düzgün olması gerekmeyen ilişkiler doğurdu. Tokyo sert bir savaş dönemi sicilinin yüküyle askeri meselelerde ihtiyatlı adımlar attı, ama ekonomik programların gelişmesine çok çalıştı. Bazı Asyalılara göre Japonya, sadece saldırgan bir politikayı bir başkasıyla değiştiriyordu; ancak 1970’ten sonra Japon kanun yapıcıları, kitlesel ekonomik harcamaları öz çıkarlardan arındırıp Asyalıların halktan halka temeline göre tekrar yöneltti. Savaş dönemi kayıtları hakkında imparatorluk sözcülerinin ve siyasi sözcülerin özürleri büyük boyutlara ulaşmış olan Japon ekonomik varlığına karşı, Asya direncini yumuşatmaya yardımcı oldu. 1990’ların başında Japonya’nın Asya ile yaptığı toplam ticaret (yaklaşık 140 trilyon dolar) ABD ile yapılane yaklaşmıştı ve Tokyo’nun giderek artan bütçe fazlası, Asya’ya yönelik yardımlar ve kalkınma projeleriyle kısmen bir çıkış kapısı buldu.

Merkezi Pekin’de olan Çin Halk Cumhuriyeti ile ilişkiler en büyük önceliğe sahipti. Sino-Japon bağları tarihsel olarak karışıktı. Japonlar yüzyıllar boyunca medeniyetlerine katkıda bulunmuş olan bazı temel Çin siyasi, kültürel ve dini kavramları benimsemişler ve kendilerine uyarlamışlardı. Ancak, diğer olumsuz yönde, insanların ihtiyatlı olmalarına ve adalı komşularından kuşku duymalarına neden olan 20. yüzyılın Çin topraklarına yapılan askeri işgaller mevcuttu. Pekin, Tokyo’nun yardımını ve ticari programlarını kabul etmesine rağmen, son tarihi olayları aklında tuttu. 1980’lere doğru ve daha sonraki dönemlerde, sözcüleri, Japon eğitim bakanının lise ders kitaplarını yeniden yazmasını şiddetle protesto etti; bu ders kitapları daha önce ana kıtadaki saldırgan eylemleri sadece “gelişme” olarak aklamışlardı. Bu sözcüler, aynı zamanda “Japonya II. Dünya Savaşı’nda saldırgan taraf olmamış olabilir” düşüncesini başlatan Başbakan Takeshita Noburo ile farklı düşünmeye başladılar.

İşgalden sonra, gayriresmi Japon ekonomik heyetleri Pekin’e seyahat etti ve ticari ilişkiler tekrar kuruldu. 1952 ile 1958 yılları arasında, sadece ilk üçünün

kusurlu olarak uygulanmasına rağmen, dört ticaret anlaşması imzalandı. Bu anlaşmalar, resmi Çin komünist kuruluşlarıyla resmi olmayan özel Japon ticaret dernekleri arasında imzalandı. Her bir anlaşma 12 ile 18 ay arasında sürecekti ve her biri 100 milyon dolara eşdeğer malların toplam değiş tokuşunu kapsayacaktı. İthalat ve ihracat kalemleri üç öncelik derecesine ayrılmıştı. En önemlisi olan A sınıfı, toplam ticaretin %40'ını oluşturunuyordu ve Japonya diğer kalemlerin arasında kömür, demir ve soya fasulyesi ithal edecek ve ABD'nin Komünist Çin'e ambargo uyguladığı stratejik çelik ürünlerini ihraç edecekti. Dördüncü anlaşma uygulanmadı, çünkü 1958'de, sağcı bir genç Nagasaki'de bir mağazanın üzerinde dalgalanan bir Çin bayrağını yırttıktan sonra, Çinli komünistler o anlaşmayı iptal ettiler. Çinli Komünistler, o yıl, ulusal seçimlere müdahale etmeye çalışırken, Başbakan Kishi Nobusuke'yi görevinden almak için baskı uyguladılar.

Çin 1960'ların başında tarımsal güçlükler çektiği zaman, Japonya makul fiyatlarla 400.000 ton pirinç satmayı önerdi, ama öneri kabul edilmedi. Japonya'nın Çin ile ticareti o dönem dünyada sadece %3'ü buluyordu; birçok Japon, eski Çin ticaretinde savaş öncesi %40'ı bulan paylarını özlüyordu. 1962'de, ticarete yaşanan dört yıllık bir boşluktan sonra, şimdi başbakan olarak İkeda Hayato görevde iken ve Çinliler daha yumuşak başlı iken, beş yıl için senede 100 milyon dolarlık bir ticareti gerektiren beşinci bir anlaşma imzalandı. 1964'te, ticaret zaten 470 milyon dolara ulaşarak o rakamı aşmıştı. 1970'e gelince, bu rakam, Pekin'in dış ticaretinin beşte birini oluşturan 820 milyon doları bulmuştu. 1970'lerin ortasında ve yeni yüzyıla doğru, Japonya Çin'in en büyük ticaret ortağı oldu. Gelişen ticari bağları tanımlamak için farklı ticaret anlaşmaları da başlatıldı.

Başka sorunlar da çözüldü. Sovyetler'le balıkçılık sözleşmeleri imzalandı. Çinli komünistler yaklaşık 30.000 savaş esirini ve daha önce Çin'de yaşayan Japon nüfusu Japonya'ya geri verdiler. Japonya, Birleşmiş Milletler'de Tayvan merkezli Çin Cumhuriyeti yerine Çin Halk Cumhuriyeti'nin kabul edilmesi için herhangi bir harekette bulunmadı. Sözcülerine göre, çoğunluk bu tür bir hareketi desteklediği takdirde, Japonya o zaman Pekin hükümetinin kabul edilmesi için oy kullanacaktı. Bu hükümet daha önce, 1971'de diğer Çin hükümeti çekildiği zaman, Birleşmiş Milletler'e kabul edilmişti. Önemsiz toprak kavgaları içten içe kaynamaya başladı. Çin ve Tayvan Ryukyus yakınlarında, açık denizde petrol rezervleri olan Senkaku Shoyo'da (Diaoyu Tai Adaları) mülkiyet talep ettiler.

1972'ye kadar, hiçbir savaş sonrası Japon başbakanı görevdeyken resmi diplomatik ilişkilerin olabilirliğini artırmadı. Japonya'nın Tayvan ile ilişkileri, sorunu daha karmaşık kıldı, çünkü ne komünist ne de milliyetçi Çin tarihsel olarak ikili Çin çözümünün tanınmasını kabul etmezdi. Ya biri ya diğeri olacaktı. Yoshida Shigeru'ya kadar giden başbakanlar, Pekin ile değişmez coğrafi yakınlığa dayanan

yakın ilişkileri vurguladı. Ancak 1972 yılının Şubat ayında Başkan Nixon'un Çin'i ziyaret etmesinden sonra, bu çözüm tanındı. Bu ziyaret Asya'daki Amerikan "müttefiklerde" buna benzer hareketin lehine bir zincirleme tepki başlattı. 1972 yılının Eylül ayında Başbakan Tanaka, Çin'e seyahat etti ve orada Mao Zedong (Mao Tsetung) diplomatik bağları tekrar kurarak Sino-Japon ilişkilerini normalleştirdi. Tarihi olay hakkında yayımlanan resmi bildiriye göre, Japonya Çin'in Tayvan ile ilgili görüşünü "tam olarak anlıyor ve saygı duyuyordu." Bu görüşe göre, Tayvan Çin'in devredilemez bir parçasıydı. İki taraf bir barış ve dostluk anlaşmasını, aynı zamanda ticaret, sivil havacılık, deniz yolculuğu ve balıkçılık gibi konularda anlaşmaları görüşecekti.

Altı sene sonra, 1978'de Japon-Çin Uzun Vadeli Ticaret Anlaşması, sekiz yıllık bir dönemde toplam 20 trilyon dolarlık ticaret değiştokuş paketini sağlamak üzere imzalandı. Aynı zamanda, fark edilen yayımlımcı Sovyetler Birliği'ne karşı bir "anti-hegemonya" maddesi ile bir Barış ve Dostluk Anlaşması imzalandı. Çin Denizi'nde, her iki ülke ve Tayvan tarafından talep edilen beş küçük ada topluluğu ve üç mercan adasından oluşmuş Senkaku Adaları'nın (Çinliler için Daiyutai) konumu çözülmedi. Bu adalar topluluğu 1945 yılına kadar Japon İmparatorluğu'nun bir parçası olmuş ve ardından üç siyasi birim onu talep etmişti. 1970'lerde, Japonlar uzantılarından birinin üzerine gayriresmi bir deniz feneri dikti ve onu muhafaza etti. Üstünde yaşanılmayan adalar davetkâr değildi, ancak o adaların zengin balıkçılık sahaları ve deniz aşırı petrol yataklarının olasılığı, onları, her iki tarafın sahiplenmek isteyeceği kadar cazip kıldı.

Karşılıklı resmi ziyaretler, bağları geliştirdi. 1978 anlaşmalarının onayından sonra, ertesi yılın başında, Başbakan Ohira Masayoshi Pekin'i ziyaret etti. 1984'te Başbakan Nakasone Yasuhiro Çin'de kalkınma borçları için 2.1 trilyon dolar vaat etti; dört sene sonra, Başbakan Takeshita Noboru Çin'de bu rakamı iki katının fazlasına çıkardı ve 1995'te bu sayı 6 trilyon doları buldu. 1989 yılının Nisan ayında, Çin Başbakanı Li Peng Tokyo'da on bir projeyi sağlama almak için ek olarak, 731 milyon dolar sözü aldı; İmparator Akihito'yu Çin Halk Cumhuriyeti'ne davet etme fırsatını buldu ve imparator, 1992 yılının Ekim ayında ziyaretini gerçekleştirdi. 1989 yılının ortasında, Asya'da Çin, Hong Kong ve Makao'dan sonra toplam 20 trilyon dolarlık bir ticaretle Japonya'nın en büyük ikinci ticari ortağı oldu.

Tokyo da oraya yaklaşık 2 trilyon dolar yatırdı; daha fazlasını arzu ediyordu ama Çin kısıtlamaları dış ekonomik varlığını düşük tuttu. Japonya'nın uluslararası yardımlarının yarısı, Birleşmiş Milletler organları sayesinde akıtılanlar dahil, Çin'e gitti. 1989'un ortasında, Pekin'de hükümet karşıtı gösterilerden sonra, Tokyo yumuşak bir şekilde ilerledi; yardım programlarını isteksizce dondurdu ve uluslararası ekonomik yaptırımları coşkusuzca destekledi; Tokyo münzevi bir Çin liderliğinin

geleneksel olarak geriye yönelik önlemler almaya zorlamasından korkuyordu. Batılı sanayileşmiş ulusların Yıllık Yedili Grup (Kanada, Fransa, Almanya, İngiltere, İtalya, Japonya ve ABD) zirve toplantılarında, Tokyo, Pekin ile ekonomik bağlarını düzeltmek için kullandığı temkinli hareketleri için onay almaya çalıştı. 2008 yılının Mayıs ayında Çin'in başkanı Hu Jintao ilişkileri düzeltmek için Tokyo'ya bir ziyarette bulundu; on yıl içinde ilk kez bir Çin lider ziyarette bulunuyordu. O ekim ayında, esasında resmi olarak bir deprem yardım görevinde olan bir destroyer, Güney Guandong vilayetinde sıkı korunan bir donanma üssünde demir attı; bu da II. Dünya Savaşı'ndan beri, Japonya'dan Çin'e giden bir savaş gemisinin ilk yolculuğuydu.

Japonya Tayvan konusunda Çin Cumhuriyeti'yle ilgili olarak, ABD'yi diplomatik bir değişikliklerle izledi. 1952'de, Japonya egemenliğini elde ettiği zaman, Washington'un ısrarı üzerine Çin Cumhuriyeti'ni tanıdı ve Chiang Kai-shek eski düşmanına tazminat ödemesi için baskı yapmadı. 1950'lerde Japonlar, ada ile yılda yaklaşık 100 milyon dolar değerinde mal ticareti yapıyorlardı, oysa ileriki yıllarda bu miktar yarım trilyona çıktı.

ABD'nin adada hayati bir güvenlik çıkarı olduğu müddetçe Japonya, Tayvan'ın savunmasının Japonya için önemli olduğu yorumuna destek verdi; 1969 yılının sonlarında, Başbakan Sato Eisaku ve Başkan Nixon bu kavrayışı onayladılar. Buna rağmen, iki buçuk yıl içinde durum değişti, çünkü Nixon'un Çin'e yapmış olduğu ziyaretten sonra, önceliklerin tekrar düzene girmesi söz konusu oldu. Tokyo 1972'de Çin Halk Cumhuriyeti'ni tanıdı (ve otomatik olarak Tayvan'dan çekildi) Ardından, 1979'da Başkan Jimmy Carter yönetiminde, Nixon'un ziyaretinden yedi sene sonra, gecikmeli olarak ABD'de bu cumhuriyeti tanıdı.

Japonlar Seul'de Kore Cumhuriyeti'ni ele alırken, bu eski sömürgece siyasi talihlerini değiştirmek için dalgalı sulara dolaştılar. Japonlar yenildikleri zaman, Koreliler eski efendilerinin gitmeleri ve hiçbir zaman geri dönmemeleri konusunda ısrar ettiler. Kore Savaşı sırasında (1950-1953), Koreliler kendi ülkelerinde Birleşmiş Milletler'e Japon yardımı konusunda herhangi bir fikre karşı direndiler. Koreliler, Japon Barış Konferansı'nda davetli olmamalarına rağmen, anlaşma Kore'deki Japon mülklerinin ve borçlarının iki devlet arasında ikili olarak görüşülmesini şart koştu. Japon uyruklular, Kore'de ticari ve endüstriyel servetin %80'ine ve tarım alanlarının yarısından fazlasına sahip oldukları için, ekonomik çıkarları büyüktü. İki taraf yıllar boyunca Japonlara bahsedilecek olan tazminatın şekli konusunda sürekli tartıştı. Bunlar, aynı zamanda Japonya'da yaşayan ve Pasifik Savaşı sırasında, oraya zorla sevk edilen 70.000 Korelinin haklarını tartıştılar. Japon hükümeti ülkesine dönmek isteyen herhangi bir Korelinin, ya Kuzey ya da Güney Kore'ye gidebileceğini açıkladı. Birçok Koreli (yaklaşık 87.000 kişi) ilkini tercih etti.

Yarımadanın güney yarısını denetleyen Kore Cumhuriyeti'nin Başkanı Sing-man Rhee'den (1948-1960) adını alan Rhee Çizgisi adı altında bir başka sorunla çıkmaza girildi. Rhee, Kore'nin yetki alanını denizaşırı kıta sahanlığında 322 km'ye kadar, yani neredeyse Japon kıyılarına kadar genişletti. Başkan ülke sularında bütün Japon gemilerini yasakladı ve sınırlardan içeri giren bütün balıkçı teknelerinin yakalanmasını emretti. Japonlardan olduğu kadar, komünistlerden de hoşlanmayan Rhee, ABD'nin Japonya'yı tekrar inşa etme çabalarına hoş gözlerle bakmadı.

Rhee geniş çaplı gösterilerle görevinden zorla uzaklaştırıldığı zaman, Kore-Japon ilişkileri göze çarpar şekilde düzeldi. 1965 yılının Haziran ayında, birçok konuda, özellikle diplomatik ilişkilerin sürdürülmesinde anlaşmaya varıldı. Diğer koşullar iki devletin şimdi 19 km ile kısıtlanan toprak sınırları içinde avlanma bölgelerini tespit etmek, beş senenin her birinde bu sınırların dışında, yılda 150.000 tona kadar birleşik balık avlama operasyonları sağlamak ve Pasifik Savaşı'nın sona ermesinden önce Japonya'da yaşamış olan Korelilere ve anlaşmanın imzalanmasından sonra beş yıl içinde orada doğmuş olan torunlarına kalıcı oturma izni vermek gibi koşullardı. Güney Kore'ye 300 milyon dolarlık bir ekonomik yardım, uzun vadeli düşük faiz oranlı 200 milyon dolarlık bir borç ve 300 milyon doları bulan özel ticari borçlar da koşullar arasındaydı. Kore'de kamulaştırılan Japon mülkü için tazminatın miktarı bir kenara bırakıldı. Anlaşma her iki ülkedeki itirazlara rağmen, iki devlet arasındaki ilişkileri 50 yıldan beri ilk kez normal hale soktu ve muhtemelen daha sıcak ve dostane dönemlere işaret etti.

1967'de, ek olarak 200 milyon dolarlık bir kredi vaat edildi ve beş sene sonra, 170 milyon dolar taahhüt edildi. Ancak 1973'te, Güney Koreli bir muhalefet lideri Tokyo'da bir otel odasından Seul'e gizlice götürüldüğü zaman, ekonomik yardım programlarının uygulanması tehlikeye girdi. Kore Cumhuriyeti'nin başkanı General Park Chung Hee sonraki aylarda kendi rejiminin eleştirilerine karşı sert önlemler aldığı zaman, iki Japon isyankâr öğrencilere mali destek sağlamakla suçlandı. 1980'lerin başında, Koreliler Japon yardımının 6 trilyon dolara çıkarılmasını talep ettiler. Güçlü bir Güney Kore'ye bağlı olan Japon güvenliğini sübvansе ettiklerini ileri sürdüler. Bu münakaşada ikna olmayan Japonlar, yılda 83 milyon dolar teklif etmeye devam ettiler.

Seul, Japonya'nın ders kitaplarındaki değişimci tarihine şiddetle itiraz etti. Bu ders kitapları Korelilerin işgal sırasında (1910-1945), Japonya'ya "zorla" götürülmekten ziyade, seferber edildiklerini belirtiyordu. Savaş öncesi imparatorlukta, Sovyetler'e dönen Güney Sakhalin'deki Koreliler ve özellikle zorla oraya hareket ettirilen yaşlılar aynı şekilde ülkelerine dönme arzularını dile getirdiler. Yangına körükle giden eğitim bakanı, Tokyo'da Korelilerin liderlerinin rıza gösterdikleri toprak ilhakı için sadece kendilerini suçlamaları gerektiğini açıkladı. Esasında bu

olayın baskı altında cereyan etmesinden hiç söz edilmedi. 1986'da, Başbakan Nakasone, Asya oyunları için Seul'deyken, görevinden atılan kabine bakanı tarafından yapılan yoruma bahane buldu. 1990 yılının Mayıs ayında İmparator Akihito, Kore Başbakanı Roh Tae Woo'nun Tokyo'yu ziyareti münasebetiyle, işgal döneminin "vahşetinden" üzüntü duyduğunu belirtti; bu da babasının müphem bir şekilde ifade edilmiş sözlerinin çok ötesine giden dobra bir açıklamaydı. Bu duygu Başbakan Miyazawa Kiichi tarafından 1992 yılının Ocak ayında Seul'e yaptığı bir ziyarette tekrar dile getirildi ve Kore'nin Japonya ile yaptığı ticarete, 1991 yılında 8.8 trilyon dolara ulaşan dengesizliği azaltmaya yardımcı olmak için söz verildi.

Birçok tartışma konusu, ortalıkta dolanmaya devam etti. Toprak konusunda hem Japonya hem de Kore Cumhuriyeti Liancourt'ta mülkiyet iddia ettiler. Liancourt Japon Denizi'nde Japonlar tarafından Take-shima olarak, Koreliler tarafından ise Dok-dow olarak bilinen ve üzerinde yaşanılmayan takımadalardı. Buraları 1954'ten sonra balık avlama hakları egemen olalı beri, işgal edilmişti. Kore'de idareci olarak Japon rolünü aklamak için Japon metinlerinin ve kitaplarının değiştirilmesi, Seul'de yüksek sesli protestolara neden oldu. Güney Kore hükümeti, ülkelerinde yaşanan katı sömürge sicili için daha içten ve anlamlı bir şekilde özür dilenmesini ve savaş zamanında Japon askerleri için toplanan "geyşalara" tazminat verilmesini talep ediyordu. Tokyo 1992'de hatasını kabul ederken, tazminat konusunu reddetti, ancak 1995'te hükümet dışı bir kurum, bu konuyu toparladı. Koizumi aracılığıyla Japon başbakanların Yakusuni Tapınağı'na yaptıkları ziyaretler Seul'u üzdü, çünkü Şinto merkezinde savaş suçluları gömülüydü. Ancak işbirliği işaretleri de mevcuttu. 2002 yılında Tokyo ve Seul, Dünya Kupası futbol oyunlarına birlikte ev sahipliği yaptılar. İkisi de Çin, Rusya, ABD ve Kuzey Kore ile birlikte Pyongyang nükleer sorununu çözmek için altı uluslu bir grubun içindeydi.

Pyongyang'da Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti ile Japonya arasında ilişkiler giderek normal bir hal almaya başladı. Japonlar daha önce güneyde yapmış oldukları gibi, sömürge haksızlıklarını ve 1945 sonrasında borçları tazmin etmeyi kabul ettiler. Seul hemen ikinci açıklamaya itiraz etti, çünkü savaş sonrası dönemi için hiçbir şey almamıştı. 1972 ile 1983 yılları arasında, Kuzey Koreliler on altı kişiyi kaçırdılar ve onları ülkelere geri gönderdiler (bu garip bir hareketti, çünkü daha önce belirtildiği gibi, Japonya'da 87.000 Koreli önceden gönüllü olarak ülkelere geri dönmeyi seçmişlerdi). Koreliler on üç kaçırma olayını kabul ettiler, oysa bazı tahminlere göre bu sayı on yedi veya on sekizi buluyordu. Kaçırılanların çoğu yirmilerindeydi ve muhtemelen casus okullarda Japon dilini ve kültürünü öğretmeleri için ele geçirilmişlerdi. Bazıları sonradan öldü; çok azı da Japonya'ya geri döndü. Bu kaçırma olayları, Japonya'da yıllar sürececek bir hüznü bıraktı.

1990 yılında, doksan kişilik gayriresmi bir Japon parlamenter delegasyonu,

Kuzey Kore başkanı ve Komünist Parti'nin (Koreli İşçiler Partisi olarak da bilinirdi) Başkanı Kim Il-Sung ile buluştu ve Japon yönetimi sırasında verilen "ıstırap ve hasar" için kendisine bir pişmanlık mektubu sundu. Aynı zamanda, Kuzey Koreliler de on yedi yıllık bir mahkûmiyetten sonra "casus" olarak yakalanan iki balıkçıyı serbest bıraktılar. Karşılıklı görüşmeler devam etti ve diğer konuların arasında hava yollarının kurulması ve diplomatik olarak tanınma olasılığı konuşuldu. İkinci konu, hem Tokyo'nun hem de Pyongyang'ın temsilcilerinin bulunduğu Pekin'de düzenlenen toplantılarla her iki ülke tarafından ele alındı.

JAPONYA VE DİĞER ASYA ÜLKELERİ

Güney Asya devletleriyle normal diplomatik ve ekonomik ilişkilerin tekrar kurulması, düzenli olarak devam etmedi, çünkü tazminat temel bir sorundu. Bazı ülkeler tazminat almadan diplomatik bağları devam ettirmek istemedi. 1955'te Burma, Japonya ile ilk tazminat anlaşmasını imzaladı. On yıllık bir sözleşme olarak toplam 200 milyon dolarlık bir ödeme talep ediliyordu. Bu konuda ilk anlaşma olduğu için Burmalılar ek tazminatlar almak üzere pazarlık etme hakkını korudular. Daha sonra, on iki yıla yayılmış 140 milyon dolarlık bir ek tazminat aldılar.

1956'da, daha önce 8 trilyon dolar istemiş olan Filipinler, yirmi seneye yayılmış 550 milyon dolarlık bir ödemede anlaştılar. Bunun dışında, özel kredilerle 250 milyon dolar daha aldılar. Aynı zamanda, normal diplomatik ilişkiler de devam etti. 1958'de aynı şekilde Endonezyalılar başta 18 trilyon dolar talep ederken, daha sonra 223 milyon dolara, artı on iki seneye yayılmış kredilere ve diplomatik olarak tanınmaya razı oldular. 1960'ta Vietnam Cumhuriyeti (Japonya Hanoi'de Vietnam Demokratik Cumhuriyeti ile bu konuyu ele almayı reddetti) 49 milyon dolarlık ve beş seneye yayılmış bir ödeme aldı. Japonya tazminat konusunda baskı yapmayan Laos ve Kamboçya'ya (ikincisine 7 milyon dolar) az miktarda bağış yaptı. Malezya da aynı şekilde tazminat talebinde bulunmadı, çünkü Başbakan Churchill, ara ara Singapur'daki gösterilerde Japonya'dan "kan parası" talep edilmesine rağmen, bu haktan daha önce feragat etmişti. 1996'da Japonya, Singapur'a yarı bağış yarı tazminat olarak 16.5 milyon dolar verdi. Aynı sene teknik olarak bir savaş dönemi müttefiki olan Tayland, üç yıla yayılmak üzere programlar için 20 milyon dolar aldı.

Japonya, ithalatının üçte birini emen Güney Asya ülkeleriyle normal ticaret anlaşmaları imzalayarak, tazminat sözleşmelerini artırdı. 1970 yılının ortalarında, Japonya bütün Güney Asya ülkelerinin ticaret ortağı olmuştu; Japonya ile ticari dengsizlikler Tayland olayında dörtte bir gibi yüksek bir orandaydı. Japonya, Güney Asya'dan %93 kalay, %90 kauçuk ve %40 boksit, bakır ve kereste ithal ediyordu.

Japonya seçilmiş bazı Güney Asya ülkeleri için Endonezya ve Tayland ithalatından %35'ini, Filipinler'den %30'unu, Singapur ve Malezya'dan %20'sini sağlıyordu.

Yardım ve yatırım rakamları normal ticaret kanallarındaki tamamliyordu. Japonya yaklaşık olarak Filipin dış yardımının yarısını ve Endonezya yardımının beşte birini sağlıyordu. Japonya'nın özellikle Tayland ekonomisinde elle tutulur bir payı vardı. O ülkede yedi yüz Japon firması Tayland'ın dış yatırımlarının üçte birinden fazlasını sağlamak üzere yaklaşık 300 milyon dolar yatırdı. Endonezya'da Japonya'nın toplam yatırım oranı %15'e (çoğu birleşik teşebbüslerde, özellikle petrol araştırmasında), Malezya'da %11'e ve Filipinler'de %2'ye ulaştı. Tokyo 1961'de Manila ile ticari bağları düzene sokmak için bir ticaret anlaşması imzaladı ve Japon Diet'i bunu çok önceden onaylamasına rağmen, kuşkulu bir Filipin senatosu tarafından rafa kaldırıldı.

Japonya, Güneydoğu Asya'da bölgesel kalkınma için onay sözü verdi, ancak bölgede çelişen devletler ve sorunlar arasında aracı olmaktan kendini uzak tuttu. 1960'ların sonlarında ve 1970'lerin başında, Vietnam Savaşı sırasında ABD'nin konumunu takdir etmesine rağmen Japonya, daha sonra karmaşık Kamboçya'nın siyasi durumunda yaptığı gibi, politik açıdan pek faal olmadı. Tokyo savaş sonrasında yardım olarak Çinhindi İmar ve Kalkınma Fonu için 200 milyon dolar vaat etti. Çok az mülteci kabul etti, ama Güneydoğu Asya'da mülteciler için Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği'nin harcamalarının yarısını finanse etmeyi üstlendi.

Japonların Avustralya yönünün beşte ikisini ve mineral cevherlerin beşte dördünü satın aldıkları Avustralya bölgesinde ticari menfaatler aynı şekilde yüksekti. Güney Asya'da Japonya, normal ama sembolik ilişkiler sürdürdü. Hindistan ve Pakistan kalkınma planı için finansal yardımda bulundu, ama Keşmir sınır kavgaları ve alt kıtada Çin askeri faaliyetleri gibi siyasi meselelere bulaşmadı.

Japonya'nın Asya kıtasının kıyısı boyunca dizilen ülkelerin ekonomik hayatında oynadığı önemli rol, sorun yarattı. Tokyo, 1966'da, savaş sonrasında yapılan bir uluslararası konferansta Laos'un, Tayland'ın, Güney Vietnam'ın, Filipinler'in, Malezya'nın ve Singapur'un temsilcilerine yardım vaat etti. Bağları sağlamlaştırmak için 1967'nin sonlarında Başbakan Sato Eisaku Tayvan'ı, Endonezya'yı, Avustralya'yı, Yeni Zelanda'yı, Filipinler'i, Güney Vietnam'ı, Tayland'ı, Singapur'u, Malezya ve Burma'yı ziyaret etti. 1974 yılının başlarında, Başbakan Tanaka Kakuei Filipinler'e, Tayland'a, Singapur'a, Malezya'ya ve Endonezya'ya gitme teşebbüsünde bulundu, ama Bangkok ve Jakarta'da kendi partisi, şiddetli Japon karşıtı gösterilerle karşılaştı. 1977 yılında, aynı ülkelere (Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği'nin üyeleri veya ASEAN) yapılan basit bir yolculukta Başbakan Fukuda Takeo çeşitli endüstri projeleri için 1 trilyon dolar vaat etti. Takeo, Manila'da bir dönüm noktasında "içten" temasları teyit ederek "Fukuda doktrini" geliştirdi.

1981 yılının başında, Başbakan Suzuki Kenko, Bangkok'ta konferansa katılan ASEAN ülkelerine 1 trilyon dolar yardım vaadini tekrar dile getirdi. 1987 yılının Mayıs ayında, Başbakan Nakasone Yasuhiro bütün ASEAN uluslarıyla (şimdi Brunei ile birlikte altıydılar) bağlantı kurdu. 1991 yılının sonlarında, İmparator Akihito, bir Japon hükümdarı olarak yaptığı ilk gezide Endonezya, Malezya ve Tayland'ı ziyaret etti. Kendisi burada iyi karşılandı, çünkü o bölgede savaş dönemindeki Japon sicili konusunda pişmanlığını babasından daha içten bir şekilde ifade etti. Japonlar, siyasi ve ekonomik konumlarının tekrar incelenmesiyle ve geçmişteki askeri hataların pişmanlığıyla Güneydoğu Asyalıların kuşkucu yüreklerini ve zihinlerini kazandı.

JAPONYA VE DÜNYANIN GERİ KALANI

Dünyanın geri kalanında ticari ilişkiler tekrar gerildi. Petrol siyaseti Ortadoğu'da çok büyük bir önem taşıyordu ve bu yüzden Japonya, İsrail ile Arap kesiminin yaşadığı çatışmalarda ve sorunlarda Arapları desteklemeye meyilliydi. 1990 yılının ortasında, Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesiyle Başbakan Kaifu Toshiki ekonomik yardım olarak 4 trilyon dolar vaat etti, ancak anayasanın dokuzuncu maddesi ve İran Körfezi bölgesinde Birleşmiş Milletler'in tavrına karşı güçlü bir iç baskı yüzünden kısıtlandığı için, zor kullanmaktan kaçındı. Afrika'nın çıkarları asgari düzeydeydi, ama Latin Amerika'da 200'den fazla Japon şirketi mevcuttu ve bu kıta, 1970'lerin başında yılda yaklaşık 2.5 trilyon dolarlık ticarete neden oluyordu. Brezilya çok önemli bir ülke olarak ortaya çıktı; orada oturan 70.000 Japon uyruklu kişi en geniş denizaşırı cemaati oluşturdu. Bunun yanı sıra, bu ülke ABD ve Avrupa için daha yakın bir ihracat üssü olarak kullanılabilirdi.

Avrupa Ekonomik Topluluğu (Ortak Pazar) ile ve daha sonra ABD ve Japonya ile birlikte güçlü bir üç kutuplu ekonomik çıkarlar topluluğuna doğru ilerleyen Avrupa Birliği (AB) ile sıkı Japon bağları korundu. 1980'lerin sonunda Japonya daha küçük Avrupa grubuyla 12 trilyon dolarlık bir ticaret fazlalığını ve Avrupa'nın tamamında 8.5 trilyon dolarlık yatırımlar yapmayı sürdürdü. 1971 yılının Eylül ayında Japon-Batı Avrupa bağlarının öneminin altını çizmek için İmparator Hirohito ve İmparatoriçe Nagako on altı gün içinde Danimarka, Belçika, Fransa, İngiltere, Hollanda, İsviçre, ve Batı Almanya olmak üzere yedi ülkeyi ziyaret etti. On sene sonra Papa II. Jean Paul, 1981 yılının Eylül ayında, düşük bir sayıya, ama uzun bir tarihe sahip olan yaklaşık 400.000 kişilik Katolik cemaatiyle ilgilenmek üzere 5 günlüğüne Japonya'ya geldi.

Japonya, Ticaret ve Gümrük Tarifeleri Genel Anlaşması (GATT)¹ ile Paris'te, İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) gibi uluslararası ekonomik kuruluşlara kabul edildi. Japonya, ABD ve Kanada dışında, ekonomik olarak gelişmiş uluslar kulübünde Avrupalı olmayan tek üyedir. 1964 yılının Eylül ayında Tokyo o zamana kadar Japonya'da düzenlenen Uluslararası Para Fonu, Dünya Bankası, Uluslararası Kalkınma Teşkilatı ve Uluslararası Finans Kuruluşu gibi kuruluşların birleşik toplantıları gibi en büyük uluslararası konferansların merkezi oldu. Takip eden aylarda yapılan Tokyo Olimpiyatlarının başarılı bir şekilde tesis edilmesi, Japon itibarını ve denizaşırı ülkelerde Japon farkındalığını büyük ölçüde artırdı.

1990'ların başında, Japonya'nın çok yönlü siyaseti yeni boyutlar kazandı. Yavaş yavaş dar görüşlü görünümünü bırakıp, özellikle ekonomik hayatta uluslararası arenaya adım atıyordu. Japonya, Tokyo'nun eylemlerini yorumladığı şekliyle, kapsamlı fazlalığını bağışlar, krediler ve özellikle 1.3 trilyon dolarlık borç yükü altında cebelleşen üçüncü dünya ülkelerine yardım geliştirme programları olarak geri dönüştürüyordu. Japonya'nın ekonomi planlayıcıları, yaklaşık 40 trilyon dolarlık bir borç indirme planı tasarladılar; bu şekilde alacaklılar düşük faiz oranlarıyla borç sürelerini uzatacaklar ve garantili fon kaynakları sağlayarak ilk miktarın indirimlerini müzakere edeceklerdi. 1989'da hem yöneten hem de işbirliği içinde olan Japonya, dışarıya en çok yardım sağlayan ülke olarak ABD'yi geçti, çünkü taahhüdü Gayri Safi Milli Hasıla'nın %1'i civarındaydı. Bu da Birleşmiş Milletler kıstaslarına göre, tasarlanan asgari yardımın göstergesiydi. Japonya daha fazla verdiği zaman, aynı zamanda daha fazla istiyordu. Merkezi Manila'da olan Asya Kalkınma Bankası'ndaki karar alma rolünde daha çok yetki talep etti. Manila'da Japonya'nın oy hakkı ABD'ninkine eşitti (ve bankanın başkanı Japon olmalıydı); Dünya Bankası'nda oy hakkı 1980'lerin sonunda %6.5'e yükseldi; Uluslararası Para Fonu'nda ABD'nin yanında en etkileyici olanıydı.

Siyasi ilişki, ekonomik olanı kadar hızlı yükselmedi, ama Japonya uluslararası arenaya doğru ilerlerken, temkinli davranıyor ve tavırlarında ağır bir değişim görüyordu. 1990'ların başlarında Japonya, 1989'da Sovyetler Afganistan'dan çekilince, Birleşmiş Milletler'in arabulucu operasyonlarına mali destek sağlamaya yöneldi; Kamboçya bilmecesine siyasi bir çözüm bulmaya yardımcı oldu; Körfez Krizi'nde savaşı olmayan askeri bir rol üstlenirken mayın tarayıcıları gönderdi ve operasyonlar için ek fonlar temin etti. 1992'de Diet, Kamboçya'daki gibi (Birleşmiş Milletler yeniden oluşturma operasyonlarında, yönetici Japon uyruklu) Birleşmiş Milletler arabulucu operasyonlarındaki savaşı olmayan askeri birimlerin kullanılmasını emretti. G7 ekonomik zirve toplantılarında, başbakanlar kriz yönetiminde seçeneklerini

1 *General Agreement on Tariffs and Trade* (İng.)

ve görüşlerini geliştirme konusunda daha açık bir şekilde konuştular. Dünya konumu ile orantılı olarak Japonya, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde ABD, İngiltere ve Sovyetler Birliği, Fransa ve Çin'in yanında (ve ardından Rusya) veto kullanma yetkisiyle kalıcı bir yer edinmek istedi. 1990'ların başında Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle, Japonya güçlü bir ekonomi kurmaya odaklanmayı başararak ABD-Sovyet yüzleşmesinden çok yarar sağlarken, şimdi, karmaşık uluslararası ve çok yönlü sorunların yol açtığı yeni önceliklerle karşı karşıyaydı.

Sonuçta, "Yükselen Japonya" savaş sonrasında, hem ülke içinde hem de ülke dışında büyük bir gelişme kaydetti. Komünist olsun veya olmasın, çok az millet, II. Dünya Savaşı'nda, yenilmiş bir Japonya'dan daha fazla soruna sahipti. Ama çok azı ekonomik hayatta daha fazla gelişme ve iyileşme kaydetti. Japonya, Batılı olmayan tek modern sanayilemiş millet olarak, ulusal görüntüsünü ve kimliğini oluştururken, hem kendi geleneklerinden hem de dış kaynaklardan benzersiz bir şekilde yararlandı. Japonya değişti, ama değişime rağmen yine de farklı ve sabit kalmayı başardı. Karmaşık Japon toplumu hem geleneksel kültürün hem de modern olanakların keyfini sürdü. Japonya derin köklerle geçmişe sağlam bir şekilde bağlı kaldığı gibi, aynı zamanda dinamik, değişen ve çağdaş dünyanın da bir parçası oldu.

KRONOLOJİ: JAPONYA-ABD

1953	Amami Adası'nın idaresi Japonya'ya geri verilir.
1954	<i>Şanslı Ejderha</i> olayı
1957	ABD birliklerini ve tesislerini azaltma konusunda Kishi-Eisenhower anlaşması
1960	Revize edilmiş Japon-Amerikan Güvenlik Anlaşması ve İdari Sözleşme; ABD, Sugamo Hapishanesi'ndeki son savaş mahkûmlarını şartlı olarak tahliye eder.
1961	İkeda ve Kennedy, Amerikan-Japonya Ticari ve Ekonomik Ortak İşler Komitesi'ni oluşturur.
1962	Bazı işgal masraflarının tekrar ödenmesi konusunda Japon-Amerikan anlaşması
1968	Bonin Adaları, İwo Jima ve Markus Adası Japon idaresine döner.
1970	Japon-Amerikan Güvenlik Anlaşması süresiz olarak uzatılır.
1971	Nixon Ankoraj'da Batı Avrupa'yı ziyaret eden Hirohito ile buluşur.
1972	Ryukyus, Japon idaresine geri verilir.
1975	İmparatorun Ekim ayında ABD'yi ziyareti.
1989	Başkan George Bush, Hirohito'nun cenazesine katılır.

KRONOLOJİ: JAPONYA-DİĞER ÜLKELER

- 1952 Japonya, Çin Cumhuriyeti'ni tanır.
- 1952-1958 Çin Halk Cumhuriyeti ile dört ticaret anlaşması
- 1955 Burma Tazminat Sözleşmesi
- 1956 Filipin Tazminat Sözleşmesi; Sovyet Anlaşması; Japonya, Birleşmiş Milletler'e katılır.
- 1958 Endonezya Tazminat Sözleşmesi
- 1960 Vietnam Tazminat Sözleşmesi
- 1962 Pekin ile beşinci ticaret anlaşması
- 1964 Tokyo'da Birleşmiş Milletler'e bağlı idari birimler toplantıları; olimpiyatlar
- 1965 Kore ile anlaşma; Japonya Asya Kalkınma Bankası'na kuruluştan itibaren katılır.
- 1966 Singapur tazminatları; Güneydoğu Asya'ya yardım konusunda Tokyo Konferansı
- 1967 Kore'ye ilave Japon kredisi; Sato, Güneydoğu Asya turuna çıkar.
- 1972 Japonya Çin Halk Cumhuriyeti'ni tanır; Kore'ye ek kredi
- 1973 Tanaka, Avrupa turuna çıkar.
- 1974 Tanaka, Güneydoğu Asya ülkelerine gider.
- 1977 Fukuda tekrar Güneydoğu Asya ülkelerine gider.
- 1978 Japon-Çin Uzun Vadeli Ticaret Anlaşması, Barış ve Dostluk Anlaşması
- 1979 Ohira Pekin'e gider.
- 1981 Suzuki Güneydoğu Asya'da; Papa II. John Paul Japonya'da.
- 1984 Nakasone Çin'de.
- 1987 Nakasone Güneydoğu Asya'da.
- 1988 Takeshita, Çin'i ziyaret eder.
- 1989 Çin Başbakanı Li Peng Tokyo'ya gider; Japonya dünyanın en çok dış yardımda bulunan ülkesi olur.
- 1990 Kore Başbakanı Roh Tae Woo, Tokyo'ya gider; Diet delegasyonu Kuzey Kore'ye gider; tanıma sonucunda Pekin'de Tokyo ile Pyongyang arasında görüşmeler.
- 1991 Sovyet başkanı ve parti lideri Mikhail Gorbaçov Tokyo'yu ziyaret eder; İmparator Akihito Endonezya, Malezya ve Tayland turuna çıkar.
- 1992 Miyazawa Kiichi Kore Cumhuriyeti'ne gider.
- 2008 Çin Başkanı Hu Jintao Tokyo'yu ziyaret eder; II. Dünya Savaşı'ndan beri ilk kez Japon savaş gemisi Guangdong vilayeti limanına girer.

Ek: Japon Başbakanları

(Anayasa öncesi başbakanlar: İto Hirobumi, 1885-1888; Kuroda Kiyotaka, 1888-1889)
Yamagata Aritomo, 1889-1891
Matsukata Masayoshi, 1891-1892
İto Hirobumi, 1892-1896
Matsukata Masayoshi, 1896-1898
İto Hirobumi, 1898
Okuma Shigenobu, 1898
Yamagata Aritomo, 1898-1900
İto Hirobumi, 1900-1901
Katsura Taro, 1901-1906
Saionji Kimmochi, 1906-1908
Katsura Taro, 1908-1911
Saionji Kimmochi, 1911-1912
Katsura Taro, 1912-1913
Yamamoto Gombei, 1913-1914
Okuma Shigenobu, 1914-1916
Terauchi Masatake, 1916-1918
Hara Kei, 1918-1921
Takahashi Korekiyo, 1921-1922
Kato Tomosaburo, 1922-1923
Yamamoto Gombei, 1923-1924
Kiyoura Keigo, 1924
Kato Takaakira, 1924-1926
Wakatsuke Reijiro, 1926-1927
Tanaka Giichi, 1927-1929
Hamaguchi Yuko, 1929-1931

Wakatsuki Reijiro, 1931
İnukai Tsuyoshi, 1931-1932
Saito Makoto, 1932-1934
Okada Keisuke, 1934-1936
Hirota Koki, 1936-1937
Hayashi Senjuro, 1937
Konoe Fumimaro, 1937-1938
Hiranuma Kiichiro, 1938-1939
Abe Nobuyuki, 1939-1940
Yonai Mitsumasa, 1940
Konoe Fumimaro, 1940-1941
Tojo Hideki, 1941-1944
Koiso Kuniaki, 1944
Suzuki Kantaro, 1945 (Nisan)
Hagashikuni, Prens, 1945 (Ağustos)
Shidehara Kijuro, 1945 (Ekim)
Yoshida Shigeru, 1947
Katayama Tetsu, 1947-1948
Ashida Hitoshi, 1948
Yoshida Shigeru, 1948-1954
Hatoyama Ichiro, 1954-1956
İshibashi Tanzan, 1956-1957
Kishi Nobusuke, 1957-1960
İkeda Hayato, 1960-1964
Sato Eisaku, 1964-1972
Tanaka Kakuei, 1972-1974
Miki Takeo, 1974-1976
Fukuda Takeo, 1976-1978

JAPONYA TARİHİ

Ohira Masayoshi, 1978-ölümü 1980
Suzuki Kenko, 1980-1982
Nakasone Yasuhiro, 1982-1987
Takeshita Noboro, 1987-1989
Uno Sosuke, 1989
Kaifu Tushiki, 1989-1991
Miyazawa Kiichi, 1991-1993
Hosokawa Morihiro, 1993-1994
Hata Tsutomo, 1994

Murayama Tomiichi, 1994-1996
Hashimoto Ryutaro, 1996-1998
Obichi Kaizo, 1998-2000
Mori Yoshiro, 2000-2001
Koizumi Junichiro, 2001-2006
Abe Shinzo, 2006-2007
Fukuda Yasuo, 2007-2008
Aso Taro, 2008-

Sözlük

- Ako-gishi:** Tokugawa döneminden 47 ronin (gezgin samuray) kahramanı
Akuso: Heian döneminde asi rahipler çetesi
Ashizukai: Bunraku'da üç kukla idareci takımının ikinci adamı
Aware: Güzel ve doğal bir olayın çağrıştırdığı duyarlılık ve takdir duygusu
Azekura: Kütüklerden yapılmış büyük bir depo
Bakufu: Çadır hükümeti; Minamoto Yoritomo'nun kurduğu şogunluk
Be (veya *tomu*): Klanları destekleyen eski bir ek Yamamoto çalışma birimi
Biwa: Ut benzeri bir müzik aleti
Bodhisattva: Mahayana Budizminde başka insanları kurtarabilen bilge bir Budist
Bonkei: Bir tepsinin üzerinde minyatür bir manzara
Bonsai: Tepsi üzerinde cüce bir ağaç
Bonseki: Bir tepsinin üzerinde kaya ve kum gibi kuru bir resim
Bosatu: Bir bodhisattva
Buda: Aydınlanmış Kişi
Bugaku: Saray dans ritüeli
Bugei: Savaş sanatı
Bukkyo: Budizm
Bummei kaika: İlk Meiji döneminde medeniyet ve aydınlanma
Bun'ei: İlk Moğol işgali 1274
Bunka no Hi: 3 Kasım Kültür Günü
Bunraku: Kukla oyunu; bkz. Gidayu
Burakumin: Köylüler, dışlanmış insanlar, bkz. Eta
Bushi: Heian döneminin sonlarında ve Kamakurs döneminin başında ata binmiş savaşçı soylular
Butsudan: Budist aile sunağı
Butsuzo: Budist heykelleri
Byobu: Katlanan süslü paravan
Choka: Uzun şiirler

JAPONYA TARİHİ

Chomin: Kasaba halkı

Chumon: Budist mabedinde, sütunlar sırasında orta kapı

Daigaku: Yamato Devlet Üniversitesi

Daijin: Kabine bakanları

Daijo Bukkyo: Mahayana Budizmi

Daijokan: Yamato döneminde devlet dairesi

Daimoku: Kurtuluş için bir Budist kitabına yalvarmak

Daimyo: Büyük bir efendi

Dainihon Teikoku Kempo: 1889 Anayasası

Dempodo: Leydi Tachibana'nın konutu

Dengaku: Noh müzikal geleneğinin bir kaynağı olan, bir Japon hasat şarkısı

Dera (veya ji): Budist mabedi için kelimenin sonuna eklenen bir ek

Do: Özellikle bir Hokkaido idari ismi; genellikle 17. yüzyılın ortalarında Taika reformları tarafından yaratılmış idari birim

Dogu: Jomon kil figürleri

Dotaku: Yayoi döneminin bronz çanları

E-makimono: Resimli, masalsı bir tomar

Eta: Dışlanmış insanlar; bkz. Burakumin

Fu: Kyoto ve Osaka için idari isimler

Fudai: Şogunun müttefiki olan, Tokugawa'nın içinden bir efendi

Fudoki: Japonya'nın ilk dönemlerinde yazılmış taşra öyküleri

Fugaku Sanjurokkei: Fuji Dağı'nın 36 manzarası

Fusuma: Süslü, kayan kapılar

Gagaku: İmparatorluk müzik geleneği

Ganjitsu: Yılbaşı günü tatili

Garan: Budist mabedi veya keşişler yerleşkesi

Geyşa: Profesyonel, dışı şovmen

Gekokujo: Ashikaga döneminin sonlarında, daha üst sınıfı deviren alt sınıflar

Genko: 1274 ve 1281 yıllarındaki Moğol istilaları

Genko Savaşı: Go-Daigon'un isyanı, 1331-1333

Genro-in: Meiji döneminde kıdemli devlet adamları

Gidayu: Tokugawa oyun yazarının kişisel ismi; aynı zamanda bir bütün olarak kukla oyunlarını da ima eder; bkz. Bunraku

Giri: Kişinin görevi; genellikle romanların teması

Goj unoto: Beş katlı bir Asya mabedi

Gokajo no Goseimun: Beş maddelik Ant, 1868

Gokenin Kamakura: Şogun-derebeyi sadakat bağları

Goruden-wiku: Mayıs ayının başında, birkaç bayramın Altın Haftası

- Gosseke:** Fujiwara ailesinin beş ana kolu
Gun: Erken dönemde bölgesel idari birim
Gunki Monogatari: Savaş öyküleri
Haiku: On yedi hecelik, üç mısralı şiir
Han: Feodal Japonya'da bir tımar veya mülk
Handen: Taika reformlarının eşit alan sistemi
Haniwa tomb: İlk dönemlerde Japonya'da mezarların etrafında bulunan kilden figürler
Hanseki hokan: Meiji'nin son dönemlerinde imparatora toprakları geri veren daimyo'lar.
Harakiri: Ayinsel intihar; *bkz.* Seppuku
Heimin: Basit halk
Heiji: Barış Şehri (Nara)
Hibachi: Kömür mangalı
Hidarizuka: Üç kukla idareci takımının üçüncü adamı
Higan: İki ekinoks bayramı
Hokucho: Ashikaga Kuzey Sarayı
Honke: Vergiden muaf Heian mülkünün koruyucusu
Hoppo Ryodi: Kuzey Toprakları-Habomais, Shikotan, Kuo nashiri, Etorofu Adaları
Horo (veya kairo): Budist mabedinde üstü kapalı sütun sırası
Hyakumanto: İmparatoriçe Shotoku'nun büyüğü Budist objeleri içeren minik mabetleri
İkebana: Çiçek düzenleme sanatı
İnsei: Heian ve feodal dönemlerde kapalı hükümet
Ji veya dera: Mabnet anlamına gelen bir ek
Jidai: Siyasi veya tarihsel bir dönem
Jingikan: Yamato devletinde diyanet işleri
Jinja: Şinto tapınağı
Jito: Kamakura döneminde mülk kâhyası
Joruri: Kukla oyunlarının metni
Judo/Jujutsu: Bir çeşit Japon dövüşü
Jugoya: Eylül ortasında Sonbahar Ay Bayramı
Juku: Sınavlara hazırlık okulları
Jukyo: Konfüçyüsçü ahlak sistemi
Jushichijo no Kempo: Shotoku Taishi'nin on yedi maddeli anayasası
Kabuki: Feodal dönemin sonlarında bir tiyatro türü
Kagami: Heian veya feodal Japonya'da yazılmış aile tarihleri veya kronolojik olayları

JAPONYA TARİHİ

Kageyushi: Heian döneminde vergi ve denetleme bürosu

Kamakura-Gozan: Kamakura'da en önemli beş Zen mabeti.

Kami: Şinto'da tapılan üstün insan veya şey.

Kamikaze: Moğol istilalarını geri çeviren kasırgalar gibi, ilahi bir rüzgâr; II.

Dünya Savaşı'nda intihar uçakları

Kampaku: Heian döneminde yetişkin imparator için Fujiwara vekili

Kana: Çin harflerine dayalı Japon fonetik hece tablosu

Kanabe: İmparator Yamato'dan alınan klan unvanları

Kangen: Danslar için Nara saray orkestra müziği

Kanji: Anlam için kullanılan Çin harfleri

Karafuto: Sakhalin Adası

Karate: Dövüş sanatında kullanılan çeşitli yöntemler

Karesasui (veya *sekitei*): Ashigaka kuru bahçesi

Kazoku: Meiji Japonyası'nda eski daimyo'lar için yaratılmış yeni asilzadeler sınıfı

Kebiishicho: Heian döneminde polis komiserleri

Keidanren: Ekonomik Örgütler Federasyonu

Keiretsu: Modern Japonya'da kurumsal grup sistemi

Keiro no Hi: 15 Eylül Yaşlılara Saygı günü

Kemmu no chuko: Kemmu restorasyonu, 1333-1336

Ken: Vilayet

Kenbei: 1990'larda ABD'den hoşnutsuzluk, Amerika darbesi

Kenkoku Kinen no Hi: 11 Şubat, Ulusal Kuruluş Günü, MÖ 660 Yamamoto devlet kuruluşunu anma

Kenpo Kinenbi (1947): 5 Mayıs Anayasayı Anma Günü

Kinai/Kansai: Nara etrafında yurtiçi taşra bölgeleri

Kinro Kansha no Hi: 23 Kasım İşgücü Şükran Günü

Kizoku-in: Meiji Anayasası, Lortlar Kamarası

Koan: Entelektüel bulmaca; bir çeşit Zen meditatif uygulaması

Koan Savaşı: İkinci Moğol istilası, 1281

Kodo: Budist mabet kompleksinde konferans salonu

Kodomo no Hi: 5 Mayıs Çocuklar Günü Bayramı

Kofun: Mezar kültürü

Kokubunji: Nara İmparatoru Shozu tarafından inşa edilmiş taşra Budist mabetleri

Kokugaku: Yamato taşra üniversiteleri

Kokumin no shukujitsu: Milli bayramlar

Kokuritsu-koen: Ulusal park sistemi

Kokutai: Ulusal siyaset veya Japon milliyetçiliğinin özü

Kokutei-koen: Yarı Ulusal Park Sistemi

- Kokyo:** Tokyo'da imparatorluk sarayı
Kondo: Tanrıların heykellerini barındıran merkezi Budist tapınağı
Kuge: Saray asili
Kuni: İlk taşra idari birimi; aynı zamanda Yayoi döneminden bir köy
Kuraudo-dokoro: Heian döneminden arşivciler bürosu
Kyogen: Çılgın sözler; noh tiyatrolarında ara veya antrakt
Kyoto-gozan: Kyoto'da esas beş Zen mabedi
Mandala: Özellikle Shingon mezhebinde simgesel türden Budist resimleri
Mandokoro: Kamakura feodal idari heyeti
Mappo: Budist bin yıllık dönem
Matsurigoto: Ayinsel törenler yapma anlamında Yamato hükümeti
Meiji İshin: 1868 Meiji Restorasyonu
Meishi: İş kartı
Metsuke: Tokugawa gizli polisi
Mie: Kabuki tablo çerçevesi
Mingei: Halk sanatı
Misasagi: Eski kraliyet mezar yeri
Miyabi: Heian sarayının ince estetik duygusu
Mobo: 1920'lerin modern oğlanı
Moga: 1920'lerin modern kızı
Monchujo: Kamakura feodal adliye mahkemesi
Monogatari: Tarihi veya kurgusal öyküler veya masallar
Mudra: Budist resimleme sanatında Buda'nın hayatının çeşitli yönlerini gösteren el pozisyonları (Sanskritçe)
Muraji: Daha az önemli tanrılara bağlı Yamato klanları
Nakodo: Modern evlilikleri düzenleyen arabulucular
Namban: Batılıları resmeden ilk dönem Tokugawa sanatı
Nambokuço: Kuzey ve Güney saraylarında elli yıllık dönem; Ashikaga dönemi
Namcho: Ashikaga Güney Sarayı
Nanto-rokushu: Altı Nara Budist mezhebi
Neikaku: Kabine
Neimin: Meiji halkı
Nembutsu: Bir Buda'nın ismini, özellikle kurtuluşu ima eden Amida'yı çağırmak
Nengo: Çinlilerden alınmış imparatorların hükümdarlık isimleri veya yıllık dönemler
Netsuke: Tokugawa döneminde küçük fildişi oymalar
Nihon/Nippon: Çin karakterlerinden Japonya için çıkarılan Japon ismi
Nihonjinron: Japonların çalışması
Nihon-sankei: Üç ulusal güzel bölge: Matsushim, Amanohashidate, Miyajima

- Nihon-teien: Havuzlu bahçe
Nikki: Saray günlükleri
Ninjo: Tutku veya duygular; Japon romanlarının teması
Nio: Budist mabet kapısı muhafızları
Nirvana: Benliğin ve arzunun bitmesi; Hinayana Budizminin hedefi
Nise-e: Tomar resimlerinde “benzerlik”
Noh: Budist temalarından esinlenen oyunlar
Nyorai: Bir Buda
Omi: Kraliyete bağlı Yamato klanları
Omidai: Eş arayan gençlerin adına aile tanışmaları
Omozukai: Bunraku’da üç kişilik kuklacı takımında lider kuklacı
Onnagata/Oyama: Kabuki’de dişi taklitçi
Rangaku: Hollandaca öğrenme
Renga: Başta üç mısralı, on yedi heceli, ardından iki mısralı, on dört heceli ve sırasıyla bu şekilde devam eden birimlerden oluşmuş zincir şiir.
Ri: İlk dönem köylerinde idari birim
Ritsu: İlk dönemlerde suç yasaları
Ritsuryo: Suç ve idari kanunlara dayalı ilk merkezi Nara devleti
Roju: Tokugawa şogununun kıdemliler konseyi
Ronin: Feodal dönemlerde sahipsiz samuray; Nara’nın mülteci çiftçileri
Ryo: İlk idari kanunlar
Ryomin: Nara toplumunda özgür halk
Ryoshu/Ryoke: Heian döneminde vergiden muaf tımarların asıl sahipleri
Ryubu Şinto: Budizm ile kaynaşırken ikili Şinto
Samisen: Üç telli bir müzik aleti
Samuray: Feodal efendilerin askeri hizmetlileri, yaya askerleri
Samurai-dokoro: Kamakura askeri hizmetlilerinin feodal heyeti
Sankin Kotai: Tokugawa döneminde daimyo’ların Edo’ya sırayla katılmaları
Sanshu no jingi: Üç imparatorluk kıyafeti: bronz ayna (Yato no Kagami), bükülmüş mücevher (Magatami) ve demir kılıç (Mukakumo no Tsurugi)
Sarugako: Okul öncesi çocukların müziği, noh müzikal gelenek kaynağı
Seiji no Hi: 15 Ocak Yetişkinler Günü
Semmin: Nara döneminde tutsak halk
Sangoku Daimyo: Son Ashikaga döneminin yerel efendileri
Sengoku jidai: Son Ashikaga döneminde savaştan devletler asrı
Seppuku: Karnı deşme, *bkz.* Harakiri
Sessho: Heian ve sonraki dönemlerde çocuk imparatorun vekili
Setomono: Kamakura Seto eşyası

SÖZLÜK

- Shiki:** Son Heian dönemi ve feodal dönemlerde toprağa dayalı haklar
- Shikken:** Kamakura-Hojo vekilleri
- Shimaguni:** “Ada ülke”
- Shimpan:** Tokugawa şogununun aynı soydan gelen aileleri
- Shingeki:** Modern dans
- Shinko:** 1930’larda Mançurya’nın ekonomik gelişmesi ile ilgili zaibatsu
- Shinkoku:** İlahi bir şekilde korunan Japonya
- Şinto:** Tanrıların yolu
- Shite:** Noh başaktörü
- Shizoku:** Meiji Japonyası’nda eski samuray sınıfı
- Shoen:** Heian döneminin sonlarında ve feodal dönemlerde vergiden muaf özel kuruluşlar
- Shogun:** Barbar-boyun eğdiren general; 1196’dan sonra tahtın arkasındaki askeri güç
- Shoji:** Japon evlerinde kayan kâğıttan duvar bölmeler
- Shojo Bukkyo:** Hinayana Budizmi
- Shokan:** Heian ve feodal dönemlerde vergiden muaf mülklerin yöneticileri
- Shomin:** Heian ve feodal dönemlerde vergiden muaf mülklerdeki köylüler
- Shubun no Hi:** 24 Eylül civarlarında Sonbahar Ekinoks Günü
- Shugi-in:** Temsilciler Meclisi
- Shugu:** Kamakura polis memurları veya askeri idareciler
- Shunbun no Hi:** 21 Mart civarlarında İlkbahar Ekinoks Bayramı
- Soshi:** Modern bir vatansever; hayatını ülkesine adanmış kişi
- Sumi-e:** Tek renkli mürekkeple tomar resimleri
- Sumitsu-in:** Meiji gizli konseyi
- Sumo:** Bir Japon dövüşü
- Tahoto:** Çift katlı Budist mabedi
- Taiiku no Hi:** 10 Ekim Spor Günü
- Tairo:** Tokugawa şogununun başbakanı
- Tanegashima:** Portekizlilerin ilk kez ayak bastığı adadan adını alan ateşli silahlar
- Tanka/waka:** Otuz bir heceli, beş mısralı şiir (5-7-5-7-7)
- Tatami:** Japon evlerinde döşemelerin üstündeki standart boyda kamış minderler
- Tenno:** Çin’den alınmış, çok güçlü ilahi hükümdar için verilen bir unvan
- Tenno Tanjobi To:** 29 Nisan İmparator Hirohito’nun Doğum Günü
- To:** İlave bir Tokyo idari ismi
- Tokaido Gojusantugi:** Tokaido yolundaki elli üç durak
- Tokonoma:** Evlerde genellikle bir çiçek düzenlemesi ve asılı bir tomarın bulunduğu duvar nişi
- Tokusei:** Kamakura’nın borçları iptal edışı

JAPONYA TARİHİ

Torii: Şinto tapınaklarıyla bağlantılı, genellikle enlemesine iki parmaklığı bulunan giriş yeri

Tozama: Şogunun geleneksel düşmanı olan Tokugawa'nın dışında bir efendi

Tripitaka: Budist ilkesinin üç sepeti: Buda'nın vecizeleri, açıklamaları ve Uji Yamato klanlarının rahipleri için kurallar.

Ujigami: Yamao Klan tanrısı

Uji no kami: Klan şefi

Ukiyo-e: Ahşap blok baskılarında modern dünyanın resimleri

Wa: Japonlar ve Japonya için Çinlilerin verdiği eski isim (cüce)

Wado Kaiho: Nara'nın bakır metal parası

Wakadoshiyuri: Kıdemde daha düşük olanlardan oluşmuş Togukawa şogun konseyi

Wako: Kamakura-Ashikaga dönemlerinde Çin kıyısını talan eden Japon korsanlar

Yamato-e: Yama'nın sahnelerini hayata geçiren suretler (tomarlar)

Yang-yin: Japonların benimsediği Çin felsefi kavramı

Yatsuko: Yamato toplumunda halk ve köleler

Yayoi bunka: Jomon çanak çömlekçiliği

Yugen: Açıklık

Za: Feodal Japonya'da yarı özerk ticari loncalar

Zaibatsu: Modern endüstriyel Japon karteli

Zazen: Zen uygulamasında meditasyon halinde oturma

Kaynakça

İÇİNDEKİLER

Kaynaklar:

- Bibliyografi 317
- Dergiler/Seriler 317
- El Kitapçıkları/Referanslar 317
- Konuyla İlgili 318

Tarih:

- Genel 319
- Modern 320
- Konuyla ilgili 320

Klasik Japonya:

- Siyaset 321
- Kültür 322
- Edebiyat 322

Feodal Japonya (1200-1600):

- Siyaset 322
- Ekonomi 323
- Kültür 323
- Dışişleri 323

Tokugawa Japonyası (1600-1868):

- Siyaset (genel) 324
- Şahsiyetler 324
- Restorasyon 324
- Ekonomi ve Toplum 325
- Dışişleri (Genel: İngiliz; diğer Avrupalılar) 325
- ABD (Genel; Perry; Harris) 326

Modern Japonya: İçişleri (1868-1941):

- Konuyla İlgili 327
- Siyaset 327
- Anayasacılık 328
- Şahsiyetler 328
- Militarizm 328
- Köktencilik 329
- Ekonomi 329
- Toplum 329

Modern Japonya: Dışişleri (ABD hariç):

- Genel/Diplomasi 330
- Asya/Pasifik 331
- Çin/Mançurya 331
- Rus-Japon Savaşı (1904-1905) 332
- Rusya/Sovyetler Birliği 332
- Avrupa 332

Modern Japonya ve ABD:

- Genel 332
- 1931'e kadar 333
- 1931-1941 334

II. Dünya Savaşı (1941-1945):

- Genel 334
- Askeri 336
- Konuyla İlgili 336

İşgal (1945-1952):

- Genel 337
- Konuyla İlgili 338
- Barış Anlaşması 339

1952'den İtibaren Japonya:

- Siyaset 339
- Ekonomi 340
- Toplum 340
- Dışişleri 340
- ABD 341

KAYNAKÇA

Konuyla İlgili:

Siyaset 341

Ekonomi 342

Toplum: (Genel; Kadınlar; Azınlıklar) 342, 343

Din (Genel: Şinto; Konfüçyüs'çülük; Budizm; Hristiyanlık) 343, 344

Edebiyat (Genel; manzum/Şiir; Tiyatro/Film) 344, 345

Sanat (Genel; Budist; Seramik; Müzik; Resim; Heykelticilik; Mimari) 346, 347, 348

KAYNAKLAR

Bibliyografya

Association for Asian Studies, *Bibliography*, Ann Arbor, yıllık.

Borton, Hugh ve diğerleri, *A Selected List of books and Articles on Japan in English, French and German*, Revize edilmiş baskısı Cambridge, 1954.

Hall; John W. *Japanese History: New Dimensions of Approach and Understanding*; 2. bas., Washington, D. C. 1961.

Kerner, Robert J. *Northeastern Asia: A Selected Biography*, 2 cilt, Berkeley, 1939.

Silberman, Bernard S. *Japan and Korea: A Critical Bibliography*; Tuscon, 1962.

Dergiler/Seriler

Association for Asian Studies, *Journal of Asian Studies*, Ann Arbor, 1956'dan günümüze kadar.

New Japan, Tokyo (Mainichi yıllığı), 1947-günümüze kadar.

This is Japan, Tokyo (Asahi yıllığı) 1954-günümüze kadar.

Transactions, Asiatic Society of Japan (TASJ). Tokyo 1874-1920, 1924-1940, 1948-günümüze kadar. Aralık 1948 sayısında üç serinin kapsamlı içeriği (3. seri VI. cilt).

El Kitapçıkları/Referanslar

Bowring, ed. Peter ve Peter Lornicki, *The Cambridge Encyclopedia of Japan*, Cambridge 1993.

Chamberlain, Basil H. *Things Japanese*, 6. sayısı revize edilmiş, Londra, 1939.

Embree, Ainslie T. Ed. *Encyclopedia of Asian History*, 4 cilt, New York, 1988.

Japonya hakkında girişler.

- Frederic, Louis, *Japan Encyclopedia*, çev. Kathe Roth. Cambridge, Mass., 2002.
- Gluck, Jay ve Sumi Gluck. *Japan: Inside Out*, 5 cilt, Tokyo 1964. Bir cilt baskısı 1968.
- Japonya Enformasyon Bakanı: *Japan: The Official guide*, Tokyo, düzen dışı.
- Japonya Turist Bürosu, *Japan Tourist Library*. Japon hayatı ve kültürünün çeşitli yönleri hakkında kısa ciltler.
- UNESCO için Japon Ulusal Heyeti, *Japan: Its Land, People and Culture*. Revize edilmiş baskı, Tokyo, 1963.
- Kojima Sesuko ve Gene A. Crane. *Dictionary of Japanese Culture*, Union City, Kaliforniya, 1991.
- Papinot, Edmond. *Historical and Geographic Dictionary of Japan*, 2 cilt, New York, 1910.
- Roberts, Laurance P. *The Connoisseur's Guide to Japanese Museums*. Rutland, Vt., 1967.
- Terry, T. Philip. *Terry's Japanese Empire*, Boston, 1914.

Konuyla İlgili

- Borton, Hugh, ed. *Japan*. Ithaka, N.Y., 1951.
- Collcutt, M. ve diğerleri. *Cultural Atlas of Japan*, Oxford, 1988.
- Dempster, P. *Japan Advances*, Londra, 1967.
- Hall, John W. ve Richard K. Beardsley ed. *Twelve Doors to Japan*, Ann Arbor, 1965.
- Jansen, Marius B. *Changing Japanese Attitudes toward Modernization*, Princeton, 1965.
- Kerr George H. *Okinawa: History of an Island People*. Rutland Vt., 1958.
- Kublin, Hyman. *Japan*. Boston, 1969.
- . *Selected Readings*. Boston, 1968.
- Lonely Planet Series. *Japan*. Çeşitli baskılar.
- MacDonald D. A. *A Geography of Modern Japan*. Kent, İngiltere, 1985.
- Reischauer, Edwin O. *The Japanese*. Cambridge, 1972.
- Seidensticker, Edward. *Japan*. 1962. Time-Life serileri.
- Strauss, Robert ve diğerleri. *Japan*. Berkeley, 1991.
- Sutherland M. ve D. Britton. *National Parks of Japan*. Tokyo, 1980.
- Trewartha, Glenn T. *Japan: A Physical, Cultural and Regional Geograhpy*. 2. bas., Madison, Wis., 1965.
- Tsunoda Ryusaku ve diğerleri. *Sources of Japanese Tradition*. New York, 1959. 2 ciltlik baskısı da var.
- Varley H. Paul. *A Syllabus of Japanese Civilization*. Revize edilmiş baskı, New York, 1972.

Genel

Beasley, W. G. *The Japanese Experience: A Short History of Japan*. Berkeley, 1999.
 Beasley, William G., ve E. G. Pulleybank. *Historians of China and Japan*. Londra, 1961.

Cambridge History of Japan. Altı cilt:

1. Brown, Delmer M., ed. *Ancient History*. Cambridge, 1993.
2. Shively, Donald H. ve William H. McCullough, ed. *Heian Japan*. Cambridge, 1999.
3. Yamamura, Kozo ed., *Medieval Japan*. Cambridge, 1990.
4. Hall, John W., *Early Modern Japan*, Cambridge, 1991.
5. Jansen, Marius B. Ed. *The Nineteenth Century*. Cambridge, 1989.
6. Duus, Peter, ed., *The Twentieth Century*. Cambridge, 1988.

Fairbank, John ve diğerleri, *A History of East Asian Civilization*. I. cilt: *East Asia: The Great Tradition*. 2. cilt: *East Asia: The Modern Transformation*. Boston, 1960, 1964. Sırasıyla bir cilt olarak yayımlanmış olan Japonya hakkında bölümler, Boston, 1978.

Griffis, William. *The Mikado's Empire*. New York, 1876. İlk Amerikan girişimi
 Hall, John W. *Japan: From Prehistory to Modern Times*. Tekrar basılmış, Ann Arbor, 1991 (1968).

Hane, Misiko. *Japan: A History Survey*. New York, 1972.

Henshall, Kenneth. *A History of Japan: From Stone Age to Superpower*. 2. bas., New York, 2004.

Ienaga Saburo. *History of Japan*. Tokyo, 1964.

Kaempfer, Engelbert. *A History of Japan*. 3 cilt, Glasgow, 1906.

Kennedy, Malcolm. *A Short History of Japan*. New York, 1963.

Latourette, Kenneth Scott. *The History of Japan*. Revize edilmiş 6. bas., New York, 1957.

Murdoch, James. *A History of Japan*. I. Cilt, *From Origins to Arrival of Portuguese in 1542 AD*, II. cilt: *Century of Early Foreign Intercourse, 1542-1651*. III. cilt: *Tokugawa Epoch. 1652-1868*. Londra, 1910-1926.

Reischauer, Edwin O., *Japan: The Story of A Nation*. New York, 1970. Daha önceleri başlığı *Japan: Past and Present* idi.

—. *The Japanese*. Cambridge, 1977.

—. *The Japanese Today: Change and Continuity*. Cambridge, 1988.

Reischauer Edwin O. ve Albert Craig, *Japan: Tradition and Transformation*. Boston, 1989

Sansom, Sir George B. *Japan: A Short Cultural History*. New York, 1931; revize edilmiş 1952.

—. *A History of Japan*. 1. cilt: *A History of Japan to 1934*. II. cilt: *A History of Japan, 1334-1615*. III. cilt: *A History of Japan, 1615-1854*. Stanford, 1959-1963.

Shirokauer, Conrad. *A Brief History of Japanese Civilization*. New York, 1993.

Smith, Bradley. *Japan: A History in Art*. Garden City, New York, 1964.

Tiedemann, Arthur E. ed., *An Introduction to Japanese Civilization*. New York ve Londra, 1974.

Totman, Cinrad. *A History of Japan*. Malden, Mass, 2000.

—. *Japan before Perry*. Berkeley, 1981.

Varley, H. Paul. *Japanese Culture: A Short History*. 3. bas., New York, 1984.

Webb, Herschell. *An Introduction to Japan*. New York, 1957.

Modern

Beasley, Willam G. *The Modern History of Japan*. New York 1963.

Beckmann George M. *The Modernization of China and Japan*. New York, 1962.

Bix, Herbert P. *Hirohito and The Making of Modern Japan*. New York, 2000.

Borton, Hugh. *Japan's Modern Century*. 2. bas., New York, 1970.

Buruma, Ian. *Inventing Japan. 1853-1964*, New York, 2003.

Crowley, James B. Ed. *Modern East Asia, Essays in Interpretation*. New York, 1970.

Gordon, Andrew. *Modern History of Japan from the Tokugawa to Present Times*. New York, 2003.

Hane, Mikiso. *Modern Japan: A Historical Survey*. Boulder, 1986.

Hunter, Janet. *Concise Dictionary of Modern Japanese History*. Berkley, 1984.

Livingstone, Jon. *Imperial Japan 1800-1945*. New York, 1973.

McClain, James L. *Japan: A Modern History*. New York, 2002.

Pyle, Kenneth. *The Making of Modern Japan*. Lexington, Mass, 1978.

Storry, Richard. *A History of Modern Japan*. 4. Revize edilmiş baskı, Londra, 1982.

Yanaga, Chitoshi. *Japan Since Perry*. 2. revize baskı, Hamden, Connecticut, 1966.

Konuyla ilgili

Borton, Hugh ve diğerleri. *Japan Between East and West*. New York, 1957.

Craig, Albert M. ve Donald E. Shively ed., *Personality in Japanese History*. Berkeley, 1971.

Goodrich, E. Carrington, ed. *Japan in the Chinese Dynastic Histories: Later Han through Ming Dynasties*. Çev. Tsunoda Rusaku. Güney Pasadena, Kaliforniya, 1951.

KAYNAKÇA

- Honjo Eijiro. *The Social and Economic History of Japan*. Kyoto, 1935.
- Kuno Yoshikazu. *Japanese Expansion on the Asiatic Continent*. 2 cilt, Berkeley, 1937.
- Sansom Sir George B. *Japan in the World History*. New York, 1951.
- . *The Western World and Japan: A Study in the Interaction of the European and Asiatic Cultures*. New York, 1951.
- Shively, Donald H., ed. *Tradition and Modernization in Japanese Culture*. Princeton, 1971.
- Statler, Oliver. *Japanese Inn*. New York, 1972.
- Storry, Richard. *A History of Modern Japan*. Tokyo, 1962.
- Tames, Richard. *A Traveler's History of Japan*. New York, 1993.
- Tiedemann, Arthur, ed. *Modern Japan: A Brief History*. Princeton, N. J., 1955.
- Yanaga, Chitoshi. *Japan Since Perry*, New York, 1949.

KLASİK JAPONYA

Siyaset

- Asakawa, Kanichi. *The Documents of Iriki*. New Haven, Conn., 1929. Arsa sahibi ailenin belgeleri.
- . *The Early Institutional Life of Japan: A Study in the Reform of 645 AD*, Tokyo, 1930.
- Mass P. Ed. *Court and Bakufu in Japan*. New Haven, Conn., 1982.
- McCullough, W. H. ve H. C. McCullough. *A Tale of Flowering Fortunes: Annals of Japanese Aristocratic Life in the Heian Period*. 2 cilt, Stanford, 1980.
- Reischauer Robert K. ve Jean Reischauer. *Early Japan History*. 40 BC-AD 1167. A&B kısımları. Princeton, 1937.

Kültür

- Aikins, C. M. ve T. Higuchi. *Prehistory of Japan*. New York, 1982.
- Barnes, G. L. *Protohistoric Yamato*. Ann Arbor. Mich. 1988.
- Groot, Gerald J. *The Prehistory of Japan*. New York, 1951.
- Kidder, Johathan E. *The Birth of Japanese Art*. Londra, 1965.
- . *Japan Before Buddhism*. New York, 1959.
- Miki Fumio. *Haniwa: The Clay Sculpture of Prehistoric Japan*. Rutland, Vt., 1960
- Morris, Ivan. *The World of the Shining Prince: Court Life in Ancient Japan*. New York, 1964.

JAPONYA TARİHİ

- Reischauer Edwin O. *Ennin's Travels in T'ang China*. New York, 1951. 9. yüzyılın ortasında Çin'de bir Budist rahip.
- . *Ennin's Diary: A Record of Pilgrimage to China in Search of the Law*. New York, 1955.
- Shosoin Office. *Treasures of the Shosoin*. Tokyo, 1965.
- Warner, Langdon. *Japanese Sculpture of the Tempyo Period*. Cambridge, 1959.

Edebiyat

- Aston, William G. *Nihongi: Chronicles of Japan from the Earliest Times to AD 697*, Londra, 1896. 1956'da tekrar basılmış.
- Brower, Robert H. ve Earl Miner. *Japanese Court Poetry*. Stanford, 1961.
- Chamberlain, Basil H. çev. *The Kojiki or Record of Ancient Matters*. 2. bas., Kobe, 1932.
- Keene, Donald. Foreword, in *Manyoshu*, New York, 1965.
- McCullough Helen C. *Tales of Ise: Lyrical Episodes from the Tenth Century Japan*. Stanford, 1968.
- Miner, Earl, çev. *Japanese Poetry Diaries*. Berkeley, 1969.
- Murasaki, Lady. *Tales of Genji*. Çev. Arthur Waley. New York, 1960. Yine çev. Edward Siedensticker. 2 cilt, New York, 1977.
- Omori Annie S. ve Kochi Doi, çev. *Diaries of Court Ladies of Old Japan*. Boston 1920 ve Tokyo, 1935.
- Reischauer, Edwin O. ve Joseph K. Yamagawa ed. ve çev. *Translations from Early Japanese Literature*. Cambridge, 1951.
- Sakamoto T. *The Six National Histories of Japan*. Çev. J. S. Brownlee. Vancouver, 1991.
- Sei Shonagon. *Notes from a Pillow Book*. Çev. Arthur Waley. Boston, 1929. Yine çev. Ivan Morris, 2 cilt. New York, 1967.
- Seidensticker Edward G. *The Gossamer Years*. Tokyo, 1964.
- Wakameda, W., çev. *Kokinshu: Poems Ancient and Modern*. Tokyo 1929.

FEODAL JAPONYA (1200-1600)

Siyaset

- Cole, Wendell. *Kyoto in Momoyana Period*. Norman, Okla., 1967.
- Duus, Peter. *Feodalism in Japan*. 2. bas., New York, 1976.

- Hall, John W. *Government and Local Power in Japan, 500-1700*. Princeton, 1966.
- Hall, John W., K. Nagahara ve K. Yamamura, ed. ler, *Japan Before Tokugawa: Political Consolidation and Economic Growth, 1500-1650*. Princeton, 1981.
- Hurst, G. C. *Insei: Abdicated Sovereigns in the Politics of Late Heian Japan*. New York, 1976.
- Massim, Jeffrey P. *Warrior Government in Early Medieval Japan*. New Haven. Conn., 1974.
- Shinoda Minoru. *The Founding of the Kamagura Shogunate, 1180-1185*. New York, 1960.
- Varley, H. Paul. *Imperial Restoration of Medieval Japan*. New York. 1971.
- . *The Onin War*, New York, 1966.

Ekonomi

- Asakawa, Kanishi. *Land and Society in Medieval Japan*. New York, 1955.
- Brown, Delmer. *Money Economy in Medieval Japan: A Study in the Use of Coins*. New Haven, Conn., 1951.

Kültür

- Anesaki, Masaharu. *Nichiren: The Buddhist Prophet*. Cambridge, 1916.
- Bloom, Alfred. *Shinran's Gospel of Pure Grace*. Tucson, 1965.
- Kitagawa Hiroshi ve Bruce Tsuchida. *The Tale of Heike*. 2 cilt, Tokyo, 1975.
- McCullough Helen C., çev. *The Taiheiki: A Chronicle of Medieval Japan*. New York, 1959.
- . *Yoshitsune: A Fifteenth Century Japanese Chronicle*. Stanford, 1956.
- Shimizu Yoshikai, ed. *Japan: The Shaping of the Daimyo Culture, 1185-1868*. New York, 1988. National Gallery of Art'taki sergiyle aynı zamanda yayımlanmış.

Dışişleri

- Boxer, Charles R. *The Christian Century in Japan, 1549-1650*. Berkeley, 1956.
- Cooper, Michael. *They Came to Japan*. Berkeley, 1956. Yabancı tanıkların öyküleri 1543-1640.
- Wang I-t'ung. *Official Relations Between China and Japan, 1368-1549*. Cambridge, 1953.

JAPONYA TARİHİ
TOKUGAWA JAPONYASI (1600-1868)

Siyaset (Genel)

- Totman, Conrad D. *Politics in the Tokugawa Bafuku, 1600-1815*. Cambridge, 1967.
Tsukahira, Toshio. *Feudal Control in Tokugawa Japan: The Sankin Kotai System*. Cambridge, 1966.
Webb, Herscell. *The Japanese Imperial Institution in Tokugawa Period*. New York, 1968.

Şahsiyetler

- Clavell, James. *Shogun: A Novel of Japan*. 1975.
Earl, David M. *Emperor and Nation in Japan: Political Thinkers of the Tokugawa Period*. Seattle, 1964.
Hall, John W. *Tanuma Okitsugu, 1719-1788: Forerunner of Modern Japan*. Cambridge, 1955. Resmi şogunluk, 1764-1786.
Iwata Mazakazu. *Okubo Toshimichi: The Bismarck of Japan*. Berkeley, 1964.
Matsumoto Shigeru. *Motoori Norinaga, 1730-1801*. Cambridge, 1970. Ulusal Çalışmalar Hareketi'nin lideri.
McEwan J. R. *The Political Writings of Ogyu Sorai*. Cambridge, 1982. Dönem ortası şogunluğun Konfüçyüsçü danışmanı.
Minear, Richard H. *Japanese Tradition and Western Law: Emperor State and Law in the Thought of Hozmui Yatsuka*. Cambridge, 1970. Anayasa âlimi, 1860-1912.
Shiveley Donald H., çev. ve ed. *The Love Suicide at Amijima*. Cambridge, 1953.
Van Straelen, Henri. *Yoshida Shoin: Forerunner of the Meiji Restoration: A Bibliographical Study*. Leiden, 1952.

Restorasyon

- Beasley, W. G. *The Meiji Restoration*. Stanford, 1972.
Craig, Albert. *Choshu in the Meiji Restoration*. Cambridge, 1961.
Harootunian, H. D. *Toward Restoration: The Growth of Political Consciousness in the Tokugawa Japan*. Berkeley, 1970.
Jansen, Marius. *Sakamoto Ryoma and the Meiji Restoration*. Princeton, 1961. Bir Tosa eylemcisi.

Ekonomi ve Toplum

- Bellah, Robert. *Tokugawa Dini*. Glencoe, III., 1957.
- Black, John R. *Young Japan: Yokohama and Yedo, 1858-79*. 2 cilt. Londra 1968.
- Dore, Ronald P. *Education in Tokugawa Japan*. Berkeley, 1965.
- Hibbett, Howard. *The Floating World in Japanese Fiction*. Londra, 1959.
- Keene, Donald. *The Battles of Koxinga*, Londra, 1951.
- Saikaku, Ihara. *Five Women Who Loved Love*. Çev. William de Bary. Rutland, Vt., 1956.
- Sheldon, C. D. *The Rise of the Merchant Class in Tokugawa Japan, 1600-1868*. New York, 1958.
- Smith, Thomas C. *The Agrarian Origins of Modern Japan*. Stanford, 1959.

Dışışleri (Genel)

- Beasley, William G. ed. ve çev. *Select Documents in Japanese Foreign Policy, 1853-1868*. Londra, 1955.
- Keene, Donald. *The Japanese Discovery of Europe: Honda Toshiaki and Other Discoveries, 1720-1798*. New York, 1952.
- Paske-Smith, Montague. *Western barbarians in Japan and Formosa: Tokugawa Days, 1603-1868*. Kobe 1930.

Dışışleri (İngilizler)

- Alcock, Sir Rutherford. *The Capital of The Tycoon*. 2 cilt, New York, 1863.
- Beasley, William C. *Great Britain and The Opening of Japan, 1834-1858*. Londra, 1951.
- Rogers, Philip G. *The First Englishman in Japan: The Story of Will Adams*. Londra, 1956.
- Satow, Sir Ernst. *A Diplomat in Japan*. Londra, 1921.
- Thompson Edward M., ed. *The Diary of Richard Cocks, Cape Merchant in the English Factory in Japan, 1615-22*. 2 cilt, Tokyo, 1899.

Dışışleri (Diğer Avrupalılar)

- Boxer, Charles R. *Jan Compagnie in Japan, 1600-1850*. Lahey, 1950.
- . *The Portuguese Embassy to Japan, 1644-1647*. Londra, 1928.

- Golovnin, Vasili M. *Memoirs of a Captivity in Japan During the Years 1811, 1812 ve 1813*. 3 cilt. Londra, 1824.
- Lensen, George A. *The Russian Push Toward Japan: Russo-Japanese Relations, 1697-1875*. Princeton, 1959.
- . *Russia's Expedition of 1852-1855*. Gainsville, Fla., 1955.

Amerika Birleşik Devletleri (Genel)

- Cole Alan B. *Yankee Surveyors in the Shogun's Seas: Records of the United States Surveying Expedition to the North Pasific Ocean, 1853-1856*. Princeton, 1947.
- Kaneko, Hizakazu. *Manjiro: The Man Who Discovered America*. Boston, 1956.
- ABD Kongresi, 32-1. Senato belgesi 59. *Early Trips to Japan*. Washington D. C. 1851.

Amerika Birleşik Devletleri (Matthew C. Perry)

- Cole, Allan B., ed. *A Scientist with Perry in Japan: The Journal of Dr. James Morrow*. Chapel Hill, N. C. 1947.
- Graff, Henry P. Ed. *Bluejackets with Perry in Japan*. New York, 1952.
- Hawks, Francis L., comp. *Narrative of the Expedition of an American Squadron to the China Seas and Japan Under the Command of Commodore M. C. Perry, U. S. Navy*. 3 cilt, Washington D. C. 1856. Sidney Wallace tarafından kısaltılmış ve düzeltilmiş cilt, New York, 1952.
- Morison, Samuel E. *Old Bruin*. New York, 1967.
- Pineau, Roger, ed. *The Japan Expedition, 1852-1854: The Personal Journal of Commodore Matthew C. Perry*. Washington, D. C., 1968.
- Walworth, Arthur. *Black Ships off Japan*. New York, 1946

Amerika Birleşik Devletleri (Towsend Harris)

- Cosenza, Mairo E. ed. *The Complete Journal of Towsend Harris*. New York, 1930.
- Crow, Carl. *He Opened The Door of Japan*. New York, 1939.
- Statler, Oliver. *Shimoda Story*. New York, 1969.

MODERN JAPONYA: YURTİÇİ (1868-1941)

Konuyla İlgili

- Beasley, William. *The Rise of Modern Japan*, New York, 1990.
 Borton, Hugh. *Japan since 1931*. New York, 1940.
 Harrison John A. *A Japan's Northern Frontier*, Gainesville Fla., 1953. Hokkaido hakkında.
 Hunter, J. *The Emergence of Modern Japan*. New York, 1989.
 Norman, E. Herbert. *Japan's Emergence As A Modern State*. New York, 1946.
 Okuma, Kont Shigenobu. *Fifty Years of New Japan*. 2 cilt. Londra, 1910.

Siyaset

- Akika, George. *The Foundations of Constitutional Government in Modern Japan, 1868-1900*. Cambridge, 1965.
 Berger, Gordon M. *Parties out of Power in Japan. 1931-1941*. Princeton, 1977.
 Brown, Delmer. *Nationalism in Japan*. Berkeley, 1955.
 Duus, Peter. *Party Rivalry and Political Change in Taisho Japan*. Cambridge, 1968.
 Fahs, Charles B. *Government in Japan*. New York, 1940.
 Gluck, Carol. *Japan's Modern Myths: Ideology in the Late Meiji Period*. Princeton, 1985.
 Maruyama, Asao. *Thought and Behavior in Modern Japanese Politics*. Londra, 1963.
 McLaren, William W. *A Political History of Japan during the Meiji Era 1867-1912*. New York, 1916.
 Pittau, Joseph. *Political Thought in Early Meiji Japan, 1868-1889*. Cambridge, 1967.
 Quigley, Harold S. *Japanese Government and Politics*. New York, 1932.
 Reischauer Robert F. *Japan, Government and Politics*. New York, 1939.
 Scalapino, Robert. *Democracy and the Party Movement in Pre-war Japan*. Berkeley, 1962.
 Totten, George. *The Social Democratic Movement in Pre-war Japan*. New Haven, Conn. 1966.
 Wilson Robert A. *A Genesis of The Meiji Government in Japan, 1868-1871*. Berkeley, 1957.
 Young Arthur M. *Imperial Japan, 1926-1938*. Londra, 1938.
 —. *Japan in Recent Times, 1912-1926*. New York, 1929.

Anayasacılık

- Akita, George. *The Foundations of Constitutional Government in Modern Japan, 1868-1900*. Cambridge, 1962.
- Beckman, George M. *The Making of the Meiji Constitution*. Lawrence, Kans., 1957.
- Ito, Prens Hirobumi. *Commentaries on the Constitution of the Empire Japan*. Tokyo, 1906.

Şahsiyetler

- Blacker, Carmen. *The Japanese Enlightenment: A Study of the Writings of Fukuzawa Yukichi*, Cambridge, 1964.
- Fukuzawa, Yukichi. *Autobiography*. Çev. Kiyooka Eiichi. Revize edilmiş baskı, New York, 1966.
- Hacktt, Rober F. *Yamagata Aritomo in the Rise of Modern Japan. 1838-1922*. Cambridge, 1970.
- Keene, Donald. *Emperor of Japan: Meiji and His World*. New York, 2002.
- Miller, Frank O. *Minobe Tatsukichi: Interpreter of Constitutionalism in Japan*. Berkeley, 1966.
- Najita, Tetsuo. *Hara Kei in the Politics of the Compromise, 1905-1915*. Cambridge, 1967.
- Pooley, Andrew M., ed., *The Secret Memoirs of Count Tadasu Hayashi, 1854-1913*. Londra, 1915. Diplomat.
- Wilson, George M. *Radical Nationalist in Japan: Kita Ikki, 1883-1937*. Cambridge, 1969.

Militarizm

- Colegrove, Kenneth W. *Militarism in Japan*. Boston, 1934.
- Morris, Ivan. *Japan 1931-1945: Militarism, Fascism, Japanism*. Boston, 1963.
- Norman E. Herbert. *Soldier and The Origins of Conscription Peasant in Japan*. New York 1943.
- Presseisen, Ernst L. *Before Aggression: Europeans Prepare the Japanese Army*. Tucson, 1965.
- Storry, Richard. *The Double Patriots*. Londra, 1957.
- Tanin, O. ve E. Yohan. *Militarism and Fascism in Japan*. New York, 1934. Sovyet yazarları.

KAYNAKÇA

Köktencilik

- Beckmann, George ve Genji Okubo. *The Japanese Communist Party, 1922-1945*. Stanford, 1969.
- Kublin, Hyman. *Asian Revolutionary: The Life of Sen Katayama*. Princeton, 1964. Sosyalist Sendika lideri.
- Notehelfer F. G. *Kokotu Shusui: Portrait of a Japanese Radical*. Londra, 1971.
- Scalapino Robert. *The Japanese Communist Movement. 1920-1966*. Berkeley, 1967.
- Swearinger Roger ve Paul Langer. *Red Flag in Japan*. Cambridge 1952. 1919'dan Japon Komünist Hareketi.

Ekonomi

- Allen, George C. *A Short Economic History of Modern Japan, 1867-1937*, 2. revize edilmiş baskı, Londra, 1946.
- Bennett, John W. ve Iwao Ishinu. *Paternalism in the Japanese Economy*. Minneapolis, 1963.
- Havens, Thomas R. *Farm and Nation in Modern Japan: Agrarian Nationalism, 1879-1940*, Princeton, 1974.
- Hirschmeier, Johannes. *The Origins of Entrepreneurship in Meiji Japan*. Cambridge, 1964.
- Marshall, Byron K. *Capitalism and Nationalism in Prewar Japan: The Ideology of the Business Elite, 1868-1941*. Stanford, 1967.
- Orchard, John O. *Japan Economic Position: The Progress of Industrialization*. New York, 1930.
- Rosovsky, Henry. *Capital Formation in Japan*. Glencoe, III, 1961.

Toplum

- Arima Tatsuo. *The Failure of Freedom: A Portrait of Modern Japanese Intellectuals*. Cambridge, 1969.
- Centenary Culture Council, ed. *Japanese Culture in the Meiji Period, 1868-1912*, 10 cilt, Tokyo, 1955-1958.
- Embree, John. *A Japanese Nation: A Social Survey*. New York, 1945.
- Hearn, Lafcaido. *Japan: An Attempt at Interpretation*. New York, 1904.
- Kishimoto Hideo, ed. *Japanese Religion in the Meiji Era*. Çev. John F. Howes. Tokyo, 1958.

JAPONYA TARİHİ

- Masaki, Kosaha. *Japanese Thought in the Meiji Period*. Çev. David Abosch. Tokyo, 1958.
- Passin, Herbert. *Society and Education in Japan*. New York, 1965.
- Pyle, Kenneth. *The New Generation in Meiji Japan: Problems of Cultural Identity*. Stanford, 1963.
- Raucat, T. *The Honorable Picnic*. New York, 1927. Roman.

MODERN JAPONYA: DIŞİŞLERİ (ABD HARIÇ)

Genel/Diplomasi

- Beasley, William G. *Japanese Imperialism, 1894-1945*. Oxford, 1987.
- . *Select Documents on Japanese Foreign Policy, 1853-1868*. Londra, 1955.
- Butow, Robert. *Tojo and the Coming of the War*. Princeton, 1961.
- Crowley, James B. *Japan's Quest for Autonomy: National Security and Foreign Policy, 1930-1938*. Princeton, 1937.
- Dower, J. W. *Empire and Aftermath: Yoshida Shigeru and the Japanese Experience, 1878-1954*. Cambridge, 1988.
- Falk, Edwin A. *Togo and the Rise of Japanese Sea Power*. New York, 1986.
- Iriye, Akira. *After Imperialism: The Search for a New Order in the Far East, 1921-1931*. Cambridge, 1965.
- Jones, Frances G. *Extraterritoriality in Japan and The Diplomatic Relations Resulting in its Abolition 1853-1899*. Londra, 1931.
- Maxon, Yale C. *Control of Japanese Foreign Policy: A Study of Civil-Military Rivalry, 1930-1945*. Berkeley, 1957.
- Morley, James W. *Japan's Foreign Policy*. New York, 1971.
- Morley James W. Ed. *Deterrant Diplomacy: Japan, German and USSR, 1935-1940*. New York, 1976.
- . *Japan Erupts: The London Naval Conference and the Manchurian Incident, 1928-1932*. New York, 1984.
- Nish, Ian. *Japan's Foreign Policy, 1868-1942*. Londra, 1977.
- Morison, Samuel.. *History of the United States Naval Operations in World War II* adlı eserinin III. cildi olan *The Rising Sun in the Pacific*. Boston, 1948.
- Pooley, Andrew M. *Japan's Foreign Policies*. Londra, 1920.
- Royama Masamichi. *Foreign Policy of Japan, 1914-1939*. Tokyo, 1940.
- Sansom, George B. *The Western World and Japan*. New York, 1950.
- Scalapino, Robert. Ed. *The Foreign Policy of Modern Japan*. Berkeley, 1977.

Shigemitsu Mamoru. *Japan and Her Destiny*. New York, 1958. 1930'lar ve 1940'larda dışişleri bakanı.

Tkeuchi Tatsuji. *War and Diplomacy in the Japanese Empire*. New York 1935.

Asya/Pasifik

Chamberlain William H. *Japan Over Asia*. Revize edilmiş baskı, Boston, 1939.

Clyde, Paul H. *Japan*. New York, 1935; 1967'de tekrar basılmış.

Conroy, Hilary. *The Japanese Seizure of Korea*. Filadelfiya, 1961.

Kerr George H. *Ryukyu: Kingdom and Province Before 1945*. Washington D.C. 1953.

Morley, James W. Ed. *The China Quagmire: Japan's Expansion on the Continent*. New York, 1983.

—. *The Fateful Choice: Japan's Advance into Southeast Asia, 1939-1941*. New York, 1980.

Yanaihara, Tadao. *Pasific Islands under Japanese Mandate*. Londra, 1940.

Çin/Mançurya

Bassett, Reginald. *Democracy and Foreign Policy: A Case History, The Sino-Japanese Dispute, 1931-1933*. Londra, 1952.

Bisson Thomas A. *Japan in China*. New York, 1938.

Boyle, Jack H. *China and Japan at War, 1937-1945: The Politics of Collaboration*. Stanford , 1972.

Jansen, Marius D. *The Japanese and the Sun Yat-sen*. Cambridge, 1954.

League of the Nations. *Report of the Commision Inquiry*. New York, 1932.

MacNair, Harley F. *The Real Conflict between China and Japan*. Chicago, 1932.

Ogata Sadako, *Defiance in Manchuria: The Making of Japanese Foreign Policy, 1931-1932*. Berkeley, 1964.

Smith, Sarah L. *The Manchurian Crisis, 1931-1932*. New York, 1932.

Snow, Edgar. *Far Easter Front*. New York, 1933.

Taylor George L. *The Struggle for North China*. New York, 1940.

White, Trumbull. *The War in the East*. Londra, 1895. 1894-1895 savaşı.

Willoughby, Wetsel W. *Japan's Case Examined*. Baltimore, 1940.

—. *The Sino-Japanese Controversy and the League of Nations*. Baltimore, 1935.

Young, Carl W. *Japan's Jurisdiction and International Legal Position in Manchuria*. 3 cilt, Baltimore, 1931.

—. *Japan's Special Position in Manchuria*, Baltimore, 1931.

Rus-Japon Savaşı, 1904-1905

- Asakawa Kanichi. *The Russo-Japanese Conflict*, Boston, 1904.
Brooke, Lord. *An Eye-witness in Manchuria*. Londra, 1905. Reuters muhabiri.
German Official Account of the Russo-Japanese War. Çev. Karl von Donat. 7 cilt, Londra, 1908.
Kuropatkin, Gen. *The Russian Army and the Japanese War*. 2 cilt. Londra, 1909.
Okamoto Shumpei. *The Japanese Oligarchy and the Russo-Japanese War*. New York, 1970.

Rusya/Sovyetler Birliği

- Coox, Alvin. *Nomonhan: Japan against Russia, 1939*. 2 cilt, Stanford 1985.
Lensen, George A. *Japanese Recognition of USSR: Soviet-Japanese Relations, 1921-1930*. Tallahassee Fla., 1970.
Malozemoff, Andrew. *Russian Far Eastern Policy 1881-1904*. Berkeley, 1959.
Moore, Harriet L. *Soviet Far Eastern Policy, 1931-1945*. Princeton, 1945.
Morley, James W. *The Japanese Thrust into Siberia, 1918*. New York, 1937.

Avrupa

- Dennis, Alfred L. P. *The Anglo-Japanese Alliance*. Berkeley, 1923.
Fox, Grace. *Britain and Japan, 1858-1883*. Londra, 1969.
Ike, Franke W. *German-Japanese Relations, 1936-1940*. New York, 1956.
Nish, Ian J. *The Anglo-Japanese Alliance: The Diplomacy of Two Island Empires, 1894- 1907*. Londra, 1966.
Presseisen, Ernest L. *Germany and Japan: A Study of Totalitarian Diplomacy, 1933-1941*. Lahey, 1958.

MODERN JAPONYA VE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Genel

- Battistini, Lawrence M. *Japan and America from the Earliest Times to the Present*. New York, 1953.
Bennett, John W. Ve diğerleri. *In Search of Identity: The Japanese Overseas - Scholar in America and Japan*. Minneapolis, 1958.
Blakeslee, George H. Ed. *Japan and Japanese-American Relations*. New York, 1912.

- Clinard, Outten J. *Japan's Influence on American Naval Power, 1897-1917*. Berkeley, 1947.
- Crow, Carl. *Japan and America*. New York, 1916.
- Dennett, Tyler. *Americans in East Asia*. New York, 1922. Japonya hakkında bölümler.
- Dulles, Foster R. *Forty Years of American-Japanese Relations*. New York, 1937.
- . *Yankees and Samurai: America's Role in the Emergence of Modern Japan, 1791-1900*. New York, 1965.
- Grisworld, A. Whitney. *The Far Eastern Policy of the United States*. New York, 1938. Japonya hakkında bölümler.
- Ichihashi Yamato. *Japanese in the United States*. Stanford, 1932.
- . *The Washington Conference and After: A Historical Survey*. Stanford, 1928.
- Iriye, Akira. *Across the Pasific: An Inner History of American-East Asian Relations*. New York, 1967.
- Kamikawa, Hikomatsu. Ed. *Japan-American Diplomatic Relations in the Meiji-Taisho Era*. Tokyo, 1958.
- Kawakami Kiyoshi. *American-Japanese Relations*. New York, 1912.
- Neumann, William L. *America Encounters Japan: From Perry to MacArthur*. Baltimore, 1963.
- Reischauer, Edwin O. *The United States and Japan*. 3.baskı. Cambridge, 1965.
- Schwantes, Robert S. *Japanese and Americans: A Century of Cultural Relations*. New York, 1955.
- Treat, Payson J. *Diplomatic Relations between the United States and Japan, 1853-1895*. 2 cilt, Stanford, 1932.
- . *Diplomatic Relations between the United States and Japan, 1895-1905*. Stanford, 1938.
- . *Japan and the United States, 1853-1921*. Revize edilmiş ve 1928'e devam etmiş. Stanford, 1928.

1931'e Kadar

- Bailey, Thomas A. *Theodore Roosevelt and the Japanese-American Crisis*. Stanford, 1934. Yüzyılın sonunda Kaliforniya ırk sorunu.
- Beers, Burton F. *Vain Endeavor: Robert Lansing's Attempts to End the American-Japanese Rivalry*. Burnham, N.C. 1952.
- Buell, Robert L. *The Washington Conference*. New York, 1922.
- Uluslararası barış için Carnegie Bağışı. *Diplomatic Relations between the United States and Japan, 1908-1924*. Worcester, Mass, 1925.

JAPONYA TARİHİ

- Dennett, Tyler. *Roosevelt and the Russo-Japanese War*. Garden City, N.Y., 1925.
- Esthus, Raymond E. *Theodore Roosevelt and Japan*. Seattle, 1966.
- Fifield, Russell W. *Woodrow Wilson and the Far-East: the Dilomacy of the Shantung Question*. New York, 1952.
- Iriye, Akira. *Pasific Estrangement: Japanese and American Expansion, 1892-1911*. Cambridge, 1972.

1931-1941

- Borg, Dorothy and Shumpei Okamoto, ed.ler. *Pearl Harbor as History: Japanese-American Relations, 1931-1941*. New York, 1973.
- . *The United States and the Far Eastern Crisis of 1937-1938*. Cambridge, 1964.
- Butow, Robert. *Tojo and the Coming War*. 1961.
- Feis, Herbert. *Road to Pearl Harbor*. Princeton, 1950.
- Fortune*, September, 1936.
- Grew, Joseph C. *Ten Years in Japan*. New York, 1944. Amerikalı elçi.
- . *Turbulent Era: A Diplomatic Record of Forty Years, 1904-1945*. 2 cilt, Boston, 1952.
- Iriye, Akira. *The Origins of the Second World War in Asia and the Pasific*. Londra, 1987.
- Lord, Walter. *Day of Infamy*, 1957.
- Millis, Walter. *This is Pearl: The United States and Japan*. New York, 1947.
- Prange, Gordon W. *At Down We Slept*. New York, 1981.
- Rappaport, Armin. *Henry L. Stimson and Japan, 1931-1933*. Chicago, 1963.
- Schroeder, Paul W. *The Axis Alliance and Japanese-American Relations, 1941*. İtaka, N.Y., 1958.
- Stimson, Henry L. *The Far Eastern Crisis*. New York, 1936.
- Amerikan Dış İşleri Bakanlığı. *Foreign Relations of the United States: Japan, 1931-1941*. 2 cilt, Washington, D.C., 1943.
- Wohistetter, Roberta. *Pearl Harbor: Warning and Decision*. Stanford, 1962.

II. DÜNYA SAVAŞI (1941-1945)

Genel

- Calvocoressi, Peter, Guy Wint ve John Pritchard. *Total War. II: The Great East Asia and Pacific Conflict*. 2.baskı, Londra 1989.

- Collier, Basil. *The War in the Far East, 1941-1945*. New York, 1969.
- Costello, John. *The Pacific War*. New York, 1981.
- Dower, John W. *War without Mercy: Race and Power in the Pacific War*. New York, 1986.
- Gilbert, Martin. *The Second World War: A Complete History*. New York, 1989. Pasifik Savaşı hakkında bölümler.
- Hart, Liddell. *History of the Second World War*. New York, 1971. Pasifik Savaşı hakkında bölümler.
- Hoyt, Edwin O. *Japan's War: The Great Pacific Conflict, 1853'ten 1952'ye*. New York, 1986.
- Ike, Nobutaka, ed. Ve çev. *Japan's Decision for War: Records of the 1941 Policy Conferences*, Stanford, 1967
- Iriye, Akira. *Power and Culture: The Japanese-American War 1941-1945*. Cambridge, 1981.
- Jones Francis C. *Japan's New Order in East Asia: Its Rise and Fall, 1937-1945*. Londra, 1954.
- Jones Francis C. Ve diğerleri. *The Far East, 1942-1945*. Londra, 1955.
- Kase, Toshikazu. *Journey to the Missouri*. New Haven, Conn. 1950. Dış İşleri bakanı.
- Keegan John. *The Second World War*. New York, 1990. Pasifik Savaşı hakkındaki bölümler.
- Renzi, William A. Ve Mark D. Roehrs. *Never Look Back*. Armonk, N.Y., 1991.
- Spector, Ronald H. *Eagle Against the Sun: The American War with Japan*. New York, 1985.
- Thorne, Christopher. *The Far East War: States and Societies, 1941-1945*. Boston, 1986.
- Togo, Shigenori. *The Cause of Japan*. New York, 1956. Dış İşleri Bakanı 1941-42.
- Toland, John. *The Rising Sun*. 2 cilt, New York, 1970
- ABD Kongresi Pearl Harbor Saldırısının Araştırması Hakkında 79. Birleşik Komite. Hearings, 39 bölüm. Washington, D.C. 1945-1946. Rapor, 1946.
- ABD Stratejik Bombalama (Pasifik) Araştırma Raporları:
The Campaigns of the Pacific War, Washington D.C., 1946.
The Effects of Atomic Bombs on Hiroshima and Nagasaki. Washington D.C., 1946.
The Effects of Strategic Bombing on Japanese Morale. Washington D.C., 1947.
Interrogations of Japanese Officials. 2 cilt, Washington D.C., 1947.
- Japanese Air Power*. Washington D.C., 1947.
- Japan's Struggle to End the War*. Washington D.C., 1947.

Askeri

- Brines, Russell. *Until They Eat Stones*. Philadelphia, 1944.
- Davies, Warren J. *Japan: The Air Menace of the Pacific*. New York, 1970.
- Dull, Paul S. *A Battle History of the Imperial Japanese Navy (1941-1945)*. Annapolis, Md. 1978.
- Fuchida Mitsuo ve Masatake Okumiya. *Midway*. Annapolis, Md. 1955.
- Hashimoto Mochitsura. *Sunk: The Story of the Japanese Submarine Fleet, 1941-1945*. New York, 1954.
- Ienaga, Saburo. *The Pacific War 1931-1945*. New York, 1978.
- Inoguchi, R. Ve diğerleri. *Divine Wind: Japan's Suicide Squadrons in World War Two*. New York, 1970.
- Uzakdoğu için Uluslararası Askeri Mahkeme (IMTFE). *Proceedings*, 19 cilt, *Judgement and Annexes*, 1 cilt, *Separate Opinions*, 1 cilt, *Proceedings in Chambers*, 1 cilt, *Index and Guide*, 5 cilt. 1981'de Garland tekrar basılıyor.
- MacArthur, General Douglas. *Reports of General MacArthur*. 2.cilt, 2.bölüm: *Japanese Operations in the Southwest Pacific Area*. ABD Savunma Bakanlığı. Washington, D.C. 1966 (1970'te tekrar basıldı).
- Masatake Okumiya ve Jiro Horikoshi. *Zero!* New York, 1956.
- Nagatsuka Jyuji. *I Was a Kamikaze*. Çev. Nina Rootes. New York, 1972.
- O'Connor, Raymond J. *The Japanese navy in World War Two*. Annapolis, Md. 1970.
- Potter, John D. Yamamoto: *The Man Who Menaced America*. New York, 1965.
- Aynı zamanda *Admiral of Pacific* başlığını da almıştır.
- Sakai Saburo. *Samurai*. Londra, 1978.
- Sakamaki Kazu. *I attacked Pearl Harbor*. Çev. Toru Matsumito. New York, 1949.
- Williams Peter ve David Wallace. *Unit 731: Japan's Secret Biological Warfare in World War II*. New York, 1989.

Konuyla İlgili

- Bisson, Thomas A. *Japan's War Economy*. New York, 1945.
- Borton, Hugh. *The Administration and Structure of the Japanese Government*. Washington D.C., 1945.
- Butow, Robert. *Japan's Decision to Surrender*. Stanford, 1954.
- Cohen, Jerome B. *The Japanese Economy in War and Reconstruction*. Minneapolis, 1949.

- Daws, Gavin. *Prisoners of the Japanese*. 1994.
- Feis, Herbert. *Between War and Peace: the Potsdam Conference*. Princeton, 1960.
- . *Japan Subdued: The Atom Bomb and the End of the War in the Pacific*. Princeton, 1960.
- Fortune, Nisan 1944.
- Giovanitti, Len ve Fred Freed. *The Decision to Drop the Bomb*. New York, 1965.
- Hachiya, Michihiko, M.D. *Hiroshima: The Journal of a Japanese Physician, August 6-September 30, 1945*. Çev. ve ed. Warner Wells, M.D. Chapel Hill, N.C., 1955.
- Havens, Thomas. *Valley of Darkness: The Japanese People and World War Two*. New York, 1978.
- Hersey, John. *Hiroshima*. New York, 1946.
- Kerr, E. Bartlett. *Surrender and Survival*. New York, 1985. Savaş mahkûmları.
- Layton, rear Admiral Edwin ve diğerleri. *And I Was There: Pearl Harbor and Midway-Breaking the Secrets*. New York, 1985.
- Lebra, Joyce, ed. *Japan's Greater East Asia Co-prosperity Sphere in World War II*. New York, 1974.
- Nazai Takashi. *We of Nagasaki*. New York, 1958.
- Ooka Shohe. *Fires on the Plain*. Çev. Ivan Morris. New York, 1957. Leyte seferberliğinin romanı.
- Osada Arata. *Children of the A-Bomb*. New York, 1963.
- Shillony, Ben-Ahi. *Politics and Culture in Wartime Japan*. Oxford, 1988.
- Terasaki, Gwen H. *Bridge to the Sun*. Chapel Hill, N.C., 1957. Bir Japon diplomatın Amerikalı eşi.
- Thorne, Christopher. *Allies of a Kind*. London, 1978. ABD ve İngiltere ve II. Dünya Savaşı.
- Tolischus, Otto D. *Through Japanese Eyes*. New York, 1945.
- Trumbull, Robert. *Nine Who Survived Hiroshima and Nagasaki*. New York, 1957. West Point Military History Series. *The Second World War: Asia and the Pacific*. Wayne, N.J. 1984.

İŞGAL (1945-1952)

Genel

- Blakeslee, George H. *The Far Eastern Commission: A Study in International Cooperation 1945- 1953*. Washington. D.C., 1953.
- Uzakdoğu Heyeti. *Activities of the Far Eastern Commission*. Washington, D.C., 1945-1953.

- . *Reports by the Secretary General*. Washington, D.C., 1945-1953.
- Feary, Robert A. *The Occupation of Japan: Second Phase, 1948-1950*. New York, 1950.
- Kawai, Kazuo. *Japan's American Interlude*. Chicago, 1960.
- Martin, Edwin M. *The Allied Occupation of Japan*. Stamford, Conn., 1948.
- SCAP. *Monthly Summation of Non-Military Activities in Japan*. Tokyo, September 1945-Ağustos 1948.
- . Government Section. *Political Reorientation of Japan, September 1945-September 1948*. 2 cilt, Washington D.C., 1949.
- Schaller, Michael. *The American Occupation of Japan: The Origins of the Cold War in Asia*. New York, 1985.
- Sebald, William, Ambassador ve Russell Brines. With MacArthur in Japan. Londra, 1965.
- Textor, Robert B. *Failure in Japan*. New York, 1951.
- ABD Dış İşleri Bakanlığı. *United States Relations with Japan, 1945-1952*. New York, 1953.
- ABD'den Japonya'ya Eğitim Heyeti. Report. Washington, D.C., 1946.
- Ward, R., ve Y. Sakamoto, ed.ler. *Democratizing Japan: The Occupation of Japan*. Honolulu, 1987.
- Wildes, Harry Emerson. *Typhoon in Tokyo: The Occupation and Its Aftermath*. New York, 1954.

Konuyla İlgili

- Baerwald, Hans. *The Purge of Japanese Leaders under the Occupation*. Berkeley, 1959.
- Bisson, Thomas A. *Prospects for Democracy in Japan*. New York, 1949.
- . *Zaibatsu Dissolution in Japan*. Berkeley, 1954.
- Cohen, Jerome B. *Economic Problems of Free Japan*. Princeton, 1952.
- Dore, Donald P. *Land Reform in Japan*. Londra, 1951.
- Uzakdoğu için Uluslararası Askeri Mahkeme (IMTFE). Yargı. Belgeler. Kanıt. Teksirle çoğaltılmış; Tokyo. İndeks, Ann Arbor, Japon Çalışmaları Merkezi, Michigan Üniversitesi. Tutanaklar, 22 cilt ve 5 ciltlik rehber ve indeks ile tekrar basılmış. New York, 1981.
- Vining, Elizabeth Gray. *Windows for the Crown Prince*. Filadelfiya, 1952. Veliiaht Prens Akihito'nun eğitmeni.

Bariş Anlaşması

- Cohen, Bernard C. *The Political Process and Foreign Policy: The Making of the Japanese Peace Settlement*. Princeton, 1957.
- Dunn, Frederick S. *Peace –Making and the Settlement with Japan*. Princeton, 1962.
- ABD Dış İşleri Bakanlığı. *Record of Proceedings of the Conference for the Conclusion and Signature of the Treaty of Peace with Japan*. Washington D.C., 1951.

1952'DEN İTİBAREN JAPONYA

Siyaset

- Allinson, Gary D. *Japan's Postwar History*, 1997.
- Bix, Herbert P. *Hirohito and the Making of Modern Japan*. New York, 2000.
- Buckley, R. *Japan Today*. Cambridge, 1990.
- Burks, Ardath W. *The Government of Japan*. 2.baskı, New York, 1964.
- Dower, John W. *Embracing Defeat: Japan in the Wake of World War II*. New York, 1999.
- Gibney, Frank. *Japan: The Fragile Superpower*. New York, 1975.
- Henderson, Dan F. Ed. *The Constitution of Japan: Its First Twenty Years, 1947-1967*. Seattle, 1969.
- Kurzman, Dan. *Kishi and Japan*. New York, 1960. Bir başbakan.
- Livingstone, Jon ve diğerleri, ed.ler. *Postwar Japan, 1945'ten Günümüze*. New York, 1973.
- Masuzoe, Yoichi. *Japan in the 1990s*. Tokyo, 1990.
- Morris, Ivan. *Nationalism and the Right Wing in Japan: A study of Postwar Trends*. Londra, 1960.
- Quigley, Harold G. ve John E. Turner. *The New Japan: Government and Politics*. Minneapolis, 1956.
- Scalapino, Robert A. ve Junnosuke Masumi. *Parties and Politics in Contemporary Japan*. Berkeley, 1962.
- Steiner, Kurt. *Local Government in Japan*. Stanford, 1965.
- Totten, George, et al. *Socialist Parties in Postwar Japan*. New Haven, Conn., 1966.
- Ward, Robert, ed. *Political Development in Modern Japan*. Princeton, 1968.
- Weinstein, Martin E. *Japan's Postwar Defense Policy, 1947-1968*. New York, 1971.
- Yoshida, Shigeru. *The Yoshida Memoirs*. Boston, 1962. A prime minister.

Ekonomi

- Allen, George C. *Japan's Economic Expansion*. London, 1965.
—. *Japan's Economy Recovery*. New York, 1958.
Burks, Ardath W. *Japan-A Postindustrial Power*. 3. kez revize edilmiş, Boulder, Colo., 1991.
Cohen, Jerome B. *Japan's Postwar Economy*. Bloomington, Ind., 1958.
Hadley, Eleanor. *Antitrust in Japan*. Princeton, 1970.
Hollerman, Leon. *Japan's Dependence on the World Economy: The Approach toward Economic Liberalization*. Princeton, 1967.
Komiya Kyutaro. *Postwar Economic Grow in Japan*. Berkley, 1966.
Levine, Solomon B. *Industrial Relations in Postwar Japan*. Urbana, Ill., 1958.
Yamamura Koso. *Economic Policy in Postwar Japan: Growth versus Economic Democracy*. Berkeley, 1967.

Toplum

- Beardsley, Richard ve diğerleri. *Village Japan*. Chicago, 1959.
Dator, James A. *Soka Gakkai: Builders of the Third Civilization*. Seattle, 1969.
Dore, Ronald P. Ed. *Aspects of Social Change in Modern Japan*. Princeton, 1967.
—. *City Life in Japan: A Study of A Tokyo Ward*. Berkeley, 1958.
Keene, Donald. *Living Japan*. New York, 1959.
Maraini, Fosco. *Meeting With Japan*. New York, 1959.
Nakane, Chie. *Japanese Society*. Berkeley, 1970.
Thomsen, Harry. *The New Religions of Japan*. Rutland, Vt., 1963.
Vogel, Ezra. *Japan's New Middle Class: The Salary Man and His Family in a Tokyo Suburb*, Berkeley, 1963.
Walthall, Anne. *The Human Tradition in Modern Japan*. Wilmington, Del., 2002.

Dışişleri

- Borton, Hugh ve diğerleri. *Japan between East and West*. New York, 1957.
Collingwood, Dean W. *Japan and the Pacific Rim*. 1993.
Leng, Shao-chuang. *Japan and Communist China*. New York, 1959.
Mendel, Douglas H., Jr. *The Japanese People and Foreign Policy*. Berkeley, 1961.
Morley, James W. *Japan and Korea: America's Allies in the Pacific*. New York, 1965.
—. *Soviet and Communist Chinese Policies toward Japan, 1950-1957*. New York, 1958.

Olsen, Lawrence. *Japan in Postwar Asia*. New York, 1970.
Sapir, M. Michael. *Japan, China and the West*. Washington, D.C., 1959.

ABD

Asahi Shimbun personeli. *The Pacific Rivals: A Japanese View of Japanese-American Relations*. Tokyo, 1972.
Hollerman, Leon, ed. *Japan and the United States: Economic and Political Adversaries*. Boulder, Colo., 1979.
Lapp, Ralph H. *The Voyage of the Lucky Dragon*. New York, 1958. Nükleer atıklardan etkilenen gemi.
Massie, Michael R.C. ve diğerkleri. *Alaska-Japan Economic Relations*. Seattle, 1968.
Packard, George D., III. *Protest in Tokyo: The Security Treaty Crisis of 1960*. Princeton, 1966.
Passin, Herbert, ed. *The United States and Japan*. Englewood Cliffs, N.J., 1966.
Reischauer, Edwin O. *My Life between Japan and America*. New York, 1986.
—. *The United States and Japan*. Cambridge, 1951; 2. Baskı, 1957; 3. baskı, 1965.
Reischauer, Edwin O. Ve diğerkleri. *Japan and America Today*. Stanford, 1953.

KONUyla İLGİLİ

Siyaset

Brown, Delmer M. *Nationalism in Japan: An Introductory Historical Analysis*. Berkeley, 1955.
Earl, David M. *Emperor and Nation in Japan*. Seattle, 1964.
Hall, John W. *Government and Local Power in Japan*. Princeton, 1968. Province of Bizen.
Hall, John W. ve Marius B. Jansen ed.ler. *Studies in the Institutional History of Early Modern Japan*. Princeton, 1968.
Ike, Nobutake. *The Beginnings of Political Democracy in Japan*. Baltimore, 1950.
—. *Japanese Politics: An Introductory Survey*. New York, 1957.
Linebarger, Paul ve diğerkleri. *Far Eastern Governments and Politics: China and Japan*. New York, 1954.
Maki, John. *Government and Politics in Japan*. New York, 1962.
Maruyama, Masao. *Thought and Behavior in Modern Japanese Politics*. Londra, 1963.

- Morris, Ivan. *The Nobility of Failure*. Londra, 1975.
- Ward, Robert E. ed. *Modern Political Systems: Japan*. Englewood Cliffs. N.J., 1969.
- . *Political Development in Modern Japan*. Princeton, 1968.
- Yanaga, Chitose. *Japanese People and Politics*. New York, 1956.

Ekonomi

- Ackerman, Edward A. *Japan's Natural Resources and Their Relation to Japan's Economic Future*. Chicago, 1953.
- Allen George C. *A Short Economic History of Modern Japan*. Revize edilmiş baskı. Londra, 1962.
- Johnson, Chalmers. *MITI and the Japanese Miracle: The Growth of Industrial Japan, 1921-1975*. Berkeley, 1982.
- Lockwood, William W. *The Economic Development of Japan: Growth and Structural Change, 1868-1938*. Princeton, 1952.
- Takehoshi Yosoburo. *The Economic Aspects of the History of the Civilization of Japan*. 3 cilt. New York, 1930.
- Takizawa Matsuyo. *The Penetration of Money Economy in Japan*. New York, 1927.

Toplum (Genel)

- Befu, Harumi. *Japan: An Anthropological Interpretation*. New York, 1971.
- Benedict, Ruth. *The Chrysanthemum and the Sword: Patterns of Japanese Culture*. Boston, 1946.
- Buckley, Roger. *Japan Today*. Revize edilmiş baskı. New York, 1990.
- Embree, John. *The Japanese Nation: A Social Survey*. New York, 1945.
- . *Suye Mura: A Japanese Village*. Chicago, 1975.
- Gibney, Frank. *Japan: The Fragile Superpower*. New York, 1975.
- Hearn, Lafcaido. *Japan: An Attempt at Interpretation*. New York, 1913.
- Hendrey, Joy. *Understanding Japanese Society*. 3. Baskı, Londra, 2003.
- Iriye, Akira. *The Chinese and Japanese*. Princeton, 1980.
- Nakayama Shigeru. *A History of Japanese Astronomy*. Cambridge, 1969.
- Olsen, Lawrence. *Dimensions of Japan*. New York, 1963.
- Plath, Paul. *The After Hours: Modern Japan and the Search for Enjoyment*. Berkeley, 1964.
- Seidensticker, Edward. *This Country Japan*. Tokyo, 1984.
- Shively, Donald H. ed. *Tradition and Modernization in Japanese Culture*. Tucson, 1962.

- Tauber, Irene. *The Population of Japan*. Princeton, 1958.
Tsurumi, S. *A Cultural History of Postwar Japan 1945-1980*. Londra, 1987.
Vogel, Ezra. *Japan as Number One*. Cambridge, 1979.

Toplum (Kadınlar)

- Ishimoto Shidzue. *Facing Two Ways: The Story of my Life*. New York, 1935.
Lebra, Joyce. *Japanese Women: Constraint and Fulfillement*. Honolulu, 1984.
Lebra, Joyce ve diğerleri, ed.ler. *Women in Changing Japan*. Stanford, 1972.
Mishima Sumie Seo. *My Narrow Isle: The Story of a Modern Woman in Japan*. New York, 1941.
—. *The Broader Way: A Woman's Life in the New Japan*. New York, 1953.
Sievers, Sharon L. *Flowers in Salt: The Beginnings of Feminist Consciousness in Modern Japan*. Stanford, 1983.
Sugimoto, Etsu. *A Daughter of the Samurai*. Garden City, N.Y., 1925.

Toplum (Azınlıklar)

- Batchelor, John. *The Ainu of Japan*. Londra, 1892.
DeVos, George ve Hiroshi Wagatsuma, ed.ler. *Japan's Invisible Race: Caste in Culture and Personality*. Berkeley, 1966.
DeVos, George ve William Witherall. *Japan's Minorities: Burakumin, Koreans, Ainus and Okinawans*. Claremont, N.Y., 1983.
Mitchell, Richard M. *The Korean Minority in Japan, 1910-1963*. Berkeley, 1963.

Din (Genel)

- Anesaki, Masaharu. *History of Japanese Religion*. Londra, 1930.
—. *Religious Life of the Japanese People*. Tokyo, 1935.
Kitagawa, Joseph M. *Religion in Japanese Society*. New York, 1966.

Din (Şinto)

- Aston, William C. *Shinto: The Way of the Gods*. Londra, 1950.
Holtom, Daniel C. *Modern Japan and Shinto Nationalism*. Chicago, 1943.
—. *The National Faith of Japan*. Londra, 1938.
Murakoa tsunestugu. *Studies in Shinto Thought*. Tokyo, 1964.

Din (Konfüçyüsçülük)

Armstrong Robert C. *Light from the East: Studies in Japanese Confucianism*. Toronto, 1914.

Smith, Warren W. *Confucianism in Modern Japan*. Tokyo, 1959.

Din (Budizm)

Dumolin, Heinrich. *A History of Zen Buddhism*. New York, 1963.

Eliot, Sir Charles. *Japanese Buddhism*. Londra, 1935.

Reischauer, August K. *Studies in Japanese Buddhism*. New York, 1925.

Saunders, E. Dale. *Buddhism in Japan*. Tokyo, 1964.

Suzuki, D.T. *Zen and Japanese Culture*. New York, 1959. Ve Budizm hakkında başka eserler.

Din (Hristiyanlık)

Cary, Otis. *A history of christianity in Japan*. 2 cilt. Londra, 1909.

Igelhart, Charles W. *A century of Protestant Christianity in Japan*. Ruteland , Vt., 1959.

Jennes, Joseph. *A history of the Catholic Church in Japan*. Tokyo, 1959.

Latolette, Kenneth Scott. *A History of the Expansion of Christianity*. IV. cilt:

The Great Century in Northern Africa and Asia, A.D. 1800-1914. Bölüm IV: "Japonya". New York, 1944.

Laures, John. *The Catholic Church in Japan: A Short History*. Tokyo, 1954.

Edebiyat (Genel)

Blyth, R. H. *Japanese Humour*. Tokyo, 1957.

Keene, Donald, yazar ve ed. *Anthology of Japanese Literature from the Earliest Era to the mid-19th Century*, New York, 1955.

—. *Japanese Literature*. New York, 1955.

—. *Modern Japanese Literature: An Anthology*. New York, 1956.

—. *Seeds of the Heart*. New York, 1993.

Miller, Roy Andrew. *The Japanese Language*. Chicago, 1967.

Miner, Earl R. *The Japanese Tradition in British and American Literature*. Princeton, 1958.

Miner, Earl R. ve diğerleri. *The Princeton Companion to Classical Japanese Literature*. Princeton, 1985.

Edebiyat (Nesir/Şiir)

- Abe Kobo. *The Woman in the Dunes*. New York, 1964.
- Akutagawa Ryunosuke. *Rashomon and other Stories*. New York, 1952.
- Blyth, R.H. 4 cilt, Tokyo, 1952.
- Henderson, Harold G. *An Introduction to Haiku*. Garden City, N.Y., 1958.
- Kawabata Yasunari. *Snow Country*, New York, 1956.
- . *Thousand Cranes*. New York, 1959. Nobel Edebiyat ödülünü kazandı.
- Mishima Yukio. *The Sound of Waves*. New York, 1957.
- . *Temple of the Golden Pavillon*. New York, 1959.
- Morris, Ivan. *The Tale of Genji*. 2 cilt. 1977.
- Natsume Soseki. *Botchan*. New York, 1924.
- . *Kokoro*. New York, 1957.
- Noma Nikushi. *Zone of Emptiness*. Cleveland, 1956.
- Resichauer Edwin O. ve Joseph K. Yamagiwa. *Translations from Early Japanese Literature*. Cambridge, 1951.
- Tanizaki Junichiro. *The Makioka Sisters*. New York, 1957.
- . *Some Prefer Nettles*. New York, 1955.
- Waley, Arthur. *Japanese Poetry: The Uta*. Londra, 1939.

Edebiyat (Tiyatro/Film)

- Bowers, Faubion. *Japanese Theater*. New York, 1952. Esas itibariyle Kabuki.
- Ernst, Earle. *The Kabuki Theater*. Londra, 1956.
- Hironaga Shuzaburo. *Bunraku: An Introduction to the Japanese Puppet Theater*. Osaka, 1959.
- Keene, Donald. *Bunraku: The Art of the Japanese Puppet Theater*. Tokyo, 1965.
- Keene, Donald. Çev. *Major Plays of Chikamatsu*. New York, 1961.
- . *No: The Classical Theater of Japan* Tokyo, 1970.
- Kodanşa Yayınevi Şirketi. Oyunlar üçlemesi: *Gun jimasa katsu*. Kabuki. John Besten, çev. Tokyo, 1975.
- Richie Donald ve Joseph I. Anderson. *The Japanese Film Art and Industry*. Princeton, 1982.
- Sakanishi Shio. *Kyogen: Comic Interludes of Japan*. Boston, 1938.
- Scott, A.C. *The Kabuki Theater of Japan*. New York, 1955.
- Waley, Arthur. çev. *No Plays of Japan*. Londra, 1921.

Sanat (Genel)

- Addiss, Stephen. *How to Look at Japanese Art*. Yeni revize edilmiş baskı. 2 cilt. New York, 1921.
- Fenellosa, Ernest F. *Epochs of Chinese and Japanese Art*. Yeni revize edilmiş, 2 cilt, New York, 1921.
- Freer Gallery of Art. *Annotated Outlines of the History of Japanese Art*. Washinton, D.C. 1950.
- Grousset, Rene. *Civilizations of the East*. IV. Bölüm: Japan. New York, 1934.
- Heibonsha Survey of Japanese Art. 31 cilt. New York, 1976-1980.
- Kidder, Jonathan E. *The Birth of Japanese Art*. Londra, 1965.
- Kodansha Library of Japanese Arts. Rutland, Vt., 1955-1958.
- Kodo Ichitaro. *Japanese Genro Painting: The Lively Art of Renaissance Japan*. Rutland, Vt., 1961.
- Lee, Sherman E. *Japanese Decorative Style*. New York, 1972.
- Minnich, Helen B. *Japanese Costume and the Makers of its Elegant Tradition*. Rutland, Vt. 1963.
- Muneshige Narazaki. *The Japanese Print: Its Evolution and Essence*. New York, 1975.
- Munsterberg, Hugo. *The Arts of Japan: An Illustrated History*. Rutland, Vt., 1957.
- . *The Folk Arts of Japan*. Rutland, Vt., 1958.
- Noma Seiroku. *The Arts of Japan, Ancient and Medieval*. Tokyo, 1965.
- Paine, Robert T. ve Alexander Soper. *Art and Architecture of Japan*. New York, 1955.
- Smith, Bradley. *Japan: A History in Art*. New York, 1964.
- Swann, Peter C. *An Introduction to the Arts of Japan*. New York, 1958.
- Stanley-Baker, Joan. *Japanese Art*. Londra, 1984.
- Tokyo Milli Müzesi. *Pageant of Japanese Art*. 6 cilt, Tokyo, 1952-1954; popüler baskı, Tokyo, 1957.
- Tsuda Noritaku. *Handbook of Japanese Art*. Rutland, Vt., 1976.
- Warner, Langdon. *The Enduring Art of Japan*. Cambridge, 1952.
- Yonemura, Ann. *Yokohama Prints from Nineteenth Century Japan*. 1990.

Sanat (Budist)

- Anesaki Masaharu. *Buddhist Art in Its Relation to Buddhist Ideals, with Special Reference to Buddhism in Japan*. Boston, 1915.
- Elisseff, Serge ve Matsushita Takashi. *Japan: Ancient Buddhist Paintings*. Greenwich Conn., 1959. UNESCO Dünya Sanat Serileri. Büyük boy folyo.

Kidder, J. Edward, Jr. *Japanese Temples: Sculpture, Paintings, Gardens and Architecture*. Londra, 1964.

Kumagaya Nobuo ve Ooka Miroru. *History of Buddhist Art in Japan*. Tokyo, 1940.

Saunders, Ernest D. *Mudra: A Study of Symbolic Gestures in Japanese Buddhist Sculpture*. New York, 1960.

Soper, Alexander C. *The Evolution for Buddhist Architecture in Japan*. Princeton, 1942.

Sanat (Seramik)

Mitsuoka Tadamani. *Ceramic Art of Japan*. 5. baskı. Tokyo, 1960.

Sanat (Müzik)

Garfias, Robert. *Gagaku: The Music and Dances of the Imperial Household*. New York, 1959.

Maim, William P. *Japanese Music*. Tokyo, 1959.

Piggott, Sir F.T. *The Music and Musical Instruments of Japan*. Londra, 1909.

Sanat (Resim)

Akiyama Terukayu. *Japanese Painting*. Basle, 1961.

Binyon, Laurence. *Japanese Colour Prints*. New York, 1923.

—. *Painting in the Far East*. 4. baskı. Londra, 1934.

Hiller, James. *Japanese Masters of the Colour Print: A Great Heritage of Oriental Art*. Londra, 1954.

Michener, James A. *The Floating World*. New York, 1954.

—. *Japanese Prints: From the Early Masters to the Modern*. Rutland, Vt., 1959.

Munsterberg, Hugo. *The Landscape Painting of China and Japan*. Rutland, Vt., 1955.

Seckel, Dietrich ve Hase Akihisa. *Emakimono: The Art of Classical Japanese Scroll Painting*. New York, 1959.

Statler, Oliver. *Modern Japanese Prints: An Art Reborn*. Rutland, Vt., 1956.

Sanat (Heykelcilik)

Warner, Langdon. *The Craft of the Japanese Sculptor*. New York, 1936.

Watson, William. *The Sculpture of Japan: From the Fifth to the Fifteenth Century*. Londra, 1959.

Sanat (Heykelcilik)

Carver, Norman F. Jr. *Form and Space of Japanese Architecture*. Tokyo, 1955.

Drexler, Arthur. *The Architecture of Japan*. New York, 1955.

Engel, Heinrich. *The Japanese House: Tradition for Contemporary Architecture*. 1964.

Harada Hiro. *Japanese Gardens*. Boston, 1956.

—. *The Lessons of Japanese Architecture*. Revize edilmiş baskı, Boston, 1954.

Sutemi, Horiguchi. ed. *Architectural Beauty in Japan*. Tokyo, 1955.

Dizin

A

A Secret Plan of Government (Honda Toshikai) 123

ABD Güvenlik Anlaşması 232, 235, 246, 284-286, 291-293

Abe Kobo 279

Abe Noguyuki 205

Abe Shinzo 249, 250, 256, 306

Açık Kapı siyaseti 176-178, 184, 188

adalar *Bkz.* ev adaları, Pasifik Adaları, isimleriyle adalar

Adalet Bakanlığı 225, 236-237, 233-244

Ayrıca bkz. kanunlar

Adams, Will 100, 102

Afganistan, Japon hareketleri 240, 250-251, 302

aile hayatı

Aile Mahkemeleri 244

Ayrıca bkz. ev hayatı, dinler

düğünler 273

imparatorluk Japonyası 192, 202

Meiji Japonyası 159-160

siyasi bir model olarak 202

Yamato dönemi 32-34

Ainu 9, 22-23, 60, 67, 266

Aizawa Seishisai 132, 137

Akihito (İmparator Hisei) 235, 237-238, 255-256, 274, 289, 292, 295, 298, 301, 304

Akishino (Prens Fumihito) 238

Almanya

Japonya ile ilişkisi 146, 172, 176, 183-186, 205-206, 230

Amami Adaları 286

Amerika Birleşik Devletleri

askeri siyaset 285-286

Ayrıca bkz. II. Dünya Savaşı

Çin ile ilişkiler 177, 184, 187, 208, 210, 216, 248, 288, 294, 296

diplomatik ziyaretler 288-289

ilk temaslar 127-137

işgal altındaki Japonya 219, 221-233, 236-237, 246, 254, 257, 284-285

Japon anlaşmaları 130-132, 135, 168, 188, 197-198, 208-211, 228-233, 235, 247, 251, 283, 285-287

Japon askeri ittifakı 227, 239-240, 285-287, 289-290, 296-297

Japon diplomatik ilişkileri 146, 174, 176-178, 237, 284, 288-291

Japon ekonomik ilişkileri 176-177, 258, 260, 283-285, 287-288

Japon göçmenleri 177, 195

Japonların görüşleri 14-15, 175

Japonya ile savaş 210-216

Japonya'da savaş sonrası haklar 232, 239, 258

Japonya'ya ambargolar 208-210

Japonya'ya saldırı 135, 214-216

Japonya'ya yardım 195

nükleer test 285

savaş sonrası anlaşmalar 228-233, 284

savaş sonrası Japonya ile ilişkiler 237, 247, 251, 258, 260, 283-292

savaş sonrası topraklar 214, 231

Sovyet ilişkileri 223, 228-230, 238-239, 287, 289

JAPONYA TARİHİ

- ayılmcı siyaset 128-129, 177, 223, 285-287
- Amida 35, 43, 45, 62-65, 78-80, 311
- sanatı tanımlama 45, 63-64
- Anayasal İmparatorluk Yönetim Partisi (*Rikken Teiseito*) 148,155
- Anayasal Yenilikçi Parti (*Rikken Kaishinto*) 148, 155
- anayasalar
- Meiji anayasası 148-149, 202, 224, 240, 310
- savaş sonrası 235-256
- Ando Hiroshige 120, 126
- anlaşmalar
- ABD 130-132, 135, 208-211, 228-233, 235, 247, 284-286
- Almanya 205-206
- barış 228-233
- Britanya 173-174, 176, 182, 230
- Çin 171-172, 175, 208, 295
- Fransa 176
- işgal 223
- Kore 170, 175
- nükleer savaş hali 285, 291, 299
- Rusya 174-176, 178, 213-214
- saldırmazlık 208-211
- Sovyetler Birliği 206, 230, 291
- uluslararası 181, 187-189, 197, 203, 205-206, 208, 214-216, 223, 228-233, 240
- yenilenmeler 168, 174
- Anti-Komintern Paketi 205
- Arai Hakuseki 124, 126
- Arkeoloji 21-23, 26-28
- arşivciler, Heian dönemi 59, 311
- ASEAN (Güneydoğu Asya Milletleri Derneği) 300-301
- Ashida Hitoshi 221, 233, 305
- Ashikaga Japonyası 87-101
- askeri 87-90, 94-97
- dinler 91-94
- ekonomi 88-91
- hükümet 87-91, 94-98, 100
- imparatorluk soyu 88-90, 93-95
- kültürel hayat 91-94, 96, 99
- toplumsal bölünmeler 88-90, 95-97
- Ashikaga Takauji 83, 87-88
- Ashikaga Yoshimasa 93, 101
- Ashikaga Yoshimitsu 88, 91, 93, 101
- Asil sınıf
- Ayrıca bkz. daimyo*, imparatorluk soyu, şogun yönetimi
- Meiji Japonyası 144
- Askeri
- ABD ittifakı 239-240, 285-287, 289-290, 296-297
- Ashikaga Japonyası 87-90, 94-97
- Ayrıca bkz. ordu* (modern), donanma, şogun yönetimi, II. Dünya Savaşı
- Batılı tesirler 123
- Budist milisleri 89
- dinler 78, 80, 271-272
- edebiyat 82, 126, 132-134
- feodal dönemler 71
- finans 154, 03, 263, 281
- Heian dönemi 59-61
- imparatorluk Japonyası 180, 183, 191, 196-200, 202-204, 208-210
- Kamakura dönemi 82-84
- kanunlar 108
- kültürel önem 75-76, 85
- Meiji Japonyası 142-145, 151-152
- Nara dönemi 50
- piyade erleri 77, 89, 95
- savaş sonrası anlaşmalar 214-216, 225, 228-233
- savaş sonrası kısıtlamaları 216, 225, 231, 238-240, 247, 258, 281, 290, 302-303
- savaş sonrası mahkemeler 223-224, 237
- siyasi eylemleri 198-205
- tarafından Budist denetimi 95
- Tokugawa Japonyası 108, 116, 135.
- tüccar sınıfının desteği 116
- Aso, Taro 251
- Âşık Bir Adam* (İhara Saikaku) 121
- Âşık Bir Kadın* (İhara Saikaku) 121
- Aşk seven 5 Kadın* (İhara Saikaku) 121
- Avustralya
- ve Japonya 184-185, 229, 232, 240, 300
- II. Dünya Savaşı'na karışma 212
- ayaklanmalar

Ayrıca bkz. suikastlar, eleştiri ve uyumsuzluk
 Budist 89
 çiftçiler 88-90, 109-110, 116, 134
 eski-samuray 145, 151
 ideolojik 122-127, 143, 200-201, 271
 işçiler 163
 siyasi partiler 200-201, 251, 254, 271
 yasaklar 163
 yüksek fiyatlar 179

B

bahçeler 92, 275-276 *Ayrıca bkz.* çiçek düzenlemesi, doğa
Bakufu 74-77, 80, 110, 112, 125, 130, 132, 134, 136, 151, 307
Ayrıca bkz. şogun yönetimi
 balıkçılık 261, 291, 293, 295, 297-299
 balina ticareti 128, 261
Bamboo Gathering Stories (Taketori Monogatari) 66
 bankalar 116, 159, 250, 258-259, 263, 288
 uluslararası 302
 barış anlaşmaları 228-233, 240
 baskılar
 Nara dönemi 53, 118-120
 başbakanlar 241-252, 272, 288
 Batı dünyası
 19. yüzyıl temasları 115, 122, 127-137
 askeri tesirler 166
ayrıca bkz. inziva, isimlerine göre ülkeler
 entelektüel tesirler 122, 142, 160, 162-164, 271
 heyetler 98-99, 109, 163
 ile ilgili Asya görüşleri 174-175
 ilk temaslar 98-100, 109-111, 122, 128
 Japon görüşleri 101, 112, 131, 142, 173-175
 Japon ihtilafı 204-205
 Japon kültürüne bakış 14-15
 Japonya'nın savaş sonrası tesirleri 14-15
 Kore etkileniyor 171
 kültürel benzerlikler 75, 80
 kültürel tesirler 3, 9, 13-14

siyasi tesirler 134-137, 202
 teknolojik tesirler 98-99
 Batsuo Basho 121
 bayramlar 273-275
 Beş Güç Anlaşması 187-188
 Birleşmiş Milletler 231, 240, 283, 291, 301, 303
 biyoteknoloji 261
 Bonin Adaları 169, 178, 188, 229, 231, 286, 303
 Budizm
 Ashikaga Japonyası 91-94
 askeri güçler 55, 89
Ayrıca bkz. manastırlar
 Batılılar etkileniyor 15
 çağdaş Japonya 252, 272
 ekonomi ve 90-91
 feodal dönemler 71, 77
 Heian dönemi 63-66
 Hinayana şekli 35-36, 50, 63
 hizipler 62-64
 Hojo vekilliği 77
 hükümetin etkileri 77, 83, 88-100
 isyanlar 89
 Kamakura Japonyası 78-84
 karşı askeri eylem 95
 kaynaklar ve gelişme 33-38, 43, 46, 50-54, 79-81
 kültürel etkiler 91-94
 Mahayana şekilleri 35-36, 43, 45, 50, 63-66
 Meiji Japonyası 163-164
 mimari 39-40, 51-53, 80
 Nara dönemi 50-54, 56
 panteon (bütün tanrılar) 44-46, 66, 78
 sanat 36, 42, 51-53, 55, 61-62, 67, 80-81, 91-94, 96
 siyaset ve 252
 şogun desteği 91, 93
 Tokugawa Japonyası
 toplumsal bölünmeler ve 50, 53-54, 78-79
 Zen 80, 83, 91-94
Budokan 277
Burakumin Bkz. et.
 Burma 22, 35, 208, 211, 230, 232-233, 299-300, 304
 Büyük Britanya *Bkz.* Britanya

C – Ç

chanoyu (çay töreni) 93, 275

Chiang Kai-shek

ABD desteği 209, 210, 213

barış anlaşması 228, 229

Japon muhalefeti 197, 207

Japonya'nın tanınması 232, 296

Komünist muhalefeti 216, 227

liderlik 200

Mançurya valileri atanıyor 198

Chichibu (prens) 255

Chikamatsu Monzemon 120

Choshu klanı 133-136, 143-144, 146, 150-152, 155

Clinton, Hillary 289-290

coğrafya 2-6

adalar 2-3

dağlar 3-4, 10

etkilenen tarih 6-10

etkilenen tarım 7

ovalar 4-6

Cushing, Caleb 128

çağdaş Japonya 235-303

ekonomi 257-265

siyaset 237-256

toplum 266-281

Çağdaş Japonya ve Avrupa 302

Çay

çay merasimi 93, 275

ilham alınan çömlekçilik 82

Japonya'ya ithalat 80

Çayevleri 93, 119

çiçek düzenlemesi 92-93, 275

Ayrıca bkz. bahçeler

Çiftçiler

ayaklanmalar 88-90, 109-110, 116, 134

Ayrıca bkz. tarım, toprak

fakirlikleri 42, 55, 58-59, 77-78, 88, 108,

116-117, 144, 159, 269-270

çağdaş Japonya 253, 269-270

refahları 117, 159, 269-270

sanatta resmetme 78

siyaset ve 202, 244-246, 253, 287

toprak dağıtım sistemleri 42, 49-50, 74, 77, 90, 101, 107-108, 269

zorlukları 49-50, 74, 77, 90, 101, 107-108, 269

Çin

ABD ile ilişkiler 177, 184, 187, 210, 248, 288, 294-297

dini tesirler 9, 19, 29, 33-38, 40-43, 50-56, 61-64, 78

diplomatik ziyaretler 40, 83, 295-296

diyet tesirleri 80

dış siyaset 187-189

edebi tesirler 9-12, 29, 54-55, 66, 123

ekonomi 260

ekonomik tesirler 90

eğitim tesirleri 52

felsefi tesirler 9, 12, 33, 37-38, 55-56, 108, 124

hükümet devrimi 182

hükümet tesirleri 11-12, 37-38, 40-43, 48-49, 75, 77, 157-158

II. Dünya Savaşı 207-209

Japon askeri hareketleri 98-99, 167, 171-172, 174-175, 183, 196-200, 203-210, 237, 267, 293-294

Japon ekonomik ilişkileri 90-91, 172-176, 181-189, 195-200, 207, 260, 283-284, 290, 293

Japon görüşmeleri 172-176, 187-189, 231

Japon korsanlığı 90-91

Japon savaş sonrası ilişkiler 235, 238-239, 247, 251, 272, 293-297, 303-304

Japon siyasi talepleri 169-179, 181-189, 195-200, 203

Japonya'nın işgal edilmesi 82-83

Japonya'ya bakış 26, 199, 293-294

Komünist Çin 227-230, 235, 239, 293-294

Kore ile ilişkiler 170

kültürel tesirler 1, 3, 19, 26, 33-43, 48, 55-56, 65, 293

lisan tesirleri 29, 54-56, 66, 77, 99

Milliyetçi Çin 207, 227-228, 230, 232,

mimari tesirler 38-39, 51, 64

Moğol yönetimi 82-83

Rusya ile ilişkiler 172-173, 176
 sanatsal tesirler 53, 55-56, 65, 81, 96
 savaş sonrası 214, 216, 228, 294-295
 şehir planlama tesirleri 47-48, 57

Çinhindi

Japon işgali 208

çömlekçilik

Ashikaga Japonyası 96
 çağdaş Japonya 278
 Heian dönemi 65
 Kamakura Japonyası 82
 Nara dönemi 53
 tarihöncesi 23-26
 Tokugawa Japonyası 118

D

Dağlar 3-4

kültürel önem 10

Daigo (İmparator) 58, 68

daimyo

Batı dünyası ve 99, 108,-111, 134, 136
 kapatılıyor 144-145
 ronin ve 110
 şogun yönetimine meydan okunuyor 134
 Tokugawa denetliyor 106-108, 116,-117,
 122, 129,134
 yöneticilikleri 74, 89-90, 97, 104

dans 9, 33, 48, 79, 92, 121, 274

demiryolları 158

Ayrıca bkz. ulaşım sistemleri
 çağdaş Japonya 262
 Mançurya 175, 177-178, 183, 186-187,
 199, 206
 Rus 170-172, 186, 206

Demokratik parti 245

Demokratik Sosyalist Parti 253

Denizaşırı ticaret 90-91, 97-101

ABD 129-132, 287-291

Avrupa 302

Ayrıca bkz. yayılımcı siyaset, dış siyaset,
 inziva, *isimlerine göre ülke ve bölgeler*
 çağdaş Japonya 258-260, 264, 281, 283,
 287-288, 290, 297-302

Çin 182-189, 195-200, 207, 260, 283-
 234, 290, 294-295

Güneydoğu Asya 300-301

ihraç ürünleri 91, 142, 177, 261-262,
 289-290, 294-295

imparatorluk Japonyası 81, 191, 203,
 208-210

ithal ürünler 91, 180, 182, 208, 210, 214,
 258, 260-261, 265, 290, 294, 300-302
 kanunlar ve kısıtlamalar 98, 110, 283,
 288-289, 285

Meiji Japonyası 134-137, 141, 168

savaş sonrası Japonya 231, 247

silahlar 209-210

Sovyetler Birliği 291, 293

Tokugawa Japonyası 123

uluslararası kuruluşlar 302

yatırımlar 264, 285, 294, 296, 298

Deprem 3-4

inşaat malzemeleri ve 11

Tokyo 1923 191-192

dış siyaset

Ayrıca bkz. hükümet, inziva, denizaşırı
 ticaret, anlaşmalar, savaşlar, *isimleriyle*
ülkeler

balıkçılık 263, 291, 293, 295, 297-299
 Birleşmiş Milletler 231, 240, 283, 291,
 300, 303

diplomatik ziyaretler 40, 83, 288-289,
 293, 297, 301-302

imparatorluk Japonyası 179-189, 195-
 205, 213

Japonya'nın Asya yatırımları 285, 294,
 296, 298

Meiji Japonyası 157-158, 167-177

Pan-Asya siyaseti 202, 206

petrol diplomasisi 301-302

savaş sonrası Japonya 231, 237-238, 253,
 283, 303

yardım programları 290, 293, 296-298,
 300, 302-303

ırkçılık ve 185-186, 195-196, 265

Dictionary of Japanese History

dinler 9

alt sınıflar 50, 53-54, 78

Ayrıca bkz. Budizm ve Şinto
 Batılıların etkilenmesi 15
 çağdaş Japonya 271-273
 Çin tesirleri 9, 19, 29, 34-39, 44-46, 50-54, 56, 61-64, 78, 92
 edebiyat 12, 29
 ekonomik önem 90
 eski 32
 hükümet ve 32, 42, 44, 47-49, 52-54
 Hristiyanlık 98-99, 109-111, 122, 163
 imparatorluk soyu 34, 48-49, 52-53, 57, 126, 143, 162-163, 200, 222, 224
 mezhepler 61-63, 80, 91, 273
 rahip savaşları 62-63
 tarihöncesi 23-25
 toplumsal bölünmeler 50
 Diyet
 Budist eleştiriler 61, 261
 çay 80
 estetik 8, 275
 geleneksel 7-8, 22
 şef 8
 tarihöncesi 23
 Dogen 80
 doğa
Ayrıca bkz. tarım, Şinto
 kültürel önem 11, 23, 31, 64-65, 92-93
 Doi Takako 253, 256
 Dokuz Güç Anlaşması 188-189
 Dokyo (başbakan) 52
 Donanma 135, 151, 168
 anlaşmalar 181, 187, 197-198
Ayrıca bkz. gemi inşası
 II. Dünya Savaşı 205, 210-213
 imparatorluk Japonyası 191, 197-198
 Kore teşebbüsleri 170-171
 mali destek 154
 Rus-Japon savaşı 174
 savaş sonrası eylemler 239-240, 250-251
 skandallar 179
 Dört Güç Anlaşması 188
 dövüş sanatları 277
 Dulles, John Foster 228-230
 düğünler 273
Dünya Tarihi Ansiklopedisi 13

edebiyat

Ashikaga Japonyası 94
Ayrıca bkz. lisan, gazeteler, tiyatro
 çağdaş Japonya 265, 278-279, 280-281
 Çin tesirleri 11-13, 30, 54-55, 66, 124
 dini 62-63
 Heian dönemi 66, 279
 imparatorluk Japonyası 192-193
 Kamakura Japonyası 82
 Meiji Japonyası 164-165
 Nara dönemi 54-55
 romanlar 66, 121-122, 164-165, 193, 279
 şiir 54-58, 94, 101, 121
 tarihçeler 11-14, 21, 26-30, 54-55, 93, 111-112, 124-126, 267, 294, 298
 Tokugawa Japonyası 111-112, 121-126, 132-134

Edo

Ayrıca bkz. Tokyo
 başkent olarak 105, 107, 115, 117, 136
 entelektüel hayat 125

Eğitim

Ayrıca bkz. sanat, kültürel hayat, tarihçeler, modernleşme, fen, teknoloji, üniversiteler
 Batı tesirleri 122-123, 134, 141, 160, 162
 çağdaş Japonya 266-268, 280
 Çin tesirleri 105, 107, 115, 117, 136
 geleneksel Japonya 52, 54-55
 işgal edilmiş sömürgeler 207-208
 işgal reformları 225-226
 karışan gençlik grupları 270-271
 Kore tesirleri 30
 Meiji Japonyası 141, 160-162, 165
 Nara dönemi 52, 54-55
 savaş sonrası Japonya 242-244, 247, 294
 Tokugawa Japonyası 122-125

Eiga Monogatari (Tale of Splendor) 66

Eisei 80

Ekonomi

ambargolar 208-210
 Ashikaga Japonyası 88, 90-91

Ayrıca bkz. tarım, finans, inziva, işçi sınıfı, tüccar sınıfı, deniz aşırı ticaret, siyaset, fakirlik, kaynaklar, toplumsal bölünmeler
 Batı'nın dahil olması 101, 111, 134-135, 246
 bir parçası olarak savaş 191, 203, 208
 çağdaş Japonya 250, 257-266, 281, 283-285, 291, 301
 Çin ve 90, 182, 207, 247
 dış ilişkiler ve 283, 290, 301
 feodal Japonya 71, 83, 88, 90-91
 gelir kaynakları 4-8, 24, 31-32, 90, 114-115, 159
 Heian dönemi 57-61
 hükümet programları 107, 256-260, 263, 284-285
 iflaslar 258-260
 imparatorluk Japonyası 179-181, 183-184, 191, 203-204, 208, 214
 inziva ve 1, 123
 işgal altındaki Japonya 226, 228, 257, 284-285
 Japonya'nın Asya yatırımları 285, 294, 296, 299
 Kamakura Japonyası 83
 kişi başı gelir 264, 281
 Meiji Japonyası 139, 141-142, 144, 148, 153-154, 157-160, 165
 Nara dönemi 47-56
 para 50, 90, 97, 142, 155
 savaş sonrası Japonya 216, 219, 221, 231, 239, 246-250, 257-265
 savaş tazminatları 229, 231, 237, 284-286, 296-300
 şogunluk ve 82, 104, 116
 Tokugawa Japonyası 107, 115-116
 vergiler 42, 44, 49, 55, 58-59, 74, 89-90, 116-117, 159, 225, 249
 Yamato dönemi 32, 42-44
 yükselişler 257-258
 El sanatları
 Ashikaga Japonyası 96-97
 çömlekçilik 22-24, 26, 52-53, 65, 81, 96-98, 119, 314
 Heian dönemi 65

Kamakura Japonyası 81
 lake işi 65, 81, 96
 Tokugawa Japonyası 106, 114-115, 119, 134
 zanaatkârlar 117
 elektronik 258, 261-262
 Eleştiri ve uyuşmazlık 124-125, 143, 147, 154, 197, 202, 224, 243, 247, 252, 288, 297 *Ayrıca bkz.* Ayaklanmalar.
emishi 23
 emlak değerleri 16, 258-259, 264
 Endonezya 230-232, 300
 endüstrileşme
Ayrıca bkz. teknoloji
 çağdaş Japonya 257-258, 261, 263-264, 283
 enerji kaynakları 258, 260, 281
 finans 159
 hükümetçe emredilmiş 157
 imparatorluk Japonyası 181, 191, 203
 işgal altındaki Japonya 228, 257
 tekstil ürünleri 142, 158
 enerji kaynakları 258, 260, 281
 entelektüel hayat
Ayrıca bkz. kültürel hayat, eğitim, tarihçeler, edebiyat
 çağdaş Japonya 271
 Eski Japonya 11, 21-22, 26, 32, 150
 estetik 10, 14, 33, 63, 93
Ayrıca Bkz. kültürel hayat
 dinde 33, 93
 doğa 10, 14, 63
eta (dışlananlar) 9, 89, 266
 ev adaları 2-3 *Ayrıca bkz.* Yayılımcı siyaset
 ev hayatı
 tarihöncesi 23-24 *Ayrıca bkz.* aile hayatı

F

fakirlik
 asil sınıf 89, 107
 askeriye 116, 134
 çiftçiler 42, 55, 59, 60, 77-78, 88, 108, 116-117, 144, 159-160, 227
 dış ticaret ve 132

JAPONYA TARİHİ

II. Dünya Savaşı 214
işçi sınıfı 281
maaşlı işçiler 181
faşizm
Avrupa'da 202, 204-205
Ayrıca bkz. otoritarizm, milliyetçilik
Japonya'da 201-202
Fen
Ayrıca bkz. teknoloji
Batılı tesirler 122-123
ödülleri 279
uzay keşfi 240, 261-262, 281
feodal Japonya 31, 60, 115, 143-146
Ashikaga Japonyası 87-102
Kamakura Japonyası 73-85
Tokugawa Japonyası 105-111
Filipinler
ABD çıkarları 177
hakkında edebiyat 279
II. Dünya Savaşı eylemleri 212-213
Japonya ile ilişkiler 229-232, 300
filmler 278
finans
askeri tahsisler 154
Ayrıca bkz. ekonomi
Meiji Japonyası 159
uluslararası anlaşmalar 208
Fires in the Plain (nobi) (Ooka Shoshei) 279
Ford, Gerald 237, 289
Fransa
Çin ile ilişkiler 216
Japonya ile ilişkiler 136, 172, 176, 185, 188, 197
Japonya'nın muhalefeti 208
Fujiwara ailesi 52, 57-58, 66, 73
Fujiwara Seika 124
Fukuda Takeo 248, 300
Fukuda Yasuo 249-250
Fukuzawa Yukichi 133, 161, 172

G

gazeteler 163-164, 280
geleneksel Japonya 19-68
eski Japonya 20-30

Heian dönemi 57-68
kronoloji 44
Nara dönemi 47-56
tarihöncesi 19, 20-30
Yamato dönemi 31-46
gelenekselcilik 2
gelir (kişi başı) 264, 281
gemi inşası 261
gençlik grupları 251, 253, 260, 270-271
Genji (prens) 66
Genji Monogatari (The Tale of Genji)
(Murasaki Shikibu) 66
Genko Savaşı 82, 83
genro-in 150
Ginza Caddesi 280
giysi
eski 26
Heian dönemi 67
Meiji Japonyası 164
Nara dönemi 53
Go-daigo (imparator Daigo II) 83, 87
Gorbaçov, Mikhail 293
gömüler 26
Griffis, William E. 14
Guandong Ordusu 175, 198-199, 203
Gukanshu (Fool's Miscellany) 12
Güney Kore
Japonya ile ilişkiler 290, 297-298
Güneydoğu Asya
çağdaş Japonya ve 299-301
Güvenlik Anlaşması 232, 235, 245, 284-286, 290-293

H

haiku 121
halk sanatı 119
Haneda Havaalanı 4, 262, 289
Hara Kei 180, 189, 195
Harris, Townsend 131-132, 134
Hasegawa Tohaku 97
Hashimoto Ryutaro 249
Hata Tsutomu 249
Hatoyama Ichiro 246
hava yolculuğu 262

- Hayashi Razan 124
 Hayashi Senjuro 205, 217
 Hearn, Lafcaido 15
 Heian dönemi 57, 68, 279
 askeri 58, 60-61
 dinler 61-64
 hükümet 57-61
 imparatorluk soyu 57, 68
 kültürel hayat 57, 59, 66, 279
 toplumsal bölünmeler 57
Heike Monogatari (Tale of the House of Taira) 82
 Heykelcilik 39-40, 44, 51-53, 80, 96, 118
 Hristiyanlık
 çağdaş Japonya 272, 301
 heyetler 98-99, 107-108, 163
 Meiji Japonyası 163
 uzaklaştırılma 99-100, 107-110, 122
 Hideyoshi'nin Momoyama Sarayı 96
 Higashiyama (imparator) 117, 213
 Hindistan
 barış anlaşma görüşmeleri 230, 232
 Budist tesirler 34-35, 46, 50, 52, 80, 92
 kültürel tesirler 92
 Hiranuma Kiichiro 205
 Hirohito (imparator Showa) 16, 193, 235-237, 301, 303
 Hiroshima'nın bombalanması 214-215
 Hirota Koki 200
 Hojo vekilliği 76-78, 84-85, 87
Hojoki (Tales of My Hut) 81
 Hokkaido 2-3, 5, 9, 22, 109, 148, 168, 242, 244, 262, 291
 nüfus 22, 242, 266
 Hollanda
 dış siyaset 188
 Çin ile ilişkileri 216
 entelektüel tesirler 111, 122, 129
 Japon muhalefeti 208
 Japon ticareti 99-101, 109-110
 Japonya ile temasları 99-101, 109-111, 134-135
 Hollandalı, *bkz.* Hollanda.
 Honda Toshiaki 123, 133
 Honen 78-79
 Honnami Koetsu 119
 Honshu 2-4, 10, 24, 27-28, 55, 80, 95-96, 107-108, 123, 130, 133-135, 159, 259, 262, 287
 Horyuji mabedi 39
 Hosokawa Morihiro 249
 höyükler dönemi 24-26
 Hughes, Charles Evans 195
 Hull, Cordell 210-211
 hükümet
 adalet bakanlığı 225, 236-237, 243-244
 anayasalar 142, 146-150, 153-155, 224-225, 232, 236-244
 Ashikaga Japonyası 87-90, 94-97, 101
 Ayrıca *bkz.* *daimyo*, dış siyaset, tarihçeler, imparatorluk soyu, inziva, askeriye, denizasıra ticaret, siyaset, şogun yönetimi başbakanın rolü 241-244, 246-252, 288
 bozulma 60, 148, 258-259
 Budist tesirler 61, 89
 bürokratik güçler 150-151, 155, 241-242
 çağdaş Japonya 235-305
 Çin tesirleri 12- 13, 35-38, 40-44, 48-49, 75, 77
 dinler ve 32, 42-43, 47-49, 52-54, 83, 143, 162-163
 ekonomik programlar 107, 256-260, 263, 284-285
 eski Japonya 8, 12
 feodal ayrışma 143-146
 Heian dönemi 57, 67
 hizip kavgaları 83, 88-90, 152-155, 180, 199-200, 244, 247, 252-253
 Hojo vekilliği 76-78, 81-82, 87
 imparatorluk Japonyası 179-189, 198-204, 212-213
 içinde militarizm 198-204
 işgal altındaki Japonya 219, 222-225, 228, 232, 236-237, 245, 284-285
 Kamakura Japonyası 73-76, 82-83
 kayıtlar 12
 Meiji Japonyası 141-158, 164
 Nara dönemi 47-50
 oligarşiler 150-155

JAPONYA TARİHİ

parlamentar 147-150, 153-155, 160, 202-203, 236-237, 243
partiler 146-148, 152-155, 179-180, 193-195, 200-204, 226-227, 235, 240-241, 244-255, 271
reformlar 42-44, 94-97, 223, 248, 250
savaş sonrası Japonya 235-256
Sosyal Demokratlar 252
suikastlar 95, 134, 146, 152, 171
tarihsel temeller 8, 12
tarihöncesi Japonya 22, 24-26
Tokugawa Japonyası 105-112, 115-117, 123, 127-137
vilayetler 49, 87-90, 225, 242-243
Yamato dönemi 37-38, 40-43
yayılmacı siyaset 97-98, 139, 167-178, 181-186, 191, 198, 202, 204-208, 211-214, 237, 263, 266

I – İ

ırkçılık

Batılı 185-186, 195-196

Japon 9, 265

ırksal azınlıklar 9, 265

I. Dünya Savaşı 181-186; *ayrıca bkz.*

Milletler Cemiyeti

iç savaşlar 83-84, 88-90, 94-98

İhracat ürünleri 91, 143, 175, 264, 268, 294

II. Dünya Savaşı 217

ABD'nin rolü 212-213, 216, 222

Ayrıca bkz. yayılmacı siyaset

Hiroshima'nın bombalanması 214-216

imparatorluk Japonyası 205-217

imparator sorumluluğu 237-238

itilaf anlaşmaları 205-206

Japon kültüründe askeriye 75, 213-216

Japonların tarihi 13, 267

müttefik konferansları 213

Nagasaki'nin bombalanması 215-216

ölümler 216

Pasifik Savaşı 211-216, 222

Pearl Harbor 205, 210-211, 237

savaş suçluları 237, 247, 271-272, 284, 298

sonradan Japonya'nın tesiri 14-15

sonradan Japonya'nın toprakları 139, 205, 213-214, 216, 229-231, 235, 238, 263, 284, 286, 291-295, 298-299
tazminatlar 229, 231, 237-238, 284-286, 297-300

teslim 216

Yalta Konferansı 214-215

yol açan olaylar 75, 178, 205-217

ikebana (çiçek düzenlemesi) 93, 275

İkeda Hayato 247, 287, 294

iklim 2, 3

ilaçlar 262

imparatorlar *Bkz.* imparatorluk soyu

İmparatorluk Aile Bürosu 237

İmparatorluk Aile Kanunu 255

imparatorluk Japonyası 179-217, 198, 204, 237

aile hayatı 192, 202

askeri 180, 183, 191, 196-200, 202-204, 208-210

denizasırtı ticaret 181, 191, 203, 208-210

dış siyaset 179, 189, 195-205, 213

II. Dünya Savaşı 205-217

ekonomi 179-181, 183-184, 191, 203-204, 208, 214

hükümet 179-189, 198, 204, 212-213

imparatorluk soyu 180, 193, 203, 237

kültürel hayat 192-193, 202-204

modernleşme 179-181, 191-195, 203

modern Japonya 179-217

siyaset 179-189, 193-195

şehirler 192-193

toplumsal bölünmeler 180, 192-193, 199-200, 202-203

İmparatorluk Otel 192

imparatorluk sarayı 15-16, 53, 73, 88, 94, 106, 137

imparatorluk soyu

anısına bayramlar 274

Ashikaga Japonyası 88-90, 93, 95

Ayrıca bkz. hükümet

dini önem 34, 48-49, 52-53, 57, 126, 143, 162-163, 200, 222, 224, 265

geleneksel Japonya 19, 26, 31, 34, 47

gömüler 25-26

Heian dönemi 57
 hükümet kayıtları 12-13
 imparatorluk Japonyası 180, 193, 203, 237
 imparatorluk sarayı 15-16, 106, 258
 işgal altındaki Japonya 222, 236-237
 kadın yöneticiler 44, 53
 Kamakura Japonyası 73, 76-77, 83
 kanunlar 108
 kültürel himaye 94
 kültürel önem 1-2, 11, 31, 125-126, 143, 153, 203, 222, 244, 255, 265, 274, 279
 Meiji Japonyası 149, 153
 Nara dönemi 47-48, 55-56
 savaş sonrası Japonya 16, 193, 235-238, 255, 265, 279, 288-289
 savaş suçları sorumlulukları 237-238
 servet 52
 şogun danışması 129-130
 Tokugawa Japonyası 106-108, 124-126, 132, 136
 Yamato dönemi 31, 34, 37, 47

İngiltere

Çin ile ilişkileri 216
 işgal katılımı 223
 Japon kısıtlamaları 109-110, 134
 Japon müttefikleri 181, 183, 185-187, 196, 213
 Japon sözleşmeleri 185, 188, 197-198
 Japonya ile ilk temas 100, 127
 Japonya'nın muhalefeti 134, 135, 197, 208
 savaş sonrası topraklar 216

İngiltere Bkz. Britanya

intihar 76, 108, 111-112, 121-122, 279

İnukai Tsuyoshi 193, 199

Irak

Japon eylemleri 240

İshibashi Tanzan 247

İshii Kikujiro 187

İspanya

Japonya ile ilişkiler 99, 109-110

işçi sınıfı 160, 163

Ayrıca bkz. çiftçiler

çağdaş Japonya 253-254, 260, 264, 270

fakirlik 281

göçmenler 177

işgal altındaki Japonya 126, 228, 245
 sendikalar 226, 228, 253-254, 270
 işgal edilmiş Japonya 221-233
 ABD siyaseti 222-228, 236-237, 245, 254, 257, 284-285
 ABD ve 219, 221-233, 236-237, 245, 254, 257, 284-285
 barış görüşmeleri 228-233
 ekonomi 226, 228, 257, 284-285
 hükümet 219, 222-225, 228, 232, 236-237, 245, 284-285
 imparatorluk soyu 222, 236-237
 kanunlar 224-225, 228, 245
 modernleşme 221-222, 228, 257
 siyaset 226, 236-237
 İtagaki Taisuke 147-148, 153-155
 İtalya
 Japonya ile ilişkiler 185, 197, 205-206, 230
 İto Hirobumi 146-150, 152, 154-155, 159, 171, 173, 175
 İwakura Tomomi 168

J

Japonya Müttefik Konseyi 223
 Japonya Öz Savunma Kuvvetleri 239
 Japonya Savunma Bakanlığı 239
Japonya Tarihi (James Murdoch) 14
Japonya: Kısa Bir Kültürel Tarih (George Sansom) 14
 Japonya'da Kore cemaati 9, 265, 297-298
 Japonya'nın istilaları 83-84
 Jingo (imparatoriçe) 28
 Jodo 78
 Jodo Shinshu 78-79, 89
 Joji Matsumoto 236
 Jomon halkı 23
 Josetsu 93-94

K

Kabuki tiyatrosu 120-121

kadınlar

eğitim 161, 226

hükümette 44, 53, 253, 255, 269

JAPONYA TARİHİ

- iş gücü 260, 263, 268
konum 77, 117, 121, 148, 192, 236, 253, 268-269, 280
Shinto'da 120-121
teorik roller 120-121, 278
kahramanlık 202
Kaifu Toshiki 249, 301-302
Kaifuso (Fond Recollections of Poetry) 54
Kamakura 73, 80 Ayrıca bkz. Kamakura Japonyası
Kamakura Japonyası 73, 86
askeri 82-85
dinler 78-85
ekonomi 83
hükümet 73-76, 82-85
imparatorluk soyu 73, 76-77, 83-84
kültürel hayat 82
Kamboçya 35, 52, 240, 299-300, 302
Kammu (imparator) 55, 57, 60, 62
Kanada, Japonya'ya bakış 177, 188
Kanagawa anlaşması 130, 131
Kannon Heykeli (Nara) 40
Kano Eitoku 118
Kano Naonobu 118
Kano resim okulu 94, 96
Kano Tannyu 118
Kansai ovası 4, 6
arkeoloji 24-25
kanunlar
askeri kısıtlamalar 216, 225, 231, 238-240, 246, 258, 281, 290, 302, 303
askeri mahkemeler 224
Ayrıca bkz. adalet bakanlığı
çağdaş Japonya 251, 255
denizasıırı ticaret 98, 110, 283, 288-289, 296
etik kuruluşlar 109
işgal altındaki Japonya 224-225, 228, 245
Meiji modernleşmesi 136, 164, 236
miras kanunları 90
savaş sonrası anayasal prosedürler 241, 244
savaşçı kanunları 76-77, 83
Tokugawa Japonyası 108-109, 134
toprak reformları 227
Yoro kanunu 48-49
Karuizawa bahçe kapısı 276
Katayaam Tetsu 221, 252
Katsura (başbakan) 178
Katsushika Hokusai 120
Kawabata Yasunari 279
Kaynaklar 1, 5-7
nüfus ve 59
Keio Üniversitesi 134, 266-267
Keiretsu 260, 288 Ayrıca bkz. zaibatsu
Kemmu Restorasyonu 87
Kendo 277
Kenseikai Partisi 179
Kılıçlar
ekonomik önem 91
kültürel önem 111, 145
kırk yedi ronin mezarlığı 111
Kido Koin 143-144
Kishi Nobusuke 247, 251, 286, 294
Kita İkki 201
kodlar, bkz. kanunlar.
Koijiki (Eski Meselelerin Kaydı) 11, 27, 54-55, 126
Koizumi Junichiro 249-250
Koken (imparatoriçe) 52
Kokinshu (Eski ve modern Koleksiyon) 66
Komeito (Temiz Hükümet Partisi) 252
Komünizm
ABD kaygısı 227-228
Ayrıca bkz. Soğuk Savaş, Marksizm
Çin siyaseti 236, 227-230, 233, 293-294
Japon Komünist Hareketi 194-196, 226-227, 251, 254-255, 270-271, 285-287
Konfüçyüsçü tesirler 9
çağdaş Japonya 267
feodal Japonya 108
geleneksel Japonya 12, 33, 37, 56
Meiji Japonyası 143
Tokugawa dönemi 124-125, 133
Konoe Fumimaro 205
Kore
Ayrıca bkz. Kore Savaşı, Kuzey Kore, Güney Kore
Batı dünyası ve 171
Çin ile ilişkiler 37, 170

DİZİN

dini tesirler 37, 39-40, 50-51
donanma 97
ekonomik tesirler 90
eğitim tesirleri 30
Japon askeri eylemleri 97, 170-178, 239, 266, 297-299
Japon diplomatik ilişkileri 145, 169-170, 272, 297-299
Japonya'da Kore cemaati 9, 265, 297-298
Japon çıkarları ayrılıyor 214, 229, 231, 297
Japon özürleri 238, 298-299
Rus ilişkileri 172
sanatsal tesirler 39-40, 65, 96
savaş sonrası toprakları 298-299
siyaset 170-171
tarihöncesi tesirler 24-25
Kore Savaşı 239, 257, 297 *Ayrıca bkz.*
Soğuk Savaş
köylüler. *Bkz.* çiftçiler
Kubilay Han 82
Kukai (Kobo Daishi) 62-63
kukla tiyatrosu 120
Kurusawa Akira 278
Kuzey Kore
Japonya ile ilişkileri 290, 299
Kuzey Toprakları 291-293, 296
Kültürel hayat 2, 9
Ashikaga Japonyası 91-94, 100-101
askeri önem 75-76
Ayrıca bkz. estetik, mimari, sanat, eğitim, edebiyat, modernleşme, dinler, toplumsal bölünmeler
bahçeler ve bahçecilik 92, 275-276
Batı dünyası etkileniyor 15
Batıların bakışı 14-15
Batılı tesirler 3, 9, 13-14, 164-165
Batıya benzerlikler 75
çağdaş Japonya 275-281, 303
Çin tesirleri 1, 3, 9-12, 19, 26, 33-44, 48, 56, 69, 292
çiçek düzenlemesi 92-93, 275-276
çömlekçilik 23-26, 53, 65, 82, 96, 116, 278

dans 48
dinler ve 91-94
eleştiri ve uyumsuzluk 124-125, 143, 147, 154, 197, 202, 224, 243, 247, 252, 288, 297
Heian dönemi 67
imparaorluk Japonyası 191-193, 202-204
inziva ve 7, 9-10
kahramanlık 202
Meiji Japonyası 141, 164-165
müzik 48, 82, 92, 117-118, 278
şogun himayesi 91, 92-94
tarihöncesi 23-30
tiyatro 91-93, 101, 119-121, 278
Tukogawa Japonyası 117-122, 126-127
Kyoto
Ayrıca bkz. Heian dönemi
bir başkent olarak 6, 11, 25, 48, 56, 73, 88, 95, 106-107
Budizm 39, 61-64, 79
idare 3
kültürel hayat 93, 119-121, 275
Tokugawa Japonyası 115, 117
Kyoto Üniversitesi 266
Kyushu 3, 10, 24

L

Laos 300
Li Honzhang (Li Hung-Chang) 171
Liberal Demokratik Parti (*Jiyu Minshuto*) 235, 244-252
Liberal parti (*Jiyuto*) 148, 221
lisan
Ayrıca bkz. edebiyat
dinin önemi 63
Çin tesirleri 30, 54-55, 66, 77, 98
Hollanda tesirleri 129
kaynaklar 22
Portekiz tesirleri 111
toplumsal bölünmeler ve 266
loncalar 53, 77, 90, 101, 116 *Ayrıca bkz.*
sendikalar
Lotus mezhebi 79

M

mabetler

- Kamakura Japonyası 80
- Nara dönemi 51-53
- Yamato dönemi 38-39
- MacArthur; Douglas 212, 216, 222-223, 227, 229, 236, 245
- Madencilik 261
- Makioka Sisters* (Tanizaki Junichiro) 279
- Malezya 300
- manastırlar
 - askeri güçleri 55, 89
 - ekonomi 8, 50, 52, 58, 60, 91
 - etraflarında oluşan kasabalar 48, 90
 - imparatorluk soyu ve 48, 52, 57, 62
 - inşaat patlamaları 52, 61-63
 - mezhepler 62-63, 80, 91
 - mimari 10, 53
 - öğrenim merkezleri olarak 12, 80, 91
 - sanat merkezleri olarak 80
- Mançurya
 - Japon çıkarları 174, 176-178, 182-184, 186-187, 195-197
 - Japon askeriyesi içinde 198-200, 206
 - Japon devletliği 199-200, 204, 208, 237, 247
 - komünizmin kontrolü ele geçirmesi 227
- Manyoshu (Collection of Ten Thousand Leaves)* 54
- Maritime History of Nations* (Sato Nobuhiro) 123
- Marksizm 163, 194, 252
- Maruyama Okyo 118
- Masanobu 94
- maskeler 93
- Matsukata Masayoshi 154, 158-159
- meditasyon 80
- Meiji Japonyası 136, 139, 140-178
 - aile hayatı 159-160
 - anayasa 136, 142, 146, 148-155, 164, 180, 203
 - din 143, 162-164
 - dış siyaset 157-158, 167-178

- ekonomi 139, 141-142, 144, 148, 153-154, 157-160
- eğitim 142, 160-162
- hükümet 141-158, 164
- imparatorluk soyu 149, 153
- kültürel hayat 142, 164-165
- modernleşme 136, 139, 141-143, 145, 157, 164-165, 168, 236
- siyaset 139-154, 160, 236
- Meisho (imparatoriçe) 107, 235
- Meksika
 - Japonya ile ilişkileri 168
- metal işi 24, 91
- Michima Yukio 279
- Midway 212
- Mifune Toshiru 278
- Mikasa (Prens) 255
- Miki Takeo 248
- Milletler Cemiyeti 184-185, 197, 200, 208
- milliyetçilik 180-181, 200, 203, 225, 247-248, 251, 265 *Ayrıca bkz.* otoritarizm, yayılımcı siyaset, faşizm
- mimari 10, 15
 - Ayrıca bkz.* Şehirler.
 - çayevleri 92
 - kaynaklar 22, 53, 67, 80
 - köşkler 47, 93
 - mabetler 39, 51, 53, 80
 - saraylar 47, 64
 - Şogun kaleleri
 - tapınaklar 39, 43, 53, 64
 - Tokugawa Japonyası 118
- Minamoto Yoritomo 73-76, 83, 87, 96
- Minobe Tatsukichi 180
- Mitsunobu 94
- Mitsubishi 148, 193, 196
- Mitsui ailesi 116, 158-159, 193, 200
- Miyabi* 64
- Miyazawa Kiichi 249, 298
- modern Japonya
 - Ayrıca bkz.* çağdaş Japonya, modernleşme
 - imparatorluk Japonyası 179-217, 237
 - Meiji Japonyası 136, 139, 140-178, 236
 - modernleşme 2
 - Ayrıca bkz.* endüstrileşme, teknoloji

çağdaş Japonya 258-259, 264
 imparatorluk Japonyası 179-181, 191-195, 203
 işgal altındaki Japonya 221-222, 228, 257
 Japonya tarafından Kore'nin 175-176
 Meiji Japonyası 136, 139, 141-143, 145, 157, 164-165, 168, 236
 Tokugawa Japonyası 105, 110-111, 122-123, 134-137
 Moğol Çin 82-83
 Moğolistan
 Japonya içinde 176, 197-198, 206
 Momoyama şatosu 96
 Mori Yoshiro 249-250
 Motonobu 94
 Murasaki Shikibu (Leydi) 66
 Murayama Tomiichi 249
 Murdoch, James 13-14
 Muromachi *Bkz.* Ashikaga
 Muso Soseki 92
 Mutsuhito (imparator Meiji) 136, 139, 143, 155, 179 *Ayrıca bkz.* Meiji Japonyası
 Mutsuhito (imparator Meiji) 136, 143, 148-149, 151, 154-155
 mülk sahibi sınıfı 193
 Müzik
 Ashikaga Japonyası 92
 çağdaş Japonya 278
 Kamakura Japonyası 82
 Nara dönemi 48
 Tokugawa Japonyası 119, 121

N

Nagano (imparatoriçe) 16, 237-238, 288-289, 302
 Nagasaki'nin bombalanması 215-216
 Nakasone Yasuhiro 249, 296, 298, 301
 Nakayama Miki 273
 Nanga sanat okulu 119
 Nanjing Katliamı 207
 Nara
Ayrıca bkz. Nara dönemi
 başkent olarak 4, 6, 11, 25, 47-48, 87
 mabetler 38-40, 44

yönetim 17
 Nara dönemi 47-57
 dinler 50-54, 56
 ekonomi 47-57
 eğitim 54-55
 hükümet 47-50
 imparatorluk soyu 47-48, 55-56
 kültürel hayat 48, 53-55, 117-118
 siyaset 48-50, 56
 şehirler 48, 55-56
 toplumsal bölünmeler 48-50
 Nara Üniversitesi 52, 54-55
 Narita Havaalanı 5
 Naruhito (prens) 238, 255
 Natsume Soseki 193
 nehirler 5
 Nichiren 79, 252
 Nigashi Honganji mabedi 79
Nihon Shoki (Japonya Tarihi) 11, 27, 54-55, 123
 Nijo Sarayı 106
 Nikko tapınağı 118
 Nimitz, Chester 212
 Nintoku (imparator) 25
 Nixon, Richard 248, 295, 297
noh tiyatrosu 91-93
 Noma Hirushi 279
 nüfus
Ayrıca bkz. Kore cemaati
 doğum oranları 264
 ekonomik faktörler 107, 264, 281
 hükümet sicil kütükleri 96
 Kore cemaati 9, 265
 modern 8, 281
 Tokugawa Japonyası 129
 ırksal gerinim 21-22, 265
 nükleer savaş hali 285, 291, 299

O – Ö

Obuchi Keizo 249
 Oda Nobunaga 94-97, 99, 101, 111
 Oe Kenzaburo 279
 Ogata Korin 118
 Ohira Masayoshi 249, 296

JAPONYA TARİHİ

Ojin (imparator) 28
Okada Keisuke 200
Okagami (Büyük Ayna) 66
Okinawa
Japon denetimi 235, 286
Okubo Toshimichi 145-146
Okuma Shigenobu 148, 153, 155, 159-161, 172-173, 179, 183
Okyanus
ekonomik önem 5-7
kültürel ve tarihi önem 11
sağladığı tecrit 6-7, 9
Onin Savaşı 89
Ooka Shohei 279
ordu (modern) 133, 145, 168, 203
Ayrıca bkz. askeri
Batılı etkiler 151
II. Dünya Savaşı 206
mecburi hizmet 142, 145, 239
siyasi önem 151, 168, 180
Ulusal Polis Rezervi 239
ormanlar
ekonomik önem 5
orta sınıf 160, 201
Ortadoğu 301-303
Osaka
Ashikaga Japonyası 95
çağdaş Japonya 269
imparatorluk höyüğü 25
Tokugawa Japonyası 115
otomotiv endüstrisi 261-262, 289-290
otoritarizm 198, 200, 202, 252
Ayrıca bkz. faşizm, ulusalcılık
oyunlar 275
Ozawa Ichiro 251

P

Pan-Asya siyaseti 202, 206
para 50, 90, 97, 142, 159
parklar 11
Pasifik Adaları
ABD çıkarları 187-188
Ayrıca bkz. ev adaları, Kuzey Toprakları, isimlerine göre adalar

II. Dünya Savaşı 212
Japon çıkarları 183-184, 187-188, 231, 266, 291-293, 298-299
Perry, Matthew 9, 11, 127-130, 169
Pescadores 171, 188, 213, 229, 231-232
petrol diplomasisi 301-302
petrol fiyatları ve Japon ekonomisi 258, 260
Pillow Book (Makura no Soshi) (Sei Shonagon) 66
Pirinç
dini önem 271
ekonomik önem 7-8, 32, 107, 116, 261
kültürel önem 22, 261
tarihöncesi kullanım 24
polis 59, 145, 239, 245, 281
Polo, Marco 11
Portekiz
Japonya ile ilişkiler 93-99, 110, 188
Porter; David 128
Potsdam Bildirisi 214-216, 228
prensler Bkz. şogun yönetimi, isimlerine göre prensler

R

rahipler savaşı 62-63
resim 63, 64-65, 78, 82, 93-94, 96, 101, 118, 278
Resimli Japon Kültürel Tarihi 13
Rhee; Syngman 297
Ridgway, Matthew 229
Rinzai Zen Budizmi 80, 91
Roberts, Edmund 128
romanlar 66, 121-122, 164-165, 193, 279
Ronin, kırk yedi 111-112
Rus-Japonya Savaşı 15, 158, 167, 174-175
Rusya
Ayrıca bkz. Rus-Japonya Savaşı; Sovyetler Birliği
Bolşevik devrimi 186
Çin ile ilişkiler 172, 173
Japon diplomatik ilişkiler 127, 134 -
Japon saldırıları 133, 168
Japonya ile anlaşmalar 127, 185

Japonya'nın ekonomik çıkarları ve 123, 172-178
 Japonya'nın siyasi çıkarları 168-169, 172-178, 186
 yayılımcı siyaset 127, 167, 170, 173, 177
 Ryukyuan Adaları 3, 169, 229, 231, 235, 277, 284, 286

S – Ş

Saicho (Dengyo daishi) 62
 Saigo Takamori 145-146, 160
 Saionjii Kimmochi (prens) 155
 Saito Makoto 200-201
 Sakuma Shozan 134
 samuray 74-75, 96, 108-109, 111, 122, 124, 143-145, 157-158 *Ayrıca bkz.* askeri, şogun yönetimi, savaşçılar
 sanat
 Ashikaga Japonyası 93
Ayrıca bkz. el sanatları, kültürel hayat, çömlekçilik
 baskılar 119-120
 Budist 9, 12, 37, 40, 43, 64-65, 78, 80, 272, 311
 Çin etkileri 53, 55, 92
 çizilmiş tarihi olaylar 83
 çizilmiş çiftçiler 77
 dini etki 91-94, 96
 folk sanatı 119
 heykeltçilik 36, 39-40, 64, 80, 118
 Kore etkileri 40, 53, 65, 96
 maskeler 48, 93
namban 100, 311
 resim 36, 53, 64, 77, 80-81, 93-94, 97, 100, 119, 272, 278
 sahne dekorları 121
 tarihöncesi 19, 22, 24
 Sansom, George B. 14
 saraylar
 mimari 64, 95-96, 117-118
 Sato Eisaku 248, 297, 301
 Sato Nobhiro 123, 134
 Satsuma ailesi 135, 145-146, 150-151, 169
 savaş sonrası Japonya

çağdaş Japonya 235-305
 işgal altında Japonya 221-233, 236, 237, 245, 254, 284-285
 müttefik konferanslar 213
 savaş suçluları 237, 247, 271-272, 284, 299
 savaşçılar
 Ashikaga dönemi 87
Ayrıca bkz. askeri, samuray, şogun yönetimi
 daimyo orduları 89
 feodal dönemler 71, 76
 kanunlar 76-77, 83, 146
 tarihöncesi dönemler 25-26
 savaşlar 60-61
Ayrıca bkz. silahlar, askeriye, anlaşmalar, II. Dünya Savaşı
 Batılılara karşı 134-135
 Çin'e karşı 83, 167, 169, 171
 ekonomik rahatlık 191, 203
 Genko Savaşı 84-85
 hakkında edebiyat 94, 279
 içsavaşlar 83, 88-90, 94-98
 malzeme ambargoları 208-210
 nükleer savaş hali anlaşmaları 285, 291, 299
 rahip savaşları 60-61
 Rus-Japon Savaşı 15, 158, 167, 174-175
 savaş sonrası yasaklar 214-216, 225, 231, 238
 tecrit ve 111
 Sayako Kuroda 238
 seçmenler 148, 151, 153, 193, 236, 244-245
 sendikalar 226, 228, 253-254, 270; *ayrıca bkz.* loncalar
 Shandong 183-185, 188, 197
 Shidehara Kijuro 196, 236
 Shikoku 3
Shin Kokinshu (The New Ancient and Modern Collection) 82
Shinko 203
 Shinran 78-79
 Shitennoji Tapınağı 38
 Shobun 94
 Shoda, Michiko 238, 289
 Shomu (imparator) 52-53

JAPONYA TARİHİ

Shotoku (imparatoriçe) 52-53
Shotoku Taishi (prens) 11, 37-38, 40, 53, 124
Shugo 74
Shushi felsefe okulu 124
Sibirya 186, 206
silahlar
 ateşli silahlar 99, 109, 111, 313
 satışlar 203, 209
Singapur 300
siyaset
 Ayrıca bkz. ekonomi, hükümet,
 imparatorluk soyu, askeriye
 Batılı tesirler 134-137, 163, 168
 Budist 252
 çağdaş Japonya 235-256, 269
 Çin tesirleri 48-50, 56
 din ve 99, 110-111
 faşizm 201-202, 204-205
 gençlik grupları 251, 253, 260, 270-271
 Heian dönemi 57-61
 imparatorluk Japonyası 179-189, 193-195
 işgal altında Japonya 226, 236-237
 Kore 170-171
 Meiji Japonyası 141-157, 162
 milliyetçilik 180-181, 200, 203, 225, 247-
 248, 251, 265
 Nara dönemi 48-50, 56
 otoritarizm 198-204
 savaş sonrası 219, 221
 sağcı 180-181, 200, 203, 225, 240, 244-
 252, 265
 siyasi dönemler (*jidai*) 11-13
 solcu 163, 194-196, 226-227, 235, 240,
 245, 252-255, 270
 toplumsal bölünmeler ve 117, 180
siyasi dönemler (*jidai*) 11-13
Snow Country (Kawabata Yasunari) 279
Soğuk Savaş
 ayrıca bkz. komünizm, Kore Savaşı
 Japonya için kollar 223, 227, 238, 251,
 287, 303
Soka Gakkai 252
Sosyal Demokrat Parti 252-253
sosyalizm 163, 245, 248-249, 251-255
Soto Zen Budizmi 80

Sovyetler Birliği
 ABD ilişkileri 223, 228-230, 238-239,
 287, 289
 askeri çatışmalar 206
 Asya çıkarları 204, 206
 Ayrıca bkz. Rusya
 Japon ilişkileri 196, 199, 205-206, 232,
 240, 291-293
 Japonya'da çıkarlar 228-229
 savaş sonrası topraklar 214, 291-293
sporlar 277
su 5-7
Suç oranı 268
Suikastlar 95, 133, 146, 152, 169, 186, 189,
 198-199, 201, 211, 251
Suiko (imparatoriçe) 37, 40
Sumitomo 159
Sumo dövüşü 277
Suzuki Kenko 249, 301
şefler 8
şehirler 4, 6
 Ashikaga dönemi 90
 Ayrıca bkz. mimari, işçi sınıfı, *isme göre*
 şehirler
 başkentler 4, 17, 55-56, 59, 73, 87, 88
 çağdaş Japonya 281
 dini bölgeler 90
 Heian dönemi 59
 İmparatorluk Japonyası 192-193
 kültürel merkezler olarak 118, 277-278
 Meiji Japonyası 157, 159
 Nara dönemi 47-48, 55-56
 planlama 47-48, 59
 savaş sonrası hükümeti 242
 Tokugawa Japonyası 115, 117-118
şiir 54-55, 66, 94, 101, 121
Şinto 19, 34, 48, 53-54
 Ashikaga dönemi 93-94
 çağdaş Japonya 271-272, 275
 devamlılığı 34, 54
 edebiyat 123
 ekonomi ve 90
 Heian dönemi 64
 Hojo vekilliği 77
 hükümet kanunları 77

İkili Şinto 36, 54
 kültürel katkılar 12, 120-121
 Meiji Japonyası 143, 162-163
 Nara dönemi 53-54
 savaş sonrası Japonya 237, 266
 Şogun yönetimi 60, 71, 73-77, 83-85
 ABD'nin işgali 222
 Ashikaga Japonyası 87-91, 98
 Ayrıca bkz. askeri, samuray, savaşçılar
bakufu 75, 132, 134, 136, 151
 Batılı temaslar ve 129, 134
 ekonomi ve 82, 107, 116
 entelektüel eleştiriler 123-125
 kültürel himaye 91, 93-94
 mimari 105-106
 sonu 143-145
 Tokugawa dönemi 105-112, 115-118,
 123-124, 126-127

T

Taiheiki (Chronicle of Great Peace) 94
 Taisho (Büyük Dürüstlük) dönemi 179, 193
 Taisho (imparator) 193
 Takahashi Korekiyo 189
 Takahira (elçi) 178
 Takanaka Heizo 250
 Takarazuka Kokusai Birliği 278
 Takemoto Gidayu 120
 Takeshita Noboru 249, 294, 296
 takımadalar 1-2, 110, 169, 177, 208, 211,
 298
Tales of Ise (Ise Monogatari) 66
 Tamuramaro, Sakanoue 60
 Tanaka Giichi 197
 Tanaka Kakuei 248, 293, 301
 Tanizaki Junichiro 279
 Tapınaklar 34, 64, 93, 117-118, 237-238,
 271-272
 tarım
 Ayrıca bkz. diet; çiftçiler; toprak
 Batılı etkiler 109, 201
 coğrafi etkiler 8
 çağdaş Japonya 241, 245, 254, 258, 260-
 261, 269

ekonomik önem 4-5, 8, 10, 23, 31-32,
 116, 117, 142, 159, 227, 261, 296
 II. Dünya Savaşı 214
 kültürel önem 1, 108, 160
 Meiji Japonyası 141, 142, 159, 202
 siyasi etki 8, 160, 193, 194, 202, 245,
 254, 269
 tarihöncesi 23, 28
 vergiler 50, 74, 88, 108, 116, 117, 193,
 yayılım 108, 116, 117, 159, 260, 290,
 Tarihçeler 11-14
 efsanevi yönler 11-12, 27, 54-55
 eski Japonya 21, 26-30
 feodal Japonya 93, 111-112, 124-126
 geleneksel Japonya 54-55
 Japon değişiklikleri 267, 294, 298
 Japonya'nın Batılı tarihleri 13-14
 Japonya'nın Çin hesapları 26
 kültürel ifadeler 94, 275
 tarihöncesi Japonya 19, 20-30
 dinler 23-25
 hükümet 22, 24-26
 kültürel hayat 23-30
 savaşçılar 25-26
 tarım 24
 Tawaraya Sotatsu 119
 Tayland 300
 Tayvan
 Japon çıkarları 167, 169
 Japon işgali 167-172, 175, 184, 187, 213,
 229
 savaş sonrası dönem 229, 231-232, 295-297
 tecrit
 Ayrıca bkz. Çin, dış siyaset, Kore, Batı
 dünyası
 coğrafya ve 6-7, 9
 ekonomik imalar 1, 123
 etkinlenen kültürel hayat 7, 9-11
 işgal tarihi 83-84, 129
 karşı iddialar 122-123, 131-134
 lehte iddialar 131-134
 savaş sonrası istemek 232
 tarihsel 1-2, 5-6, 9
 Tokugawa Japonyası 109-112, 122, 127-
 137

JAPONYA TARİHİ

- zorlayıcı siyaset 98, 101, 109-110, 123, 127-130
- Teknoloji 1, 260-262, 281
- ateşli silahlar 98-99, 111
- Ayrıca bkz. Endüstrileşme, modernleşme, fen
- baskı 121
- Batılı tesirler 122-123, 164
- elektronik 258, 261-262
- metal işleri 24, 91
- tarihöncesi 24
- tiyatro 121
- Temmu (imparator) 41, 44
- Tenchi (imparator) 41
- Tenrikyo 273
- Terauchi Masatake (Marşal) 179
- The Battles of Koxinga* 120
- The Comprehensive Mirror of Our Country* 124
- The Essentials of Salvation (Ojoyoshu)* (Genshin) 65
- The Gossamer Years (Kagero Nikki)* 66
- The History of the Later Han Dynasty* 26
- The History of Wei Kingdom* 26
- The Mikado's Empire* (Griffis) 14
- Thousand Cranes* (Kawabata Yasunari) 279
- ticaret toplumları 90
- tiyatro 91-93, 100, 120-121, 278; ayrıca bkz. Filmler
- Togo Nakagoro 174
- Tojo Hideki 210, 212, 224, 247
- Tokugawa İeyasu 1, 94-98, 101, 105, 109
- anıtmezar 117
- Ayrıca bkz. Tokugawa Japonyası
- Tokugawa Japonyası 105-137, 113-115, 137, 168-169
- askeri 108, 116, 134
- dinler 125
- ekonomi 107, 115-117
- eğitim 122-126
- hükümet 105-117, 123-124, 127-137
- imparatorluk soyu 106-108, 124-125, 132-136
- kanunlar 108-109, 136
- kültürel hayat 108, 111-112, 116-126, 133-135
- mimari 117-118
- modernleşme 105, 110-111, 122-123, 134-137
- toplumsal bölünmeler 106-109, 111, 116-117, 127, 134, 136
- Tokyo 4-5, 15, 192, 275, 280, 284
- ayaklanmalar 200
- Ayrıca bkz. Edo
- başkent olarak 136, 191, 225
- demiryolları 158
- donanma eğitimi 168
- dövüş sanatları enstitüleri 277
- emlak değerleri 15-16, 258, 265, 280
- modernleşme 191-192
- ronin mezarları 112
- tarihi önem 11
- Tokyo İmparatorluk Üniversitesi 161, 267
- Toplumsal bölünmeler 9
- Ashikaga Japonyası 88-90, 95-97
- Ayrıca bkz. zanaatkâr sınıfı, *daimyo*, aile hayatı, çiftçiler, hükümet, işçi sınıfı, tüccar sınıfı, orta sınıf, askeriye, siyaset, nüfus
- çağdaş Japonya 264-267, 279-280
- dinler 32, 50, 78-79
- eski Japonya 26
- Heian dönemi 57
- ırkçılık 9, 265
- imparatorluk Japonyası 180, 192-193, 202-203
- işgal reformları 223
- kültürel önem 112, 265-268
- Meiji Japonyası 143-146, 160-165
- miras meslekleri 108
- Nara dönemi 48-50
- savaş sonrası 231, 242, 253-254, 265
- Tokugawa dönemi 106-109, 111, 116-117, 127, 134, 136
- Yamato dönemi 32-34
- toprak
- Ayrıca bkz. tarım, çiftçiler
- hükümet araştırmaları 96
- hükümet dağıtımı 42, 49-50, 74, 77, 90, 101, 107-108, 144, 227, 253, 269

işgal altındaki Japonya 227
 kanunlar 77
 miras kanunları 90
 sahiplik 50, 58-60, 74, 88-90, 107-108, 136, 227
 vergiler 42, 44, 49-50, 55, 59-60, 74, 89-90, 116-117, 159
 Tosa okulu 94, 96
 Toshodaiji Tapınağı kondo 51
 Toyotomi Hideyoshi 94-99, 108-109, 169
 Truman, Harry 228-229, 230
Tsaurezure gusha (Essays in Idleness)
 (Yoshida) 94
 tüccar sınıfı 90, 108, 115-116
Ayrıca bkz. keiretsu; zaibatsu
 imparatorluk Japonyası 193, 199-200
 Meiji Japonyası 144

U – Ü

Uji 32, 43, 69
Ukiyo-e 119
 ulaşım sistemleri 262, 264, 268
Ayrıca bkz. Demiryolları
 Ulusal Güvenlik Ajansı 239
 Ulusal Polis Rezervi 239, 245, 281
 Uno Sousuke 249
 uzay keşfi 240, 261-262, 281
 üniversiteler
 Batılı tesirler 13
 Edo 122
 itibar ve 242, 266-267
 Keio Üniversitesi 267-268
 Konfüçyüsçü 122
 Kyoto Üniversitesi 267
 Nara Üniversitesi 52, 54-55
 savaş sonrası nüfus 226, 280
 Tokyo İmparatorluk Üniversitesi 161, 266
 Waseda Üniversitesi 161, 266-267

V

Vergiler
 mal olarak ödeme 74
 oy hakları ve 148, 193

savaş sonrası 225, 249
 tarım 42, 44, 49, 55, 58-60, 89-90, 116-117, 159
 Vietnam 237, 300
 Vilayetler 3-4
 Ashikaga hükümeti 87, 89-90
 çağdaş hükümet 242-243, 253
 işgal altında Japonya 225
 Kamakura hükümeti 74-75
 Nara dönemi hükümeti 49
 savaş sonrası hükümeti 242-243

W

Wako (korsanlar) 91
 Wang Jing-wei (Wang Ching-wei) 207-208
 Wang Yangming 124
 Waseda Üniversitesi 161, 267-268
 Washington Konferansı 181, 187-189, 197
 Wilson, Woodrow 184-185
Woman in the Dunes (Abe Kobo) 279

X

Xavier, Francis 98-99

Y

Yalta Konferansı 214-215
 Yamagata Aritomo 151-152, 155, 173
 Yamamoto Gombei 179
 Yamamoto İstotoku 210-211
 Yamato dönemi 31-46, 169, 266
 aile hayatı 32-33
 dinler 38-39
 ekonomi 32, 42-44
 imparatorluk soyu 31, 34, 37, 47
 toplumsal bölünmeler 32-34
 yanardağlar 3
 Yapısal Engeller Girişimi 288
 Yasuda 159
 Yasukuni Tapınağı 237-238, 271-272
 yayılımcı siyaset
Ayrıca bkz. Çin, milliyetçilik, Pan-Asya
 siyaseti

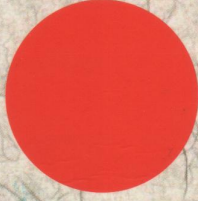
JAPONYA TARİHİ

feodal Japonya 97-98
II. Dünya Savaşı ve 210-212
kukla hükümetler 199-200, 204, 207-208,
211-212
modern Japonya 139, 167-178, 181-186,
191, 198, 202, 204-208
savaş sonrası Japonya 219, 221, 237
savaş sonrası topraklar 139, 205, 213-214,
216, 229-231, 235, 238, 263, 284, 286,
292-295, 298-299
tarihçeler 268
Yayoi kültürü 23-24
Yeni Zelanda
 savaş sonrası anlaşmalar 232-233
Yirmi Bir Talep 183-184, 187
yoğun tarım 8
Yokohama Limanı 135, 158, 168
Yomei (imparator) 37
Yonai Mitsumasa 205
Yoro Kanunu 48-49
Yoshida Kenko 94
Yoshida Shigeru 221, 229-230, 246, 294

Yoshida Shoin (Torajiro) 134, 144, 151, 167
Yoshihito (imparator Taisho) 179
Yukihiro 94

Z

zaibatsu (karteller) 142, 144, 158-159, 191,
203, 226, 228, 246, 260, 264, 269 *Ayrıca*
bkz. şinko
zanaatkâr sınıfı 117
Zen Budizmi 80, 83, 91-94
Zengakuran 270-271
zenginlik
 ayrıca bkz. ekonomi
 çağdaş Japonya 249, 258, 262, 264, 279,
 281
 eşitleme 268
 eşitsizlikler 52, 264-265, 268
Zhang Xueliang (Chang Tso-lin) 199
Zhuxi 124
Zone of Emptiness (Noma Hirushi) 279

Köklü bir kültürel mirasa ve yüksek bir teknolojiye sahip olan Japonya'nın siyasi ve ekonomik açıdan evrensel bir güç olarak dünya sahnesine çıkması, modern tarihin en çarpıcı başarı öykülerinden biri olmuştur. Küçük bir coğrafyada konumlanmış, oldukça kalabalık nüfuslu Japonya, yok denecek kadar az doğal kaynaklarına rağmen, dünyanın en zengin ekonomilerinden ve en güçlü devletlerinden biridir.

Japonya Tarihi, tarihöncesinden feodal Japonya'ya, modern Japonya'dan savaş sonrası Japonya'ya geçiş dönemlerini, Meiji Japonyası'ndan günümüz Japonyası'na dek ülkenin iç ve dış siyaseti, savaşları ve hanedanlarını ele alırken, ülkenin din, dil ve kültürel evrimini de kapsamlı bir şekilde irdeliyor.

ISBN 978-975-10-3401-4

9 789751 034014